DE PLATE

TIJDSCHRIFT VAN DE OOSTENDSE HEEMKUNDIGE KRING „DE PLATE".

Vormings- en ontwikkelingsorganisatie en Permanente Vorming.

Aangesloten bij de KULTURELE RAAD OOSTENDE
en het WESTVLAAMS VERBOND VAN KRINGEN VOOR HEEMKUNDE

Statuten gepubliceerd in de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 1-2 mei 1959, nr. 1931 en gewijzigd volgens de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 15 mei 1975 nr. 3394 en nr. 3395.

Verantwoordelijke uitgever: A. VAN ISEGHEM
IJzerstraat 1
8400 OOSTENDE

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen getekende bijdragen.

15 de jaargang, nr. 1 – januari 86

VOOR DE INHOUDSTAFEL VAN DIT NUMMER, ZIE DE LAATSTE BLADZIJDE

JANUARI - ACTIVITEIT

ZEER BELANGRIJKE UITNODIGING

Het bestuur van de OOSTENDSE HEEMKUNDIGE KRING DE PLATE heeft de eer en het genoegen zijn leden uit te nodigen op de jaarlijkse ledenvergadering die doorgaat op :

donderdag 30 januari 1986 om 20 uur stipt

in de conferentiezaal van de V.V.F. Oostende, Dr Colenstraat 6, Oostende.

PROGRAMMA

1. Welkomswoord door de Heer A. VAN ISEGHEM, voorzitter en hulde aan de overledenen.
2. Huldiging van twee leden ; Mevrouw N. DE TAEYE en de heer J. KLAUSING.
3. Toelichting op het jaarverslag en het Jaarprogramma door de heer J.B. DREESEN, secretaris.
4. Diavoordracht : GRAFMONUMENTEN OP HET OUDE KERKHOF VAN OOSTENDE door de heer DANIELS, Schepen van de Stad Oostende.
5. VEILING VAN DE PLATE onder de leiding van de heer O. VILAIN, ondervoorzitter.

   Een lijst van de te veilen stukken zal ter beschikking gesteld worden van de leden.

Daar de veiling uitsluitend aan de leden is voorbehouden, zal het nodige gedaan worden opdat leden en niet-leden, die zich in regel willen stellen met hun lidmaatschapsbijdrage 1986, dit aan de ingang kunnen doen.

J.B. DREESEN

§ § § § § § § §

1986

"De Plate" bloeit meer dan ooit ! Het zijn geen woorden in de wind. Een blik op onze voordrachtenkalender 1986 zegt al genoeg : nog nooit in de geschiedenis van onze kring hadden we zo'n eminente rij sprekers met door en door Oostendse onderwerpen. Onze dank hiervoor aan de heer Jan DREESEN.

Ook ons tijdschrift heeft een nieuwe adem gevonden : een jaar reeds neemt het duo SMISSAERT-HOSTYN, waardige opvolgers van Omer VILAIN, de redactie ervan waar.
Reeds 300 bladzijden volgens de nieuwe formule, met haar interessante mogelijkheden qua reproductie van plannen, kaarten en gravuren, zagen het licht.

Nieuwe medewerkers, jonge academisch gevormde krachten treden aan : Ann CASIER, musicologe, zet de reeks "Oostendse muziekgeschiedenis" verder, na haar schitterende licenciaatsthesis over deze materie. Patrick VAN DEN ABFELE, lic. geschiedenis, openbaart ons de wereld van de Oostendse drukkers.

Er is dus zeker nog geen directe nood aan copij. Maar ook U, waarde medelid, staat het vrij typisch Oostendse zaken op papier te zetten ! En vooral : bezorg ons in bruikleen ongeziene foto's of documenten als illustratiemateriaal : help zo uw kring en het tijdschrift rijk en boeiend te maken. Het komt ons allemaal ten goede !

Verder wens ik U het allerbeste in het komende jaar !

August VAN ISEGHEM
Voorzitter

§ § § § § § § § §

JAARPROGRAMMA "DE PLATE" 1986

1. Donderdag 30 januari 1986 om 20 uur.
   - GRAFMONUMENTEN OP HET OUDE KERKHOF VAN OOSTENDE. Diavoordracht door de heer DANIELS, Schepen van de Stad Oostende.
   - Jaarlijkse VEILING VAN DE PLATE, voorbehouden aan leden, onder leiding van de heer Omer VILAIN.
2. Woensdag 26 februari 1986 om 20u30.
   - DE OOSTENDSE HAVEN - Smokkeltrafic op de Antillen (1778-1783) Avondvoordracht door Prof. Dr. J. EVERAERT.
3. Dinsdag 18 maart 1986 om 15 uur.
   - OOSTENDSE FILMNAMIDDAG - Namiddagvoordracht door de OSTEND CINE CLUB onder leiding van de heer A. BAES.
4. Woensdag 26 maart 1986 om 20u30.
   - DE OOSTENDSE COMPAGNIE - Schonamille en de factorij Banquibazar - Avondvoordracht door de heer J. PARMENTIER van de Universiteit van Gent.
5. Woensdag 16 april 1986 om 14 uur.
   - KEN UW STAD - Bezoek aan de verbrandingsoven van de Intercommunale voor vuilverwerking en aan de installaties van de Waterzuiveringsmaatschappij van het kustbekken onder leiding van de heer J.B. DREESEN.
6. Donderdag 24 april 1986 om 20u30.
   - OOSTENDSE SLAVEN IN BARBARIJE - Avondvoordracht door de heer Walter DEBROCK.
7. Zaterdag 17 mei 1986 om 14u30.
   - KEN UW STAD - Bezoek aan de CAPUCIJNENKERK onder leiding van de heer J.P. FALISE.

8. Donderdag 29 mei 1986 om 20u30.

   - OOSTENDSE STRAATNAMEN - Avondvoordracht door de heer Daniel FARASYN.

9. Zondag 8 juni 1986 om 9 uur.

   - Studiereis naar de haven van Zeebrugge, de Oostkust en het ZWIN onder leiding van de heer J.B. DREESEN.

10. Donderdag 25 september 1986 om 20u30.

    - 500 JAAR OMMEGANG-ZEEWIJDING TE OOSTENDE (1484-1984) - Avondvoordracht door de heer Lionel DEWULF.

11. Dinsdag 7 october 1986 om 15 uur.

    - OOSTENDE IN LA BELLE EPOQUE - Namiddagvoordracht met dias door de heer J.B. DREESEN.

12. Woensdag 29 october 1986 om 20u30.

    - DE OOSTENDSE HAVEN - Geescorteerde konvooivaart (1665-1725) - Avondvoordracht door Prof. Dr. J. EVERAERT.

13. Zaterdag 8 november 1986 om 14u30.

    - KEN UW STAD - Bezoek aan het Provinciaal museum voor Moderne Kunst ter gelegenheid van de PERMEKETENTOONSTELLING.

14. Donderdag 27 november 1985 om 20u30.

    - OOSTENDSE DRUKKERS - Avondvoordracht door de heer Patrick VAN DEN ABEELE.

15. Zaterdag 13 december 1986 om 19u30.

    - OOSTENDSE KLEINKUNSTAVOND voorafgegaan door het jaarlijks souper.

16. Donderdag 18 december 1986 om 20u30.

    - DE GEBROEDERS DEGRAEVE - Avondvoordracht door de heer Jean-Marie VANDAMME.

J.B. DREESEN

§ § § § § § § § § §

LAATSTE BINNENSCHIP ONDER ZEIL

In onze streek voer het laatste binnenschip onder zeil in 1950 de vaart van Nieuwpoort naar Plassendale op. Naam, eigenaar en bestemming werden niet genoteerd. Opgetekend aan de sluizen van Plassendale uit de mond van een 75-jarige die gedurende jaren bediende was bij de waterwegen.

J.B. DREESEN

§ § § § § § § §

MILITAIRE KRING - CERCLE MILITAIRE

In 1924-25 bestond te Oostende een Militaire Kring - Cercle Militaire ingericht door het 23ste Linieregiment. Het lokaal van deze instelling was gelegen in de Ieperstraat, een 50 tal meter links van de Aalmoezeniersdienst.

Er was een bibliotheek en een kantine. Er werden toneelopvoeringen gegeven door burgergroepen. Deze instelling is waarschijnlijk in het begin van de tweede wereldoorlog verdwenen.

J.B. DREESEN

Verder is hij aktief door :

- De kruiswegen in :
  - de kerk van de Conterdam (Oostende) in 1963
  - in de O.C.M.W.-kapel van het rusthuis "Riethove" Oudenburg in 1968
  - in de kapel van de zusterschool in De Haan in 1964
- De Marie-ten-hemelopneming in de kerk van Maria-Horebeke (Oost-Vl.) in 1973
- De onthullingsceramieken in :
  - de residentie Riviera, Vindictivelaan : zijn eerste groot werk in Oostende
  - Sint-Lutgardisinstituut in 1961
- Het O.L.Vrouwecollege : in de school Mac Leod in 1959
  in de vroegere kapel in de Vindictivelaan in 1960 : een groot Madonnabeeld ter gelegenheid van het zilveren priesterjubileum van directeur A. Carron
- Westvlaams Beroepskredietbank Oostende
- O.C.M.W.-gebouw "De Strandjutter" te Blankenberge in 1974
- Kliniek Sint-Jozef in 1974
- Het posthuumwerk : het Zeeliedenmonument in de Sint-Antoniuskerk Opex-Oostende in 1974
- De sierplaten en de ornamenten op de grafzerken van Ron Davis en hoofdcommissaris Seys

Hij neemt deel aan groepstentoonstellingen, ingericht door kunstambachten te Gent, Brugge, Delft en Oostende :

- van 13 mei tot 25 mei 1951 :

  gezamelijke tentoonstelling 1951 in Galerie A. Vynck-Van Eyck Gent
- van 14 tot 31 december 1952
  17 tot 31 augustus 1953
  14 tot 31 augustus 1954 :

  tentoonstelling van Westvlaamse schilder- en beeldhouwkunst in de Koninklijke Gaanderijen, Zeedijk, Oostende, ingericht door de Kunstkring van Oostende in samenwerking met de Westvlaamse Kunstkring Brugge
- van 5 tot 7 april 1957

  Paastentoonstelling te Mariakerke
- van 10 oktober tot 20 november 1959

  eerste tentoonstelling van de Grote Prijs van de stad Oostende voor Schilderkunst in het Kultureel Centrum van Oostende
- van 2 juni tot 12 september 1960

  Interprovinciale tentoonstelling : Scheppende Ambacht in West-Vlaanderen in "Het Sterckshof" Provinciaal Museum voor Kunstambachten Deurne-Antwerpen
- van 25 december 1960 tot 21 januari 1961

Jan De Clerck door Paul Vermeire.

- van 25 december 1960 tot 21 januari 1961

  Scheppend Ambacht in West-Vlaanderen door Provinciaal Comité voor Kunstambachten en Industriële vormgeving in West-Vlaanderen en het bestendig expositiecentrum ; Huidevetterstraat Brugge

- van 3 tot 19 april 1965

  tentoonstelling in de Inkomhal van de kursaal, ingericht ten voordele van een instelling voor gehandicapte kinderen

- van 19 tot 24 november 1965

  Religieuze Kunst op de Sint-Antoniusparochie Opex-Oostende

- van 25 tot 28 november 1966

  Religieuse Kunst in zaal Pax, H.-Hartparochie Oostende

- in juli-augustus 1967

  topexpo van de Vlaamse Club Kunst : "Religieuze Thematiek van Ensor tot Nu" in de Thermengaanderij, Zeedijk, Oostende

In de wereldtentoonstelling van 1958 te Brussel wordt een groot bas-reliëf van hem geëxposeerd in het Belgisch paviljoen. Een mijlpaal voor zijn werk en een waardering vanwege de stad Oostende valt hem te beurt in 1960. Voor een grote publieke belangstelling opent Schepen DEHOUCK een tentoonstelling van zestig ceramiekwerken in het Oostends Feestpaleis. Deze enige en individuele tentoonstelling van de kunstenaar loopt van 16 april tot 29 mei 1960. Het toont werk in enkele jaren fel geëvolueerd. De moderne figuratieve schilder heeft er plaats gemaakt voor een impressionistische ceramieker, die langs aarde en vuur impressies voortbrengt van sereniteit en kalmte. Met deze tentoonstelling neemt hij zijn plaats in onder de Oostendse kunstenaars. En nochtans blijft hij immer de grote, maar toch stille meester, voor kunstwerken, die de problemen van de tijd sterk en in eigen stroming uitbeeldt.

"De opgaande lichamen in de vlammen naar de hemel toe", een ontwerp van beeldhouwwerk voor de asstrooiweide op de begraafplaats van de Stuiverstraat te Oostende werd zijn laatste kunstwerk. Wie had dat gedacht ?

Op 27 december 1974 wordt Oostende met verstomming geslagen. Paul Vermeire is overleden in het H.-Hartziekenhuis, na een zware hartaanval. Zijn heengaan brengt een grote leemte en een onherstelbaar verlies voor de Oostendse kunstwereld. Zijn uitvaart heeft plaats op 2 januari 1975 in zijn parochiekerk H. Hart, waar heel wat vrienden en kennissen van de overledene hem een laatste blijk van waardering brengen. Het gedachtenisprentje typeert hem zo juist :

> Paul
> inzonder de mensen die U onmiddellijk omringden, maar ook al diegenen die met U meer of minder kontakten hebben gehad, getuigen van U :
> Hij was een IN-GOED MENS.
> Grootser en schoner dan de gedachte aan uw edelste kunstwerk behouden wij deze herinnering.
> Elke creatie van U was een uitdrukking van uw intense liefde voor het leven en van diep geloof in de Heer.

De vele kunstwerkjes in de huiskamers, de schildjes uitgedeeld door de gemeenten en de kruisjes door de kerken, de bas-reliëfs aan openbare en private gebouwen zullen ons blijven herinneren en getuigen dat er eens een groot Oostends meester in de ceramiek onder ons verbleven heeft.

Fred DUFAIT

AUGUST STRACKE (9)

Succesvol hotelier en royalist (4)

Vooraleer de twee laatste jaren van Strackés loopbaan als hotelier aan te snijden, wil ik even over zijn koningsgezindheid uitweiden.

Bij de viering van de nationale feestdag in 1890 werd er in onze badstad een lichtstoet op touw gezet en was er aan verscheidene woningen een feestverlichting aangebracht. Tot de huizen, die in dat opzicht bijzonder opvielen behoorden de woningen van J. MONTANGIE, burgemeester, van Ferd. de STUERS en de hotels d'Allemagne, Fontaine en Chodoir-Noppeney (beide in de Langestraat) (E.O. 24 juli 1890). Die laatste drie hadden zich ook het meest onderscheiden door hun illuminatie bij het bezoek van de Duitse keizer in augustus 1890 (E.O. 3 en 7 augustus 1890).

De gehechtheid van A. Strackè aan het koningshuis kwam niet alleen tot uiting door het versturen van een telegram bij feestelijkheden. Als hij daartoe de gelegenheid had, maakte A. Strackè er een erezaak van de leden van de koninklijke familie bij hun aankomst in Oostende of bij hun vertrek te begroeten. Volgende gevallen, uit de Oostendse bladen geplukt, illustreren dat.

Op 1 maart 1898 ging prins Albert aan boord van de maalboot "Princesse Clémentine". Voor de lunch van de prins en zijn gevolg had A. Strackè, als restaurateur, "avec son goût habituel dressé dans le petit salon une table splendide" (E.O. 3 maart 1898).

Toen koning Leopold II in de namiddag van 29 januari 1901 uit Brussel in Oostende arriveerde, werd hij begroet o.a. door de stationschef, de hoofdinspecteur der maalboten en door A. Strackè. Le Carillon (31 januari 1901) noteert dat de koning zich enkele ogenblikken met Strackè onderhield.

Op 3 augustus kwam de koning met prinses Clémentine weer naar Oostende voor het inwijdingsfeest van het ruiterstandbeeld van Leopold I. De prinses kreeg toen een prachtige bos bloemen van A. Strackè waarvoor hij hartelijk bedankt werd. De dag van de onthulling (maandag 5 augustus) werden drie enorme kransen aan de voet van het monument gelegd. Een door het gemeentebestuur en een door de trammaatschappij. De derde (2 m diameter) was van onze hotelier uit de Kaaistraat en bestond uit witte hortensia's, dahlia's en violieren (Car. 6 en 7 augustus 1901).

Naar aanleiding van Strackés gouden arbeidsjubileum (8 april 1905, cf. supra) had prins Albert de jubilaris gelukwensen gestuurd. Toen de prins met prinses Elisabeth en hun oudste zoon Leopold op 18 april Oostende verlieten, ging A. Strackè aan de prinses een keurige ruiker orchideeën aanbieden en aan de jonge prins een tuil rozen (Car. 18 april 1905).

Op 4 oktober 1906 vertrok prins Albert en prinses Elisabeth met hun drie kinderen uit Oostende. Bij de personen die de prinselijke familie uitgeleide deden was ook A. Strackè (Car. 4 october 1906). Na de kroning van Albert had Strackè - steeds in gezelschap van vooraanstaanden uit de stad - verscheidene keren de gelegenheid de koninklijke familie te begroeten. Zo deed hij op 20 juli 1911 onze vorsten bij hun vertrek uit Oostende uitgeleide en verwelkomde ze bij hun aankomst op 20 december 1911 en op 10 juni 1912 (Car. 21 juli 1911 en 11 juni 1912).

In 1913 kreeg hij een dubbele kans. Bij hun aankomst, op 27 mei, van koning Albert met zijn drie kinderen, schonk A. Strackè de kleine Marie-Josè een fijne tros anjers. Op 18 juli waren de vorsten er weer en Strackè was opnieuw present. Terwijl de koning zich onderhield met burgemeester LIEBAERT en kolonel DUCOUR, praatte Strackè met de prinsen. Voor de prinses had hij weer bloemen mee (Car. 29 mei en 19-20 juli 1913).

En nu de laatste jaren vóór W.O. I.

In 1912 begon de activiteit van A. Strackè duidelijk af te nemen. Dat blijkt o.m. uit zijn tanende belangstelling voor de handelskamer. In 1913 woonde hij slechts 2 van de 6 bijeenkomsten van het "comité permanent" bij. Waarschijnlijk speelde zijn gezondheid hier ook een rol want voor de laatste 4 vergaderingen liet hij zich excuseren wegens ongesteldheid.

In juni 1914 neemt hij nog deel aan het banket van de hoteliersbond in de Majestic. Hij zit aan de eretafel naast burgemeester LIEBAERT. Voorzitter A. GILISSEN heft zijn glas op de gezondheid van de erevoorzitter en A. Strackè antwoordt dat hij zolang als hij kan zal blijven werken voor de belangen van zijn adoptiefstad en van zijn collega's (Car. 20 juni 1914).

De zondag daarop woont hij in Mariakerke het muziekfeest bij naar aanleiding van de 20ste verjaardag van de plaatselijke fanfare waarvan hij erevoorzitter is (Car. 25 juni 1914). Dat is wel het laatste optreden van de gevierde hotelier.

Met zijn hotel was ondertussen, in het begin van het jaar, iets uiterst belangrijk gebeurd. Op 17 februari 1914 publiceert Le Carillon het verrassend bericht dat de Zusters van Sint-Jozef het Hôtel d'Allemagne gekocht hadden (om hun school uit te breiden). Het blad merkte daarbij op : "Un des plus anciens hôtels d'Ostend va donc disparaître". Eerst op 25 april 1914 werd de verkoopakte verleden voor notaris Fr. VAN CAILLIE. De genoemde zusters kochten het Hôtel d'Allemagne (1.007 m² groot voor 86.500 Fr) van de eigenaars : de gebroeders Octave en Raymond SERRUYS en Guillaume en Augusta DE BROUWER, allen kleinkinderen van wijlen August DUCLOS die het eigendom op 11 mei 1876 verworvan had. A. Strackè was dus eigenlijk nooit eigenaar van het befaamde hotel geweest.

Een maand later en wel op 23 mei 1914 kochten bovengemelde zusters een woonhuis van A. Strackè (70 m² groot voor 9.000 Fr) gelegen in de Sint-Franciscusstraat en palend aan het Hôtel d'Allemagne. Strackè was daarvan eigenaar geworden op 25 oktober 1892.

In beide koopakten stond bepaald dat de koopsters slechts vanaf 1 november 1914 over die eigendommen konden beschikken.

De verkoop van het Hôtel d'Allemagne moest ongetwijfeld een einde maken aan de carrière van A. Strackè als hotelhouder. Welgesteld al hij was zou hij op 68-jarige leeftijd geen nieuwe zaak meer openen.

Heeft die verkoop hem toch verrast ? Heeft hij die zien aankomen en had hij tenslotte besloten zich na het seizoen 1914 als hotelier terug te trekken ? Was daarom in de koopakte gestipuleerd dat de koopsters pas op 1 november 1914 de eigendommen in gebruik konden nemen ? Ik kan me moeilijk voorstellen dat Strackè, de flinke zakenman, voorop niets van de verkoop zou afgeweten hebben.

Hoe dan ook, het Hôtel d'Allemagne bleef in 1914 open tot augustus dat jaar. Dus nog maanden na de verkoop. Uit "La Saison d'Ostende" met zijn "liste officielle des étrangers" (beginnend op 11-12 april en eindigend op 12-13 augustus) weten we dat A. Stracké zijn eerste gasten kreeg begin mei dat jaar. De laatsten verschijnen op de lijst gepubliceerd op 5 augustus 1914.

Bovendien drukt dat seizoenblad, in elk nummer, - en dat tot 5 augustus - de ons bekende hoteladvertentie af (nu aangevuld met 3 punten) : Hôtel d'Allemagne - maison de 1r ordre - ouv. toute l'année - arrang. pour un séjour prolongé - pension depuis 12 ₣ - Propr. A. Stracké - lumière électrique - tel 44. Alsof er niets gebeurd was.

Heeft Stracké door die advertentie de schijn willen ophouden ? Of was die advertentie al betaald voor hij weet had van de verkoop ?

Overigens was het een verkort seizoen en het magerste uit zijn carrière : slechts 306 gasten.

De oorlog zou aan de teleurgang van het Hôtel d'Allemagne en zijn exploitant een dramatisch karakter geven.

(wordt voortgezet)

G. BILLIET

# # # # # # # # # # #

MONUMENTEN, BEELDEN & GEDENKPLATEN TE OOSTENDE - XXXI :

DE PORTRETBUSTE LEOPOLD II UIT HET VOOROORLOGSE KURSAAL

In een rijkelijk gedecoreerd salon, genaamd Salon Lepold II, van het vooroorlogse kursaal, prijkte op een marmeren sokkel een bronzen buste van Leopold II. Op de muur achter de buste waren de initialen van de vorst verwerkt. De hele toestand is mooi te zien op enkele oude prentkaarten.

Bij de afbraak van het Kursaal tijdens de Tweede Wereldoorlog werd de buste afgevoerd en kwam naderhand in het Heemkundig Museum terecht, waar ze nog steeds geëtaleerd staat.

De bronzen buste (79 x 60 x 41 cm) is één van de vele replieken van de officiële portretbuste gemaakt door Thomas VINÇOTTE. Ze draagt diens signatuur op de linkerschouder.

Thomas VINÇOTTE (Borgerhout, 1850 - Brussel, 1925) was leerling aan de Academie te Brussel, aan l'Ecole des Beaux-Arts en leerling van J.J. JACQUET te Brussel. Hij was leraar aan het Hoger Instituut te Antwerpen. VINÇOTTE was bij zijn leven een van de beroemdste beeldhouwers van ons land.

Het Museum van onze stad bezit nog een "Caritas-allegorie" van hem (brons). Een vrouw die zich over 2 kinderen ontfermt.

Bibl. : -La Saison d'Ostende et du Littoral, 54, 16, 14 september 1930, p. 1-2.
-L'art en Belgique, olv. Paul FIERENS, Brussel, 1956, p. 419.
-A. GOFFIN & Paul LAMBOTTE, Thomas Vinçotte et son oeuvre, Brussel, 1912.
-M. DE VIGNE, Thomas Vinçotte, Brussel, 1920.

+----------+

MONUMENTEN, BEELDEN & GEDENKPLATEN TE OOSTENDE - XXXII :

HULDEPLAKETTEN AAN MINISTER ANSEELE, AAN BURGEMEESTER MOREAUX EN AAN MINISTER BAELS IN HET BESTUURSGEBOUW VAN DE HAVEN

In het bestuursgebouw van de haven, nabij de Vismijn, zijn in de muur van de traphall drie ronde huldeplaketten aangebracht.

Alle drie zijn ze gesigneerd en gedateerd : TH. SOUDEYNS '34 en we zien er ook de vermelding op : BRONSGIETERIJ VINDEVOGEL ZWIJNAERDE.

De plaketten zelf tonen de profielen van respectievelijk Staatsminister ANSEELE, Burgemeester MOREAUX en Oud-Minister BAELS, drie personen die zich voor de modernisering van de Oostendse haven hadden ingespannen op het politieke vlak.

Het randschrift luidt telkens : "De zeevisserij aan..." gevolgd door de naam van betrokkene.

Van het plaket gewijd aan Minister BAELS berust een tweede exemplaar in het Heemkundig Museum "De Plate".

De beeldhouwer Theo SOUDEYNS was een Gentenaar, vooral gespecialiseerd in het maken van portretten. Heel veel is over hem niet terug te vinden in de bestaande literatuur.

Norbert HOSTYN

¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶

ADOLPH KOLPING : ZIJN VERBLIJVEN TE OOSTENDE (4)

UIT BELGIË

Rheinische Volksblätter für
Haus, Familie und Handwerk.
Zaterdag 3 september 1864

Adoph KOLPING was weer eens de gast van de kapitein in de zomer van 1864. In het oude, lieflijke huis was niets wezenlijks gewijzigd. De oude moeder was reeds enkele jaren geleden overleden. Nog dikwijls zat de kapitein pijprokend en biddend vóór het raam Op hem die nu 84 geworden was, scheen de tijd geen vat te hebben. Hij was nog helder van geest en kon nog hartelijk lachen. Alleen de benen waren niet zo gewillig als vroeger. Een oude vrouw beredderde op een voortreffelijke wijze het huishouden. KOLPING was de enige gast in huis. Wat hij aan de Noordzeekust kwam zoeken, was dit jaar opnieuw ruimschoots voorhanden : rust, frisse lucht en zelfs het water, het oerelement van elke verkwikking.

Sinds zijn eerste kennismaking met Oostende was er heel wat veranderd. Het zeestadje zat weliswaar nog binnen zijn vestingsmuren gevangen, maar in de middenstad was de ontvangst van de vakantiegangers heel wat beter voorbereid dan vroeger. De zorg van ieder leek kamers verhuren en zaken doen, en de herbergen en kroegen waren zo talrijk dat ze elkaar bijna de hand reikten. Hij herinnerde zich dat het leven in Oostende enkele jaren geleden veel goedkoper was, tenminste als men enigszins vertrouwd was met de gang van zaken in de stad. Toen uitten zelfs vele badgasten misschien al te luidruchtig hun verbazing over dat goedkope leven. In de loop van de jaren heeft men echter diezelfde badgasten van deze verbazing genezen. Het scheen er in de eerste plaats

op aan te komen van het seizoen, dat nauwelijks twee maanden duurde, zoveel mogelijk te profiteren. Voor deze vernieuwde levensinstelling van de Oostendenaars scheen KOLPING meer begrip te kunnen opbrengen dan zijn gastheer.

Adolph Kolping 1849-1865

Volgens de kapitein zou de vooruitgang, zoals men het noemde, verderfelijk zijn voor iedereen. Nooit betaalden de mensen moeizamer hun schulden, beweerde hij. KOLPING begreep wel de houding van de kapitein, hij behoorde immers tot een andere generatie.

KOLPING schetst ons ook een beeld van het Belgische volk. De Walen zijn volgens hem een halffrans, werkzaam en impulsief volk. Ze zijn Frans zonder typisch Franse lichtzinnigheid en beminnelijkheid. De Brabanders en Vlamingen vormen een rustig, maar taai volk, standvastig in zeden en gewoonten. Hij herkent in hen vele oudduitse wezentrekken, die de Duitsers zelf echter reeds verloren hebben. In het samenleven van Walen en Vlamingen ziet hij blijkbaar geen problemen. Een harmonisch samenbestaan van katholieken en liberalen is volgens hem veel moeilijker. Liberalen noemt hij vrijdenkers, leerlingen van Voltaire en van de principes der Franse revolutie, die vijandig staan tegenover de godsdienst.

De hulp van de vele, Franse vluchtelingen in België en het overwicht van de Franse taal in het dagelijks leven hebben de invloed van de liberalen groot gemaakt. De enige taal voor het ambtelijke leven en voor het gerecht is het Frans, ook als de betrokkenen deze taal niet beheersen. De Vlaamse weerstand is machteloos en Frankrijk heeft het land moreel veroverd. Franse lichtzinnigheid, oppervlakkigheid en zedeloosheid hebben in België, vooral in Brussel, een gemakkelijke voedingsbodem gevonden. De mannen van de loge hebben hier ijverig een handje toegestoken.

Brussel was volgens hem een nog verderfelijker oord dan Parijs. Daar werden de meest waardeloze kladromans gedrukt die de geestelijke gezondheid van het volk vergiftigden. Voor wie het in de zakenwereld wilde waarmaken, was het aangeraden zich bij de loge aan te sluiten, bij degenen die het "papengebroed" bestreedden.

Zo groeiden de macht en de invloed van de "broeders" van de loge, die België meer en meer in hun net konden vangen. Volgens de Keulse kapelaan hechtten Belgen en Duitsers zich op een fanatischer wijze aan de Franse ideeën dan de Fransen zelf.

"Die Belgien sind gern Affen der Fransozen, wie sie ihr Brussel gern als Klein-Paris ansehen und bewondern möchten !" Vele afgestudeerden van de liberale universiteiten van Brussel en Gent waren de liberale leermeesters van het land geworden. Van de fragmenten uit het statuut van de vrijdenkers die KOLPING citeert, lijkt het verbod van een kerkelijke begrafenis het voornaamste element.

Hij verwijt de liberalen te streven naar burgerlijke begraafplaatsen. Dat het liberalisme zich zelfs tegen de oprichting van eigen kerkhoven voor de katholieken verzet, vindt hij een zonderlinge opvatting van vrijheid vanwege de liberalen. Van de Belgische vrijdenkers citeert hij ook uit een soort catechismus ("eine Art Katechismus"), waarin enkele voor hem huiveringwekkende zinnen voorkomen : "Het loochenen van God schenkt vrede aan de ziel" en "Alle godsdiensten zijn vals". Dergelijke uitspraken hebben volgens hem een grote weerslag op het politiek-sociale leven. Als men God verloochende, moest men ook elke vorm van hiërarchie en gezag op deze wereld verwerpen. Hij was overtuigd dat het ministerie onder druk stond van de loge, en dat koning Leopold hierbij een betreurenswaardige rol speelde.

De tegenstelling in België spitste zich vooral toe tussen "Christenen" en "antichristenen". KOLPING voorzag dat de liberalen alle middelen zouden gebruiken, zelfs rellen, om hun overwicht te verzekeren.

Begin augustus was het in Oostende opvallend stil. Aan de stemlokalen hingen de Belgische vlaggen uit. KOLPING merkte op dat de Belgen zeer veelvuldig van hun vlaggen gebruik maken. Oostende had sedert vele jaren liberaal gestemd, en bleef ook deze keer de partij trouw. Een barbier ("ein Bartscheerer") zei hem : "Indien ik niet liberaal zou stemmen, zou ik al mijn klanten verliezen."

De meeste Oostendenaars oordeelden wel zoals deze kapper. Indien ze niet liberaal zouden stemmen, zouden de badgasten, die zelf liberaal zijn, hun koffers maken.

Vanwege de katholieken was er geen noemenswaardige oppositie. Hij vond het wel een gekke toestand dat de burgerij de antiklerikale liberalen aan de macht hielp, en terzelfdertijd de kerken bezocht en aan de plaatselijke clerus alle eer bewees. De meeste Oostendenaars lazen wel de liberale dagbladen, maar waren toch religieus ingesteld. Wanneer "het heilig sacrement" naar de zieken gedragen werd, knielde iedereen die op straat was. Er waren zelfs kroegbazen die hun zaken uit het oog verloren en in de open huisdeur knielden. Zelfs de wilde jongens, de toekomstige zeelui, maakten vóór het baden een kruis met het zilte nat. Vóóraleer een schip de haven uit voer, kwam de bemanning eerst samen voor een gebed. Ze namen de pet van het hoofd en baden luid het "onze vader" om een goede reis af te smeken.

Het volk zelf in Oostende was volgens KOLPING niet liberaal op de wijze, zoals de Brusselaars het waren. Dat zelfde volk was volgens hem niet voldoende op de hoogte van de belangrijkste sociaal-politieke problemen.

In Brussel verliep de verkiezing niet zo vlekkeloos. In de overwinningsroes wilde het opgehitste volk naar het Jezuïtencollege trekken om het te vernietigen. Dit kon echter door militair ingrijpen verhinderd worden.

Ook in Gent was de overwinning voor de liberalen. Daar liepen 's avonds grote benden door de straten en ze schreeuwden : "We hebben geen papen meer nodig, we hebben geen kerken nodig, we hebben geen god nodig, we zijn vrij ! We willen geen godsdienst."

De liberale fabriekshazen en rijke ingezetenen van Gent waren waarschijnlijk niet zo gelukkig, toen ze dit geschreeuw hoorden. Het was een troost dat het voor de klerikalen bedoeld was. Toch voorzag KOLPING dat ze wel eens de storm zouden kunnen oogsten, die ze als wind gezaaid hadden.

(vervolgt) bezorgd door John GHEERAERT

OOSTENDSE NUMISMATIEK

Legerfeestelijkheden te Oostende

Reeds vanaf 1890 werden er feestelijkheden georganiseerd voor oudgedienden van het Belgisch leger.

Ter gelegenheid van deze feesten werden er ook kongressen gehouden voor Ex-onderofficieren en tevens werden er ook schermtornooien ingericht.

Deze kongressen en tornooien werden telkens gehouden in een stad waar een legereenheid was gekazerneerd.

In 1930 werd met zeer grote luister het 100 jarig bestaan van ons land gevierd en het was eveneens het 100 jarig bestaan van het 3de Linie Regiment, dat gelegerd was in Oostende.

Ook verenigingen van oud-strijders namen altijd deel aan deze soort van feestelijkheden, zoals Veteranen van Koning Albert I, Oud-strijders van de wereldoorlogen I & II.

Hieronder een beschrijving van dit soort medailles die in mijn verzameling aanwezig zijn.

1) MEDAILLE IN VERZILVERD BRONS - afm. 26/34 mm MET RING

R. LEOPOLD II ROI DES BELGES
Buste in uniform met lange baard naar links gericht

V. een tekst in 6 lijnen :
SOCIETE ROYALE / DES EX / SOUS-OFFICIERS /
DE L'ARMEE BELGE / OSTENDE / AU JUBILAIRE /

Lint 35 mm breedte met midden een rode streep en naar de zijden een gele- en zwarte streep.

2) MEDAILLE IN VERGULD BRONS - afm. 23/24 mm MET KROON EN RING

R. stadswapen van Oostende met bovenste sleutels naar elkaar gericht en de onderste naar links. In de keperbalken en de sierrol onderaan een legende in het frans :
EX - SOUS-OFFICIERS / SECTION D'OSTENDE

V. blank veld

Lint 20 mm breedte in 2 kleuren; geel en rood.

3) MEDAILLE IN BRONS Ø 30 mm MET OOG EN RING

R. buste van Koning Albert I in vooraanzicht met helm

V. een tekst in 5 lijnen :
KING ALBERT 1ste / SIR KENNETH STEER / N° 1561 /
R.A.O.B. - G.C / OSTEND /

Lint 33 mm breedte in de nationale kleuren.

4) MEDAILLE IN BRONS Ø 30 mm MET RING

R. S.M. ALBERT ROI DES BELGES
de koning in vooraanzicht met helm

V. een tekst in 4 lijnen :
KING ALBERT 1st LODGE / N° 1561 / RAOB - GC /
OSTEND/

Lint 28 mm breedte in de nationale kleuren.

5) MEDAILLE IN BRONS Ø 30 mm MET KROON EN RING

R. Versiering met 2 eikentakken en 2 lauwertakken met in het midden op een medaillon het hoofd van Koning Albert I naar links gericht :
VETERANEN VAN KONING ALBERT I
1909 · 1934

V. een randschrift :
N.V. DE VETERANEN VAN KONING ALBERT I
- SECTIE OOSTENDE -
in het midden een tekst in 3 lijnen :
10 JAAR / LID / ERKENTELIJK /

lint 37 mm breedte in 2 kleuren geel en rood en langs weerszijden de nationale kleuren in fijne strepen.

6) MEDAILLE IN BRONS Ø 50 mm

R. hoofd van Koning Albert I met helm links gericht, onder het hoofd een gekroonde "A"

V. een tekst in 8 lijnen :
NAT. VERB. DE VETERANEN / VAN / KONING ALBERT Ie /
Mme Decaestecker / Pauweleyn / FED. NAT. LES VETERANS /
DU / ROI ALBERT Ier /

7) 1892 MEDAILLE IN VERGULD BRONS Ø 51 mm MET BRELOK, KROON, RING

R. gekroond wapenschild van België met een sierrol en met een legende :
UNION FAIT LA FORCE

V. eiken- en lauwertak in kransvorm met in het midden een tekst in 9 lijnen :
SOCIETE ROYALE DES EX - SOUS-OFFICIERS / DE /
L'ARMEE BELGE / SECTION D'OSTENDE / CONGRES /
FEDERAL / 1892 / 10 JUILLET /

8) 1897 MEDAILLE IN VERGULD BRONS Ø 46 mm MET BOL EN RING

R. gekroond wapenschild van België met een sierrol en met de legende :
UNION FAIT LA FORCE

V. 2 lauwertakken in kransvorm met in het midden een tekst in 7 lijnen :
SOCIETE ROYALE / DES EX / SOUS-OFFICIERS DE /
L'ARMEE BELGE / OSTENDE / 1897 / CONGRES FEDERAL /

9) 1908 MEDAILLE IN VERGULD BRONS Ø 51 mm MET BOL EN RING

R. gekroonde mantel met het wapenschild van België met op de achtergrond de 9 provincie vaandels

V. lauwertakken verspreid over gans het veld van de medaille en met in het midden een sierrol met een tekst in 4 lijnen :
SOCIETE ROYALE / DES EX - SOUS-OFFICIERS /
OSTENDE / CONGRES FEDERAL /
onderaan J. STIENON

10) 1909 MEDAILLE IN VERGULD BRONS Ø 51 mm MET BOL EN RING

R. gekroonde mantel met het wapenschild van België en op de achtergrond de 9 provinciale vaandels.

V. lauwertakken over gans het veld verspreid met in het midden een sierrol met een tekst in 6 lijnen :
RECEPTION / DES SOUS-OFFICIERS / DE L'ARMEE
BELGE / CONCOURS D'ESCRIME / OSTENDE /
18 AVRIL 1909 /

11) 1913 MEDAILLE IN ZILVER Ø 50 mm

R. op de voorgrond een man links gericht met een degen in de beide handen en op de achtergrond 2 mannen in schermaktie.

V. eiken- en lauwertak in kransvorm met in het midden een tekst in 6 lijnen :
C.E.S.O. / 2me REGt de Ligne / Championnat /
des 3 armes / OSTENDE 1913 / Soetaert Sr Mr /

12) 1914 MEDAILLE IN VERZILVERD BRONS Ø 51 mm MET RING

R. 2 mannen op stap.

V. links een eiken- en lauwertak en rechts een tekst in 4 lijnen :
OSTENDE / PREPARATION / MILITAIRE /
29 JUIN 1914 /

13) 1930 MEDAILLE IN VERGULD BRONS Ø 70 mm MET KROON

R. hoofden van de 3 koningen (Leopold I, Leopold II, Albert I) naar links gericht en eronder een wapenschild met leeuw en kroon.
links 1830 rechts 1930

V. 3e REGt DE LIGNE / OSTENDE
in het midden een gekroonde mantel met een wapenschild van België en op de achtergrond de 9 provincie vaandels.

14) 1931 MEDAILLE IN BRONS Ø 30 mm MET 2 RINGEN

R. wapenschild met een kroon en met vaandels en het geheel rustend op een affuut van een kanon.

V. lauwertak met in het midden een tekst in 4 lijnen :
3e LINIEREGT / BAJONETSCHERMEN / 1e PRIJS /
1931 /

15) 1931 MEDAILLE IN BRONS Ø 51 mm MET BOL EN RING

R. wapenschild met een kroon en met vaandels en het geheel rustend op een affuut van een kanon.

V. een tekst in 7 lijnen :
OORLOGSVRIJWILLIGERS / 1914 - 1918 / OOSTENDE -
KUST / * * * * * / VOLONTAIRES DE GUERRE /
OSTENDE - LITTORAL / 6 SEPTEMBRE 1931 /

16) 1956 MEDAILLE IN VERGULD BRONS Ø 51 mm MET BOL EN RING

R. OOSTENDE
stadswapen van Oostende boven boeg van boot met 2 roeispanen en palmtakken

V. een tekst in 6 lijnen :
1956 / F.EX. S/OB / 66e CONGRES / OSTENDE - OOSTENDE /
F.EX. O/OB / 66e KONGRES /

17) 1956 MEDAILLE IN BRONS Ø 51 mm

R. OOSTENDE
stadswapen van Oostende boven boeg van boot met 2 roeispanen en palmtakken

V. 2 lauwertakken in kransvorm met bovenaan een ster en in het midden een tekst in 6 lijnen :
1956 / F. EX s/OB / 66e CONGRES / OSTENDE - OOSTENDE /
F. EX o/OB / 66e KONGRES /

18) 1964 MEDAILLE IN VERGULD BRONS Ø 49 mm

R. STAD OOSTENDE
stadswapen van Oostende boven visbenodigheden

V. Rondom een parelrand met in het midden een tekst verdeeld in 9 lijnen :
1964 / KON. FED. / EX-ONDEROFFICIEREN /
74e CONGRES / & / 75e JAARBESTAAN / (1887 1962) /
SECTIE / OOSTENDE /

Edwin LIETARD

# # # # # # # # # # # # #

OUD SPEELGOED

Het ligt in de bedoeling van de raad van beheer van "De Plate" tijdens de zomerperiode 1986 een thematentoonstelling in te richten omtrent "oud speelgoed". "Oud" staat voor ouder dan ± 1960.

Speelgoed omvat ook allerlei gezelschapsspelen, en verder : poppen, treintjes, blikken autootjes, poppenhuisjes, enz, enz.

We doen dan ook een oproep aan onze leden om stukken uit eigen bezit ter beschikking te stellen voor deze expositie. Ze zullen met de meeste zorg behandeld worden.

Contact : -Gilbert VERMEERSCH (de zaterdagmorgen en -namiddag in het heemkundig museum)
-Norbert HOSTYN (directie Stedel. Musea)
Tel. : 70.61.31

De raad van beheer

# # # # # # # # # # # # #

MOBILISATIE 1939 - OOSTENDE EN DE OOSTKANTONS

Bij het bekijken van een van de betwistbare uitzendingen van Maurice DE WILDE, op T.V., en meer bepaald over de duitstalige oostkantons, viel het mij op dat met geen enkel woord werd gerept over het samenbrengen van Belgische soldaten, afkomstig uit dit gebied, in een kamp naast het Militair Hospitaal te Oostende.

Dit barakkenkamp, afgesloten met prikkeldraad, bevond zich achter het Fort Napoleon, op de plaats van de huidige stedelijke sportvelden. De onbetrouwbaar geachte Oostkantonners werden op die manier verwijderd gehouden uit het leger en tevens van de invasiegrens.

Richard VERBANCK

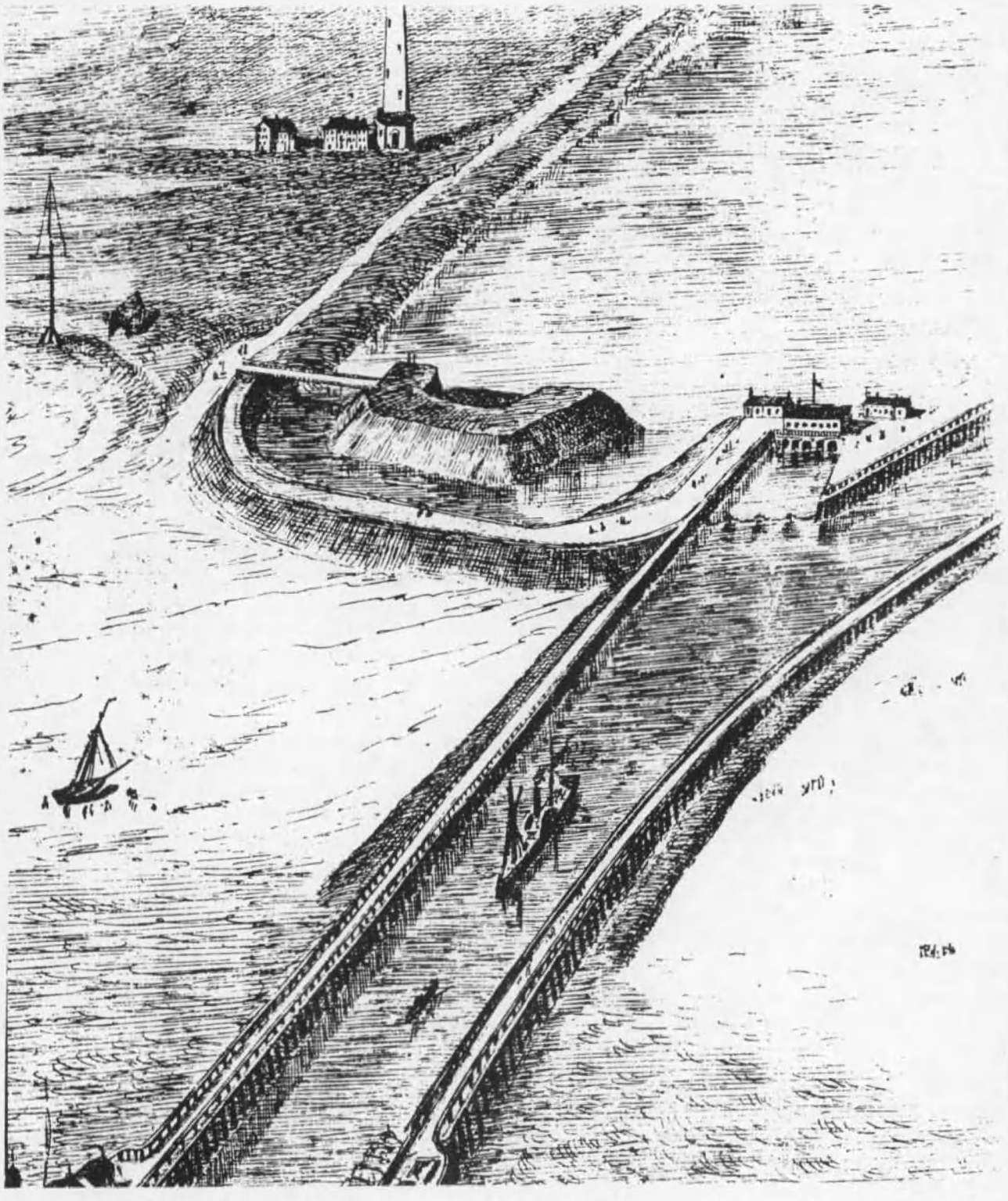

BIJ DE AFBEELDING

Nog steeds fragmenten uit het luchtgezicht op Oostende (ca. 1880) van DE BRUGADAL, waaruit we onze leden tijdens het voorbije jaar reeds heel wat presenteerden. Deze keer de havengeul met uitvarende paketboot, de "Halve Maan", met erachter de in de jaren 1853-1862 gegraven derde spuikom. Het sluizencomplex, Leopoldsluis genaamd, is duidelijk te zien. Resten van de "Halve Maan", en van dit sluizencomplex bestaan nog steeds in situ. Ten O. van de Spuikom zien we de in 1857-1859 gebouwde vuurtoren, die op 1 januari 1860 in gebruik genomen werd.
Volgende maand verplaatsen we ons gezichtsveld nog méér naar rechts. Voer voor Bredenaars dus !
Alvast veel kijk- en studiegenot !

A. VAN ISEGHEM

HET HAZEGRAS

Een vraag, die ons regelmatig gesteld wordt, is deze naar de oorsprong van de naam HAZEGRAS (het).

In het "Woordenboek der toponymie van westelijk Vlaanderen (DEFLOU 583) vinden we : HAZEGRAS (het) : Een polderland bij, later binnen, de stad Oostende.

Hierna volgen enkele vermeldingen met referte waarin de volgende jaartallen voorkomen; 1598, 1822, 1824, 1838, 1864, 1922.

Buiten de verwijzing naar 1598 begint de naam eerst vanaf 1822 regelmatig in bepaalde geschriften te verschijnen.

Het gebied waarin het Hazegras gesitueerd is, vormde oorspronkelijk de noord-oosthoek van de Sinte-Catharinapolder. Van 1584 tot 1746 maakte de Sinte-Catharinapolder deel uit van de Historische polders van Oostende, een gebied dat verbinding had met de zee.

In 1746 werd de Sinte-Catharinapolder "bedyckt en bevarst" waardoor dit gebied weer geschikt kon gemaakt worden voor de landbouw. Na het doorvoeren van een soort ruilverkaveling werd in 1749 een kaart opgemaakt van de Sinte-Catharinapolder (HEEMS, MAELSTAF, MARYSSAEL. 1752) waarop dit gebied staat ingedeeld in stukken die naar de eigenaar zijn genoemd of als vacant opgegeven werden. Vacante stukken waren die stukken voor dewelke geen eigendomsbewijzen konden voorgelegd worden. Zij kwamen van rechtswege toe aan het Polderbestuur.

Het gebied van het huidige Hazegras lag in het XIVde Begin, begrensd door de Leffingestraat, de Dode Kreek, de Sinte-Catharina kreek en de Meylandtdyck. Het was ingedeeld in vijf stukken die beschreven staan in de Ommeloper die bij de kaart hoort. Al deze stukken waren vacant. Op het vierde stuk, te rekenen vanaf de Dode Kreek, "een dryhoeckige partye" stond, in de noord-oosthoek tegen de Meylandtdyck, "een keete daar Sieur LIPPENS placht te wonen". Sieur LIPPENS was de man die instond voor de indijking. Deze "keete" was het enige gebouwtje in het XIVde Begin.

Noch op de kaart, noch in de teksten uit die tijd komt de naam HAZEGRAS voor. Hij verschijnt voor de eerste maal, zoals we zagen, in 1822 in een vermelding "...te Oostende,... in het Hazegras Mei 1822 (Adv). Vanwaar komt de naam dan wel ?

Volgens VAN DALE (de dikke) is HAZEGRAS, HAZEKERVEL of HAZEGERWE een gewestelijke benaming, het DUIZENDBLAD (Achillea millefolium) een samengesteldbloemig plantengeslacht dat voorkomt op wegbermen, langs cultuurland, in weilanden en tussen hoog opgeschoten grassen. Duizendblad kan tot diep in september bloeien en valt door zijn witte (soms paarse) bloemtrossen, samengesteld uit zeer kleine bloemetjes, van op afstand op. Deze plant was reeds bekend bij de Kelten als geneeskruid. De geslachtsnaam werd ontleend aan de Griekse held Achilles (die van zijn Achillespees) die er op het slagveld een gewonde koning mee verbond.

HAZEGRAS, HAZEKERVEL of HAZEGERWE komen niet voor in het "Groot Woordenboek van de Nederlandse Taal".

Volgens DE BO (Westvlaams Idioticum) (Kruidwoordenboek) is HAZEGRAS, HAZEGARS, HAZEGERS een soort gras met lange dunne halm, ook KOORNGRAS of VEINZE genoemd. Hij verwijst hierbij naar het Frans "VULPIN DES PRÉS" (Alopecuruss pratensis) ook wel "Queue de renard" genoemd. Langs het Franse "queue de renard" komen we

terecht bij het Nederlandse VOSSESTAART een soort van staartgras met rolronde, dichte, pluimvorige aar, die op opgespoten terreinen en kalkachtige kleigronden groeit.

VAN DALE (de dikke) geeft op zijn beurt aan dat KORENGRAS de volksnaam is van KWEEK, tarwegras, kruipende tarwe (Triticum repens). Kweek wordt door de boeren en de tuinders beschouwd als een lastig onkruid omdat het veel wortelstokken vormt die onder andere als veevoeder gebruikt worden. Kweek wordt zeer gezocht door verschillende diersoorten. Katten en honden zijn verlekkerd op de bladen en konijnen en hazen op de wortels. De wortels gemengd in het voedsel van de paarden zou de huid van deze dieren een zijdeglans geven.

Deze drie plantensoorten komen veelvuldig op dezelfde gronden voor en zijn waarschijnlijk de eerste, natuurlijke, begroeiing van de ingepolderde schorren. Het is dan ook goed mogelijk dat een onbekend gebleven Oostendenaar deze oerdegelijke Westvlaamse naam heeft gegeven aan het gebied dat wij nú het HAZEGRAS noemen.

J.B. DREESEN

ß ß ß ß ß ß ß ß ß ß ß ß ß

EN NOG STIERMAN LÈÈZE (De Plate, 1985 blz. 85/245)

Mijn neef Michel ASAERT, bediende in de Nationale Bank, vertelde mij omstreeks 1980 dat Stierman Lèèze een ASAERT was. Hij was een zeer hoovaardig man die als eerste in de visserij laarzen droeg en dit in een tijd dat klompen nog gebruikelijk waren. Zoals het liedje zegt viel hij ooit in de "kaaje" met zijn laarzen aan. Of hij bij deze gelegenheid gered werd of verdronk werd er niet bij vermeld.

Jacques ASAERT

ß ß ß ß ß ß ß ß ß ß ß ß ß

PASTER PYPE en het BESTE BROOD

Paster PYPE, de gekende aalmoezenier uit de visserij, had een bakkerij HET BESTE BROOD, die brood leverde aan een goedkopere prijs. De meestergast van dit bedrijf, een klein ventje met een vissersmutsje, noemde SERAFIEN en heb ik goed gekend.

Jacques ASAERT

ß ß ß ß ß ß ß ß ß ß ß ß ß

ENSOR OP PRENTKAART

Tot eind januari loopt in het Heemkundig Museum een kleine thematentoonstelling "ENSOR OP PRENTKAART", waarvoor ons medelid Roland MONTENY, beter gekend als de zoon van "De Witten" zijn unieke collectie ter beschikking stelt.

Allen daarheen !

A. VAN ISEGHEM

JAARLIJKSE VEILING

De jaarlijkse veiling van "De Plate" heeft in 1986 voor de 14e maal plaats op donderdag 30 januari a.s. Al wie stukken wilt laten veilen gelieve dit vóór vrijdag 17 januari schriftelijk mede te delen aan O. VILAIN, Rogierlaan 38, bus 11, Oostende.

Komen in aanmerking : boeken, brochures, tijdschriften, programma's, affiches, prenten, plannen, kaarten, enz. in verband met Oostende of kuststreek. Breekbare stukken komen niet in aanmerking ! Komen eveneens niet in aanmerking tijdschriften na 1980 uitgegeven.

De leden worden verzocht de stukken de avond zelf van de vergadering (30 januari) tussen 19u en 20u af te geven. Let wel : niet vooraf ingeschreven stukken komen niet in aanmerking.

Omer VILAIN

# # # # # # # # # # #

BIJ DE FOTO

In het stadsarchief Oostende berust een vrij boeiend document, bestaande uit 2 foto's en enkele stukjes verweerd papier, gekleefd op een kartonnen drager met volgende (gedrukte) opschriften :

PLAN MANUSCRIT DE LA VILLE D'OSTENDE

FRAGMENTS
AVANT SA RESTAURATION

opgekleefde onduidelijke foto

opgekleefde foto

PHOTOGRAPHIE PRISE
AVANT LA RESTAURATION

RESTAURE CE 20 Xbre 1895

De Samblancx-Weckesser,
Bruxelles

Daaronder is dan een uittreksel uit de Stadsrekeningen bijgeschreven :

Betaelt aen Jan Philipss. Janss. plaetsnijder van style zn Jooris Ketelaere cum suis de somme van vijfhondert negenthien ponden ses scellinghen parisis over het maken van caerte figurative van de Stadt hangende in de collegie camere (Stadsrekening van 1 september 1648 tot 31 aug 1649. Folio 31.

Het is de foto "na restauratie" die we onze lezers hier aanbieden : Oostende uit de lucht anno 1648-1649 !

N. HOSTYN

P.S. Het document waarvan sprake, behorend tot het S.A.O. wordt deze maand tentoongesteld in ons heemmuseum.

OOSTENDE 1648

PLAN MANUSCRIT DE LA VILLE D'OSTENDE

FRAGMENTS
AVANT SA RESTAURATION

PHOTOGRAPHIE PRISE
AVANT LA RESTAURATION

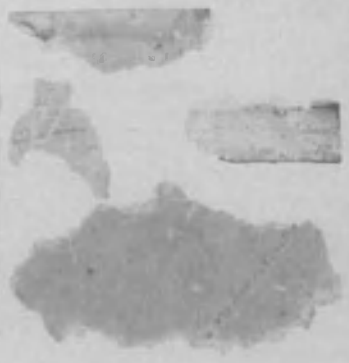

RESTAURÉ CE 20 Xbre 1895

Du Sammanck - Wellemer, Bruxelles

THE COMMENTARIES OF SR FRANCIS VERE

SLAG VAN OOSTENDE (5)

Het volgende belangrijk feit uit dit beleg is het beroemd "treatie" dat generaal vere met de aartshertog had. Sir John Ogle was er aanwezig.
Na de slag van Nieuwpoort wilde de Aartshertog Vlaanderen zuiveren, en kwam in het volgende jaar vóór Oostende.
In die stad hadden de Staten Sir Francis Vere als generaal gestuurd met het doel die stad te verdedigen.
Een machtig leger, meende Sir Francis, kon hij goed gebruiken om de vijand op armlengte van de stad te houden.
Van dit doel was hij bezeten, en verscheidene lappen grond werden tot versterkingen omgebouwd, om zo tijd te winnen.
Die kleine lappen grond, zo belangrijk voor de vijand als voor zijn tanden kostten veel bloed aan beide zijden. Tenslotte trok hij zich terug in een versterkte stad, waar almaardoor aan die versterkingen gebouwd werd.
Nabij de stad, onder zijn eigen macht, hield hij het zolang mogelijk uit. Het verlies van zijn manschappen kwam hem zwaar te liggen.
Zijn gaven van grootsheid, sterkte en rusteloosheid verlangden meer bewegingsruimte om tot ontplooiing te komen.
Gedachten aan strijd, invasie en dgl. waren eigen aan zijn feestelijk denken, de grenzen van Oostende waren hem te klein, ja, hij deed veel dingen die hem in hoog aanzien brachten als kapitein.
Als zwaarddrager of Heer, zijn tegenstrevers kenden zijn bevoegdheid ter zake, was hij een van de meest bekwame persoonlijkheden die de natie geleverd had aan de wereld van zijn beroep. Zo was hij geprezen, ook in de geschriften, voor zijn gedrag in dit beroep.
Nu, was ik in een fort het enig instrument waarvan hij gebruik maakte in het beheer.
Ik heb, voor de liefde tot de waarheid, en zijn herinnering, gedacht er goed aan te doen om dit neer te schrijven.
Dit heb ik afgeleverd aan de Heren Staten-Generaal in hun raadskamer, en iets later aan de Prins Maurits van Nassau en de Earl William zijn neef, aangaande die zaak: de relatie tot het boek van Emmanuel Van Metteren.
Het eerste, en dat is het woord, is welgelukt, en beoordeelt het feit op de vooravond, maar veroordeelt het doel. Was er geen scheepsversterking aangevoerd, zeggen zij, zoals het gebeurd is, wat zou er van de stad geworden zijn?. Hij had ze moeten opgeven.
Colonel Utenhoven, een belangrijk man, één van hun eigen naties, een stadsgouverneur wist beter, en het volgende zal het bewijzen:
Hij had niet het minst gedacht aan overgave, indien geen hulp was gekomen.
Dit punt vereist geen uitleg.
Het tweede is dat er ook een andere mogelijkheid was. Hij hitste de jaloersheid tegen hem op door de benoeming van kapiteins zonder raad in te winnen bij de Heren Staten-generaal.
Op het eerste gezicht schijnt dit een stevigheid te zijn, ontleend aan voorgaande gebruiken bij andere gewone gouverneurs.
Zij raadpleegden de garnizoenskapiteins, en dit was eerder wenselijk geweest.
Waarom was hij zo een gouverneur?
Hij was een generaal met gouverneurs onder zijn gezag. Had hij de bedoeling, zoals meestal andere hadden, om de stad op te geven?

Neen, dit is in voorgaande en hierna afdoende bewezen.
Welke oplossing de Staten ooit verlangden, welke ongenade kreeg hij méér dan een vrije bekentenis over zijn uitzonderlijk gedrag en beoordeling over de manier waarop hij het bevel voerde in een zaak van uitzonderlijk belang?
Het is waar, er was eerst een soort aarzeling onder de besten. Partijdige informatie van een slechtwillend persoon in Oostende bracht verwarring, maar dit was snel weggenomen, eerst door zijn eigen brieven, en later in het lang en het breed. Ja ik durf zeggen, hij was één van de meest bescheiden en rechtvaardige personen onder hen.
Maar laat ons nu, noodzakelijk of niet, aannemen dat zijn strategie eerder moest bekend geweest zijn aan de Heren Staten-Generaal of garnizoenkapiteins.
Mij schijnt het vooruitlopend te zijn voor de Staten-Generaal en gevaarlijk voor de kapiteins, zelfs afschrikwekkend voor de gewone redenering, daarom hierna de redenen:
Het project op zichzelf was maar een embryo, het was méér abortief dan hij vrijgaf vóór de poging van de vijand. Van die periode af moet het vorm gekregen hebben, maar dat, en vooral de tijd, was onzeker en onbekend voor hem. Hij kon daarover geen zekerheid hebben.
Hij richtte die vraag tot de Heren Staten omdat de gebeurtenissen een snelle opvolging nodig hadden. Zo snel mogelijk stuurde hij dan een goedingelichte bode met de te nemen maatregelen, en dit tot hun tevredenheid.
Het was een strategische vraag waarvan de kracht en de geest gelegen was in het geheim.
Het was ook meteen een bedreiging voor de stad van de Staten, zijn eigen eer, en de levens van allen die met hem waren.
De redens lieten niet de minste samenspraak toe. Voor het beste resultaat diende zijn geheim bewaard.
Tenslotte, wanneer hij zichzelf zozeer vergat, en het geheim aan anderen bekend maakte, kon hij zichzelf zozeer bevestigen dat hij geen oppositie kreeg.
Zouden zij onmiddellijk dezelfde overtuiging hebben?, zou niemand hem verdacht maken?. Waarom deden ze het dan achteraf, wanneer alles gebeurd en afgelopen was?.
Ik hoor Colonel Utenhoven nog zeggen: dat wanneer de generaal het voorstel kenbaar had gemaakt, hij de onderneming zou kapot gemaakt hebben; en hij kende best de mening van de kapiteins, daar hij de tolk was tussen de generaal en hen, om die jaloersheid op te ruimen.
Het was daarom het beste dat hij kon doen, deze zaak buiten hun kennis houden en de interpretatie afwachten met de gebeurtenissen, eerder dan de aktie.
Daarenboven, wie Generaal Vere kende als een eenvoudig man die militaire formaliteiten vermeed, had hij behoefte aan beoordeling?. Dat zullen zijn vijanden niet zeggen.
Bezat hij geen wilskracht? ja te veel wilskracht om zichzelf bloot te geven aan hun kwade bedoelingen. Hij was de beste beheerder voor zijn eigen reputatie, eerder dan hen een voordeel te geven waarop zij schandalen konden opbouwen. Het was een publieke dienst en zijn eigen beoordeling dien hem leidden in die zaak, waarin ook gevaar voor hem lag, en die taak nam hij op voor de zekerheid van allen.

GRAFISCH BEDRIJF LAMMAING
NADRUK VERBODEN

ARCHITECTEN EN ARCHITECTUUR TE OOSTENDE TIJDENS HET INTERBELLUM - 1.

INLEIDING

Deze reeks artikelen vormt een logisch vervolg op de eerder verschenen bijdragenreeks over de bouwmeesters uit Oostende-Belle-Epoque. We hebben gezien dat sommige van de toen besproken architecten tot lang ná 1918 werkzaam bleven, Daniëls K PIL bijvoorbeeld.

Maar het hoogtepunt van hun carrière viel mijn inziens toch voor de oorlog 1914-18.

Nu dus de bouwmeesters van tussen 1918-40. En dat zijn er heel wat. Noemen we de voornaamste hier reeds op : VAN IMSCHOOT, DEVREESE, DINNEWET, FOBERT, SERRUYS, COLOMBIE, D'HELFT, VAN GRAEFSCHEPE, SMIS, DEREERE, VAN DYCKE, SCHAAP, DANNEEL, DE-VLIEGHER, CHRISTIAENS, VEREECKE, CORNEAU, JACQUAERT, DE LEE, DERLEYN. Maar er zijn er meer.

In het werk van velen onder hen gaan we nog talrijke sporen van het 19e eeuwse eclectisme terug vinden : velen waren immers nog in die academische geest opgeleid.

Naderhand bleken de sterksten onder hen met deze vooroorlogse stijl te kunnen breken en over te schakelen op meer eigentijdse vormen. We hebben dat reeds gezien bij André DANIELS en bij het duo PIL-CARBON, die tijdens het interbellum nog zeer gave prestaties in de geest van de "art-déco" leverden.

X X X

Deze artikelenreeks hebben we echter wel wat ánders opgevat dan deze over de "Belle-Epoque" : daar beperkten we ons ertoe elke architect afzonderlijk te behandelen : hun leven, een opsomming van hun werk. Het aspect urbanisatie kwam er minder aan bod. Dit willen we in deze reeks over het interbellum corrigeren door het bouwkundig patrimonium uit die tijd te Oostende vanuit diverse invalshoeken te belichten.

GEBRUIKTE SIGELS	
OIOP 1 : Y. VYNCKE, Oostende in oude prentkaarten,	deel 1
OIOP 2 : Y. VYNCKE, Oostende in oude prentkaarten,	deel 2
OIOB 1 : A. VAN CAILLIE, Oud Oostende in beeld,	deel 1
OOIB 2 : A. VAN CAILLIE, Oud Oostende in beeld,	deel 2

STADSUITBREIDING PERIODE 1918-1940

De uitbreiding van de stad tijdens het interbellum concentreerde zich in hoofdzaak rond de nieuwe parochies Heilig Hart, Sint-Jan, Sinte-Godelieve ("Oostendse Haard") (1), op de wijk Conterdam, alsook ten oosten van de haven, de zogenaamde "Opex"- of Vuurtorenwijk.

- De H. Hartparochie, kanoniek gesticht in 1908, was anno 1914 in volle ontplooïng. De Eerste Wereldoorlog zette voor lange tijd een rem op de normale ontwikkeling van deze wijk. Na 1918 hernam ze vlug.

De H. Hartkerk, waarvan de bouw in 1914 was begonnen, zou pas in 1927 voltooid worden.

- De wijken van de Sint-Jansparochie (Blauw Kasteel, Boterput), voorheen een schaars bewoond gebied met hoevetjes, melkerijen, afspanningen, bewoond door lompenhandelaars en koetsiers, kregen vorm in de twintiger en dertiger jaren.

  De kerk zelf werd in 1933 ingewijd (2).

- De Sinte-Katharinaparochie (Conterdam) was al in 1912 opgericht maar het was na 1914 pas dat deze volkse wijk achter het Maria-Hendrikapark en langs de spoorweg een sterke bevolkingstoename en dito bebouwing kreeg.

- De creatie van de Opexwijk hangt samen met een beslissing uit 1921 om een nieuwe, modernere vissershaven aan te leggen aan de oostzijde van de haven. Daartoe diende de bestaande vuurtorenwijk onteigend. De Gemeenteraad besloot ter compensatie een nieuwe wijk op te richten (1924).

  In 1926 werd met die doeleinden de N.V. "OSTENDE PHARE ET EXTENSIONS", afgekort OPEX opgericht.

  De nieuwe vismijn, die de oude "cierk" langsheen de Visserskaai verving, werd in 1934 voltooid, de Sint-Antoniuskerk in 1937. De bouw van woningen verliep echter uiterst moeizaam. Vandaag de dag is de Opex, officiëel Vuurtorenwijk, nog steeds niet helemaal volgebouwd.

(vervolgt)

Norbert HOSTYN

Nota's

1. J.B. DREESEN & G. VANDAMME, Geschiedenis van een parochie te Oostende. Sinte-Catharina vergaan...Sinte-Godelieve ontstaan, Oostende, 1984
2. E. DESCHEPPER & G. MOERMAN, Geschiedenis van de Sint-Jansparochie te Oostende 1924-1974, Oostende, 1974.

ß ß ß ß ß ß ß ß ß ß ß

JOZEF VERHELLE EN DE HERMES

Voor enkele weken verscheen naar aanleiding van de tiende verjaardag van het overlijden van Jozef VERHELLE een gedenkboek "Herinneringen aan Jozef VERHELLE 1910-1975"

J. VERHELLE, wiens naam steeds zal verbonden worden met die van de Hermesclub Oostende, van welke hij stichter en algemeen voorzitter was, was gedurende vele jaren een prominent figuur, niet alleen om zijn belangstelling voor de atletiek en de jeugd, maar ook voor de poëzie en het chanson. Hijzelf was wellicht minder gekend als de priester-dichter.

De bijdragen en de bloemlezing werden samengesteld door John GHEERAERT en Guido VAN CANNEYT.

Dit gedenkboek is te verkrijgen mits storting van 575 ₣ op rek. nr. 280-0570069-37 van v.z.w. Hermes Oostende.

Omer VILAIN

J A A R V E R S L A G 1 9 8 5

1. BESTUUR

Maakten deel uit van het bestuur op 31 december 1985

de heer A. Van Iseghem	voorzitter
de heer O. Vilain	ondervoorzitter
de heer J.B. Dreesen	secretaris
de heer J.P. Falise	penningmeester

mevrouw J. Valkenborg en de heren N. Hostyn, W. Major, E. E. Smissaert en G. Vermeersch als leden.

a. Deelname aan vergaderingen, werkgroepen en commissies

- In de loop van het jaar werden 10 bestuurvergaderingen gehouden.
- de kring was vertegenwoordigd in de Culturele raad Oostende door de heer E. SMISSAERT. Hij woonde 6 algemene vergaderingen bij.
- de heer O. VILAIN vertegenwoordigde de kring op 3 werkvergaderingen van "MENS en NATUUR". De heer J.B. DREESEN vertegenwoordigde der kring op 3 vergaderingen van het Westvlaams Verbond van Kringen voor Heemkunde.

b. Algemene Statutaire vergadering

- De Algemene Statutaire vergadering ging door op 22 juni 1985. Alle effectieve leden waren aanwezig of vertegenwoordigd bij volmacht. Er werden geen wijzigingen aan de statuten voorgesteld. De lidmaatschapsbijdrage voor 1986 bleef 350 F.

2. SECRETARIAAT

Het secretatiaat van de kring verwerkte tijdens het jaar 253 stukken in de briefwisseling.

a. Leden

De kring telde op het eind van het jaar 424 leden. Dit is een vermindering van 22 leden ten overstaan van 1984. De leden waren als volgt onderverdeeld : aangesloten leden 383, steunende leden 31, beschermende leden 10. Deze ledenvermindering houdt gedeeltelijk verband met het economisch reces.

b. Necrologie

In de loop van het jaar ontvielen ons de volgende leden : Madame BONCQUET, de Heer R. DE LY, de heer A. VOLLEMAERE, de heer B. VANDAMME, de heer J. LAUWEREYNS, de heer VAN BIERVLIET, de heer H. VERCRUYSSE, de heer C. DEPOORTER, de heer L. DAELE, de heer A. COULIER, de heer BARAT.

3. AKTIVITEITEN

a. Voordrachten

Er werden vijftien lezingen gehouden, te weten :

1. Donderdag 31 januari 1985

   - MERKWAARDIGHEDEN OP OOSTENDSE GEVELS. Diavoordracht door de heer Guy CORNILLIE.
     104 aanwezigen.

2. Donderdag 28 februari 1985

   - DE ONTSTAANSGESCHIEDENIS VAN ONZE KUST. Diavoordracht door Mevrouw Cecile BAETEMAN.
     76 aanwezigen.

3. Dinsdag 12 maart 1985

   - OOSTENDE GEDURENDE DE TWEEDE WERELDOORLOG. Namiddag voordracht door de heer Omer VILAIN.
     102 aanwezigen.

4. Donderdag 28 maart 1985

   - HET VLIEGTUIGONGEVAL TE STENE IN 1937. Diavoordracht door de heer Walter MAJOR.
     66 aanwezigen.

5. Donderdag 25 april 1985

   - DE WESTVLAMING VERBIEST ALS CHINESE ASTRONOOM. Diavoordracht door de heer Roger BLONDEAU.
     72 aanwezigen.

6. Donderdag 30 mei 1985

   - ONS VERLEDEN UIT DE LUCHTFOTOGRAFIE. Diavoordracht door de heer Etienne COOLS.
     77 aanwezigen.

7. Zaterdag 21 september 1985

   - DE BELGISCHE ZEEVISSERIJ. Filmvoordracht door de heren Louis MEULDER en Achiel BAES.
     120 aanwezigen.

8. Zondag 22 september 1985

   - HONDERDVIJFTIG JAAR VLAAMSE ZEEVISSERIJ. Voordracht door de heer Marcel POPPE.
     175 aanwezigen.

9. Zondag 22 september 1985

   - TECHNIEKEN IN DE ZEEVISSERIJ VROEGER EN NU. Voordracht met documentatiemateriaal door de heer G. SAVELS.
     175 aanwezigen.

10. Zondag 22 september 1985

    - AANVOER EN VERVOER VAN ZEEVIS IN DE MIDDELEEUWEN. Voordracht met documentatiemateriaal door de heer A. VAN HOUTRYVE.
      152 aanwezigen.

11. Donderdag 26 september 1985

    - HET BELEG VAN OOSTENDE 1601-1604. Diavoordracht door de heer Germain BILLIET.
      82 aanwezigen.

12. Donderdag 31 oktober 1985

    - DE VALCKE'S : UIT DE GESCHIEDENIS VAN EEN OOSTENDSE FAMILIE. Voordracht met lichtbeelden door de heer Eddy VAN HAVERBEKE.
      87 aanwezigen.

13. Dinsdag 12 november 1985

    - DE GESCHIEDENIS VAN OOSTENDE. Namiddagvoordracht met dias door de heer Jan DREESEN.
      43 aanwezigen.

14. Donderdag 28 november 1985

- WESTVLAAMSE HUMOR IN DE KERK. Voordracht door de heer GELDHOF.
  92 aanwezigen.

15. Donderdag 19 december 1985

- DE OOSTENDSE COMPAGNIE. Voordracht door de heer Edward BAELS.
  60 aanwezigen.

b. Studiebezoeken

Onder het motto KEN UW STAD werden 6 studiebezoeken gebracht, te weten :

1. Zaterdag 20 april 1985

- KEN UW STAD. Bezoek aan het Museum voor Schone Kunsten ter gelegenheid van de ENSORTENTOONSTELLING, onder leiding van de heer Norbert HOSTYN
  77 aanwezigen.

2. Zaterdag 11 mei 1985

- KEN UW STAD. Monumentale grafstenen op het oude kerkhof. Geleide wandeling onder leiding van de heer Jean-Pierre FALISE.
  60 aanwezigen.

3. Zaterdag 22 september 1985

- KEN UW STAD. Geleid bezoek aan de VISMIJN en de SLIPWAY, onder leiding van de heer J.B. DREESEN.
  65 aanwezigen.

4. Zaterdag 21 september 1985

- KEN UW STAD. Bezoek aan de O.229 BROODWINNER onder leiding van de heren DESCHEPPER en DESMIDT.
  70 aanwezigen.

5. Zaterdag 21 september 1985

- KEN UW STAD. Geleide stadswandeling onder leiding van de heer J.B. DREESEN.
  45 aanwezigen.

6. Zaterdag 12 oktober 1985

- KEN UW STAD. Geleid bezoek aan de SINT-PIETER en PAULUSKERK onder leiding van de heer L. VANOUTRYVE.
  60 aanwezigen.

c. Podiumoptredens

1. Op zondag 22 september verzorgde de groep Astrid DE LAENDER, bestaande uit 18 accordeonisten, een muzikaal optreden in het Feest- en Cultuurpaleis, ter gelegenheid van de LANDDAG der Heemkringen. Op het programma kwam een brede waaier volksliederen van aan de Vlaamse kust voor.

2. Op zaterdag 14 december 1985 vond in TOP 34 een OOSTENDSE KLEINKUSTAVOND plaats voorafgegaan door het jaarlijks souper. 83 deelnemers. De kleinkunst werd verzorgd door de Oostendse groep LEPRECHAUN.

d. Studiereis

Zondag 16 juni 1985

- Studiereis naar het KASTEEL VAN WIJNENDALE, het POTTERIJ-MUSEUM van TORHOUT, de SINT-MICHIELSKERK in TORHOUT en het VLASMUSEUM te KORTRIJK onder leiding van de heer J.B. DREESEN.
  82 deelnemers.

e. Andere aktiviteiten

- Jaarlijkse veiling

  Op 31 januari 1985 ging onder leiding van de heer O. VILAIN de jaarlijkse veiling, voorbehouden aan leden door. Er waren 104 aanwezigen. Er werden 160 stukken aan de man gebracht.

- Gouwdag 27 april 1985. ZONNEBEKE

  De heer en mevrouw J.B. DREESEN en de heer en mevrouw J.P. FALISE vertegenwoordigden de Kring op deze geslaagde Gouwdag die een ruime belangstelling kende. Na een referaat over het Iepers archief werd een bezoek gebracht aan de kerk van Zonnebeke en aan het Tynecot-kerkhof.

- Overhandiging van de vlag van de Vuurkruisers afdeling Oostende.

  Op zaterdag 20 april 1985 mocht de Kring uit de handen van de heer ABICHT, laatste overlevende van de Vuurkruisers, afdeling Oostende, de vlag van deze vereniging in ontvangst nemen. Bij deze gelegenheid werd een kleine ontvangst georganiseerd in het museum.

- LANDDAG 21 en 22 SEPTEMBER 1985. OOSTENDE

  In samenwerking met het Gouwverbond en het Landsverbond werd op 21 en 22 september 1985 de 28ste Landdag van het Verbond voor Heemkunde te Oostende georganiseerd. Er waren 200 deelnemers. Het thema van de Landdag was "Zee- en Riviervisserij". Alle activiteiten gingen door in het Feest- en Cultuurpaleis. Het programma omvatte : drie referaten, een filmvoorstelling, een tentoonstelling, drie geleide bezoeken, een muzikaal intermezzo en twee huldigingen.

- Thematentoonstellingen

  5 januari - 31 maart. Bouwaanvragen te Oostene in de 18e eeuw
  13 april - 1 september. Een eeuw bibliografie J. ENSOR
  20 september - 25 september. De Zeevisserij.
  1 december - 31 december. Een nieuw Toerismebureau te Oostende. Alternatief voorstel.

4. MUSEUM

a. Bezoekers

5.309 bezoekers bezochten in de loop van het jaar het museum. Dit is ten overstaan van 1984 een vermeerdering van 350 personen. Deze vermeerdering is te wijten aan de Landdag van de Heemkringen die doorging in september en het slechte zomerweer.

b. Veranderingen en aanpassingen

Door de zorgen van de heer G. VERMEERSCH werden de volgende aanpassingswerken in het museum gerealiseerd :

- het op een aanschouwelijke wijze voorstellen van de kaart van de Sint-Catharinepolder.
- maken en plaatsen van een lichtbak met nieuwe naamaanduiding aan de ingang van het museum
- vervangen van de gebroken glazen van de toonkasten door plexiglas.
- afbouwen van de tabakswinkel 1900.

c. Aanwinsten

De volgende personen schonken de hiernavolgende voorwerpen :

- vanwege de N.M.B.S.	een exemplaar van de catalogus 150 JAAR SPOORWEGEN IN BELGIE
- de Vuurkruisers	de vlag van de VUURKRUISERS VAN OOSTENDE, een inmiddels ontbonden vereniging
- de heer Arthur ABICHT	en serie noodgeld van Oostende bestaande uit : - 3 briefjes van 100 Fr - 3 briefjes van 20 Fr - 3 briefjes van 5 Fr - 3 briefjes van 1 Fr - 2 briefjes van 25 centiemen
- mevrouw VERSCHEUREN	twee lederen sigarenetuis
- de heer GEUVELS	een lichtbak
- de heer VAN HOECK	- een stenen tabakspot - twee stafkaarten van Oostende en omgeving - een exemplaar van het boek ANECDOTES EN TYPES - een Noordzee magazine 5/84 - de Vlaamse Kustvlakte van Calais tot Saeftinge - vijf gekleurde zichtkaarten - acht gewone zichtkaarten - 1 ex boek ALTE HANDWERKE - 1 ex boek CREATIEVE AMBACHTEN - 1 ex boek BRAUCHTUM IN OSTERREICH - 1 ex boek THE VILLAGE BLACKSMITH - 18 zichtkaarten van Oostende
- de heer SERVAES	een collectie sigaren en sigarettenkistjes
- Mevrouw TEMMERMANS	twee houten tabakspotten en sigarenkistjes
- de heer LIETARD	een reeks sigarenkistjes
- de heer DEVOS	een reeks sigarenkistjes
- mevrouw LOY	3 jaargangen van ons tijdschrift
- de heer LAMMAING	een kaart van de St Catharinapolder met toebehoren (recente uitgave)

- AN-HYP	5.000 kaften
- Mevr. VANLOO-DUPRE	vier foto's m.b.t. een Italiëreis met optreden van het Van Neste Genootschap
- de Heer VERLONJE	een souvenirschelp met aanduiding Oostende een pak krantenknipsels met betrekking tot De Plate (1954-1985)
- de heer DECLOEDT	drie kranten (Volk, Zeewacht) juist na de stormvloed 1953
- de Heer en Mevr BERARD	- een doosje met rouwornamenten - enkele boekjes met betrekking tot de haven
- Mevr. ROLEN	een foto van een Koningsbezoek aan Oostende
- de heren VERBANCK VANDERHEYDE DEMAEGDT VERLONJE	varierende hoeveelheden sigarenkistjes voor de nieuw ingerichte sigarenwinkel
- de heer FIERENS	een ingekaderde foto met maalboot
- Mevr. VALKENBORG	- een bedevaartsvaantje 150 jaar Kapelletje van Bredene - een pak verkiezingsfolders - een bundel in verband met landdag - 3 sigarendoosjes, waarvan een met bandjes
- de heer CARBON	- 1 ex Loi organique de la Garde Civique - 1 ex Constitution de la Belgique - een tabakspot in aardewerk - drie fascicules i.v.m. Roeselare
- de heer SMISSAERT	een eigenhandig gefotografeerd en samengesteld foto-album van de volgende evenementen : - viering 25- en 30 jarig bestaan van de Kring - foto's raad van beheer april 1982
- de heer DREESEN	- de teksten van 10 jaar studiereizen De Plate 1975-1984 - 4 jaargangen 1980-84 van tijdschrift MARSWIN - een mastblok - een jufferblok - versteende voorwerpen opgevist uit de Noordzee
- de heer CARDIJN	een Lloyds Register uitgave 1943-1944
- de heer MAJOR	- een porceleinen schoentje - twee ouderwetse brillen

- Mevr. FREMAUT	twee kleine porceleinen beeldgroepen (Engels) met tekst
- de heer STAELENS	twee (herstelde) maatschappijborden
- de heer PINCKET	een ex Onderwijsprogramma Zeevaartschool 1914
- de heer HALEWYCK	een grote hoeveelheid tijdschriften voor het merendeel Westvlaams, volkskundig en heemkundig van inslag
- Mevr. SZYLHABEL	40 Oostvlaamse tijdschriften "Oostvlaamse Zanten"
- de heer VANCAILLIE	een ex Oud Oostende deel 2
- Mevr. VAN BIERVLIET	- een kleurenlitho van Koning Albert - 3 plannen met betrekking tot het bomenareaal van Oostende - een oude bergdoos voor koffie winkelmodel - een zicht (foto) op Montgomerydok (34/50) - een geemailleerde zoutpot - een doopkleed - een open vrouwenbroek - een kanten jakje - een gesloten vrouwenbroek - een gestreept jakje - een onderrok in Friezen stof - een linnen kaketut - twee wollen slaapmutsen - een linnen gordijn
- de heer DESWAEF	twaalf gravuren met betrekking tot Oostende (reproducties CANELLE)
- de heer CAENEN	een fotoalbum "LES DAUPHINS 1952"
- Mevr. SEYS	een schrijfmachine van wijlen Arie SLEEKS
- de heer CORNILLIE	een officiersuniform RMT
- de heer VERMEERSCH	een tegel van de Oostendse hallen
- de heer BOUSSY	- twee kaketutten - een Almanach Agenda Kwatta 1939
- de heer BOUTEN	- een ex Amiraux et Corsaires Belges - een ex De Vlaamse Kustvlakte - een ex La Belgique Commerciale - een ex Toerisme in België - een ex De Belgische Kusthavens
- VAN COPPENOLLEKRING Brugge	een ex VARSENARE van weleer in woord en beeld
- de heer FALISE	een pak verkiezingsfolders

d. Zorgden voor het museum

De heren DREESEN, FALISE, HOSTYN, VAN ISEGHEM en VERMEERSCH vormden de werkgroep MUSEUM. De heren VAN DUIVENBODEN en VERMEERSCH verzorgden de uitbating ervan.

5. PUBLICATIES

a. Tijdschrift

Van het tijdschrift verschenen 9 nummers op de vooropgestelde data in jan., feb., maart, april, mei, sept., oct., nov. en dec. In het totaal werden 300 bladzijden gepubliceerd waaronder 10 fotobladzijden, 4 bladzijden met kaarten en 8 bladzijden met tekeningen.
Een inhoudstafel van 17 bladzijden van de jaargang 1985 werd opgemaakt door de heer HOSTYN.
Als hoofdredacteurs fungeerden de heren HOSTYN en SMISSAERT

b. Aanwinsten boekenfonds (buiten de boeken voorzien in 4c Aanwinsten museum)

- een ingebonden exemplaar GRANINGATE 1982-1984
- een ingebonden exemplaar VLAAMSE STAM 1984
- een ingebonden exemplaar DE PLATE 1984
- een ingebonden exemplaar ANNALEN VAN HET LAND VAN WAAS 1980-83

c. Opgenomen in het archief

- een farde correspondentie van de kring 1982
- een farde correspondentie van de kring 1983
- een farde correspondentie van de kring 1984

d. Kalender

Door tussenkomst van de heer VILAIN en de inzet van de heer LAMMAING van het Grafisch Bedrijf Lammaing op de Torhoutsesteenweg, werd aan elk lid een kalender 1985 aangeboden met als thema : "Oostende 1900 - 1910".

e. Ruilabonnementen

Werden uitgewisseld met de volgende Heemkringen of Verenigingen : Ter Cuere, Bredene. Het Houtland, Torhout. Iepers Kwartier, Ieper. Zedelgemse Kring voor geschiedenis. Aan de Schreve, Poperinge. Heemkring Erpe-Mere. Westvlaams Verbond voor Heemkunde, Brugge. Het Zonneheem, Zonnebeke. Gemeentekrediet van België, Brussel. David Jonckheere, Aartrijke. Het Brugs Ommeland. Van Coppenollekring, Sint-Andries. Bachten de Kupe, Veurne. Vlaamse Vereniging voor Familiekunde, Nationaal. Graningate, Middelkerke. Oudheidkundige Kring het Land van Waas, Sint-Niklaas. Den Dyzere, Diksmuide. Geschiedkundige Kring Ernigaghem, Ichtegem. Geschiedkundige Kring Graafschap Jette, Brussel. Kring Dr. Van Damme, Blankenberge. Heemkring Ruiselede, Ruiselede. Volkskunde, Centrum voor studie en documentatie, Antwerpen.

6. GIFTEN

De kring mocht een geldelijke gift in ontvangst nemen van mevrouw J. VALKENBORG.

Gedaan te Oostende op de 1ste dag van de Louw-, Ijs- of Wolfsmaand 1986.

J.B. DREESEN
Secretaris

A. VAN ISEGHEM
Voorzitter

THEMATENOONSTELLING "OOSTENDSE GEZICHTEN

Tot eind april loopt in het Museum "De Plate" een thematentoonstelling "Oostendse Gezichten" (deel I) : Portretten van bekende en minder bekende Oostendenaars door de eeuwen heen.

Een must voor elke Plate-lid ! !

A. VAN ISEGHEM

ß ß ß ß ß ß ß ß ß ß ß ß

PLATE-INDEX 1985

Zoals elk jaar verschijnt ook nu weer een handige inhoudstafel en index op de voorbije Plate-jaargang. U kunt ze bestellen door 100 fr te storen op rekening 750-9109554-54 van De Plate met vermelding "Index 1985". U kunt ze ook bekomen in de Museumshop. Vermoedelijke verschijningsdatum : 2e week van januari.

A. VAN ISEGHEM

ß ß ß ß ß ß ß ß ß ß ß ß

IN DIT NUMMER

blz. 1 : A. VAN ISEGHEM : nieuwjaarswensen 1986

blz. 2 : J.B. DREESEN : jaarprogramma De Plate 1986

blz. 3 : J.B. DREESEN : laatste binnenschip onder zeil
J.B. DREESEN : militaire kring - circle militaire

blz. 4 : F. DUFAIT : Paul Vermeire (vervolg en slot)

blz. 7 : G. BILLIET : A. Stracké (9) - Succesvol hotelier en royalist (4)

blz. 9 : N. HOSTYN : monumenten, beelden en gedenkplaten te Oostende - XXXI - XXXII

blz. 10 : J. GHEERAERT : Adoph Kolping - zijn verblijf te Oostende (4)

blz. 13 : E. LIETARD : Oostendse numismatiek

blz. 16 : R. VERBANCK : mobilisatie 1939 - Oostende en de Oostkantons

blz. 18 : J.B. DREESEN : het Hazegras

blz. 19 : J. ASAERT : En nog stierman Lééze
J. ASAERT : Paster Pype en het beste brood

blz. 23 : N. HOSTYN : architecten en architectuur te Oostende tijdens het interbellum (1)

blz. 24 : O. VILAIN : Jozef Verhelle en de Hermes

blz. 25 : J.B. DREESEN : jaarverslag 1985

TEKST OVERNAME STEES TOEGELATEN MITS BRONOPGAVE

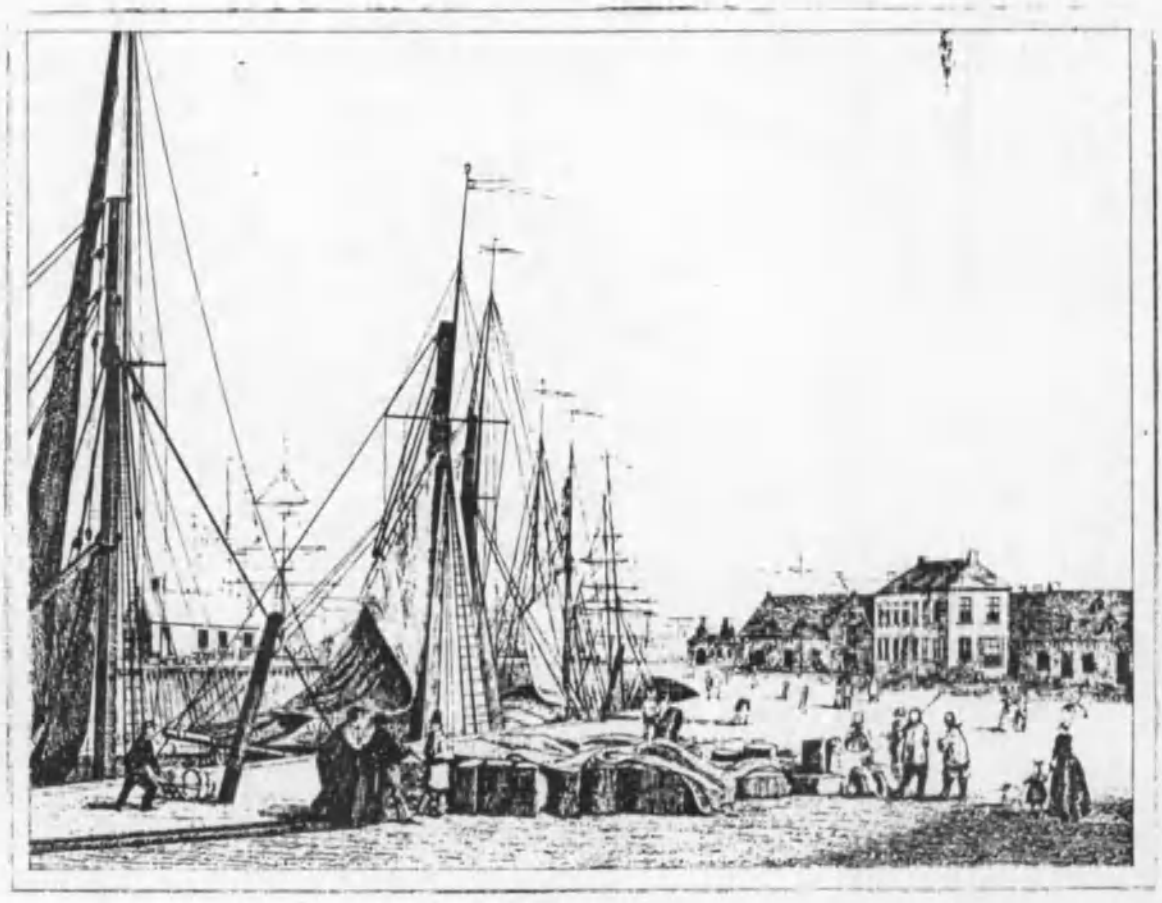

QUAI DES PECHEURS
Ostende

ca 1860

DE PLATE

TIJDSCHRIFT VAN DE OOSTENDSE HEEMKUNDIGE KRING „DE PLATE".

Vormings- en ontwikkelingsorganisatie en Permanente Vorming.

Aangesloten bij de KULTURELE RAAD OOSTENDE
en het WESTVLAAMS VERBOND VAN KRINGEN VOOR HEEMKUNDE

Statuten gepubliceerd in de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 1-2 mei 1959, nr. 1931 en gewijzigd volgens de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 15 mei 1975 nr. 3394 en nr. 3395.

Verantwoordelijke uitgever: A. VAN ISEGHEM
IJzerstraat 1
8400 OOSTENDE

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen getekende bijdragen.

15 de jaargang, nr. 2 Februari 86

VOOR DE INHOUDSTAFEL VAN DIT NUMMER, ZIE DE LAATSTE BLADZIJDE

FEBRUARI ACTIVITEIT

Het bestuur van de OOSTENDSE HEEMKUNDIGE KRING DE PLATE heeft de eer en het genoegen zijn leden en belangstellenden uit te nodigen op de voordracht met documentatiemateriaal en lichtbeelden die doorgaat op

woensdag 26 februari 1986 om 20u30

in de conferentiezaal van de V.V.F. Oostende, Dr Colenstraat, 6, Oostende.

Het onderwerp : OOSTENDE EN DE "BOOM" TIJDENS DE ZEEOORLOG
Oorlogscontrabande en neutrale trafic op de Antillen (1778-85)

Spreker : Professor Dr. John G. EVERAERT

De heer John G. EVERAERT, Doctor in de Geschiedenis, is gewoon Hoogleraar in Koloniale en Overzeese Geschiedenis aan de Rijksuniversiteit van Gent. Als houder van verscheidene wetenschappelijke onderscheidingen is hij bovendien een vruchtbaar auteur. Twee van zijn boeken hebben betrekking op de internationale en koloniale handel van Vlaamse firma's te Cadiz (1670-1700) en de Franse Slavenhandel (1763-1793). Diverse artikelen met betrekking tot onze overzeese geschiedenis verschenen in het Nederlands, Frans, Engels en Spaans in diverse vooraanstaande nationale en Europese tijdschriften.

Het onderwerp van deze avond brengt ons een reeks van minder gekende details uit een van de boeiendste periodes van onze Oostendse haven, die van de Vrijhaven onder Jozef II.

De Engelse maritieme blokkade naar aanleiding van de Amerikaanse Vrijheidsstrijd drong de geallieerden tot het openen van hun Antillaanse bezittingen voor de neutrale scheepvaart. Deze oorlogsconjunctuur betekende een buitenkans voor de afzijdige Oostenrijkse Nederlanden (1780) in het bijzonder voor de Oostendse vrijhaven (1781).

Talrijke buitenlandse reders-kooplui camoefleerden hun schepen onder Keizerlijk paviljoen mits pseudo-naturalisaties en Vlaamse zeebrieven. Doch Oostende en in mindere mate Brugge zogen ook de handelstrafiek aan, niet alleen wanneer enkele vreemde bijhuizen zich in deze havens gingen installeren, maar ook omdat Vlaamse firma's zich in de nieuwe branche lanceerden. Naar de Hollandse en Franse Antillen werden indirecte smokkelcampagnes

via buurhavens maar met Vlaamse participatie - georganiseerd. Op de Caraïbische vrijhavens daartentegen grepen eigen directe uitredingen plaats : voedingswaren, textiel en verbruiksartikelen in de heenrichting; suiker, katoen en vooral koffie als retouren. Verschillende expedities vielen evenwel deficitair uit.

Bij de vrede in 1783 knakte deze artificiële bloei af, ondanks een paar vergeefse pogingen tot commerciële alternatieven (een eilandbezitting; installatie consulaat).

Een avond om van te snoepen en zoals steeds is de toegang vrij en kosteloos ook voor niet leden. Men zegge het voort.

J.B. DREESEN

§ § § § § § § § § § § § § §

OOSTENDSE SIERBORDEN UIT 1890

In 1890 gaf de SOCIETE CERAMIQUE DE MAASTRICHT zes borden uit met als thema OOSTENDE. Vier van deze borden steken bovenaan rechts in onze verzameling borden. Dit werd ons medegedeeld door de voorzitter van de Geschiedkundige Kring te Houthalen (Limburg) toen hij op een najaarse zaterdag met een verliefde blik onze collectie monsterde. Wie bezorgd ons de twee ontbrekende borden ?

J.B. DREESEN

§ § § § § § § § § § § § § §

HET MONUMENT DER ZEELIEDEN

Het was de inmiddels overleden Eerste Meester-Chef DUYF, indertijd een goek gekend figuur in het Oostendse Zeemachtmidden, die in 1952, als matroos model stond voor de gebeeldhouwde zeelieden. Kunstenaar KRETZ vroeg aan de Staf van de Zeemacht een matroos om model te staan. Deze werd gekozen tussen de bemanningsleden van de T.N.A. KAMINA die in die periode voor herstellingen in Antwerpen lag.

J.B. DREESEN

§ § § § § § § § § § § § § §

NIEUWPOORT IN DE GEUZENTIJD

Bij de uitgeverij Flandria Nostra verscheen een historisch werk over Nieuwpoort. De auteur Dirk VAN DER BAUWHEDE werd met zijn werk "Nieuwpoort in de geuzentijd" bekroond met de historische prijs van de stad Nieuwpoort in 1985.

Dit boek kan besteld worden bij Flandria Nostra, Kortemarkstraat, 20, 8100 TORHOUT mits storting van 300 F op rek. 476-2034301-12.

Omer VILAIN

LOCALISATIE EN IDENTIFICATIEPROBLEMEN VAN HET OUDE POSTGEBOUW 1780-1830

Zonder moeite kan men op oude Oostendse stadsplannen het stadhuis, de parochiekerk en kloosters, terugvinden. Zij staan veelal met hun naam hierop vermeld. Iets moeilijker wordt het om vroegere militaire gebouwen in het stadskader te plaatsen. Ook wordt het een hele opgave om het oude Postkantoor te plaatsen.

Zoals het nu nog dikwijls het geval is, werd het ook in vroegere tijden overbodig geacht een gebouw, wiens ligging algemeen bekend was, nauwkeurig te localiseren. Dit was o.m. ook het geval voor het Postkantoor. Eerst in het eerste kwart van de 19e eeuw geven regionale en locale kranten met aanduiding van straatnaam en huisnummer, de precieze ligging weer van dit gebouw.

Vrij algemeen is bekend dat het 18e eeuwse Postgebouw ergens in de Langestraat gelegen was. Waar juist is een andere vraag.

In een bijdrage verschenen in het maart nummer 1979 van "De Plate" en in een brochure "Postkantoor Oostende 1" verschenen in oktober 1984, meent dhr. Walter MAJOR dit kantoor te moeten localiseren in het gebouw dat van 1834 tot 1876 als koninklijke residentie werd gebruikt en als "Huize Louise-Marie" nu door de Oostendse Handelskamer wordt betrokken.

Gaat men de namen van de eigenaars en bewoners van dit huis na dan is het duidelijk dat dit gebouw nooit als Postgebouw werd gebruikt.

In 1774 was dit pand betrokken door de eigenaars, Jos. OLLEVIERS en diens echtgenote, Maria VAN DEN HEEDE. Toen reeds was boven op het daknok een houten torentje ingeplant, dat als "belvedere" of uitkijktorentje diende, zoals het nog heden ten dage het geval is. Na de dood van haar man verhuurde We OLLEVIERS dit erf aan Britse groothandelaars die het als verkoopskantoor en stapelplaats gebruikten. Door zijn aanzienlijke oppervlakte, zijn bijgebouwen, zijn poortuitgang rechtover de Kapucijnenkerk, zijn centrale ligging in de nabijheid van de bank Herries (Z.O. hoek van de Brabant en de Kapucijnenstraat) was dit immers een ideaal gelegen "Huis van Commercie".

De Engelse firma Hayman Fox nam er o.m. zijn intrek. Vanaf 1 juli 1784 werd het huis voor de duur van drie jaar verhuurd aan de firma Edw. Brown (1). Op 23 januari 1789 verkocht We OLLEVIERS het ganse complex aan de Nederlandse groothandelaar Theodoor VAN MOORSEL (2), die het met zijn familie en bedrijf ging betrekken. In de 19e eeuw was het Postkantoor hier evenmin gevestigd. De historiek van het gebouw gepubliceerd bij de inhuldiging van het gerenoveerde "Huize Louise Marie" als zetel van de Handelskamer, eind 1982, bewijst dit overduidelijk.

Waar was het 18e eeuwse Postgebouw dan wel gelegen ? Heel eenvoudig, in het zeer ruime huis, dat aan de westzijde van "Huize Louise Marie" paalde en niet schuin maar wel rechtover de Sint Niklaasstraat lag. Vroegere benamingen van deze straat wijzen trouwens op het nauw verband dat tussen het postgebouw en de recht hierop uitgevende straat bestond. In 1786 wordt de Sint Niklaasstraat aangeduid met de omschrijving "petite rue conduisant du Bureau des Postes au Quartier Espagnol" (3).

In 1796 luidt de benaming "Rue de la Poste", later "Petite rue de la Poste". De benaming Sint Niklaasstraat werd achteraf dominant door het verhuizen van het Postkantoor naar een ander oord. Tot in 1816 treft men nog de naam "Posthuysstraetje" voor deze staat aan (4).

Het 18e eeuwse postkantoor was ondergebracht in een groot herenhuis dat één verdieping telde. In de lange, brede zolderruimte waren een aantal mansardekamers ingewerkt tot een tweede verdieping. Het huis beschikte over een achterliggend erf, dat als tuin werd benut.

Jacobus BOWENS, de overbekende auteur van de "Nauwkeurige beschrijving der oude ende beroemde zeestad Oostende" was er postmeester, "directeur van de post der brieven", zoals de stadsrekeningen van 1784-1785 o.a. vermelden (5).

Na zijn overlijden op 6 december 1787, nam zijn broeder, Franciscus BOWENS, in hetzelfde huis, de functie van postmeester over. Bij de tweede en definitieve Franse inval te Oostende in juli 1794 vluchtte Fr. BOWENS naar het buitenland en vestigde zich o.m. te Bremen. Het postgebouw werd door de Franse regering als eigendom van een "émigré" onder sekwester geplaatst en vanaf 1 Prairial an IV, aan een nieuwe postmeester, Charles BUSSO, uit Gent afkomstig, voor de duur van 3, 6, 9 jaar verhuurd aan 670 ₣ per jaar (6). De volkstelling van 1798 leert ons dat de 31 jarige Ch. BUSSO dit huis betrekt als "Directeur de la Poste". Terloops vermelden wij nog dat in hetzelfde jaar Fr. DE RUDDER, "commis de la Poste" in het N.O. hoekhuis van de Langestraat en Comediestraat (Houlsestraat) woonde en dat Oostende nog twee "porteurs de lettres" telde, nl. Fr. CAPITAINE uit de Sint-Niklaasstraat en Fr. BRASSEUR uit de Christinastraat (7).

Het daaropvolgend jaar, in 1799, werd het Postgebouw voor 230.400 ₣ door de Franse regering verkocht aan Renier VAN RAVENSTEIN. Uit de verkoopakte blijkt dat dit huis twee verdiepingen telde en zoals het aan de Oostkant palend huis van Th. VAN NOORSEL, het latere Koninklijk Paleis, bekroond was met een "petite tour construite en bois" (6).

Hoelang het Postkantoor in de Langestraat behouden bleef, heb ik tot hiertoe niet kunnen achterhalen. Wellicht, zolang de huur door postmeester, Ch. BUSSO, aangegaan doorliep d.i. tot 1805. Renier VAN RAVENSTEIN verkocht dit huis op 20 Frimaire an XII (1804) aan Thérèse TAINTENIER, de weduwe van de vroegere postmeester Fr. BOWENS, die een tweede huwelijk had aangegaan met Bruno PLANCQ, uit Rijsel (8). Naar de volkstelling van 1814 betrok Br. PLANCQ, als "distillateur", met zijn gezin het oude Postgebouw.

Deze telling vermeldt eveneens, dat Ch. BUSSO nog altijd de functie uitoefent van "Directeur de la Poste aux lettres" maar nu in de Sint-Sebastiaanstraat nr. 3 woont, het eerste huis ten westen van de Lijnbaanstraat, waar naar alle waarschijnlijkheid het Postkantoor ook was gevestigd (9).

Onze Postmeester, BUSSO, moet wel heel veel gehouden hebben van het oude Postkantoor in de Langestraat, vermits hij dit gebouw op 21 juli 1817 van mevr. PLANCQ afkoopt (8). Is het Postkantoor daarop naar de Langestraat overgebracht geworden of is het in de Sint-Sebastiaanstraat gebleven ? Op deze vraag kunnen wij evenmin een afdoend antwoord geven. Voor zover wij weten is BUSSO in de Sint-Sebastiaanstraat blijven wonen, zeker

tot 1829, maar dan als eigenaar en rentenier, niet meer als postmeester. Het 18e eeuwse Postgebouw werd door hem als privéwoning verhuurd.

Een bericht uit de "Feuille d'annonces" dd. 3 juni 1819 meldt ons dat "le Bureau des Postes est transféré dans la maison de mr. VAN DER GHINST, rue du Chat, nr. 9". Dit huis lag op de westkant van de huidige Vlaanderenstraat aan het oostelijk uiteinde van wat nu de Ensorgalerij is en was voorzien op de straatzijde van een imposante dubbel oplopende stoeptrap. Blijkbaar was dit herenhuis als postgebouw eerst ingehuurd en later opgekocht. Eind december 1819 werd het, met diverse hypotheken zwaar belaste gebouw door de oud geworden jurist, Guillaume, Louis VAN DER GHINST en zijn echtgenote verkocht aan een groep mensen waarvan o.m. Ch. Benoit DE KEYSER, controleur der posterijen, deel uitmaakte (10).

Het Postkantoor werd dus in juni 1819 overgeplaatst naar een huis, bewoond door een postcontroleur. Slechts iets meer dan twee jaar bleef de Post hier gevestigd. Eind september 1821 kocht de postcontroleur DE KEYSER het huis op (11), richtte het als zijn privéwoning in en bleef het betrekken tot hij op 10 december 1835 het gebouw doorverkocht aan VAN HULLE, eigenaar te Lotenhulle (12).

Tijdens de zomermaanden van 1821 moest aldus wel naar een nieuwe vestigingsplaats voor het Postkantoor uitgezien worden.

Een bericht uitgaande van de "Directeur des Postes, MORJOUX" en gepubliceerd in de "Feuille d'annonces" op 16 augustus 1821 deelde aan de Oostendse bevolking het volgende mede : "Postes aux Lettres - A dater du samedi 18 du courant, le Bureau des Postes de cette ville sera transféré sur le Bassin dans la maison nr. 17, faisant le coin de la rue. St-Thomas" (13). Het Postkantoor werd ondergebracht op de oostelijke hoek van de Sint-Thomasstraat (Kapellestraat),en de Keizerskaai (Vindictivelaan), op de plaats waar zich nu het hotel "Burlington" bevindt. Dit huis was in 1821 eigendom van Jan OCKET. Diens vader, Thomas, Mattheus OCKET, had het, samen met een drie verdiepingen hoog pakhuis dat op de Sint Thomasstraat uitgaf, laten optrekken in 1786-1787. Tot hiertoe was dit pand altijd als handelshuis verhuurd geworden aan Engelse of Oostendse groothandelaars. In 1821 werd het "Postcomptoir".

De verplaatsing van het Postkantoor van de Kattestraat naar de Keizerskaai is zeker ook mede bepaald geworden door de verwachting van een sterk verhoogde handelsactiviteit in de kommen, die in 1818-1820 werden voorzien van een nieuwe schutsluis en door een nieuw kanaal direct verbonden werden met de vaart Oostende-Brugge.

Gegevens uit de jaren 1826 en 1829 vermelden dat Karel MORJOUX het hoekhuis blijft betrekken. Wij nemen dan ook aan dat het Postkantoor op de Keizerskaai behouden bleef, zeker tot op het einde van het Hollands bewind (14).

Tussen 1830 en 1839 werd het Postkantoor opnieuw naar het stadscentrum overgebracht; meer bepaald bijna op het N. uiteinde van de Lijnbaanstraat. Dit is af te leiden uit de kaart in 1839 opgemaakt door de Hoofdingenieur van Bruggen en Wegen van West-Vlaanderen, J. DE BROCK. Of deze aangegeven localisatie, in een tweede rangstraat, die de Lijnbaanstraat was en nog is,

betrouwbaar is, dient nog verder onderzocht te worden. Flagrante situeringsfouten komen immers op deze kaart voor. Dit zou voor de aanduiding van het Postkantoor ook wel het geval kunnen zijn.

Uit de hier aangehaalde gegevens blijkt dat het Postkantoor niet tot in het midden van de 19e eeuw in de Langestraat behouden bleef maar wel enkele belangrijke verplaatsingen in deze periode doormaakte.

Met deze bijdrage zijn alle localisatieproblemen o.m. qua duur zeker niet opgelost. Verder opzoekingswerk voor historici, heemkundigen en filatelisten is nog te verrichten om alle tribulaties i.v.m. de inplanting van het Postgebouw, de organisatie en de werking van het Postwezen in vroegere tijden precies vast te kunnen leggen.

* * *

De Heer W. MAJOR geeft op de voorpagina van zijn brochure "Postkantoor Oostende I", een afbeelding weer van het Postkantoor gevestigd in een hoekhuis. Deze afbeelding kan best als een variante beschouwd worden van een gelijkaardige tekening bij dhr. VERBOUWE vermeld onder de titel "Postoffice Ostend" onder het nr. 406. Dhr. VERBOUWE dateert deze schets anno 1815. Dit stelt ons voor een identificatie- en localisatieprobleem.

17. *Oostende, 1815. De post, naar Egerton.* kon. nr. 406.

Deze tekening, nr. 406, door M. EGGERTON gemaakt is niet gedateerd en komt voor in een boek door hem geschreven en eerst in 1825 gepubliceerd. Zo wordt het probleem gesteld, geldt dit de voorstelling van het hoekhuis van de Sint-Sebastiaan-Lijnbaan straat, waar het Postgebouw zich o.a. in 1814 bevond, of is het de afbeelding van het hoekhuis op de Sint Thomasstraat-Keizers kaai, dat vanaf midden augustus 1821 als Postkantoor gebruikt werd.

De twee tekeningen stellen eénzelfde gebouw voor. De eerste verdieping telt vijf rechthoekige vensters. Op het gelijkvloers wordt de centrale boogvormige deur aan weerzijde geflankeerd door twee vensters.

Op de afbeelding door dhr. MAJOR gepubliceerd komt links van de deur het cijfer 17 voor, wat ons op het idee zou kunnen brengen dat dit huis op de Keizerskaai nr. 17 gelegen is. Rechts van de deur is echter het cijfer 30 aangebracht, wat samen met 17 wel een verwijzing naar het bouwjaar 1730 zou aanduiden. Wij weten nochtans dat het hoekhuis op de Keizerskaai in 1786-1787 werd opgericht. Dus kan het, althans naar het vermelde jaartal, niet om de weergave van het huis op de Keizerskaai gaan, en zou het dan wel de afbeelding moeten zijn van het Postgebouw op de hoek van de Sint-Sebastiaanstraat en de Lijnbaanstraat.

Twee elementen, die misschien wel als van ondergeschikt belang kunnen beschouwd worden, komen op de schetsen voor en weerhouden ons ervan dit besluit zonder meer te onderschrijven. Eerstens correspondeert de opgegeven straatbreedte van de Sint-Sebastiaanstraat niet met de reële breedte van deze straat. Dit is ook het geval voor de Lijnbaanstraat. Verder is er nog de bouwhoogte en de gevelvorm van de huizenrij van deze straten die evenmin aan een aanvaardbare realiteit beantwoorden, tenzij men deze afbeeldingsvorm als picturale vrijheid zou beschouwen door de auteur genomen. De aangeduide straatbreedte en gevelvormen pleiten eerder voor de situering van het Postgebouw op de Keizerskaai, temeer nog omdat de gevelverdeling van het hoekhuis tot in het latere "Hotel du Bassin" bewaard is gebleven. Deze voorstelling biedt echter geen voldoende waarborg voor een feilloze localisatie van het gebouw op de Keizerskaai.

Naar kadastrale plannen vertonen de hoekhuizen van de Sint-Sebastiaansstraat en de Keizerskaai nagenoeg eenzelfde gevellengte. Wij weten echter niet of het huis in de Sint-Sebastiaanstraat in 1730 werd herbouwd. Duidelijke iconografische voorstellingen van dit huis bezitten we niet. Alleen beschikken wij over een reclamekaart van het "Hotel de l'Etoile", Sint-Sebastiaanstraat nr. 2, waarop een klein gedeelte van het hoekhuis van de Lijnbaanstraat te bespeuren valt. Hier gaat het ook om een gebouw met één verdieping met in het zoldervlak twee ingewerkte standvensters zoals die op nr. 406 bij dhr. VERBOUWE voorkomt.

De schets gebracht door dhr. MAJOR kan dus evengoed de afbeelding zijn van het Postgebouw op de hoek van de Sint-Sebastiaanstraat en de Lijnbaanstraat.

Zekerheid omtrent de juiste localisatie kunnen wij maar verkrijgen wanneer wij de datum kunnen achterhalen waarop EGGERTON de tekening nr. 406 en ook nr. 405 heeft gemaakt. Het nr. 405, dat onder het opschrift "Quay, Customhouse and Hotel Ostend" een beeld weergeeft van de oude Visserskaai zou o.i. wellicht in 1823-1825 tot stand zijn gekomen. Maar dit is een andere historie. Is EGGERTON slechts éénmaal in Oostende geweest en wel in 1823-1825 dan stelt zijn tekening van het Postgebouw toch het hoekhuis van de Vindictivelaan-Kapellestraat voor.

Wie brengt er met afdoende bewijzen een definitieve oplossing voor dit probleem naar voren ?

Daniel FARASYN

(1) R.A. Brugge, Not. Oostende, V.C.1941/119, not. Rycx A.
(2) " " " V.C.1941/276, not. Rycx A.
(3) " " " V.C.1940/64, not. Van Isegheim.
(4) " " " V.C.1941/198, not. Ysengrin.
(5) A.R.A. Brussel, Rekenk. 37571
(6) R.A. Brugge, Fr. Fonds, 648, 6/121.
(7) Univ. Bibliotheek, Gent, HS. 1908
(8) R.A. Brugge, Not. Oostende, V.C.1940/89, not. Belpaire
(9) V.V.F. Volkstelling 1814, Deel XIII, Stad Oostende.
(10) R.A Brugge, Not. Oostende, V.C.1941/204, not. Ysengrin
(11) " " " V.C.1940/102, not. Leep
(12) Prov. Kad. Brugge, Relevé Oostende 1836, nr. 68
(13) Met dank aan Lic. Hist. P. VANDENABEELE die mij het bestaan van deze jaargang van de "Feuille d'Annonces" aanwees
(14) Prov. Kad. Brugge, Oostende, 208

m m m m m m m m m m

MOTORTORPEDOBOTEN VAN DE ROYAL NAVY VERNIELD IN DE OOSTENDSE HAVEN 14 FEBRUARI 1945

Op 14 februari 1945, in de namiddag, brak brand uit in een M.T.B. (Motortorpedoboot) van de Royal Navy die samen met elf andere boten in drie "trot's" lagen afgemeerd op de hoek van de Car Ferry kaai en de Visserskreek, rechtover het Zeestation.

De brand sloeg zeer vlug over op de andere boten, waarvan sommigen, losgeslagen of losgegooid, met de uitgaande tij de voorhaven indreven. Over de oorzaak van de brand is niets geweten. De snelheid waarmede hij zich verspreidde was te wijten aan het feit dat dit houten boten waren die als brandstof benzine gebruikten.

De met de brand gepaard gaande ontploffingen beschadigden de kaai en de gebouwen van het Zeestation, terwijl de brandende schepen voor een zeer grote schade zorgden aan de houten pieren en staketsels van de Car Ferry kaai en de kaaien in de voorhaven.

Op de kaai sneuvelden praktisch alle ruiten en een zware rookwolk dreef over het havengebied. Een viertal foto's, in het bezit van De Plate, geven van dit gebeuren een momentopname.

In het totaal gingen twaalf M.T.B.'s verloren, terwijl 53 militairen van de Royal Navy en Royal Canadian Navy hierbij het leven lieten. Er kwamen bij dit gebeuren geen burgers om het leven. Een deel van de militairen werd met eer begraven op het kerkhof van de Stuiverstraat.

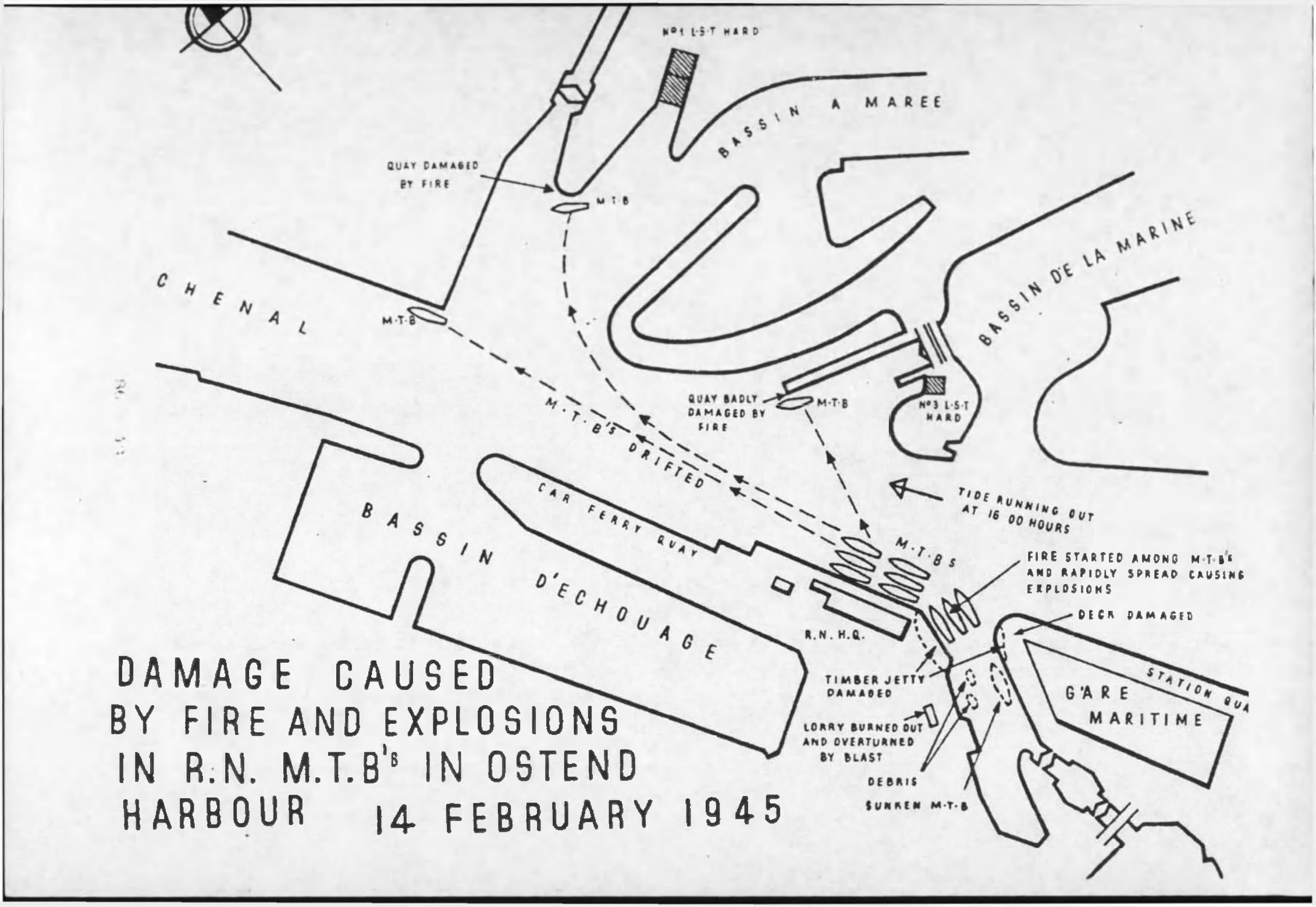

DAMAGE CAUSED BY FIRE AND EXPLOSIONS IN R.N. M.T.B's IN OSTEND HARBOUR 14 FEBRUARY 1945

De luitenanten Herremans, De Poorter en Jonckheere van de Belgische Sectie van de Royal Navy maakten zich zeer verdienstelijk door midden in de brand de bunker af te sluiten waarin de reserve torpedos gestockeerd lagen en door de L.T.C.'s te doen afvaren die in de onmiddellijke buurt lagen.

Ingevolge de toen heersende oorlogsomstandigheden kreeg dit gebeuren in de pers weinig of geen weerklank. Een-enveertig jaar later geven wij u enkele details.

Hierbij gevoegd vindt u een kaart die een situatieschets geeft van het gebeuren. Ze werd opgemaakt door de havendiensten van de Royal Navy.

Over de schepen kregen wij de de volgende gegevens :

M.T.B. 255 - afgebouwd 30 juli 1943; tonnemaat ± 40 ton; overal lengte 72 1/2 voet; gebouwd bij White, Coves; 3 Sterling motoren 3360 bhp; vaart 36 knopen; bewapening; 2 0.5", 2 MG, 2 x 21" torpedos, 2 dieptebommen

M.T.B. 438 - gebouwd : British Powerboat Co, Hythe; besteld 26 november 44, bestelling afgezegd 11 maart 41, herbesteld 7 april 42, afgebouwd 31 maart 43 als M.G.B. (Motorgunboat) 119, in september 43 heromgebouwd als M.T.B.; ± 40 ton; overal lengte 71 3/4 voet; 3 Packardmotoren 3600 bhp; 40 knopen; bewapening 1 2 pounder, 2 20 mm, 4 MG

M.T.B. 444 - besteld op 15 mei 42 als M.G.B. en omgebouwd tot M.T.B. in september 43; gebouwd bij British Powerboat Co, Hythe; ± 40 ton; lengte 71 3/4 voet; 3 Packard motoren 4050 bhp; 39 knopen; bewapening : 1 6 ponder, 2 20 mm (1X2), 4 MG (2X2), 2 18" torpedos

M.T.B. 459, M.T.B. 461, M.T.B. 462, M.T.B. 465, M.T.B. 466 werden op 12 maart 1943 besteld als M.G.B.'s en later herbouwd als M.T.B. Voor de overige gegevens waren ze identiek aan M.T.B. 444.

M.T.B. 776 - gebouwd bij Fairmile Yard nr 27; afgebouwd augustus 44; 95 108 ton; lengte 115 voet; 4 Packardmotoren 4800 bhp; 30 knopen; bewapening : 2 6 ponders (2X1), 3 20 mm (1X2, 1X1), 4 0,5", 4 MG, 2 21" torpedos

M.T.B. 789 - gebouwd bij Fairmile Yard nr 35; afgebouwd 17 october 44; identiek aan M.T.B. 776

M.T.B. 791 - gebouwd bij Fairmile Yard nr 44; afgebouwd 4 november 44; identiek aan M.T.B. 776

M.T.B. 798 - gebouwd bij Fairmile Yard nr 3; afgebouwd 16 october 44; identiek aan M.T.B. 776

De slachtoffers van de ontploffing die begraven liggen op het Britse ereperk van het kerkhof op de Stuiverstraat zijn de volgende :

R. DRUMMOND
A/B RN C/JX 641710 AGE 22
HM.MTB 255

CR. NIGT IN GALE
A/B RN P/JX 444126 AGE 20
HM. MTB 255

F.H.S. D'ARCY
Leading Seaman R.N
P/JX 2655924
HM.MTB 255

J. LEATHAM
TEL RN P/JX 677215
HM.MTB 776

C.WJ JOHNSON
Lead Sto. RN P/KX 158 295
HM.MTB 798

J. WHALES
A/B RN D/JX 568 596
HM.MTB 791

LIEUTENANT H. MICHAEL DAY
RNVR AGE 23
HM.MTB 255

A. COLMAN
Ord. SIGNALMAN RN AGE 19
P/JX 539276
HM.MTB 79

R.A. CHURCH
Motor MEC. P.O. RN AGE 21
P/MX 126 168
HM.MTB 444

J. ALLAN
A/B RN C/JX 655633 AGE 19
HM.MTB 444

C.L. RICE
Stoker 1Ch Class RN
P/KX 528.048 AGE 20
HM.MTB 444

A.T. MILLER
Motor MEC. P.O. RN
P/MX 635.317
HM.MTB 758

SUB LIEUTENANT J.N. RILEY
RNVR
HM.MTB 776

SUB LIEUTENANT R.W. GOWING
RNVR AGE 20
HM.MTB 776

T.C. CHAMBERS
A/B RN C/JX 354328 AGE 20
HM.MTB 798

A.J. CROSS
A/B V63983 AGE 19
R.C.N.V.R.

J.B. BRUSH
ond Tel. V78763 AGE 18
R.C.N.V.R.

R.R. MACRAE
Lead. Seam. V41933
R.C.N.V.R.

LT. N.I. GALBRAITH
RNVR AGE 31
HMS. CHRISTOFER

AW. PINHORN
MAT MEC P.O. RN
P/MX 552 854
HMS. MIDGE

R.B. DREWY
Lead. Seam. RN
D/J.X. 177.448 AGE 20
HM.MTB 438

SEVEN SAILORS OF THE
1939-45 WAR
RN

J.B. DREESEN

Bronnen : onuitgegeven handschrift van de Britse authoriteiten (Stadsbibliotheek)
H. ANRYS. Congé pour mourir. Brussel 1975
gegevens overgemaakt door de heren LAVA en PACKET

# # # # # # # # # # # # #

PRE MONOKINI'S TE OOSTENDE IN 1858

Uit het Handelsblad van Antwerpen.

Oostende, 12 december 1858.

De fameuze affaire der personen, die over eenige maenden geheel in n a t u r a l i b u s een bad namen, is eindelijk opgelost.

De Koning heeft aan Mr. Billaert en aan zynen metgezel kwytschelding verleend der gevangenisstraf, die tegen hen was uitgesproken. De straf van den eersten is veranderd in eene boete van 100 fr en die van den tweede in 10 fr.....

NvdR : wat te vergelijken is met 30.000 fr en 3.000 fr aan de hedendaagse levensduurte.

Jef KLAUSING

OOSTENDSE NUMISMATIEK

Uitstallingswedstrijden te Oostende

Door de verenigingen van de handelaren van Oostende werden er uitstallingswedstrijden georganiseerd en dit tot de bevordering van de verkoop.

Deze uitstallingswedstrijden dienden als een stimulans voor een betere en een aantrekkelijker presentatie van de uitstalramen, die op hun beurt meer kijklustigen zouden aantrekken met het eventuele gevolg, meer kopers.

Na de 2de wereldoorlog werden deze wedstrijden georganiseerd door de voornaamste handelaarsbonden met de financiële steun van het Stadsbestuur van Oostende.

Na het seizoen werden de winnaars dan bekroond met prijzen geschonken door de gemeenteraad of handelaarsbond.

Alle deelnemende handelaars werden dan ook nog bedacht met een uitgifte van een medaille.

Hieronder enkele van deze geslagen medailles.

1) 1922 MEDAILLE IN VERGULD BRONS Ø 51 mm MET BOL EN RING

R. OSTENDE
Stadswapen van Oostende boven boeg van boot met 2 roeispanen en palmtakken

V. Rondom een versiering bestaande uit links een engeltje en rechts een vrouw met bazuin in de linkerhand en bloemen en takken in de rechter. In het midden een tekst in 4 lijnen : CONCOURS / D'ETALAGES / PAQUES / 1922

2) 1924 MEDAILLE IN VERGULD BRONS Ø 50 mm

R. Vrouw links gericht met takkenkroon en palmtak in de gestrekte armen en kijkend naar rechts, het geheel staat boven in de wolken

V. Eiken en lauwertak in kransvorm met middenin een tekst in 5 lijnen :
SYNDICATS D'INITIATIVE / D'OSTENDE / CONCOURS / D'ETALAGES / 1924
A. FONTAINE

3) 1924 MEDAILLE IN VERZILVERD BRONS Ø 50 MM

Zelfde medaille als de vorige doch deze is in verzilverd brons.

4) 1930 MEDAILLE IN VERZILVERD BRONS Ø 61/75 mm MET RING

R. In het midden op een medaillon een tekst in 3 lijnen :
FETES DU CENTENAIRE / 1830-1930 / EEUWFEESTEN
Stadswapen van Oostende boven 2 takkenbundels. Onder dit centraal gedeelte 2 lauwertakken

V. In het midden op een medaillon een tekst in 5 lijnen :
CONCOURS / D'ETALAGES / 2e PRIX / *1930* / UITSTALLINGS-WEDSTRIJD
onder deze tekst 2 lauwertakken

5) 1931 MEDAILLE IN VERGULD BRONS Ø 50 mm

R. LEOPOLD II ROI DES BELGES
Buste met lange baard naar rechts gericht

V. een tekst in 11 lijnen :
CONCOURS D'ETALAGES / DE / L'ASSOCIATION / DES COMMERCANTS / D'OSTENDE / PARTICIPANT 1931 DEELNEMER / UITSTALLINGSWED STRIJD / VAN DE VEREENIGING / DER HANDELAARS / VAN / OOSTENDE

6) MEDAILLE IN VERGULD BRONS Ø 50 mm

R. CONCOURS D'ETALAGES
Staande vrouw met lauwertak, wolken, arena, fakkel en lauwerkroon. MARCEL RENARD

V. 2 lauwertakken in kransvorm met bovenaan een ster en in het midden een tekst in 2 lijnen :
. STAD OOSTENDE . / UITSTALLING 1953
In het midden het Stadswapen van Oostende boven het water

7) 1953 MEDAILLE IN VERZILVERD BRONS Ø 50 mm

Zelfde medaille als de vorige maar deze is in verzilverd brons

8) 1953 MEDAILLE IN BRONS Ø 50 mm

Zelfde medaille als onder het nummer 6 en 7, het metaal van deze medaille is brons

9) 1954 MEDAILLE IN VERGULD BRONS Ø 51 mm

R. Gezeten engel met gespreide vleugels, vooraan een eiken- en lauwertak en op de achtergrond zonnestralen en 2 fabrieken

V. 2 lauwertakken in kransvorm met bovenaan een ster en in het midden een tekst in 6 lijnen :
UITSTALLINGSWEDSTRIJD / STAD / OOSTENDE / 1954 / CONCOURS / D'ETALAGES

10) 1955 MEDAILLE IN VERGULD BRONS Ø 50 mm

R. Vrouw gezeten in een zetel en naar rechts gericht, met lauwerkroon in de linkerhand en op de achtergrond lauwer takken

V. 2 lauwertakken in kransvorm met bovenaan een ster en in het midden een tekst in 6 lijnen :
UITSTALLINGSWEDSTRIJD / STAD / OOSTENDE / 1955 / CONCOURS / D'ETALAGES

11) 1956 MEDAILLE IN VERGULD BRONS Ø 50 mm

R. Gezeten vrouw in vooraanzicht met 2 lauwertakken in de linkerhand

V. 2 lauwertakken in kransvorm met bovenaan een ster en in het midden een tekst in 6 lijnen :
IVe UITSTALLINGSWEDSTRIJD / STAD / OOSTENDE / 1956 / IVe CONCOURS / D'ETALAGES

12) 1958 MEDAILLE IN ZILVER Ø 50 mm

R. 2 lauwertakken in kransvorm met bovenaan een ster en in het midden een tekst in 3 lijnen :
VI UITSTALLINGSWEDSTRIJD / STAD OOSTENDE/ 1958

V. Blank veld
Volledig negatief beeld van de Rectozijde

Buiten bovenvermelde medailles werden er nog verschillende andere jaartallen aangemaakt.

De hier opgesomde zijn deze die in mijn eigen verzameling zijn.

Edwin LIETARD

¥ ¥ ¥ ¥ ¥ ¥ ¥ ¥ ¥ ¥ ¥ ¥ ¥

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - LXXXXIV : N. VAN DE WALLE

18e eeuwse Oostendse kunstschilder.

In deel V van zijn omvangrijke studie "De Kapucijnen in de Nederlanden" (Antwerpen, 1950), schreef P. HILDEBRAND op p. 219, waar hij handelt over de Kapucijnenkerk te Brugge : " ... Van de Walle, een kunstenaar uit Oostende, kwam in 1723 alle schilderijen in de kerk herstellen".

Meer is ons helaas niet over die VAN DE WALLE, wiens voornaam we niet eens kennen, geweten.

Mogelijk was het een inwijkeling die het als kunstschilder wel zag zitten in die korte maar bloeiende periode van de "Oostendse Compagnie".

+---------+

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - LXXXXV : ARTHUR VANHOUCKE

Woonde Nieuwpoortsesteenweg 274.

Deelname aan het Salon 1952 van de Oostendse Kunstkring met : "Raven van Oostende", "Sloepen te Nieuwpoort", "Holle Zee".

Stelde in augustus 1953 tentoon in het Salon van de Oostendse Kunstkring in de Koninklijke Galerijen met een 8 tal werken : "Zonsondergang", "Storm voor Oostende", "Holle Zee", " Een sterke golfslag", "De vaart Brugge Oostende", "Stilleven", "Duinen" en "Duinen".

Deelname aan het Salon 1955 van de Oostendse Kunstkring (9 juli-1 aug) met "Golfslag" (2 X) en "Zonsondergang".

Deelname aan het Salon van 1958 met "Golfslag", "Landshuis", "Zonsondergang", "Duinen" & "Vissersboot".

+---------

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - LXXXXVI : AUGUST VAN HOUCKE

Vermoedelijk Oostends kunstschilder, werkzaam in de eerste helft van de 19e eeuw,en zéker nog tot 1860.

Van hem is een aquarel gekend met een voorstelling van de omgeving van het buskruitmagazijn na de ontploffing van 1826.

Verder bezit het Stadsarchief Oostende van hem een pentekening in bister, opgewerkt met aquarel, voorstellende de Zeedijk met de Cercle du Phare, gezien vanuit zee (21,5 X 27,5 cm; getekend onder rechts : Oostende Aug. Van Houcke).

Ze dateert van omstreeks 1860.

+---------+

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - LXXXXVII : MAURICE VANTOURNHOUT

Amateurschilder die deelnam aan tal van locale tentoonstellingen. We vonden hem in de catalogi van volgende expo's terug :

- Nam in 1937 deel aan het "Groot Zomersalon", een groepstentoonstelling ingericht door "Hedendaagsche Kunst" in het foyer van de Oostendse schouwburg (1-15 aug).

  Volgens de catalogus toonde hij er 4 werken : "Duistere wolk", "Zonsondergang", "Barenspel" en "Zeegezicht".

  Hij woonde toen Christinastraat 57.

- Salon 1952 georganiseerd door de Oostendse Kunstkring : "Vissershoten", 2 "marines" en "Golfbreker".

- Stelde van 17 tot 31 augustus 1953 tentoon tijdens de "tentoonstelling van schilder- en beeldhouwkunst" in de Koninklijke Galerijen ingericht door de Kunstkring van Oostende. 5 werken : "Kuststorm", "Oostendse schoonheid", "Oostendse scheepjes", "Leopoldlaan" en "Leopoldpark".

- Salon 1955 van de Oostendse Kunstkring : "Oostends dok", Oostends vissersdok", "Meibrug - Brugge" en "Oostends dok".

  Salon 1958 van de Oostendse Kunstkring : " Danszaal 't Konijntje", "Oostendse markt", "Venetië", "Oostends feest" en "Oostends dok".

Norbert HOSTYN

B B B B B B B B B B B B

THEMATENTOONSTELLING

Nog tot eind maart kunt u de thematentoonstelling "Oostendse Gezichten" bezoeken in ons Heemkundig Museum : portretten van gekende en minder gekende Oostendenaars uit een ver en meer recent verleden.

A. VAN ISEGHEM

B B B B B B B B B B B B

OUD SPEELGOED

Het ligt in de bedoeling van de raad van beheer van "De Plate" tijdens de zomerperiode 1986 een thematentoonstelling in te richten omtrent "oud speelgoed". "Oud" staat voor ouder dan + 1960.

Speelgoed omvat ook allerlei gezelschapsspelen, en verder : poppen, treintjes, blikken autootjes, poppenhuisjes, enz. enz.

We doen dan ook een oproep aan onze leden om stukken uit eigen bezit ter beschikking te stellen voor deze expositie. Ze zullen met de meeste zorg behandeld worden.

Contact : - Gilbert VERMEERSCH (de zaterdagmorgen en -namiddag in het heemkundig museum)
- Norbert HOSTYN (directie Stedel. Musea)
Tel. : 70.61.31

De raad van beheer

PLAATSAANDUIDINGEN

Zij die opzoekingen doen weten maar al te goed dat ze zich maar betrekkelijk op de schrijfwijze van een plaatsnaam kunnen vertrouwen, zelfs al dateert die nog maar van minder dan 100 jaar terug.

Een klein voorbeeld ter illustratie. Op prentkaarten van het vóóroorlogse Koninklijk Chalet te Oostende vonden we niet minder dan 10 Franse (meestal de oudste), 7 Nederlandse en 4 Engelse variaties bij de benamingen die men aan het vorstelijk zomerverblijf te Oostende gaf.

We citeren de benamingen zoals we die op de prentkaarten van tussen 1899 en 1939 aantroffen :

Châlet Royal - Châlets Royal - Châlet du Roi - Châlet du Roi Léopold II - Château Royal - Château du Roi - Palais Royal - Palais du Roi - Pavillon du Roi - Villa Royale

Koninklijke villa - 's Konings villa - 's Konings zomerpaleis Konings's paleis - Villa des koning's - Koninklijk Kasteeltje - Koninklijk verblijf

The Royal Chalet - Royal Cottage - The Kings Palace - H.M. Villa

Men begrijpt uit dat één voorbeeld dat het voor hen die een trefwoordenlijst voor straten, gebouwen of gebeurtenissen wil opmaken het soms zeer moeilijk is een juiste woordkeus te maken zonder de nodige verwijzingen te maken.

Gelukkig dat men nog niet geschreven heeft "Koninklijke Kaashut", want kort voor 1900 vertaalde de Technische Dienst van Stad de Franstalige benaming "rue du Châlet" als "Kaashutstraat" !

Omer VILAIN

¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶

VRAAG

Wie helpt ons medelid Marc CONSTANDT aan documenten, foto's, enz. in verband met de oude velodroom (ten hoogte van de Ed. De Cuyperstraat) ?

Marc Constandt, Stokerstraat, 10, Oostende.

¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶

OOSTENDE ANNO 1880

Het hier afgebeelde fragment uit het luchtgezicht op Oostende van DE BRUGADAL (± 1880) toont ons het oude "Lisjemoris" ten oosten van de havengeul. De "Halve Maan" en de vuurtoren zag u ook reeds op het vorige keer gereproduceerde fragment.

De halve ellipsvorm die we vaag onderscheiden ten oosten van de vuurtoren is allicht de oude paardenrenbaan. Men weet immers dat in de 19de eeuw paardekoersen gehouden werden op die plaats.

Het Fort Napoleon valt helaas juist buiten beeld. Verder oostelijk gaat het gezicht niet.

A. VAN ISEGHEM

OOSTENDE ANNO 1815 : ROBERT SOUTHEY'S "JOURNAL OF A TOUR IN THE NETHERLANDS IN THE AUTUMN OF 1815".

Voor mij ligt de door Dr. M. CORDEMANS in 't Nederlands vertaald de uitgave van het hierboven vermelde dagboek (Antwerpen, uitg. De Standaard, 1946). Het dagboek draagt in 't Nederlands als titel : "Wij schreven 1815... Dagboek van een rondreis in de Nederlanden in den Herfst van 1815".

In de inleiding van de vertaler (p. 7-12) maken we uitgebreid kennis met de legendarische figuur van de Engelse historicus, poëet, en bibliofiel Robert SOUTHEY (1774-1843).

Van 23 september tot 27 october 1815 toerde hij in gezelschap van familieleden rond door de Nederlanden. Hoogtepunt daarbij was een bezoek aan het Slagveld van Waterloo en andere sites die met de amper voorbije oorlogsgebeurtenissen in verband stonden.

SOUTHEY betrad het vasteland te Oostende en verliet het een goeie maand later via Calais.

De dagboekpassage waarin SOUTHEY zijn kort verblijf te Oostende beschreef, leverde ons een merkwaardig en waardevol getuigenis op over onze stad, locale gebruiken en over de "kleine kanten" van sommige bewoners waarmee SOUTHEY in contact kwam.

Norbert HOSTYN

* * *
* *

Oostende, Zaterdag, 23 sept. 1815.

Wij verlieten Ramsgate gisteren morgen te half een, met zulk een goede en frisse bries, dat de kapitein ons een overtocht beloofde van acht of negen uren, of minder, indien de wind zou aanhouden. Hij verslapte, en we kwamen te Oostende niet voor vier uur 's anderendaags morgens aan. Zestien uren kan, nochtans, niet een slechte overtocht geheten worden; het gemiddelde is tien tot twaalf. Mijn broeder en zijn gezelschap waren met drie en veertig. Het passagegeld bedraagt anderhalf guinje en ge behelpt u zelf. Te Ramsgate bestaat echter een afpersingssysteem dat niet beperkt is tot het Albion Hotel. Dawson, de agent van de pakketboot, zegde, toen hij mijn dochter zag, dat haar passage zestien shilling zou bedragen. Kapitein Aylesbury van de Lord Liverpool, die haar eveneens zag, raamde haar op twintig. Ik bood toen aan, hem te betalen, maar hij verkoos het geld liever te Oostende in ontvangst te nemen, en toen vroeg hij voor zijn vaart volle prijs voor het kind. Als voorwendsel gold, dat ze een hele hut gebruikt had. Hij wist echter dat ze dit zou moeten doen, indien we 's nachts uitbleven. Zij leed heel wat aan zeeziekte. Haar moeder, voor wie deze een geneesmiddel had kunnen zijn, ontsnapte er volkomen aan. Het weinige eten dat ik gebruikte werd in commendaro voor de vissen genomen, en hun getrouwelijk teruggegeven.

Omstreeks twee uur 's nachts begon het te regenen, zodat ik de intocht in de haven miste. Alhoewel ze van geringe betekenis is, spijt het me nog ze niet te hebben gezien. Wij lagen dicht bij de kade, en de pakketboot was aanstonds vol kruiers die allemaal Engels spraken en allemaal twistten om uit te maken,

wie het reisgoed der passagiers zou dragen. Een ter, behorende tot het bataljon veteranen, voegde zich bij hen, maar hij werd behandeld als een onderkruiper. Bij deze gelegenheid deden zich genoeg dingen voor, om te doen uitschijnen dat er jaloersheid bestond tussen de inlanders en het garnizoen. Wij stelden een einde aan de twist met onze koffers aan boord te laten. Wanneer we terugkeerden om ze te halen, gaven we de voorkeur, zoals het paste, aan de mensen van ter plaatse. In het Tolhuis ondervonden we meer spoed en veel meer beleefheid dan vreemdelingen, in dezelfde omstandigheden, in Engeland zouden te beurt vallen. Mijn eerste bezigheid was, natuurlijk, een bezoek aan de Bank. Het geld dat ik daar opnam, bestond allemaal uit Franse munt die blijkbaar overal gangbaar is. Dieu protège la France is op de rand gegrift. Ik bemerkte op een vijffrankstuk, met de datum An. XI., Napoléon Empereur aan de ene zijde, en République Française aan de andere. De stukken van lateren datum dragen Empire Français en de christelijke tijdrekening.

Waren we verleden nacht aangekomen, dan had men ons niet kunnen logeren in de Cour Impériale, waarheen Bedford en Herrier mij gewezen hadden. De kamers, zegde men ons daar, waren allemaal vol, ten gevolge van de grote toeloop van mensen die terugkeerden van de Kroning te Brussel. We werden binnengeleid in de gelagzaal die groot en gelambriseerd is. De panelen zijn lichtblauw of Frans grijs, met friezen en een bruine rand. Lijstwerk of tussen ruimten zijn theekleurig. Er zijn drie spiegels, twee tussen de drie vensters, en een derde, een grote, boven de schoorsteen. De plankenvloer is met zand bestrooid - een ongerieflijke gewoonte. Grote vierkante tafels staan in twee hoeken van de kamer; nog zo een staat tegen de muur rechtover de vensters, en twee lange tafels elk uit twee van die andere tafels bestaande, in het midden van de kamer. Alle zijn met een groen oliedoek bedekt, dat gevat is zoals het laken of het leder van een schrijftafel. De stoelen zijn weinig kostbaar maar comfortabel, met ronde matten zitting. De rugleuningen zijn van kerselaar. Wat hun vorm betreft, verschillen ze niet veel van de breedgerande zitstoelen die thans in Engeland in de mode zijn. Ze zijn eerder wat holler en lager in de rug. Een prijzenlijst hangt op in de zaal. Eetmaal aan table d'hôte, 2,50 Fr per hoofd; privé eetmalen van 5 tot 18 Fr; ontbijt, 2 Fr; kamers van 3 tot 9 Fr per dag; slaapkamers, 2 Fr, waardoor, naar ik meen, deze welke afgezonderd zijn van de zitkamer bedoeld zijn - de logeerkamers van hen die aan de gemeenschappelijke tafel eten. Wijnen tegen 3 tot 10 Fr de fles. Bordeaux is de goedkoopste op de lijst; Bourgogne d'Enclos de Vegetan de hoogst geprijse; Porto, Hermitage, en Rijnwijn van de beste kwaliteit, 7 Fr elk. Toen ik vroeg of dames aan de table d'hôte aanzaten, antwoordde de tafelknecht in zijn Engels dat de aanzienlijkste personen uit de stad daar aten. Dat schikte ons, daar het middagmaal te een uur werd opgediend en de boot voor Brugge om drie uur vertrok. Het was ons aangenaam, omdat we aldus meer zouden zien van de Vlaamse zeden en gewoonten. Bovendien viel er, in dit geval, niet te kiezen.

Ik ging naar de koer om mij te wassen. Het bekken was uiterst ongerieflijk ondiep en zag er uit als een kleine salaad-kom. Men bracht me zachte zwarte zeep en een gerute handdoek. Ik merkte eerst dat hij vuil was toen ik hem gebruikt had : een slecht specimen van Vlaamse reinheid. Om mijn aangezicht op passende wijze af te spoelen, ging ik naar de pomp en ontdekte

eerst niet, dat ze een kraan had in plaats van een gewone spuit, een bewijs dat men zich niet kan veroorloven vers water te verspillen.

Het brood heeft de vorm van een ring, alsof het toegewijd ware geweest aan mijn oude Portugese kennis, Onze Lieve Vrouw van de ronde O. Men heet het pain de trou, wat op passende wijze kan verengelst worden in ring-brood; of we zouden ze eenvoudig ringen kunnen heten zoals we van rollen spreken.

Edith May zag de bakker die er een aantal om zijn arm droeg, als zoveel armbanden. Ik besef de reden van deze vorm : de tafel knecht, die bezig is met het brood te leggen voor het middagmaal, snijdt het brood gemakkelijker en sneller dan hij het zou kunnen, indien het van een andere vorm ware geweest. Niets kan beter zijn dan brood, de boter is even uitstekend; de koffie is afschuwelijk en zonder room. De kan verschilt van al wat die naam draagt in Engeland. Ze zou niet lelijk zijn indien de afwerking goed ware geweest en het vaatwerk zelf effen. Ze heeft grote handvatten en een grote, lompe, koperen tuit. Een houten driepikkel van ongeschilderd hout dient als voetstuk. Terwijl we ons ontbijt gebruikten, blies een man in de straat op een lange koperen hoorn om te laten weten dat het warm brood klaar was.

De stad is mooi, in vergelijking bij Engelse steden. De straten zijn rein, recht en ruim. 's Morgens hing er een Edinburgse of Lissabonse geur, die bewees dat ongepast gebruik werd gemaakt van de vensters. De kleur van de goten leverde enig bewijs daartoe. Maar de meiden zijn zo bedrijvig met hun bezems, dat daar maar weinig van overblijft en de mannen die met pijpen in de mond rondwandelen, zijn talrijk genoeg om een gezonde tabakslucht door de straten te verspreiden.

(vervolgt)

(x)(x)(x)(x)(x)(x)(x)

VRAAG

Wie kan mij inlichtingen bezorgen over

1° Alexander VANHOUTTE, geboren te Brugge 1796, overleden te Oostende de 31 mei 1855.

Politiecommissaris te Oostende tot 1851.

2° Ludovicus VANDERVORST, geboren te Leuven op 6 september 1810 en overleden te Oostende 20 augustus 1871.

Politiecommissaris te Oostende van 1851 tot 1871.

Verder alle informatie over het doen en laten van het Oostendse politiekorps tijdens vorige eeuw steeds welkom.

Daniel DESCHACHT
Lotuslaan 19
8400 Oostende

DE EERSTE WATERTOREN

Foto's: Archief "DE PLATE"

THE COMMENTARIES OF SR FRANCIS VERE

SLAG VAN OOSTENDE (6)

Het schijnt dat het niet nodig was om het boek van zijn geheimen vroeger open te leggen. Zijn geheimen moesten vroeger bekend geweest zijn, vóórdat de actie ondernomen was, of aan de Heren Staten, vóórdat het einde kwam.

Hier kom ik nu tot de relatie, de in vraagstelling over de intocht van de vijand, die geen antwoord hoeft.

Rond 12 november begon het geweldig te vriezen, de N.W. wind bleef waaien tot Kerstdag, en daarna was er voortdurend storm. In die tijd bleven onze schepen weg, ook de hulp van Holland of Zeeland.

Onze manschappen, munitie en materiaal, verminderden dagelijks, de zee en onze vijanden beukten op ons in. Met hoogtij stonden we de schade af te wachten. De N.W. wind sloeg vlak op ons in en bracht veel water uit de oceaan in deze smalle delen.

Weinig handen waren beschikbaar om te werken, teveel wachtposten stonden opgesteld, de troepen waren klein in aantal en moe van wacht te lopen.

2000 man waren wij sterk, de gepaste kracht voor de stad was minstens 4000, en aan arbeiders hadden we de grooste nood.

De nieuwe forten binnen de stad waren aangelegd door de generaal -die de storm voorzag-, lagen meer dan half open, in zoverre dat in diverse plaatsen, met weinig last, voor paarden en voetvolk de weg vrij lag.

De N.W. ravelijn, onze kampioen tegen de zee, was bijna volledig weggebroken, en "Porcupine", niet goed verdedigbaar, langs al die plaatsen kon de vijand bij laag water zijn piekeniers binnen brengen.

Dit was onze toestand. Ofwel was de vijand onwetend daarover, ofwel wilde hij dit niet gebruiken in zijn voordeel, in zijn doelstellingen, de vooruitgang naar zijn doel: de aanval op de stad.

Onze generaal zag hun voorraden en kracht, maar zag ook zijn eigen onmacht. Hij kon daar niets tegenover plaatsen. Zijn werklust sliep nooit, en steeds was hij waakzaam in zijn dagelijkse- en nachtelijke tochten door de stad. Zijn moed bereikte een hoogtepunt wanneer zijn krachten hun laagste peil bereikten. Dit was zo opvallend dat hij de vele anderen motiveerde.

Op een bepaalde dag op de wallen begon hij te praten over de druk die op ons lag en zei dat hij niet bang was voor de vijand.
Hij was in één van zijn stevigste kwartieren van de stad, maar de anderen waren ook niet onwetend over het gevaar dat hen bedreigde. De kapiteins en de officieren loofde hij voor hun zorg en ijver in hun wachtdiensten, meer om hen moed te geven, dan om hun taak te loven.

Hij zei: "een kapitein kan geen grotere klap in zijn reputatie krijgen dan een verrassingsaanval". In andere gesprekken verwees hij naar gebrek aan moed, in gebreke blijvende veiligheid, en meestal weefde hij daardoor de sterkte van de stad.

Op het eerste ogenblik herkende ik zijn masker niet, en dacht aan de voorgaande gegevens: de zwakheid van de stad, en de mogelijkheden voor de Aartshertog, maar met een oogopslag toonde hij me, dat hij niet wilde dat in zulke gesprekken de zwakheid van de stad ter sprake kwam.

Achteraf riep hij me bij zich en zei: "Ik bemerk dat je niet onwetend bent over onze zwakheid, en daarom wil ik open en vrij met je praten." "Wat is jouw mening, zijn we geen gemakkelijke prooi, ha !?". "Ik vertel het je, kapitein Ogle, nooit was er iemand van mijn fortuin en reputatie die zo open met jouw sprak."
Hier redeneerden we dan over onze toestand. Hij was een man die de gaven van moed en beoordeling bezat om zich te verdedigen. Met gebonden handen kon hij vechten tegen duivels die hem rond de oren sloegen.
"Ja" zei hij," dit wil ik je vertellen. Eerder dan dat je de naam van Francis Vere ooit zult vermeld zien bij de overgave van een stad, of zijn handtekening onderaan een akte van overgave, zelfs met de Aartshertog zelf, eerder dan nog zou ik duizend levens begraven in de vesting". Zo is het mogelijk om een oordeel over hem te vellen.

Ik vroeg hem ook of hij zich nog in die kooi zou wagen indien hij nog beschikte over zijn vroegere vrijheid. Hij antwoordde niet, maar kwam terug op onze zaak. Wat zijn gedachtengang was, weet ik niet. Ofwel bezat ik niet de kracht om die te doorboren.

Ik was er zeker van, dit was geen been om aan te knagen, het was er een om met goede tanden in te bijten ofwel Hannibals hoofd om het te breken, en was het zo niet geweest, alle handen die we bezaten, bezaten niet de macht om die woorden uit onze eigen kelen te halen.

Niet lang daarna riep de Generaal een vergadering van kolonels en officieren samen. Daar sprak hij over twee punten: Ten eerste: Bij een aanval was het mogelijk om alle plaatsen in verdediging te brengen. Ten tweede: Was dat niet het geval, dan moesten ook de wachtposten in de strijd betrokken worden.

Dit was meer om ons een beoordelingspunt te geven dan een noodzaak om erkenning van zijn daden te krijgen, daar Generaals nooit vroegen aan hun kapiteins om hun wachten vrij te maken.

Onze troepen waren klein in getal, en die "Quarriers" mochten niet vrijgegeven worden. De vraag was dan ook, hoe was het mogelijk om die te verdedigen. Op die plaatsen beukte de storm voortdurend in. De meningen werden ingevraagd, en op mijn beurt zegde ik mijn mening. Ons geval bleef uitzonderlijk, en vele bressen maakten onze verdediging moeilijk. Met zo weinig manschappen was het ook onmogelijk daartegen in te gaan.

Ⓐ G.B.L.
Grafisch Bedrijf Lammaing
Nadruk verboden

BIJ DE FOTOBLADZIJDE

Op de fotobladzijde (blz. 86-55) twee afbeeldingen van de eerste watertoren te Oostende, gebouwd in 1871-1872, gelegen ongeveer op de hoek van de huidige Hendrik Serruyslaan en de Karel Janssenslaan, in het Leopoldpark.

Het water, afkomstig uit de vaart, werd genomen via de buizen die de vijvers van het park spijsden. Een stoompomp stuwde het naar een vergaarbak op 12 m hoogte.

Deze watertoren raakte in onbruik toen een nieuwe watertoren werd gebouwd in het Maria-Hendrikapark (1894-1895). Deze stortte echter in op 6 september 1899.

Voor verdere lectuur verwijzen we naar : André VANDENAUWEELE's studie "Gas, Elektriciteit en Water te Oostende".

A. VAN ISEGHEM

¢ ¢ ¢ ¢ ¢ ¢ ¢ ¢ ¢ ¢ ¢ ¢

ARCHITECTEN EN ARCHITECTUUR TE OOSTENDE TIJDENS HET INTERBELLUM - 2

BOUWSTIJLEN : TRADITIONALISME, ART DECO, NIEUWE-ZAKELIJKHEID

De eerste wereldoorlog betekende op vele terreinen van kunst en cultuur een breekpunt. Er wordt dan ook wel eens gezegd dat de 19e eeuw pas in 1914 eindigde. En dat is in vele opzichten waar, ook op het vlak der bouwstijlen.

Uiteraard was er op de eerste plaats het doorleven van de diverse bouwstijlen van voor de oorlog : het eclectisme, de diverse neo-stijlen, niet meer de art-nouveau echter. Dit is zonder meer verklaarbaar : de vele architecten en bouwheren wiens smaak voor 1914, dus in de geest van voor 1914 gevormd was, veranderden na 1918 uiteraard niet zomaar van smaak en ideeën. Er zal inderdaad nog veel traditioneel gebouwd worden, zij het met minder "franje" dan voorheen.

Het zijn dus vooral de architecten van een jongere generatie en enkele schaarsere ouderen met soepele blik (PIL, DANIELS...) die de nieuwe bouwtrends in Oostende zullen importeren.

Wat was nu die typische architectuur van het interbellum ? Wat waren de kenmerken ?

Er was de "art déco" en naderhand ook de "Nieuwe Zakelijkheid".

Van beide stijlrichtingen is er nog heel wat te bewonderen te Oostende.

De "art-déco", die reeds voor 1914 kiemde (Wereldtentoonstelling Gent 1913 ondermeer) rekende af met alle neo-stijlen en eclectische stijlen, alsook de "art-nouveau". De vormentaal was totaal nieuw gedacht : decoratievormen die verregaand gestyleerd waren, heel vaak geblokt van vorm, met een voorkeur voor trapeziumvormen; als siermotieven fungeerden gestyleerde bloemen en planten (zonnebloemen, peulvruchten), stralende zonnen, combinaties van geometrische motieven...

Het best leert u echter de eigenheid van het "art déco" kennen

door zelf eens op verkenning te gaan in de stad en enkele gevels te bekijken. Daarom hier een - nog uiterst onvolledige - snelinventaris.

SNELINVENTARIS ART-DÉCO TE OOSTENDE

Adolf Buylstraat 8, 10 & ++
Capucijnenstraat 50
Christinastraat (toegangsgebouw Ensorgalerij)
Euphr. Beernaertstraat
Graaf de Smet de Naeyerlaan
Kerkstraat 22 & 32
Langestraat 26 B & 45
Madridstraat 12 ("Griffins")
Marie-Joséplein ("Hotel du Parc")
Mijnplein/hoek Groentemarkt ("Albion") 001B 2 Nr 140
Hendrik Serruyslaan 3
Léon Spilliaertstraat 1 ("Hotel Lido")
Ooststraat 55
Oosthelling Kursaal
Sint-Sebastiaanstraat 45, 47 & 49
Stuiversstraat (omheiningsmuur begraafplaats)
Van Iseghemlaan
Vlaanderenstraat ("Samdam")

Let erop hoe de meeste van deze gebouwen inmiddels deerlijk verminkt zijn geworden : vooral de gelijkvloerse verdiepingen moesten eraan geloven : ombouw tot moderne winkelpanden.

De "Drapeau-Belge" (hoek Ooststraat/Kaaistraat; 1929-1930; 001B 2 Nr 121) en de "Valentino" (Groentemarkt; 001B 2 - Nr 141), twee mooie voorbeelden, moesten inmiddels reeds de plaats ruimen voor koele, fantasieloze nieuwbouw.

Opmerkelijk ook hoe de Stedelijke Commissie voor Monumentenzorg (die ca. 1980-1981 ophield met vergaderen) in het opstellen van hun lijst van behoudenswaardige bouwwerken nog geen oog had voor de art décopracht.

In de "Nieuwe Zakelijkheid" wordt de verstrakte gevelopstand nog verder doorgevoerd : onversierde rechtlijnige bakstenen of natuurstenen lijstgevels met brede muurvlakken, geritmeerd door rechthoekige muuropeningen en verspringende vlakken. Dit alles erg functioneel-zakelijk ogend. Onder invloed, of parallel aan het c u b i s m e wordt het huis herleid tot een blokstructuur.

Te Oostende was Isidoor HINTJENS* een voornaam vertegenwoordiger van die richting. Ook SMIS en DELEE zetten enkele merkwaardige gebouwen in die bouwtrant neer.

Naar het einde van de dertiger jaren toe zien we al een verzwakking in die gestrengheid van de nieuwe zakelijkheid optreden : gebogen vormen verzachten de structuren. Door W.O. II zal die stijl dan echter pas na 1945 gaan opbloeien : we noemen ze nu "fifties".

Verder werd er nog heel wat modern gebouwd in stijlen die niet zo heel direct aanleunen bij "art-deco" of bij "Nieuwe Zakelijkheid", bv. door architect B. CHRISTIAENS.

---

* M. DUBOIS, Isidoor Hintjens, in De Plate, 78/28-30.

(vervolgt) Norbert HOSTYN

blad 33 v :

Ostende 25 January 1796

Burgemeester ende Schepenen deser stede ende port van Ostende
aan
D'Eerweerde Religieusen Swarte Susters deser stad

Ingevolge der superieure orders van het Departement van de Leye, hedent ontfangen, lasten ende bevelen wij U van jegens morgen ten thien uren voor middag ter griffie deser stad over te brengen schriftelijke declaratie, behelsende niet alleen de evaluatie van het montant van de mobilaire en immobilaire goederen aen VE. gemeente competerend nemaer oock den naem ende toenaem van de members uytmaekende VE. geseyde gemeente so geprofeste als ongeprofeste, waermede syt God bevolen.

Uyt onze vergaederinge van den 25 January 1796

ter ord^{tie} van 't magistraet

P. Bussche sec

blad 34 r :

1796

Den 12 October 1796 is in ons Klooster door den ontvanger der nationale Domainen den inventaris gemaakt van alle het kerkgoed, benevens van onze meubels, waar tegen wij protesteerden, midts dat er een exceptie was die ons hiel (stelde) buiten de suppressie volgens den 20 artikel in de fransche wet....

Den 27 October hebben wij een petitie gezonden aan den Minister tot Parijs.

Den 15 November hebben wij interdictie gekregen op alle den ontvang van onze revenuen door den ontvanger der nationale goede= ren, aan wien de betalinge moet gedaan worden.

1797

Den 8 Januari 1797 hebben wij van de Centrale administratie onzen suppressie brief ontvangen, enden 12 ditto zijn aan ons gepresenteert de bons, degonne niemand van onze Religieusen aanveerd en heeft, den zelventijd zijn wij beleyd met een garde om alles naar tezien. Dan hebben wij van den commissaris ende presenteur der bons twintig dagen tijd gekregen eer (voor) wij ons klooster mosten verlaten, maar de 20 dagen zijn gepasseert ende nog meer navolgende, ten onzen avantage was als dan de municipaliteit niet compleet om sentie (séance) te houden gevol= gentlijk konden zij ons niet volgens de fransche wetten door de force daar uit steeken, ondertusschen zijn wij in 't klooster gebleven in hope van ons leven daar in te mogen eindigen.

ingekleefd tussen p. 34 & 35

Suite du 11 Vendemiaire an 6 = 2 octobre 1797

Le commissaire du directoire executif requiert que les eglises des ci-devants couvents des Soeurs Noires et Blanches soient fermées et que les clefs qui communiquent à ces eglises soient déposées sans delay au secret de cette adm^{on}.

L'adm^on arrete que les commissaires de son 2e Bureau sont autorisés a écrire aux dites soeurs Noires et Blanches à l'effet de faire remettre aux secret' toutes les clefs des portes extérieures de leurs Eglises.

ingekleefd tussen p. 34 & 35

Extraordinaire du 13 Vendemiaire an 6 - 4 octobre 1797

Le secrétaire par Interim fait aussi rapport que les ci dessous religieuses du couvent des soeurs Noires et soeurs Blanches en cette commune ont remis ce jourdhui au secretariat savoir les soeurs Noires deux clefs et les soeurs Blanches une clef aiant servis aux portes extérieures de leurs Eglises.

blad 35 r :

Date 6 februair hebben wij een schrijftelijke ordonnantie ontvangen van de Municipaliteit om ons te verkleen in wereldlijke kleederen, waar aan wij ons hebben moeten gedragen volgens de fransche wetten.

Den 17 maart zij wij provisioneellijk in possessie van ons goed gesteld, door den voormelden ontvanger en de commissarisen van de municipaliteit van Oostende.

Date 14 april is ons toegezonden een arreté tot staken van de garde waar mede ons klooster belegd was sedert den date voormeld 8 januari.

1798

Ten jare zeventien honderd acht en negentig 25 januari zijn wij gesupprimeert geworden ende beleyd met den selven poortier van het voorgaande jaar, en hebbende na tien dagen tijds door de force ons klooster moeten verlaten wezende den 5 februari, zonder dat er ons gepresenteert is eenige munte ofte papieren bons, degonne dien tijde waren aan 96 à 97 par cent verlies. Zoo dat er voor onze onderhout niets en existeert als alleenelijk ons menagiegoed om 't zelve te deelen ofte verkopen ten profyte van ons gemeente, 't welk gedaan zijnde, ten deele verdeelt ende het restant verkocht ... of de totale penningen gedeeld zijn geworden den nomber van veertien in .... Dies Memorie.

¢ ¢ ¢ ¢ ¢ ¢ ¢ ¢ ¢ ¢ ¢ ¢ ¢

DAVID D'ANGERS TE OOSTENDE (1851 1852)

In de dagboeken van de gekende 19de eeuwse Franse beeldhouwer David d'Angers (1) vonden we een passage terug waarin Oostende tersprake komt (2).

De diepzinnige tekst dateert van einde 1851-begin 1852, toen de kunstenaar (anti-Napoléon III) als balling in ons land verbleef. We geven ze in de originele taal weer.

(1) DAVID D'ANGERS, Carnets, 2 dln, Paris (PLON), (1958).
(2) deel 2, p. 361 362.

Norbert HOSTYN

Ostende. - Je viens de faire une promenade sur la jetée. J'ai vu que sur l'appui qui sert de balustrade, il y avait un très grand nombre de noms écrits; les uns sont très profondément gravés, d'autres sont écrits au crayon, mais dans une tempête un vaisseau est venu se heurter contre l'estacade et en a brisé une grande partie. Adieu les noms des hommes qui voulaient livrer leur nom à l'avenir; ces fragiles archives iront faire bouillir la marmite de la femme d'un pauvre pêcheur. Ce que c'est la gloire ! Comme ces vagues qui viennent en ligne de bataille, bruyantes et furieuses, mourir sur la grève insouciante.

Je viens de lire dans un journal américain la description de l'incendie de la bibliothèque de Washington. Le buste colossal dont j'avais fait don à l'Amérique a été calciné par le feu. Il y a quelque temps, le vaisseau auquel la ville de Dunkerque avait donné son nom a péri dans un naufrage et actuellement on va détruire le fronton du Panthéon et je suis exilé de France pour la religion républicaine, dont je suis un des apôtres, non pour ce qu'elle peut m'offrir d'avantages honorifique et pécuniaire, car je ne veux ni l'un ni l'autre, mais parce que je crois que c'est la seule religion de l'humanité.

C'est quelque chose de bien fragile qu'un nom d'individu inscrit sur le marbre ou sur le bronze. Il s'efface dans le frottement des siècles, il n'y en a qu'un seul, un grand, c'est celui de l'humanité, et encore il disparaîtra quand notre planète, comme un charbon éteint, roulera dans l'immensité éternelle.

L'eau toujours calme semble refléter avec bonheur les objets qui l'avoisinent. La mer ne reflète que les grandes crises du ciel qui la colore et l'agite de ses convulsions.

Les personnes d'un caractère doux reçoivent le mirage de tout ce qui les entoure; et les personnes passionnées imposent leur individualité, ou, s'ils la reçoivent, c'est de personnes plus passionnées qu'elles.

J'ai vu à Ostende un idiot. Il fait l'amusement des enfants et des gens du peuple. Les marins lui donnent quelques poissons, à la condition qu'il inspirera leur grosse et naïve gaîté. Cet être porte, stéréotypé sur son malheureux masque, l'empreinte d'une certaine finesse qui est inspirée par le produit qu'il tire de son idiotisme et de pouvoir vivre sans travailler. Toutes ses idées convergent vers ce but. Ainsi son expression ne change jamais. C'est son monde de sensations. J'ai remarqué que les villes, comme les anciens princes, ont leur idiot pour les amuser. C'est une hideuse page de l'humanité, de rire des êtres frappés d'incapacité par le sort, et de mépriser l'être que ce même sort a reléguée dans la classe où l'homme est condamné à travailler continuellement pour un morceau de pain. Il faudrait désespérer de la justice divine si un jour nos frères les prolétaires n'obtenaient pas une meilleure place dans la société...

# # # # # # # # # # # # #

VRIJE SCHOOL - VUURTOREN 1895-1985

Van H. DANGEZ die in het verleden geregeld publicaties verzorgde i.v.m. de historiek van de Vuurtorenwijk, verscheen thans een kleine interessante brochure "Vrije School - Vuurtoren 1895-1985.

Het is te bekomen bij de auteur, Voorhavenlaan, 80, 8400 Oostende voor slechts 50 fr.

Omer VILAIN

NOPENS DE BEIAARD

In 1965 werd een nieuwe beiaard ingespeeld in de toren van het in 1958 ingehuldigde Feest- en Cultuurpaleis op het Wapenplein.

De klokken werden gegoten door de Franse klokkengieter met wereldfaam, PACCARD, uit Annecy.

Deze bronzen klokken bestaan uit een legering van 78 % koper, 20 % tin en 2 % cupro nickel.

Alhoewel het handspel chromatisch opgesteld is in Do zijn de klokken afgestemd in Ré en klinkt de beiaard bijgevolg een toon hoger dan de normale toonhoogte.

De beiaard van Oostende bestaat uit een reeks van 49 bronzen klokken in chromatische volgorde opgesteld; zij worden allen door de beiaardier bespeeld.

De grootste klok, de triomfklok, weegt 2.250 kg en draagt de naam van Koning Leopold I. De klepel van die klok weegt 130 kg.

De kleinste klok weegt 13 kg. Het totale gewicht van al de klokken samen bedraagt meer dan 13.000 kg.

Hieronder de naam en het gewicht van de tien grootste klokken van onze beiaard.

1.	Koning Leopold I	2.250 kg.
2.	Koningin Louise-Marie	1.670 kg.
3.	Koning Leopold II	1.400 kg.
4.	Koningin Maria Hendrika	1.165 kg.
5.	Koning Albert I	980 kg.
6.	Koningin Elisabeth	815 kg.
7.	Koning Lepold III	680 kg.
8.	Koningin Astrid	570 kg.
9.	Koning Boudewijn I	475 kg.
10.	Koningin Fabiola	400 kg.

DE CONCERTEN

Het stadsbestuur van Oostende organiseert beiaardconcerten en wel op de Hoog- en Feestdagen, zoals 1 mei, O.H. Hemelvaart, Pasen, Pinksteren, 11 november, Kerst- en Nieuwjaaravond en vele andere gelegenheden.

Prof. Ephrem DELMOTTE ere-beiaardier der Stad Ronse, die kan bogen op een internationale faam, aangezien hij optrad in Duitsland, Frankrijk, Portugal, Denemarken, Ierland, Zwitserland, Israël enz., is titularis van de Oostendse beiaard. Hij verzorgde er reeds enkele fonoplaten en is ook regelmatig op B.R.T.-radio te horen.

Voor de data der concerten raadplege men de programma's die door de Dienst voor Toerisme verspreid worden.

Gedurende de maanden juli en augustus komen gast beiaardiers concerteren te Oostende. De concerten vinden dan plaats iedere donderdag, zaterdag, zondag en maandag.

Meester DELMOTTE speelt verder elke maandag te 11 u.

Norbert HOSTYN

PLATE-INDEXEN

Laat uw jaargangen van "De Plate", samen met een index, inbinden.

Indexen van de voorbije jaargangen zijn nog steeds te bekomen in het museum of door storting van 100 fr op rekening 750-9109554 54 van De Plae met vermelding "Index 19..".

Binnenkort verschijnt de Plate-index 1985.

A. VAN ISEGHEM

§ § § § § § § § § § § §

VRAAG

Welk lid helpt me aan foto's van de kerken te ZARREN en VOORMEZELE van vóór 1914 ?

N. HOSTYN
p/a Stedel. Musea

§ § § § § § § § § § § §

IN DIT NUMMER

blz. 36 : J.B. DREESEN : Oostendse sierborden uit 1890
J.B. DREESEN : het monument der zeelieden
O. VILAIN : Nieuwpoort in de genzentijd

blz. 37 : D. FARASYN : localisatie- en identificatieproblemen van het oude postgebouw 1780-1830

blz. 42 : J.B. DREESEN : motortorpedoboten van de Royal Navy vernield in de Oostendse haven - 14 februari 1945

blz. 45 : J. KLAUSING : pre-monokini's te Oostende in 1858

blz. 46 : E. LIETARD : Oostendse numismatiek

blz. 48 : N. HOSTYN : vergeten Oostendse kunstschilders - LXXXXIV - LXXXXV - LXXXXVI - LXXXXVII

blz. 50 : O. VILAIN : plaatsaanduidingen

blz. 52 : R. SOUTHEY - journal of a tour in the Netherlands in the autumn of 1815

blz. 57 : N. HOSTYN : architecten en architectuur te Oostendse tijdens het interbellum (2)

blz. 59 : de zwarte nonnen te Oostende - een historiek (deel 11)

blz. 60 : N. HOSTYN : David D'Angers te Oostende

blz. 61 : O. VILAIN : vrije school - vuurtoren 1895-1985

blz. 62 : N. HOSTYN : nopens de beiaard

TEKST OVERNAME STEEDS TOEGELATEN MITS BRONOPGAVE

UIT ONS "PLATE"-ARCHIEF

STAD OOSTENDE

ZONDAG 12 JANUARI 1896

TE MIDDAG

1e BEIAARD-CONCERT

UITGEVOERD DOOR

den Beiaardspeler M. DENYN, van Mechelen.

PROGRAMMA :

1.	**Nationale Aria's**	***
2.	**Rappelle-toi**, lied	DUBOIS.
3.	**Brise de Nuit**, lied.	D'HACH.
4.	**Lucrèce Borgia**, fantasia	VERDI.
5.	Cavatine du **Barbier de Séville**	ROSSINI.

KORTE BESCHRIJVING.

De nieuwe toren van het Stadhuis is 45m00 hoog van aan het vlak des voorlands tot het toppunt der naaldspits. Het gemetst deel heeft eene hoogte van 23m50 en de naald 21m50.

De Beiaard bevat 40 klokken.

De grootste klok meet 1m20 hoogte op 1m20 diameter aan de bazis.

De kleinste der klokken is 0m14 hoog en heeft 0m12 diameter aan de bazis.

Het Beiaardspel bestaat uit :

1° Het cylinder-toestel voor de uurwekkering. Het bestaat uit een bronzen trommel, beweegbaar rond een waterpasliggende as, die 80 stalen oplichters in beweging brengt. Deze trommel heeft 151 maten en 12320 vierkante gaten, bestemd om de noten te ontvangen, te weten : uurwekkering, 82 maten; halfuurwekkering, 40 maten; twee kwartuurs-wekkeringen, elk 12 maten; vier half kwartuurs-wekkeringen, elk 2 maten.

2° Het klavier-toestel, bestaande uit een klavierbank met houten toetsen en pedalen.

De uurwekkering zal de *Lustige Brüder* spelen van VOLLSTEDT. De halfuurwekkering : *het Beiaardlied*, van P. BENOIT. Die der kwartuurs, verscheidene volksarias.

Het mecanism van den Beiaard werd gemaakt door de heeren **Denyn** en **Somers**, van Mechelen.

DE PLATE

TIJDSCHRIFT VAN DE OOSTENDSE HEEMKUNDIGE KRING „DE PLATE".

Vormings- en ontwikkelingsorganisatie en Permanente Vorming.

Aangesloten bij de KULTURELE RAAD OOSTENDE
en het WESTVLAAMS VERBOND VAN KRINGEN VOOR HEEMKUNDE

Statuten gepubliceerd in de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 1-2 mei 1959, nr. 1931 en gewijzigd volgens de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 15 mei 1975 nr. 3394 en nr. 3395.

Verantwoordelijke uitgever: A. VAN ISEGHEM
IJzerstraat 1
8400 OOSTENDE

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen getekende bijdragen.

15 de jaargang, nr. 3 – maart 86

VOOR DE INHOUDSTAFEL VAN DIT NUMMER, ZIE DE LAATSTE BLADZIJDE

MAART - ACTIVITEITEN

De Oostendse Heemkundige Kring DE PLATE heeft de eer en het genoegen zijn leden en belangstellenden uit te nodigen tot volgende activiteiten :

1. EEN NAMIDDAGFILMVOORDRACHT die doorgaat op

dinsdag 18 maart om 15 uur

in de Conferentiezaal van de V.V.F. Oostende, Dr Colenstraat 6, waarop een reeks kortfilms geprojecteerd worden met als

Onderwerp : OOSTENDSE ACTUALITEITEN UIT HET VERLEDEN

Voorgesteld door de heer Achiel BAES met medewerking van de OSTEND CINE CLUB.

We herinneren ons het hoogst interessant OOSTENDE FILMISCH GEZIEN dat de heer Baes ons verleden jaar voorstelde en dat een ware revelatie was. Ook dit jaar heeft hij onze kring iets te bieden onder de vorm van een reeks kortfilms van en over Oostende.

Het OOSTENDE ONDER WATER 1953 is een thema dat reeds herhaaldelijk aan bod kwam. De beelden die ons echter getoond worden verschillen van fotograaf tot fotograaf zodat we er steeds weer iets nieuws in zien. Ondanks de overstroming was er dat jaar toch een CARNAVAL TE OOSTENDE 1953, waarbij we de carnavalstoet terugzien die indertijd door de Kursaal georganiseerd werd.
't WAS ZEER KOUD geeft beelden uit de harde winter 1962-1963, en wie herinnert zich nog DE SPAHIS TE OOSTENDE die eertijds furore maakten.

Dit is een greep uit de waaier van kortfilms van en over Oostende die we voor u in petto hebben. Een namiddag speciaal georganiseerd voor diegenen die het 's avonds niet zien zitten en die u als Oostendenaar niet moogt missen. Zoals steeds is de toegang vrij en kosteloos, ook voor niet-leden. Men zegge het voort.

J.B. DREESEN

2. EEN AVONDVOORDRACHT die doorgaat op

woensdag 26 maart 1986 om 20u30

in de conferentiezaal van de V.V.F. Oostende, Dr Colenstraat 6, met als

Onderwerp : DE OOSTENDSE COMPAGNIE EN DE FACTORY BANKIBAZAR ONDER FRANCOIS DE SCHONAMILLE

Spreker : de heer Jan PARMENTIER

De heer Jan Parmentier, licenciaat Geschiedenis Nieuwe tijden (Koloniale) is sedert 1984 leraar geschiedenis, culturele evolutie en economie aan het Tweede Kans onderwijs te Leuven. In de periode 1979-80 deed hij een stage als geluidsarchivaris bij de B.R.T. Hij inventariseerde in 1980-81 het provinciaal archief van de Franse en Hollandse periode in het Rijksarchief van Gent. In 1981-83 assisteerde hij Prof. J. Everaert in het Seminarie voor Koloniale en overzeese Geschiedenis aan de Rijksuniversiteit van Gent, waarna hij eind 1983 nog een specialisatie deed in het Rijksarchief en de Koninklijke Bibliotheek van Kopenhagen. Van hem verschenen tot nog toe een drietal bijdragen met betrekking tot onze overzeese geschiedenis in het Nederlands, Deens en het Engels.

Nadat ons, einde van verleden jaar, een zeer algemeeen beeld geschetst werd van de Oostendse Compagnie, krijgen we nu een eerste fijnstelling.

De spreker geeft ons een bondige historische schets van de ontstaansgeschiedenis en de bloeiperiode van deze factorij onder de Oostendse Compagnie (1726-1733). Hierin schetst hij ons de bewogen levensloop van de Oostendenaar François de Schonamille. Hij maakt een inventarisatie van de factorij in 1733 en geeft de relaties ervan weer met de Oostenrijkse overheid, de inlandse overheid en de andere Europese naties in Bengalen. Op basis van de inter-Aziatische handel, de handelscontacten met Fransen, Denen, Zweden en onafhankelijke handelaren en de tegenkantingen van Hollanders en Engelsen stelt hij het probleem van de (on)leefbaarheid van Bankibazar onder de Schonamille.

Met het conflict met de Nabab en de odyssea van de Schonamille na de val van Bankibazar (1743-1745) besluit de spreker deze hoogst interessante bijdrage aan onze Oostendse overzeese geschiedenis.

Een avond die u niet moogt missen. Zoals steeds is de toegang vrij en kosteloos, ook voor niet-leden.

J.B. DREESEN

# # # # # # # # # # # #

OVER VISLEURSTERS TE OOSTENDE. LOUISE SCHALADRYN

Louise SCHALADRYN of SCHADRYN (zij was Duits van afkomst - Schaladryn was de naam van haar man - en heette Louise FREYMAN) kwam van het Sas waar ze op de Oudenburgse Steenweg woonde. Na de oorlog leurde ze nog met een "pangel" met droogvis maar volgens de "Witten van de Kaoje" (Fernand MONTENY) moet ze voor de oorlog nog met een hondekar geleurd hebben. Ze had zwarte, harde karbonkelogen en mocht zich verheugen over een uitgebreide kroost. Ze werd 90 jaar oud.

J.B. DREESEN

DE NATIONALE VUURKRUISENBOND, AFDELING OOSTENDE

Op zaterdag 20 april 1985 werd tijdens een korte plechtigheid, door de heer ABICHT, het laatste bestuurslid van de Oostendse Vuurkruisers, de vlag van de afdeling aan onze Heemkring overhandigd. Dit betekende het einde van een bloeiende Oostendse vereniging die in haar topperiode, juist voor de tweede wereldoorlog, ongeveer 800 leden en sympathisanten telde.

De Nationale Vuurkruisenbond, afdeling Oostende werd op 30 maart 1934 gesticht als een feitelijke vereniging. Dit gebeurde in de MELROSE aan het Paard, een instelling die uitgebaat werd door de heer Emiel ROMMELAERE zelf een vuurkruiser.

Alleen de dragers van de VUURKAART, dit waren diegenen die, zoals voorzien in het Koninklijk Besluit van 14 mei 1932, tussen 4 augustus 1914 en 11 november 1918 op al dan niet onafgebroken wijze wezenlijk tenminste twaalf maanden effectieve dienst hadden volbracht in een van de eenheden die voorkwamen op de lijst die bij het K.B. was gevoegd, konden lid worden van de vereniging.

Het K.B., dat de VUURKAART instelde, was er gekomen, bijna 14 jaren na de oorlog, op voorstel van de toenmalige minister van Landsverdediging, de heer DENS omdat : (wij citeren)... een zeer groot aantal oudstrijders die tot vijfendertig maand aanwezigheid telden in een eenheid welke door het vuur en de beweging in rechtstreekse aanraking waren geweest met de vijand, enkel de Zege- en Herinneringsmedaille van de oorlog 1914-1918 bekomen hadden en aldus verloren waren in de massa van diegenen die hun plicht in het achtergebied hadden volbracht maar die slechts enkele dagen werkelijke dienst aan het front hadden verricht... (einde citaat).

De vereniging had voor doel :

- de kameraadschap onder de oudstrijders, geboren in de vuurlinie gedurende de oorlog 1914-1918, te bestendigen
- de belangen van haar leden te verdedigen op stoffelijk en moreel gebied
- te streven naar de verwezenlijking van hun rechtmatige eisen en in de mate van haar middelen haar noodlijdende leden, in natura, terhulp te komen.

Van meet af was het een bloeiende vereniging. Jaarlijks werden een tot twee bals georganiseerd. Dit gebeurde in het toenmalige WITTE PAARD. Elk bal kende een grote tombola die begiftigd werd met prachtige prijzen. Bovendien werden jaarlijks een kosteloze koffietafel en een kosteloos banket georganiseerd waarop het Schepencollege en de weduwen van de overleden strijdmakkers werden geinviteerd. Op elke begrafenis van een strijdmakker was de vereniging vertegenwoordigd door een massa leden en het vaandel van de vereniging. In juni 1957 ontving de vereniging bericht dat mevrouw de HEMPTINNE, feue madame MARIE-THERESE, ELISABETH MORREN, douairiere, weduwe van graaf Louis-Paul Ghislain de Hemptinne, bij testament een legaat had overgemaakt. Mevrouw de Hemptinne had haar waarden bij de Banque Belge de l'Etranger te Londen in zes gelijke delen verdeeld tussen de volgende Oostendse Verenigingen zonder winstoogmerken :

- Nationale Vuurkruisersbond, afdeling Oostende
- de Verbroedering van het Geheim Leger, Oostende voor haar sociaal Fonds
- de Oorlogsinvaliden, afdeling Oostende

- het Werk van Sint Vincent de Paul, afdeling Oostende
- de Zusters der Armen, Meiboom Oostende
- de Bureau de Bienfaisance van de Stad Oostende

Interessant van weten is hier ook wel dat het Geheim Leger (Majoor-Geneesheer JAUQUET) haar deel integraal in de Nationale kas voor Hulpbetoon van het Geheim Leger, Brussel stortte. De Oorlogsinvalieden kochten er het huis 38 in de Frans MUSINstraat mee. Daar is ten andere nog steeds hun maatschappelijke zetel en secretariaat gevestigd, en het heet "HUIZE de HEMPTINNE".

Deze erfenis was de aanleiding om de afdeling Oostende om te vormen tot een Vereniging zonder Winstoogmerken. Dit gebeurde op 27 augustus 1958 bij akte verleden voor notaris Quaghebeur. Deze V.Z.W. was, zoals bepaald in de statuten, de voortzetting van de Oudstrijdersmaatschappij die onder gelijke naam bestond sedert 30 maart 1934.

De afhandeling van de erfenis duurde van juni 1957 tot februari 1963 en heeft de heer ABICHT, als secretaris, ettelijke grijze haren gekost. Na de aanstelling van de heer VAN BIERVLIET als ere-voorzitter verplaatste men de feestelijkheden van de vereniging van het klassieke OSTEND PALACEHOTEL naar het KURSAAL. Dit had een minder gunstige invloed. Ondanks het feit dat hier ook zaal en personeel ter beschikking werd gesteld geraakte de sfeer zoek. Ook de verplichting de zaal tegen 16u30 te ontruimen omdat zaal en personeel voor andere activiteiten moesten ingezet worden had een nefaste invloed. Het aantal deelnemers zwakte geleidelijk aan af. Ook begon het afsterven van de leden grote bressen te slaan in het ledenbestand.

Op 13 april 1984 was het zover. Er waren nog 41 Vuurkruisers in leven, waarvan er in de loop van het jaar nog verscheidene stierven. Anderen werden opgenomen in bejaardentehuizen of konden zich nog moeilijk verplaatsen. Op 30 october werd voor notaris Quaghebeur de Vereniging ontbonden. Het bezit van de Vereniging werd verdeeld tussen de overblijvende leden, waarna de heer ABICHT, secretaris sedert 29 jaar, in naam van de laatste voorzitter de heer DECLOEDT die zich nog moeilijk kon verplaatsen, het vaandel aan onze kring kwam overhandigen. Ondanks zijn 90 jaar wist de heer ABICHT op een pittige wijze het 50-jarig bestaan van de Nationale Vuurkruisersbond, afdeling Oostende, te evokeren.

DE PLATE zal in de toekomst zorg dragen voor hun vaandel en de jongere generatie herinneren aan de, geborduurde, betrachting van de Vuurkruisers die op hun vaandel voorkomt "SALUS PATRIAE SUPREMA LEX - HET HEIL VAN HET VADERLAND IS DE OPPERSTE WET".

J.B. DREESEN

<u>Lijst van de nog in leven zijnde leden Vuurkruisers op datum van 26 april 1984</u>

ABICHT Arthur, Koninginnelaan 52 B Oostende

BAES Leopold, Gouwelozestraat 71 Oostende

CASIER Emile, Nieuwlandstraat 10 Oostende

COGGHE Henri, Sterstaat 40 Oostende

DANNEEL Louis, Kairostraat 82 Oostende

DECLOEDT Georges, Warschaustraat 2 Oostende

DEGHESELLE Henri, Kairostraat 82 Oostende
DEGRAEVE Romain, Kairostraat 82 Oostende
DEPREZ Camille, Boekareststraat 5 Oostende
DERYNCK Marcel, Hyacintenlaan 29 Oostende
DESMET Mathieu, Meeuwenlaan 15 Bredene
DEWITTE Jan, Warschaustraat 12 Oostende
DRIES Edouard, Oude Molenstraat 30 Oostende
DUTRON Hector, Stockellaan 148 Oostende
EASTON Gustaaf, Oude Molenstraat 38 Oostende
HELSMOORTEL Alfons, St. Lodewijkstraat 11 Oostende
HUYSSEUNE Georges, Baan op Brugge 144 Gistel
LAVA Etienne, Putbekestraat 5 Gistel
LENAERTS Hector, Zwaluwenstraat 2 Oostende
LOGGHE Gustaaf, Dr. E. Moreauxlaan 322 Oostende
LUYENS Louis, Bronstraat 31A Oostende
MAERTENS Edouard, Duinenstraat 136 Bredene
MAES Ernest, Chaletstraat 13 Oostende
MATTHYS Christophe, Zwaluwenstraat 2 Oostende
MORTIER Georges, Kairostraat 82 Oostende
PAELINCK Emile, Gouwelozestraat 2 Oostende
RYHEUL Julien, Prins Roselaan 3 Oostende
STOCKELYNCK Richard, Steenbakkerstraat 14 Oostende
TAHON Gaston, Meerstraat 19 Oosterzele
VAN CEULEN Adolphe, Transvaalstraat 23 Oostende
VAN DEN ABEELE Edmond, Christinastraat 126 Oostende
VANDEN BUSSCHE Frans, Brugse baan 152 Gistel
VANDENKIEBOOM Joseph, Stockellaan 39 Oostende
VANDEPITTE Edgard, St. Petrus & Paulusplein 1 Oostende
VAN DYCKE Jules, Pompestraat 1 Ettelgem
VANHOECK Edouard, Eendrachtstraat 63 Oostende
VANLOO Leon, Taboralaan 238 Oostende
VANTIELCKE Gustaaf, Astridlaan 103 Nieuwpoort
VAN TOURNHOUT Oscar, Ooievaarslaan 3 Oostende
VAN LAETHEM Florent, Kairostraat 82 Oostende
VOLBRECHT Armand, Plakkersstraat 44 Oostende

S A L U S P A T R I A E S U P R E M A L E X

TORHOUT ROND 1900

Onlangs verscheen het boek "Torhout rond 1900". Geschreven onder de schuilnaam BRUNO en uitgegeven door de Drukkerij-Uitgeverij "PUBLITOR" Cornille, Torhout.

Het boek bestaat meer dan 236 bladzijden en is rijk geïllusstreerd. De geschiedenis van het milieu speelt zich af te Torhout en wordt verteld door een persoon die vanaf zijn prille jeugd tot in een gevorderde ouderdom het allemaal beleefde.

Kan besteld worden door storting van 575 Fr (+ verzending 35 Fr) op rekening 001-0868223-52 Publitor, Torhout.

* * * * * * * * * * * * *

ARCHITECTEN EN ARCHITECTUUR TE OOSTENDE TIJDENS HET INTERBELLUM - 3

SNELINVENTARIS NIEUWE ŻAKELIJKHEID

Adolf Buylstraat 20 & 45
Elisabethlaan 321
Karel Van de Woestijnestraat : "Cenakel"
Ooststraat 55 : Sint-Pietersschool
Aartshertoginnestraat/hoek E. Beernaertstraat : "Viking"
Stuiverstraat/hoek Nieuwlandstraat : huis Dr. Decloedt

NIEUWE TYPES - NIEUWE NODEN

Ook de architectuur zelf maakte grote veranderingen door tijdens het interbellum : er kwamen tal van nieuwe noden die om nieuwe gebouwentypes vroegen : garages en tramdepôts, bioskopen en grootwarenhuizen, appartementsgebouwen. De hoogbouw rukt langzaam op. De meeste van deze allervroegste voorbeelden zijn echter ondertussen grondig omgebouwd, zoniet verdwenen.

Een typisch voorbeeld van zo'n vroeg appartementsgebouw - lees hoogbouw - vindt u nog op de hoek Leopold II-laan/Marie-Joséplein (OOIB 2, nr 86), gaaf bewaard bovendien.

Conditio sine qua non voor de hoogbouw was het gebruik van gewapend beton, een constructiemethode die totaal nieuwe architecturale perspectieven bood. Gewapend beton werd te Oostende ook reeds voor 1914-18 toegepast, o.a. door architect DANIELS in zijn "Hotel Excelsia", hoek Vlaanderenstraat/Adolf Buylstraat. Typisch voor die vooroorlogse mentaliteit is dan wel dat de betonnen constructie gecamoufleerd werd onder cementen ornamentiek in eclectische stijl.

W.O. I : BOUWSTIMULANS

Tijdens W.O. I werden te Oostende zo'n 717 gebouwen geheel of gedeeltelijk vernield. Reken daarbij de spectaculaire uitbreiding die de stad na 1918 nam (zie p. 86/23-24) en u begrijpt dat er heel wat werk aan de winkel was voor architecten. Het spreekt vanzelf dat hun actieterrein niet tot Oostende beperkt bleef maar heel de kust en het hinterland omvatte. Dit valt dan echter buiten het bestek van deze studie.

Ter illustratie reproduceren we hierna enkele bladzijden uit Oostendse almanachs uit de jaren twintig waarin we de toen te Oostende actieve architecten op een rijtje hebben.

Norbert HOSTYN

Goes A. Veuve 60, avenue Henri Serruys.
Fierens Th., 22, rue de l'Eglise.
Liedts Henri, 12, chaussée de Thourout.
Lucas L., 129, rue Christine. Ⓣ 678.
Maertens Ad., 33, rue St Sébastien.
Maertens Oscar, 291, chaussée de Thourout.
Peeren Ach., 106, chaussée de Thourout.
Feeren Ach., et fils, 81, boulevard Alph.-Pieters.
Piers Léon, 65, boulevard Rogier. Ⓣ 193.
Poupaert Louis, 1, Marché aux Herbes. Ⓣ 502.
Sorel Max., 53, rue Christine.
Splies Jules, 232, chaussée de Thourout.
Van Damme André, 28-30, boulevard Alph.-Pieters. Ⓣ 229
Vannitsen Henri, 49, boulevard Rogier
Vereycken Ed., 1, rue des Capucins. Ⓣ 272.

✦✦✦

ANNUAIRE

Elleboudt Imprimeurs. Annuaire Industriel, maritime et commercial d'Ostende. Tous travaux d'impression : Luxe et labeur.

✦✦✦

ANTIQUITES

Binken Eug., 24, boulevard Rogier.
Fourez Mario, 39, boulevard Van Iseghem.
Van Winckel Fr., 9, chaussée de Thourout.

✦✦✦

APPAREILS SANITAIRES (Installations)

Maerschalck Jacq., 81, rue de la Chapelle. Ⓣ 534.
Vlietyuck Gérard, 36, rue Longue.

✦✦✦

ARCHITECTE

Daniels André, 58, square Clémentine. Ⓣ 475.
Danneel Aug., 141, boulevard Van Iseghem. Ⓣ 690.
Dereere Oscar, 64, rue Royale.
Derleyn René, 25, rue de l'Eglise.
De Vreese Albert, 4, rue Neuve-du-Vélodrome.
Dujardin A., 119, boulevard Van Iseghem. Ⓣ 975.
Carbon Henri, 17, rue de l'Eglise.
Fobert Albert, 116, boulevard Alph. Pieters. Ⓣ 320.
Gobin Jean, 51, square Stéphanie.
Jacquemin H. J. 7, rue Louise.
Jacquart Lucien, 18, chaussée de Nieuport.
Pil Ch., 48, square Clémentine.
Raoux Ach., 77, rue Peter-Benoit.
Staelens Louis, 27, chaussée de Thourout.
Tinant Victor, 4, boulevard Rogier.
Vanderbanck Jos., 124, rue Christine. Ⓣ 1074.
Van Massenhove Hector, 152, rue Euph.-Bernaert.
Van Damme G., 36, avenue de la Reine.
Van Dycke Jér., 3, rue de la Poste.
Vanwelden Fr., boulevard Van Iseghem.
Voordecker Cyr., 67, avenue de la Reine. Ⓣ 67.

✦✦✦

ARMEMENTS

S. A. John Cockerill, Nouveaux Bassins. Ⓣ 6.
L. Dens et Cie, 139, rue Christine. Ⓣ 311.
Général Steam navigation Co Ltd. 3, Nouveaux Bassins. Ⓣ 6.
Handel en Scheepvaert S. A., 42, rue Euph.-Beernaert. Ⓣ 606.

✦✦✦

ARMEMENTS A LA PECHE

Decrop frères, 5, rue du Midi.
Golder A. T. et Cie, 34, avenue Vindictive. Ⓣ 369.
Lescrauwaet Jos., 31, rue du Cercle. Ⓣ 237.
Les Pêcheries cotières S. A., 19, pl. de la Minque. Ⓣ 73.
Pêcheries des Flandres S. A., 33, rue des Cordiers. Ⓣ 337.
Pêcheries d'Islande S. A., 3, place de la Minque. Ⓣ 132.
Pêcheries du littoral S. A., 8, rue de Londres. Ⓣ 302.
Pêcheries Noordzee S. A., 5, rue du Midi.
Pêcheries du Nord S. A., 5, quai Brandaris. Ⓣ 528.

Pour vos FOURRURES, Lauffer et Deutsch (AU BON MARCHE D'OSTENDE) coin rues d'Est et Christine. Tél. 752.

OSTENDE

HABITANTS CLASSÉS PAR ORDRE DE PROFESSIONS

ACCORDEURS DE PIANOS

Bogaert Jul., rue de l'Orphelinat, 3.
Malfeyt A., « Au Musica », rue des Sœurs Blanches, 8.
Vlietinck Fr., rue Muscar, 3.

ACCOUCHEUSES

Devino Victorine, chaussée de Nieuport, 23.
Lauwereins Marie, r. des Champs, 93.
Mollet Agnès, rue Longue, 75.
Tavernier Mme, r. de Breedene, 8.
Simon Mathilde, rue du Petit Franc, 43.
Vilain Augusta, r. du Nord, 16.

ACCUMULATEURS

Alleyn Osc., rue de l'Eglise, 29.
Pottier H., rue Christine, 77.
Van den Broecke B. et Thielens J. « Electricité Industrielle du Littoral », ch. de Thourout, 262.
Vanhoorne J., rue d'Est, 26.

ACIER POUR BETON

Valcke Frères, s. a., rue de la Chapelle, 70.

AGENCES DES COURSES

Parvis SS. Pierre et Paul, 15a.
Lonatieux A., rue Traversière.

AFFRÊTEMENTS

L. Dens et Cie, r. Christine, 139.
A. Freyman et Van Loo, avenue H. Serruys, 32.

AGENCES EN DOUANE

De Ridder, av. de Smet de Naeyer, 38.
Freyman et Van Loo, av. Serruys.

AGENCES IMMOBILIÈRES

« L'Avenir », rue de Frans, 29.
Rue de l'Archiduchesse, 35.
Bernardt Osc., boul. A. Pieters, 130.
Bosaut G., boul. Van Iseghem, 74.
Dewyntre Em., av. H. Serruys, 72.
Labaye L., rue de l'Archiduc, 21.
Lavy Moïse, rue Royale, 26.
Mortier-Pyck, boul. A. Pieters, 4.
Seys, Ch., boulevard Rogier.
Vanden Berghe Fr., rue Euphr. Beernaert.
Vanhakendover J., rue de la Chapelle, 48.
Van Hakendover J., r. Longue, 13.

AIGUISERIE

Huyghe M., rue Archiduchesse, 50.

AMEUBLEMENTS

S. E. O., r. d'Amsterdam, 63-65.
Adamson Aug., r. St. Paul, 6.
Coene R., av. Pr. Albert, 43.
Coppens Gust., ch. de Thourout, 123.
David E., rue Longue, 55.
Debarse Ch., r. St. François, 34.
Debusschere, r. St. Paul, 64.
Decerf Ern., r. des Ateliers, 52.
Declerck Dan., chauss. de Thourout, 18.
Degheselle F., r. St. Sébastien, 29.
Deman Vve Ed., r. de la Fortune, 9
De Roose C., r. de l'Eglise, 30.
De Smet G., r. de la Chapelle, 93.
Eggers Vict., ch. de Nieuport, 50.
Enemian Fl., rue d'Est, 65.
Farazyn Ad., r. St. Georges, 14.
Farazyn F., r. H. Beernaert, 88.
Pierens Th. « Au meilleur marché » rue de l'Eglise, 22.
Goos A. Vve, av. H. Serruys, 60.
Hindrickx J., ch. de Nieuport, 190.
Hoofdt Fr., boul. A. Pieters, 98.
« A l'Innovation de Bruxelles », rue de la Chapelle, 57-59.
Lucas Léon, rue Christine, 129.
Maertens Ad., r. St. Sébastien, 33.
Maes Is., rue Rd. Hamman, 22.
Martens Osc., ch. de Thourout, 201.
Peeren Louis, pl. Conscience, 16.
Peeren Cyr., boul. Rogier, 42.
Pieu Léon, boul. Rogier, 65.
Pouppaert et Fils, marché-aux-Herbes, 1.
Sorel Max, rue Christine, 63.
Van Damme André, bout. A. Pieters, 28-30.
Vanhitsen J., boul. Rogier, 140.
Vereycken Ed., r. des Capucins, 1.
Willecome Marcelin, rue des Deniers, 80.

ANTIQUITES

Decoster Léonie, r. Neuve, 17.
Fourez Marie, bd. Van Iseghem, 39
Thomas-Ory, r. St. Sébastien, 13.
Van Winckel Vve Fr., chaussée de Thourout, 9.
Versavel N., rue Longue, 78.

APPAREILS SANITAIRES (Instal.)

Vandormeulen J., r. du Quai, 35.
Vlietynck Ger., rue Longue, 36.

ARCHITECTES

Daniels André, sq. Clémentine, 58.
Dannel Ant., boul. Van Iseghem, 141.
Dannel Alfr., r. St. Peterab., 46.
Derecre Osc., rue Royale, 64.
Derleyn René, av. de la Reine, 19.
De Vlieger Ed., r. Longue, 65.
Devreese Alb., r. Ed. de Cuypere, 1.
Deweert (arch. naval), rue de Stockholm, 49-51.
D'Helft Laur., r. des Plantes, 13.
Dinnewit Maur., ch. de Thour., 262
Dujardin Ant., boul. Van Iseghem, 119.
Dujardin H., sq. Clémentine, 8.
Ernuw Pierre, r. Christine, 110.
Fobert, av. de la Reine, 44.
Gobin Jean, square Stéphanie, 51.
Gunst Ed., r. des Champs, 75.
Gunst F., av. des Chardons, 95.
Gunst Jules, r. de Ravenzyde, 114.
Hendericks G., r. Wellington, 25.
Jacquemin M., boul. A. Pieters, 36.
Pattyn Ant., av. Prince Albert, 37.
Pil Ch., square Clémentine, 48.
Roux Arch., r. P. Benoit, 77.
Van Damme Gust., avenue de la Reine, 36.
Vandenwinckel Em., r. Muscar, 37.
Van der Banck Jos., rue d'Amsterdam, 41.
Van Imschoot E., r. Fr. Orban, 14.
Van Massenhove, r. E. Beernaert, 152.
Vandycke J., rue de la Poste, 3.
Van Graefschepe L., rue du Vélodrome, 38.
Van Welden Fr., boul. Van Iseghem, 58.

ARMEMENTS

« John Cockerill, s. a. », nouveaux Bassins.
L. Dens et Cie, r. Christine, 139.
Freyman et Van Loo, parvis SS. Pierre et Paul, 13.
« General Steam Navigation, Co Ltd », Nouv. Bassins, 8.
« Handel en Scheepvaart, s. a. », rue Euphr. Beernaert, 42.

ARMEMENTS A LA PÊCHE

« Armement Ostendais », 74, avenue H. Serruys.

LOCATION DE MEUBLES. LITS, etc. Et. Ed. Vereycken
1, Rue des Capucins, - - OSTENDE Téléphone 272

ADOLPH KOLPING : ZIJN VERBLIJVEN TE OOSTENDE (5)

UIT BELGIE

15 oktober 1864

's Morgens keek Kolpings kostbaas, de oude kapitein, naar de windhaan op de dikke, lompe kerktoren, en zei glimlachend dat er veel wind was. Hij wist dat dit zijn gast bevallen zou. Zonder wind verloor de zeekuur voor de kapelaan zijn verfrissende werking. Wanneer de windhaan knarste en soms voor enkele ogenblikken met zijn getande kam tegen de losslaande wind sloeg, dan trok hij opgewekter naar het strand, ook al had hij alle moeite van de wereld om zich bij de brug vóór de zeepromenade recht te houden. Dan kreeg ook elke zenuw van het lichaam zijn deel van de koele luchtstroom. Dat was een echte verkwikking voor het vermoeide lichaam. Bij zo'n weer kon men ook de kracht van de zee bewonderen en twijfelen of zelfs het stevigste mensenwerk tegen de ongebreidelde kracht van de golven wel bestand was. Dit was ook het ideale weer voor een deugddoend zeebad. "Je toller die Wellen, um so besser das Bad" (1) schreef hij. Wie verder uit een zeekuur het meeste voordeel wilde halen, bleef na het bad in beweging, en wandelde of stoeide op het strand.

Kolping verborg zijn misprijzen niet voor het "volkje" ("dat träge und matte Völkchen") dat zich geen de minste inspanning getroostte en dat in het kursaal of in andere ontspanningsoorden tevreden was met een passief aanschouwen van het indrukwekkende spel van de golven. De meesten hadden hiervoor zelfs geen belangstelling. Hun interesse ging enkel uit naar de menselijke hartstochten, waarover ze lazen in romans. Een leven vol hartstocht leidde volgens hem naar ziekte en vroegtijdige dood, een natuurlijk leven maakte gezond.

Tegen de avond was de wind gaan liggen. Toch doken de golven over elkaar als watervallen, groter dan deze in stortbeken, of dan deze die je op de Rijn aantreft. Het water was troebel, bijna vuil. Toch kon hij nauwelijks zijn blik van het prachtige golvenspel afhouden. Ver aan de horizont zag hij de grijze rookstreep die een stoomboot achterliet. Deze "rook- en dampspuwende vooruitgang" vond kapelaan Kolping geen poëtisch beeld. Een driemaster of een brik bood echter een prachtige aanblik.

Hoe lomp de stoomboot er ook uit zag, toch meende hij dat de mens zich de wind en de golven meer dienstbaar moest maken dan zijn voorouders. De overwinning van de mens op de natuur beperkte zich volgens hem tot uiterlijke dingen. Wat betreft de beheersing van zijn hartstochten, zijn eerzucht, hebzucht, genotzucht en ijdelheid had hij het blijkbaar nog niet ver gebracht. Het mondaine leven, zoals het zich daar boven op de zeedijk afspeelde, zou hem veel stof kunnen leveren voor een redevoering. Zoiets zou echter geen nut hebben.

Terwijl hij in het restaurant zat met zicht op zee, vroeg Kolping zijn vriend wat hij dacht over de toekomst van België. Deze trok zijn schouders op en zei : "Een verbetering kunnen we voorlopig nog niet verwachten". Daarna vertelde de man wat hij dacht over de nabije toekomst. De Belgische liberalen zouden eerst nog hun overwicht trachten te versterken. Daarom zouden ze

---

(1) Hoe onstuimiger de golven, hoe beter het bad.

de strijd tegen de klerikalen rusteloos verder zetten. Bovendien zouden ze hun uiterste best doen om enkele openbare aangelegenheden volgens hun ideeën te laten evolueren, bvb. het huwelijk, het onderwijs, de begraafplaatsen. De macht van deze partij die de kerk vijandig gezind was, zou volgens hem het leven van de pastoors nog zuur maken. De liberalen zouden er immers voor zorgen dat zij zelf kerken kunnen beheren. Men kon er zich volgens hem aan verwachten dat de loge op een mooie dag zou bepalen hoeveel kaarsen erop het altaar in de kerk zouden mogen branden. Misschien zouden ze wel het gebruik van waskaarsen en wierook verbieden als een vorm van bijgeloof. Het zou zelfs niemand hoeven te verrassen dat ze het gebruik van wijn voor het heilig misoffer zouden willen afschaffen, aangezien er nog water was en bier, de nationale drank. Kolping schudde het hoofd en meende dat ze het in België nooit zo ver zouden drijven. Zijn vriend hield echter vol en beweerde dat de vrijdenkers de ondergang van de kerk nastreefen. De kapelaan antwoordde dat het Belgische volk nog een levend, katholiek geloof bezat, en zich zou verzetten. Ook dat betwijfelde zijn gezel. Overal waar de liberalen verkiezingsoverwinningen hadden behaald, en waar ze in de straten "weg met de katholieken" riepen, was er geen muis die daar tegen opkwam.

Op het strand overwogen ze verder of dit misschien toch tot een nieuwe revolutie zou leiden. Vanaf de zeedijk aanschouwden ze nog even het geweld van de zee, en zagen er de hand van God in. Vóór ze huiswaarts trokken, zei Kolping : "God zal wel maatregelen treffen !"

*
* *

Keulen, 22 oktober 1864

In de laatste aflevering van de serie "Aus Belgien" begint de schrijver met een lofzang op het indrukwekkende schouwspel van de zee, die hem nooit verveelde, en die hem tenslotte herinnerde aan de macht en de vrijheid van de schepper.

Hierna richt hij zijn blik weer op "het eigenaardig mensenwereldje" dat in Oostende een zeekuur volgt. Vroeger kon hij nog lachen om het zonderlinge, soms zotte gedrag van de badgasten. Nu is hij ernstiger gaan nadenken over de vele, kleine zwakheden en passies.

Het volkje dat hij op het oog heeft, maakt zich op van morgen tot avond en is er enkel op uit om op te vallen of zich interessant te maken. Het komt er voor de vrouwen op aan het kleed met de langste sleep te dragen of zich de meeste kostbaarheden rond de hals te kunnen hangen, zodat andere vrouwen geel of groen worden van afgunst.

Gedurende de voorbije jaren zijn er telkens uit alle streken van de wereld badgasten gekomen, maar de ijdelheid en de hoogmoed van de praalhanzen vierde telkens hoogtij. Wat het volgens Kolping nog erger maakte, was dat sommige nog thuis hun hemd of schoenen niet afbetaald hadden, of dat andere niets voor hun armere broers of voor de kerk over hadden.

Op een zoele avond zocht hij zich samen met zijn vriend een weg door de mensenmassa die zich voor het kursaal verzameld had. Daar speelde een Belgisch militair orkest Duitse muziek.

Moeizaam konden ze zich een weg banen. Bovendien bleef Kolpings gezel, met zijn hoed zoals gewoonlijk wat schuin op het oor en de ene hand in zijn zak, aandachtig het menselijk fauna gadeslaan : vrouwen met matrozenjasjes, fazantenstaarten aan hun hoeden, en eindeloos lange stukken textiel die hen tot over de voeten hingen. Hij schudde telkens het hoofd, zodat zijn hoed erdoor wiebelde, ging verder en haalde diep adem, bleef opnieuw staan en liet zijn verbazing opnieuw de vrije loop, tot Adolph Kolping hem met enig geweld meetrok. De geur die over het gezelschap zweefde kon de kapelaan niet uitstaan.

Terwijl ze langs de zeedijk verder gingen, vroeg hij zijn vriend waarom hij het volk zo aandachtig bekeken had. Zo kwamen het liberalisme en de vrijdenkers weer ter sprake. Kolpings vriend had de indruk dat alle mensen nu op een vulkaan leefden. De arme arbeiders die de liberalen tot een vrijzinnige levenshouding willen bekeren, zouden ook wel eens met de rijken de aardse geneugten van het leven willen delen. "Is er dan geen oppositie in Vlaanderen" vroeg Kolping. "Zeker" antwoordde zijn vriend. Hij twijfelde echter of dit verzet nog krachtig genoeg zou zijn. Volgens hem mochten de katholieken echter niet van dezelfde strijdmiddelen gebruik maken als hun tegenstanders, nl. smaad, spot en passie. Hij betreurde het echter dat de Belgische geestelijkheid zich te veel had laten intimideren door de aanvallen van de tegenstrevers, en hierdoor van het eigenlijk volksleven vervreemdde. Hetzelfde deed zich voor in Frankrijk. In Duitsland was het beter. Volgens hem hadden de Belgen veeleer hun Duitse stambroeders moeten nabootsen dan de Fransen, en hun frisse werkzaamheid als voorbeeld nemen. Dat dit inzicht in België begon door te dringen hield Kolpings vriend voor een zeer goed teken. Bovendien dacht hij dat de krachten in België zich staalden in de strijd, en dat men er altijd maar beter de juiste krijgskunst leerde. België mocht echter nog zulke capriolen maken, het was echter een te klein land om op de wereldgeschiedenis een beslissende invloed uit te oefenen. Zo was het gevaar van de vrjzinnigen in België dan ook miniem. Kolping zei tot zijn vriend : "Jullie katholieke Belgen zijt ondertussen aambeeld. God zij dank, dat jullie taai zijt, echt Duitse naturen. Laten we hopen, wanneer jullie aambeeld gewezen zijt, dat jullie ook opnieuw hamer wordt, hamer genoeg om jullie van de onwaardige boeien van het goddeloze liberalisme te ontdoen". Zijn vriend besloot : "Moge God er voor zorgen dat je gelijk hebt en dat de bevrijding niet te lang op zich laat wachten !"

Toen ze van hun wandeling terugkeerden, was het gezelschap op de dijk reeds verdwenen. Hemel, zee en strand boden nog altijd een betoverend schouwspel. Alles, boven op de dijk en beneden op het strand, ging nog zijn wetmatige gang in harmonie met de wil van de schepper.

Hoe dwaas, dacht Kolping, dat de mens wil afwijken van de wegen die God hem voorschrijft, en hoe misdadig God brutaal te loochenen, en de heilige naam uit de borst van de medemensen te rukken van hem die met zulke geweldige letters zijn eeuwig bestaan in zijn werken geschreven heeft !"

(slot)

bezorgd door John GHEERAERT

BIJ DE REPRODUCTIE

Deze keer een uiterst interessant fragment uit het luchtgezicht op Oostende uit 1880 van DE BRUGADAL.

Één nummer van "De Plate" ware niet genoeg om alles wat hier te zien is wetenschappelijk te commentariëren.

Enkel de markantste zaken : we zien de Vismijn op de Visserskaai (de cierk), het Visserskwartier, de omgeving van de SS. Petrus en Pauluskerk, de voorhaven, en dan een dubbel sluizencomplex door een soort landtong van elkaar gescheiden.

De sluizen links gaven toegang tot de acherthaven, die - buiten beeld - aan de Sluizen van Slykens aansloot op het kanaal van Brugge. De sluizen rechts gaven toegang tot de Spuikom die in de Franse tijd werd aangelegd. Vandaar dat die sluis ook wel "Ecluse Française" genoemd werd. Dit alles ter hoogte van het "Hazegras" dat we ten westen van die sluizen zien.

Let ook op het afleidingskanaal dat vertrekt vanuit het 1e Handelsdok, een grote bocht maakt en aansluit op het Kanaal naar Brugge (buiten beeld). We zien ook duidelijk de resten van de zuidelijke verdedigingswerken rond de stad (bastions en grachten), daar waar in die tijd het Maria-Hendrikapark stilaan vorm krijgt.

P.S. Ter verduidelijking hieronder nog een deel van de stadsplattegrond.

August V
August VAN ISEGHEM

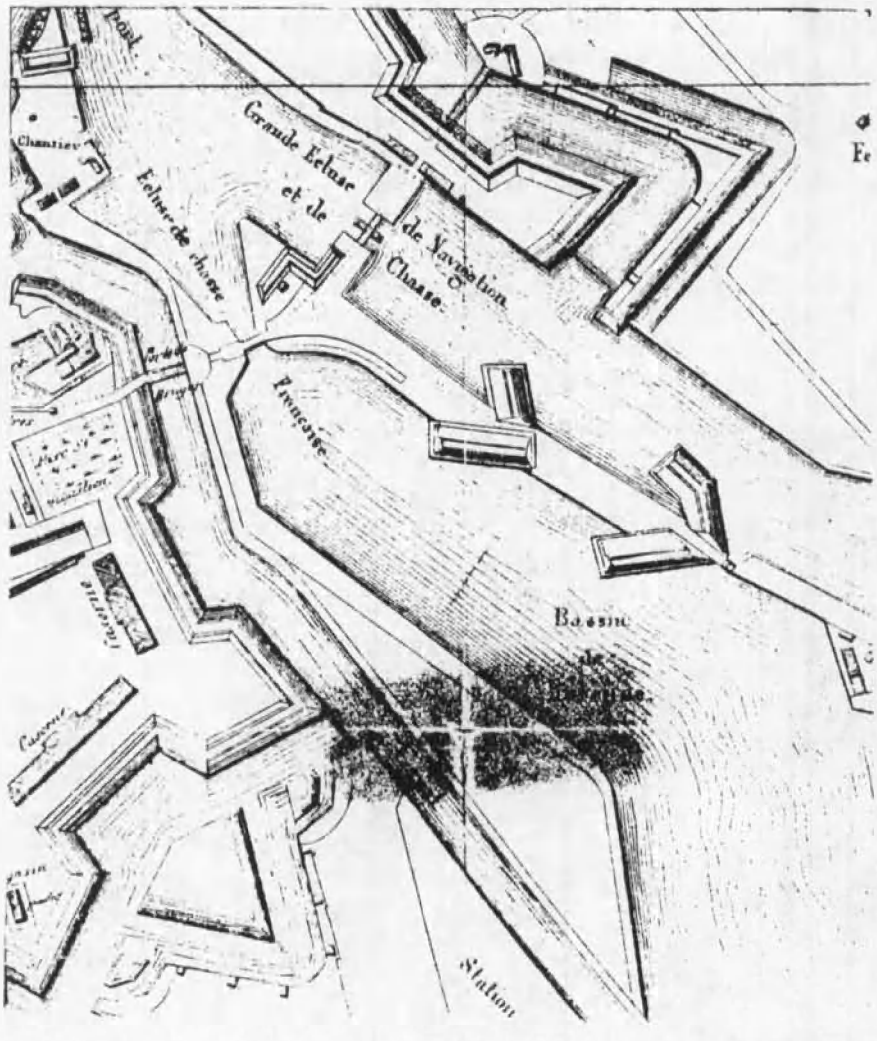

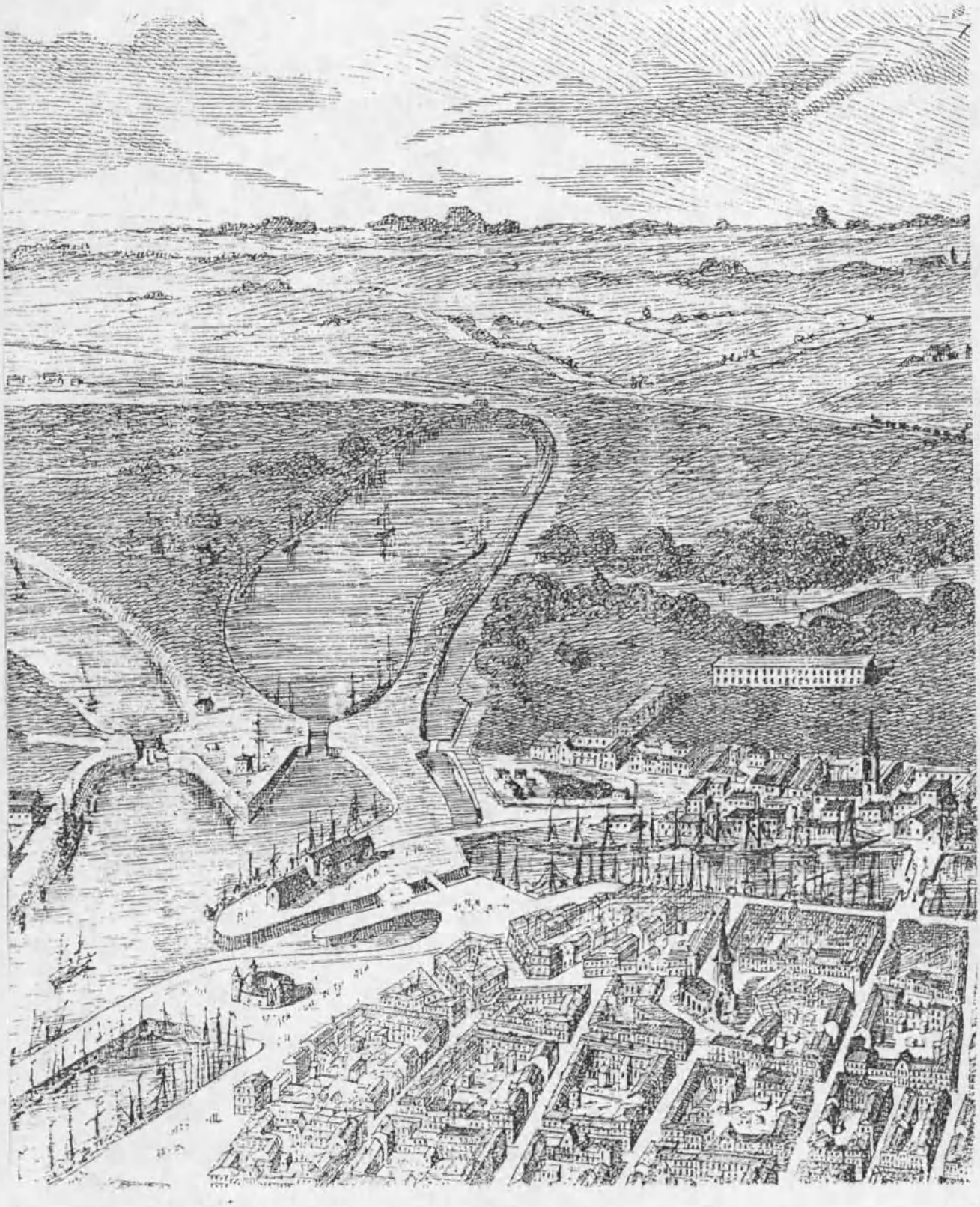

ARCHEOLOGISCHE VONDST TE MARIAKERKE

FRAGMENT VAN EEN ROMEINSE "GEGLAZUURDE" DEUKBEKER

Identiteitsfiche

Voorwerp : fragment van een Romeinse "geglazuurde" deukbeker met voet en voetring in grijsgeglazuurde witte pijpaarde.

Beschrijving : zoals gewoonlijk voor dit soort aardewerk zijn de wanden tamelijk dun. De oppervlakte is tamelijk zwaar (door het zeewater) aangetast, de materie zelf is trouwens nogal broos. Tussen de deuken en de voet zijn 2 of 3 lagen rolstempelversiering aangebracht. De voetring vertoont een lichte golving en is geknikt. De geknikte voet heeft een diameter van 44 mm en is gemiddeld 5 mm hoog. De maximum meetbare diameter en waarschijnlijk de grootste diameter van de volledige beker werd aan de basis van de deuken gemeten en bedraagt 86 mm. De hoogte en het uitzicht van de rand zijn uiteraard onbekend. De hoogte van het fragment meet 65 mm. Van slechts één deuk is het begin van de indrukking duidelijk alhoewel men een tweede kan raden. De binnenzijde van de beker, in het rechtopstaand deel boven de voet (zie tekening), vertoont een vierkantige vorm waarvan de hoeken natuurlijk afgestompt zijn wat ons doet vermoeden dat de volledige beker 4 deuken bezat.

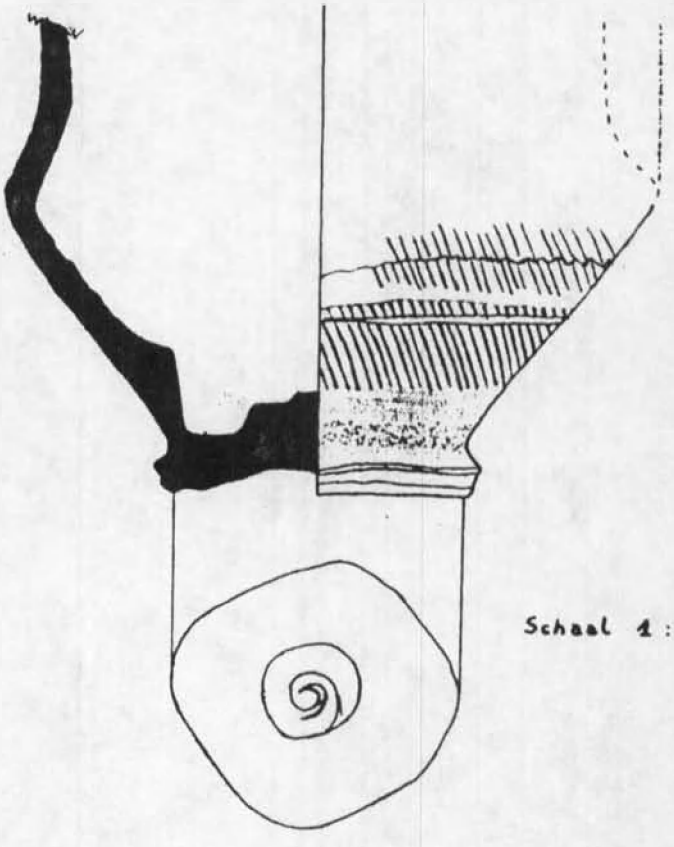

Schaal 1 : 1

Vindplaats : het stuk maakt deel uit van een reeks vondsten gedaan door wijlen Karel LOPPENS, bekende heemkundige uit Koksijde. De vondsten, toevallige voor het merendeel en sommige voortkomende uit meer systematische opgravingen zijn verspreid over de jaren 1920 en 1923. Bij de oprichting van de V.Z.W. "De Duinen" in 1960 werd de kollektie door de heer LOPPENS geschonken aan het museum van de Duinenabdij te Koksijde. Aangezien de verzameling nooit werd bestudeerd (1), liggen de vondsten nog steeds in hun oorspronkelijke dozen met een vindplaats- en + datumvermelding. Zo zijn de dozen met betrekking

(1) H. Thoen, (a) cf. infra, p. 53.

tot Wenduine, Raversijde-Mariakerke, Wulpen, Koksijde, De Panne, Zuydcoote, enz. (2). De enige direkte verduidelijking die bij het stuk zat en die Karel LOPPENS eigenhandig heeft geschreven was de volgende : "Poteries de la plage de Raversyde et de Mariakerke village; bancs d'argile inférieure et tourbe. 1920-1927".
In zijn boek (cf. infra p. 102) spreekt LOPPENS ook over "un petit vase gris foncé avec quatre pincées allant de bas en haut (belgo-romain)" waarvan wij niet met zekerheid kunnen zeggen of het weldegelijk over hetzelfde voorwerp gaat welteverstaan dat we afstand doen van de laatste bepaling (zie studie).
CHOQUEEL verduidelijkt dat hij zijn vondsten deed op zowat 150 m van de dijk tegenover het Instituut Bon-Repos in Mariakerke in 1936 en 1948 en dat hij gelijkwaardige scherven vond maar LOPPENS kan evengoed een andere veenlaag onderzocht hebben.

Studie van het voorwerp

Het type beker dat hier ter sprake komt, de zgn. "deukbeker" (E : folded of indented beaker, F : gobelet à godrons, D : Dellen- oder Faltenbecher) zou volgens sommige auteurs (3) geëvolueerd zijn uit de afgeknotte, eivormige beker die een grote verspreiding kende in de La Tène III-periode. Eerst kreeg hij een kraag en werd de onderkant van de zijden verlaagd. Aan dit type probeerde men dan een voet te geven : nog een belangrijk element bij de typering van deze bekers, tenzij door de onderkant nog te versmallen tenzij door de gehele beker te verheffen op een moulure.

Dit aardewerk werd eerst geboetseerd op de draaischijf en werd na droging maar vóór de bakking gedompeld in een kleurbad dat een laagje gaf aan de beker. De kleurschakering lag tussen roodachtig bruin en zwartbruin tot grijs en matzwart. Op vele potten kan men de afdrukken van de vingers die het aardewerk vasthielden bij de onderdompeling, bemerken. De vormen, eens de beginfase voorbij, bootsten dikwijls metalen of glazen vaten na; van daar de suksesvolle pogingen de bekers van fijnere wanden te voorzien. De klei die werd gebruikt, was geel-, roodachtig of wit wat dus overeenstemt met het behandeld fragment. De kleurlaag (E : colour-coat, F : engobe colorè, D : farbiger Überzug) gaf aan het aardewerk een aangenaam effen gevoel waardoor het zeker geappreciëerd is geweest maar waardoor de grijpvastheid niet voldoende meer was. Om dit te verhelpen werd de oppervlakte voorzien van deuken en/of banden rolstempelversiering (E : bands of roulette hatching, F : bandes guillochées à la roulette, D : Kerkbänder). Na de boetsering werd de beker op regelmatige afstand met de duim ingedrukt (van daar zijn populaire naam "thumb pot" in het Engels). Volgens MAY zou de populariteit van de denkbekers wijzen op gelijkheidspricipes bij de Gallo-Romeinse bevolking en de garnizoenbevolking die de bekers van hand tot hand doorgaven (4).

Zowel de vorm, de techniek, de versiering als het gebruikt materiaal van de Castorbeker (maar dan niet in de enge betekenis van de bolle wandbekers met jachttaferelen in slipversiering) die ook "gevernist" aardewerk wordt genoemd. Het spreidingsgebied van de Castorbekers bestaat gans Noord en Noord-oost Gallië en Groot-Brittannië, een vrij uitgestrekt gebied dus. Veel verspreid in de

(2) K. LOPPENS : (a), (b), cf. infra.
(3) G. HEUTEN, cf. infra.
(4) Th. MAY, cf. infra.

Argonnen : rond Etaples, in het woud van Compiègne; vindt men ze ook in de begraafplaatsen van Nijmegen en in het Rijnland rond Keulen en Trier. Ze komen echter het meest voor in Engeland : in de Nene-vallei : in Durobrivae, het huidige Castor (vandaar de naam) en in New Forest, Londen, Colchester,...; alsook in onze gewesten (Maastricht, Tongeren, Klemskerke, de Maasvallei, rond Ravai enz.). De verspreiding van de meeste Castorbekers in België en Noord-Frankrijk stelt meestal geen problemen (5). De Moezel, de Maas en de weg Keulen-Bavai dienden als handelswegen en wijzen dus helemaal niet - ondanks de naam - op een Engelse afkomst maar eerder op een Rijnlandse. Er blijft echter het probleem van de exemplaren die in Vlaanderen werden gevonden. Zij vertonen namelijk lichte verschillen met de andere : meer verfijning, meer verscheidenheid van vorm, een kleur die meer naar het grijs gaat; eigenschappen die men bij de exemplaren die terecht Castorbekers worden genoemd, terugvindt !

Voor H.B. WALTERS ligt de oorsprong van de Castorbeker in het Rijnland maar voor G. HEUTEN is het juist andersom en werd de Castorbeker dankzij de regelmatige handel tussen Engeland en het vasteland in de IIde eeuw na Chr. vlug aanvaard en door de pottebakkers uit het Rijnland overgenomen. HEUTEN lijkt ons meer geloofwaardig vooral daar WALTERS in feite geen bewijs van zijn stelling levert. Vrij vlug trouwens kenden de nieuwe, sierlijk en degelijke bekers succes bij de Gallische bevolking ter afwisseling van de sigillata met haar steeds terugkerende vormen. Hiermee belanden wij bij de datering van de Castorbekers. Blijkens de muntvondsten bestaat er geen twijfel om de Castorbekers in het algemeen te dateren - hierbij lijken de verschillende auteurs het eens te zijn - zowel voor Engeland als voor het vasteland vanaf het midden van de IIde eeuw in de Antonijnenperiode met een bloeitijd tussen het begin en het midden van de IIIde eeuw na Chr. met uitlopers tot het einde van de IVde, begin van de Vde eeuw. Ze verdwenen dus tegelijkertijd met het Rijk.

De vorm zelf van de Castorbeker - met deuken - komt het vroegst voor in de periode van keizer Augustus (30 v/Chr.-14 n/Chr.) wordt meer talrijk vanaf het einde van de eerste eeuw en verdwijnt rond het eind van de IVde, begin van de Vde eeuw (6). Dus blijkbaar valt de bloeiperiode van de deukbekers samen met deze van de Castorbekers. Over de verdere typering binnen de deukbekersfamilie kan echter niet uitgeweid worden gezien het fragmentarisch karakter van de scherf.

Vindplaats :
De nederzetting Mariakerke-Raversijde

Over de vindplaats Mariakerke-Raversijde die reeds in de XIXde eeuw bekend was, is niet veel geweten en weinig geschreven. Dit is gedeeltelijk te wijten aan de weinig systematische wijze waarop de Romeinse en ook de oudere nederzettingen lange tijd werden onderzocht en ook aan het feit dat de vindplaats zich op het strand bevindt en dus onderhevig is aan het spel van ebbe en vloed. Mensen als RUTOT hebben met hun eruditie veel bijgedragen tot het opsporen van nieuwe sites maar hadden bij hun strandwandelingen meer aandacht voor het verzamelen van voorwerpen dan voor de grondsporen, maar anderzijds is het geval bekend van sporen die slechts een paar uur zichtbaar zijn geweest.

(5) HEUTEN, Mariën, CHARLESTON, THOEN, (a), p. 118 : cf. infra.
(6) Th. MAY, cf. infra.

Zeker is dat, zoals de nederzetting van Wenduine I, Mariakerke-Raversijde zich oorspronkelijk niet in het duingebied bevond maar achter de duinen op het Duinkerke I-veen en dat de kustlijn veel westelijker verliep dan nu en dat ze ook een grilliger verloop had. Tijdens de regularisatie van de kust door de zeestromingen zijn de duinen als het ware landinwaarts over de nederzetting "gewandeld". De eerste 30 cm veendikte op het strand blijken veel archeologica te bevatten uit de Romeinse tijd (7). Naar RUTOTS zeggen bewijzen Romeinse munt- en medaillevondsten een bezetting van de nederzetting vanaf Julius Caesar (in Gallië tussen 59 en 51 v/Chr.) tot iets na keizer Postumus (eind van de IIIde eeuw n/Chr.). Meer betrouwbaar is echter de datering uit de meer recente studie van H. THOEN (8) : de kustnederzettingen, de twee voornoemde en De Panne, behoren zelfs tot de vroegste Gallo-Romeinse vestigingen in de kustvlakte en zouden uit de Flavische tijd (1ste eeuw n/Chr.) dateren. Reeds vóór de Romeinse overheersing leefde de bevolking hoofdzakelijk van landbouw, veeteelt, visvangst, het verzamelen van schelpen en zoutwinning maar nadien kenden ze een snelle ekonomische en kulturele ontwikkeling die vooral te danken was aan een uitbreiding van de afzetmogelijkheden. De Romeinse fijnproevers stelden onze produkten op prijs, zo de oesters, de vette ganzen, gezouten of gerookte hesp en natuurlijk het zeer gegeerde zout (een systematische onderzoek van de zoutwinningsinstallaties van Raversijde gebeurde door toedoen van H. THOEN en E. COOLS in 1973). Daarnaast leverden wij wol, linnen en turf. De zee bleef natuurlijk dé belangrijkste handelsweg maar waarschijnlijk hadden deze kustdorpen drukke betrekkingen met marktplaatsen en havens als Boulogne, Domburg, Aardenburg of Oudenburg dankzij het nieuw wegennet. De bloei van deze dorpen is te situeren in de IIde en IIIde eeuw. Hij maakte in de IVde eeuw plaats voor verval en tenslotte verdwijning o.a. door de talrijk wordende transgressies en de bezetting van de kust door de Friezen.

Dit alles geeft een ekonomisch kader en een zekerheidsgraad meer aan het stuk aardewerk dat eerder de wetenschap over de nederzetting Mariakerke-Raversijde staaft maar geen uitzonderlijke vondst kan genoemd worden.

(7) K. LOPPENS, (a), (c), zie ook onder "vindplaats".
(8) H. THOEN, cf. infra, p. 84.

Benoit ELLEBOUDT

* * * * * *

GERAADPLEEGDE BIBLIOGRAFIE

- M. AMAND, L'industrie de la céramique en Belgique romaine, in Archéologie 44-1972, pp. 28-33.
- Ir. J. AMERYCKX, Nieuwe gegevens over "Ter Streep" in Biekorf 56-1955, p. 270.
- M. BAUWENS-LESENNE, Oudheidkundige Repertoria IV, Bibliografisch repertorium der oudheidkundige vondsten in W-Vl.: Nat. Centrum voor Oudheidkund. Navorsingen in België 1963, pp. 80-81
- H. BRUNSTING, Grafveld onder Hees bij Nijmegen, een bijdrage tot de kennis van Ulpia Noviomagus, Amsterdam, 1937, p. 70
- R.J. CHARLESTON, Roman Pottery, London, 1955, p. 35 e.v., PL. 69

- A. CHOCQUEEL, Les civilisations préhistoriques et anciennes de la Flandre Occidentale d'après l'examen d'objets leur ayant appartenu, Bruxelles, 1950, p. 59.
- A.G. COLLINGWOOD, The Archaeology of Roman Britain, London, 1930, p. 240 e.v.
- M.J. DE BAST, Recueil d'Antiquités romaines et gauloises, 1808, p. 300, PL. X.
- J.P. GILLAM, Types of Roman Coarse Pottery Vessels in Northern Britain, Newcastle upon Tyne, 1968, p. 9
- E. GOSE, Gefässtypen der römischer Keramik im Rheinland, Kevelaer, 1950, p. 17-18, Tafel 14.
- G. HEUTEN, Le commerce des vases de Castor, in Latomus, 1, 1937, pp. 256-268
- L. HUSSONG & H. CÜPPERS, Die trierer Kaiserthermen. Die spätrömische und frühmittelalterliche Keramik, Trierer Grabungen und Forschungen, 1, 2, Mainz am Rhein, 1972, p. 83 + ill.
- K. KOENEN, Gefässkunde der vorrömischen, römischen und fränkischen Zeit in den Rheinlanden, Bonn, 1895, pp. 100-101, Tafel XVI.
- K. LOPPENS, (a) La région des dunes de Calais à Knocke, Coxyde, 1932, o.a. p. 102.
  (b) De Duinen, bulletin van het wetenschappelijk en kultureel centrum van de Duinenabdij en de Westhoek, juli 1960 nr. 1, pp. 10-11.
  (c) Oudheidkundige ontdekkingen..., in Biekorf 42-1936, pp. 89-96
- M. LUTZ, L'officine de céramique gallo-romaine de Mittelbron, in Gallia 17-1959, pp. 132-138
- M. MARIËN, La céramique en Belgique de la préhistoire au moyen âge, A travers la Belgique Ancienne, Bruxelles, 1961, p. 53
- Th. MAY, Catalogue of the Roman Pottery in the Colchester and Essex Museum, Cambridge, 1930, pp. 117-120, ill. XLII; pp. 125-127, ill. XLIV.
- J. MERTENS, (a) Oudenburg en de Vlaamse kustvlakte tijdens de Romeinse periode, in Biekorf 59-1958, pp. 320 e.v.
  (b) met L. VAN IMPE, Het Laat-Romeins grafveld van Oudenburg, in Archaeologia Belgica 135, deel II, PL. XLII, PL. LXIX.
- E. RAHIR, Vingt-cinq années de recherches, Bruxelles, 1928, p. 126
- A. RUTOT, Sur les antiquités découvertes dans la partie Belge de la plaine maritime..., in Bulletin et Mémoires de la Société d'Anthropologie de Brux., XX-1901-02, p. CXVII e.v.
- H. THOEN, (a) De Belgische kustvlakte in de Romeinse tijd, Verh. v/d Kon. Acad. voor Wet., Lett. en Schone K. van België, Klasse der Lett., jg. XL, nr. 88, 1978
  (b) Artisanat et industrie, Dossiers de l'Archéologie nr. 21-1977, pp. 46-51.
- E. TRIPS, West-Vlaanderen in de Romeinse en Merovingische tijd, in Archeologie, 1954, 1, p. 178.
- W. UNVERZAGT, Die Keramik des Kastells Alzei, Frankfurt am Main,1916, pp. 20-21, Tafel II.

- H. VAN DE WEERD, (a) Het economische bloeitijdperk van Noord-Gallië in den Romeinschen tijd, Med. Kon. Vl. Ac. Klasse der Letteren nr. 1-1940, p. 17.
(b) Gallo-Romeinsche Archeologie der Nederlanden, Antwerpen, 1944, pp. 252-254
- L. VAN IMPE, zie J. MERTENS, (b)
- H.B. WALTERS, Catalogue of the Roman Pottery in the Department of Antiquities, Britisch Museum, London, 1908, p. 50 + ill.
- G. WEBSTER, Romano-British Coarse Pottery. A student's guide.
- F. OELMANN, Die Keramik des Kastells Niederbieber, Frankfurt am Main, 1914, pp. 35, 40-42, Tafel II.

§ § § § § § § § § § § §

EEN LIEDJE OVER DE KORTESTRAAT

Ware Omer VILAIN ettelijke jaartjes ouder geweest dan hadden we kunnen zeggen dat hij uit ervaring spreekt over de Kortestraat in zijn "Langs de Oostendse Kateien". Maar al is het niet zo, dan is het toch met kennis van zaken. We steunen bijgevolg gedeeltelijk op zijn gezag bij het samenstellen van onderstaand stukje.

ø ø ø

Het was in 1927 dat "mademoiselle TRATSAERT", katholiek gemeenteraadslid, na herhaalde vruchteloze tussenkomsten, bij ordemotie in de Gemeenteraad verklaarde "dat er eens een einde moest aan gemaakt worden met de slecht befaamde uitbating van het vrouwenwezen". De liberale schepen Dr. VERHAEGHE van Onderwijs en Kultuur (inderdaad !) gaf haar gelijk maar voegde er onmiddellijk bij dat het in theorie allemaal goed en wel was.

Eind 1927 wist l'Echo d'Ostende mede te delen dat ze in de Zeewacht hadden vernomen dat het Schepencollege besloten had geen toelating meer te verlenen tot het openhouden van publieke huizen in de Kortestraat. Gedaan met de "Grote Numero's" !

Nog lang nadien zong men te Oostende nog het liedje van :
"Op enen zondagmorgen
"Was ik vroeg opgestaan
"Om met mijn kameraden naar de Kortestraat te gaan".

Eerlijk gezegd, ik had het boekje van vriend Omer niet nodig om dat liedje van A tot Z te kunnen zingen, en er zijn er voorzeker nog vele andere geweest naast mij !

ø ø ø

De Gentse Oostendenaar, Leonard (REYNAARTS), schreef talrijke revues, waarvan veel deuntjes nog lang na de opvoering op de Oostendse tongen bleven liggen, denk maar aan : Schele Roze uut m'n doze pakt 'n snuuf, het lied van den Ollegatscheerder en zeker niet te vergeten, de Oostendse Brabançonne : Op de Vismarkt ben ik geboren.

En voor de revue van 1927, de vierde die hij geschreven had voor de toneelmaatschappij "DOOR ONS, VOOR ONS" (de toneelmaatschappij "DE LEONARD'S VRIENDEN" werd pas in maart 1930 gesticht) was hij beter ingelicht dan De Zeewacht en l'Echo d'Ostende samen.

Het derde bedrijf begon met het toneel "Het Gesloten Straatje". En hieruit pikken we het toepasselijk, schalks-ondeugend liedje, woorden van Leonard REYNAARTS.

ZANGKOOR : Allez, vooruit, toe, kom mijnheer
Amuseert u eens voor ne keer
Gij vindt bij ons plezier altijd
Bij al de meisjes van het tapijt.

ZANG : Het duurt al 'nen helen tijd
Dat wij hier werden benijd
En dat ze ons maar wilden zijn kwijt
In 't straatje waar menig man
Om vertroosting bij ons kwam
En die men liefd'vol bij ons opnam.

REFREIN : Jonge, oude heren,
Konden wij amuseren
Dus dat was zeker geen kwaad
En ook alle weken
Werd dan nagekeken
Heel goed ieder aperaat (sic)
Van elk huis
Maar niet pluis
Wordt het nu en zal meer kwaad
In stilte gebeuren
Naar 't sluiten der deuren
Van de Kortestraat.

Jef KLAUSING

§ § § § § § § § § § § §

ALBUM VAN HET HOUTLAND

Heel wat jaren geleden kregen de lezers van De Oude Thouroutenaar iedere week een boeiende bijdrage te lezen over merkwaardigheden in het Houtland. F.R. BOSCHVOGEL en R. HAELEWYN hebben hun voornaamste bijdragen uit de Thouroutenaar en verscheidene nieuwe onderwerpen verzameld in dit album, met foto's geïllusstreerd.

Het boek behandelt 73 onderwerpen op elk 2 bladzijden : links de afbeelding, rechts de tekst.

Kan besteld worden door storting van 450 Fr (+ verzending 35 Fr) op rekening 001-086223-52, Publitor, Torhout.

§ § § § § § § § § § § §

THEMATENTOONSTELLING

NOG TOT EIND MAART KUNT U DE THEMATENTOONSTELLING "OOSTENDSE GEZICHTEN" BEZOEKEN IN ONS HEEMKUNDIG MUSEUM : PORTRETTEN VAN GEKENDE EN MINDER GEKENDE OOSTENDENAARS UIT EEN VER EN MEER RECENT VERLEDEN.

A. VAN ISEGHEM

EEN ONGEWONE KIJK OP DE KONINKLIJKE VILLA

MEI 1952

APRIL 1954

(FOTO'S: S.A.O.)

THE COMMENTARIES OF SR FRANCIS VERE

SLAG VAN OOSTENDE (7)

Mijn mening was, dat wanneer de wolken aankwamen, we de "quarriers" zouden verlaten. Die "quarriers" waren een gewoonte geworden en brachten de stad niet in gevaar, het minste kwaad moest gekozen worden. Het vuur mocht niet het paleis afbranden, wanneer we de ingang beschermden.

De kolonels Roone en Sir Horace Vere die na mij ondervraagd werden waren ook van mijn mening voor het geheel, alhoewel hun details afweken. De anderen waren zo scrupuleus op dit punt, dat ik dacht dat het eerder onwetendheid was, of anders een kennis gebaseerd op ideeën als het verlies van de "quarriers", het verlies van de stad, of nog de schrik voor de interpretatie die de Staten-Generaal daaraan zouden geven.

Dit kon hun advies beïnvloeden, en die schrik scheen groter omdat zij misschien niet over een goede redeneringsbasis beschikten, of de last van de beslissing op zijn schouders wilden leggen.

Na die raad was Kerstdag nabij. De Aartshertog zelf was in het kamp. De aanvallen verminderden, en de vooruitliggende stellingen werden bij laag water ingenomen. Hier begon voor de Generaal het project om hen te ontvangen, tot nu toe was er geen geweest. Ofwel wilde hij hun mening horen, ofwel wilde hij zijn eigen mening kenbaar maken. Hij had het hoofd en handen vol. Hij bekeek de zaak vanuit alle oogpunten met een krachtige kijk op de zaak.

Hij plaatste het gros van zijn troepen op de zandheuvel "Porcupine", de N.O. ravelijn, de forten en het scherm van de oude stad, daar waren de bressen. De andere wachtposten waren voorzien van de nodige manschappen. De "quarriers" behielden hun bezetting tot een parley was begonnen, en daardoor veilig waren gesteld.
De "False-bray" werd verlaten, omdat die niet houdbaar bleek bij een aanval. Het kanon werd ontmanteld. De verdedigingsplaats Helmont flankeerde de false-bray samen met de volledige zijde van de zandheuvel. De False-bray, die gevaarlijke doorgang, vermeld in voorgaande opwerping, lag aan de voet van de zandheuvel, in het gezicht van de vijand. Zij kenden zowel die plaats als de toegang er naar, daar zij dagelijks onze wacht zagen binnentrekken door een overdekte galerij, dwars door de voet van de heuvel gegraven.

Die toegang was zo smal dat twee gewapende mannen elkaar niet konden kruisen. Doorgang of belangrijke plaats, het kleinste voordeel voor de vijandelijke observatie was in werkelijkheid niet geheim, maar het was bedekt en uit het gezicht. Nergens anders was er een voordeliger doorgang tot de oude stad.

Diezelfde vraag wordt gesteld in het boek van Emmanuel van Metteren. Daar werd het oordeel van de Generaal nagezien, en door kapitein Sinklyer en anderen verbeterd.

Daar wordt de generaal verweten de False-bray verwaarloosd te hebben op een ogenblik waarop deze het meest verdedigd moest worden.
Kapitein Sinklyer met vijf musketiers had die taak op zich genomen. De twee beloofde compagnies vonden er geen plaats, één compagnie bleef.

Maar waarom alleen musketiers?, geen piekeniers tegen de furie van het leger, welke kennis zouden zij aan onze kanonnen bijbrengen om de Schotten te sparen en de Spanjaards te doden wanneer die daar elkaar met elkaar in strijd waren?

Kapitein Sinklyer, zo hij nog leefde, zou woedend geweest zijn bij dit oordeel. De verdediging van het hoofdwerk was hoofdzaak, niet deze van de False-bray, maar ik laat hierbij dit punt vallen om terug te keren tot de grond van de zaak.

Op de twee hoofdwerken: Helmont en Dand-hil, en de berg Flamingburg plaatste hij de mortieren. In hoofdzaak op Helmont, want daar was de weg van de vijand wanneer zij de Sand-hil en de oude stad wilden bereiken.

Wanneer hij bevel had gegeven en zijn strategie bekendgemaakt, zond hij Kapitein Lewis Courtier, die goed Spaans sprak, vanuit onze beste schuilplaats naar de Porcupine, de dichtbijzijnde wachtpost vóór de vijandelijke linies met de vraag om hen te spreken.

Tweemaal, driemaal werd hun dezelfde vraag gesteld, steeds zonder antwoord. De Generaal, niet tevreden, stuurde mij met dezelfde vraag daarheen, opnieuw zonder gevolg. Ik kwam terug bij de Generaal, en ik stelde voor om zo buiten onze verdediging te gaan om hen te spreken. De generaal zei me dat ze op mij zouden schieten, maar dat avontuur stond me aan.

Buiten de stellingen gekomen liet ik de trommels roffelen, en met de tweede vraag kwam er reeds antwoord. Na een poos kwam de Gouverneur van Sluis, Mattheo Cerano, bij mij, en we maakten ons kenbaar.

Ik deelde de vraag mee dat Generaal Vere enkele gekwalificeerde personen in de stad vroeg om met hem te spreken, zelfs de Aartshertog.
Ik wachtte, en snel kwam dit welwillend antwoord. Hij vertelde mij over zijn gehechtheid aan onze natie, gevoed door goede contacten en buurschap tussen de Heer Gouverneur van Flushing, Sir Robert Sidney, en hemzelf.

Ⓐ G.B.L.
Grafisch Bedrijf Lammaing

Nadruk verboden

DRUKWERK IN VERBAND MET OOSTENDE UIT HET ANCIEN REGIME & DE NAPOLEONTISCHE TIJD BEWAARD IN HET HEEMKUNDIG MUSEUM "DE PLATE"

II. OOSTENDSE DRUKKERS

---

1) T. VERMEIRSCH

Drukker te Oostende (19e eeuw). Had een drukkerij-boekhandel in de Kerkstraat 33. Drukte in 1822 een "Reglement in geval van brand binnen Oostende".

cf. Paul BERGHMANS, Notes sur l'imprimerie à Ostende, in Messager des sciences historiques ou archives des arts et de la bibliographie de Belgique, 1894, p. 394-406.

"ADMINISTRATION / DE / L'ENREGISTREMENT ET DES DOMAINES / ADJUDICATION / DES / HERBAGES / ET / DE LA PECHE / DES / FORTIFICATIONS D'OSTENDE //"

Gegeven te Oostende op 9 januari 1841, door de Ontvanger der Registratie en Domeinen van Oostende, P. DE PAEPE.

drukwerk op papier ; 98 X 50,5

Imprimerie de T. VERMEIRSCH, Librairie, Rue de l'Eglise, N° 33.

2) idem

AFFICHE VOOR EEN WEDLOOP VOOR SCHEPEN OP DE NOORDZEE OP WOENSDAG 29 AUGUSTUS 1838. (DP)

VILLE D'OSTENDE / BERIGT - AVIS - NOTICES //...

Programma van de wedloop en de te winnen prijzen over 3 kolommen Nederlands - Frans - Engels.

Gegeven te Oostende, den 19e augustus 1838 door Jean VAN ISEGHEM, Schepen en voorzitter van het Feestcomité.

Drukwerk ; 64,5 X 42

Ostende, Imprimerie de T. VERMEIRSCH

3) idem

A LA MEMOIRE / DE MONSIEUR / OLIVER HALPIN / ..... / DE LA SOCIETE ROYALE DE LA RHETORIQUE, / DECEDE A OSTENDE, LE 21 JUIN 1838 A L'AGE DE 62 ANS / ...

(in memoriam gedicht)

4) J. RODENBACH

° Köln; verkreeg octrooi op 06 augustus 1783. In 1784 stadsdrukker te Oostende. Anno 1787 opgevolgd door B.D. BRICX.

cf. Paul BERGHMANS, Notes sur l'imprimerie à Ostende, in Messager des sciences historiques ou archives des arts et de la bibliographie de Belgique, 1894, p. 398-402.

PROSPECTUS DU COURRIER D'OSTENDE

Franse tekst onder het wapenschild van Oostende, verdeeld over twee kolommen.

Publiciteit voor de "Courier d'Ostende" (anno 1785) die in dit jaar begon te verschijnen.

5) "RHETORICA / GEACHTEN DICHTKONSTBROEDER EN WEIRDE ZUSTER /..."

Programma van het huldefeest ter ere van Bernardus BRICX, drukker en lid van de Rhetorica (1811).

Norbert HOSTYN

# # # # # # # # # # # # #

OOSTENDE ANNO 1815 : ROBERT SOUTHEY'S "JOURNAL OF A TOUR IN THE NETHERLANDS IN THE AUTUMN OF 1815" (vervolg en slot)

==========

De enige boekhandel die ik kon vinden, leverde me niets beters op dan een schoolboek : half woordenlijst, half spraakleer, in het Frans en het Vlaams.

Ik begeleide Edith May naar een grotè calvarieberg in een van de kerken. Hij staat aan de voet van de toren onder een laag portaal dat deel uitmaakt van het gebouw. Het beeld op het kruis en de personages die er omheen knielen, zijn levensgroot en, naar leven gekleurd. Vooraan is er een voorgrond van stenen en doodshoofden en onder deze voorgrond, die zo wat 20 voet boven de bodem verheven is, hangt een schilderij van de zielen in het Vagevuur.

De kerken die ik bezocht bevatten weinig belangwekkends; en er bevonden zich slechts drie of vier oude vrouwen die hun devoties deden. In het portaal van een kerk hing een opschrift om de toegang voor honden te verbieden. Nabij het stadhuis, dat aan het grote plein of Place staat, treft men een hoge pilaar aan met er bovenop een ijzer, dat gebogen is als de staf van een schaapherder. Ik dacht aan de pellourinho in Portugese steden en vroeg of het tuig gebruikt werd als galg. Men antwoordde me dat men nooit ophangt te Oostende en dat, in de winter, een grote lantaarn aan deze pilaar opgehangen wordt. De markt op dit plein en op een kleinere place dichtbij was merkwaardig. Pluimgedierte, konijnen in grote overvloed, levende patrijzen en kwartels; manden vol eieren, gezouten vis, witter en reiner dan ik die ooit te koop gesteld zag, en, in een hoek op de grond, een hoop houten schoenen. Het is verbazend hoe algemeen Engels gesproken en verstaan wordt. We kochten wat druiven op de markt. Ik nam een tros, vroeg hun how much, en verwachtte er mij aan dat de taal gangbaar zou wezen. De vrouw antwoordde : vier pence het pond - het geld is dus ook gangbaar. Maar ze wisselde mijn shilling voor een frank, dit is, voor tien pence - de wisselkoers voor zulke aankopen ! Bij onze landing had zich iemand aangeboden om onze paspoorten mee te nemen en ze te laten goedkeuren. Toen hij ze naar de herberg terug bracht gaf ik hem twee frank en ik werd door zekere Engelsen afgekeurd omdat ik dit deed. Ze zegden dat hij zijn diensten vrijwillig aangeboden had enkel en alleen om geld te krijgen. Ze deelden me mede dat ik, voor alle fooien en betalingen, twee frank diende te beschouwen als gelijk aan een halve kroon in Engeland. Mogelijk gaf ik de man een frank meer dan hij verwacht had, maar wanneer ik hem het paspoort voor goedkeuring liet mee nemen, had ik de gewone en nuttige doenwijze gevolgd.

De meeste winkels hebben Engelse opschriften, zoals "Here is sold every all sorts of liquor". De huizen zijn over het algemeen zeer degelijk. De gevelkant is naar de straat gekeerd, en heeft

geveltrapjes als in Schotland. Hier bestaat blijkbaar geen gevelbelasting, die uiterlijke ontsiering en inwendige ongerieflijkheid voor gevolg heeft. De vensters zijn talrijk, breed en versierd met ronde en boogvormige lijsten. Ik noteerde een huis waarvan de gevel helemaal grasgroen geschilderd was. De vrouwen dragen grote oorringen. Ik zag er een met zilveren halssnoeren, en een wier hoofddoek vastgehecht was met een zilveren plaat, zo groot als de koperen plaat met mijn naam op de kapstok. Ze dragen grote mantels; die van de armere klassen zien er uit als waren ze van oude bedgarnituren en sommige van lapwerk gemaakt.

Onder de uithangborden merkte ik, bij een tabakverkoper, een rode kat op, die een pijp rookte. De kat was gebeeldhouwd en meer dan levensgroot.

Ik schreef dit terwijl de tafelknecht de tafels dekte voor het middagmaal en ik had de gelegenheid om hem te vragen waarom zekere borden omgekeerd werden op het servet. "Ze zijn bestemd voor personen die hier per week middagmalen en hetzelfde servet van Zondag tot Zondag gebruiken". Peper wordt in een afzonderlijk vat gedaan, naast het zout - dit is een verstandig gebruik.

Leder wordt niet even veel gebruikt als in Engeland. Ik zag een man die vooraan op een lange, lage wagen gezeten was, en met een lange koord voerde. Waar de straten kruisen is de goot met houten deuren overdekt; aldus levert ze geen hinderpaal op voor voertuigen en kan ze gemakkelijk gereinigd worden. Er is een begijnhof in deze straat (Rue de la Chapelle), een groot gebouw, kloosterachtig van uitzicht en met een grote ommuurde tuin. Het paalt aan de kerk met de calvarie. De tafelknecht zegt me dat er ongeveer twintig begijnen wonen en dat vreemdelingen enkel 's Zondags toegelaten worden. De grote houten poort blijft toe en belet zelfs dat men zou binnenkijken.

Het middagmaal aan de table d'hôte was uitstekend. De schotels werden overgereikt door een schuifdeur in de muur. Het gezelschap bestond bijna uitsluitend uit Engelsen en niet van het beste soort. Er waren slechts twee dames die, geen plaats vindend aan de lange tafel, aan een kleinere zaten, zodat Edith het natuurlijk genoeg ongezellig vond. We stonden dan ook op vóór het nagerecht.

Ons reisgoed (voorzeker het schamelste waar vier reizigers van deftig voorkomen en deftige omgang ooit mee vertrokken) werd op een stootwagen geladen en weg waren we naar de waterkant waar we inscheepten op een boot die ons, langs de haven, naar de monding van het Brugse kanaal bracht. Er lagen niet veel schepen in de haven, maar toch genoeg om in deze stille wateren en tussen deze effen kusten, dit soort van schoonheid te laten uitschijnen, waarop zekere grote schilders verslingerd geraakten. Een man was van uit een boot in de haven aan het vissen ; het net hing uitgespreid onderaan vier lange en plooiende ribben, zoals deze van een regenscherm, en was aldus aan de mast opgehangen. Hij wondt het op en af door middel van een windas en bediende het alleen. Het regende terwijl we in de boot waren en wanneer we aan boord van de trekschuit gingen. Ik onderstel dat we inscheepten op de plaats zelf die de Engelsen, bij een van Mr. Pitt's expeditics, zo domweg verwoestten en die ze, toen ze gevangen genomen, zoals het hoorde verplicht werden te herstellen. Niet zonder een gevoel van vernedering riep ik dit feit voor mijn geest.

De trekschuit, met een platte bodem, is veel ruimer dan men, naar haar grootte te oordelen, zou opmaken. De beste kajuit is nogal weelderig gestoffeerd met korte rode pluche, terwijl een bank, die met hetzelfde materiaal overdekt is, langs de wand is aangebracht. Er bevinden zich hutten aan de voor- en achtersteven en, in het midden, een grote kamer vol marktvrouwen die terugkeren van Oostende. De verwarring der talen scheen, naar onze mening, op deze van Babel te gelijken. Het schip zelf was een volmaakte ark. De ene of andere Vlaamse oudheidkundige zou kunnen bewijzen dat ze gebouwd werd naar het traditionele model van Noë. Het was tantaliserend beneden te moeten blijven ten gevolge van een hevige regen, terwijl de wind zo hevig waaide dat ik geen venster kon open houden zonder zekere passagiers te hinderen, en ik had noch het recht, noch het verlangen om dit te doen. Aan lijzijde ontbrak gelukkig een ruit in de lijst en door deze schamele opening loerden Edith May en ik zoveel we konden terwijl de ark voortgleed. De oevers werden beveiligd door rijen takkebossen of vlechtwerk, vijf of zes rijen diep naar we telden en men deelde ons mede dat ze er acht of negen dik waren. Me dunkt dat ik ratteholen in de oevers zag.

In de hut waren twee Vlamingen bij ons, welgemanierd en verstandige mensen. Ik vernam van een hunner dat de begijnen tot twee orden behoorden; de ene orde was gebonden door onherroepbare geloften en deze orde was niet hersteld geworden. In de pakketboot uit Ramsgate was er een oude dame die naar Brussel, haar geboortestad, terugkeerde nadat ze achttien jaar afwezig was gebleven. Ze zegde me dat de begijnen in gemeenschap leven, vijf of zes tezamen onder toezicht van een oudere zuster, gedurende zo wat zeven jaar en dat ze daarna leefden zoals ze wilden. Begijnhoven zijn, naar haar zeggen, eerder hofjes dan kloosters.

De regen hield op en we bestegen het dek. Een ijzeren roerpen loopt onder het luxe-gedeelte van het dek, en staat ongeveer in de vorm van een vraagteken, of een rechtstaande S, (?) aldus, opgericht. De loods stond met zijn staartriem tegen het stuur geleund en stuurde aldus met volkomen nonchalance de boot. Ze werd getrokken door vier paarden, vastgemaakt aan twee touwen; maar we hadden zulke gunstige wind dat het werk hun gemakkelijk viel en we vorderden ongeveer vijf mijl in het uur. De streek die, naar Oostende toe, weinig bemerkenswaardigs vertoonde, met uitzondering van de reinheid der huizen en het uitzicht van degelijkheid en comfort, verbeterde hier. Er waren minder huizen en meer bomen en we merkten weldra al de karakteristieke hoedanigheden van het Vlaamse landschap. Daar ik pas van Derwentwater kom, kan ik de schoonheid van dit soort streek aanvoelen, en begrijpen hoe ze zoveel schilders heeft voortgebracht. Ze bezit al wat rust en kalm is - stille waters, een verre horizon, heerlijk groen, vruchtbaarheid en schaduw. Bomen worden hier niet beschouwd als schadelijk voor de landbouw, of, waarschijnlijk, weegt hun waarde zwaarder dan enige schade die ze mochten veroorzaken. De knotwilg geleek vaak niet weinig op de cacaostruik, terwijl zijn lichte takken aan alle zijden als pluimen uitstaken. Populier en ratelpopulier komen meer voor dan olm en eik en er zijn geen grote bomen. Hun schaduw zou nadelig kunnen wezen, ofwel moet het regelmatig rooien winstgevend zijn. De bebouwing ziet er voortreffelijk uit - geen onkruid, geen afval : de velden liggen allemaal in parallelograms van verschillende vormen en oppervlakten en ze worden allemaal gescheiden door bomen die

langs de grachten staan. Ze maken de gehele streek zo bosrijk als zelden in Engeland werd gezien en nooit werd er zulk een daarmee gepaard gaand hoog peil van vooruitgang van de landbouw waargenomen. Er is, in verhouding, veel tuingrond. Weede wordt hier verbouwd en, naar ik meen, veel gebruikt als kleurstof in de Brugse fabrieken. Al de huizen die we voorbijtrokken waren net en blijkbaar gerieflijk. De deuren en vensterluiken waren over het algemeen hel groen. De bruggen over dit nobel kanaal zijn zo gebouwd dat ze draaien kunnen om doorgang te verlenen aan het schip.

We bereikten Brugge een weinig voor de schemering.

¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - LXXXXVIII : C. DE BROUCKÈRE

Geboren te Roeselare op 2 februari 1920. Overleden te Oostende op 6 april 1985.

Woonde laatst Albert I Promenade 88.

Uit de necrologie die over Carlo DE BROUCKÈRE verscheen in de ZEEWACHT het volgende :

Zijn laatste tentoonstelling werd georganiseerd in de Oostendse galerij Atelier in december 83 en januari 1984.

Carlo DE BROUCKÈRE had een stuk van zijn leven op zee doorgebracht en nadien was hij via het kunstambacht (van 1946 tot 1949 maakte hij deel uit van "Groenhove" in Torhout, een soort "commune van beeldhouwers - O. STREBELLE, MOESCHAL - en architecten - KISELOVE, Cl. STREBELLE en de schilder J.M. STREBELLE) tot de schilderkunst gekomen. Hij was autodidakt en wist in zijn werk een eigen gevoel voor humor te koppelen aan onvervalste poëzie. Daardoor had hij een gans aparte plaats verworven. Hij was een innemende persoonlijkheid die zichzelf kon relativeren.

Na vele jaren in Torhout te hebben gewoond (in het domein thans naar hem genoemd) kwam hij zich enkele jaren geleden definitief in Oostende vestigen. Samen met zijn echtgenote woonde hij in een grote villa op de zeedijk dichtbij één van zijn grote inspiratiebronnen.

* - - - - - - - - *

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - LXXXXIX : M. VELLE

Marthe VELLE werd te Oostende geboren op 24 november 1907.

Ze studeerde aan de Hogere Rijkschool voor Architectuur en Visuele Kunsten Ter Kameren.

Zelf was ze lesgeefster aan de Academie van Sint-Jans-Molenbeek en Elsene.

Ze schilderde in nonfiguratieve stijl, maar beoefende verder de beeldhouwkunst, het emailleren en het etsen.

In december-januari 1934-35 nam ze deel aan een groepsexpo "Le petit tableau" in de Galerij STUDIO met o.m. ENSOR, SCHYRGENS, L. & P. VERBEKE, A. GERBOSCH, F. & N. LABISSE. Ze toonde er tekeningen en aquarellen.

+---------+

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - C : L. VERBEKE

Tijdens het eindejaar 1934-35 nam hij deel aan de expo "Le petit tableau" in de Galerij STUDIO te Oostende.

Van 31 december 1935 tot 16 januari 1936 vinden we Leon VERBEKE in een groepsexpo met o.m. O. CORNU, A. DELWAIDE, E.A. GERBOSCH, D. THULLIEZ & E. WILKIN in de Galerij STUDIO (A. Buylstraat). Hij toonde er 4 werken : "Nieuport; chaloupe sur le banc", "Nieuport; barquettes sur le sable", Nieuport; mist" & "Snaaskerke; le canal".

In 1937 nam hij deel aan het "Groot Zomersalon", een groepstentoonstelling ingericht door "Hedendaagse Kunst" in het foyer van de Oostendse schouwburg van 1 tot 15 augustus. Volgens de catalogus toonde VERBEKE er : "Op de bank" (olie), "Sous-bois" (pastel) en "Vaart" (pastel).

We vinden Leon VERBEKE ook enkele malen terug in de naoorlogse salons van de Oostendse kunstkring :

1952 : "In de polders", "Zandweg te Stalhille", "Sint-Pieterskapelle" en "Bloemen".
1955 : "Vissersboten op de bank.

Zijn adres was Rogierlaan 39.

+---------+

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - CI : A. VILAIN

Alphonse VILAIN (geboorte- & sterfdata ongekend) was de opvolger van fotograaf LEBON (hoek Van Iseghemlaan/Louisastraat), toen deze met rust ging en zich daartoe in het zonnige Cannes vestigde.

VILAIN schilderde als dilettant marines.

Antoine SCHYRGENS, die VILAIN had gekend, omschreef ze als "fluides et légères".

In 1940 vluchtte hij naar Engeland en bleef er klaarblijkelijk wonen.

+---------+

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - CII : O. WALLEYN

Leerling van Antoine SCHYRGENS aan de Oostendse kunstacademie in de periode voor W.O. II (aquarelklas).

Oscar WALLEYN was een mindervalide en is voortijdig gestorven.

Bron : mondelinge mededeling van Mevr. Margot KNOCKAERT, medeleerlinge van WALLEYN in SCHYRGENS' klas.

+---------+

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - CIII : J.A. YDE

Amateurkunstschilder. Jules Albert YDE was lid van de Oostendse kunstkring. Woonde Wellingtonstraat 6 (1956); Leffingestraat 21 (1958).

Deelname aan tentoonstellingen :

Salon van de Kunstkring 1956 : "Marine", "Duinen", "In de verleden tijd" en "Veldbloemen".

Salon van de Kunstkring 1958 : "Stilleven", "Lila's", "Noordzee" en "Avond aan de vissershaven".

Norbert HOSTYN

¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶

OUD SPEELGOED

Het ligt in de bedoeling van de raad van beheer van "De Plate" tijdens de zomerperiode 1986 een thematentoonstelling in te richten omtrent "oud speelgoed". "Oud" staat voor ouder dan ± 1960. Speelgoed omvat ook allerlei gezelschapsspelen, en verder : poppen, treintjes, blikken autootjes, poppenhuisjes, enz., enz.

We doen dan ook een oproep aan onze leden om stukken uit eigen bezit ter beschikking te stellen voor deze expositie. Ze zullen met de meeste zorg behandeld worden.

Contact : Gilbert VERMEERSCH (de zaterdagmorgen in het heemkundig museum
Norbert HOSTYN (directie Stedel. Musea). Tel.: 70.61.31

De Raad van Beheer

¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶

ZEEVISSERIJBEHEER IN VROEGERE EEUWEN

Het Rijksstation voor Zeevisserij komt zo juist een studie van P. HOVART te publiceren. "Zeevisserijbeheer in vroegere eeuwen : een analyse van normatieve bronnen" is wel het belangrijkste, om niet te zeggen het enige werk dat over dat aspekt van de Belgische zeevisserij verschenen is.

In een achttal hoofdstukken heeft de auteur een zeer leerrijk en vooral leesbaar werk geschreven die naar ons inziens bij geen enkele kusthistoricus of heemkundige mag ontbreken. We lezen daarin o.a. over "De groei van de zeevisserij", "Bloei van de visserij", "Het verval van de zeevisserij", "Het wisselvallig verloop van de visserij", enz.

Dit boek, rijkelijk geïllustreerd, zelfs met enkele kleurreproducties, kost enkel 500 Fr en kan besteld worden bij het Rijksstation voor Zeevisserij te Oostende, rek. nr. 000-0098168-04.

Omer VILAIN

EEN PROJECT : "KLEMSKERKE-ZEEHAVEN" of "GRONDWET"

"Fantasie" betekent (ondermeer) de voortbrengselen van de menselijke verbeelding. Fantasten op bouwtechnisch gebied zijn nooit uit de wereld geweest. Misschien staat ooit in "De Plate" te lezen dat we de laatste storm zagen beuken tegen de dijk van de Albert I-promenade ?!?

Lang vóórdat Baron de Maere d'Aertrycke Brugge een zeehaven toebedeeld zag (zitting Parlement 23 augustus 1895), waren ijverige ekonomisten of dagdromers ook al druk bezig met futuristische plannen uit te dokteren.

Zo iemand was bijvoorbeeld kapitein Emiel VERSTRAETE, professor aan de Militaire School en oud-officier, geattacheerd aan het hof van de hertog van Brabant. Hij had het plan opgevat om ten oosten van Oostende een grote handelshaven met een nieuwe stad, genaamd "Grondwet" te laten graven. Eén nieuw zeekanaal zou tevens Antwerpen via Temse, Sint-Niklaas, Lokeren, Gent en Brugge met de Noordzee verbinden om de concurrentie van Vlissingen of Calais te weerstaan.

Op 26 juli 1875 stelde hij dit vermetel plan op waaraan hij veel ruchtbaarheid gaf via de overvloedige verspreiding van een brochure "Solution pratique de la grave question d'Anvers-Terneuzen-Gand, par la création gratuite du port de Grondwet". Daarin droomde hij ondermeer van "... un port, le plus profond, le plus grand, le plus facile possible sur le littoral, à la tête de notre réseau ferré, qui aura toujours l'avantage d'être la ligne la plus directe entre l'Angleterre et la partie centrale du Continent...".

De nieuwe haven zou te Klemskerke komen, om volgende motieven : enerzijds valt dit punt buiten de zone van aanslibbingen veroorzaakt door de Schelde en anderzijds ligt de rede van Klemskerke op één internationale lijn met Aken en Londen. Een nuttige oppervlakte van 110 ha wordt voorzien, samen met een havendam van 3.500 m. Op een punt, 3.200 m ten oosten van onze havengeul zou deze "muur" loodrecht toelopen op de Stroombank, om dan af te buigen in oostwaartse richting. Totale kostprijs : 45 miljoen frank. In de naburige duinen en op het land, gewonnen op de zee, zou een stad verrijzen van 250 ha.

De stoutmoedige auteur gelooft dat een intelligente administratie al vlug een kapitaal van 55 à 60 miljoen weet bijeen te brengen bij de verkoop van gronden en durft het zelfs aan kandidaat te zijn bij een eventuele concessie.

Hoofdingenieur E. PIENS, nuchter als geen ander, stond in zijn rapport aan de minister (3 januari 1876) steviger met beide voeten op de grond. Het steeds maar uitbaggeren van massa's slijk en modder lijken wel een sisyfusarbeid te worden ! De weg naar zee vanuit de haven ligt nood-oost, daar waar de overheersende winden vanuit het westen waaien ! Welke zeeman waagt het zijn zeil binnen te loodsen met de wind pal op kop ? Ook zou de bouw van deze haven de kleine rede van Oostende volledig afsluiten van oostelijke kant. De stromingen die beuken op de kust schuren diepten uit van 6 à 10 meter. Wanneer je die devieert, werk je de verzanding in de hand.

Krachtdadig wees de hydrograaf het voorstel van de hand en verdween het voor goed in de ministeriële lade.

Gelukkig maar, anders zou onzer Karel JONCKHEERE wellicht niet geschreven hebben : "Oostende, een burgerlijk provinciestadje dat in de zomer in de euforie leeft een wereldstad te zijn..."

Ivan VAN HYFTE

¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶

JAARBOEK ETHNOLOGIA FLANDRICA

Door de "Leuvense Vereniging voor Volkskunst" werd onder leiding van Stefaan TOP een eerste jaarboek uitgegeven. Dit jaarboek (130 p.) omvat een vijftal referaten die op het eerste symposium van hogervermelde vereniging werd gehouden. De auteurs zijn :

P. Derck : Vergelijkende studie van de mop en zijn vertellers ;
I. Kalfas : Hedendaagse huwelijksgebruiken bij 41 Griekse paren in de gemeente Genk ;
L. Bavay : Kapellen en kruisen te Mere ;
A. Van Gorp : Het kinderlied in de basisscholen van Kasterlee en omgeving ;
S.O. Cathain : Preservering the people's past.

Wie het jaarboek 1985 wil bestellen kan dat mits storting van 377 Fr op rekening nr 000-1482802-60 van de "Leuvense Vereniging voor Volkskunde".

O. VILAIN

¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶

IN DIT NUMMER

blz. 66 : J.B. DREESEN : Over visleursters te Oostende

blz. 67 : J.B. DREESEN : De Nationale Vuurkruisenbond, Afdeling Oostende

blz. 70 : N. HOSTYN : Architecten en Architectuur te Oostende tijdens het interbellum (3)

blz. 73 : J. GHEERAERT : Er kwam een kapelaan uit Keulen (slot)

blz. 78 : B. ELLEBOUDT : Archeologische vondst te Mariakerke

blz. 83 : J. KLAUSING : Een liedje over de Kortestraat

blz. 87 : N. HOSTYN : Drukwerk in verband met Oostende...

blz. 88 : R. SOUTHEY : Journal of a tour in the Netherlands (vervolg en slot)

blz. 91 : N. HOSTYN : Vergeten Oostendse kunstschilders van LXXXXVIII tot CIII

blz. 93 : O. VILAIN : Zeevisserijbeheer in vroegere eeuwen

blz. 94 : I. VAN HYFTE : Een project : "Klemskerke-Zeehaven" of "Grondwet"

blz. 95 : O. VILAIN : Jaarboek Ethnologia Flandrica

TEKST OVERNAME STEEDS TOEGELATEN MITS BRONOPGAVE

UIT ONS
PLATE - ARCHIEF

PROGRAMME OFFICIEL

GRANDE CAVALCADE

DU 22 FÉVRIER 1885

OSTENDE

CAVALERIE MARIAKERKOISE – TROMPETTES – LANCIERS –
GROS MAJOR ET TAMBOURS – MUSIQUE – PÊCHE A VAPEUR –
BALEINE DE 1885 – SOCIÉTÉS – PATRIOTES A PIED.

ACIDE PHÉNIQUE – GARDES NOBLES – CIBLE – ETENDARD – BALEINE DE 1826 –
DIMEURS PAR INVITATION – CORPS DU BALLET – PATRIOTES A CHEVAL –
CHANSONNIERS DE 1826 – MUSIQUE DU TEMPS – BAINS CHAUDS –
(BALEINE DRESSÉE EN LIBERTÉ)
SE REND A DOMICILE. –

CHAR DU CITOYEN JONAS – JEUNE GARDE – DRAGONS – INVALIDES – TRAINS DE PLAISIR –
FRITURE – CORBEILLE – HARMONIE – ARBALETRIERS – POMPIERS – GENDARMES –
DRAPEAUX – CHAR DE NEPTUNE – TROUPE DE BALEINES – QUEUES –

CE PROGRAMME SE VEND AU PROFIT DES PAUVRES.

OSTENDE, IMPRIMERIE JULES DAVEZUY.

86-46

DE PLATE

TIJDSCHRIFT VAN DE OOSTENDSE HEEMKUNDIGE KRING „DE PLATE".

Vormings- en ontwikkelingsorganisatie en Permanente Vorming.

Aangesloten bij de KULTURELE RAAD OOSTENDE
en het WESTVLAAMS VERBOND VAN KRINGEN VOOR HEEMKUNDE

Statuten gepubliceerd in de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 1-2 mei 1959, nr. 1931 en gewijzigd volgens de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 15 mei 1975 nr. 3394 en nr. 3395.

Verantwoordelijke uitgever: A. VAN ISEGHEM
IJzerstraat 1
8400 OOSTENDE

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen getekende bijdragen.

15 de jaargang, nr. 4 – april 86

VOOR DE INHOUDSTAFEL VAN DIT NUMMER, ZIE DE LAATSTE BLADZIJDE

APRIL - ACTIVITEITEN

De Oostendse Heemkundige Kring DE PLATE heeft de eer en het genoegen zijn leden en belangstellenden uit te nodigen tot volgende activiteiten :

1. Een wandelvoordracht in de reeks "KEN UW STAD"

BEZOEK aan de VERBRANDINGSOVEN VAN DE INTERCOMMUNALE VOOR VUILVERBRANDING en aan de installaties van de WATERZUIVERINGSMAATSCHAPPIJ VAN HET KUSTBEKKEN.

en dit op woensdag 16 april 1986 om 14 uur voor de Verbrandingsoven
en 15 uur voor de Waterzuiveringsmaatschappij.

Milieu-beheer is in de actualiteit. Niet alleen de GROENEN maken zich problemen in verband hiermee ook de gewone burger begint zich van langsom ongeruster te maken over de wijze waarop met dat - zijn - milieu wordt omgesprongen. In onze wegwerpmaatschappij wordt de afvalhoop van langsom groter en loost men langsom meer vuiligheid in onze waterlopen, zonder te spreken van de andere vormen van vervuiling van ons leefklimaat. Hoe daar te Oostende een mouw wordt aangepast - voor het eerste deel toch - kunt u zelf nagaan op dit geleid bezoek.

BIJEENKOMST op woensdag 16 april om 13u45 aan de ingang van de Verbrandingsoven, Klokhofstraat 2, Oostende (dit is op de Zandvoordestraat even voorbij de installaties van de Waterzuiveringsmaatschappij).

Algemene leiding : J.B. DREESEN

A. VAN ISEGHEM

2. Een avondvoordracht die doorgaat op

donderdag 24 april 1986 om 20u30

in de conferentiezaal van de V.V.F. Oostende, Dr Colenstraat 6.

Het onderwerp : OOSTENDSE SLAVEN IN BARBARIJE

Spreker : de Heer Walter DEBROCK, Voorzitter van de Marine-academie.

Zeeroverij is van alle tijden op alle zeeën. Maar een der wreedste zeeroversplagen is die geweest die vanaf de kusten van Noord-Afrika, doorheen de Middellandse zee en erbuiten, tot aan de kusten van Ierland, geheerst heeft gedurende eeuwen vanuit de Turkse steunpunten. De gevangen genomen zeelui, na de verovering van hun schip door de Turken, werden gevankelijk als slaven meegevoerd naar Algiers, voornaamste zeeroverscentrum der Turken op de Barbarijse kust. Soms ook werden ze gebruikt als aanvulling van de Turkse bemanningen. Een grote handel ontstond : het vrijkopen van de buitgemaakte slaven.

Heel wat Hollandse en Vlaamse zeelui overkwam het droevig lot de prooi te worden van Turkse zeerovers. Velen werden vrijgekocht, door eigen familie of door de beroemde Confreries van de Heilige Drievuldigheid, de zgn. Trinitariërs. Vele Oostendse zeelui werden door de Trinitariërs bevrijd. Een der meeste gekende avonturen beleefde de bemanning van de "Keyserinne Elisabeth", onder kapitein Joseph Geselle, veroverd in het kanaal door de Turken in 1724.

Talrijke dagboeken van verloste slaven uit Barbarije bleven bewaard, zodat we over leven en dood aldaar ingelicht zijn.

Over dit alles zal uitgebreid gesproken worden door ons geacht medelid, de heer Walter DEBROCK waarvan de gedegen kennis van onze maritieme geschiedenis spreekwoordelijk geworden is. Wij verheugen ons eens te meer over een zoveelste bijdrage aan onze Oostendse geschiedenis door deze eminente Oostendenaar en onderhoudend spreker.

Zoals altijd is de toegang vrij en kosteloos, ook voor niet leden.

J.B. DREESEN

¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶

PLAATSBEPALING AAN BOORD VAN DE VISSERSSCHEPEN

Wie tegenwoordig als Schipper ter Visserij vaart moet de nodige diplomas behalen en een uitstekende kennis hebben van de modernste navigatieapparatuur, zoals die aan boord van de huidige vissersschepen voorkomt. Tot aan Wereldoorlog II waren er echter nog schippers aan boord van sommige schepen die hun positie bepaalden door aan de grond, die met het net werd bovengehaald, te rieken of te proeven. Schipper VERHIEST van de O.85 "Marcella" graaide met zijn hand door de massa die juist uit het net aan dek was gelost, rook eraan en wist te zeggen dat ze iets teveel zuidelijker zaten, waarna de nodige koersverbeteringen werden uitgevoerd. Altijd met goede resultaten.

J.B. DREESEN

¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶

IN MEMORIAM

De Raad van Bestuur van "De Plate" heeft de droevige plicht u het overlijden te melden van de heer Romain DEPUYDT.

Buiten een geëerd en gekend Oostendenaar was hij jarenlang "Beschermend Lid" van onze vereniging.

Wij bieden de familie onze oprechte blijken van deelneming aan.

A. VAN ISEGHEM
Voorzitter

ENKELE GEGEVENS OVER HET ONTSTAAN VAN HET BADTOERISME TE OOSTENDE EN OVER WILLIAM HESKETH

In de loop van de 18e eeuw herontdekten de Britten als het ware de curatieve eigenschappen van het zeewater. Britse geneesheren zorgden ervoor door de publicaties van geleerde memories en dissertaties de heilzame werking van het zeewater te onderlijnen bij de bestrijding van allerlei ziekten en voor het behoud van een goede gezondheid. Zij lanceerden aldus bij een steeds ruimer wordend publiek een trek naar de zee. Voor het laatste kwart van de 18e eeuw ontstonden onder hun invloed op de Engelse zuidkust enkele badplaatsen met badwagens op het strand en of badhuizen, waar koude of warme zeebaden konden genomen worden. Het georganiseerde zeebadtoerisme was herboren.

De vertaling van deze medische geschriften wekte ook in continentaal Europa belangstelling op voor het nemen van zeebaden.

Door de aanwezigheid van een kleine maar invloedrijke Britse kolonie, wellicht ook door toedoen van een ter stede praktikerende Ierse geneesheer, Walter POWER, werd deze nieuwe modetrend kort vóór 1780 te Oostende ingevoerd.

Het eerste badstrand strekte zich te Oostende uit vóór de glooiing van de zeedijk waarop de eerste vuurtoren prijkte, tussen het westerstaketsel en de eerste golfbreker naar het westen op, dus, op een deel van het strand, dat nu de naam "Klein Strand" draagt. Zeer aantrekkelijk was dit oorspronkelijke badstrand bepaald niet. Het was bezaaid met allerlei wrakhout en resten van uitgevloeid rijshout. Geen wonder ook dat de Oostendenaars aan deze strandzone de veelzeggende benaming "Vuylpotshaven" hadden gegeven.

Slechts twee redenen kunnen badlustigen er toe hebben aangezet om zich hier in zee te wagen. Het strand was van uit de stad gemakkelijk te bereiken doorheen de "Porte de secours du Nord" of "Hulppoortje" door de plaatselijke bevolking vervormd tot "Ulepoortje", en over de smalle brug, die over de stadsgracht naar de voet van de vuurtoren liep. Bovendien waren er in de buurt van de vuurtoren altijd de vuurtorenwachter en enkele zeebonken te vinden, die desnoods baders in moeilijkheden een reddende hand konden toesteken.

Van badorganisatie, van echt verblijftoerisme was er natuurlijk nog geen sprake. Badtenten of badwagens waren in 1780 op het strand nog niet te zien. Men kwam niet speciaal naar Oostende om er een badkuur te volgen. Het waren toevallige bezoekers van de stad, veelal van hogere stand, die bij het zien van de pret die badenden beleefden zich ook eens in het zeewater riskeerden. Sommigen lieten er het leven bij. Zo gebeurde het dat de raadsheer van de Rekenkamer, de MÉAN en luitenant-kolonel BRADI bij het baden om het leven kwamen (1).

Factoren van internationale politiek en economische aard kwamen dit oorspronkelijk primitief en eerder beperkt badleven grondig beïnvloeden. Eind 1780 sloten de Verenigde Provinciën aan bij de Frans-Spaanse coalitie, die in de Amerikaanse Vrijheidsoorlog de zijde van de U.S.A. hadden gekozen tegen het insulaire Verenigd Koninkrijk. Vermits Oostenrijk zich in deze strijd tussen maritieme machten niet mengde werden Nieuwpoort en Oostende

de enige neutrale havens van West-Europa. Oostende, dat in juni 1781 van Jozef II het vrijhavenstatuut verkreeg werd het centrum van een zeer druk overzees handelsverkeer. Het haventrafiek bereikte er ongekende hoogten. Vreemde kooplieden, ambachtslieden en avonturiers kwamen zich in de stad vestigen. De talrijkste groep immigranten waren ongetwijfeld de Britten. In het microcosmopolitisch wordende Oostende oefenden zij op alle gebieden een determinerende invloed uit.

Het ontluikende badleven moet van hen een bijkomende stimulans gekregen hebben, zodat het invoeren van een badorganisatie wenselijk werd en voor de initiatiefnemer ervan renderend worden kon.

Het is niet William HESKETH, die het eerst er aan gedacht heeft het badleven te Oostende op een meer confortabele wijze in te richten dan het tot hiertoe het geval was. Het is wel de Schot, Charles GROSETT, naar zijn schrijven "maitre honoraire des arts de l'université de Dublin en Irlande" die op dit idee kwam in 1782. Hij had te kiezen tussen twee uitbatingsvormen, die op de Engelse kust succes kenden, ofwel het invoeren van een badwagendienst op het strand bestemd voor het nemen van baden in open lucht, ofwel het bouwen van een badhuis bij het strand waarin koude of warme baden konden genomen worden. Uitgaande van de vaststelling dat het nemen van zeebaden op het strand niet zonder levensgevaar was en dat zieken het dikwijls niet aandurfden doktersvoorschriften tot het nemen van zeebaden op te volgen, ging zijn voorkeur uit naar het oprichten van een badhuis waarin het ganse jaar door in alle veiligheid kon gebaad worden.

Op 27 juli 1782 diende hij bij het Centraal Bestuur te Brussel een rekwest in om, mits het bekomen van een exclusief oktrooi voor de duur van 15 jaar, een badhuis op de zeedijk te mogen optrekken. Een deel van dit gebouw zou bestemd worden voor het betalend kliënteel van beider kunne, natuurlijk streng afgescheiden van elkaar en uitgerust om in alle eerbaarheid en veiligheid de zo heilzame warme en koude baden te kunnen nemen. Een tweede deel van het badhuis zou voorbehouden worden voor het gratis baden, op doktersvoorschrift, van militairen. Hierbij zouden alle nodige voorzorgsmaatregelen genomen worden om de dikwijls voorkomende desertie van soldaten te verijdelen. Als compensatie voor het kosteloos baden van militairen vroeg GROSETT de gratis medewerking aan van een honderdtal soldaten, die gedurende twee weken, naast burgerlijke werkkrachten bij de bouwwerken zouden worden ingezet. Vermits het zomerse badseizoen te ver gevorderd was om de bouw van het badhuis nog in het jaar 1782 te kunnen beeindigen gaf GROSETT de verzekering dat binnen het jaar na het verkrijgen van het oktrooi het badhuis bedrijfsklaar zou wezen. In 1783 zou men dus met uitbating van deze nieuwe badaccomodatie starten (2).

Het schrijven van GROSETT belandde op 31 juli 1782 bij de Geheime Raad. Deze stuurde het op 3 augustus 1782 door naar het Oostendse stadsmagistraat om hun advies hieromtrent in te winnen. In zijn antwoord dd. 20 augustus, steunde het stadsbestuur het initiatief van GROSETT ten volle. Burgemeester en schepenen waren ervan overtuigd dat het optrekken van een badhuis zeer gunstig zou worden onthaald door de Oostendse bevolking, die "tous enclains aux bains de mer" nu veilig zouden kunnen baden. Het bestaan van het badhuis zou ook bijdragen

om een nog groter aantal "étrangers, que cette commodité attirera" naar Oostende te lokken. Dit zou de Horecasector ten goede komen en derwijze de stadsinkomsten verhogen. Het innen van bijkomende bedragen kon de stad trouwens best gebruiken om de aan de gang zijnde uitbreidingswerken aan de havenkom en aan de stad te financeren.

Toch wenste het magistraat in zijn antwoord aan de Geheime Raad twee bedenkingen te maken. Het was van oordeel dat GROSETT bij of in zijn badhuis een drankgelegenheid zou openen. Vermits dit gebouw buiten de wallen zou liggen vroeg het stadsbestuur dat de stadspolitie er het nodige toezicht zou mogen uitoefenen zoals dit voor de herbergen op de Kaai gelegen, gebruikelijk was. Aangezien GROSETT niet precies de plaats op de zeedijk had aangeduid waar hij zijn badhuis wenste in te planten, oordeelde de stad dat de Geheime Raad best ook het advies zou inwinnen van de Staten van Vlaanderen die met het onderhoud van de Oostendse zeedijk waren belast. Daar GROSETT het inzicht had zijn badhuis van zeewater te voorzien door het leggen van een buis dwars doorheen de dijk kon dit wel eens gevaar voor dijkbreuk opleveren.

Welk gevolg de Geheime Raad aan de brief van het stadsmagistraat gegeven heeft is ons onbekend. In de archieven van de Staten van Vlaanderen is geen enkel document in dit verband terug te vinden. Wij zijn de mening toegedaan dat, hoe dan ook, de Staten van Vlaanderen, gezien de zware kosten die zij voor dijkonderhoud te dragen hadden nooit met de uitvoering van dergelijk project zouden hebben ingestemd. Daarenboven mocht ook van wege het korps der militaire ingenieurs een negatieve reactie verwacht worden. Bij de planning tot het gedeeltelijk ontmantelen van de stad had men in 1781 beslist de vestingswerken uitgevend op de zee en op de havengeul integraal en ongeschonden te bewaren. Het bouwen van een badhuis op de zeedijk kon niet anders dan het verdedigingssysteem van de stad hinderen. Het plan GROSETT had dus geen schijn van kans de goedkeuring van hogerhand weg te dragen. GROSETT bleef te vergeefs op een of ander antwoord wachten. Hij drong verder in 1783 niet meer aan om zijn plan gerealiseerd te krijgen. Het beeindigen van de Amerikaanse Vrijheidsoorlog in 1783 zette immers de domper op de haven- en handelsactiviteit van de stad. Vreemdelingen verlieten de stad. Het organiseren van het badleven naar het project GROSETT was in die omstandigheden een financieel riskante aangelegenheid geworden.

Ondans de vastgestelde recessie bleven er toch heel wat Britten de stad verder bewonen. Zij bleven geloven in de grote economische mogelijkheden die de stad hen bood, nu de handelskommen waren vergroot en de stad zelf zich naar het zuiden toe aan het ontplooien was. Zij hadden per slot van rekening gelijk. Vanaf 1784 stabiliseerde zich het haventrafiek op een cijfer dat het dubbele bedroeg van de cijfers behaald vóór de Amerikaanse Vrijheidsoorlog. De visserij kende een merkwaardige opbloei. Nieuwe industrietakken werden opgezet. Vreemdelingen, die kort voorheen waren vertrokken , keerden naar Oostende terug. Met optimisme zag men opnieuw de toekomst te gemoet.

Het is in deze omstandigheden dat een Engels hotelier, William HESKETH, interesse ging betonen voor het badleven in onze stad. Hij diende een alternatief plan aan het project GROSETT in, dat noch bij de Staten van Vlaanderen, noch bij de militaire ingenieurs op enig verzet kon stuiten en voor hem persoonlijk een geringere financiële inbreng zou vergen dan het plan GROSETT,

nl. het plaatsen van badwagens op het strand. Met toelating van het magistraat bracht HESKETH zijn eerste badkar op het Klein Stand. Bij dekreet van 21 juni 1784 werd hem toegestaan hierbij een drankgelegenheid uit te baten. Zo werd HESKETH in 1784 de grondlegger van een badexploitatievorm die 150 jaren lang de spil zou blijven van het Oostends zomertoerisme.

Tot voor korte tijd wist men relatief weinig over HESKETH. Uit zijn rekwesten kon men alleen opmaken dat hij een Engelsman was, dat hij poorter geworden van de stad als vrije herbergier in 1784 de "hotellerie à l'Enseigne du Vaisseau" op de Kaai openhield (3). Bij de viering van het 30 jarig bestaan van "De Plate" wist dhr. W. DEBROCK hier aan toe te voegen dat HESKETH ook lid was van de Engelse Vrijmetselaarsloge "The Imperial Lodge of Austrian Flanders", die in 1784 in de herberg "The Ship Tavern" werd geinstalleerd (4). Verder onderzoek was nodig om uit te maken hoe HESKETH te Oostende terecht kwam, welke aktiviteiten hij hier uitoefende, hoelang hij hier verbleef en waar precies de herberg "Vaisseau" en "Ship Tavern" op de Kaai gelegen waren.

Wat de figuur van HESKETH betreft leidde ons dit tot de conclusie dat hij een zeekapitein was, die zoals vele andere zeelieden aangetrokken door de economische "boom" die Oostende toen kende, zich voor enkele jaren in de stad was komen vestigen als koopman en vooral als herbergier.

De "Gazette van Gend" vermeldt in haar wekelijkse lijsten van schepen en scheepskapiteinen, die te Oostende in- of uitvaren geregeld zijn naam. Zo zeilde hij op 14 november 1779 met "Den Jaeger", geladen met allerlei goederen en komend van Vlissingen de haven van Oostende uit met bestemming, Londen. Op 11 mei 1780 maakt zijn schip, nu de "Hunter" genaamd, deel uit van een konvooi van 9 schepen, die onder bescherming van 3 Britse oorlogsschepen van uit Oostende naar Londen varen.

Deels ingeburgerd in de stad moet hij op 7 november 1781 het Oostends poorterschap hebben verkregen. Dit is af te leiden uit de naamlijsten van vreemdelingen die dit recht verwierven mits o.m. de betaling van 12 g. 12 s. aan de Armendis en aan het Hospitaal van de stad. Hierbij is wel de naam "JAN HESKETK" geannoteerd. Maar wij vermoeden sterk dat het over WILLIAM HESKETH gaat. Juiste aantekeningen van naam en voornaam laten in deze jaren meer dan eens te wensen over (5). Wellicht als koopman, burger geworden van Oostende, bleef hij toch verder als scheepskapitein de Noordzee en het Kanaal bevaren. Zo kwam hij op 13 mei 1782 met "Het Zeepaerd" van uit Londen onze haven binnenlopen.

Op een, voor ons, misschien ongewone manier is HESKETH in hetzelfde jaar de Oostendse herbergierswereld ingestapt, een wereld waarin de Britten de plak zwaaiden. Wanneer notaris PINTELJON op 4 juni 1782, in opdracht van mr. kleermaker, Jacobus VAN DIJCKE, naar de herberg, "De Gouden Appel" in de Sint-Sebastiaanstraat trok om te protesteren tegen het niet naleven van het pachtcontract door John FOOTHEAD ondertekend, trof hij hier niet de huurder maar wel W. HESKETH aan "den welck verclaerde de pagte overgenomen te hebben van Sr. John FOOTHEAD" (6). Dat een zeekapitein een herberg ging uitbaten en dat men een huurceel zonder de eigenaar te verwittigen aan derden overdroeg, was in die dagen geen uitzonderlijk voorval te noemen. Op die wijze herbergier geworden, liet HESKETH de pacht van "De Gouden Appel" tot 31 oktober 1783 verlengen (7). Persoonlijk baatte hij deze

herberg niet uit. Zoals uit de mededelingen in de "Gazette van Gend" blijkt, bleef hij verder de zeevaart als hoofdactiviteit beoefenen. Vier dagen na de notariële aanwijzing, nl. op 8 juni 1782 zette hij met zijn schip "Het Zeepaerd" koers op Le Havre de Grace. Als kapitein van "De Goede Vrienden" kwam hij op 31 juli 1782 te Oostende aanmeren. Met hetzelfde schip bleef hij tot nagenoeg midden 1783 tussen Oostende, Londen en Franse havens navetteren. Wie zijn herberg tijdens zijn afwezigheid openhield hebben wij niet kunnen achterhalen.

Wanneer hij tussen twee zeereizen door aan wal verbleef moet hij wel hebben uitgezien naar een meer renderende, beter gelegen herberg dan "De Gouden Appel" in de te stille Sint-Sebastiaanstraat. Hij had het geluk, mits het betalen van de hoge pachtsom van 100 Engelse guineen, meer dan 1.350 gulden per jaar, 10 appartementen ofte Kamers te kunnen inhuren in de herberg "De Corvette" van Corn. HUILMAND en dit vanaf 1 november 1783 voor de duur van drie jaar. Het huurcontract werd op 19 juli 1783 afgesloten (8). Van nu af aan werd het hoofdberoep van W. HESKETH, vrije herbergier . Aan Jacobus VAN DIJCKE liet hij weten dat hij de huur van "De Gouden Appel" niet wenste te verlengen. Dit was voor onze mr. kleermaker geen probleem. Reeds op 25 juli 1783 had hij een nieuwe huurder voor zijn herberg gevonden. Opnieuw was het een Engelsman, een zekere J. BAUCH, die bereid gevonden werd op 1 november 1783 de zaak van W. HESKETH over te nemen (7).

"De Corvette" was een totaal nieuw opgetrokken gebouw van twee verdiepingen hoog, ideaal gelegen op de druk belopen Visserskaai. Het stond aan de N.O. kant van het noordelijk oude entrepot van de Oost-Indische Compagnie ingeplant tegen aan de stadsgracht op de weg van de vroegere Kaaipoort naar de Ponton. Van oudsher was "De Corvette" bekend als de traditionele aanmonsteringsplaats voor zeelieden, als de aangewezen pleisterplaats voor zij die op de Ponton of veerschuit naar de overkant van de geul dienden te wachten. Mensen, die 's avonds te laat met de veerboot van de Oostkant van de geul naar de stad waren overgevaren en voor de gesloten Kaaipoort stonden konden er overnachten. Maar "De Corvette" had eveneens de minder goede faam te horen tot de categorie huizen waar men moeilijk "en honnête homme" logies kon opzoeken (9).

"Proprietaris ende ghebruyker" van deze goed beklante herberg, was een gewezen zeekapitein uit Denemarken afkomstig, Cornelis HUILMAND. Zoals zovele Oostendse huiseigenaars, had hij, profiterend van het nijpend lokaal tekort aan woongelegenheid, bij het Centraal Bestuur in september 1782 een aanvraag ingediend om zijn eigendom met één verdieping te mogen verhogen en de oude deels vermolmde stutbalken, waarop het gebouw aan de kant van de stadsgracht rustte te mogen vervangen door een stenen muur. Grif werd hem op 30 oktober 1782 de toelating hiertoe verleend (10). Op de Westkant van het verhoogde gebouw richtte hij een klein pakhuis op. Aan de Oostkant van zijn herberg plaatste hij een ander pakhuis, waarboven hij wat later een biljartkamer inrichtte. Vermits het biljarten toentertijd furore begon te maken was een biljartkamer een noodzakelijk rekwisiet geworden voor ieder druk bezochte herberg.

Op de dag van de ondertekening van het huurcontract was de binnenafwerking van het gebouw nog niet volledig beeindigd. HESKETH kon nog bedingen dat HUILMAND "sal moeten stellen een

pompe om het water in de keuken te brenghen". Onderling kwam men overeen dat "den verpachter sal de beneden voorkamer moeten behanghen ende den pachter de andere caemers ofte plaetsen" (8).

Op 1 november 1783 kon HESKETH zijn intrek nemen in zijn nieuwe zaak. Hier beschikte hij over "vier plaetsen ofte caemers beneden, dry op de eerste stagie en dry op de tweede stagie benevens een kelder soo groot als die is" en nog "een achterplaetse". In het ruime gebouw behield HUILMAND een aantal kamers op de oostkant gelegen voor eigen gebruik of deels voor verdere verhuring. Voor HESKETH was dit gebouw geen herberg meer, het was een "hotellerie" geworden.

Misschien heeft HESKETH de Vlaamse benaming van zijn bedrijf vervangen door een Engelse. "Ship Tavern" klonk nu eenmaal beter dan "De Corvette" in een stad, die resoluut de Engelse toer was opgegaan. Zeker is dit evenwel niet. De namen "Vaisseau" en "Ship Tavern", in sommige teksten vermeld, kunnen evenzeer de vertaling zijn van de oorsponkelijke en bewaarde Vlaamse benaming. Trouwens bleef de naam "De Corvette", na het vertrek van HESKETH uit zijn "hotellerie" nog lange jaren verder behouden.

Om alle misverstand te vermijden willen wij er op wijzen dat het later bekende 19e eeuwse "Ship Hotel", qua ligging, niet te identificeren is met de "Ship Tavern".

Het "Ship Hotel" lag op de westkant van de oude Visserskaai, tussen het westelijk Entrepot en de vroegere Oost-Indische Cie en een hoekhuis op de Kaaipoortstraat dat eerst herberg, later winkelhuis geworden is. Dit "Ship Hotel" is gegroeid uit de oude herberg "De Kroone", die rond 1816-1823 tot "Waterloo Hotel" werd omgedoopt en in de "Guide pour la ville d'Ostende" dd. 1837 als "Ship Hotel" ging figureren (9).

De "Ship Tavern" is naar dezelfde gids de "Maison Blanche" geworden, uitgebaat door VROOME. Het "Wit Huis", zo genoemd naar zijn opvallend in het helderwit beschilderde gevel werd in 1878 gesloopt om plaats te maken voor de Vismijn of de "Cirk".

Het is dus van uit "De Corvette" alias de "Vaisseau" of de "Ship Tavern" en het "Wit Huis", dat in 1783-1784 het idee ontstond badkarren op het strand te brengen. Het is in deze nu verdwenen herberg dat de Engelse Loge, waarvan HESKETH deel uitmaakte, in 1784 werd gesticht.

Naar onze bevindingen is het verblijf van HESKETH, als vrije herbergier, te Oostende maar van korte duur geweest. Eind december 1785 was hij nog in de stad. Hij liet toen een vervolging inzetten tegen een landgenoot, Thomas GREEN, wegens het niet betalen van schulden (11). Van begin 1786 zijn wij zijn spoor bijster geraakt. Naar een notariële akte van januari 1786 is HESKETH uit "De Corvette" weggetrokken die opnieuw tijdelijk door HUILMAND wordt uitgebaat (12). Waarom HESKETH voortijdig zijn pacht heeft opgezegd, weten wij niet. Misschien wel omdat het economisch leven te Oostende, alhoewel gestabiliseerd, toch in 1785 een lichte neerwaartse trend doormaakte en de uitbating van het hotel niet aan zijn verwachtingen beantwoordde. Wellicht ook omdat de huurprijs die HESKETH ieder jaar te betalen had, zeer hoog was.

Releverd voor deze feiten, die HESKETH er toe hebben kunnen aangezet de uitbating van zijn bedrijf op te geven zijn

de huurvoorwaarden, die HUILMAND, na het vertrek van HESKETH, te aanvaarden had. Grace JACOBS, We Thomas HUNTLEY, was bereid in "De Corvette" 11 kamers voor de duur van drie jaar in te huren vanaf 1 mei 1786 aan slechts 600 guldens per jaar. Dit is minder dan de helft van de som die HESKETH te betalen had voor de huur van slechts 10 kamers (12). Meer nog, in het nieuwe pachtcontract was voorzien dat "by aldien den tyd versleght ofte de huyspagten in prys verminderen", We HUNTLEY voor het 2e en 3e jaar maar 500 g. als huurgeld had neer te tellen. De economische vooruitzichten waren in 1786 dus niet hoopgevend te noemen.

Zo slecht verging het Corn. HUILMAND naderhand niet. Van een nieuwe huurder, opnieuw een Engelsman, W. MAY, verkreeg hij in 1789 een jaarlijkse pachtsom van 660 g. of 10 % meer dan hij in 1786 in handen kreeg (13).

Wat er verder, van af begin 1786, met HESKETH is gebeurd weten wij niet. Is hij een andere herberg in de stad aan een lager huurprijs gaan betrekken of heeft hij Oostende verlaten en de trampvaart hernomen ? Op deze vragen kunnen wij geen antwoord geven. Evenmin kunnen we zeggen of er iemand anders, na het vertrek van HESKETH, de badwagenexploitatie al dan niet heeft overgenomen en verder uitgebaat.

In deze bijdrage hebben wij gepoogd een tijdsbeeld te schetsen van de wisselende omstandigheden waarin het badleven te Oostende tot stand is gekomen. Wij hebben de redenen opgegeven die geleid hebben tot het instellen van een badwagen exploitatie en niet tot het optrekken van een klein Thermengebouw. Wij zijn er in geslaagd de juiste localisatie aan te wijzen van de "Ship Tavern" en wat toelichting te brengen rond de figuur van HESKETH.

Misschien zullen documenten, afkomstig uit Engelse archieven, historici toelaten deze gegevens over HESKETH zo aan te vullen dat het mogelijk wordt de levenswandel volledig te reconstrueren van een man die, als grondlegger van het Oostends badtoerisme, voor onze plaatselijke geschiedenis van groot belang is geweest.

Daniel FARASYN

---

(1) D. Farasyn. "Oostendse zeebaden, straks 200 jaar oud". De Plate, 6e jg. nr. 12, pg. 8-12.
Alg. Rijksarchief, Brussel, Secr. van St. en Oorlog, 2074.
(2) A.R.A. Brussel. Geheime Raad, Oostenrijks Regime, 688 B.
(3) " " " " , 283 B.
(4) W. Debrock. "Haven van Oostende en Engelse aanwezigheid". De Plate, 13e jg. nr 12, pg. 2-18.
(5) Kommissie van Openbare Onderstand, Oostende, boek nr. 4.
(6) R.A. Brugge, Not. Oostende, Van Caillie, 1941-141, Pinteljon.
(7) " " " 1940-51, De Bal.
(8) " " " 1941-117, Rycx A.
(9) zie plan.
(10) A.R. Brussel, Raad van Financiën, 3093.
(11) R.A. Brugge, Not. Oostende, Van Caillie, 1940-63, Van Iseghem.
(12) " " " 1941-124, Rycx A.
(13) " " " 1941-146, Donny.

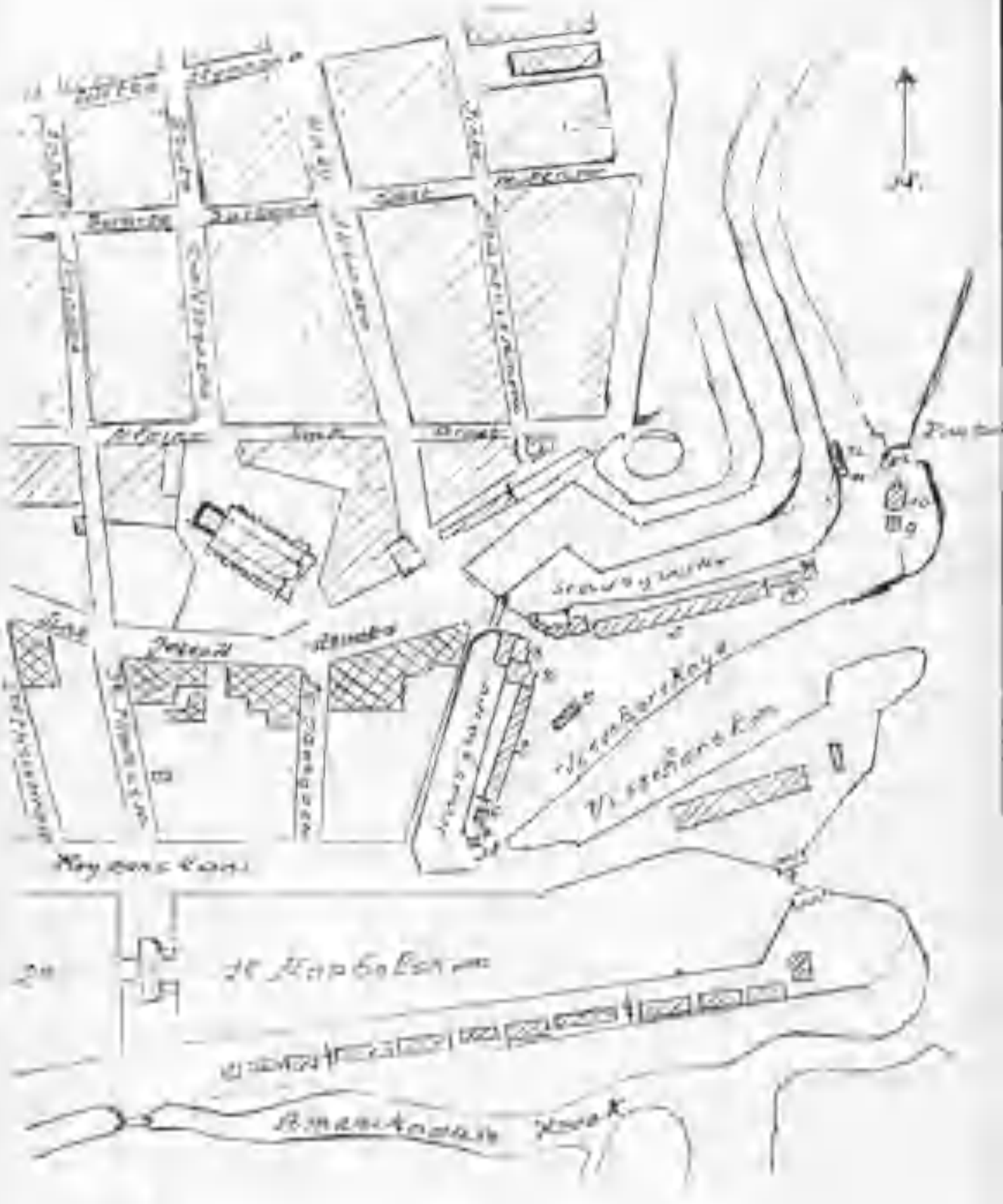

Schets v.h. Z.O. deel v.d. stad Oostende A° 1784.

Legende bij de schets

1. Herberg "de Corvette", "Ship Tavern", later "Wit Huis".
2. Oud Entrepot van de Oost-Ind. Comp.
3. Herberg, later winkelhuis.
4. Herberg "De Croone", later "Ship Hotel".
5. Het Waterhuis.
6. Kookhuis.
7. Wachthuis.
8. De Blauwe Sluis.
9. Wachthuis.
10. Herberg van P. Ocket "Hope Inne", "The Hope".
11. Pomphuyschen.
12. Herberg van P. Ocket, later de "Brittania" (1829), de "Verrekijker" (1834).

behuisd gedeelte van de Oude Stad

behuisd gedeelte van de Nieuwe Stad.

¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶

MET ZICHT OP ZEE

Eind 1985 liet de Staatsuitgeverij (Den Haag) een heel interessant boek in de reeks Architectuur en Stedebouw verschijnen. "Met zicht op zee" door J. BERNDSEN, P. SAAL en F. SPANGENBERG handelt over -zoals de ondertitel zelf aanduidt- "Tweehonderd jaar bouwen aan badplaatsen in Nederland, België en Duitsland".

Een greep uit de grote en kleine hoofdstukken verduidelijken de inhoud van het rijkelijk geïllustreerd boek, die van ons de meeste aandacht krijgen : Oostende wordt badstad - De Kursaal in Oostende en Blankenberge - Amusementsarchitectuur - Koninklijke Promotie (= Koninklijke Galerijen) - Het Villapark aan zee (o.a. De Haan, Het Zoute) - Oostende : herbouw van een luxe badplaats - Het Belgische zeefront - Zee-architectuur (Oostende, Middelkerke), enz.

In feite is dit werk gepubliceerd ter gelegenheid van de tentoonstelling "Met zicht op zee", dat nu in Duitsland loopt en binnen een paar maanden te Brussel zal te aanschouwen zijn, alwaar die verzorgde publicatie zal te koop zijn. Warm aanbevolen !

Omer VILAIN

OOSTENDSE NUMISMATIEK

Concours Hippique d'Ostende

Reeds in 1883 werden er paarderennen en springtornooien gehouden te Oostende.

Deze wedstrijden waren beter gekend onder hun franse benaming "Concours Hippique d'Ostende" en de winnaars van elke discipline werden dan bekroond met een beker en de schenking van een medaille.

Deze medailles waren zowel vervaardigd uit zilver, verguld- en verzilverd brons als gewoon brons. De eerste uitgegeven medailles waren over het algemeen op naam van de winnaar van de discipline.

Hieronder een gedeeltelijke inventarisatie en beschrijving van de geschonken medailles met betrekking tot het bekende "Concours Hippique".

Alle beschreven medailles dragen een franstalige tekst.

1) 1885 MEDAILLE IN ZILVER Ø 50 mm MET BOL EN RING

R. VILLE D'OSTENDE
* 24 AOUT 1885 *
Stadswapen van Oostende met man rechts en vrouw links van het schild.

V. GRAND CONCOURS HIPPIQUE INTERNATIONAL / CONCOURS D'OBSTACLE EN HAUTEUR / HIPPODROME WELLINGTON / 2e PRIX / DECERNE A M. Joseph Van de Poele /
in het midden een ruiter te paard rechts gericht.

2) 1885 MEDAILLE IN BRONS Ø 50 mm MET BOL EN RING

R. VILLE D'OSTENDE
* 24 AOUT 1885 *
Stadswapen van Oostende met man rechts en vrouw links van het schild.

V. GRAND CONCOURS HIPPIQUE INTERNATIONAL / CONCOURS POUR LE PLUS BEL ATTELAGE A UN CHEVAL / 4e PRIX / HIPPODROME WELLINGTON / DECERNE A M. Joseph Van de Poele /
In het midden van de medaille een ruiter te paard beiden naar rechts gericht.

3) 1898 MEDAILLE IN VERGULD BRONS Ø 46 mm MET BOL EN RING

R. Wapenschild van België met de beide leeuwen en op een sierrol een franse legende : UNION FAIT LA FORCE.

V. 2 lauwertakken in een kransvorm met middenin een tekst in 5 lijnen :
GRAND CONCOURS HIPPIQUE / INTERNATIONAL / OSTENDE / 4 AOUT / 1898 /
Deze medaille werd geschonken aan de deelnemer van de wedstrijden die werden gehouden op 4 augustus.

4) 1901 MEDAILLE IN VERZILVERD BRONS - afm. 44/60 mm MET RING

R. Bovenaan een palmtak en in het midden een gezeten vrouw naar rechts kijkend, met harp in de handen en aan haar voeten een klein kindje.

V. Links een palmtak en rechts een tekst in 8 lijnen :
VILLE / D'OSTENDE / CONCOURS / HIPPIQUE / INTERNATIONAL / 1901 / 8 - 9 - 10 - 11 / SEPTEMBRE /

5) 1901 MEDAILLE IN BRONS - afm. 44/60 mm MET RING

Zelfde medaille als de vorige doch deze is enkel in brons geslagen.

6) 1903 MEDAILLE IN BRONS - afm. 46/60 mm

R. . GLORIA .
Gehelmd vrouwenhoofd links gericht.

V. Links en onderaan een versiering met Eiken- Lauwer en Palmtakken met er bovenop een sierrol met een tekst in 3 lijnen :
CONCOURS HIPPIQUE / INTERNATIONAL / OSTENDE 1903 /

7) 1904 MEDAILLE IN VERGULD BRONS - afm. 49/60 mm

R. Vrouwenhoofd links gericht met enkele korenaren in haar haren.

V. Links en onderaan een versiering met Eiken- Lauwer- en Palmtakken met er bovenop een sierrol met een tekst in 3 lijnen :
CONCOURS HIPPIQUE / INTERNATIONAL / OSTENDE 1904 /

8) 1905 MEDAILLE IN BRONS - afm. 43/60 mm

R. Gezeten vrouw bij een boom met een helm en met een lauwerkroon in de rechterhand.

V. Over gans het veld een boeket bestaande uit Eiken- en Lauwertakken met er bovenop een sierrol met een tekst in 2 lijnen :
CONCOURS HIPPIQUE / OSTENDE * 1905 /

9) 1909 MEDAILLE IN VERGULD BRONS Ø 50 mm

R. Hoefijzer met 2 paardekoppen het geheel omringd door takken en bladeren.

V. Vrouw links in het veld met een tak in de linkerhand en met haar rechterhand steunend op een schild voor haar, rechts een tekst in 4 lijnen :
GRAND / CONCOURS HIPPIQUE / OSTENDE / 1909 /

10) 1938 MEDAILLE IN BRONS Ø 60 mm MET 2 RINGEN

R. CONCOURS HIPPIQUE D'OSTENDE
In het midden een zeepaardje naar links gericht.

V. Midden in het veld de datum
1938

11) 1938 MEDAILLE IN BRONS Ø 60 mm

R. CONCOURS HIPPIQUE D'OSTENDE
In het midden van het veld een zeepaardje naar links gericht.

V. Midden in het veld de datum
1938

12) 1939 MEDAILLE IN BRONS Ø 61 mm

R. CONCOURS HIPPIQUE D'OSTENDE
In het midden van het veld een zeepaardje naar links gericht.

V. Midden in het veld de datum
1939

Deze opsomming is slechts een gedeelte van de bestaande medailles met betrekking tot het CONCOURS HIPPIQUE D'OSTENDE.

Edwin LIETARD

MONUMENTEN, BEELDEN & GEDENKPLATEN TE OOSTENDE - XXXIII :

HET VERDWENEN BACCHUSBEELD

Eén van de verdwenen Oostendse beelden is dat van een Bacchus die het glas heft, staande op een veelzijdig voetstuk in barokstijl.

In het begin van de eeuw (vanaf 1907-1909) stond het opgesteld in het plantsoen voor het Museum Liebaert in het Maria-Hendrikapark (1). Later, het tijdstip is me niet exact gekend, werd het verplaatst naar het Leopoldpark. Het beeld stond op de helling naar de Trinkhall. Zo treffen we het op talloze prentkaarten aan. Zo prijkt het ook op tal van foto's in vele Oostendse familiealbums.

Op ongekende datum werd het beeld er weggehaald en is sindsdien spoorloos.

* * *

Het Bacchusbeeld zélf lijkt ons een copie te zijn naar een sculptuur van een Italiaanse meester uit het Manierisme of de vroege Barok. Het heeft de typische serpentinata, d.w.z. een draaiende beweging in de figuur hier bekomen door gebogen linkerbeen, gedraaide romp en omhooggeheven rechterarm. Die serpentinata was eigen aan sculpturen uit die tijd.

Maar onbeantwoorde vragen zijn er overigens genoeg : is dit Oostends beeld een copie, zo ja, wie is dan de auteur van het origineel ? Enig zoekwerk in literatuur over Italiaanse renaissance en barocksculptuur gaf ons geen antwoord. Welk is de herkomst van het beeld ? Hoe verzeilde het in de tuin van het Liebaertmuseum ? Was het toen nieuw, of bestond het reeds langer en van waar komt het ?

Voor zover het is na te gaan in de jaarverslagen van de Stad is het nooit door de stad aangekocht. Thematisch had dit beeld ook weinig zin opgesteld voor de ingang van het heemkundig museum.

Evenwel stonden er in de tuin van het Museum nog méér klaarblijkelijk "gerecupereerde" voorwerpen : een portaal in neoklassieke stijl en een aantal kanonnen. Ook elders afgedankt en naar hier verwezen ?

Een oplossing ligt misschien in de rubriek "aanwinsten musea" in het jaarverslag 1908 van de Stad Oostende. In 1908 namelijk - let op het jaartal net tussen de foto's gepubliceerd door VAN CAILLIE - schonk hotelhouder Auguste DECLERCK een aantal figuren, vazen, kapitelen enz. in cement afkomstig van het "Hotel de la Plage" met de bedoeling de tuin van het Museum Liebaert ermee op te fleuren. De opsomming van deze schenking is echter zo vaag dat het niet duidelijk is of onze "Bacchus" daarbij was.

Norbert HOSTYN

---

(1) zie A. VAN CAILLIE, Oud Oostende in beeld, Oostende, 1983.
pl. 132 (1907) : het beeld staat er nog niet
pl. 133 (1909) : het beeld staat er

OOSTENDSE DRUKKERS EN DRUKKERIJEN

In ons volgend nummer verschijnt de eerste bijdrage van een nieuwe medewerker aan ons tijdschrift, lic. hist. Patrick VANDENABEELE. Het wordt een reeks over Oostendse drukkers en drukkerijen. Een reeks die zal aansluiten bij zijn bijdrage in OSTENDIANA V : De Oostendse drukkerijen 1780-1850.

Patrick's licenciaatsverhandeling (RUG) bestudeerde dit terrein, dan wel tot 1940. Het is dan ook de periode 1850-1914 die in "De Plate" aan bod zal komen.

Als inleiding een bespreking van zijn verhandeling zoals die verscheen in "Biekorf", 4, 1985.

August VAN ISEGHEM

Een recente licenciaatsverhandeling heeft in twee stevige boekdelen de inventaris opgesteld van alle drukkers die tussen 1780 en 1940 in Oostende actief zijn geweest en van alle kranten en tijdschriften die er tussen dezelfde periode verschenen.

Het is eerder verwonderlijk dat pas vanaf 1780 een drukker in Oostende gevestigd was : voordien was Brugge blijkbaar de drukplaats voor de Oostendenaars.

Met Boudewijn JANSSENS en zijn rivaal Jan RODENBACH evenals met Bernard BRICX werd Oostende "self-supporting" op drukkersgebied.

De auteur heeft in een eerste deel van zijn studie 64 drukkerijen geïnventariseerd, soms heel bescheiden en kortstondige werkplaatsen, maar toch ook een aantal huizen van enig formaat en met traditie, zoals VERMEERSCH, DAVELUY, DANIELS-DUBAR, Joseph Fr. CARREIN, ELLEBOUDT, SMISSAERT, VAN GRAEFSCHEPE, BOUCHERY, enz. : namen die op talrijke Oostendse drukwerken terug te vinden zijn. Een korte of langere analyse, met begin- en einddatum, adres(sen), opvolgers, politieke strekking, biografica en personalia en vaak ook nuttige genealogische schetsen laten toe om elke drukkerij te situeren.

Het tweede deel geeft een inventaris van alle periodieke publikaties in Oostende tussen dezelfde data.

Dit werk, uitgevoerd volgens de door Prof. R. VAN EENOO en anderen op punt gestelde methode, is slechts gedeeltelijk origineel. Een inventaris over de periode 1807-1914 verscheen al in 1968 van de hand van W. MAERVOET (Repertorium van de Westvlaamse pers : arrondissement Oostende), maar de nieuwe inventaris strekt zich uit tot 1940 en heeft meer dan 230 kranten en tijdschriften opgenomen. Veel van de gerepertorieerde publikaties waren efemeer en weinig zaaks, maar het is de totaliteit die interessant is en een belangrijk beeld geeft van wat de Oostendse drukkersateliers op het gebied van actualiteitslectuur voortbrachten. Talrijke krantjes en geschriften hadden natuurlijk betrekking op de balneaire rol van de "koningin der badsteden".

Het is dan ook niet verwonderlijk dat 150 van de 230 titels in het Frans zijn, met daarbij nog enkele tweetalige titels en ook een aantal Engelse (10) en Duitse (3) publikaties. Werd in 1818 de eerste krant uitgegeven (een "Feuille d'Annonces"), dan was het pas in 1855 dat met "De Kust-bode" een eerste krant in de volkstaal verscheen. Beiden werden uitgegeven door de drukkerij Thomas VERMEIRSCH.

P. VANDENABEELE heeft zich in zijn verhandeling bijna uitsluitend tot inventarisatie beperkt, zonder veel duiding op diepgaander studie. Zijn werk is niettemin heel waardevol, omdat het op overzichtelijke wijze, overtalrijke gegevens samenbrengt over de Oostendse drukkerswereld. Als naslagwerk en aanzet voor verdere studie zal het uitstekende diensten bewijzen.

AVdA

# # # # # # # # # # # #

HOF VAN BELOFTE. UITBATER

Het café "Hof van belofte" - voorheen herberg en nog te lokaliseren door het opschrift in de muur aan het Lyceum - werd in 1931 opengehouden door Leopold VERMEERSCH oud-kok van de BELGENLAND (eertijds een vlaggeschip van de Belgische passagiersdiensten).

L. VERMEERSCH verhuisde achteraf naar café BEENHOUWERSHUIS in de Kapucijnenstraat 24.

J.B. DREESEN

# # # # # # # # # # # #

ENSORIANA

"Religieuze Thematiek in de Belgische Kunst 1875-1985".

Tentoonstelling in de A.S.L.K.-Galerij te Brussel (16 jan - 23 maart 1986).

De catalogus vermeldt 2 werken van hem : "Christus en de kreupele" (1879 ; M.S.K. Gent) & "Christus bedaart de storm" (1891; M.S.K. Oostende) (p. 115-117).

Verder werk van SPILLIAERT, DIEZ en BOEL

Norbert HOSTYN

# # # # # # # # # # # #

OOSTENDE... EN DE AANGESPOELDE "WALVIS"

In een recent werk betreffende de walvisvaart (1) 'spoelt ook de Oostendse "walvis" weer aan...'

Op blz. 37 komt een mooie afbeelding voor met op de voorgrond de enorme vis, met ervoor de bezoekers te paard en te voet, met vrouw en kinderen... en de hond. De achtergrond vertoont een staketsel, wat duinen en de stad Oostende (windmolen, "peperbusse", vuurtoren...).

Bijgaande tekst :

De eerste betrouwbare afbeelding van een Blauwe vinvis kreeg de wetenschappelijke wereld door de drukken die in 1827 van de stranding van zulk dier bij Ostende (sic) gemaakt werden. De opkoper van de walvis liet het geraamte van het dier voor geld bezichtigen. In de ruimte tussen de kaakbeenderen werd een middagmaal gegeven aan de werklieden die aan het ontleden van de vis gewerkt hadden en 16 personen dansten een quadrille in de binnenruimte van de onderkinnebak. Het skelet werd door de eigenaar tenslotte aan koning Willem I geschonken, die het in een paviljoen te Haarlem plaatste.

Wilfried VERLONJE

---

(1) G. LUTKE MEIJER, De Walvisvaart, 1985, 128 blz., ill., geb.; Amsterdam/Dieren ; De Bataafse Leeuw.

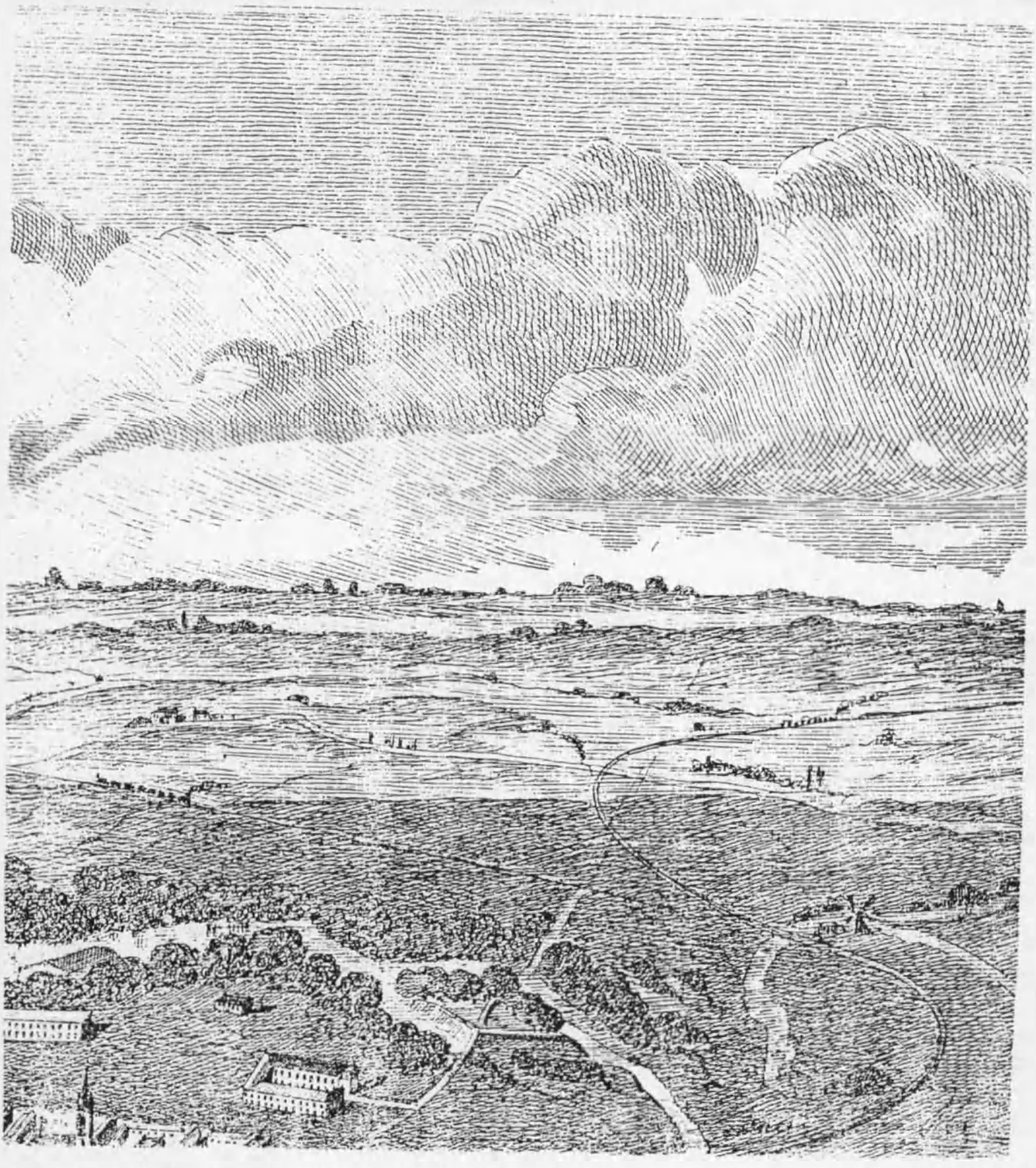

BIJ DE REPRODUCTIE

Nog steeds DE BRUGADAL met zijn weergaloos zicht op Oostende omstreeks 1880.

Onderaan in beeld de toren van de Hazegraskerk en erboven kazernegebouwen. Dan het prille Maria-Hendrikapark met de structuur van de vestingsgrachten en -wallen nog duidelijk te onderscheiden. Let op de spoorweg die zich rond het "bosje" kromt alvorens te splitsen richting Brugge en richting Gistel. Ook zijn delen van het oude kreken-net rondom de stad nog heel goed te zien.

August VAN ISEGHEM

WAT IS DE INVLOED GEWEEST VAN OOSTENDSE VOLKSZANGERS OP HET VOLKSLIEDERENREPERTORIUM IN HET BINNENLAND ?

Bij het onderzoek van enkele repertoria van volksliederen uit de vlaamse gewesten valt het op hoe vissersliederen en liederen van en over de zee in verhouding tot andere liederen zeldzamer worden naarmate men van de kuststreek en van de vissersplaatsen verwijderd is. (1)

In dit onderzoek werd, om na te gaan wat onze ouders en grootouders bij voorkeur zongen, in de eerste plaats gekeken naar wat in handschriften en schrijfboekjes opgetekend werd en wat nog uit de volksmond kon opgenomen worden. Wat marktzangers en zangers uit Café Chantants op hun vliegende bladen hebben verspreid komt hier slechts in de tweede plaats. Alle liederen van die liedbladen hebben immers niet hetzelfde impact gehad op de kopers van deze bladen. De liedbladen werden speciaal gekocht om in het bezit te geraken van een of andere liedtekst die toen "in" was. De overige liederen die op dergelijke vliegende bladen gedrukt werden waren niets anders dan bladvulling en in de meeste gevallen slechts een herhaling van wat reeds vroeger - soms tientallen jaren geleden - verschenen was.

Voortgaande hierop stelt men vast dat de verhouding vissers- en zeemansliederen in de vissersplaatsen van onze kust, Heist, Blankenberge, Oostende, Nieuwpoort en de Westkust, tegenover de andere liederen betrekkelijk hoog ligt, ook wanneer men hier een onderscheid maakt tussen het repertorium van dit gedeelte der bevolking dat met de zeevisserij en/of de zeevaart te maken heeft en het repertorium van de andere bevolkingsgroepen uit dezelfde plaatsen.

Eenmaal verwijderd van de kust neemt deze verhouding zeer sterk af. Reeds te Brugge en te Torhout is het percentage vissersliederen en/of liederen van de zee betrekkelijk laag.

Zoals bij alle goede regels, zijn hier ook uitzonderingen. Dit is onder meer het geval in het land van Waas. Hier is de verhouding vissers- en zeeliederen tegenover de andere liederen opmerkelijk hoger dan in andere streken van het binnenland (2). Een diepgaander onderzoek naar de oorzaak hiervan werd nog niet gedaan : dit zou zeker wel interessante gegevens kunnen opleveren.

Bovendien werden tijdens dit onderzoek twee regios waargenomen waar Oostendse volkszangers gesignaleerd werden en waar het aantal vissers- en zeemansliederen in verhouding tot de andere liederen hoger is dan in andere onderzochte gebieden.

Dit zijn de streek van GROOT-VEURNE en de ZUID-OOST ANTWERPSE KEMPEN.

GROOT-VEURNE

Het gebied van Groot-Veurne werd door Jan HUYGHE onderzocht naar volksliederen (3). Tijdens dit onderzoek werden elf vissersliederen opgetekend, wat betrekkelijk veel is. In totaal leverde

(1) Hiervoor werd gebruik gemaakt van gepubliceerde verzamelingen, van de onderzoeken gedaan door licenciaatsstudenten, onder lieding van Prof. S. TOP K.U.L. en van eigen documenten.
(2) "Zo d'Ouden Zongen" door Walther VAN RIET, uitgave Drieske NIJPERS v.z.w. St. Gillis Waas.
(3) Jan HUYGHE : Volksonderzoek in Groot-Veurne, onuitgegeven licenciaatsverhandeling K.U.L. 1978.

de studie acht verschillende dergelijke liederen op, wat aantoont dat sommige liederen door meerdere zangers gekend waren.

De acht verschillende liederen die opgetekend werden zijn de volgende :

- Henri en Lena (hierover meer in mijn studie "Rampen en Liederen van de Zee" - in voorbereiding)
- Het Visschersmeisje
- Acht duurbaar kleine Boot (zie hierna)
- De blauwe Golven (andere versie van het lied : Drie kleine Knaapjes die aan 't spelen waren)
- Het Visserslied (is het lied "De Klok van Arnemuiden")
- Vader komt toch weder
- Leve de Duinen daar staat mijn Huis (het welgekende duinenlied van A. MERVILLE)
- Lied van den Ijzer (over de vissershaven van Nieuwpoort)

De liederen "De Blauwe Golven" en "Vader komt toch weder" komen telkens twee maal voor.

Het lied "Ach duurbaar kleine Boot" komt voor op een vliegend blad met "liederen gezongen door Elise COOREN uit Oostende". Jan HUYGHE tekende de inhoud van dit vliegend blad op :

- Julia, de onbekende vluchtelinge	- zangwijze : Souviens-toi
- Vader zocht werk in den vreemde	- zangwijze : Sous le ciel marocain
- Vadertje weent niet meer	- zangwijze : Souviens-toi
- Julken doet de deur toe	- zangwijze : Valentienne
- Dat is zeker, dat is waar	- zangwijze : Mon Paris
- Mijn vader's duurbaar bootje	- zangwijze : Sous le ciel marocain

Dit laatste lied is het enige visserslied van het vliegend blad van Elise COOREN. Uit de inhoud van de andere liederen van dit blad kunnen we opmaken dat het tamelijk recent is ; van na de eerste Wereldoorlog. In het lied "Julia de onbekende vluchtelinge" is er namelijk sprake van "Het Westelijk Front"...

Over Elise COOREN kon ik tot nu toe niets naders terugvinden. Dat komt wellicht nog "met tijd en boterhammen".

De studie van Jan HUYGHE toont evenwel aan hoe de zee om zo te zeggen ook in dit landbouwgebied van Groot-Veurne is doorgedrongen. Uit de verzameling handschriften en vliegende bladen uit de Westhoek die in mijn bereik is komt dezelfde trend eveneens te voorschijn.

Anderzijds toont de liederenschat door mij opgetekend te Koksijde en De Panne een sterke invloed aan van de liedjeszangers die in de streek van Groot-Veurne aktief waren : liederen van vliegende bladen overgeschreven op schrijfboeken of losse bladen of uit het hoofd gezonden.

Hebben deze liedjeszangers niet met opzet de "zeesnaar" bespeeld om bij de mensen van de kustplaatsen die naar Veurne-markt kwamen om er onder andere hun vis te verkopen nog enkele vliegende bladen extra te kunnen afzetten ?

Het lijkt mij niet onmogelijk.

ZUID-OOST ANTWERPSE KEMPEN

Een andere opmerkelijke verzameling volksliederen is die welke Carla COOLS (4) bijeengebracht heeft uit de gemeenten Balen, Eindhout, Geel, Meerhout, Varendonk en Vorst-Kempen.

Hier vinden we volgende vissers- en zeeliederen terug.

- Visschersbooten komen
- Het trouwe Visschersmeisje
- Het Scheepje (volgens de zegspersoon gezongen op markten in de jaren dertig, veertig)
- De Verloren Visschersboot (werd - volgens de zegslieden - in het begin van de jaren veertig gezongen als de buurmenschen 's avonds samen waren)
- Wietje de Visscherszoon (waarschijnlijk uit Nederland). Melodie "De Mooie Molen"
- Het visscherszoontje
- De Zieke Visschersjongen (Nederlandse invloed, door mij ook opgenomen in 1958 te Blankenberge van een oude visser). Volgens de zegspersoon gehoord op markten en kermissen
- Het Visschersmeisje (zegspersoon : een Nederlandse zanger zong het op de radio in de jaren 50. Het lied werd rond 1935 door de Duits-Joodse zanger Joseph SCHMIDT van uit Nederland via radio en plaat bij ons bekend)
- Kindergebedje (lied met merkelijk Nederlandse invloed)
- De Peketharing (waarschijnlijk ook uit Nederland - tekst komt van een blaadje dat bij een fonoplaat hoort)

Het lied "De Verloren Visschersboot" komt ook voor in het repertorium van BERTINO (Albert LINGIER) uit Oostende. BERTINO zong het voor mij op band in 1953 en ik bezit een handschrift van BERTINO met de tekst van het lied waarop hij zelf schreef : "woorden: Bertino".

In de tekst opgetekend door Carlo COOLS komt geen refrein voor, bij BERTINO wel. De melodie is "neem mij met je mede, matroosje" en komt uit het Duits.

Volgens de zegspersoon van Carla COOLS werd dit lied gezongen in het begin van de jaren veertig "als de buurmenschen 's avonds samen waren".

Als het lied door BERTINO werd gemaakt, rijst hier onmiddellijk de vraag : hoe komt dit lied in de Antwerpse Kempen terecht?

In het refrein (door BERTINO gezongen) komt wel voor "en alle vischgronden met mijnen doorgemaald", maar reeds van begin september 1939, begin der vijandelijkheden in Europa, worden vissersvaartuigen in de Noordzee gekelderd door mijnontploffingen (5).

---

(4) Carlo COOLS : Volksliedonderzoek in het Zuidoosten van de Antwerpse Kempen - licenciaatsverhandeling K.U.L. 1978.

(5) volgende vlaamse vissersschepen vergingen door mijnontploffingen tussen het begin der vijandelijkheden in september 1939 en de dag dat ons land in de tweede wereldoorlog betrokken werd :

14 november 1939	: O.165	Maurice-Marguerite
begin januari 1940	: B.24	Adeline
23 februari 1940	: O.67	Steur
7 maart 1940	: Z.47	Yolande-Marguerite
30 april 1940	: B.36	O.L.V. van Lourdes
8 mei 1940	: N.4	Sint Jan

Hierbij denken we aan de mobilisatieperiode. De streek van het onderzoek ligt rond het Albertkanaal waar begin 1940 soldaten van het Oostendse garnizoensregiment; 3e, 23e, 33e en 53e linie gekantoneerd lagen.

BERTINO was bij één van die regimenten gemobiliseerd en lag bijgevolg in die streek begin 1940 "als de buurmenschen samen zongen" (6).

Volgens ik BERTINO gekend heb, was zingen voor hem een tweede natuur. Hij zong tijdens de oorlog in Café Chantant "Prosper" in de Alfons Pieterslaan, na de oorlog in zijn eigen Café Chantant "De Pantoeffel", tijdens Karnaval, op de markt, enz...

Dat hij gedurende de mobilisatie de mensen uit zijn kantonnement liederen van eigen maaksel en vissersliederen heeft leren zingen is niet geheel en al onmogelijk.

BESLUIT

De informatie die, zoals hierboven werd uiteengezet, samengebracht werd laat zeker niet toe definitieve besluiten te trekken.

Het is evenwel zeer opvallend dat betrekkelijk veel liederen in verband met de visserij en de zee opgetekend werden in die streken waar Oostendse volkszangers zouden bedrijvig geweest zijn.

Jef KLAUSING

---

(6) medegedeeld door zijn dochter

# # # # # # # # # # # # #

PRIJZEN VAN 50 JAAR GELEDEN

We lazen in het S.E.O. bulletin van 50 jaar geleden enkele prijzen van klederen die in de afdeling "gemaakte kostumen" van de S.E.O. te verkrijgen waren. We vonden die interessant om die hier te noteren zoals ze in die aankondiging geprijst stonden :

Fantasie kostumen voor heren : van 215 tot 527 Fr.
Zwarte en blauwe serge kostumen voor heren : van 306 tot 465 Fr.
Overjassen (demi-saison) voor heren : van 325 tot 350 Fr.
Gabardines voor heren : van 300 tot 467 Fr.
Blauwe gabardines (marine) : van 390 tot 483 Fr.
Zwarte vestons (Mohair) : 182 en 215 Fr.
Vesten voor zeelieden : 136 Fr.
Broeken voor zeelieden : 76 Fr.
Vesten in blauwe serge : 176 Fr.
Vesten in zwarte serge : 102 Fr.
Vesten en broeken in grijze flanel : 206 en 245 Fr.
Broeken in grijze flanel : van 52 tot 140 Fr.
Kostumen voor kinders : van 96 tot 230 Fr.
Kostumen voor kinders (Amerikaans model, lange broek) : vanaf 215 Fr.
Kostumen voor kinders (Amerikaans model, korte broek) : vanaf 185 Fr.
Blazers (flanellen vesten voor jongens en meisjes) alle kleuren : vanaf 46 Fr.
Broeken voor kinders : vanaf 26 Fr.
Blazers voor heren, alle kleuren : vanaf 86 Fr.
Broeken in Engels leder : 37,50 Fr.
Fluwelen broeken : 75 Fr.
Fluwelen vesten : 130 Fr.
Oostendse mollevellen ondervesten : 59 Fr.

Omer VILAIN

OOSTENDSE MUZIEKGESCHIEDENIS - XXX :

DIRIGENT PIETRO LANCIANI (1857-1912)

Zoals eerder aangekondigd wordt deze reeks verder gezet door Ann CASIER, die met een schitterende verhandeling "Het muziekleven in het Kursaal te Oostende tussen 1852 en 1914" in 1984 haar graad van licenciate Oudheidkunde en Kunstgeschiedenis dept. Musicologie behaalde aan de K.U.L.

Norbert HOSTYN

Ø Ø Ø

Pietro LANCIANI werd geboren te Ravenna in 1857. Toen hij nog heel jong was, verliet hij zijn land en vestigde zich te Frankrijk en later in België. Reeds als kind was hij zeer begaafd - een wonderkind zegden sommigen - . Aan het conservatorium van Napels leerde hij, naar eigen zeggen, niets. Dus trok hij naar Parijs waar hij leerling werd van MASSÉ en MASSENET en waar hij ernstig muziek begon te leren. Daarna belandde hij in het conservatorium van Brussel.

Als orkestdirigent had hij een zwerversbestaan, voelde zich overal thuis en had in alle steden goede vrienden. Hier was hij gekend als een man met een royaal karakter, een grote eerlijkheid, een sprankelende en spirituele geest, zeer erudiet en charmant. LANCIANI was orkestchef te Gent, Lyon, Cairo, Toulon, Le Havre, Caen, La Rochelle en waarschijnlijk nog heel wat Europese steden. Hij was geliefd te Brussel waar hij volgende muzikale functies uitoefende : pianist-begeleider aan de Munt en aan Bruxelles-Attractions; orkestchef respectievelijk in het Alhambra, Galeries, Pôle-Nord, Molière en directeur van de harmonie Bruxelles-Kermesse.

Voor het eerst kwam LANCIANI in het nieuws te Oostende toen hij in 1889 hier kwam als dirigent van het theaterorkest. In de kranten sprak men over de talentvolle componist. De stadsharmonie Euterpe kreeg van LANCIANI zijn hele fanfare-repertorium, van alles wat hij met zoveel succes gedirigeerd had bij "Bruxelles-Kermesse", tijdens het Brussels festival. Hij trad ook op als dirigent te Gent, in het grote theater bij de opvoering van "La poupée de Nürenberg" van A. ADAM en verbleef daar de ganse winter als dirigent van het operette-theater. "Amour au moulin" werd dit jaar door hem op muziek gezet. In 1900 dirigeerde P. LANCIANI het balorkest zeer geanimeerd. Zijn voorkeurswalsen waren : "Amour et printemps" van WALDTEUFEL, "Adieu à Vienne" van WALTER, "Ostendaise", "Les pas de quatre",... Op 23 september 1903, aan het einde van het zomerseizoen, nam hij voortijdig afscheid van het publiek, om de rest van het jaar als orkestchef van het theater te Lyon door te brengen.

Mevrouw LANCIANI stierf op 18 oktober 1906. Het gezin LANCIANI telde ook nog een dochtertje. Weerom vertrok LANCIANI uit Oostende, ditmaal ging hij te Caen het winterseizoen verzorgen. In 1911 werd LANCIANI benoemd tot dirigent aan het Alhambra-theater te Brussel, waar de pers zeer lovend over hem sprak.

Februari 1912 stierf LANCIANI te Brussel, slechts 55 jaar oud , na een korte en pijnlijke ziekte. Sinds 30 jaar was hij elke zomer dirigent te Oostende, waar hij eerst het orkest in het Theater leidde en de laatste vijftien jaar hulpdirigent was van RINSKOPF.

Op het einde van het jaar werd een huldigingsconcert gegeven door het comité Pietro LANCIANI.

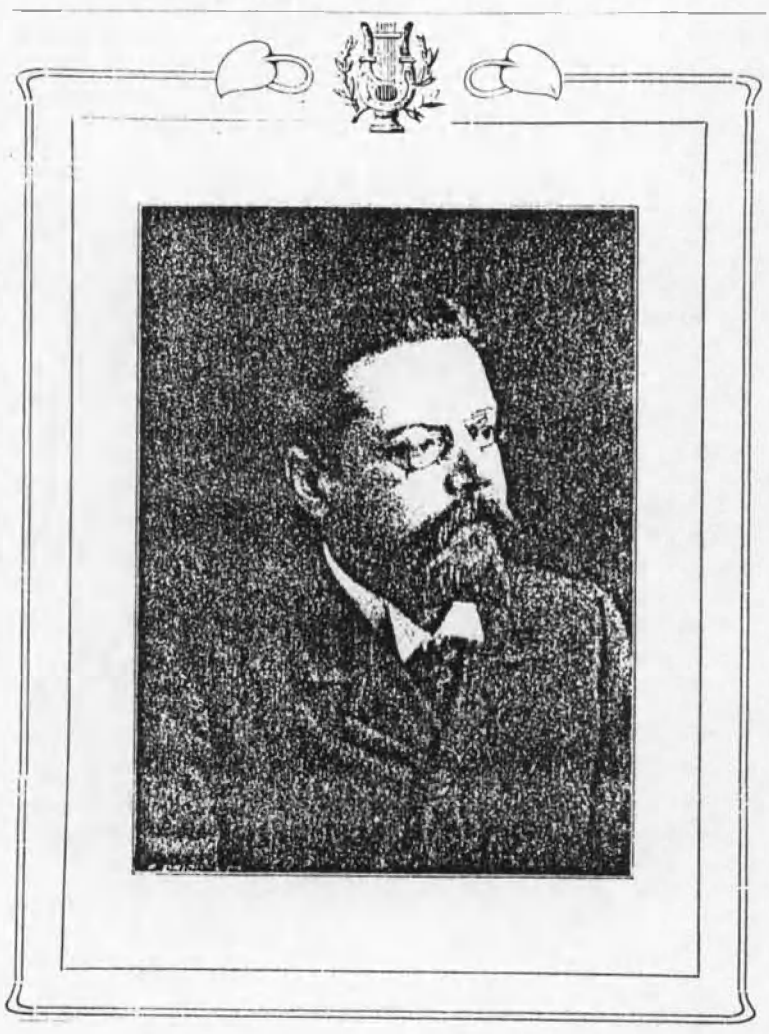

Van LANCIANI werden volgende werken in het Kursaal uitgevoerd :

- Bébé, polka (orkest)
- Bruxelles-Kermesse, marche (orkest)
- Marche des arlequins (orkest)
- Marche funèbre de Colombine (orkest)
- Paris-Ostende, revue fragment (orkest)
- Pas des amazones, ballet (orkest)
- Pierrot Macabre, ballet (orkest)
- Le royal York (orkest)
- Sérénade Vénétienne (orkest)
- La sultane, mazurka (orkest)
- Pour un moineau, elegie voor hobo (orkest & hobo)

Verder schreef hij nog in samenwerking met Théo HANNON het lied "Attends, je reviens". Ook het ballet "Pierrot Macabre" ontstond uit hun samenwerking. Onder zijn muzikale leiding en voor het festival "Bruxelles-Attractions" werd "Don John" 65 maal opgevoerd. "Policeman de Pierre" of "Claude Terrasse avant la lettre" en "Sire de Verpy" waren bravourstukken, evenals de operette "L'amour au moulin" op tekst van GARNIER en VERSET.

Ann WEYNE-CASIER
Middelkerke

BRONNEN

- Echo d'Ostende : 19 mei 1889; 4 october 1898; 18 october 1906; 9 juli 1911; 17 october 1911; 8 februari 1912.
- Le Carillon : 11 september 1899; 27 october 1898; 19 octo- 1899; 19 october 1909; 8 februari 1912.
- Saison d'Ostende : 30 augustus 1900; 23 september 1903; 16 september 1912.

DE TUNNEL ONDER HET KANAAL

Heel dikwijls heb ik er al op gewezen dat in oude tijdschriften heel wat aan te treffen is dat evengoed vandaag had kunnen neergeschreven zijn geworden.

Zo las ik in een bijdrage geschreven door architekt Bernard CHRISTIAENS in het sept-oct nummer van 1961 van het "Officieel Tijdschrift van de Handelskamer van Oostende" op p. 46 volgende zin :

> "THIS IS ONLY THE BEGINNING...
>
> De tunnel onder of de brug over het Kanaal komt er. De realisatie van zulk een gigantisch projekt zal ongetwijfeld een ware revolutie ontketenen op allerlei gebied. Vermits regeren voorzien betekent, aarzelen we dan ook niet ons nu reeds het een en ander af te vragen in betrekking met de konkrete gevolgen voor ons kusttoerisme. Wat zal er gebeuren met de Oostende-Dover lijn, wat kunnen onze badplaatsen verwachten ?
>
> Het is duidelijk dat het bestaan van een studiekring, die zich met dit probleem zou bezig houden, het antwoord op deze belangrijke vraagtekens heel wat zou vergemakkelijken."

Nu er in de jongste maanden heel wat te doen is geweest over de kanaaltunnel en het komend gevaar voor de Oostende-Doverlijn kunnen we niets anders zeggen dan dat Bernard CHRISTIAENS reeds 25 jaar terug de toekomst heel goed had voorzien.

Omer VILAIN

¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶

GELEZEN

MARC CONSTANDT, Het aandeel van Oostende en Brugge in het "Oorlogstoerisme", tijdens het interbellum , in Handelingen van het Genootschap voor Geschiedenis, CXXII, 1-2, 1985.

Een boeiende bijdrage van ons medelid lic. hist. Marc CONSTANDT over het tussenoorlogse toerisme te Oostende, Brugge en Zeebrugge, toegespitst rond herinneringen aan W.O. I, waarvoor toen uiteraard een ruim clientèle bestond.

We lezen over de wedervarens van het "Panorama de l'Yser", de Vindictive, de organisatie van een museum in het Fort Napoleon, het Oorlogsmuseum te Zeebrugge en de rol in dit alles van de figuur van Gustave STINGLHAMBER (1870-1952), een oud militair.

Ook de organisatie van autocaruitstapjes naar de Frontstreek en de personen achter dat initiatief komen aan bod.

Boeiende lectuur voor ons Oostende-minnaars.

Met plezier zien we hoe M. CONSTANDT "zijn" onderwerp, het toerisme te Oostende en aan de kust in historisch perspectief meer en meer uitdiept en erover publiceert.

Norbert HOSTYN

OOSTENDE - 1914-1918

Mijnplein
20-03-1918

Langestraat
Hôtel Fontaine

Albert I promenade

THE COMMENTARIES OF SR FRANCIS VERE

SLAG VAN OOSTENDE (8)

Hij zou het als een eer aanzien dat Generaal Vere hem of de Aartshertog wilde spreken (:155).
Daarmee gingen we akkoord, en daarbij werd bevestigd dat ieder één gezel met zich zou brengen.

Hij en Generaal Vere, ik en Don Augustinoes' woord voor veiligheid, en gedurende het gesprek zouden er geen vijandelijkheden gebeuren, wanneer we bij lage tij elkaar op dezelfde plaats zouden ontmoeten.

Teruggekeerd vertelde ik de Generaal de gebeurtenissen. Hij was overtuigd met de Nederlanders, Fransen, en de Kapiteins van de andere Naties, dat enkelen mij zouden vergezellen. Temeer om de interpretatie die de Engelsen aan de zaak konden geven. Hij verzekerde hen ook meteen dat zijn enig doel was: tijdwinst, wat ikzelf kan bevestigen. Bij laag water tot hem komen verschafte hem vreugde, en ik vond hem overtuigend met de oude kapitein Nicolas de Leur, aan wie ik hem hoorde zeggen: "Je vous assure, ce n'est que pour gagner du temps".

Ik was niet goed in de Franse taal, maar ik begreep hem, ook het doel van het gesprek. Deze man weigerde samen met de anderen, waarop de Generaal woedend antwoordde dat ik mocht meenemen wie ik wilde, en hij niemand zou aanduiden.

Ik nam mijn vriend en gezel, Kapitein Fairfax. Cerano en Ottanes waren dan aan de rand van het water wanneer we elkaar ontmoetten. (:156). Simon Anthonio en Gamboletti, beiden kolonels of "Maistros del campo" brachten hen te paard bij ons.

Don Juan de Pantochi, adjudant, ontving ons en Don Augustino de Mexia aan de batterij. Daarachter was het leger gereed tot de aanval.

Deze twee brachten ons bij de Aartshertog die naar de vooruitspringende posten gekomen was, vergezeld van zijn gevolg.
We deden onze eerbetuigingen, en hij gaf ons de eer zijn hoofddeksel af te nemen.

Ingelicht door Hugh Owen, een Engels vluchteling, over onze namen en families, en het feit dat ik de Spaanse taal beheerste, zegde hij me dat ik een "gentleman" was, en ook zo diende behandeld te worden.

Ik vertelde hem dat ik hopelijk niet zou gebruikt worden als een werkinstrument, en hij vroeg me dan naar mijn instructies. Ik vertelde hem dat er geen waren, en dat we enkel kwamen om te pleiten voor de terugkeer van hen, aan wie hij zijn instructies gegeven had.

Hij vroeg me opnieuw naar mijn mening, zo de Generaal het werkelijk meende of niet, en ik zei hem dat ik onbevoegd was in die zaak. Daarop scheidden we van elkaar, en door Don Augustino werd hij naar zijn leger teruggebracht en eervol behandeld, in een samenkomst met de meerste legerbevelhebbers.

Daar kwam een verwittiging van de vooruitgeschoven posten dat palissaden neergehaald werden. Op de paarden gezeten trokken we daarheen, maar het was enkel een hut van planken, opgezet als bierbewaarplaats waaraan men bezig was. (:157).

Onze achterdocht stilde, en we bleven enige uren met Gamboletti, de wacht van de Italiaanse kolonels die op dit ogenblik in bevel was. Ook was er Graaf Theodore Trivulci en anderen van de cavallerie die ons enkele uren vergezelden. Daarop keerden we terug naar het kamp, en Don Augustino en onze rustplaats.

In de morgen vonden we onze rustplaats omgeven door een strenge wacht, en kregen te horen over de ontevredenheid van Cerano en Ottanes die teruggekeerd waren, en hoe zij niet hadden gesproken met de Generaal.

Dit verwonderde Fairfax en mezelf, die nooit daaraan hadden gedacht. Fairfax meende dat ik in het bezit was van geheime instructies, en vroeg me was de vos meende te doen. Ik vertelde hem, en het was waarheid, dat ik evenveel wist als hijzelf. Ik zei aan Fairfax dat ik geloofde dat hij hen een toer speelde, maar dat die toer te onze laste viel.
Wij waren gevangenen geworden in hun macht, zij in vrijheid en onze rechters.

Don Augustino kwam naar ons en maakte een eind aan ons gesprek. Hij vroeg mij alleen in zijn kamer te komen, en vertelde me op een zware toon dat de afgevaardigden terug waren, en deelde hun ontevredenheid mee over het misbruik dat ik van de Aartshertog had gemaakt.

Hij benadrukte die twee punten. Ik vertelde aan Cerano, dat de Generaal wenste te spreken met enkelen van Zijne Hoogheid, wat zo niet was geweest, en dat hij daarvoor vlakaf heeft geweigerd.
Ik herhaalde hem mijn woorden aan Zijne Hoogheid, dat ik geen instrument wilde zijn, wat ook niet bleek waar te zijn.

Ik antwoordde dat het bericht dat de afgevaardigden teruggekeerd waren zonder gesprek met de Generaal me onwaarschijnlijk leek, en dat dit niet gebruikelijk was.
Dit deed me meer pijn, omdat ik hier zo goed ontvangen was. Maar daar ik niet in kennis was van de gebruiken, kon ik er ook weinig aan verhelpen.

Het ander punt van ontevredenheid van Zijne Hoogheid tegenover mij luidde als volgt. De Nobele Heer wilde erkennen dat mijn integriteit niet in opspraak kan komen. Ik heb hem ontmoedigd, maar ook mezelf. Ik vraag Uwe Hoogheid dan ook om geen vlak oordeel te vellen, en sta borg voor een goede afloop.

Ⓐ G.B.L.
Grafisch Bedrijf Lammaing

Nadruk verboden

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - CIV : V. DE KNOP

Van deze Oostendse meester, die werkzaam was tijdens het interbellum bezit het Museum van de Stad Oostende 2 werken :"Twee Oostendse vissersvrouwen" (inv. 1184), geschonken door Mevrouw Victor DE KNOP en een aquarel "Zicht op de Vindictivelaan" (inv. 913).

In het San Salvador Bulletin van 25 januari 1926 verscheen een bijdrage over deze kunstenaar. We konden het echter niet terugvinden.

+----------+

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - CV : GERARD DOM

Over deze kunstschilder vonden we voorlopig geen specifieke gegevens. We weten enkel dat hij omstreeks 1929 op het Wapenplein woonde en dat hij ook beeldhouwde.

+----------+

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - CVI : EDOUARD-FRANCIS DUBAR

Geboren te Sint-Joost ten Node op 3 april 1843. Overleden te Oostende op 22 september 1870.

Zoon van Edouard DUBAR (zie De Plate 81/80-82) die net als zijn vader het kunstschilderen beoefende, wat ons zal noodzaken onze publicatie nopens DUBAR senior te herzien !

(Meegedeeld door lic. hist. Patrick VANDENABEELE).

+----------+

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - CVII : LEON HAAKMAN

Woonde ca. 1929 in de Wellingtonstraat 2.

In het San Salvador Bulletin van 25 januari 1926 verscheen een bijdrage over hem. Tot op heden vonden we dit tijdschrift niet terug.

+----------+

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - CVIII : ALMANSOR REICH

Deze Oostendse kunstschilder, hoogstwaarschijnlijk een inwijkeling, stelde van 15 augustus tot 15 september 1903 tentoon in de trouwzaal van het Stadhuis.

Als tegenprestatie schonk hij de Stad 4 gouaches, alle nachteffecten in zwart/wit : "Le Phare", "Le détroit", "Les Galets", en "La Baie".

+----------+

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - CIX : EUGENE VANHESTE

Van hem kennen we twee prachtige plafondschilderingen in de voormalige Villa Idalie/ Villa Jacquot in de Brusselstraat : in de woonkamer bloemen en allegorische attributen zoals pijlen, bogen, fakkels...; in de eetplaats 4 cartouches met fruit.

Gesigneerd en gedateerd : 1908

+----------+

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - CX : ARTHUR-HENRI LECOCQ

Amateurschilder begin 20e eeuw. Woonde Van Iseghemlaan, 29.

Maakte aquarellen, o.a. stillevens en Bretoense scènes, in precies-gedetailleerde stijl.

Het Museum voor Schone Kunsten van Oostende bezit van hem één stilleventje 24 x 18 cm; inv. 1949/357).

In H. VANDEPUT's "Ostende et le littoral belge" staat op p. 117 een werkje van hem afgebeeld.

+----------+

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - CXI : LOUIS BERNARDY

Staat in de volkstelling van 1798 vermeld als "peintre". Was toen 48 jaar oud en ongehuwd.

Woonde "sur les remparts".

+----------+

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - CXII : CHARLES BRACKX

Geboren te Oostende op 31 augustus 1904. Schilder van beroep. Woonde Tarwestraat 49.

Kunst-schilderde als hobby en "zonder pretentie".

+----------+

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - CXIII : JEROME BRACKX

Geboren te Oostende op 19 mei 1905. Architect van beroep. Woonde Hendrik Serruyslaan 76.

Aquarellen en tekeningen met als thema "Oud Oostende". "De Plate" bezit van hem een bevallige aquarel "Straatje zonder einde".

+----------+

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - CXIV: S. BLANCKAERT-GODDYN

Oostends-Gentse kunstschilderes uit het interbellum. Woonde Langestraat 89 alhier en Willem Tellstraat 14 te Gent.

Portretten en landschappen.

Er bestaan prentkaarten waarop werk van haar is gereproduceerd. Eén van die kaarten is een gezicht op het kapelletje te Bredene. Tijdens het interbellum had ze een individuele tentoonstelling in de leeszaal van de Kursaal (affiche in het Stadsarchief).

In het Zeebrugse Museum berustte van haar een groepsportret van 4 bemanningsleden van de duikboot C3 (pastel). Cf. Jaarboek 1982. Stedelijke Musea, Brugge.

+----------+

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - CXV - Ch. CHAPEL

Werkzaam tijdens de jaren na W.O. II. Woonde Wellingtonstraat 94. Verdere gegevens ontbreken.

Bron : Annuaire des Beaux-Arts de Belgique, VI, Brussel-Paris, 1950-1951.

Norbert HOSTYN

blad 36 r :

Les Religieuses De L'ordre De Saint Augustin Dit Soeurs Noires
A Ostende.

Aux Citoyens Commissaires chargés de l'execution de La Loi Du
Cinq frimaire An Six.

Citoyens

Il est constant que Notre Couvent Existe Depuis Des Siècles
En Cette Commune D'Ostende, Notre Institut, Aiant pour Base
le Soulagement Des Malades, A Eté de tout tems avoué De Lauthorite
Légitime Et Cheris par le Publicq qui En Connoit L'utilité,
Nous Avons cru que cette Azile, qui nous Assuroit toujours une
resource, quand nous en avions Besoin, Pour Notre retablissement
(souvent attaqué par Differentes Maladies chez Nos Malades :)
Parvenu A L'age D'infirmité, Nous y trouvions la consolation
De finir nos vieux jours Dans L'état Religieux que nous avons
Embrassé.

Mais la loix Du quinze fructidor De L'an quatre rapporté par
celle du cinq frimaire an Six En ce qui concerne la suppression,
Nous force Absolument

blad 37 r :

à quitter notre couvent, nous sommes sensibles et n'avons que
des Larmes a Opposer. Ainsi nous sortons malgré nous, Et unique-
ment Parceque La Loi susdite Nous L'ordonne Et Le veut cependant
Sous La Réserve de tous Nos Droits, actions Et reclamations quel-
conque qui seront Peut-etre un jour Ecoutées Par La Bienveillance
De Dieu, Et Sera la Presente Signé triple, Dont un Double remis
aux Commissaires un au Secretariat De L'admininstration Municipale
D'Ostende, Et le troisieme sera par Nous conservé.

Ostende ce 17 Pluviose An Six (5 février 1798)

Agnes Devisscher

Isabella Semaesse

+ Dit is het merck van Marie houteers

Monica Versluys

Sr Marianne Clouve

Sr Godelieve De Combel

Sr Carolina Willems

Eugenia de Bandt

Sr Laurentia Vercrusse

Sr Benedicta Schoonheere

Sr Catharina hombié

Sr Josepha Van de Steene

Sr Francisca Sigault

Sr Petronille Naveau

Sr Anna Baes

blad 37 v :

Nota Van het Gemeynte der Religieusen Swarte Zusters Binnen deser Stede ende Port van Oostende de gonne door de der zoo geseyde fransche republique gesupprimeert zijn geworden ten jaere 25 January 1798.

Sr Agnes Devisscher

Sr Isabella Semaesse

Sr Marie houteers

Sr Monica van Sluys

Sr Carolina Willems

Sr Benedicta Schoonheere

Sr Eugenia de Bandt

Sr Godelieve De Comble

Sr Marianne Clouve

Sr Laurentia Vercruysse

Sr Catharina homble

Sr Josepha Van de Steene

Sr Francisca Sigaut

Sr Petronella Naveau

Sr Anna Theresia Baes

blad 38 r :

De zusters uit hun Klooster verbannen waren verplicht eene schuilplaats te gaan zoeken. Op volgende bladzijde kunt gij vinden waar zij deze schuilplaats gevonden hebben.

¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶

VRIJETIJDSBESTEDING AAN BOORD VAN DE SCHEPEN OP ONZE KUST

Onlangs mocht de Kring een gift in ontvangst nemen die bestond uit enkele houten schoenleesten - in verschillende maten. Zij kwamen uit de nalatenschap van "een" oom Ernest van ons geacht medelid, mevrouw VAN BIERVLIET.

Oom Ernest had gedurende jaren op Ijsland gevaren, oorspronkelijk met de zeilsloepen later met de stoomvissersschepen. De houten schoenvormen gebruikte hij aan boord om op de "traverse" - de overtocht naar de visgronden - in zijn vrije tijd "sluffers" - pantoffels - te maken. De zool van deze pantoffels - algemeen beter gekend als "espadrillen" - werd gemaakt van een, uit oud touwwerk, gevlochten band. Hiervoor werd de gevlochten band, langs de twee kanten, tot een zoolvorm gedraaid die dan met zeilgaren en zeilnaald tot een geheel werd genaaid. Hierop werd dan de houten schoenvorm geplaatst en daarop werd met zeildoek (oud of nieuw, van boord) of oud tapijt (meegebracht van huis) de bovenbekleding van de pantoffels aangebracht. Deze bovenbekleding werd op zijn beurt aan de zool genaaid met zeilgaren en naald. Er werden pantoffels gemaakt in alle maten, voor de familieleden uit

de huiskring, maar ook voor de naaste familie buiten de kring.

Deze vorm van vrijetijdsbesteding aan boord van de vissersschepen verdween (volgens enkele oudere vissers februari 1986) met de zeilvissloepen in de twintiger jaren. Aan boord van deze schepen werd als vrijetijdsbesteding ook regelmatig gekaart. Er loopt te Oostende nog een plezierige anecdote - verteld door Fernand MONTENY, de Witte van de Kaai - van een schipper die, op een windloze dag in de winter terwijl het schip aan de kor lag uitsluitend drijvend en vissend met de tijstroom, omdat hij bij het kaartspel niet kon winnen, de kaarten bij elkaar scharrelde en in het brandende logieststovetje wierp. Het schip bleef nadien nog een week, zonder wind noch speelkaarten op de visgrond rond-drijven. Kunstiger van vorm waren de schelpenstukken, allerhande, die aan boord van sommige schepen gemaakt werden. Zo bezit ons museum een kruis, met schelpen gemaakt door schipper Charles PINCKET (Grote klauw) omstreeks 1930-35. Het werd ons geschonken door de heer en mevrouw DECLERCK.

Deze vormen van vrijetijdsbesteding zijn echter nog geruime tijd blijven voortleven aan boord van de lichtschepen, de loodsboten en zelfs de maalboten. Dit is begrijpelijk als men weet dat de visserij van oudsher een rekruteringscentrum bij uitstek is geweest voor de schepen van het Zeewezen. Hier werden niet alleen pantoffels gemaakt, maar tot aan de tweede wereldoorlog werden ijverig buiken, ruggen en vierken van korren gebreid. Ook werden met behulp van meegebrachte schoenmakersvoeten schoenen voor "ten huize" hersteld. Kunstiger van vorm waren hier de vele scheeps- en bootmodellen die meestal met een gewoon zeemansmes werden gesneden. Achteraf werden ze dan veelal met wat boordverf bijgeschilderd. Dit laatste, door de beperktheid van de gebruikte verf en kleursoorten, kan meestal een goede aanduiding voor de originaliteit zijn. Er waren ook de scheepjes in flessen waarbij de vierkantige Johnny Walker flessen meestal de voorkeur kregen. Ons museum herbergt in zijn verzameling verschillende voorwerpen die hun oorsprong vonden in de vrijetijdsbesteding aan boord.

Maar ook hier eiste de moderne tijd zijn tol. Met de opkomst van de stoom- en motorvisserij werd de tijd van overtocht naar en van de visserijgronden aanzienlijk ingekort. Er was nog nauwelijks tijd om het bijna traditionele roes uit te slapen en het vistuig even te overlopen. De lichtschepen werden vervangen door boeien of speciale platvormen die geen bemanning meer nodig hebben. Het verblijf van de loodskotters op de loodsstations werd drastisch ingekort. En daarna kwamen radio, T.V. en zelfs video de vrije tijd van Jannaat opeisen en moest de "handicraft" van de zeeman de plaatsruimen.

J.B. DREESEN

¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶

O S T E N D I A N A V

In het voorjaar 1986 verschijnt OSTENDIANA V (voor inhoud zie bijvoegsel aan De Plate nr. 3 - maart 86).
Prijs bij voorintekening 575, Fr over te schrijven op P.R. nr. 000-0788241-19 van de OOSTENDSE HEEMKUNDIGE KRING DE PLATE, H. Serruyslaan 78, Oostende.
Uiterste datum voorintekening 30 april 1986. na deze datum wordt de prijs op 650,-Fr gebracht.
De lijst der intekenaars wordt in het boek gepubliceerd.

IN DIT NUMMER

blz. 98 : J.B. DREESEN : Plaatsbepaling aan boord van de vissers-schepen

blz. 99 : D. FARASYN : enkele gegevens over het ontstaan van het badtoerisme te Oostende en over William Hesketh

blz. 107 : O. VILAIN : Met zicht op zee

blz. 108 : E. LIETARD : Oostendse numismatiek

blz. 110 : N. HOSTYN : Monumenten, beelden & gedenkplaten te Oostende - XXXIII

blz. 111 : A. VAN ISEGHEM : Oostendse drukkers en drukkerijen (inleiding)

blz. 112 : J.B. DREESEN : Hof van belofte - uitbater
N. HOSTYN : Ensoriana
W. VERLONJE : Oostende... en de aangespoelde walvis

blz. 114 : J. KLAUSING : Wat is de invloed geweest van Oostende op het volksliederenrepertorium in het binnenland

blz. 117 : O. VILAIN : Prijzen van 50 jaar geleden

blz. 118 : A. WEYNE-CASIER : Oostendse muziekgeschiedenis - XXX

blz. 120 : O. VILAIN : De tunnel onder het kanaal

blz. 123 : N. HOSTYN : Vergeten Oostendse kunstschilders van CIV tot CXV

blz. 125 : De zwarte nonnen te Oostende - een historiek (deel 12)

blz. 126 : J.B. DREESEN : Vrijetijdsbesteding aan boord van de schepen op onze kust

---

TEKST OVERNAME STEEDS TOEGELATEN MITS BRONOPGAVE

EEN DOCUMENT UIT ONZE SECTIE "TABAKSWINKEL"
ÉÉN VAN DE JONGSTE ATTRACTIEPOLEN VAN ONS HEEMMUSEUM !

DE PLATE

TIJDSCHRIFT VAN DE OOSTENDSE HEEMKUNDIGE KRING „DE PLATE".

Vormings- en ontwikkelingsorganisatie en Permanente Vorming.

Aangesloten bij de KULTURELE RAAD OOSTENDE
en het WESTVLAAMS VERBOND VAN KRINGEN VOOR HEEMKUNDE

Statuten gepubliceerd in de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 1-2 mei 1959, nr. 1931 en gewijzigd volgens de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 15 mei 1975 nr. 3394 en nr. 3395.

Verantwoordelijke uitgever: A. VAN ISEGHEM
IJzerstraat 1
8400 OOSTENDE

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen getekende bijdragen.

15 de jaargang, nr. 5 - 8 - Mei - Augustus 86

VOOR DE INHOUDSTAFEL VAN DIT NUMMER, ZIE DE LAATSTE BLADZIJDE

MEI - ACTIVITEITEN

De Oostendse Heemkundige Kring DE PLATE heeft de eer en het genoegen zijn leden en belangstellenden uit te nodigen op twee voordrachten :

1. Een wandelvoordracht in de reeks "KEN UW STAD"

BEZOEK AAN DE KAPUCIJNENKERK

Op zaterdag 17 mei 1986 om 14u30 stipt, introduceert ons bestuurslid, de heer Jean Pierre FALISE, de belangstellenden in de gekende en minder gekende bezienswaardigheden van het zeer boeiende Kapucijnenkerkje. Ook de geschiedenis van de kerk en van het klooster der Kapucijnen zal aan bod komen.
Met toestemming van de rector zullen de kerkschatten getoond worden en de rondgang wordt besloten met een korte diareeks.

Samenkomst aan de ingang van de kerk om 14u15.

J.B. DREESEN

2. Een avondvoordracht die doorgaat op

donderdag 29 mei 1986 om 20u30

in de conferentiezaal van de V.V.F. Oostende, Dr Colenstraat 6, met als

Onderwerp : OOSTENDSE STRATEN EN STRAATNAMEN (1604-1873)

Spreker : de heer Daniel FARASYN, Ere-Provisor Kon. Atheneum, Gent-St. Pieters.

Eeuwenlang hebben de straten van onze stad hun namen bewaard. Onze voorouders hadden die namen gegeven op basis van een richting, Ooststraat, Weststraat; een particulariteit, Langestraat, Kortestraat; een gebouw, Kerkstraat, Kapellestraat; een geografisch gegeven, Kadzandstraat, Bonenstraat, enz. Slechts zelden ging men de naam van een straat veranderen. Door omstandigheden moest de naam van een straat soms aangepast worden. Zo oordeelde men na Wereldoorlog I dat Keizerskaai minder geschikt leek en men veranderde die in Vindictivelaan. Maar geleidelijk aan ging de politiek zich in deze zaak moeien en meer en meer ging men straten herdopen. Eerst naar een gekend geschiedkundig figuur of kunstenaar, daarna naar gekende en minder gekende politici. Hierdoor gingen eeuwenoude straatnamen verloren.

Dit stelt zoekers in de lokale geschiedenis of in de familiekunde regelmatig voor problemen. Waar het Apestraatje, of de Strondstraat lag weet u waarschijnlijk niet, maar de heer Daniel Farasyn des te beter. Bij zijn jarenlang archiefonderzoek heeft hij een verzameling straten en straatnamen teruggevonden en weten te situeren. Deze schat van informatie stelt hij ons vanavond ter beschikking.

Deze voordracht van de heer Daniel Farasyn, de Oostendekenner van deze eeuw, wordt eens te meer een parel aan de Oostendse geschiedeniskroon, die door geen enkel rechtgeaard Oostendenaar mag gemist worden.

Zoals steeds is de toegang vrij en kosteloos, ook voor niet-leden. Men zegge het voort.

J.B. DREESEN

JUNI - ACTIVITEIT

Studiereis : NAAR DE OOSTKUST ZULLEN WE RIJDEN

De Oostendse Heemkundige Kring DE PLATE heeft de eer en het genoegen zijn leden en belangstellenden uit te nodigen tot onze jaarlijkse studiereis die dit jaar doorgaat op :

zondag 8 juni 1986 met vertrek om 09u00 stipt

Op onze Oostkust "roert entwat". Zeebrugge is in volle uitbouw, daar willen we het fijne eens van weten en meteen even zien wat er met het omgevende landschap gebeurt.

We starten om 09u00 stipt voor het lokaal van de V.V.F. Oostende in de Dr. Colenstraat. Een half uur later bereiken we ons eerste objectief, de haven van Zeebrugge. Na een geleide rondrit in het havengebied steken we door naar Lissewege. Daar wacht ons Z.E.H. POLLET voor een bezoek aan zijn prachtige kerk, gewijd aan O.-L.-Vrouw Bezoeking. Dit goed bewaard voorbeeld van monumentale Scheldegotiek dateert uit de 13e eeuw. Het werd gebouwd als een stopplaats voor de pelgrims uit Scandinavië op weg naar Santiago de Compostella.

In de landelijke Brasserie DE 6 BOCHTEN bij Bernard en Lieve (DUJARDIN-VANDESOMPELE) steken we de voeten onder de tafel. Men serveert er ons :

Peterseliesoep
Koude vleesschotel met aardappelsla
Dessert

voor de demokratische prijs van 325 Fr, B.T.W. en dienst inbegrepen. Ter plaatse en eigenhandig te vereffenen. Drank is ook zelf te bestellen en te betalen. Ook die prijzen zijn zeer demokratisch.

Omstreeks half drie zetten we terug aan want we worden om 15 uur stipt voor een geleid bezoek in het natuurreservaat "HET ZWIN" verwacht. Hopelijk laat moeder natuur ons niet in de steek en zien we de schorrevlakte reeds als één groot paars tapijt, gevormd door de bloeiende kopjes van de "Zwinneblommen".

We besluiten de dag met een sprong "in den vremde". We steken namelijk even de grens over voor een kort bezoek aan Sint-Anna ter Muiden, ooit een belangrijke Zwinhaven.

Deze rijkgevulde dag besluiten we na een "glasje en een plasje" in "d'OUDE SCHUUR" van Sint-Anna ter Muiden. Men betaald in Belgisch geld. (30 ₣ voor een pintje, 35 ₣ voor de koffie.)

Een vlotte terugrit brengt ons, traditiegetrouw voor het avondeten, terug in Oostende.

Inschrijvingen gebeuren door storting van 275 ₣ op postrekening

000-0507753-55
Jan DREESEN
Rode Kruisstraat 4
8400 Oostende

Met de vermelding "WENS OF WENS NIET DEEL TE NEMEN AAN HET MIDDAG-MAAL". In deze prijs is inbegrepen, de busreis alsook de entrees in groepsverband. De inschrijvingen worden afgesloten op 1 JUNI 86.
Het aantal deelnemers is beperkt tot 54.
Elke deelnemer wordt in het bezit gesteld van een geschreven tekst van de reis.

J.B. DREESEN

# # # # # # # # # # # #

OOSTENDE OP DE TENTOONSTELLING TE LUIK IN 1938

Een van de Oostendse bijdragen tot deze tentoonstelling (er waren er meerdere) waren een reeks (omvangrijke) houten, geschilderde panelen waarop de Kaai was voorgesteld van het Waterhuis tot aan de Vlaggestok. Huis per huis was er op geschilderd in zijn werkelijke kleuren en met de nominatieve aanduidingen die erop voorkwamen. Het geheel was geschilderd door de schilders van de ateliers van het Zeewezen, dat in die tijd van economisch reces verschillende uitstekende amateurkunstschilders in zijn geleden telde.
Het geheel werd te Luik opgebouw en ook weer afgebroken door de goede diensten van de scheepstimmermans van het Zeewezen.
Aangezien het geheel werd afgebouwd stelt zich de vraag waar deze panelen gebleven zijn.

J.B. DREESEN

# # # # # # # # # # # #

GELEZEN

Marc DUBOIS, Gaston Eysselinck en zijn meesterwerk : Het Oostendse postgebouw (1945-1953) in : Monumenten & Landschappen, januari-februari 1986.

Marc DUBOIS, van origine Oostendenaar, werpt zich meer en meer op als dé Vlaamse architectuurhistoricus van het Interbellum. Zijn eruditie ter zake blijkt weer eens uit zijn puike studie over het Oostendse postgebouw : voorgeschiedenis, bouwperikelen en een (positief) waardeoordeel worden in zijn studie verwerkt.

Tevens onthutsende, ja soms schokkende lectuur over de tegenkantingen die hij ondervond van soms kleinzielige mensen die het toevallig voor het zeggen hadden, maar o-zo-nietig waren naast het genie EYSSELINCK.

Norbert HOSTYN

OOSTENDSE MUZIEKGESCHIEDENIS - XXXI :

DE CONCERTMEESTERS* VAN HET KURSAALORKEST
IN DE PERIODE 1852 - 1914 (Deel I)

Alle eerste violisten van het Kursaalorkest worden hierna in chronologische volgorde besproken. Sommigen onder hen werden door hun tijdsgenoten als belangrijke vioolvirtuozen beschouwd.

SIMON MAUHIN

MAUHIN was als violist verbonden aan het Oostendse Kursaalorkest in 1868, 1869 en 1871. Deze Luikse violist, solist aan het keizerlijk lyrisch theater van Parijs, liet voor 't eerst van zich horen op één van de "Concerts populaires" te Parijs in 1870. Hij had toen reeds minstens twee jaar orkestervaring achter de rug. Op het concert van maandag 26 juli 1869 bracht MAUHIN de "Fantasie-Caprice" van H. VIEUXTEMPS. Daarvoor verliet hij zijn zitplaats en nam vooraan plaats. Het publiek ging rond het podium staan en er kwamen mensen van buiten het Kursaal naar binnen. Iedereen luisterde ademloos naar deze jonge violist en de directeur van het Kursaal hield eraan hem persoonlijk te feliciteren (1). Naar aanleiding van zijn concert te Parijs schreef criticus Albert l'HOTE dat MAUHIN succes had met zijn uitvoering van "Fantaisie sur des airs hongrois" van ERNST (2). Deze verdienstelijke musicus bezat een perfecte techniek, een onberispelijk zuivere stijl en een fijn en charmant spel. Hij vertolkte alleen de verkeerde werken : van een werk van ERNST naar een fantasie op een of andere opera was geen grote stap. Hij had talent genoeg om hoger te mikken en zou zeker BEETHOVEN en MENDELSSOHN aangekund hebben. Nochtans bracht hij deze compositie van ERNST en soortgelijke werken onder druk van de publieke opinie ? ook hier in het Kursaal.

In 1873 ondernam MAUHIN een concertreis naar St Petersburg waar hij veel succes oogste (3).

JOKISCH

In het jaar 1870 nam JOKISCH de taak van concertmeester over van S. MAUHIN; het jaar daarop stond hij hem die taak weer af. Waarschijnlijk kreeg hij daartoe de gelegenheid daar zijn voorganger dit jaar op buitenlandse concerttournee was.

OVIDE MUSIN

MUSIN was hier gedurende vier seizoenen eerste violist : drie jaar na mekaar van 1873 tot en met 1875 en in 1879. In 1871 en 1872 speelde hij ook reeds viool in het Kursaalorkest (4).

Hij werd geboren nabij Luik in 1854. Aan het concervatorium van Luik behaalde hij in 1868 zijn eerste prijs viool en het jaar daarop zijn eerste prijs strijkkwartet (5). In 1870 verwierf hij de zilveren medaille strijkkwartet en de verguld zilveren medaille met grote onderscheiding voor viool. Het jaar daarop bekwam hij de verguld zilveren medaille voor kwartet. Hij was leerling van LÉONARD en HEYNBERG en werd tot de beste violisten gerekend. Vier jaar verbleef hij aan de Majesty's Opera van

---

* Concertmeester : de "1e viool van het orkest. Hiërarchisch gezien de 2e man bij de uitvoering, nà de dirigent. Neemt eventuele vioolsolo-passages in orkestwerken voor zijn rekening.

van Londen en doorkruiste ondertussen Frankrijk, België, Duitsland, Engeland, Oostenrijk, Rusland, Scandinavië en Siberië. Zijn concerttournees tussen 1883 en 1886 in de U.S.A. waren even succesvol als zijn Europese. In 1876 werd hij gedecoreerd door de koning van Holland. In zijn memoires haalde hij herinneringen op aan zijn prille carrière te Oostende (6). In deze indertijd beroemde badplaats stopte de Frans-Pruisische oorlog de concertreeks niet. Toen was het werk voor de 17-jarige MUSIN licht : slechts vijf concerten per week telkens van 1 1/2 uur (7).

Naast zijn taak in het orkest (concertmeester-solist) leidde hij ook elke dinsdagnamiddag een strijkkwartetuitvoering. Vanaf 1874 was Eugène YSAYE één der eerste violisten van het symfonieorkest en samen deelden ze de lessenaar.

Een groot moment uit deze tijd was voor MUSIN zijn onverwachte ontmoeting met Henri WIENIAWSKI, die hij verafgoodde.

Arthur GUIDÉ, een lid van het orkest, wou ook wel eens als solist optreden. MUSIN was akkoord en de afspraak was dat hij twee weken later (op woensdag) zou optreden, als solo-violist. De dag voor het optreden, toen drukker J. DAVELUY het programma kwam halen, was GUIDÉ zo zenuwachtig dat hij verstek liet gaan. MUSIN moest dus inspringen en zou "Airs russes" van H. WIENIAWSKI brengen, doch van deze compositie was de orkeststratie niet voorhanden. Een ander orkestlid, Joseph DUYSENS, ook uit Luik afkomstig, zou dit voor mekaar brengen. Het was toen negen uur 's avonds. De ganse nacht werkte DUYSENS door en om negen uur 's morgens was de orkeststratie klaar en stonden de partijen klaar voor de repetitie.

Na het concert kwam dirigent SINGELÉE op MUSIN toe, vergezeld door H. WIENIAWSKI. Blij, dat hij niet wist dat zijn favoriete componist virtuoos in de zaal aanwezig was, en dankbaar accepteerde hij de complimentjes. Samen trokken ze naar het hotel van WIENIAWSKI, waar ze nog uren lang doorpraatten over muziek. Bij die gelegenheid toonde MUSIN hem zijn "Caprice de concert I" en speelde het de meester voor. WIENIAWSKI aanvaardde dan ook prompt het te spelen op zijn laatste concertreis doorheen Europa.

Het "Trio humoristique" van LÉONARD voor drie violen met orkestbegeleiding, werd door Ovide MUSIN, Eugène YSAYE en Arthur GUIDÉ verschillende malen met succes gebracht. YSAYE vertolkte het Spaanse meisjesthema, GUIDÉ de minnaar en MUSIN het strenge vaderthema.

MUSIN en zijn jonge vrienden probeerden hun talent zo goed mogelijk te ontplooien. Terzelfdertijd benutten ze de toeristische sfeer van de stad om samen kattekwaad uit te halen en zo de grote spanningen wat te vergeten.

In 1874 richtte hij een strijkkwartet op te Parijs, dat beroemd werd om zijn BRAHMS-uitvoeringen.

In 1887 trok hij op concertreis met enkele artiesten onder de hoede van FAURÉ (8). MUSIN, die een muziekschool deed ontluiken in Amerika, bleef steeds werk van Belgische toondichters op zijn programma houden.

Na bijna dertig jaar, in de zomer van 1902 (14 augustus) kwam deze grote vioolvirtuoos nog eens optreden als solist. Het aangegroeide Kursaalorkest was toen het grootste van om het even welke zomerresidentie ter wereld. De "klassieke concerten" werden

vóór 1914 niet in de grootse hall voor 10.000 man gegeven maar wel in een kleinere zaal, geschikt voor een duizendtal bezoekers. Op dit concert bracht hij zijn "Caprice 2" en een concertstuk in vier delen van de Amerikaan dr. Leopold DAMROSCH (9).

MUSIN overleed in 1930.

Ann CASIER
Middelkerke

---

(1) E.O., 01 augustus 1869.

(2) E. GREGOIRE, Les artistes musiciens belges au XVIIIième et au XIXième siècle, Brussel-Parijs, 1887, p. 301-302.

(3) E.O., 18 mei 1873.

(4) In 1871 en 1872 was hij echter nog concertmeester, zoals hijzelf beweerde in O. MUSIN, My memories. A Half-century of Adventures and Experiences and Globe Travel, written by himself, New-York, 1920, p. 28.

(5) E. GREGOIR, Les artistes-musiciens belges au XVIIIième et au XIXième siècle, Brussel-Parijs, 1885, p. 320; en ID., Documents historiques relatifs à l'art musical et aux artistes musiciens, dl. 3, Brussel-Antwerpen, 1875, p. 35-36.

(6) O. MUSIN, Op. cit., p. 28.

(7) Het Kursaal werd immers op donder- en zondagen door de militaire korpsen gebruikt.

(8) E.O., 05 februari 1876.

(9) O. MUSIN, Op. cit., p. 28; en S.O., 14 augustus 1902. Hij speelde toen op een GAGLIANO-viool. Op dit concert voerde hij ook variaties op een thema van HAYDN uit, gecomponeerd door LÉONARD. Zijn tweede Caprice speelde hij niet volledig, enkel de finale en dan nog als bisnummer. Het programma verscheen de dag zelf en soms ook de voorgaande dagen in de Oostendse kranten. Het oorspronkelijke gedrukte programma is ook bewaard gebleven in OOSTENDE, Kursaal, zonder signatuur : Programmaboek symfonieconcerten, 1902.

¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶

ENSORIANA

1. In het laatst verschenen deel, deel 40 (1977), van de "Biographie Nationale", de Franstalige tegenhanger van het Nationaal Biografisch Woordenboek, kwam (eindelijk) James ENSOR aan bod (kol. 228-239). De tekst is van de hand van Francine-Claire LEGRAND.

2. "James Ensor dans les collections privées" tentoonstellingscatalogus van een expositie gehouden in de Galerij ISY BRACHOT te Brussel 23 october - 14 december 1985.
64 blz., 53 afbeeldingen waarvan 18 in kleur.
Teksten van de Oostendse Ensorkenner Xavier TRICOT.

Norbert HOSTYN

OOSTENDSE DRUKKERS WERKZAAM TUSSEN 1850 en 1914

In aansluiting op de boekbespreking (p. 86-111) starten we vanaf deze maand met de nieuwe reeks "Oostendse drukkers werkzaam tussen 1850 en 1914".
Niet alleen wordt U vertrouwd gemaakt met een groot aantal drukkerijen, tevens wordt deze informatie ten gepaste tijde geplaatst in een bredere politieke, economische, culturele en sociale contekst.

I : PLANCKE LEOPOLD

Leopold Georgius PLANCKE werd geboren te Oostende op 5 januari 1832 als zoon van Henricus Franciscus PLANCKE, werkman en Theresia Eugenia Philippine VERDEURE, particulière (bijzondere) (1).
We vermelden terzijde dat zijn tweelingszusje Clementina Constantia daags voordien was geboren (2).

Bij wie Leopold PLANCKE de drukkersstiel aanleerde is ons niet bekend, maar het lijkt waarschijnlijk dat dit te Oostende zelf gebeurde. Onze vroegste vermelding als zelfstandig drukker gaat terug tot 11 oktober 1854.
Toen reeds was Leopold PLANCKE verantwoordelijk voor de druk van het liberaal gezinde tweewekelijkse blad "La Flandre Maritime", een in april 1850 door Jean Baptiste LAUWERS opgerichte krant die in oorsprong werd gedrukt in de drukkerij van Jean ELLEBOUDT. Eind 1851 hielden zowel de stichter, als de drukker er een verschillende politieke visie op na, met gevolg dat ELLEBOUDT niet langer bereid werd gevonden de krant te drukken (3).

Door een gebrek in de bewaarde kollektie van voormelde krant wordt niet direkt duidelijk wie ELLEBOUDT als drukker was opgevolgd. De mogelijkheid blijft open dat Leopold PLANCKE reeds vanaf begin januari 1852 verantwoordelijk was voor de druk van "La Flandre Maritime".

Uit de voor ons bewaarde specimen maken we op dat de drukkerij was gelegen aan de St.-Josephstraat 17 (in 1859 St.-Josephstraat 48) (4). Op 20 november 1860 bevond de drukkerij zich aan de Christinastraat 82 (5).

Ook was Leopold PLANCKE verantwoordelijk voor de druk van tenminste 4 seizoenbladen.

Te oordelen naar het aantal, moet het voor de drukker een belangrijke bron van inkomsten hebben betekend. In eerste instantie bedoelen we de "Liste officielle alphabétique des étrangers" zoals ze was opgenomen in "La Flandre Maritime".
Daarnaast bestond ze ook als ontkoppelde versie (gesticht in 1850). Tevens was Leopold PLANCKE ook uitgever-drukker van de "Kurliste" (gesticht in 1852) en "Le Courrier des Bains" (gesticht in 1858).

Opvallend is toch wel dat reeds eind 1862 al deze publikaties waren overgegaan naar de drukkerij van Petrus POTTIEZ.
Of Leopold PLANCKE toen reeds zijn aktiviteit als drukker had gestaakt is niet helemaal duidelijk.

Leopold PLANCKE overleed geheel onverwacht te Oostende op 18 maart 1864 in zijn woning aan de Christinastraat 68 (6). Hij was nauwelijks 32 jaar oud.

We willen opmerken dat Leopold PLANCKE ook nog een jongere zuster

had, nl. Justina (geboren te Oostende op 14 maart 1842), die later in het huwelijk trad met een zekere Firmin DUBOIS (7).
Door dit huwelijk kreeg de familie PLANCKE relaties met Emile DUBOIS-VANPOELVOORDE, van beroep bankbeheerder en ... drukkerij-bezitter.

II : POTTIEZ PETRUS

Petrus Franciscus POTTIEZ werd geboren te Oostende op 25 januari 1839 als zoon van Franciscus Antonius POTTIEZ, werkman (in later leven bediende bij de Genie) en Helena ROUBEDOU (8).

Op 16 juni 1863 trad hij te Oostende in het huwelijk met Ludovica Melania DAGHELET (geboren te Oostende op 2 december 1823) (9).

Onze vroegste vermelding als zelfstandig drukker gaat terug tot 30 december 1862.
Toen reeds was POTTIEZ verantwoordelijk voor de druk van de liberaal gezinde krant "La Flandre Maritime".
POTTIEZ was Leopold PLANCKE (ut supra) als drukker van de krant opgevolgd.
Opvallend daarbij is dat alle seizoenkranten door PLANCKE gesticht en gedrukt, zich eveneens in de drukkerij POTTIEZ bevinden (ut supra).

Te oordelen naar de adresvermelding op de krant zelf was de drukkerijk gelegen aan de Christinastraat 101.
Op 1 augustus 1863 vinden we de drukkerij terug aan de Groente-markt 2 (10).
In latere jaren krijgen we ook opgegeven Hofstraat 1 en Christina-straat 6.
Het eerste adres was bewoond door Jean-Baptiste GODTFURNEAU, terwijl laatst vernoemd adres de verblijfplaats was van Adolphe WAHLEN FIERLANTS.
Dus hier niet zozeer de adresvermelding van de drukkerij, maar wel de plaatsvermelding van waaruit de redaktie werd geleid.
In latere jaren zouden zowel Adolphe WAHLEN-FIERLANTS (1867), als Jean-Baptiste GODTFURNEAU (1868-1870) POTTIEZ als drukker van "La Flandre Maritime" opvolgen.

Het laatste door ons aangetroffen nummer van "La Flandre Maritime" op naam van Petrus POTTIEZ is gedateerd 12 april 1866.

In betrekking tot eventuele relaties met andere kollega-drukkers hebben we volgende referenties.
Zo bestond er reeds in 1863 een vriendelijke relatie tussen Petrus POTTIEZ en drukker Leopold DUCLOS-WEYSEN (11).
Van Leopold DUCLOS-WEYSEN willen we voorlopig alléén kwijt dat hij vanaf 1876 instond voor de uitgave en druk van het katholieke weekblad "De Duinengalm".
Leopold DUCLOS-WEYSEN was op zijn beurt ook zeer nauw bevriend met drukker Jean ELLEBOUDT (12).

Ook had Petrus POTTIEZ een jongere zuster Rosalie Cathérine (geboren te Oostende op 3 september 1843) die op 26 november 1863 te Oostende in het huwelijk trad met een zekere François Pierre VAN DE CAYSEELE.
Één van de getuigen aangebracht door de bruidegom is zijn schoon-broer Pierre BALZAERD van beroep ... drukker (te Gent) (13).

Uit wat voorafging moeten we vaststellen dat de drukkerij van POTTIEZ verdween naar het einde van het jaar 1866.

Amper 28 jaar oud overleed Petrus POTTIEZ te Oostende op 28 december 1867 in zijn woning aan de Werfstraat 3. Als beroep werd opgegeven herbergier (14).

Patrick VANDENABEELE

Voetnoten

(1) Burgerlijke Stand Oostende - geboorten 1832 - 3r°.
(2) Ibidem.
(3) La Flandre Maritime, 26 november 1851/1 A-B.
(4) Ibidem, 18 november 1859/1.
(5) Ibidem, 20 november 1860/1.
(6) Burgerlijke Stand Oostende - overlijdens 1864 - akte 95.
(7) Burgerlijke Stand Oostende - huwelijken 1867 - akte 45.
(8) Burgerlijke Stand Oostende - geboorten 1839 - akte 37.
(9) Burgerlijke Stand Oostende - huwelijken 1863 - akte 61.
(10) Le Courrier des Bains, 01 augustus 1863/1.
(11) Burgerlijke Stand Oostende - geboorten 1863 - akte 578.
(12) Burgerlijke Stand Oostende - huwelijken 1860 - akte 29.
(13) Burgerlijke Stand Oostende - huwelijken 1863 - akte 116.
(14) Burgerlijke Stand Oostende - overlijdens 1867 - akte 488.

# # # # # # # # # # # #

TWEE PRIJSVRAGEN OVER ONZE KUSTSTREEK

Door de "Koninklijke Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten van België" (Brussel) worden twee academische prijsvragen uitgeschreven die voor de kennis van de kuststreek van belang en nut zullen zijn. In de "Klasse der Wetenschappen" worden voor het jaar 1986 een aantal prijsvragen op academisch niveau gesteld, waaronder wij 2 onderwerpen bij wijze van mededeling vermelden :

- 10. Hydrogeologie van het Duingebied tussen de Haan en Wenduine;
- 11. Vergelijkende studie van de sedimentologie en detailstratigrafie van Eemiaan en Holocene getijdesedimenten in het Oostelijk deel van de Kustvlakte.

Het reglement bepaalt, dat het bedrag van elke prijs voorlopig geraamd wordt op 30.000 ₣ (bij bekroning, vanzelfsprekend). Daarenboven wordt, bij bekroning, het werk eventueel door de Academie uitgegeven, hetzij volledig, hetzij gedeeltelijk. Aan te stippen valt, dat ingezonden antwoorden zo goed als steeds werken betreffen die vooraf als doctoraat verdedigd werden aan een universiteit. Dit alles neergeschreven om maar te wijzen op het feit dat ook aan de universiteiten aandacht besteed wordt aan de studie van onze Belgische kustregie.

E. SMISSAERT

OOSTENDSE NUMISMATIEK

Ziekenbond Help U Zelf te Oostende

De Werkersbond HELP U ZELF te Oostende, beter gekend onder de naam Liberale Ziekenbond HELP U ZELF.

De maatschappij werd gesticht op 19 november 1894.

Op 8 februari 1914 werd het eerste feest gegeven in het Liberaal Huis gelegen Sint-Sebastiaanstraat te Oostende en dit ter ere van Dhr. A. VERBEKE, oud-senator.

Help U Zelf schonk ter herdenking aan dit feest een schrijn met 3 medailles aan de heer A. VERBEKE.

Hieronder de beschrijving van dit schrijn :

Schrijn (8,5 op 21,5 cm) in donkerblauwe kleur met gouden versiering

Het schrijn bevat 3 medailles op donkerblauw fluweel.

- MEDAILLE IN BRONS Ø 50 mm

  R. Gezeten vrouw links gericht met lauwerkrans in de linkerhand en een lauwertak in de rechter.
  Op de voorgrond een ploegende boer met 2 paarden. Op de achtergrond zicht op een dorp met stralende zon.

  V. Krans gevormd door lauwer- en eikentakken met midden erin een tekst bestaande uit 11 lijnen :
  HELP U ZELF AAN DE HEER A. VERBEKE OUD SENATEUR TER HERINNERING VAN HET EERSTE FEEST GEGEVEN IN HET LIBERAAL HUIS OOSTENDE DEN 8 FEBRUARI 1914

- MEDAILLE IN VERZILVERD BRONS Ø 50 mm

  Zelfde als medaille in brons.

- MEDAILLE IN VERGULD BRONS Ø 50 mm

  Zelfde als medaille in brons.

Edwin LIETARD

¥ ¥ ¥ ¥ ¥ ¥ ¥ ¥ ¥ ¥ ¥ ¥

EEN OOSTENDENAAR IN DE KETEL-OORLOG (1784)

Anekdoten worden in ons historisch onderricht zeldzamer met de dag. Ze moeten plaats maken voor sociaal economische faktoren die, terecht, de drijfveer uitmaken van menselijke acts. Wie kent nu nog het verhaal van de brik "Louis" die vóór Saaftinge door een Hollandse kotter, "De Dolfijn", onder vuur genomen werd en op wiens dek een ketel verbrijzeld werd ?

De Oostendse schoolmeester van weleer vergat of wist wellicht niet dat een 22 jarige stadsgenoot door keizer Jozef II werd uitgekozen om de blokkade van de Schelde te doorbreken.

Wat was er aan vooraf gegaan ?

In 1648 kwam tussen Spanje en de Verenigde Provinciën de fatale vrede van Munster tot stand. Spanje erkende de souvereiniteit van de Noordelijke Nederlanden die op hun beurt de Schelde gesloten hielden.

Het zat Jozef II dubbel dwars dat Antwerpen als natuurlijke

zeehaven van de zee afgesloten bleef. Altijd had hij zijn onvervreemdbare rechten op de souvereiniteit van de Schelde geproklameerd, zeker wanneer een Oostends zeeman, Lievin VAN ISEGHEM, een project uitdacht om vanuit Antwerpen een lading wijn uit Duinkerke te halen.

Geboren op 16 maart 1762 en zoon van Josse en Maria BRACQ (dochter van Dominique BRACQ, kapitein op de Oostendse Compagnie) wist deze telg van een illustere familie het fort Lillo te passeren. Hollandse oorlogsschepen lieten hem niet verder zeilen dan Saaftinge en dwongen hem rechtsomkeer te maken...

Jozef II, helemaal niet van de kook, belastte Lievin met een tweede opdracht, in een poging de Schelde vrij te maken.

In de nacht van 7 op 8 oktober 1784 koos de "Louis" zee met als inzet zich niet te intimideren door om het even welk Bataafs schip. Het authentiek boordjournaal is bewaard en vertelt ons zijn wedervaren...

Fort Lillo werd, onder Oostenrijks paviljoen, probleemloos voorbijgevaren tot plots een Hollands bootje hen halt toeriep. De kapitein deed navraag omtrent de vreemde bedoening en kreeg te horen dat Zijne Majesteit Keizer Jozef II zich aan geen enkele douaneformaliteit hield, waarop de sloep zich verwijderde. Om 8 u 's morgens werd "De Dolfijn" voorbijgevaren van waarop een kanonschot werd gelost na het hijsen van de witte vlag. Een verwarrende dialoog werd uitgewisseld waarna in de lucht werd geschoten. Driemaal werd met schroot gevuurd op kapitein VAN ISEGHEM waarbij hij aan de rechterslaap ongevaarlijk werd gewond. Op de brug stond ook een ketel die stuk werd geschoten. Lievin zag verder nutteloos aandringen in, reefde de zeilen en wierp het anker.

Een half uur later kwamen 3 officieren aan boord en kregen prompt een keizerlijk dekreet onder de neus geduwd. De drie trokken zich terug om een rapport op te stellen waarna de "Louis" door Hollandse zeelui werd bezet. Enkele dagen later werd het vrijgegeven. De dreiging in de grond geboord te worden was er teveel aan en het roer werd omgegooid... VAN ISEGHEM bezorgde het Algemeen Bestuur te Brussel een feitenrelaas dat via een koerier aan het Weense hof werd bezorgd. Daar tilde men zwaar aan deze feitelijke oorlogstoestand. De woedende keizer begon te wapenen maar werd het slachtoffer van een Europese diplomatie. Toen Frankrijk de Verenigde Provinciën steunde, moest hij genoegen nemen met het Verdrag van Fontainebleau (1785) : de keizer ontving Lillo en Liefkeshoek en een schadevergoeding van 10 miljoen gulden, maar . . . de Schelde bléef gesloten !

En Lievin ? Zijn optreden bezorgde hem een keizerlijke onderscheiding. In 1789 vinden we hem terug als marineluitenant die het bevel voert over een eskader van 3 schepen in het toenmalige Oostenrijkse Triëst. Op 17 april 1790 sterft hij er, amper 30 jaar oud.

Yvan VAN HYFTE

EVEN UW AANDACHT VOOR NAPOLEONTICA IN ONS HEEMKUNDIG MUSEUM

In het Heemkundig Museum van onze kring berusten een aantal zaken die dateren uit het Napoleontisch tijdvak. Ter informatie van de geinteresseerde leden sommen we ze hier even op.

Norbert HOSTYN

1) MOTTE, Charles Etienne-Pierre (1785-1836)
etser, lithograaf, tekenaar en uitgever te Parijs. Exposeerde in de Parijsse salons van 1827 tot 1831.

"HET KAMP DER FRANSEN TE OOSTENDE IN 1805"

Op een kleine obelisk staat een gekroonde portretbuste van Napoleon (midden van de litho). Rechts staan twee officieren die de Engelsen bij middel van een verrekijker observeren. Links, in het verschiet, het profiel van de stad.

Litho van Charles MOTTE naar een tekening van Francisque-Martin-François GRENIER DE SAINT-MARTIN (Parijs, 1793 - Parijs, 1867). Historie- en genreschilder, lithograaf, leerling van DAVID en GUERIN. Had een voorkeur voor Napoleontische onderwerpen.

Tent. : 1964. "Oostende 1000". Oostende

Bibl. : - Catalogue de l'exposition "Ostende 1000", Brussel, 1964, p. 51, nr. 194 (met afb.).
- Georges SOYER, Le drame révolutionnaire et napoléonien à Ostende, Oostende, 1928.
- Robert LANOYE, Oostende's epos, (Ned. vertaling van Jaak VISSENAEKEN), Oostende z.j., p. 79 (afb.).

2) DRAAGMEDAILLES genoemd "DE SAINTE HELENE" (1857) (10 ex)

R. Beeldenaar van Napoleon naar rechts.
Randschrift : NAPOLEON EMPEREUR

V. CAMPAGNE DE 1792 A 1815
A / SES /COMPAGNONS / DE GLOIRE / SA DERNIERE / PENSEE / STE HELENE / 5 MAI / 1821
Gelauwerde rand, bekroond met keizerskroon.

Groen, roodgestreept draaglint.

Brons.

Uitgereikt als bijzonder eerbewijs aan de oudgedienden van het Revolutionair en Napoleontisch leger (1792-1815), na een decreet van Napoleon III (12 augustus 1857).

Bibl. : Carlos LOONTIENS, Le Fort Napoléon. ... Catalogue descriptif, (Oostende), z.j., p. 152-153.

3) DRAAGTEKENS VAN DE SOCIETEIT DER NAPOLEONISTEN (2 ex)

De keizerlijke adelaar aan een rood draaglint waarop een rode kokarde.

Bibl. : Carlos LOONTIENS, Le Fort Napoleon. ... Catalogue descriptif, (Oostende), z.j., p. 152-153.

4) Een overnachtingsbevel; drukwerk + handschrift :

"CITOYEN . . . . . .
EST PRIÉ DE LA PART DE LA MUNICIPALITÉ DE CETTE commune
pour le bien du service de loger un volontaire pour un nuit.
Ostende le 2 ventose 5 ANNÉE REP.
RUE . . . . ."

5) EEN PENNING Ø 6 cm.

R. DONNÉ PAR LA / MAIRIE DE LA VILLE ET PORT / D'OSTENDE/
AUX HABITANTS / DE LA RUE / DE LA CORDERIE

V. LE 15 AOUT 1806 / POUR AVOIR LE MIEUX / DÉCORÉ A L'OCCASION /
DE LA FÊTE / DE ST. NAPOLÉON / ET DE L'ANNIVERSAIRE DE
LA / NAISSANCE DE NOTRE / EMPEREUR ET ROI

6) EEN PENNING Ø 4 cm.

R. Beeldenaar van Napoleon naar rechts. "NAPOLÉON EMP. ET
ROI"
getekend : ANDRIEU

V. Gevleugelde dame met zwaard, palm en lauwerkrans.
"BATAILLE DE MOTENOTTE MDCCXCCVI"

7) EEN PENNING Ø 4 cm.

R. Beeldenaar van Napoleon (gelauwerd) naar rechts.

8) Deel van een biljarttafel

Op de zijkanten van het stuk biljart bevinden zich 2 koperen cartouches een Napoleonbuste voorstellend, boven een keizerlijke adelaar, omgeven door lauwerkransen en eikeloof en standaarden.

De 2 Napoleonhoofdjes klappen om wanneer ze geraakt worden door een biljartbal en fungeren als houdertje voor de ballen.

Hout, groen vilt en koper; 19,5 x 49,5 x 18

Herkomst : "Hotel 't Gulden Hooft", dat het lokaal der Napoleonisten was. Tot aan W.O. II geëxposeerd in het Museum Fort Napoleon Oostende.

Bibl. : Carlos LOONTIENS, Le Fort Napoléon. ... Catalogue descriptif, (Oostende), z.j. p. 75.

¥ ¥ ¥ ¥ ¥ ¥ ¥ ¥ ¥ ¥ ¥ ¥ ¥ ¥ ¥ ¥ ¥ ¥

ADOLPH KOLPING : "BEELDEN UIT HET LEVEN VAN EEN BADSTAD"

Vertaald of samengevat uit
Rheinische Volksblätter für
Haus, Familie und Handwerk.
Zaterdag, 26 augustus 1865

Ja, dit is opnieuw de oude, vertrouwde kamer, waarin ik reeds dikwijls verbleven heb na langdurig, moeizaam werk, en na een hittige, lastige reis van de oevers van de Rijn naar de Noordzeekust om naar geest en lichaam uit te rusten en van de frisse zeelucht te genieten en in de kostbare golven van

de zee te baden. Hoe stil en huiselijk is het in het oude huis, bijna zoals in een klooster. De 85 jaar oude kapitein zit beneden in de achterkamer, die terzelfdertijd zijn werkkamer is, en bidt zijn morgengebed. De oude, maar nog altijd werkzame huishoudster is reeds druk bezig in de keuken het ontbijt klaar te maken. Alles gebeurt echter zo rustig dat boven in mijn kamer geen de minste lawaai gehoord wordt. Het is nog heel vroeg in de morgen. De lieve zon staat weliswaar reeds meer dan een uur aan de hemel, die er vandaag zuiver uitziet, alsof hij gedurende de nacht schoongemaakt was. Het stadje zelf ligt met de grote meerderheid van zijn bewoners en gasten er nog zo rustig bij, alsof de nieuwe dag te vroeg gekomen was. Het waren tot vandaag echt warme dagen, en de verzwakkende hitte zit nog in mijn ledematen. Dus, naar buiten ! Zo vroeg mogelijk ! En laten we eens zien of de frisse zeelucht geen verkwikking brengt.
In de grote straat die het stadje van het station tot aan de zeedijk ongeveer in het midden doorsnijdt, heeft men zich opnieuw op het seizoen voorbereid. Er zijn bijna geen huizen, waar geen gemeubelde kamers te huur zijn. De winkels zijn van frisse waren voorzien. Parijs en Brussel zenden hun verleidelijke artikels. De oude en nieuwe hotels strekken overal hun lange armen uit, om de gasten op te vangen.
Allen willen profiteren van het seizoen, om daarna het geld te verteren. Men is nog aan de voorbereiding toe, want het seizoen is eigenlijk nauwelijks begonnen. Hier en daar komt het stadje tot leven. De markt is een burcht vol ezelskarren. De talloze grote en kleine korven met groenten, eieren, boter en gepluimde kippen staan in het gelid opgesteld. De marktkramers moeten reeds van vóór zonsopgang op de been geweest zijn.

Er is nog een korte afstand, en dan kan men langzaam over een aantrekkelijke brug gaan, die slechts enkele jaren geleden opgericht werd en nu reeds overbodig wordt. Die gekke, nutteloze gracht moet binnenkort gevuld worden, zodat de stad rechtstreeks bij de zee kan liggen. Ook in dit land kan men dus door kostbare, maar nutteloze openbare werken waardevol geld verkwisten. Er is in de badstad verder weinig veranderd, behalve het kursaal, waar een groot, ruim, glazen huis aangebouwd werd, zodat de voorname lui zich behoorlijk tegen het slechte weer kunnen beschermen en zich kunnen laten bewonderen.
Maar kijk eens ! Daar ligt de grote, geweldige zee in de heerlijke morgenzonneschijn aan onze voeten, een onmetelijke spiegelvlakte, die nauwelijks hier en daar door een briesje bewogen wordt. Kleinere en grotere vissersschuiten met hun gelijkvormige zeilen rusten tot aan de horizont op de schitterende watervlakte. Lusteloos slaan de wijkende strandgolven -het is ebbe- tegen de oever. En toch geurt de zee op deze morgenstond zo fris en verkwikkend, en zendt de nauwelijks waaiende zeewind de luchtgoven zo zacht en koel over, dat men onwillekeurig blijft staan, zich om de zee verheugt (wie ziet haar terug en begroet haar niet met vreugde ?) en met begeerte de morgendrank opslurpt, die de hand van God hier zo rijkelijk uitdeelt. Men ademt diep, altijd dieper. Het is alsof men lichaam en ziel wil volzuigen van deze heerlijke lucht, en alsof men terzelfdertijd alle onzuivere stof, geur en walm die men tot nu toe heeft moeten inslikken, uit zich wil drijven.
Men begint zich zelfs langzamerhand altijd maar hoger op te richten. Het is tenminste alsof de frisse, vochtige zeelucht aan het lusteloze lichaam reeds de juiste, natuurlijke veerkracht terugschenkt.

Dit is zeker : wie in de vroege morgenstond een behoorlijke wandeling aan zee maakt, en dan voor het ontbijt terugkeert, brengt een andere eetlust mee, en een frisser geest dan degene die zich uit het warme bed naar de koffietafel moet loodsen en die de eerste gave Gods van de dag met een slaperig gezicht aankijkt.

Hoe eenzaam en stil is het nog langs de hele kust. Een feestelijke, bijna heilige rust ligt over zee en strand, die baden in een stralende zonneschijn. Er is nauwelijks één mensenziel verschenen om van deze heerlijkheid te genieten. Ach, de meesten hebben gisteren waarschijnlijk tot diep in de nacht genoten, en verteren nog moeizaam de restanten. Laten we verder het strand opwaarts gaan. Het gaat immers, of men nu naar het zuidwesten of naar het noordoosten gaat, altijd opwaarts. Misschien treffen we bij de bekende badplaatsen bekende gezichten aan. Die vier- tot vijfhonderd badwagens, die het seizoen nodig heeft, zijn in 't gelid opgesteld met het rondreizende bureau en de magazijnen voor de badpakken. De "zeewijven" ("Meerweiber"), de badvrouwen in hun lange donkerblauwe rokken, en witte kappen, en ook de baders in hun rode broeken en truien, die door een gordel samen gehouden worden, zijn reeds ter plaatse. Het reglement schrijft de badvrouwen voor dat ze 's morgens reeds om vijf uur op het strand moeten zijn. Ze moeten er zo lang blijven, als de baders hun dienst wensen. Dit geldt voor de zon- en feestdagen, zodat het badpersoneel zijn kerkelijke plichten niet kan vervullen. Het bestuur van de dienst der zeebaden bekommert zich natuurlijk niet om kerkelijke plichten. Het enige waar het op aankomt, is zoveel mogelijk winst te halen uit het seizoen. Deze "zeewijven" en "zeemannen" (1) zijn een zeer bijzonder volkje, en het loont wel de moeite om hen even van naderbij in ogenschouw te nemen. Het moeten wel gezonde, en sterke mensen zijn. Dit blijkt uit hun werk. Ze begeleiden namelijk de baders die het verlangen, zodra deze de badwagen verlaten, van het ondiepe water naar het diepere. Ze moeten bij hen blijven, tot het bad genomen is. Bij rustige zee reikt het water meestal tot de heupen van de helpers, zodat slechts het onderste deel van het lichaam nat en koud wordt. Bij golvende zee echter worden ook deze mensen nat tot aan de hals. Na het bad dat van vijf tot vijftien minuten duurt, kunnen baders zich in het wagentje omkleden. De helpers daarentegen blijven aan het werk, en bijgevolg heeft het wisselen van kleren geen zin. Een hele voormiddag zo rondlopen zou volgens de schrijver voor normale mensen noodlottig zijn. Hun winst noemt Kolping behoorlijk. Een verfrissing is voor de badvrouwen een kopje koffie, voor de mannen een borrel. Deze mensen zijn bij hun zwaar werk meestal toegewijd en opgewekt, soms zelfs uitgelaten.

Welke zijn nu de gevolgen van hun werk voor hun gezondheid ? Volgens de Duitse kapelaan was het merkwaardig dat de vrouwen dit zwaar labeur beter verdroegen dan de mannen. Hij had vastgesteld dat gedurende de laatste twaalf jaar een groot deel van de mannen aan de gevolgen van het werk bezweken was. Het mannelijk deel van het personeel was reeds volledig vervangen. De badvrouwen (Kolping blijft hen "Meerweiber" noemen) hadden wonderlijk genoeg stand gehouden. Er waren er zelfs nu nog bij die, zodra het werk

---

(1) personeel voor baden

voorbij was, even opgeruimd in een kring op het strand dansten als vóór acht of tien jaren. Er waren prachtexemplaren bij. Ze hadden een bronskleurige huid, alsof ze jaar in jaar uit in de zee waren blijven wonen. Hun leeftijd lag tussen 30 en 50 jaar. Wie jonger was, zou de nadelen voor de gezondheid nog minder kunnen verdragen.

De toewijding van al deze mensen vond Kolping merkwaardig. Hij zelf kwam telkens verkwikt en als een herborene uit het water. Na het bad maakte hij meestal nog een strandwandeling. Daar tussen de duinen en de ruisende branding te lopen, zonder mensen in het rond, was voor hem een buitengewone ervaring, die tot zingen of tot aanbidden aanzette. Tijdens zijn terugweg viel het op dat de vertegenwoordigers van "de voorname wereld" op dit vroege uur nog niet op stap waren. Zij zouden slechts veel later opdagen. Van een frisse vroege morgen aan zee weten deze mensen meestal niets te vertellen. Zij hadden het immers gisteravond tot diep in de nacht zeer druk.

*
* *

Zaterdag, 2 september 1865

. . . Badgasten wandelen naar de zee, anderen komen terug. Aan de deuren van de kroegen staan werkloze kelners, met hun servet over de arm geslagen, de voorbijgangers gade te slaan. Ze zijn zeer talrijk voor de nog kleine schare verlofgangers. De wereld van kroegbazen en kelners heeft iets zeer bijzonders gedurende zo'n zomerseizoen. In weinig tijd moet veel geld verdiend worden. Zo niet gaat de hele zaak ten gronde. De meeste hotels zijn buiten het seizoen van drie maanden gesloten. Dan zijn huis en inrichting een dood kapitaal.

Zeer eigen aan het seizoen zijn de vele honden, die bij het zwakke geslacht van een bijzondere bescherming genieten. Het is opvallend hoeveel vrouwen door hun hondje uit wandelen worden genomen. Andere damens dragen hun lieveling, behoorlijk gewassen, gekamd en gekapt op de arm, met een zorg die ontroerend zou zijn, indien het niet om een hond ging. Wanneer het nog katten waren; maar neen, honden moeten het zijn, want de hond is nu mode.
"Dit is een echt hondenseizoen" zei een stevige, Duitse badgast, die Kolping voor het eerst op deze mode opmerkzaam maakte. Een dame merkte op dat mode een streng gebod was. "Men onderwerpt zich er aan en daarmee basta !"
De kapelaan was verrast en besloot dat de mode nog strenger was dan de geloofsartikels.

Langs het strand wandelend snoof Kolping gulzig de adem van de zee op, een medicijn die zo kostbaar was, zoals elk dokter ze wel kon voorschrijven, maar zoals geen dokter ze bereiden kan. Het was volgens hem de juiste drank voor het afgematte lichaam, voor verslapte zenuwen, vermoeide longen, een trage lever, en voor een zwaar hoofd.
De meeste mensen waren volgens de kapelaan te druk bezig met het lezen van romannetjes, met brei en haakwerkjes, maar weinigen dachten er aan om zichzelf wat echte rust en bezinning te verschaffen. Wat niet aantrekkelijk en met bonte kleuren voor hun ogen

danste, werd voor deze mensen vlug vervelend. Het viel hem op dat sommige mannen in ijdelheid voor de vrouwen niet moesten onderdoen. Om de haverklap gingen ze zich omkleden in opvallende kleuren. Hij was niet zo afkerig van een kleurrijke kledij, maar vondt dat niet alles past voor iedereen. Hierbij hekelde hij dezen die er op uit waren om op te vallen door hun gekunstelde opschik. Hij vroeg zich af hoe zij aan een roze huidskleur en aan die weelderige haren kwamen, die 's morgens bij het zeebad nog bleekgezichten waren met dunnen haarvlechten.
In het schouwspel dat dit modieuze volk elke avond vóór het kursaal aanbood, speelden de Joden ("die Kinder Israels") een hoofdrol. "De mode beveelt en zwijgend gehoorzaamt de wereld" besloot hij.

Zaterdag, 9 september 1865

Aan zee waren er ook onuitstaanbare dagen. Soms bracht de afmattende zuidenwind die uit het binnenland kwam, een massa insecten met zich mee uit de kwalijk ruikende kanalen, vijvers en poelen van de streek. Men kon er zich moeilijk tegen weren. Wie drank bij zich had, moest het glas met de hand bedekken. Op zulke verzengende dagen vond men enkel schaduw in de kroeg, en bracht het zeebad geen verkwikking. Zo'n insectenplaag duurde echter meestal niet lang. Spijts alles bleef Kolping de schoonheid van hemel en zee bewonderen, waarover volgens hem nog zoals op de eerste scheppingsdag de geest van God zweefde.
De kapelaan uit Keulen kon het opnieuw niet nalaten kritiek uit te brengen op de modieuze bezoekers van het kursaal, die op hun hoed een of ander vogelsoort meedroegen, een paradijsvogel, een fazant of een koekoek. Deze mensen keerden de rug naar de zee, de zon en de prachtige avondhemel, en waren er enkel op uit om zelf gezien te worden door anderen.
"Sehen, besehen und gesehen werden, das ist das offene Geheimniss der ganzen Zusammenkunft."
Adolp Kolping besluit met zeer moraliserende beschouwingen over opvoeding, vooral dan over de opvoeding van de vrouw, die volgens hem meer zou moeten toegespitst worden op haar taak als huisvrouw, en niet op die van "paradepaardje". Hij heeft echter zijn betoog niet kunnen beëindigen, wegens zijn ziekte en dood.

John GHEERAERT

DE BEL-AIR

Bij het vernemen van het heuglijk nieuws dat het Stadsbestuur van Oostende het Hôtel Bel-Air aangekocht heeft om er de diensten van het Officieel Bureau van Toerisme in onder te brengen heeft "De Plate" een eendrachtige "bravo !" geroepen.

"De Plate" is overtuigd dat deze oplossing, die ongetwijfeld een goede is, door de overgrote meerderheid van de Oostendenaars zal goedgekeurd worden.

Aldus krijgt de toeristische infrastructuur zeker een goeie ligging en blijft het Marie-Joséplein een ongeschonden parkje in het stadscentrum.

Het Hotel Bel-Air heeft al een brokje Oostendse geschiedenis achter zich. Dit kan men o.a. vaststellen aan de prentkaarten op onze 2 fotobladzijden afgedrukt.

August VAN ISEGHEM
Voorzitter

HET HOTEL BEL-AIR IN HET VERLEDEN

Een volledige historiek van het Hotel "Bel Air" zou heel wat opzoekingswerk vragen. Toch hebben we, gezien de grote gebeurtenis van de aankoop van de "Bel Air" door het Stadsbestuur, niet willen nalaten om U aan de hand van enkele oude prentkaarten de door ons gekende bestemmingen van het gebouw te leren kennen.

1. Vóór 1914 was aldaar het gekende restaurant MAXIM'S. Daar vergaderden de inrichters van de eerste vliegtuigmeeting die in 1909 op het strand te Oostende plaatsvond.
2. Na de Eerste Wereldoorlog kwam er zich een mode-zaak vestigen : HAUTE COUTURE ARMAND. In grote letters kon men lezen : "COUTURE ARMAND FOURRURES". (ca. 1924 1927).
3. In 1928 opnieuw een restaurant : "RESTAURANT FRAY".
4. Enkele jaren later werd het "RITZ HÔTEL" (ca. 1934 ?).
5. Op foto's in 1938 zien we reeds de naam "HÔTEL BEL AIR" verschijnen.
6. Na de Tweede Wereldoorlog werd het beschadigde en verouderde Hôtel Bel-Air helemaal vernieuwd. In de vergaderzaal werd de dames-serviceclub "Les Soroptimistes" gesticht. Na verschillende eigenaars, en een faillissement, werd de restaurantzaal gebruikt als verkoopszaal voor Oosterse tapijten, vazen en dergelijke sierwaren.

Omer VILAIN

VAN "BEL AIR"...

V.P.F. DÉPOSÉ
N° 5. OSTENDE. — Boulevard Van Iseghem et rue Longue
RESTAURANT MAXIM'S
HOTEL

Ostende Boulevard Van Iseghem et la rue Longue

Ostende - Oostende - Ostend
Boulevard Van Iseghem et la rue Longue, vue prise de l'Hôtel Wellington.
Van Iseghemlaan en Langestraat, gezien van het Wellingtonhotel.
Van Iseghem Boulevard and Long Street taken from the Wellington Hotel

THE COMMENTARIES OF SR FRANCIS VERE

SLAG VAN OOSTENDE (9)

Het is zeker dat, zo de Generaal fout is in zijn daden: hij leende onze personen daarvoor, en wij zijn in Uw macht. Ik heb geen schrik, zo lang ik het woord van Don Augustino heb, voor mijn veiligheid.
De nobele Heer, bewogen door mijn vertrouwen, nam mij in zijn armen, en verzekerde me opnieuw met voorkomendheid. Hij was even goed als zijn woord.

Dit voorbij zijnde, vertelde hij me dat hij dit alles aan de Aartshertog zou overbrengen, en vroeg me mijn mening voor de toekomst. Ik vertelde hem dat het geheel een misverstand was geweest, buiten alle twijfels, en vroeg om de Generaal te mogen schrijven over de huidige toestand van zaken, de ontevredenheid van Zijne Hoogheid, het gevaar waarin wij betrokken waren, en het verder doel van onze besprekingen. (:159).

Dit antwoord werd aan Zijne Hoogheid overgemaakt door Owen, en daarop werd een gezant naar de stad gestuurd. Het gevolg was dat de afgevaardigden werden vrijgelaten.

De Generaal was gelukkig met de terugkeer. Hij had schrik geleden om ons, die -zoals Kapitein Charles Raffart me achteraf vertelde- niet klein geweest was voor mij. Wat kan ik doen voor mijn Luitenant-Kolonel, die ik graag terugzag, en graag mijn losgeld vijf maal betaalde.

Hij was zelfzeker in de hoop op rechtvaardigheid van de vijand. Schrik voor een slechte afloop -zei hij- kon ik niet beter lijden dan voor het goede doel. De reden waaraan hij dacht, en waarom hij zo handelde, was tijdwinst voor de werken in de oude stad. Die werken kenden een goede vooruitgang omdat er geen aanvallen waren en alle handen meteen aan het werk konden gezet worden in het graafwerk met de wapens schietensgereed bij de hand.

Hij behandelde de zaak zo, dat de afgevaardigden weldra terugkeerden, maar de oude stad en de versterkingen waren intussen duizend man sterker geworden.
Hij kon dit niet gedaan hebben, wanneer de onderhandelingen ogenblikkelijk begonnen waren, zo vermeed hij een eerste gesprek.

Zo nam hij de zaak op- ieder heeft zijn eigen manier van handelen-, en zo was de oplossing zeker en veilig voor hem en zijn doel. (:160).

Edward Goldwell, een gentleman, die hem dan in zijn kamer opwachtte om hem te verwittigen van hun komst, verweet hen verraad van hun zijde, en maakte daarvan de reden waarom zij niet in de stad mochten blijven.

Deze discussies gingen tussen hen en de Generaal. Intussen kwam er het hoge tij, het water steeg zo hoog, dat er geen overgang meer mogelijk was zonder schip. Een schip was er niet te vinden op die zijde van de stad, en er werd ook geen gebracht, want dit doorkruiste zijn bedoelingen.

De afgevaardigden moesten ter plaatse blijven, maar hij moest hen mijden. Hij kon zijn taak niet doen, met hun ogen en oren zo dicht bij hem.
Daarom stuurde hij hen naar hun vrienden op de oostzijde. Wijselijk zei hij dat eer dat zij opnieuw ter plaatse waren op de zuid- en westzijde om Zijne Hoogheid te bereiken, en de zaak in de raad te bespreken, daardoor kwam er een winst in zijn voordeel van een ganse winternacht en een groot deel van de daaropvolgende dag. Dit viel ook zo uit, en buiten zijn wil om duurde het nog langer.

Bij de terugkeer van de afgevaardigden kwam het gesprek op gang. Hij feestte met hen, dronk en onderhield zich met hen, maar kwam niet ogenblikkelijk aan de toedracht van de zaak, hoezeer zij ook aandrongen.
En zo werd dat deel van de dag en de ganse nacht doorgebracht.

Het zelfde was ons overkomen in het kamp, uitgezonderd de drank. Er was geen overdaad, maar een goede en vriendschappelijke ontvangst. (:161).

In de morgen kwamen vijf schepen uit zeeland de rede opgevaren met 400 man aan boord, samen met de materialen voor de zeeweringen.
Ze landden op het strand met sloepen en lange boten, maar zonder resultaat werden ze beschoten door de vijand.

De aankomst van de hulp van de Staten werd door de Generaal in dank aangenomen om de overeenkomst te verbreken. Nochtans waren de besprekingen nog niet begonnen.
De afgevaardigden werden ontlast, en Cerano kwam als eerste terug. Het was mijn recht om als eerste te gaan, maar ik stuurde Kapitein Fairfax naar Don Juan de Pantochi, die zei dat hij verlangde dat ik bleef, enkel om mijn aangenaam gezelschap, en daar ik hun taal sprak. Ik ging akkoord om geen slechte indruk van mijn integriteit te geven.

Wanneer Fairfax in de stad kwam vertrok Ottanes, en ik na hem.
De Generaal was niet vreugdevol dat ik wegbleef van mijn beurt, maar wanneer ik de reden opgaf, scheen hij tevreden.

Generaal Vere had nu een deel van de langvermelde voorraden ontvangen, samen met de belofte van nog meer. Dadelijk werd de overeenkomst brutaal verbroken, en hij stuurde aande Aartshertog volgend schrijven: (:162).

"Tot hiertoe hielden we het om zekere redenen als nodig te onderhandelen met de afgevaardigden van Uwe Hoogheid.

NAAR TOERISMEBUREAU!

Terwijl wij een conclusie naderden over de voorwaarden en de artikelen, kwam de oorlogsvloot aan met voorraden. Zo kunnen we niet meer volwaardig aan de overeenkomst voldoen, wat Uwe Hoogheid niet kwalijk zal nemen. Niettegenstaande Uw kracht daalt, zal U ons niet weigeren, als een goede Prins betaamt, om tot een gesprek met uw Hoogheid te komen.
Uit de stad Oostende, 25 december 1601 (get) Francis Vere".

Na al die moeilijkheden voor de Aartshertog om het beleg te houden, werd nu ook zijn eer in de zaak betrokken, samen met wat nog overbleef van hoop voor de inname van de stad. (:163).

Hij was ontmoedigd. Met eigen ogen had hij dit aangezien wanneer hij met de Infante, vergezeld van een gevolg van twintig dames en heren, de stad in ogenshouw nam, steeds met de hoop er binnen te trekken.

N.v.d.v.: Vlietinck schrijft daarover op blz. 290: "Des anderen daags, 1e Kerstdag, bleef de wapenstilstand nog doorgaan en er verenigden zich op de terreinen rondom de stad duizenden toeschouwers van de omliggende plaatsen. Het was een volkomen kermis of volksfeest, waarbij ook de Aartshertog met zijn staf, en de Aartshertogin met twintig hofdames tot nabij de wallen kwamen, en belegeraars en belegerden samen een glas dronken en feest vierden".

Nu was zijn hoop verloren na zoveel vertrouwen, en de vraag voor een grote aanval op de stad kwam naar voor. Dit heel speciaal, omdat juist vóór het gesprek, alles daartoe gereed was.

Was het om wille van de opheffing van de overeenkomst of de hogere sterkte van de stad, maar geen belangrijke aanval volgde vele tijd daarop.

We hebben redenen om te geloven dat Vere dit nooit bekloeg. Hij had meteen nog de tijd om aan zijn verdediging te werken met 1200 man, acht dagen lang. Al die tijd stond hij, zelfs bij nacht, bij laagtij op wacht, daar dit het meest gevreesde tijdstip was.

Dit was meteen ook een steun voor zijn manschappen, terwijl spionnen hem van de voorbereidingen van de vijand op de hoogte brachten.

Zorgvuldig werden de hoofdbolwerken Helmont en Sand-hill, samen met de andere, voorzien van kanonnen en stenen, aangevuld met de andere voorzieningen.

Intussen spaarden de belegeraars hun poeder niet. De schepen die dag- en nacht de stad bevoorraadden, waren dan ook de reden voor veel salvo's tussen de stad en het kamp.

De zevende januari was "de" dag voor de belegeraars. Gans de dag bestookten zij, zonder onderbreking, de bolwerken Sand-hill, Helmont en Porc-espic, samen met de omringende plaatsen.

Dit gebeurde met 18 kanonnen uit twee batterijen, één aan de voet van de duinen op de "catteys" en de andere op de zuidzijde daarvan. (:165).
De kanonniers telden 2000 schoten op die zijde van de stad, alle kogels wogen 40 of 46 pond het stuk.

Na dat ik zover betrokken was, ontmoette ik Henry Hexham, die in de strijd gewikkeld was, hier volgt zijn verhaal:
Zijne Hoogheid de Aartshertog was in het ootje genomen door de overeenkomst, en dat had hem zwaar gekwetst.
Dit bracht ook de woede teweeg in de Oorlogsraad die hem afgeraden had om een aanval uit te voeren op de dag dat het gesprek een aanvang diende te nemen.

Niemand durfde de Aartshertog gedurende een drietal dagen in de ogen kijken na die gebeurtenis. Anderen, om hem aangenaam te zijn drongen aan op een aanval. Hierop nam Zijne Hoogheid een besluit tot wraak op de stad. Hij zou hen allen te vuur en te zwaard brengen, en zijn kommandanten en soldaten zwoeren met hem die eed. Wanneer zij de stad zouden betreden, zou man, vrouw, noch kind gespaard worden.

Nadat de vijand met meer dan 163.200 kanonschoten de stad op de knieën zou gebracht hebben, zou geen enkele steen nog bovenop de andere staan; maar nu, om zijn woede en wraak op ons te koelen, op de 7e januari, vroeg in de morgen, begon hij met 18 kanonnen en halve kanonnen op ons te vuren met kogels van 40 tot 48 pond stuk uit hun batterijen.

Ook het geschut op hun cattey aan de voet van de duinen beschoot de Zand-hil, de Porc-espic en Helmont (:166).
Gans die dag tot tegen het avondgloren werd Sandhil beschoten, en de oude stad kreeg 2200 kanonschoten te verduren.

Zo erg was de beschieting dat de plaats eerder de naam van IJzeren heuvel dan Zandheuvel verdiende. De heuvel zat zo vol kogels, dat vele onder hen er af rolden in de False-bray, en kogels die insloegen op reeds eerder ingeslagen kogels, vlogen in stukken de lucht in.

Tijdens deze beschieting maakte de vijand verdere voorbereidingen tot de eigenlijke aanval. Ladders werden aangebracht, munitie en handgranaten werden samen met ander materiaal opgeslagen. Dit bracht meteen ook vermoeidheid in de rangen.

Graaf Farnese, een Italiaan, zou eerst aanvallen met 2000 Italianen en Spanjaarden; hun doel Zand-hill, de bres, en de rand van de oude stad.

De Gouverneur van Diksmuide met 2000 man, Spanjaarden en anderen, zouden Porc-espic en Helmont voor hun rekening nemen.

Nadruk verboden

Ⓐ G.B.L.
Grafisch Bedrijf Lammaing

STUDIES OVER OOSTENDE EN DE KUSTSTREEK IN 1981

VERANTWOORDING :

Gewoontegetrouw stellen wij op schrift wat wij door grondig en aandachtig excerperen van de jaarlijkse lopende "Bibliografie van de geschiedenis van België", jaar 1981, aangetroffen hebben, en wat Oostende en de kuststreek meer in het bijzonder kan aanbelangen. Aan te stippen valt, dat dit onontkomelijk een subjectieve keuze is van ondergetekende, gepuurd uit een overvloed van zgn. 'bibliografische nummers'; deze keuze, naar beste vermogen en inzicht verricht, kan niet en wil ook niet aanspraak maken op volledigheid.

De bedoeling van zo'n opsomming is essentiëel : op de hoogte brengen, oriënteren, op de hoogte houden welke boeken en tijdschriftenartikelen weerhouden werden door een aantal beroepshistorici. Bovenvermelde biografie, samengesteld onder leiding van Prof. Dr. Romain VAN EENOO, wordt steeds jaarlijks afgedrukt in de "Revue belge de philologie et d'histoire = Belgisch tijdschrift voor filologie en geschiedenis", deel 60, 1982, nr. 4, blz. 898-1.000.

- nr. 35.273 : GHYSELBRECHT (A.), Archieven in kleinere Westvlaamse steden. Nieuwpoort : Het archief van het oud regime. In : Vlaamse Stam, jgr. 17, 1981, nr. 2, blz. 91-95.

- nr. 35.350 : BAUWENS (Jacques) & GEVAERT (Patrick), De Panne. Tielt, Lannoo, 1981, 207 blz., ill.

- nr. 35.361 : VYNCKE (Yvonne), Oostende in oude prentkaarten. Deel 2. Zaltbommel, Europese Bibliotheek, 1980, 144 blz.

- nr. 35.529 : BOTERBERGE (R.), Over de vuurtorens van Blankenberge. In : Biekorf, jrg. 81, 1981, blz. 260-268.

- nr. 35.602 : COORNAERT (Maurits), Westkapelle en Ramskapelle. De geschiedenis, de fotografie en de toponymie van Westkapelle en Ramskapelle met een studie over de Brugse tegelrie. Tielt, 1981, 474 blz., ill., kaarten.

- nr. 35.847 : BOIJEN (R.), Inventaris van het archieffonds "Oostenrijkse periode, 1713-1795". Brussel, Koninklijk Legermuseum, 1981, 72 blz. (Reeks : Centrum voor Militaire Geschiedenis, nr. 11).

- nr. 35.848 : ALCALA ZAMORA Y QUEIOPO DE LLANO (José), España, Flandes y el Mar del Norte (1618-1639). Barcelone, Panea, 1975, 560 blz.

- nr. 35.993 : DE KRAKER (A.M.J.), De woelingen der watergeuzen in het Vlaamse kustgebied. Een onderzoek naar hun akties in de Vier Ambachten en de gevolgen daarvan tussen 1572 en 1576. In : Oudheidkundige Kring "De Vier Ambachten", 1980-1981, blz. 65-186.

nr. 36.260 : FOULON (Michel) & POULAIN (Michel), Répertoire historique des communes belges de 1831 à nos jours. = Geschiedkundig overzicht van de Belgische gemeenten van 1831 tot heden. Louvain la Neuve, Département de démographie, 1981, 252 blz.

- nr. 36.280 : EVERAERT (H.), Herinneringen uit de wereldoorlog 1914-1918. In : De Plate, jrg. 10, 1981, blz. 13-16 en 37-42. (= dagboek).

- nr. 36.294 : COCLE (Paul), West-Vlaanderen in mei '40. Roeselare, Roularta, 1981, 224 blz.

- nr. 36.317 : SCHEPENS (Luc), De Belgen in Groot-Britannië 1940-1944. Feiten en getuigenissen. Nijmegen, B. Gottmer; Brugge, Orion; 1980, 238 blz.

- nr. 36.469 : Willemsfonds, afdeling Oostende : 1880-1980. Oostende; Willemsfonds, afdeling Oostende; (1980), 238 blz.

- nr. 36.681 : CONSTANDT (Marc), Delbouille en Dujardin : twee pioniers van het Oostendse toerisme. Brugge, M. Van de Wiele, 1981, 60 blz. (Bijdragen tot de Westvlaamse geschiedenis, nr. 1).

- nr. 36.682 : CONSTANDT (Marc), Westende : een geslaagd Brussels toeristisch initiatief (1896-1914). In : Handelingen van het Genootschap voor Geschiedenis 'Société d'Emulation', deel 118, 1981, nrs. 1-2, blz. 63-79.

- nr. 36.688 : DEVOLDER (Daniël), Geschiedkundig overzicht van het openbaar vervoer in de provincie West-Vlaanderen vanaf 4 augustus 1914 tot 1918. Brugge, Eigen Beheer, 1981.

- nr. 36.690 : DE VOLDER (Daniël), Geschiedkundig overzicht van het openbaar vervoer in de streek van Oostende en Veurne vanaf 1838 tot 1914. Brugge, Eigen Beheer, 1981, 31 blz.

- nr. 36.755 : MENU (Filip), Honderd jaar "Nut en Vermaak". In : De Plate, jrg. 10, 1981, blz. 119-126 en 147-158, bijlagen.

- nr. 36.908 : HOSTYN (Norbert), Vergeten Oostendse schilders. In : De Plate, jrg. 10, 1981, blz. 18-19, 30-31, 62-63, 80-82, 113-115, 144-146, 190-193, 202-204, 243.

- nr. 36.913 : LEGRAND (Francine-Claire), Léon Spilliaert. Tielt, Lannoo, 1981, 248 blz.

- nr. 36.921 : HOSTYN (Norbert), Realisaties van niet-Oostendse architecten te Oostende en omgeving : 1800-1914. In : Biekorf, jrg. 81, 1981, blz. 341-345.

- nr. 36.926 : HOSTYN (Norbert), Oostendse muziekgeschiedenis. In : De Plate, jrg. 10, 1981, blz. 9-11, 34-36, 65, 85, 130, 158.

- nr. 36.945 : HAEST (Juliaan), Ferdinand Vercnocke. Antwerpen, Artiestenfonds, 1980, 149 blz.

Emiel SMISSAERT

"EEN MODERNE WIJK" - DE "OPEX" OF VUURTORENWIJK : OOSTENDE'S OOSTELIJKE UITBREIDING (1)

"Een nieuwe Visserschhaven, een nieuwe Vuurtoren en een nieuwe Vischmijn verhoogen op zeer gelukkige wijze de uitbreiding van ons Vlaamsch visschersbedrijf.
Het was Z.M. koning Albert die een totale wijziging voorstond, wat betreft ons zoo schilderachtig visscherskwartier. Daarvoor waren argumenten te over. Vooreerst was het niet langer doenlijk de aangevoerde visch van het dok naar de oude vischmijn over te brengen. Dit veroorzaakte niet alleen verlies aan tijd, doch de kwaliteit van de visch leed ook hetzij door de zon, hetzij door het zwarte stof van de naburige kolenstapels. Ijs moest zelfs van de overzijde aangevoerd worden, wat een ongerieflijkheid te meer beteekende. Verder was heel het visscherskwartier één woonkazerne geworden en waren de kroegen zoodanig in aantal toegenomen dat ons zeevolk in een gealcoholiseerd ras dreigde te ontaarden. Men begrijpt dat, ook op zedelijk gebied, een ware ondergang van ons volk te voorzien was.
Het Oostendsch Gemeentebestuur heeft dus voor zijn visschers een moderne en gezonde wijk gesticht, waar tevens alle instellingen, zooals dokken, stapelhuizen en vischmijn in hun onmiddellijk bereik werden gesteld.
Vergeten wij daarbij niet, dat de visscherskinderen op die wijze bewaard blijven voor het beroep van hun voorvaderen, daar allerhande "postjes" in een te nabije seizoenstad tal van zeemanszonen aan de scheepvaart ontrukten."

Met deze bewoordingen "bezong" een tijdgenoot, Valère FOUTRY, onderwijzer te Oostende en auteur van "Merkwaardige Bladzijden uit de geschiedenis van Oostende" (Antwerpen, 1938) het nut van de nieuwe visserswijk die in de decennia voorheen waren ontstaan halfweg tussen Oostende en Bredene.
Een Conventie van augustus 1912 tussen de Staat en de Stad Oostende besloot tot de aanleg van een nieuw havencomplex ten oosten van de havengeul. Niet enkel een modern havencomplex met alle aanhorigheden werd gepland, maar ook gronden voor industrie en voor een nieuwe woonwijk voor vissers werd voorzien. Om deze plannen te realiseren diende de volkse wijk die rond de vuurtoren was gegroeid te verdwijnen (2).

De Oude Vuurtorenwijk werd dus totaal onteigend en een nieuwe vuurtorenwijk werd gepland ten Oosten van de Congolaan/nu Dr. E. Moreauxlaan. Die gronden, in totaal zo'n 70 ha. dienden toen hoofdzakelijk voor kleine land- & tuinbouw.

De stad nam de beslissing die 70 ha. gronden in eens te verwerven en er stelselmatig wegen, riolen en andere nutsvoorzieningen aan te brengen en de gronden dan als bouwgrond door te verkopen. De wegen zouden in totaal zo'n 20 ha. van de 70 in beslag gaan nemen.

De bedoeling was verder de werken te financieren met de opbrengst van de verkoop der bouwgronden (Kon. Besluit van 15 jan 1923).

De Stad Oostende besliste verder de afhandeling van het project in concessie te geven aan een op te richten maatschappij. Op 27 december 1924 werd de concessie voor de aanleg van de nieuwe Vuurtorenwijk in aanbesteding gegeven. De Concessie werd verworven door de Heer Michel LEBLEU. Op 16 januari hechtte de bestendige deputatie haar goedkeuring aan deze toekenning.

Conform het lastenboek stichte Michel LEBLEU DE N.V. "Ostende Phare et Extension", kortom O.P.E.X.

Uit het genoemde artikel van Pierre VERRAERT lichten we nog volgende wetenswaardigheden :

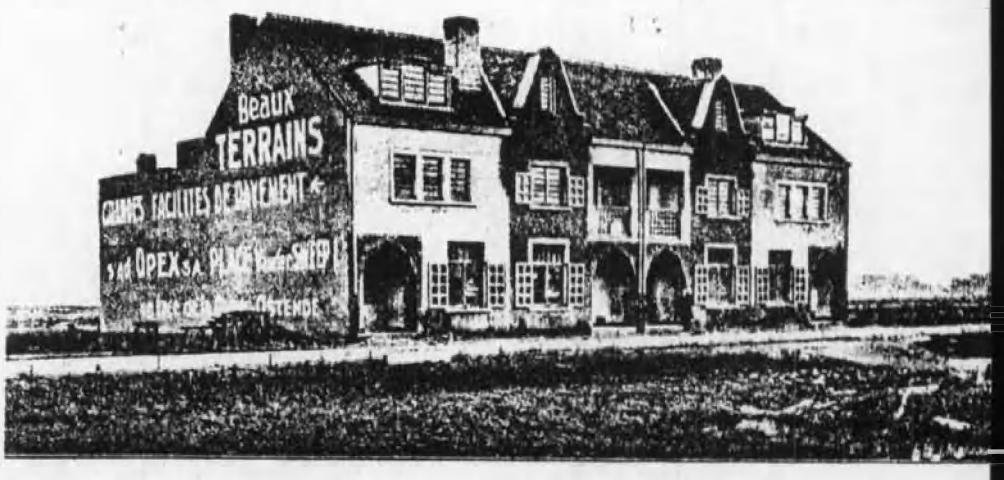

Groupe d'habitations ouvrières construites par la Société Opex.

- STRATEN : urbanisch werden 3 hoofd-straten voorzien : Voorhavenlaan, Stanleylaan en Afrikalaan.

  Deze werden gekalseid; de andere straten werden van moderne betonbedekking voorzien.

- RIOLERING : een systeem "tout à l'égout" (3) waarvan de hoofdcollector uitmondt in een zuiveringsstation in de zuidhoek van de industriewijk in de vissershaven. Bij de collector komt een reservoir om overtollig water bij uitzonderlijke neerslag in een bekken op te vangen, in afwachting van een gunstige waterstand voor lozing van het afvalwater.

- DRINKWATER : te leveren door de "Société Intercommunale des Eaux des Flandres". Een speciale aftakking op de hoofdtoevoerleiding van de maatschappij voedt een nieuwe watertoren hoek Congolaan/ Victorialaan. Ze wordt 30 m hoog en zal een capaciteit van 300 m hebben (4). In de Gemeenteraad van 6 juni 1930 werd tot de bouw van de watertoren beslist.

GAS-ELEKTRICITEIT-SCHOLEN-KERK-OPENBARE GEBOUWEN : worden door toedoen van de Stad Oostende opgetrokken.

SOCIALE WONINGEN : de N.V. OPEX stond tegen gunstige voorwaarden een terrein van 3 ha af aan de samenwerkende vennootschap "De Oostendse Haard". "De Oostendse Haard" had plannen voor een tuinwijk van 152 huizen, tz. 135 ééngezinswoningen en 17 driegezinswoningen, in totaal 186 woningen.

De éengezinswoningen werden verkocht; de kopers konden mits bepaalde voorwaarden, het nodige kapitaal lenen bij de A.S.L.K.

Groupe d'habitations construites par la Société Opex.

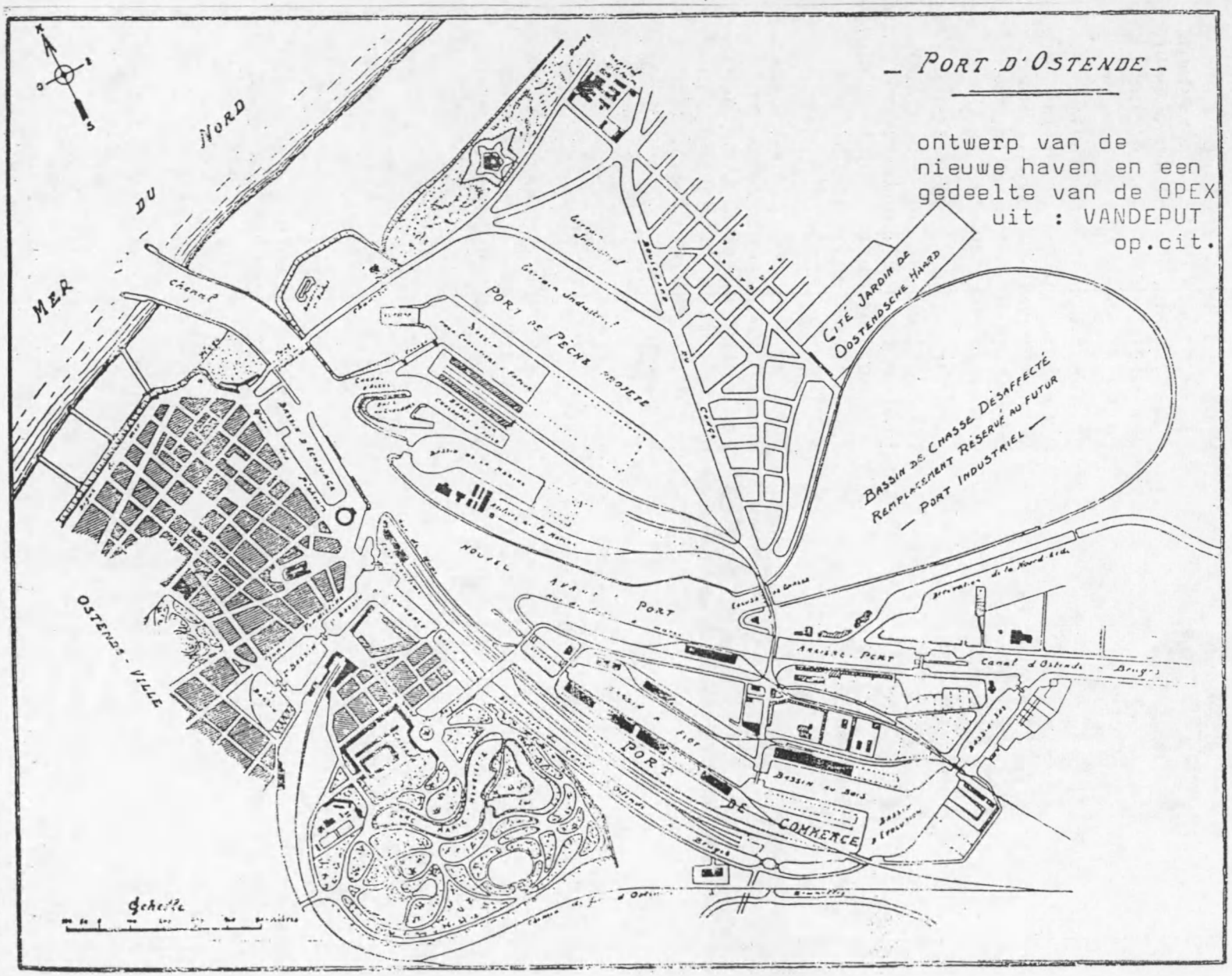
PORT D'OSTENDE
ontwerp van de
nieuwe haven en een
gedeelte van de OPEX
uit : VANDEPUT
op.cit.
MER DU NORD
PORT DE PÊCHE PROJETE
CITÉ JARDIN DE OOSTENDSCHE HAARD
BASSIN DE CHASSE DÉSAFFECTÉ
REMPLACEMENT RÉSERVÉ AU FUTUR
— PORT INDUSTRIEL —
AVANT PORT
PORT DE COMMERCE
OSTENDE - VILLE
Echelle

De watertoren Opex in de Victorialaan (1930).

dit door tussenkomst van de N.V. Leningen "Eigen Haard".

In het noorden van de Concessie richtte de Stichting Godtschalck (5) een rusthuis voor bejaarde zeelieden en vissers op (1924-1925). Godtschalck had ook plannen voor een wijk voor bejaarde echtparen in de buurt.

Er was ook een speciale visserswijk gepland, gelegen op terreinen van 7 ha die door de Stad ter beschikking werden gesteld van de Stad.

Deze gronden waren gelegen ten westen van de Congolaan (later Dr. E. Moreauxlaan), de begrenzing bestond uit Congolaan, Napoleonlaan en Fortstraat.

De bouw van 300 à 400 huizen was er voorzien. Ze waren exclusief bestemd voor gezinnen die rechtstreeks of onrechtstreeks met de visserij te maken hadden.

*
* *

Pierre VERRAERT besluit zijn bijdrage over de OPEX in VANDEPUT met zijn stokpaardje : de industriële vrijhaven, in te richten op de plaats van de Spuikom en op gronden ten oosten van de OPEX.

(vervolgt)

Norbert HOSTYN

---

1. Als leiddraad gebruikten we : P. VERRAERT, Le futur Quartier du Phare, in VANDEPUT, Ostende et le littoral belge, Brussel, 1932.
2. OOIB 1, nrs 190-193
   OOIB 2, nrs 187-190
3. We nemen deze technische term zo over uit de tekst van Pierre VERRAERT.
4. A. VAN DEN AUWEELE, Gas, electriciteit en water te Oostende, Oostende, 1982, p. 86-87.
5. Aug. VAN ISEGHEM, Godschalck 60 jaar !, in De Plate, 85/266-267.

PUBLICATIES TE KOOP IN ONS HEEMMUSEUM

O. Vilain	Langs de Oostendse Kateien	195 Fr
O. Vilain	Langs de Galerijen	225 Fr
N. Hostyn	Leopold II en Oostende (Historische stadswandeling)	40 Fr
N. Hostyn	Oesterboek	500 Fr
N. Hostyn	Vijf vergeten Oostendse schilders	125 Fr
R. Borrey	Van Boom tot Schip	600 Fr
R. Seys	Vlietinck Geschiedschrijver van het oude Oostende	25 Fr
G. Billiet	O. L. Vrouw Ter Duinen	100 Fr
A. Schyrgens	Le Monde inconnu des Artistes	300 Fr
K. Clybouw	Visserskapel O. L. Vrouw Ter Duinen	145 Fr
K. Clybouw	Jongens van ons dorp	600 Fr
R. Lanoye	Oostende's Epos	400 Fr
J. Gheeraert	Le Mariage de Zotte Louis	125 Fr
J. Gheeraert	Vertellingen uit het Zeepaardje	200 Fr
A. Van Den Auweele	Gas, Electriciteit en Water te Oostende	175 Fr
R. Desnerck	Oostends Woordenboek	1.500 Fr
	Hypodroom Wellington 1883 1983	750 Fr
	Ostendiana II	800 Fr
	Ostendiana III	500 Fr
	Ostendiana IV	500 Fr
	Antony nummer (geïllustreerd)	30 Fr
	Stadsplan van Oostende (met veranderde straatnamen)	20 Fr
	Lijst van drukkers en uitgevers van zichtkaarten van Oostende	25 Fr

Deze publicaties zijn te koop in ons heemmuseum maar kunnen ook besteld worden door storting op P.R. 000 0788241 19 van Heemkundige Kring De Plate, H. Serruyslaan 78, Oostende.(vermeld bedrag + verzending 35 Fr).

Bezit u reeds de foto's van Oostende - Oorlog 1940 ?
(10 foto's - klein formaat)
Te koop in het museum - slechts 30 Fr ! !

Jean Pierre FALISE

HET STEDELIJK VISSERIJONDERWIJS 1886-1986

In deze, hopelijk, mooie meimaand viert het Stedelijk Visserijonderwijs zijn honderdjarig bestaan. Honderd jaar is een hele tijd en dan ook een uitstekende gelegenheid om het geheel even kleuriger in de verf te zetten. Er zal gevierd worden, de directie en het personeel zal het nodige doen om u de geschiedenis van de Stedelijke Visserijschool uitvoeriger te doen kennen, maar "DE PLATE" wil nu reeds als lokale Heemkring de jubilaris van harte gelukwensen en zijn leden van dit feit op de hoogte brengen, samen met een klein licht verteerbaar brokje historiek.

In September 1883 stelden de bevoegde staatsdiensten leergangen in van Zeevaartkunde en Scheepsbouw, te geven aan de onderwijzers van de kust. De bedoeling was deze laatsten in de mogelijkheid te stellen aan hun onderwijs een strekking te geven die overeenstemde met de lokale belangen. De heren LE COINTE en DOORME werden met deze leergangen belast. Een veertigtal onderwijzers volgden deze kursussen. In 1884 werd over de gegeven stof examens ingericht waarbij de heer TABARY als eerste gerangschikt werd. Bij de verkiezingen te Oostende in 1884 werd de toenmalige burgemeester, de heer Charles JANSSENS, tevens liberaal kamerlid, heftig aangevallen, omdat hij, volgens sommigen althans, de belangen van de vissers verwaarloosd had of slecht verdedigd had.

Om het tegenovergestelde te bewijzen en om aan te tonen hoe hij de vooruitgang van de voornaamste indrustrie van zijn stad ter harte nam, besloot de burgemeester een vissersklas op te richten in het Stedelijk onderwijs. De heer DEFEVER, directeur van de Ecole Communale gratuite n° 1, werd gelast met het opmaken van het programma voor de leerlingen die de visserij als beroep kozen. Een bijzondere vissersafdeling werd in zijn school opgericht en de heer TABARY werd benoemd tot onderwijzer van deze klas. De eerste klas telde een veertigtal leerlingen. Hiermee werd de Stedelijke Visserijschool de oudste van de zeven visserijscholen die onze kuststreek ooit gekend heeft.

Het eerste lokaal van de Stedelijke Visserijschool bevond zich in de voornoemde school, om later in een deel van het oude Wezenhuis in de Sint-Franciscusstraat te worden overgebracht.

Na de moeilijkheden van de eerste jaren, onvoldoende voorbereiding van de leerlingen, veel schoolverlaters, verschillende afdelingen in één klas (met één onderwijzer), kon vanaf 1890 regelmatig, met Pasen, schriftelijke en mondelinge examens worden afgelegd. De examencommissie was samengesteld uit de heren DOORME, VANDERPLAS en TABARY (klastitularis). De geslaagde leerlingen kregen als beloning een paar laarzen, een zeekaart, een pleinschaal of een meetpasser.

De heer TABARY ging in 1900 met pensioen en werd opgevolgd door de heer Leon BOEHME. In hetzelfde jaar nog werden de twee laatste studiejaren van de vissersafdeling van de Gemeentelijke school nr 1 afgescheiden en als een afzonderlijke school beschouwd. De heer BOEHME die 34 jaar de leiding had van de Stedelijke Visserijschool lag aan de basis van een aanzienlijke reeks verbeteringen en aanpassingen. Er kwamen een drietal leraars bij. Een werk- en machinezaal werden aan de school toegevoegd. Een museum werd er ingericht, terwijl ook een technische biobliotheek werd aangelegd.

Na de eerste wereldoorlog volgde de school de evolutie op de voet. De donkey in de machinezaal werd vervangen door een paar motoren. Het ganse jaar door werden avondleergangen ingericht en tenslotte werd ook een kursus voor scheepstelegrafisten ingesteld.

Einde 1933 ging de heer BOEHME met welverdiende rust en werd vervangen door de heer CALLANT. De school verhuisde naar de beter passende lokalen in de Schippersstraat. Hier zou de Stedelijke Visserijschool huizen tot in 1962 de spiksplinternieuwe "JOHN BOWENS" school geopend werd. Hiermee stond de Stedelijke Visserijschool, wellicht een der oudste van Europa weer aan de spits van het visserijonderwijs.

Meerdere school- en cijfergegevens zullen we u in dit kort bestek besparen. U zult in de loop van deze maand gelegenheid te over hebben om u daarover te informeren. De Oostendse Heemkring "De PLATE" stuurt echter nu reeds aan het adres van de Stedelijke Visserijschool een krachtig "Vaartwel en nog vele jaren".

J.B. DREESEN

# # # # # # # # # # # #

IN DIT NUMMER

blz. 131 : J.B. DREESEN : Oostende op de tentoonstelling te Luik in 1938.

blz. 132 : A. CASIER : Oostendse muziekgeschiedenis - XXXI.

blz. 135 : P. VANDENABEELE : Oostendse drukkers werkzaam tussen 1850 en 1914.

blz. 137 : E. SMISSAERT : Twee prijsvragen over onze kuststreek.

blz. 138 : E. LIETARD : Oostendse numismatiek.
Y. VAN HYFTE - Een Oostendenaar in de ketel-oorlog.

blz. 140 : N. HOSTYN : Uw aandacht voor Napoleontica in ons heemkundig museum.

blz. 141 : J. GHEERAERT : Adolph Kolping : "Beelden uit het leven van een badstad".

blz. 146 : A. VAN ISEGHEM : De Bel-Air.
O. VILAIN : Het hotel Bel-Air in het verleden.

blz. 151 : E. SMISSAERT : Studies over Oostende en de kuststreek in 1981.

blz. 153 : N. HOSTYN : Architecten en architectuur te Oostende tijdens het Interbellum - 4.

blz. 157 : J.P. FALISE : Publicaties te koop in ons heemmuseum.

blz. 158 : J.B. DREESEN : Het Stedelijk Visserijonderwijs 1886-1986.

TEKST OVERNAME STEEDS TOEGELATEN MITS BRONOPGAVE

PAVILLON ROYAL

TENANT P.A.M.

L. FLAMEN

DIGUE DE MER

OSTENDE

CARTE D'ABONNEMENT

DES

Bains chauds d'eau de Mer.

B. DAVID-FILS

Tapissier. Tapissier.

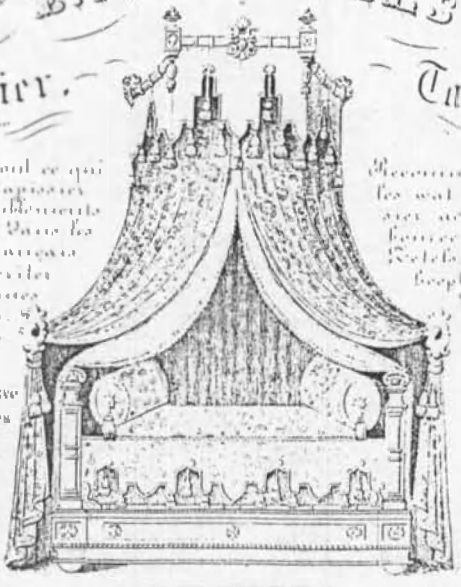

Marché aux herbes, 19 OSTENDE Groen-markt N° 19.

CABINET DE LECTURE.

ATELIER DE RELIURE

DE

J. ELLEBOUDT,

IMPRIMEUR-LIBRAIRE,

RUE DE L'ÉGLISE, N° 3,

OSTENDE.

DE PLATE

TIJDSCHRIFT VAN DE OOSTENDSE HEEMKUNDIGE KRING „DE PLATE".

Vormings- en ontwikkelingsorganisatie en Permanente Vorming.

Aangesloten bij de KULTURELE RAAD OOSTENDE
en het WESTVLAAMS VERBOND VAN KRINGEN VOOR HEEMKUNDE

Statuten gepubliceerd in de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 1-2 mei 1959, nr. 1931 en gewijzigd volgens de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 15 mei 1975 nr. 3394 en nr. 3395.

Verantwoordelijke uitgever: A. VAN ISEGHEM
IJzerstraat 1
8400 OOSTENDE

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen getekende bijdragen.

15 de jaargang, nr. 9 – September 86

VOOR DE INHOUDSTAFEL VAN DIT NUMMER, ZIE DE LAATSTE BLADZIJDE

SEPTEMBER - ACTIVITEIT

De Oostendse Heemkring DE PLATE heeft de eer en het genoegen zijn leden en belangstellenden uit te nodigen tot een voordracht die doorgaat op

donderdag 25 september 1986 om 20u30

in de conferentiezaal van de V.V.F. Oostende, Dr Colenstraat 6.

Onderwerp : 500 JAAR OMMEGANG-ZEEWIJDING te Oostende (1484-1984)

De spreker : de heer Lionel DEWULF, Doctor Juris en lid van de "Werkgroep Zeewijding".

Ieder jaar ter gelegenheid van het naamfeest van de Oostendse patroonheiligen Petrus en Paulus wordt de zee plechtig gewijd. Sinds mensengeheugenis is het lot van Oostende en zijn inwoners nauw verbonden met de zee.

Hoever moeten wij in de geschiedenis teruggaan om de oorsprong van dit religieus gebeuren te situeren ?

Reeds van in het begin der Middeleeuwen bestond er een vorm van zegening der zeewateren. Zoals overal elders moet men ook in Oostende tot in de Middeleeuwen teruggaan om de processies te zien opstappen in de stad. Eerst werden mysteriespelen gehouden binnen de kerk zelf, die later op het plein uitgevoerd, zich uitbreidden tot een "processie".

Anderzijds is het in 1484 dat de Sint-Pietersprocessie werd omgevormd tot de Sint-Pieters- en Pauwelommeganck, wat kon betekenen dat enkele wereldlijke taferelen werden toegevoegd, ontleend aan geschiedenis en gildewezen.

Eeuwenlang ging de ommegang de Zeewijding vooraf met onderbrekingen tijdens vreemde bezettingen en oorlogen. In 1975 ging voor de laatste maal de ommegang uit in de Oostendse straten. De Zeewijding te Oostende zou voortaan plaats hebben op de Dag der Zeelieden, met bloemenhulde aan het Monument op de dijk.

In 1984, een merkwaardig verjaardagsjaar voor Oostende, waar allerlei vieringen in het teken stonden van zee, haven en visserij, werd op de dag der Zeewijding, een uitgebreide botenparade gehouden : een stoet te water van versierde zeeschepen en yachten met evocatieve groepen of een nieuwe traditie die de vroegere ommegang moet vervangen ?

Dhr Lionel DEWULF, doctor juris en lid van de "Werkgroep Zeewijding" zal over dit onderwerp handelen. Wie van Oostende, zijn vissersgebruiken en gewoonten houdt, zal een boeiende avond, met een vleugje Oostendse trots en heimwee kunnen bijwonen.

Na de voordracht wordt een film van een tiental minuten vertoond over de Zeewijding van 1985.

Zoals altijd is de toegang vrij en kosteloos, ook voor niet leden. Men zegge het voort.

J.B. DREESEN

EERSTE OKTOBER - ACTIVITEIT

De Oostendse Heemkring DE PLATE heeft de eer en het genoegen zijn leden en belangstellenden uit te nodigen tot een namiddag diavoordracht die doorgaat op

dinsdag 7 october 1986 om 15 uur

in de conferentiezaal van de V.V.F. Oostende, Dr Colenstraat 6.

Onderwerp : OOSTENDE IN DE BELLE EPOQUE

De spreker : de heer J.B. DREESEN

De eeuwwisseling is de tijd die door de bourgeoisie naderhand de "Belle Epoque" zal genoemd worden. Niettegenstaande de gebeurtenissen leek het leven op dat ogenblik zacht voor de genietende en zeer zelfgenoegzame burgerij. Er was een vertrouwen in de toekomst van de mensheid dank zij de vooruitgang van de wetenschap en comfort. Er was een overgave aan de zekerheid van de rijkdom. De glimlachende zorgeloosheid deed geloven in de volmaakte stabiliteit van de wereld en de munt. Het leven was een dronken wervelstroom. En nochtans was er de zaak DREYFUS, de oorlogsdreigingen, de provocaties, de anarchistische aanslagen, de Boerenoorlog, de Boxersopstand, de Japans-Russische oorlog, de scheiding van kerk en staat, de koloniale veroveringen en avonturen, de eerste Russische revolutie, de grote allianties, de officiële bezoeken enz.

Voor Oostende begon de Belle Epoque met Leopold II. Een schitterende en kosmopolitische schare hoogheden, schoonheden, vedettes en miljonairs werden door de herhaalde aanwezigheid van Leopold II vanaf 1860 naar Oostende aangetrokken. De genoegens van het strand waren voor hen van minder tel dan de Palaces, de casinos, de recepties, de concerten, het toneel, de elegantiewedstrijden, de bloemenoptochten, de wedrennen, de spelen, het duivenschieten. De mode heerst er onder al haar vormen : rijtijgen, autos, luxe, toiletten. Het was wellicht de gouden tijd voor Oostende, die echter met de inzet van Wereldoorlog I onherroepelijk werd afgesloten.

Aan de hand van een honderdtal dia's schetst onze secretaris u een beeld van hoe het Oostende van toen er uitzag. Een door en door Oostendse namiddag voor al diegenen die met nostalgie kunnen terugdenken aan de gouden Oostendse jaren.

Zoals altijd is de toegang vrij en kosteloos ook voor niet leden.

A. VAN ISEGHEM

A. STRACKÉ EN DE OORLOG 1914-1918 (1)

Toen de eerste wereldoorlog uitbrak was A. Stracké ruim 68 jaar oud. Een leeftijd waarop men zich definitief uit de zaken kan terugtrekken. Zoals ik vroeger al zei exploiteerde A. Stracké het Hôtel d'Allemange (dat de Zusters van Sint Jozef in april 1914 van de erfgenamen Serruys-De Brouwer gekocht hadden) tot begin augustus 1914. (cf. De Plate, 15e jg., nr 1, jan. 1986). De oorlog onderbrak niet alleen brutaal het magere seizoen (iets meer dan 300 gasten logeerden in het Hôtel d'Allemagne) maar bezorgde A. Stracké ook allerlei moeilijkheden.

In zijn autobiografie (gedateerd januari 1926 - de 28ste van die maand zou A. Stracké 80 jaar worden) wijdt hij vier volle bladzijden (van de 17) aan de oorlog die voor de bejaarde Duitse Oostendenaar op dramatische wijze begon. Het is hoofdzakelijk op dat document, dat kritisch gelezen moet worden, dat de volgende aantekeningen berusten. Ik volg hier getrouw het relaas van zijn belevenissen en geef tussendoor wat commentaar.

"Vanaf 't begin van de oorlog", schrijft A. Stracké, "heb ik mijn hotel met de twee aanpalende huizen, met meubels en linnengoed, ter beschikking gesteld van het Rode Kruis". (N.B. Het Hôtel d'Allemagne was nr 37 in de Kaaistraat. Die twee aanpalende huizen waren nrs 39 en 41 aangekocht door A. Stracké respectievelijk in 1893 en 1888).

"Duizenden zieke of gekwetste Belgische en Franse soldaten hebben we er verzorgd." (N.B. Dat "duizenden" lijkt mij hyperbolisch, maar zulke overdrijvingen vinden we meer bij A. Stracké).

"We moesten ook, zoveel het in onze macht was, de ongelukkige gekwetsten bijstaan die in de lokalen en op de perrons van het station op britsen lagen". (N.B. Bedoeld is : het oud station op het Hazegras). "Voortdurend werden grote ketels koffie en hele korven boterhammen erheen gebracht. Die droeve taak begon de dag van de eerste schermutseling tussen onze gendarmen en Duitse ulanen bij Snaaskerke brug waar de eerste gekwetsten vielen". (N.B. Dat was op dinsdag 25 augustus 1914 - cf. ELLEBOUDT-LEFÈVRE, Oostende onder de Duiste bezetting (= O.D.B.), p. 22 en volg.)

"Elke dag groeide hun aantal aan zodanig dat alle lazaretten vol lagen". (N.B. In alle belangrijke gebouwen en hotels van de stad waren er inderdaad ambulances ingericht). "Lichtgekwetsten werden door onze maalboten naar Engeland of Frankrijk verscheept. Dat ging door tot de avond van de 14 oktober de dag waarop alle lazaretten ontruimd waren, met uitzondering van twee stervende soldaten die niet meer vervoerd konden worden. De ene was een Belgische soldaat die op 16 oktober stierf, de andere, een Franse soldaat, die twee dagen later overleed. Ik heb ze - zoals ik bijna altijd deed - naar hun laatste rustplaats begeleid." (N.B. Die laatste bewering van A. Stracké wordt onrechtstreeks bevestigd door O.D.B. p. 62. Daar is spraak van twee Belgische soldaten gestorven, de eerste dagen der bezetting, in het lazaret van Stracké. Ze worden naar het kerkhof gebracht "vergezeld door een aantal voorname ingezetenen". En ongetwijfeld behoorde A. Stracké daartoe. Formeel daarentegen is het (anonieme) oorlogsdagboek dat onder de titel : "Vier jaar onder de klauwen der Duitse barbaren" (K.D.B.) als feuilleton verscheen in "De Duinengalm" onmiddellijk na de oorlog. (Emiel SMISSAERT heeft mij meegedeeld dat zijn grootvader Aimé SMISSAERT (1876-1926) met de hulp van

medewerkers die oorlogskroniek heeft opgesteld). In "De Duinengalm" nu van 7 mei 1920 lezen we dat op zondag 15 november 1914 om 8 uur drie Franse soldaten, overleden in de ambulance van Stracké, begraven werden. In de begrafenisstoet, zegt het dagboek, liep A. Stracké).

"Op 15 oktober werd de stad door de Duitse troepen bezet. Om 6 uur 's avonds werd ik in mijn huis aangehouden door een officier van de Generale Staf die vergezeld was van zijn secretaris. Ik werd ervan beschuldigd bij de Belgische militaire overheid een Duitse officier aangeklaagd te hebben als spion. Die officier was in Oostende gefusilleerd en voor die misdaad moest de stad Oostende 2 miljoen mark boete betalen. Indien ik schuldig bevonden werd zou ik 's anderendaags terechtgesteld worden. Daar ik mezelf niets te verwijten had, heb ik kalm geantwoord : "Een mooi vooruitzicht". Drie uur lang werd ik ondervraagd. Hier volgt mijn verklaring die ik moest ondertekenen als strokend met de waarheid. In de namiddag van 28 juli kwam hier een Duits reiziger een kamer huren voor 14 dagen. Waarschijnlijk zou hij langer blijven want hij had het inzicht zijn vrouw te laten overkomen. De man voegde erbij dat hij al in 1912 bij mij gelogeerd had. In de vreemdelingenlijst schreef hij zich in onder de naam CORNU, directeur in Kiel. Ik gaf hem kamer 60 en we werden het eens over de prijs van 12 fr 50 voor volledig pension. Ik heb me gewoon met hem beziggehouden zoals ik met al mijn gasten omga. Maar ik twijfelde eraan of die heer al bij mij gelogeerd had. In mijn boeken vond ik geen spoor van zijn naam. Ik noch mijn personeel herkende zijn gezicht". (N.B. In de "Liste officielle des étrangers" van 28 juli 1914 in "La Saison d'Ostende" komt er geen CORNU voor. Hij wordt trouwens voor het hele seizoen niet vermeld als gast bij Stracké. Er is geen reden hier om aan de mededeling van onze hotelier te twijfelen zodat wij in dit geval weer een bewijs hebben van de onnauwkeurigheid van die "liste officielle". Of die CORNU twee jaar tevoren ook bij Stracké gelogeerd had, kon ik niet achterhalen omdat de jaargang 1912 van "La Saison d'Ostende" in onze stadsbibliotheek ontbreekt. En nu het vervolg van Strackés verhaal).

"In de nacht van 2 op 3 augustus is die heer tegen 5 uur 's morgens haastig naar het hotel gekomen in een open rijtuig en bedekt met bloed. Hij zag me in de ingangsdeur staan en riep me van ver toe : "Kijk maar, zo worden de vreemdelingen hier in Oostende behandeld". Hij verklaarde dat hij aangevallen was, zonder te zeggen waar. Ik heb hem in mijn bureau binnengelaten om zijn wonde te wassen en te verbinden. Ik zei hem dat ik het Rode Kruis-brevet bezat en alles had om hem te verzorgen. Daar hij mijn voorstel beslist afwees heb ik hem verbanden gegeven en me verder niet meer om hem bekommerd.

Intussen hadden al mijn buitenlandse gasten het hotel en Oostende verlaten uitgenomen een Engelsman met zijn vrouw, oude klanten, en verder een Duitse familie met 4 bedienden die de vorige dag aangekomen waren en via Holland naar Duitsland wilden terugkeren.

Op 5 augustus, om 10 uur 's morgens, kwam een inspecteur van de veiligheid vergezeld van een onzer politiecommissarissen en vier leden van de Burgerwacht per auto bij mij aan. Hij vroeg mij welke vreemdelingen er nog in mijn hotel verbleven. Ik wees hem het Duits gezin aan dat gereed was om afscheid te nemen en ook het Engels echtpaar dat op het punt stond met de maalboot

af te varen. Na hun papieren nagezien en de personen afgetast te hebben, gaf hij hun de toelating onmiddellijk te vertrekken. Daarop zei hij mij : "U hebt nog een Duitser, waar is hij ?". Ik antwoordde dat hij uitgegaan was maar dat hij terug zou zijn tegen het diner.

Op het ogenblik dat de auto met de inspecteur wilde vertrekken kwam de Duitser aan. Dadelijk werd hij gevat en in de eetzaal geduwd. Hij moest de handen opsteken en werd afgetast. In zijn jas vonden ze de epauletten van een Duits officier. De inspecteur gooide die op tafel en zei : "Dat is de spion die we zoeken". Hij werd geboeid en met de auto naar het politiebureau gebracht. Ik moest de hotelrekening voorleggen. Ze bedroeg 127 ₣ die me door de politiecommissaris werden uitbetaald van de 1800 D.M. die op de spion gevonden waren.

Het is mij niet bekend of die man in Oostende gefusilleerd werd. Dat kan ik niet aannemen want die zaak zou zeker ruchtbaar gemaakt zijn. Daarom meen ik dat de stad Oostende even onschuldig is in die zaak als ikzelf en het zou een schreeuwende onrechtvaardigheid zijn de stad Oostende een boete van 2 miljoen mark op te leggen. Daarop werd mij geantwoord dat mij dat niet aanging. (N.B. Wel eigenaardig dat O.D.B. met zijn uitgebreide informatie vooral uit 't begin van de bezetting - van die spionnagegeschiedenis niets afweet maar een ander feit vermeldt dat sterk op het eerste gelijkt. Op p. 10 aldaar is er nl. spraak van een Duitse kapitein EBERHARD die op 4 augustus 1914 (dus in de tijd van die CORNU) bij het verlaten van het Hôtel Continental gesnapt werd, "met 3.400 ₣ in Duits goud, 100 ₣ in Belgische 5 frankstukken en een alfabet in cijferschrift bij zich". Hij werd aan de militaire overheid uitgeleverd, later door de krijgsraad ter dood veroordeeld en gefusilleerd. Je vraagt je af of hier soms geen verwarring gebeurd is. Anderzijds lijkt Strackés gedetailleerd verslag waarheidsgetrouw).

"Na mijn verklaring in het dubbel getekend te hebben werd ik vrijgelaten tot 's anderendaags 's morgens 9 uur. Ik moest me dan weer ter beschikking houden van die officier die ondertussen de waarheid van mijn verklaring wilde onderzoeken. Zo ze onwaar bleek zou ik voor de krijgsraad gebracht worden. De hele dag ben ik tot hun beschikking gebleven maar gelukkig heb ik die heren niet meer teruggezien.

Zo begon de bezetting voor mij. Wij hadden ontzaglijk veel werk en ik wilde stipt mijn plicht doen. Gedurende de hele oorlog heb ik als lid van het Rode Kruis gewonden helpen verbinden, begraven en ontgraven, de doden vervoeren niettegenstaande het gevaar van kogels en obussen. Ook ben ik er trots op dat ik mijn verplichtingen nagekomen ben".

(N.B. Helemaal buiten het oorlogsverband last A. Stracké hier onverwacht de herinnering in aan zijn reis naar het hof van vorst Ferdinand van Bulgarije. Dat gebrek aan samenhang moeten we op rekening schrijven van zijn leeftijd. Die reis heb ik besproken in De Plate, jg. 14, 1985, nrs 2, 3, 4 en 5. Na het noteren van zijn Bulgaarse reis (in 1906) neemt A. Stracké onmiddellijk het relaas van zijn oorlogsbelevenissen weer op).

(wordt voortgezet)

G. BILLIET

TER CUERE JAARBOEK . . . . even voor u gelezen

Ter Cuere Jaarboek 1985 brengt ons, eens temeer, enkele belangrijke bijdragen met betrekking tot de centrale as van onze kust, Bredene-Oostende.

Richard VERBANCK, erevoorzitter van Ter Cuere, zet in met een zeer merkwaardige bijdrage over ZEGHER JANSZONE, één van de leiders van de opstand van de Kustbevolking tussen de jaren 1323 en 1328. Deze opstandelingen die de geschiedenis zijn ingegaan als de "Kerels, Kaerlen of Vrijmannen van Vlaanderen" stonden in het Veurnse onder leiding van NICOLAAS ZANNEKIN, die in 1328 (bij de slag van CASSEL) met 1200 Vlamingen sneuvelde. In het Brugse Vrije waren respectievelijk ZEGHER JANSZONE en LAMBERT BOVYN tot hoofdman gekozen van de opstandelingen in het noorden en het oosten van het Vrije.

Op basis van bestaande bronnen, die hij echter kritischer onderzoekt plaatst Richard VERBANCk de strijd van Zegher Janszone en de Kerels van Vlaanderen in een meer genuanceerd daglicht, dan dit door de officiële geschiedschrijvers tot nog toe werd gedaan. Ook haalt hij een reeks argumenten aan waaruit blijkt dat Zegher Janszone een inwoner van Bredene was.

Een uitstekende bijdrage van de soort die de geschiedenis, in ons land spijtig genoeg beneden het vriespunt gekwoteerd, terug kan doen herwaarderen.

De tweede bijdrage, van de hand van de Oostende Havenkenner Fernand GEVAERT, onderhoofdman van Ter Cuere, handelt over OOSTENDE 1944 1945, BRITSE OORLOGSHAVEN. Het is een bijzonder interressante en zeer uitvoerige bijdrage over de Oostendse haven bij en na de bevrijding.

Op het stramien van een onuitgegeven rapport over THE BELGIAN PORT OF OSTEND van de 21ste Armygroup, waarvan een exemplaar in de Stadsbibliotheek van Oostende berust, en op basis van diverse andere geallieerde bronnen geeft hij een overzicht van de toestand van de haven bij de bevrijding in september 1944 en de inzet van de Engelsen om de haven in een minimum van tijd weer gebruiksklaar te maken. Een waardevolle bijdrage in de geschiedenis van de Oostendse haven.

De derde bijdrage "ROND DE EBESCENTRALE TE SLIJKENS-BREDENE" van de hand van Jos COENYE is in feite een aanvulling en rechtzetting van het basisartikel over dit onderwerp (Jaarboek Ter Cuere 1984). Het gaat voornamelijk over de plaats van het Bredens Gemeentehuis in de vroegere jaren.

Een vierde bijdrage "VAN PATRONAGE TOT CAPPELRIE" door Frans VANLEENHOVE heeft betrekking op de ontwikkeling van de parochiale school, de feestzaal en de bibliotheek van Bredene-dorp. Het is een typisch lokaal onderwerp, waarin bondig de geschiedenis geschetst wordt van het wel en wee van een parochiale instelling, die wel van naam veranderde maar waarvan de doelstellingen identiek zijn gebleven. Het is een uitstekend initiatief dat deze "Schuifjes" van het dorpsleven en gebeuren ten gepaste tijde te boek worden gesteld. Door de vele namen die er in voorkomen en de verschillende groepsfoto's zal het een drukgelezen bijdrage worden.

Het jaarboek besluit met een overzicht van de werking van de Kring in 1985, de samenstelling van de Raad van Beheer en de ledenlijst die zo maar even 725 namen bevat.

Typografisch is het werk zeer verzorgd, een pluimtje op de Ceurehoed.

Samen met het Jaarboek verscheen ook het derde TER CUERE CAHIER. Dit cahier is volledig gewijd aan tekeningen van de diepbetreurde CAMILLE GESELLE. Onder de titel BREDENE GETEKEND werden in dit cahier 60 tekeningen verzameld die een onschatbare plaatselijke documentaire waarde hebben voor Bredene. Spijtig dat door het verkleinen van de tekeningen tot het formaat van het Cahier deze tekeningen van Camille Geselle minder goed tot hun recht komen. Zijn pointillé-techniek verdraagt nu eenmaal geen verkleining. Het is echter een zeer gelukkig initiatief dat het werk van deze bescheiden kunstenaar en verdienstelijk Heemkundige op deze manier bij een ruimer publiek bekend geraakt.

Jaarboek en Cahier vormen samen een waardevolle inbreng in de wereld van de Heemkunde en de lokale geschiedenis en zijn eens te meer een blijk van levenskracht van onze zustervereniging.

J.B. DREESEN

# # # # # # # # # # # # # # #

ROUWBEKLAG

In mei overleed ons geacht lid de heer André VANDENAUWEELE. Hij was sinds talrijke jaren lid van onze vereniging en had enkele merkwaardige bijdragen voor ons tijdschrift geleverd, o.a. over zijn herinneringen aan de talrijke Kursaalconcerten die hij bijgewoond had. Hij was immers een groot muziekliefhebber, voor wie de orgelmuziek zijn grote liefde kende.

Talrijke jaren was hij stadsambtenaar tot hij overging naar de dienst EBES. Toen hij op rust ging publiceerde hij nog een zeer degelijke en interessante studie "Gas, water en electriciteit te Oostende". Deze historiek over een Oostends onderwerp over hetwelke er nog nooit een studie gepubliceerd was kwam in 1982 van de persen.

"De Plate" biedt aan de Familie van de heer André VANDENAUWEELE haar oprechte blijken van deelneming aan in het zwaar verlies dat hen heeft getroffen.

A. VAN ISEGHEM
Voorzitter

# # # # # # # # # # # # # # #

ENSOR & SLIJKENS

Tijdens de april veiling bij DE VUYST in Lokeren was een ets van Ensor te koop, n.l. T 50 "Hutten uit 1888" (1).

In potlood had Ensor onderaan dit bewuste exemplaar bijgeschreven : "ce coin discret du vieux Sas Slijkens". Allicht is de ets dan ook een voorstelling in spiegelbeeld van een bepaalde topografische situatie ?

Wie weet er het fijne van ?

Norbert HOSTYN

(1) afb. in A. TAEVERNIER, James Ensor : geïllustreerde catalogus van zijn gravures, Ledeberg, 1973.

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - CXVI - M.R. COENEGRACHTS

Geboren op 14 februari 1915 te Hampstead-London, uit Vlaamse ouders.

In het interbellum woonde Marie Rose Coenegrachts lange tijd te Oostende, Witte Nonnenstraat, 67. Vandaar dat we haar in deze artikelenreeks opnemen.

Wat volgt komt uit het tijdschrift "VLAANDEREN".

1935. Behaalde het diploma lerares siertekenen met de grootste onderscheiding aan het H. Grafinstituut te Turnhout. Aangemoedigd door James Ensor, wijdde ze zich vooral aan de schilderkunst. Int. onderscheidingen : Grand Prix du Constantinois (1955-Algerië) - Prix du Comité de France (1955-Vichy) - Prix de la Critique (1961 Vichy) - Bronzen Medaille (Académie Européenne des Arts 1973) Croix d'Honneur de Chevalier (Frankrijk A.E.A. 1973).

Nam deel aan 36 internationale tentoonstellingen zowel in Europa als in Afrika en in Amerika. Hield zelf vele persoonlijke tentoonstellingen zowel in binnen- als buitenland en nam deel aan talrijke groepstentoonstellingen. Hartstochtelijke reizigster bezocht vele landen van Europa, Noord-Afrika, Canada en de Verenigde Staten.

Maakt deel uit van het Christelijk Vlaams Kunstenaarsverbond en van de Belgische Vereniging voor Kunstenaressen waarvan ze secretaresse is. Is tevens lid van de "Académie Européenne des Arts" (zetel te Parijs).

Als lerares plastische opvoeding, verbonden aan het technische instituut Immaculata te Tienen en aan het instituut Mariadal te Hoegaarden. Kreeg een T.V. uitzending op 12 mei 1956 "Kennismaking met Mevr. Coenegrachts voorgesteld door Piet van de Sijpe".

Coenegrachts stelde 2 x individueel tentoon in de Oostendse galerij "STUDIO" (1936 & 1937).

Ze was vooral gekend voor haar fors en "mannelijk" geschilderde landschappen.

+ - - - - +

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - CXVII - A. COURMES

Franse kunstschilder, woonde en werkte tijdens het interbellum een tijdlang te Oostende. In 1930 was zijn adres Groentenmarkt 4.

Zichten op Oostende in een erg persoonlijke figuratieve stijl. Werken van hem zijn gereproduceerd in VANDEPUT, Ostende et le littoral belge.

+ - - - - +

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - CXVIII - A... DEBRUYNE

A... Debruyne staat vermeld in de eerste uitgave van de Annuaire général des Beaux-Arts de Belgique (1929 1930) als Oostends kunstschilder. Zijn adres was James Ensorgalerij 22.

Meer is ons over hem niet geweten.

+ - - - - - +

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - CXIX - J. DE WULF

Woonde Rentenierstraat 39.

Werkzaam tijdens de jaren kort na W.O. II.

Bron : Annuaire des Beaux Arts de Belgique, VI, Brussel Parijs, 1950-51.

* *

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - CXX - MEVROUW R. HENNO

Oostendse amateur schilderes. Woonde ca. 1956 in de Prof. Vercouillestraat 8.

Nam deel aan het Salon 1956 van de Oostendse Kunstkring (Kon. Galerijen) met : "Idylle", "Moeder en kind", "Dageraad", "Bron" & "Wezen en schijn".

* *

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - CXXI - DENISE MERLEVEDE

Bloemenschilderes; lid van de Oostendse Kunstkring.

Exposeerde "Rode pioenen" en "Hortensias" in de "Tentoonstelling van West Vlaamse Schilder en Beeldhouwkunst" (Kon. Galerijen, 14-31 aug. 1952).

Bron : Catalogus van de tentoonstelling (P.O.B., Oostende).

Norbert HOSTYN

# # # # # # # # # # # #

DE ZEEWIJDING TE OOSTENDE, vroeger en nu (1)

Voor twee jaar besliste het Oostends Stadsbestuur, na ruggespraak met de dekenij, de jaarlijkse Zeewijdingsplechtigheid te houden op vaste datum : nl de laatste zondag van juni. Voorheen had de Zeewijding meestal plaats op de zondag dichtst gelegen bij 29 juni, zijnde het feest van de heiligen Pieter en Paulus, patroons van onze stad. Tot en met 1975 ging daarmee gepaard een ommegang of Zeewijdingsprocessie.

Sedert een tweetal jaar verloopt de plechtigheid aan het Monument der Zeelieden kleurrijker, stijlvoller en kunstzinniger. Er wordt tevens weer aangeknoopt met een vroegere traditie : de Oostendse vloot vaart gelint en gepint de havengeul uit en ligt zwalpend voor de rede de Zegen af te wachten. Het sirenengeloei vanop zee en het luiden van de scheepsklok aan het altaar brengen alzo op het hoogtepunt de zeelieden aan wal en die aan boord dichter bij elkaar.

Vooral de folkloristische zijde van de plechtigheid werkt aantrekkelijk op de toeristen. Komt het religieus beleven dan in de verdrukking te staan ? Is de Zeewijding een anakronisme ? Feit is dat zeer vele Oostendenaars, gelovigen en anderen, betreuren dat de SS Pieter en Paulus ommegang verdwenen is. Het is toch misschien merkwaardig dat midden de jaren 70 precies uitgerekend uit de toenmalige liberale oppositie protesten weerklonken in de gemeenteraad tegen het afschaffen van de ommegang. Wijlen John HERMANS en ook Marcel VANHALMEN pleitten herhaaldelijk voor een opfleuren van de Zeewijding.

Ooit werd de Zeewijding in de 19e eeuw in vraag gesteld door een Franstalige Brusselse krant die met het gebeuren de draak stak en o.m. schreef over deze oude geplogenheden als "plechtigheden die plots opnieuw in 't leven geroepen werden en dat het beter ware geweest dat alles te vergeten".

Verontwaardigd reageert in 1834 het Oostendse weekblad "Feuilles d'annonces" tegen deze (misplaatste ?) onwetendheid : "Was die korrespondent dan misschien vergeten dat die plechtigheid reeds was hernomen sedert de afsluiting van het Konkordaat tussen de Paus en Napoleon ? Of was de korrespondent misschien nog nooit komen kijken ? Hij zou wel hebben opgemerkt dat alles in ware ingetogenheid doorging en hij zou het wel inzien dat hier niets belachelijk diende te worden gemaakt. Overigens de processie begeeft zich niet naar de oever van het water, maar tot op de vestingen van de stad. Wel vanop de rand van de stad werd de zegen gegeven, juist zoals in de "oude goede tijd".Nu valt het moeilijk te achterhalen wanneer in de "goeie oude tijd" de Zeewijding een aanvang nam. Toch wordt in dit artikel een poging gedaan.

De vroegste Zeewijding

Wat we nu kennen als de "kustvlakte" was bij het begin van onze tijdrekening volledig door de zee overspoeld en de Noordzee beukte tot vlak bij het huidige Brugge. Tussen de 7e en 9e eeuw trok de zee zich terug en het Oud Oostende lag insgelijks in zulke schorre : Ter Streep (eigenlijk Testerep). De strijd tegen de zee, de drooglegging en de omvorming tot Polder duurde 500 jaar. Er ontstonden duinen en zelfs (primitief) aangelegde dijken. De Italiaanse dichter Dante ALIGHIERI († 1321) heeft in enkele van zijn universele en visionaire verzen de grootheid van Zee-Vlaanderen kort maar raak geroemd.

Hier volgt de Italiaanse tekst van het vierde, vijfde en zesde vers, Zang XV uit Inferno :

Quale i Fiamminghi tra Guizzante e Bruggia,
Temendo il fiotto che ver lor s'avventa,
Fanno lo schermo perche il mar fuggia"

waarvan deze vrije vertaling : Als tussen Brugge en Wissant
de Vlamingen langs het strand
verschrikt de zee zien wassen,
laat geen zich nog verrassen,
maar bouwen zij de dijken
die elk geweld doen wijken !"

(geciteerd door René DUYCK in "Brugge die Scone", maart 84).

De naam Oostende verschijnt voor het eerst in sommige teksten van de 9e eeuw. De schapenteelt en de visvangst worden er beoefend. Oostende-ter-streep was stillaan een vissersgehucht bestaande uit enkele families. Graaf Robrecht de Fries, ooit nog door de Paus in de ban van de Kerk geslagen, liet na zijn bekering overal in Vlaanderen kerken bouwen, en zo ook in 1071 aan het Oostende van Ter Streep. Oostende had een (houten ?) kerk en ...ook een pastoor. Sinds mensenheugenis is Oostendes lot verbonden met de zee. Niet alleen de visserslui waren afhankelijk van de zee, maar ook de schamele boeren vreesden de overstromingen : de oogsten konden vernietigd en de gewonnen Polders mochten niet (opnieuw) te zoutig worden. De bescherming van de Allerhoogste en Schepper der natuurkrachten werd afgesmeekt. De priester begaf zich tot op een hoge duin en zou vandaar uit de zee hebben gezegend. In die tijd kon het moeilijk anders : de nederzetting was immers nog niet ommuurd. Het groeiende dorp werd in 1267

tot stad verheven. Stadsarchivaris LOONTIENS zinspeelde dat in de 13e eeuw de wijding werd gegeven vanuit de kerk die zich toen toch uiterst tegen de zeekant bevond. Elders in onze gewesten gaf men immers van op de kerketoren een zegen over de stad.

Soms gaf de priester eenvoudig de zegen met de hand, soms met een gewoon kruis. Volgens de kerkgeschiedenis raakte de remonstrans pas tegen het einde van de 14e eeuw in gebruik.

Oostende ter Streep werd zo geweldig door de zee aangevallen dat men in 1394 reeds dacht aan het verplaatsen der kerk. In 1396, volgens de charter van Philips de Stoute, was de stad reeds voor de helft of nogmeer, door de golven verslonden. Twee jaar eerder was besloten kerk, schepenhuis en markthalle meer naar het zuiden over te brengen. Een nieuw Oostends tijdperk in volle middeleeuwen kon beginnen.

Van Rederijkersspel tot Processie en Ommegang

De "Zêêwidienge", zo noemde men tot voor kort de processie die op 29 juni zijnde het Patroonsfeest van SS Pieter en Paulus, of de dichtsbijgelegen zondag plaats had. Zoals hierboven uiteengezet bestond er reeds van in het begin der Middeleeuwen een vorm van zegening der zeewateren. De zoëven geschetste ceremonie bestond hoogstwaarschijnlijk in de 13e eeuw. Tenandere in onze streken had men van oudsher speciale bezweringen voor alles wat voorspoed of rampen kon bijbrengen.

De benaming "zeewijding" wordt volgens de opzoekingen van archivarissen voor het eerst gevonden in het begin van de 18e eeuw, nl. in de stadsrekening van 1716. Zoals later zal worden aangetoond, had de uitdrukking "zeewijding" een andere betekenis.

En de processie en ommegang dan ?

Zoals overal elders moet men ook in Oostende tot in de middeleeuwen teruggaan om de processies te zien opstappen in de stad. Het voorkomen van zinnebeeldige groepen vindt zijn oorsprong in de middeleeuwse mysteriespelen die, eerst binnen de kerk zelf, later op het plein uitgevoerd, zich uitbreidden tot een "processie".

Elke stad, gemeente of parochie stond onder de hoede van een patroonsheilige. De eerste Oostendenaars waaronder echt vissersvolk hadden zich terecht onder de bescherming van de heilige Petrus gesteld, die ook visser was. Ter gelegenheid van het patroonsfeest ging dan telkens de processie uit. Processies werden toenmaals "gedraghen". Evocatieve groepen vergezellen de beelden van de beschermheiligen der parochie. De beschermheiligen van ambachten en neringen worden door de leden gedragen, zo Sint Elooi door de smeden, Sint Jozef door de timmerlieden, enz.

Er bestonden gewone processies en buitengewone... Deze laatste gingen uit om van God de genade te bekomen, wanneer de stad bange uren van overstromingen of oorlogsgevaar kende of ook om de Voorzienigheid te bedanken voor ontvangen weldaden. Zulke processies gingen o.a. vier keer uit in 1470, terwijl er 33 "gedraghen" werden van 1488 tot 1492... Tot de gewone processies behoorden de jaarlijkse Heilige Sacramentsprocessie, gehouden op H. Sacramentsdag en vooral de Sint Pietersprocessie op de naamdag van die heilige of de eerstvolgende zondag daarop.

Het was pas in 1484 dat er gesproken wordt over SS Pieter- én Paulusprocessie of ommegang te Oostende. Tot dan kende men alleen

de Sint-Pietersprocessie. In 1493 vinden wij eveneens de uitdrukking "ommegang" terug in de stadsrekeningen te Oostende.

Zoals gezegd werd in de loop der tijden en vermoedelijk in de 15e eeuw de naam Sint-Paulus toegevoegd aan de Sint Pietersprocessie. Vermoedelijk werd aan de nieuwe hoofdparochie in de nieuwe stad een tweede beschermheilige toegevoegd aan die van Sint-Pieter, nl. Sint-Paulus. Na de vloed van 1394 werden de grenzen van Oostende-ter-Streep zuidwaarts verlegd. In 1401 werd een nieuw stadsplan getekend. In 1445 werd een nieuwe haven gegraven. In 1480 telde Oostende 42 schepen en was een koopcentrum. De vissers van Damme (verbonden met de zee door het Zwin), verkochten hun vis in de hallen te Oostende.

In 1478 legt de Bisschop de eerste steen van de toren van een nieuwe kerk. Het is trouwens op de oude vesten hiervan dat onze "Peperbusse" gebouwd werd. Paulus werd samen vereerd met Petrus. Welke betekenis heeft Paulus ? Hij was een wereldreiziger. Hij reisde per boot van het Midden-Oosten over Griekenland naar Italië waar hij zelfs Romeins staatsburger werd. Onder keizer Nero rond het jaar 65 zijn beide apostelen de marteldood gestorven. Ze werden Prinsen van de kerk genoemd en zeer vroeg is bij de eerste Kristenen een grote verering ontstaan. Petrus gedenken zonder Paulus kon moeilijk anders...

Op het einde van de middeleeuwen sprak men dus van de Sint-Pieter en Pauwelommegang. In de oude stadsrekeningen worden de uitgaven genoteerd. In 1497 hadden de rederijkers van Oostende toneel opgevoerd op SS Pieters-en Paulusdag en werden daarvoor beloond met twee kannen wijn.

De processie die ieder jaar op 29 juni rondging, bekwam meer en meer bijval en steeds kwam er meer volk naar Oostende gestroomd. De magistraat vroeg aan Karel V een jaarmarkt op Sinte-Katharinedag. Dit werd toegestaan in 1518 en tot het einde van de vorige eeuw was er ieder jaar begin juli een foor te Oostende (!).

(vervolgt)

Lionel DEWULF

# # # # # # # # # # # # #

TENTOONSTELLING

Dit jaar vieren de Zusters van de Kindsheid van Maria Ter Spermalie en het Koninklijk Instituut Spermalie hun hondervijftigjarig bestaan.

Ter gelegenheid van die viering wordt vanaf 09 augustus tot en met 28 september 1986 een tentoonstelling georganiseerd onder de titel "800 jaar Spermalie".

De tentoonstelling vindt plaats in de overgebleven zeventiende-eeuwse gebouwen van de abdij en aanpalende zalen en is dagelijks toegankelijk tussen 10 en 12 uur en tussen 14 en 18 uur. De inkom is in de Snaggaardstraat, 11 te Brugge.

Een rijk geïllustreerde katalogus, waaraan ± 25 wetenschappelijk geschoolde auteurs meewerken, is te verkrijgen.

A. VAN ISEGHEM

OOSTENDSE MUZIEKGESCHIEDENIS - XXXII :

DE CONCERTMEESTERS VAN HET KURSAALORKEST
IN DE PERIODE 1852 - 1914 (Deel II)

EUGÈNE YSAYE (1858-1931)

De biografie van één der grootste Belgische vioolvirtuozen hoeft hier zeker niet herhaald te worden. Zijn debuut te Oostende wordt echter in de meeste encyclopedieën en bij GREGOIR (op. cit.) verzwegen.

In de zomer van 1874, het jaar waarin hij zestien werd, werd hij ingeschakeld in het Kursaalorkest, waar men zijn expressief spel naar waarde schatte (1). Twee jaar later opende het muzikale seizoen dan ook met de 18-jarige YSAYE als concertmeester. Hij was al vlug het "troetelkind" van het voorname concertpubliek. Ook de pers was één en al lof over hem : hij speelde met enorme precisie en zekerheid (2). Men liet hem vaak populaire werken uitvoeren, zoals een bewerking met vioolsolo van "Méditation" van Charles GOUNOD (27.08.1876). Tussen de zomers van 1876 en 1877 ging hij zich vervolmaken bij VIEUXTEMPS. Hij vond ook nog tijd om in Antwerpen een concert te geven (3). In 1877 speelde YSAYE niet mee in het orkest. Eénmaal, op 19 augustus 1877, kwam hij er toch een concert geven als solist.

Begin 1878 verbleef hij te Parijs en werd er de "lion" van de Pasdeloup-concerten (4). Ter ere van hem werd een speciaal concert georganiseerd waarin hij alleen de werken van zijn meester VIEUXTEMPS speelde. In de zomer van 1878 waren de toeristen, een beetje onwennig in het nieuwe Kursaal met een vernieuwd orkest en een nieuwe dirigent, geen klein beetje tevreden "hun" IYSAYE op de ereplaats terug te zien. Een waar feest voor de melomanen werd het toen ze hoorden dat er wekelijks kamermuziekconcerten ingericht werden met hem. Het was op één van die voorstellingen dat ISAYE "l'enfant gâté d'Ostende" en een zeer fijne en briljante uitvoering van de Kreutzersonate, met JAËLL aan de piano bracht (5). L'Echo d'Ostende vond dat vooral het andante uit de vioolfantasie van ALLARD magistraal uitgevoerd werd (6). Op het afscheidsconcert op 22 september bracht hij het vioolconcerto in f van VIEUXTEMPS.

Op 14 augustus 1903 was hij te gast in het Oostends kursaal. Samen met zijn leerling DERU voerde hij het dubbelconcerto van BACH uit. Hij bracht ook het tweede vioolconcerto van Max BRUCH. Bovendien dirigeerde hij een Caprice van C. SAINT-SAENS, een eigen werk en een werk van zijn broer Théo. De pers was natuurlijk meer dan lovend : hij bezat een fantastische toonkwaliteit, kon zowel krachtig als heel innig spelen en bracht zijn toehoorders in verrukking met zijn gepassionneerde expressie. De zaal was barstensvol, reeds een uur voor het concert begon. Heel wat bekenden waren komen opdagen : oud-dirigent PERIER, A. DE GREEF, Emile SAUER, Constantin MEUNIER, Léon DUBOIS, Camille LEMONNIER en Karel MESTDAGH. YSAYE kreeg een welverdiende staande ovatie en applaus zonder einde (7).

Op 12 augustus 1904 kwam YSAYE terug, dit maal met het derde vioolconcerto van C. SAINT-SAENS, de ballade en polonaise van VIEUXTEMPS en de romance in G van BEETHOVEN. Bij de uitvoering had men het gevoel van absolute perfectie en de indruk dat hier een musicus een werk aan het creëren was, in plaats van een virtuoos die het interpreteerde (8).

In 1906 bracht hij in het Oostends Kursaal de "Geschiedenis van het vioolconcerto". Het begon op 17 augustus met het vioolconcerto in E van J.S. BACH en het vioolconcerto in D van BEETHOVEN. Hij vervolgde de week erop met het vioolconcerto van G van W.A. MOZART en het vioolconcerto in e van F. MENDELSSOHN-BARTHOLDY. De derde maal (30.08.1906) sloot hij de reeks af met het vioolconcerto in b van C. SAINT SAENS en het vioolconcerto in g van Max BRUCH.

BAUDOT en HEYNBERG

In de zomer van 1877 was het de dirigenten DUHEM en DUMON en de Kursaaldirectie onmogelijk om voor het hele concertseizoen één en dezelfde concertmeester aan te stellen. Waren beide kandidaten even sterk en sprak men een Salomonsoordeel uit ? Of waren beide violisten (of toch zeker de beste van de twee) tijdens een bepaalde periode verhinderd om in Oostende aanwezig te zijn ? In ieder geval werd BAUDOT solo-violist van 15 juli tot 8 augustus en nam HEYNBERG, vioolprofessor te Luik, zijn taak over tot 15 september. Beide solisten kregen in de pers een positieve kritiek (9).

SAM FRANKO

Sam FRANKO was gedurende één seizoen, namelijk in 1880 concertmeester. Hij was ook actief in de kamermuziekvoorstellingen. Hij speelde zeer zuiver (10), maar kreeg zware concurrentie te verduren van de talentvolle, jonge violist J. SMIT.

BERNARD DESSAU (1861-1923)

In 1887 kon de Kursaaldirectie en dirigent PERIER opnieuw niet zonder meer vooropstellen wie het meest geschikt was voor de taak van concertmeester. Waarschijnlijk werd J. SMIT nog wat te jong bevonden. Toch wou men hem niet alle kansen ontnemen. Dit maal werd het dan een echt Salomonsoordeel; de vioolsolo werd wekelijks gewisseld tussen B. DESSAU en J. SMIT. Beiden namen deel aan de kamermuziekconcerten en mochten elkaars evenknie genoemd worden. Deze Duitse violist studeerde bij SCHRADIECK, JOACHIM en WIENIAWSKY. Hij was achtereenvolgens violist te Görlitz, Gent, Königsbergen, Brünn, Praag en Rotterdam, waar hij ook leraar werd aan het concervatorium. In 1898 werd hij Konzertmeister aan de Berliner Staatsoper (11). Het jaar waarin hij te Oostende vooraan stond, was hij tevens solo-violist in het orkest te Gent (12).

(vervolgt)

Ann CASIER
Middelkerke

---

(1). E.O., 10 september 1874.
(2). E.O., 27 juli 1876 en 10 augustus 1876.
(3). E.O., 21 december 1876.
(4). E.O., 07 februari 1878.
(5). S.O., 01 september 1878.
(6). E.O., 27 juli 1878.
(7). S.O., 15 augustus 1903; biografische notities in S.O., 13 augustus 1903.
(8). S.O., 13 augustus 1904.
(9). E.O., 26 juli 1877 en 06 september 1877.
(10). S.O., 25 juli 1880.
(11). art. Dessau, Bernhard, in Algemene muziekencyclopedie, o.l.v. J. ROBIJNS, J. MOSTAERT en M. ZIJLSTRA, dl. 2, Haarlem, 1982, p. 356.
(12). E.O., 03 juli 1881.

KAMERLINGSTRAAT of CAMERLINKSSTRAAT

Naar aanleiding van het artikel van dhr. S. IPPEL betreffende de meest juiste benaming voor die straat, (zie "De Plate" nr 9, juni-september 1985) is het misschien nuttig even naar de oorsprong van deze benaming terug te keren.

Het gebied - watering of ambacht genoemd - gelegen in de kuststreek tussen de Ijzer en de Steense dijk was van in de middeleeuwen afhankelijk van de kamerlingen (of kamerheren) van de opeenvolgende graven van Vlaanderen en van de hertogen van Boergondië (die ook de graventitel van Vlaanderen voerden). Dit kamerlingschap bleef zelfs op een of andere wijze in voege tot bij de Franse revolutie, toen het werd afgeschaft. Dit gebied was dus letterlijk "het ambacht van de kamerling" of "des kamerlings ambacht". Het woord "kamerlings" werd echter in de loop der eeuwen op alle mogelijke manieren gespeld, tot de meest ingewikkelde, nl. nl. "Caemerlynckx" toe.

Mijn persoonlijke voorkeur gaat naar de eenvoudigste en meest moderne schrijfwijze : "Kamerlings" met de s-uitgang van de bezitsvorm, en ik neem de vrijheid die in mijn proza verder te gebruiken.

De Koninklijke Commissie voor Advies en het Stadsbestuur kunnen terzake natuurlijk een andere mening hebben.

Topografisch vraagt de naamgeving van voornoemde straat wel wat uitleg : hoe komen we met de "Kamerling" op de Conterdam terecht ?

Het Kamerlingsambacht had van in de middeleeuwen een waterlossing naar de zee, voorzien van een sluis, welke gelegen was tussen Middelkerke en Raversijde ter hoogte van de vroegere watertoren van Middelkerke (zie aldaar nog de zg. Sluiswijk en de Sluisvaart-straat).

Deze "Kamerlingssluis" bestond nog, zij het in vervallen toestand, tot rond het einde van de 18e eeuw.

Vanaf 1817 tot 1820 werd naast de eerste, de zg. "Franse spuikom" van Oostende, die sedert 1810 in gebruik was, ook nog de achterhaven als bijkomend spuibekken ingericht. Dit gebeurde door het bouwen van een nieuwe spuisluis de zg. "militaire sluis". Daar het kanaal Brugge-Oostende en de Noordede onvoeldoende spuiwater leverden, werd een deel van de waterlossing uit het Kamerlingsambacht, dat intussen blijkbaar ook de naam "Grote Westwatering" had gekregen, doorheen de Steense dijk en de Ste Catharinapolder omgelegd, en samen met het water van de Ste Catharina- en de Gouwelozekreek naar de achterhaven gevoerd. Dit gebeurde via de heden nog bestaande uitwateringssluis met siphon van de Conterdam en een nieuw gegraven kanaal dat aan zijn monding ook van een sluis was voorzien.

Dit kanaal werd bekend als "Camerlincksvaart" of "Uitlossingsvaart van de Grote Westwatering". In de volksmond sprak men echter ook van "de Camerlinck", of van "het Varretje" op het toenmalige Bredense grondgebied.

De beide sluizen werden "Camerlinckssluis" genoemd.

De siphon aan de Conderdam gaf doorgang dwars onder de sluis van het terzelfdertijd aangelegde verbindingskanaal van het eerste handelsdok naar de vaart Brugge-Oostende. Ook deze thans

nog gedeeltelijk bestaande sluis werd, ten onrechte, soms als Camerlinckssluis bestempeld.

Bij de grote havenwerken rond de eeuwwisseling werd de Camerlincksvaart gedempt. De waterafvoer werd vóór 1907 ingebouwd in de westelijke kaaimuren van het vlotdok en van de Demeysluis en kreeg een uitmonding in de zeewaartse keermuur van het benedenhoofd van die sluis.

Om nu tot de straatnaam terug te komen :

KAMERLINGSTRAAT (zonder s bezitsvorm) heeft m.i. geen zin. Er was nergens in de omgeving ooit een "kamerling" aan te treffen.

CAMERLINKSSTRAAT is beter. Maar waarom koost men juist deze, toch ook verouderde schrijfwijze ? En het gaat hier toch ook niet over "de straat van de Camerlinck". Of bedoelde men de volksbenaming "de Camerlinck" die aan de vaart gegeven werd ? Had men de straat niet beter "Kamerlingsvaartstraat" of "Kamerlingssluisstraat" genoemd ? Het ware naar mijn bescheiden mening duidelijker geweest. Er nog nóg langere straatnamen te Oostende, bv. de Zandvoordeschorredijkstraat !

Gerard VANDAMME

Bronnen : 1. "'t Sas zoals het was in Jean Baptist Marchal zijn tijd". E. DESOPPER/J.B. MARCHAL. Jaarboek Ter Cuere Bredene 1982.
2. "Historisch Geografische schets van de vaart". F. GEVAERT. Jaarboek Ter Cuere Bredene 1983.
3. Diverse plannen van Oostende en omgeving.

# # # # # # # # # # # # # # #

VLAAMS GENOOTSCHAP VAN SANTIAGO DE COMPOSTELA - V.Z.W.

Het Studiegenootschap verbonden aan het Vlaams Genootschap van Santiago de Compostela doet een dringende oproep tot alle archiefonderzoekers om alle gegevens te willen helpen verzamelen die verband houden met de bedevaart naar Sint Jacobs. De volledige bronverwijzing, liefst met een integrale transcriptie of een fotocopie, kan bezorgd worden aan het :

Vlaams Compostela Studiegenootschap
Sint Andriesabdij - Zevenkerken
8200 Brugge

Bij de verwerking van de gegevens zal de identiteit van de ontdekker steeds worden vermeld.

# # # # # # # # # # # # # # # # #

BIJ DE AFBEELDING

En nog steeds het gezicht op Oostende uit de lucht, gesigneerd DE BRUGADAL en te dateren omstreeks 1880.
Deze keer krijgt het stadsgebied ten Z. van het Leopoldpark, dat we nog eventjes onderaan links zien de aandacht : een gebied dat nog in volle opbouw was in die tijd. Het Hospitaal in de Edith Cavellstraat is duidelijk te zien, alsook de erachterliggende Leffingestraat.
Over het verder liggende gebied, meer bepaald wat de exactheid in weergave betreft, durf ik me hier niet uit te spreken.
We zijn blij onze leden dit fragment aan te bieden : het is een stadsdeel dat in "De Plate" nogal verwaarloosd wordt !

A. VAN ISEGHEM

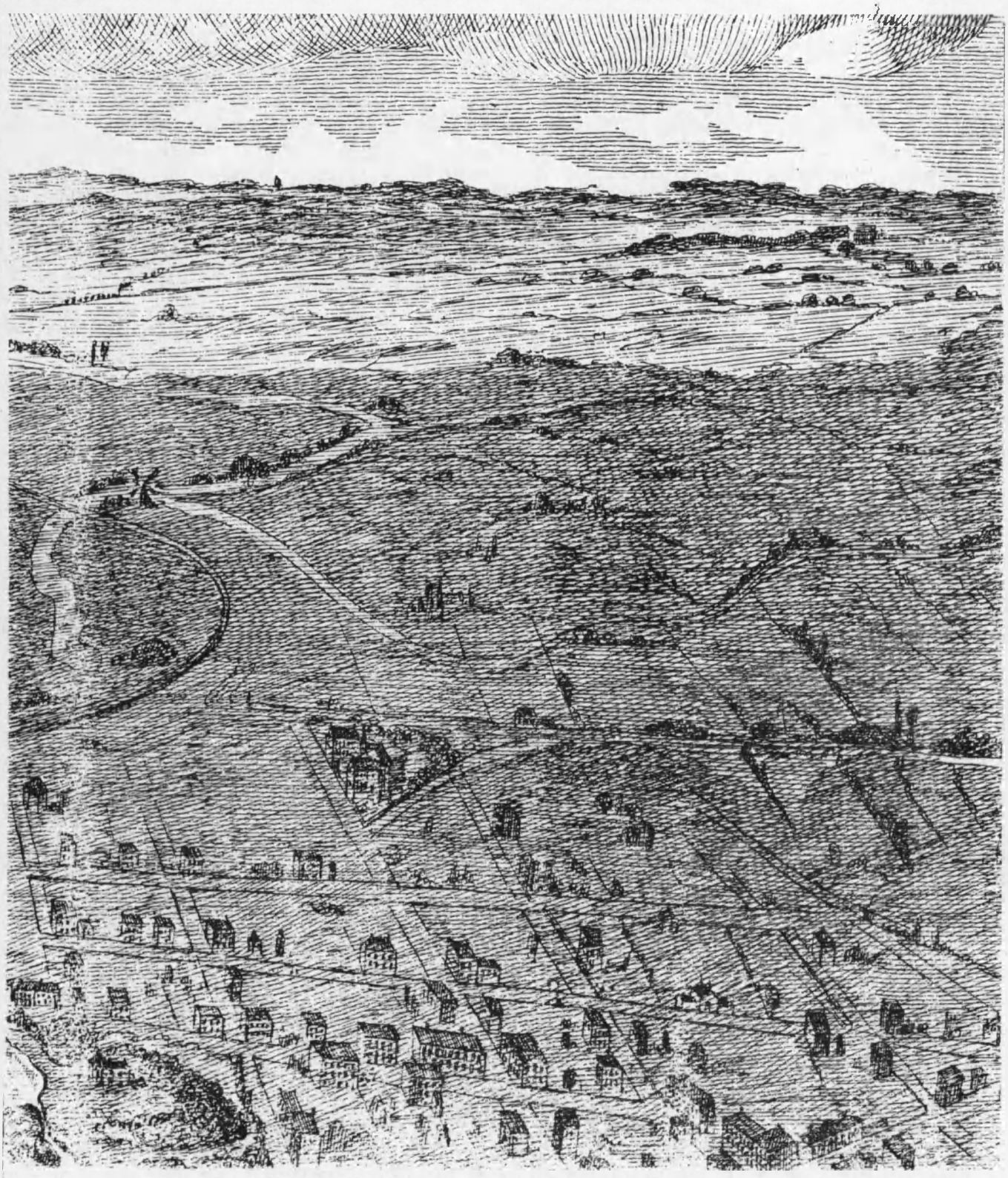

¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶

VRAAG

De heer Wouter GREVEN, Pareloesterlaan 11, Oostende (tel. 70.97.58) zoekt alle informaties over BODEGA'S (d.z. Spaanse & Portugese wijnhuizen zoals bv. de "CINTRA") te Oostende : gegevens, foto's, enz.

EUGEEN VAN OYE ALS WAGNER-AANHANGER

Dr. Eugeen VAN OYE (1840-1926) is ons in 1986 nog bij naam bekend gebleven, omdat hij leerling was van Guido GEZELLE (1830-1899) te Roeselare en aan wie de vermaardste Vlaamse dichter uit de 19de eeuw menig mooi gedicht heeft opgedragen. Zelf ook dichter heeft Eugeen VAN OYE nooit uitgeblonken : daarvoor was hij te veel epigoon van Gezelle en miste hij de nodige zelfstandigheid, persoonlijkheid en originaliteit. Men mag zijn werken dan ook rekenen bij de vele literaire scheppingen van de vorige eeuw die thans zo goed als vergeten zijn. Wat niet wil zeggen dat deze literatuur, produkt van en in zijn tijd, waardeloos was ! Dat ware, met snelle voortvarendheid, een roekeloos lichtzinnig en onrechtvaardig oordeel vellen ...

Een interessant profiel van E. VAN OYE wordt door J.J.M. WESTENBROEK geschetst in het vierde deel van het "Nationaal Biografisch Woordenboek" dat in 1970 verscheen. In kol. 638-639 belicht WESTENBROEK de sterke en zwakke kanten van VAN OYE : "(...) Eugeen van Oye was een radicaal Vlaams strijder, voelde echter niets voor de organisatorische zijde van de activiteiten en had geen politiek inzicht. Als dichter was hij meer dichterlijk dan een echte artiest : toch toont zijn werk een door ongeremd idealisme duidelijk eigen, zo niet eigenzinnige aard. In het Vlaams cultuurleven is hij een merkwaardig knooppunt geweest : zijn publicaties en het door hem nagelaten archief zijn een interessante bron voor de geschiedschrijving van het Vlaamse literaire en muzikale leven, in het bijzonder van Gezelle en zijn kring en van componisten als Peter Benoit. In zijn jeugd nam hij, door zijn vriendschap met Gezelle, deel aan een belangrijke ontwikkeling in het toenmalige Vlaamse culturele leven, en in zijn Oostendse tijd is zijn enthousiasme voor Wagner typerend voor bepaalde Vlaamse literaire en muzikale kringen (...)".

Inderdaad, men kan rustig stellen dat Eugeen VAN OYE gefascineerd was door de artistieke persoonlijkheid en de muziek van Richard WAGNER (1813-1883), een reeds in zijn tijd fel geroemd en even heftig verguisde Duitse componist. Aan welke factoren is de Wagner-verering bij VAN OYE toe te schrijven ? Voor een belangrijk deel : zijn romantisch temperament, zijn neiging om de alledaagse realiteit te ontvluchten en in een geëxalteerde verbeeldingswereld op te gaan. Voorts : zijn sympathieën voor al wat Duits was die zich mede mengden, koesterden en integreerden in zijn dwepend romantisch gevoel en gemoed. Niet te vergeten noch te veronachtzamen is : zijn ontvankelijkheid voor muziek.

Zij die de invloed van Richard WAGNER op Eugeen VAN OYE en nog vele andere Vlamingen uit de negentiende eeuw willen kennen en smaken, kan ik wijzen op de studie van Dr. Karel WAUTERS : "Wagner en Vlaanderen 1844-1914 : cultuurhistorische studie" (539 bladzijden, met illustraties, 1.700 fr), in boekvorm in 1983 uitgegeven te Gent door de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal en Letterkunde.

E. SMISSAERT

ß ß ß ß ß ß ß ß ß ß ß ß ß ß ß

DE PRENTKAARTEN

"WAPENSCHILD VAN OOSTENDE"

ZIJN TE KOOP IN ONS HEEMMUSEUM ! !

MONUMENTEN, BEELDEN & GEDENKPLATEN TE OOSTENDE - XXXIV :

"LEVENSBOOM" van JACKY DE MAEYER OP DE STROOIWEIDE - BEGRAAFPLAATS STUIVERSTRAAT

Ter versiering van de strooiweide op de Begraafplaats-Stuiverstraat, voor alle echte Oostendenaars nog steeds "'t nieuw kerkhof", bestelde de stad in 1976 bij beeldhouwer Jacky DE MAEYER een monument. Dit gebeurde na een beperkte wedstrijd waaraan o.m. ook Gérard HOLMENS & Paul VERMEIRE hebben deelgenomen.

Het beeld, een compositie in brons en beton is in totaal 6,50 m hoog. Op een hoge betonnen paal rust een bronzen sculptuur in een schijnbaar wankel evenwicht. Bij nader toekijken zien we hier zaadvormen in die aan elkaar verbonden zijn. Het lag in de bedoeling de opgaande betonnen paal door klimop te laten overgroeien.

"Ideeën van levensbeweging, van opgang en neergang, van vruchtbaarheid en van groei van aarde naar lucht en ruimte worden er treffend in opgeroepen" constateerde criticus Jaak FRONTIER in "De Periskoop" van april 1978.

De officiële inhuldiging van het beeld had plaats op 27 juni 1976. Het geheel heeft de stad 400.000 ₣ gekost.

* * *

Nu dan een woordje over Jacky DE MAEYER, de beeldhouwer en tevens stadsgenoot :

Jacky DE MAEYER (1938) is een selfmade kunstenaar. Gedreven door innerlijke drang is hij tot de kunst gekomen en met eigen inspanning en volharding heeft hij de expressiemiddelen verworven, die voor de uitdrukking van zijn visie nodig waren. Enkele jaren lang heeft hij zowel geschilderd als assemblagebeelden geconstrueerd.

Levensboom, 6,5 m

Zijn vroegste beelden waren ietwat mysterieuze, meubelachtige constructies. Spirit, speelsheid en humor waren er de kenmerken van. Zo vertoonden ze laatjes, bakjes, hokjes en kastjes om iets zorgvuldig op te bergen, doch de deurtjes bleken alleen in de verkeerde richting te kunnen draaien. De bergruimten zelf waren leeg of er lagen

houten blokjes en stijltjes in die de kijker tot grijpen uitnodigden. Wanneer hij ze evenwel vastnam, merkte hij, dat ze vastgespijkerd waren.

Geleidelijk liet Jacky DE MAEYER minder aan het toeval over en construeerde hij bewust meer overwogen, overzichtelijker ook. Liefde tot en kennis van de sculptuur van de primitieve volken betekende een verdieping en verrijking voor eigen werk en inzicht. Vooral de verticaal oprijzende figuur boeide de kunstenaar en kreeg in het eigen oeuvre de kenmerken van totem of idool.

Verwijzingen naar lichaam, ledematen, gezicht, ogen, haartooi of masker, symbolische elementen in verband met sexualiteit of vruchtbaarheid blijven steeds suggesties van ondergeschikte aard in de totaalstructuur van het beeld. De hechte, verticale, ritmische opbouw overheerst; het harmonische verloop van binnen- en buitentekening, van uitstulpingen en inkervingen, van rechten en bogen, cirkels en maanvormen domineert de reminiscenties aan figuratie en voorstelling. Om deze reden heeft de kunstenaar het gebruik van duidelijk herkenbare, verwijzende onderdelen als stijltjes, ornamenten, poten, laden, haken en leuningen opgegeven.

In de beelden van ca. 1975-76 werden weer andere mogelijkheden ontdekt en uitgewerkt. Zo zijn er een aantal vlakgehouden, met streng geometrische vormen opgebouwde beelden, die weliswaar een duidelijke voorzijde hebben, maar tevens een interessante rugzijde vertonen. In al de creaties van Jacky DE MAEYER speelt het ritme een overwegende rol. De herhalingen met variaties en vormen en motieven komen in een rijke gamma van uitwerking terug. Vroegere beelden getuigen van een duidelijke voorkeur voor de symmetrische oplossing, bij een aantal meer recente constructies echter wisselen meer symmetrische gedeelten bij voorkeur onderaan en bovenaan geplaatst - af met fragmenten waarin een verschuiving ten overstaan van de middenas plaats heeft. Ze zijn aldus het resultaat van een gelukkige versmelting van discipline en vrijheid.

Een suggestieve en fraaie vorm die in vele constructies van de kunstenaar terugkeert, is de zaadvorm. Hij staat in verband met ideeën als verbinding, ontluiking, leven, groei, energie.

Norbert HOSTYN

$ $ $ $ $ $ $ $ $ $ $ $ $ $

UITNODIGING

De bestuursleden en leden van "DE PLATE" worden vriendelijk uitgenodigd tot de voorstelling van de roman

BOOGIE - WOOGIE

van John GHEERAERT

op donderdag 25 september om 20 u in

Gallerie "De Peperbusse"

Prins Boudewijnstraat 7, Oostende

DE OOSTENDSE DRUKKERS DAVELUY

Wie Oostendse drukken uit de tweede helft van de 19e eeuw en begin 20ste eeuw ter hand neemt - hetzij kranten, tijdschriften, brochures, pamfletten, overheids- en gelegenheidsdrukwerk - komt de naam Daveluy voortdurend tegen.

Met deze studie hopen wij een duidelijker overzicht te geven van de verschillende drukkers, uitgevers en boekhandelaars Daveluy die Oostende heeft gekend.

De aktiviteiten van de opeenvolgende Daveluy's overspannen de periode 1835-1910.
De eerste in lijn was Edouard-Alexis Daveluy (1812-1894). Na hem kwam zijn zoon Jules Daveluy (1848-1894).
Jules Daveluy werd eerst in het bedrijf opgevolgd door zijn weduwe, daarna door zijn zoon Georges Daveluy (1877-1948).
Georges Daveluy gaf daarna het bedrijf in handen van zijn jongere broer Richard-Jules Daveluy (1884-1949).

Preciese kennis omtrent de drukkersfamilie Daveluy is wenselijk, teneinde een groot aantal ongedateerde drukwerken juister te situeren en de werkzaamheden van naast elkaar werkende drukkerijen nauwkeuriger te kunnen nagaan.
Andries Van Den Abeele merkt terecht op in zijn studie omtrent de Brugse drukkersfamilies, dat het belangrijk is de familiale en sociale bindingen van een drukker in relatie te brengen met de produkties van zijn atelier.
Hiervoor dient men de drukker als familielid in zijn relatiekring te situeren, waaruit meteen veel over zijn beroepsactiviteiten en over de maatschappelijke en politieke rol die hij gespeeld heeft, duidelijk wordt (1).

HERKOMST VAN DE FAMILIE

De geschiedenis van de familie Daveluy brengt ons terug naar de Franse Stad Amiens.
In de annalen van deze stad staan ze bekend als een adellijke familie, die vooral naar het einde van de 18de eeuw en in de loop van de 19de eeuw een niet onbelangrijke rol speelden - vooral - in de plaatselijke politiek.
Best worden de Daveluy's nog getypeerd als "une famille industrielle et commerçante".
Zo was een zekere Nicolas Daveluy-Bellancourt tijdens de jaren 1823-1830 burgemeester van de stad Amiens.
Internationale bekendheid geniet diens kleinzoon Marie Nicolas Antoine Daveluy (geboren te Amiens op 16 maart 1818).
Als katholieke zendeling kwam hij in Korea terecht (1844), waar hij op 25 maart 1857 tot bisschop werd gewijd.
Hij overleed te Tsjoung-tsjeng op 30 maart 1866 aan de gevolgen van een gewelddadige dood (2).

---

(1) Van Den Abeele (A.), De Brugse drukkers Bogaert, Biekorf, 1985, 85ste jg., pp. 47-67 - bijlagen.
Ibidem. De Brugse drukkers Amand Delplace-Beernaert en Modest Delplace, Biekorf, 1985, 85ste jg., pp. 131-144.
(2) Bibliothèque Municipale d'Amiens - antwoord op ons schrijven - gedat. 28 1984.

FAMILIE DAVELUY : DE "OOSTENDSE" TAK

NICOLAS ALEXIS DAVELUY
x
ANGELIQUE GENEVIEVE CLEMENT

ANTOINE NICOLAS ALEXIS DAVELUY (lithograaf)
°Amiens 26.04.1770
+Brugge 03.02.1838
xGent 11.09.1811
CATHERINE JEANNE COLETTE SALENS
°Gent 11.08.1791
+Brugge 04.12.1872

EDOUARD ALEXIS DAVELUY (lithograaf-drukker)
°Gent 31.05.1812
+Brugge 30.09.1894
xBrugge 17.11.1841
ANETTE ELISABETH D'ELHOUGNE
°Bergen op Zoom 15.02.1818
+Oostende 28.05.1872

JULES DAVELUY (drukker)
°Brugge 12.06.1848
+Oostende 06.01.1894
xOostende 16.11.1875
MARIE VAN HERCKE
°Oostende 08.03.1853
+Gent 03.05.1905

GEORGES DAVELUY (drukkerijbezitter)
°Oostende 06.02.1877
+Parijs 11.01.1948
xOostende 12.02.1898
VALENTINE JACQUES
°Ieper 19.01.1878

DOCHTER

RICHARD - JULES DAVELUY (drukkerijbezitter)
°Oostende 01.01.1884
+Oostende 01.07.1949
xOostende 26.09.1908
MARIETTE TAEN - HEE - TSEU
°Oostende 26.03.1893
+Oostende 19.06.1966

ZOON

Zeer recentelijk werd deze door paus Johannes Paulus bij zijn bezoek aan Korea op 6 mei 1984 gecanoniseerd (1).

Tenminste één tak van de familie ging op de vlucht voor de vlijmscherpe guillotine.
Uitgeweken naar onze gewesten vinden we de Daveluy's eerst terug te Gent, daarna te Brugge en Oostende.

I. EDOUARD-ALEXIS DAVELUY

Edouard Alexis Daveluy werd geboren te Gent op 31 mei 1812 als zoon van Nicolas Alexis Antoine Daveluy "fabriquant - savonnier" en Catherine Jeanne Colette Salens (2). Hij overleed te Brugge op 30 september 1894.

Edouard Daveluy leerde de eerste beginselen van de graveerkunst aan in de werkhuizen van kolonel Van Gorckem (1827-1830).
Begin 1830 verliet hij dit atelier voor een niet nader genoemd werkhuis en nam ook aktief deel aan de Belgische Revolutie (3).

Pas op 31 maart 1835 kwam de familie Daveluy zich te Brugge vestigen in de Ezelstraat 25 (4).
Op dit adres werd de lithografische drukkerij Daveluy gesticht.
Begin 1836 verhuisde de ganse familie naar de Akademieplaats (de huidige Jan Van Eyckplein) en op 28 april 1837 naar de Engelsestraat 7. Toen reeds moest het huis Daveluy enige bekendheid hebben verworven, want er werd reeds een hulpgraveerder aangeworven, nl. Edouard Franciscus De Lay, stichter van het latere vermaarde lithografische bedrijf De Lay-De Muyttere (5).
Op 5 september 1838 verhuisden de Daveluy's naar de Hoogstraat 17 (6). Aldaar werd de winkel gevestigd, terwijl ruime ateliers betrokken werden langs de Groene Rei tegenover de Paardebrug.
Uiteindelijk werd de detailhandel in de Hoogstraat gesloten en vestigde Edouard Daveluy zich op 10 september 1850 naast zijn lithografische werkplaatsen en drukkerij (7).
Hij opende er tevens een daguerreotype studio met ingang langs de Peerdestraat.
Van zijn ganse periode als daguerreotypist - nl. van 1850 tot 1860 - is weinig of niets bekend.
In 1860 werd overgeschakeld op de collodiumfotografie. Te Brugge werden van dan af de Daveluy's op fotografisch gebied toonaangevend (8).

---

(1) Archives Départementales d'Amiens - antwoord op ons schrijven - gedat. 28 augustus 1984.
Centre Diocesain d'Information d'Amiens - Dossier d'informations pour la célébration en l'honneur de Mgr. Daveluy, originaire d'Amiens et martyrisé en Corée, du 22 au 27 avril 1969.
(2) Burgerlijke Stand Gent - geboorten 1812 - 27 v°.
(3) Gedenkboek der nijverheid-tentoonstelling van West-Vlaanderen te Brugge, (1881), p. 141.
(4) Stadsarchief Brugge - bevolkingsregister 1809-1830 - D7 nr. 25 f° 169.
(5) Michiels (G.), Uit de wereld der brugse mensen. De fotografie en het leven te Brugge 1839-1918. Met een bijdrage over vrijmetselarij door drs. W.P. Dezutter, 1978, p. 17.
(6) Stadsarchief Brugge - bevolkingsregister 1830-1846 - B2 nr. 17 f° 26.
(7) Michiels (G.), op.cit., p. 18.
(8) Ibidem.

Edouard Alexis Daveluy trad te Brugge op 17 november 1841 in het huwelijk met Anette Elisabeth d'Elhougne.
Hierdoor geraakte Daveluy familiaal verbonden met François D'Elhougne (1815-1892), een belangrijk Gents advokaat en liberaal voorman, lid van de Kamer van Volksvertegenwoordiging (1843-1852), (1866-1870), (1878-1886) en Minister van Staat (1881) (1).

In de lithografische drukkerij werden de beroemde en bijna legendarische speelkaarten gedrukt (2).
Dat Daveluy naast zijn drukke lithografische aktiviteit ook nog de fotografie ging beoefenen, wijst op het feit dat vele lithografen vreesden dat het fotografisch procédé de ondergang van de lithografie en al haar toepassingen zou teweegbrengen.

Naast lithograaf en drukker was Edouard Daveluy immers ook nog - te Brugge - uitgever van de bladen van de "Association libérale". In 1848 ging Daveluy te Brugge van start met het a politieke publiciteitsblad "L'Indicateur de Bruges et de la Province" (3)

Voor zover de situatie te Brugge. Thans gaan we dieper in op hun aanwezigheid te Oostende.

Reeds in 1854 ging Edouard Daveluy te Oostende van start met een niet onbelangrijk bijhuis.
De aktiviteiten die men te Oostende ontplooide waren precies dezelfde als deze van de Brugse hoofdzetel. Men deed er zowel aan lithografie, typografie en fotografie.

Begin juli 1854 ging Daveluy van start met het a politieke advertentieblad "Annonce d'Ostende".
Pas einde 1864 ontkoppelde Daveluy de "Annonce" in een dubbele richting. Aldus ontstonden "L'Echo d'Ostende" - een a politiek informatieblad - en de "Liste des étrangers" - een seizoenblad.
Vanaf januari 1857 was de drukkerij tevens verantwoordelijk voor de druk van het a politieke informatieblad "Le Phare d'Ostende".
De rol die Daveluy in deze krant speelt lijkt ons eerder onduidelijk. We stellen alléén vast dat de krant reeds op 27 september 1859 werd gedrukt bij zijn oud werknemer Florentinus Lagravière.
Tijdens de seizoenmaanden van het jaar 1868 ging het huis ook van start met een tweede seizoenblad, nl. "Le Courrier des Bains".

Als adres voor het handelshuis werd opgegeven Sint Thomasstraat 10. (omstreeks 1860 Kapellestraat 105).
De adresopgave heeft alléén betrekking op de winkel die aan de drukkerij was verbonden.
De drukkerij zelf bevond zich in het achterliggende gebouw dat uitgaf op de Christinastraat 124.

De gebouwen waren op 23 juli 1863 voor de Brugse notaris Fraeys aangekocht (4).

Aan Edouard Daveluy komt ook de verdienste toe om te Oostende als eerste van start te gaan met mechanische persen.

---

(1) François en Anette d'Elhougne waren broer en zuster.
(2) Buysse (E.), Het huis Daveluy specialiteit van speelkaarten, Brugse courant (en Woensdagblad), 05.03.1955.
(3) Van Eenoo (R.), De pers te Brugge 1792-1914. Bouwstoffen, 1961, pp. 81-82
(4) Brugge, Provinciaal Kadaster, Oostende, Oost. Relevé 1863.

Jules Daveluy (1848-1894)

Georges Daveluy (1877-1948)

"Le Rat à tout faire"
Karikaturaal portret van Georges Daveluy
door Emile Bulcke (1901)

(Archief Heemkring "De Plate" - Legaat Emile Bulcke -
Reproductions d'œuvres de Em. Bulcke - 1 - p. 29)

THE COMMENTARIES OF SR FRANCIS VERE

SLAG VAN OOSTENDE (10)

Ook het geschut op hun cattey aan de voet van de duinen beschoot de Zand-hil, de Porc-espic en Helmont (: 166). Gans die dag tot tegen het avondgloren werd Sandhil beschoten, en de oude stad kreeg 2200 kanonschoten te verduren.

Zo erg was de beschieting dat de plaats eerder de naam van IJzeren heuvel dan Zandheuvel verdiende. De heuvel zat zo vol kogels, dat vele onder hen er af rolden in de False-bray, en kogels die insloegen op reeds eerder ingeslagen kogels, vlogen in stukken de lucht in.

Tijdens deze beschieting maakte de vijand verdere voorbereidingen tot de eigenlijke aanval. Ladders werden aangebracht, munitie en handgranaten werden samen met ander materiaal opgeslagen. Dit bracht meteen ook vermoeidheid in de rangen.

Graaf Farnese, een Italiaan, zou eerst aanvallen met 2000 Italianen en Spanjaarden; hun doel Zand-hill, de bres, en de rand van de oude stad.

De Gouverneur van Diksmuide met 2000 man, Spanjaarden en anderen, zouden Porc-espic en Helmont voor hun rekening nemen.

Een andere kapitein met 500 man was de West-ravelijn toegewezen, en 500 man kreeg de zuidelijke "quarriers" tot doel. De Spaanse sergeant-majoor-generaal die gijzelaar was geweest in Oostende kreeg de west-quarriers tot doel. Allen moesten de westzijde aanvallen.

De Graaf van Bucquoy zou de oostzijde en de oostravelijn, samen met de nieuwe haven voor zich krijgen, samen met het ander deel van de oude stad. Alles was bevolen en klaar. (: 167).

Generaal Vere zag de intenties van de vijand. Het lage tij zou het gepaste ogenblik vormen.
Vere nam geen nachtrust. Hij nam alle mogelijke voorzorgen om de stad te verdedigen en de vijand te weerstaan.

Er waren daar geen palissaden genoeg, en hij nam het besluit om verscheidene beschadigde woningen af te breken. Met dit hout werden palissades gebouwd.

Met hoog water werden de westsluizen gesloten zodat al het mogelijke water in de oude en nieuwe stad bleef. Tegen de avond werden alle beschibare troepen gereedgemaakt en ter plaatse gebracht.

Om de zandheuvel en de bres te bevelen nam hij zijn broer Sir Horace Vere en Sir Charles Fairfax met twaalf compagnies waarvan sommige niet meer dan tien tot twaalf man bedroegen. Zij kregen een dubbele bewapening, een piek en een musket, samen met een goede voorraad aan munitie.

Op het scherm van de oude stad, tussen Zandhil en Schottenburg, een gevaarlijke plaats, stond Sir Francis Vere zelf met kapitein Zeglin met zes flauwe compagnieën in voor de verdediging.

In Schottenburg zelf waren kapiteins Utenhoven en Haughton met twee compagnies in bevel. Vanaf Schottenburg zelf waren, langs het scherm tot de oude kerk, die door de vijand vernield was, had hij colonel Lone geplaatst met 200 Zeelanders, die in de stad waren aangekomen, die dag dat het gesprek afgebroken was.

Vanaf de kerk langs het scherm en de noordelijke flank voerde kapitein Zithan het bevel over zes kleine compagnieën. De rest van het scherm werd onbemand gelaten. Op het scherm van de nieuwe stad, onder Vlamingburg, stonden vijf zwakke compagnies om de Mozestafel zo nodig te verdedigen en bij te staan. Op de Vlamingburg (-of burcht) stonden twee kanonnen en twee veldstukken opgesteld om de oude stad te verdedigen.

Op de west-ravelijn waren twee compagnieën op dezelfde wijze ingezet met één kanon en twee halve kanonnen. Voor de verdediging van Porc-Epic, een belangrijke plaats onder Helmont, nam Sir Francis Vere de vier sterkste compagnieën die hij kon bemachtigen.

Op Helmont, dat de bres flankeerde, en Zandhil langs het strand tussen de batterij van de vijand en de oude haven, waarover zij dienden te trekken om Zandhil te bereiken, en het scherm van de oude stad, dat Porc-Epic verdedigde, plaatste hij tien weinig krachtige compagnieën waaronder deze waarover hijzelf het bevel voerde. Daar kwamen negen bronzen en ijzeren stukken geschut, geladen met "geketende" kogels, en ladingen van musketkogels. (: 169).

Deze tien compagnieën werden als reserve aanzien. Zij moesten ingezet worden waar het meest nodig bleek, en stonden onder het bevel van kapitein Metkirck en sergeant-majoor Carpenter. De rest van de hoofdwerken waren weinig bemand, omdat daar geen schrik voor een aanval bestond.

Hier ziet U het groot aantal manschappen dat ingezet was, maar het geheel bezat geen kracht, en sommigen waren enkel 7 tot 8 man sterk. Samen rond de 1200 strijdbare manschappen om een leger van 10.000 man te trotseren.

Het bevelhebberschap en het oorlogsmaterieel waarover de generaal kon beschikken op het westelijk hoofdwerk, bestond uit twee hele en twee halve kanonnen die Helmont en Porc-Epic samen met de oude haven tot aan de tobaken dienden te verdedigen. Nabij die plaats moesten zij over de haven bij laag tij komen. Die stukken geschut waren ook geladen met musketkogels, ketenkogels en ijzeren kogels.

Op al die plaatsen, speciaal deze die de bres flankeerden en het strand beveiligden, beschikte Sir Francis Vere over de beste kanonniers uit de stad. Er was ook een Engelsman: Francis the Gurmer als beste kanonnier die reeds menig Spanjaard aan zijn dood geholpen had.

Grafisch Bedrijf Lammaing

Nadruk Verboden

In 1869 is prake van twee lithografische persen. Om deze lithografische produktie te verzorgen had men een (onbekend) aantal Duitse graveurs aangetrokken (1).
Het fotografisch salon was vooral tijdens de seizoenmaanden zeer aktief. Onze oudste vermeldingen gaan terug tot het jaar 1865 (2). In een advertentie uit 1867 vernemen we dat Daveluy de bekende Londense fotograaf Hart in zijn atelier had aangetrokken (3).

Het overlijden op 28 mei 1872 van Daveluy's echtgenote Anette d'Elhougne, had voor de drukkerij belangrijke konsekwenties. Edouard Daveluy trok zich uit de Oostendse drukkerij terug en vanaf dat moment werd de drukkerij totaal onafhankelijk van de Brugse vestiging. Zijn tweede oudste zoon Jules kwam aan het hoofd van de drukkerij te staan.

Om zijn uitzonderlijke prestaties als lithograaf, drukker en fotograaf verkreeg Edouard Daveluy van Koning Leopold I, de ere-titel van "Imprimeur et Lithographe de la Cour".

II. JULES DAVELUY

Jules Daveluy werd geboren te Brugge op 12 juni 1848 als zoon van Edouard-Alexis Daveluy en Anette d'Elhougne. Hij overleed te Oostende op 6 januari 1894.

Toen Jules Daveluy na het overlijden van zijn moeder op 28 mei 1872 de ouderlijke drukkerij overnam werden aanvankelijk geruchten uitgestrooid dat het handelshuis zou verdwijnen. De Daveluy's reageerden op volgende manier : "Des personnes ayant fait courir le bruit que nous cessions notre établissement à Ostende, nous avons l'honneur d'informer notre clientèle que ce bruit est éronné. Au contraire, nous venons d'augmenter considérablement notre matériel typographique et vu l'absence d'établissement lithographique en cette ville, nous monterons sous peu, un atelier de lithographie en tous genres, espérant ainsi continuer à mériter la confiance du public" (4).

Een eerste belangrijke vaststelling binnen de drukkerij betreft de omvorming van de a-politieke krant "L'Echo d'Ostende" in de spreekbuis van de "Association libérale".
Jules Daveluy's kontakten met de liberale partij waren voor het eerst gelegd binnen het Vlaamstalig dramatisch genootschap "Hoop in de Toekomst", waar hijzelf medestichter was van geweest in 1865.
Joseph Marion (1832-1879), de eerste voorzitter van "Hoop in de Toekomst", was tevens medestichter en penningmeester van de Oostendse "Association libérale", liberaal gemeenteraadslid en schepen (1872-1879).
Ook zijn opvolger als voorzitter van de "Association", de schepen Louis Maryssael, was bestuurslid van "Hoop in de Toekomst" en ere-lid van het "Vlaams Verbond".
Ook een aantal kollega-drukkers vinden we terug binnen het dramatisch genootschap.

---

(1) L'Echo d'Ostende, 21.03.1869/4.
(2) Ibidem, 03.05.1865/4.
(3) Ibidem, 29.06.1867/4.
(4) Ibidem, 09.06.1872/3-A.

Fransiscus Carrein (1815-1877), drukker van het vooruitstrevende liberale blad "De Noordster" (1867-1877) en het spiritistische blad "De Rots" was lid.
Bibliothekaris van "Hoop in de Toekomst" was niemand minder dan Joseph Daniels-Dubar (1821-1895), die Carrein als drukker van "De Rots" zou opvolgen.

Een derde element - naast het liberale en het Vlaamstalige - bracht de reeds aangehaalde figuren met elkaar in kontakt, nl. hun aanwezigheid binnen de spiritistische kringen "De Rots" en de "Groupe Dupuis".
Joseph Marion stelde zijn bekend hotel - Hôtel Marion - ter beschikking van de "Groupe Dupuis".
Ook drukker Carrein stelde zijn woning ter beschikking van de spiritistische kringen.
Jules Daveluy zelf zou bovendien een groot aantal spiritistische publikaties verzorgen (1).
Stadsarchitekt Pierre van Hercke († 1885) - tevens de schoonvader van Jules Daveluy - was ondervoorzitter en schatbewaarder van de spiritistische kring "De Rots" (2).
Van Hercke zelf schreef onder het pseudoniem van Hendrik Veerkraep het spiritistisch werk "De zuivere gevoelens der echte vrijheid" (1878).
Omtrent de verbondenheid tussen het spiritisme en liberalisme publiceerde het katholieke blad "Feuille d'Ostende" op 22 november 1877 volgend artikel : "Voyant les menées des Spirites et des Libéraux en notre ville, on est naturellemnt porté à conclure, que ces deux espèces d'individus ne forment en effet qu'un seul et même parti. Certes tous les libéraux ne sont point spirites, mais tous les spirites sont attachés de coeur et d'âme au libéralisme, et les plus ardents libéraux appartiennent à la secte spirite.
Que voyons-nous à la mort et sourtout à l'enfouissement civil d'un spirite ? Les hommes les plus influents du parti libéral se font un honneur d'assister à cette manifestation anti religieuse : les chef de leur association, les échevins de la ville même, portent les coins du poële.
N'est-ce pas reconnaitre ouvertement l'alliance qui existe entre le Libéralisme et le Spiritisme ? (3).

Een eerste - voorlopige - konklusie die we uit het aangehaalde materiaal wensen te trekken, is dat de spiritistische aktie uitging van een antireligieus, vlaamsgezind en liberaal midden.
Hun hoofdbetrachting was de instelling van een surrogaat geloof.
Het ware geloof in het hiernamaals werd bevestigd door de kontaktname die men verkreeg met de geest van de overledene !

Het jaar 1878 was een belangrijk keerpunt in de ontwikkeling van de seizoenpers. Het gebeuren in en rond het nieuwe Kursaal werden centraal gesteld.
De twee seizoenkranten "Le Courrier des Bains" en "Liste des Etrangers" werden op 30 juni 1878 door Jules Daveluy omgevormd tot "La Saison d'Ostende".

---

(1) Vandenabeele Patrick, De Oostendse drukkerijen. Een inleidend onderzoek naar het leven en het werk van een beroepsgroep (1780-1940). R.U.G., onuitgeg. licentieverhandeling 1984-1985, deel II, p. 62.
(2) De Rots, 01.08.1885/890-891.
(3) Groupe Dupuis, compte-rendu des séances de 1877, précédé de l'historique du spiritisme à Ostende depuis son établissement, 1878, p. 125.

De bedoelingen van de krant waren de volgende : "La Saison d'Ostende : ce titre dit, à lui seul, le but, le caractère et la durée de cette publication. Les habitués de l'ancien Kursaal et le public d'Ostende en général y trouveront "Le Courrier des Bains" et "La liste des Etrangers", deux bonnes connaissances d'autrefois, fondues, complétées, augmentées de renseignements nouveaux, de communications plus détaillées qui serviront de memento, de vade-mecum aussi bien aux habitants de la ville qu'aux étrangers. Combien de fois pendant le cours des saisons précédentes n'avons-nous pas entendu des gens s'écrier : "Comment! Il s'est passé hier telle chose intéressante au Kursaal ! Si je l'avais su, j'y serais allé bien certainement".
D'Autres fois une fête importante avait lieu, elle méritait d'être signalée, et cependant en l'absence d'un journal quotidien, elle n'obtenait en dehors du Cercle de ceux qui avaient assisté qu'un retentissement tardif et stérile.
Eh bien, "La Saison d'Ostende" arrive juste à point pour combler cette lacune...
La ville d'Ostende en créant son Kursaal, cet immense et somptueux établissement sans rival dans le monde, s'est pénétrée de cette vérité. Elle a convié la presse européenne aux fêtes d'inauguration de la saison, et le jour même ou son Kursaal entre dans sa période d'exploitation régulière, elle fonde un journal "La Saison d'Ostende", journal bien modeste, bien inoffensif, qui n'a d'autre ambition que d'être intéressant, d'autre programme que d'être utile" (1).

Omtrent het gebruik van drukmachines en drukkersmateriaal hebben we volgende referenties.
In 1879 was Daveluy "(le) seul dépositaire pour la province...où l'on peut assister aux expériences du polygraphe. L'invention du polygraphe fait une véritable révolution dans le système de reproduire par l'impression en effet, quoi de plus simple que d'écrire ou de tracer un travail quelconque, souvent long et pénible et de faire instantanément un très-grand nombre d'exemplaires tout à fait identiques à l'original.
En 20 minutes on peut obtenir 50 exemplaires. Le polygraphe n'a rien de commun avec certains appareils dont on annonce à grandes réclames un tirage de plus de 50 copies et qui en réalité n'en donnent que 20 à 25 plus ou moins défectueuses, nous garantissons sur nos appareils 50 épreuves d'une netteté parfaite (2).
Kort daarop - in 1882 - was sprake van de "mekanieke boek- en steendrukkerij Jules Daveluy (met) acht mekaniek(e) en andere persen" (3).

De aard van het drukwerk ging in de richting van : adres- en visitekaartjes, affiches, programma's, omzendbrieven, fakturen, wissels, brieven en enveloppen met firmanaam, boekwerken, brochures enz. ... (zowel) in boekdruk (typographie) en steendruk (lithografie).
Aankondigingsbrieven voor huwelijken, geboorten en sterfgevallen, met specialiteit in kleurwerken, al het drukwerk nodig voor de douanen, lossen en laden van schepen, enz. ... (4).

---

(1) L'Echo d'Ostende, 30.06.1878/2 B-C.
(2) Ibidem, 15.06.1879/5-D.
(3) Weekblad van Oostende, 26.11.1882/4.
(4) Ibidem.

Tevens was aan de drukkerij een "magazijn van bureelbehoeften, in 't groot en 't klein" verbonden (1).

Ook hebben we kunnen vaststellen dat de drukkerij in 1881 aan uitbreiding toe was : "a fin de pouvoir satisfaire notre honorable clientèle, nous venons d'agrandir considérablement nos ateliers et d'augmenter notre personnel.

Aan deze zeer dynamische drukkerij die toonaangevend was voor de plaatselijke pers- en drukkerswereld, kwam een abrupt einde met het vroegtijdig overlijden van Jules Daveluy op 6 januari 1894. Uit de geschriften die omtrent dit overlijden verschenen onthouden we vooral dat Daveluy als overtuigd vrijzinnig liberaal, burgerlijk werd begraven, dat de belangrijkste vlaamstalige dramatische genootschappen afgevaardigden naar de begrafenisplechtigheid hadden gestuurd en bovendien zijn vriend - de Gentse persmagnaat - Lodewijk De Vriese (als vriend) één van de vele lijkreden uitsprak (2).

We verliezen niet uit het oog dat precies de drukkerij Daveluy de stimulans gaf tot verdere ontwikkeling binnen de plaatselijke drukkerswereld.
Precies in hun atelier werden die mensen gevormd die - vooral kort na 1900 - als zelfstandig drukker van start zouden gaan.

Ten titel van inlichting geven we de namen van enkele van de in de drukkerij tewerkgestelde letterzetters-drukkers : Forrier Liévin (1854-1893) (3), Neyts Henri (1852-1898) (4), De Vriese Bernard (1858-1935) (5), Denaet Louis, Schouteere Emile, Lafon Pierre (6), Gobrecht Maurice (1859-1912) (7), Gobrecht Louis (1828-1908) (8), Roels Louis (9), Van Campo Henri, Désiré Chatlen (10), Lagravière Fredericus (1835-1885) (11), Callewaert Léon (12), Calmeyn Charles (13), Gydé J., Meyns Th., Carpentier J., Van Gele Leopold, Vincke, Haeghebaert, Lingier T., Boudengen, Hessens, Deweerdt, Dejaegher, Dedeyn, Versluys, Schellinck.

III. MAISON JULES DAVELUY - IMPRIMERIE ET LITHOGRAPHE DE LA COUR

Onder deze benaming zette vanaf 6 janurai 1894 de weduwe van Jules Daveluy (geboren Marie Van Hercke) de drukkerij verder (14). De uitbating gebeurde in samenwerking met haar nog minderjarige zoon Georges (geboren te Oostende op 6 februari 1877) (15).

---

(1) Weekblad van Oostende, 26.11.1882/4.
(2) L'Echo d'Ostende, 11.01.1894/1; 2-A.
(3) Ibidem, 28.09.1893/2-B.
(4) Ibidem, 24.11.1898/3-E.
(5) Ibidem, 25.07.1899/2 D-E.
(6) Ibidem, 17.01.1908/3-B.
(7) Ibidem, 30.10.1912/3-A.
(8) Ibidem, 20.01.1908/2-D.
(9) Ibidem, 31.07.1908/3-C.
(10) Ibidem, 08.09.1881/2-D.
(11) Ibidem, 12.03.1885/3-B.
(12) Ibidem, 11.01.1903/2-B.
(13) Ibidem, 16.05.1901/1 E; 2 A-B.
(14) Ibidem, 11.01.1894/2-A.
(15) Ibidem, 04.05.1905/1 A-B.

Aan de innerlijke struktuur van de drukkerij veranderde heel weinig. De kranten "L'Echo d'Ostende" en "La Saison d'Ostende" bleven er gedrukt.

Begin januari 1898 volgde haar zoon Georges haar in het drukkersbedrijf op (1).

Marie Van Hercke overleed te Gent op 3 mei 1905.

IV. GEORGES DAVELUY

Met de overname in janurai 1898 stond het handelshuis vanaf dat momemt bekend onder de benaming "Georges Daveluy - Imprimeur et Lithographe de la Cour" (2).

Reeds eigenaar-drukker van de kranten "L'Echo d'Ostende" en "La Saison d'Ostende" ging Daveluy in het jaar 1901 van start met een Vlaamstalig liberaal opinieblad. De nieuw gestichte "De Kustbode" voerde als motto : "Elk zijn plicht, elk zijn werk ! De burgemeester op 't stadhuis, de priester in de kerk".

De onverwachte dood van zijn moeder had belangrijke konsekwenties voor de drukkerij en wel in twee richtingen.
Hoewel de drukkerij en de kranten Georges Daveluy door erfenis toekwamen, besliste deze de drukkerij met bijhorende gebouwen over te maken aan zijn jongere broer Richard-Jules.
De overdracht had plaats op 30 maart 1906 voor de Oostendse notaris Berghman (3).
Vanaf dat moment stond de drukkerij bekend onder de nieuwe benaming "Maison Jules Daveluy, Richard-Jules Daveluy, successeur" (4).
De kranten "L'Echo d'Ostende", "La Saison d'Ostende" en "De Kustbode" bleven echter het exklusief eigendom van Georges Daveluy (5).

Maar ook de krant "L'Echo d'Ostende" was aan veranderingen onderhevig. Vanaf 3 november 1905 verscheen ze 6 maal in de week.
Het projekt bleek echter niet houdbaar en reeds op 26 oktober 1908 werd terug overgeschakeld op de vroegere periodiciteit van driemaal per week.

Buiten zijn rol als krantenuitgever en -drukker was Georges Daveluy vooral bekend in de kulturele sektor.
O.a. was hij medestichter - in december 1894 - van de sektie "dramatiek" binnen de plaatselijke liberale vereniging "Cercle Coecilia" (6).
Ook was hij een tijdlang direkteur van de Oostendse stadsschouwburg (7).

V. RICHARD-JULES DAVELUY

Zoals reeds gemeld bij de behandeling van de "drukkerij Georges Daveluy", droeg deze op 30 maart 1906 de drukkerij over op zijn jongere broer Richard-Jules (supra).

---

(1) L'Echo d'Ostende, 09.01.1898 - supplément.
(2) Ibidem, 02.01.1898/1-C.
(3) Annexes au Moniteur Belge, 1908, n° 2114, p. 296.
(4) L'Echo d'Ostende, 31.03.1906/1-A.
(5) Ibidem, 18/19.04.1908/1-A.
(6) Cercle Coecilia Ostende. Section dramatique 1895-1905 - Xe anniversaire de la fondation.
(7) Ostende Illustré, 14.04.1907/61-62.

Deze zou onder de benaming "Maison Jules Daveluy, Richard-Jules Daveluy, successeur" de drukkerij blijven uitbaten tot 3 april 1908. Vanaf dat moment vormde de drukkerij zich om tot een coöperatieve vennootschap onder de benaming "Maison Jules Daveluy, société coopérative".

De dagbladen "L'Echo d'Ostende", "La Saison d'Ostende" en "De Kustbode" bleven nog steeds het exklusief eigendom van Georges Daveluy (1).

VI. MAISON JULES DAVELUY - SOCIETE COOPERATIVE

Op 3 april 1908 werd voor de Brusselse notaris Lucien Damiens overgegaan tot de omvorming van de "drukkerij Richard-Jules Daveluy" in de coöperatieve vennootschap "Maison Jules Daveluy - société coopérative" (2).

De inbreng van R.-J. Daveluy binnen de vennootschap strekte zich uit tot het gebouw met (drukkers-)inboedel gelegen aan de Kapellestraat, 105 (= de volledige vroegere drukkerij !) (3).
Daveluy verloor hierdoor definitief het alléénbeheer over de drukkerij.

Toch was Daveluy's rol binnen de drukkerij nog niet helemaal uitgespeeld.
Bij de aanstelling van de (twee) beheerders die de vennootschap zou kennen, werd het personeelbeheer toegespeeld aan R.-J. Daveluy. Hoofdaandeelhouder Henri Raick zou zich vnl. met het financieel beheer inlaten.

Op 15 juni 1910 werd de naam van de drukkerij omgevormd tot "Imprimerie et Lithographie de la Cour" (4).
Hierdoor kwam het beheer van de drukkerij nu volledig in handen van Henri Raick.
Ook Georges Daveluy besliste om de eigendomtitel over de kranten "L'Echo d'Ostende", en "La Saison d'Ostende" over te maken aan de reeds vermelde Raick.
Vanaf 19 juni 1910 lag dan ook het direkteurschap en eigendom in zijn handen.

De naam Daveluy die zoveel aantrekkelijk drukwerk had gesierd, verdween voorgoed in de anonimiteit.

Patrick VANDENABEELE

---

(1) L'Echo d'Ostende, 18/19.04.1908/1-A.
(2) Annexes au moniteur Belge, 1908, n° 2114, pp. 295-298.
(3) De vermelding dat ook de kranten "L'Echo d'Ostende", "La Saison d'Ostende" en "De Kustbode" in handen kwamen van de vennootschap berust op een misverstand.
L'Echo d'Ostende, 18/19.04.1908/1-A.
(4) Annexes au Moniteur Belge, 1910, n° 5085, p. 676.

DE FOTOGRAFIE TE OOSTENDE

Ter aanvulling

Bij het aandachtig bekijken van prentkaart 78 in Yvonne VYNCKE's "Oostende in oude prentkaarten" deel 2, bemerkte ik op de gevel van het gebouw gelegen Leopold I-plein, ten westen van het politiebureautje en het terrein dat toegang gaf tot de bergplaatsen van de vereniging van de badinstellingen, een reclamebord "photographe" tegen de gevel bevestigd.

Na het doornemen van de reeds in "De Plate" gepubliceerde lijst, met aanvulling, van Oostendse fotografen kwam ik tot de vaststelling dat deze fotograaf nog onbekend was.

In "Le Nouvel Annuaire" van A. STRACKE - 1902 - kon het volgende achterhaald worden.

1° In de alfabetisch gerangschikte lijst volgens naam op p. 82

ROVERI A. photographe - pl. Léopold 6

2° volgens de straat op p. 154

Léopold I (place) 4
ROVERIE A.J. photographe

3° volgens het beroep op p. 259

photographe
ROVERI A. pl. Léopold I, 4

Meer gegevens over deze onbekende kon ik tot hiertoe niet achterhalen.

Wie weet meer ?

Daniel DESCHACHT

µ µ µ µ µ µ µ µ µ µ µ µ µ µ µ

ERRATUM

Tijdschrift "De Plate" blz. 86 - 160.

De gereproduceerde porceleinkaarten behoren tot het Stedelijk archief en niet tot het archief van De Plate zoals de vermelding op de bladzijde aanduidt.

µ µ µ µ µ µ µ µ µ µ µ µ µ µ µ

IN DIT NUMMER

blz. 163 : G. BILLIET : Stracké en de oorlog 1914-18 (1).
blz. 166 : J.B. DREESEN : Ter Cuere jaarboek...even voor u gelezen.
blz. 168 : N. HOSTYN : Vergeten Oostendse kunstschilders - CXCVI.
blz. 169 : L. DEWULF : De zeewijding te Oostende, vroeger en nu (1).
blz. 173 : A. CASIER : Oostendse muziekgeschiedenis - XXXII.
blz. 175 : G. VANDAMME : Kamerlingstraat of Camerlinksstraat.
blz. 178 : E. SMISSAERT : Eugeen Van Oye als Wagner-aanhanger.
blz. 179 : N. HOSTYN : Monumenten, beelden, gedenkplaten te Oostende - XXXIV.
blz. 181 : P. VANDENABEELE : De Oostendse drukkers Daveluy.
blz. 193 : D. DESCHACHT : De fotografie te Oostende.

TEKST OVERNAME STEEDS TOEGELATEN MITS BRONOPGAVE

VERBAUWE - 397

OOSTENDE CA. 1800

NAAMLOZE KOPERGRAVURE

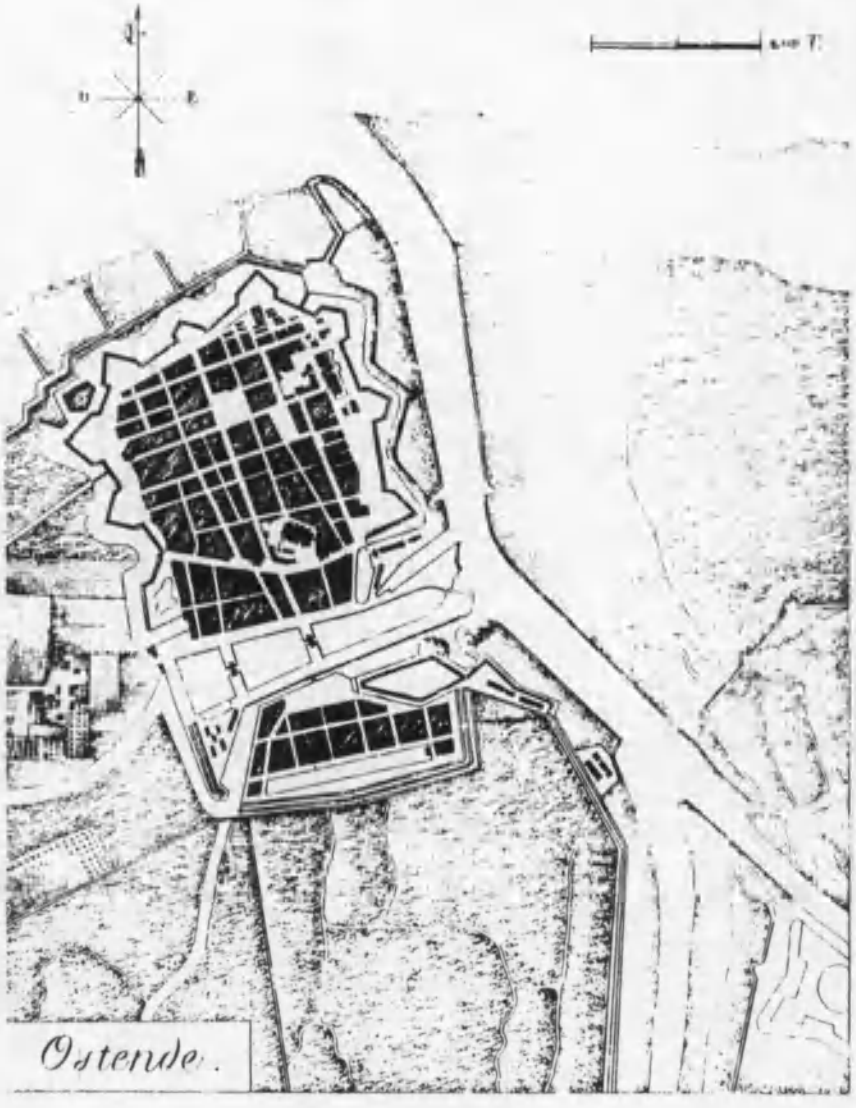

DE PLATE

TIJDSCHRIFT VAN DE OOSTENDSE HEEMKUNDIGE KRING „DE PLATE".

Vormings- en ontwikkelingsorganisatie en Permanente Vorming.

Aangesloten bij de KULTURELE RAAD OOSTENDE
en het WESTVLAAMS VERBOND VAN KRINGEN VOOR HEEMKUNDE

Statuten gepubliceerd in de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 1-2 mei 1959, nr. 1931 en gewijzigd volgens de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 15 mei 1975 nr. 3394 en nr. 3395.

Verantwoordelijke uitgever: A. VAN ISEGHEM
IJzerstraat 1
8400 OOSTENDE

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen getekende bijdragen.

15 de jaargang, nr. 10 – oktober 86

VOOR DE INHOUDSTAFEL VAN DIT NUMMER, ZIE DE LAATSTE BLADZIJDE

TWEEDE OCTOBER - ACTIVITEIT

De Oostendse Heemkring DE PLATE heeft de eer en het genoegen zijn leden en belangstellenden uit te nodigen tot een voordracht met dia's die doorgaat op :

woensdag 29 october 1986 om 20u30

let wel op het is
uitzonderlijk een woensdag

in de conferentiezaal van de V.V.F. Oostende, Dr Colenstraat 6, met als

Onderwerp : DE OOSTENDSE HAVEN. GEESCORTEERDE KONVOOIVAART 1665-1698

Spreker : Prof. John G. EVERAERT, Gewoon Hoogleraar in Koloniale en Overzeese Geschiedenis R.U. Gent.

Ter bescherming van de Vlaamse koopvaardij en in navolging der buurlanden werd in 1665 op initiatief van de Antwerpse zakenwereld de konvooivaart heringericht. Administratief en financieël beheer berustte achtereenvolgens onder de Brugse Handelskamer, de Raad van Financiën en de Staten van Vlaanderen. Als thuishaven der escorte-fregatten (terzelfdertijd koopvaarders) zorgde Oostende voor de uitreding (scheepsbouw, bemanning en bewapening).

Onder de verschillende konvooilijnen was de vitale Zuidervaart (Spanje-Portugal) zeker de belangrijkste, maar tevens de gevaarlijkste. Vanaf 1683 functioneerde de konvooivaart zeer regelmatig onder protectie vanwege de overheid, die er meer en meer een instrument van mercantilistische politiek in zag. Als enige zeehaven, bereikte Oostende een hoogtepunt tijdens de Oorlog van de Augsburger-Liga (1688-'97) wanneer ze een rol aspireerde als overslaghaven tussen Zuid- en Noord-Europa en dit dank zij de geëscorteerde lijnvaart.

Professer EVERAERT is geen onbekende meer voor onze Kring. In februari van dit jaar behandelde hij voor onze Kring een ander Oostends maritiem onderwerp namelijk DE SMOKKELTRAFFIC OP DE ANTILLEN (1778-1783). Op een meesterlijke wijze schetste hij ons toen, in woord en beeld, een fijnstelling uit een periode van onze geschiedenis die we over het algemeen maar zeer summier kennen. Het is dan ook met genoegen dat we hem vanavond weer begroeten voor deze voordracht. Het wordt eens te meer het neusje van de zalm, een avond voor kenners.

Zoals steeds is de toegang vrij en kosteloos, ook voor niet-leden. Men zegge het voort en let er wel op het is de woensdag en niet de donderdag.

J.B. DREESEN

§ § § § § § § § § § § § § §

A. STRACKE EN DE OORLOG 1914-1918 (2)

Zoals ik in het vorige nummer zei zet A. Strackè onmiddellijk na het noteren van zijn Bulgaarse reis (in 1906) het relaas van zijn oorlogsbelevenissen voort.

"De oorlog heeft me grote verliezen toegebracht en eindeloze moeilijkheden veroorzaakt die nog tot de huidige dag bestaan" (N.B. januari 1926). "De Belgische autoriteiten hebben mij vijf keer aangehouden, de Duitse vier keer. Graag erken ik dat ik altijd heel behoorlijk behandeld werd. Geboren als Duits onderdaan was ik verdacht door lieden die meenden zich te doen gelden door valse aanklachten. Na ondervraagd te zijn door de Belgische overheden werd ik onmiddellijk in vrijheid gesteld. Door de Duitsers werd ik op dezelfde manier behandeld".

(N.B. Strackè werd dus, naar hij beweert, in totaal negen keer aangehouden. Als dat waar is moet dat opzien gewekt hebben. Daarom is het heel verwonderlijk dat we in de twee oorlogskronieken, O.D.B. en K.D.B., allebei tuk op sensationele nieuwtjes, niet de minste echo daarvan horen. Zodat we alle moeite hebben om dat cijfer van Strackè onvoorwaardelijk aan te nemen.

Na het rapporteren van zijn aanhoudingen weidt A. Strackè uit over de rol die hij als bemiddelaar bij de bezetter gespeeld heeft. Ook hier krijgen we weer (gedeeltelijk) controversiële beweringen.

"Elke dag was ik op de Kommandantur (N.B. Tijdens de oorlog '14-'18 ondergebracht in de Albertschool, Ooststraat) om mijn medeburgers te helpen die moeilijkheden hadden met de bezettende overheid of die straffen opgelopen hadden. Ik ben in meer dan 1700 gevallen tussengekomen."

(N.B. Dat A. Strackè, de Duitse Oostendenaar, met zijn humanitaire gezindheid en zijn talrijke relaties - in Duitsland - de belangen van de vele stadgenoten heeft verdedigd, staat vast. Daaraan werd trouwens van alle zijden herinnerd in de lokale bladen naar aanleiding van zijn overlijden. Dat wordt ook bevestigd in O.D.B., zonder dat Elleboudt en Lefèvre de naam van Strackè noemen (van wie zij niet schijnen te weten dat hij al sinds 1889 tot Belg genaturaliseerd was). Op p. 296 lezen we : "Er waren nu ook booten welke in den tijd opgeëischt geweest waren door de Duitschers. De eigenaars deden nu pogingen, door tusschenkomst van de vroegere eigenaar van het Hôtel d'Allemagne, een Duitscher, om terug in het bezit der vaartuigen te komen en aldus aan de vischvangt te kunnen deelnemen. Die pogingen werden later met goede uitslag bekroond".

Het getal 1700 dat A. Strackè neerschrijft lijkt mij overdreven. Want praktisch komt dat hierop neer dat hij elke dag van de bezetting minstens één geval te behandelen kreeg. Zijn bewering "elke dag was ik op de Kommandantur" kan eenvoudig betekenen dat hij er heel dikwijls kwam. Onze hotelier voegt het volgende toe aan zijn bemiddelingsrol).

"Ik had het geluk in het merendeel der gevallen te slagen, hetzij door de personen vrij te pleiten of door hun boeten te verminderen ofwel door gevangenen weer in vrijheid te doen stellen. Anderen heb ik voor deportatie naar Duitsland gespaard. Vijf personen die in Duitsland geïnterneerd waren heb ik naar hun familie doen terugkeren en wel in de volgende omstandigheden.

Daar mij de toegang tot de Kommandantur op straf van aanhouding verboden was, heb ik me rechtstreeks tot de Duitse keizer gewend met een rekest dat, buiten alle verwachting, overgemaakt werd. Drie dagen later al moest Kriegsrat Herz mij toelaten verder als tolk en verdediger van mijn stadgenoten op te treden. Terzelfdertijd werd ik ervan verwittigd dat de personen, van wie ik de terugkeer naar Oostende gevraagd had, al onderweg waren".

(N.B. Wat 'n merkwaardige bewering : volledig succes met een vijfvoudig rekest gericht tot de keizer ! En dat in oorlogstijd ! Het is niet onmogelijk. Toch heb ik nergens ook maar een zinspeling op dat uitzonderlijk feit gevonden. Het relaas van die bemiddelingspogingen eindigt met een climax).

"Het is mij gelukt het leven te redden van twee inwoners van Oostende. Bij hun invrijheidstelling werd ik bij die personen geroepen en toen heeft de chef van de Duitse politie hun openlijk gezegd : Op bevel van het tribunaal stel ik u weer in vrijheid en overhandig ik u de stukken van waarde waarop beslag werd gelegd. Dank God en de heer Strackè bent u nog in leven".

(N.B. Hier staan we voor een heel vreemd geval. Die twee Oostendenaars kennen we niet met zekerheid. Strackè noemt ze niet. Waarschijnlijk zinspeelt hij hier voor één van hen, op Oscar Helsmoortel, de kolenhandelaar aan de Keizerskaai (de latere Vindictivelaan). Maar de bronnen die O. Helsmoortel met name noemen, nl. "Le Phare", en K.D.B., stroken niet met elkaar.

In het dubbel in memoriam voor A. Strackè (gestorven 24 september 1935) verschenen in "Le Phare" van 2 oktober 1935, wordt het menslievend optreden van A. Strackè tijdens de oorlog 1914-1918 geïllustreerd door de zaak Oscar Helsmoortel. Het eerste stuk, getiteld "Un brave homme" (pag. 1), herinnert eraan dat door het verraad van een weggezonden meid de Duitsers bij Helsmoortel verboden wapens gevonden hadden. Hij werd voor de rechters gebracht. De oude Strackè ging voor hem pleiten en de anonieme reporter (hij tekent zijn artikel met XX) beëindigt die passus van zijn opstel emotioneel aldus : "Je le vois encore après 20 années (N.B. het proces had plaats in juni 1915) au seuil du bâtiment qui abrite actuellement l'ecole Albert balbutier d'un voix éteinte par l'émotion : "Je viens de la Commandanture....l'ami Oscar est gracié".

Het tweede stuk "Mort de Mr. Auguste Strackè" (pag. 2) haalt insgelijks de zaak Helsmoortel aan maar dit keer met andere elementen : de handelaar had die wapens "onder zijn kolen" verborgen en "zou gefusilleerd worden". Maar A. Strackè stuurde "een telegram naar de keizer die Helsmoortel begenadigde".

Beide stukken, blijkbaar door 'n verschillende hand geschreven, suggeren dus dat door Strackès bemiddeling O. Helsmoortel aan de doodstraf was ontsnapt. In het eerste stuk door een pleidooi, in het tweede door een beroep op de Duitse keizer. Op een essentieel punt wijken ze erstig van elkaar af en daardoor verliezen beide beweringen hun overtuigingskracht. Maar wat veel erger is : onze tweede bron van informatie gaat resoluut in tegen de voorstelling van zaken door "Le Phare".

Het oorlogsdagboek (K.D.B.) uit "De Duinengalm" geeft inderdaad van de zaak Helsmoortel een heel andere versie (cf. "De Duinengalm" 27.01.1922 en vooral 3.03.1922 en 10.03.1922).

Eerst een klein realistisch detail. Volgens onze kroniekschrijver waren de verboden wapens (nl. kogels, 'n geweer van de Burgerwacht, een jachtgeweer, een revolver) weggestopt in een oude, niet meer gebruikte beerput. Dat klinkt m.i. aannemelijker dan een hoop steenkolen die tenslotte niet met rust gelaten wordt. Het relaas in K.D.B. is echter om andere redenen betekenisvol.

De blijkbaar goed ingelichte auteur vermeldt in zijn dagboeknotities van 25 juni 1915 talrijke bijzonderheden. "Op het proces Helsmoortel", schrijft hij, "verschenen vijf getuigen ten gunste van de beschuldigde, nl. Mevr. Hub. Kies (echtgenote van de apotheker uit de Kapellestraat), de Eerwaarde Moeder Overste van het burgerlijk hospitaal, G. Périer, voorzitter van de koophandelsrechtbank, A. Strackè en 'n zekere Wolter, 'n Duits vishandelaar al jaren in Oostende verblijvend".

Welnu onze kroniekschrijver onderstreept alleen het optreden van Mevr. Kies en van de Moeder Overste. "Wat het meest in het voordeel pleitte van O. Helsmoortel", zegt hij, " waren - behalve het feit dat de wapens totaal verroest waren - de uitmuntende getuigenissen van Mevr. Kies en van de Moeder Overste van het hospitaal" (die laatste bevestigde alleen de verklaringen van Mevr. Kies). Treffend element : het getuigenis van Mevr. Kies werd in vloeiend Duits afgelegd en maakte grote indruk op de rechters. Meer nog : "voor de doodstraf", voegt de auteur erbij, "of een zwaardere straf dan 5 jaar was niet te vrezen". En inderdaad het rekwisitoor was mild : het openbaar ministerie vroeg slechts één jaar. Uiteindelijk kreeg Helsmoortel zes maanden gevangenis, uit te zitten in Brugge. Merkwaardig genoeg : in K.D.B. staat geen woord over het getuigenis van A. Strackè. En sterker nog O.D.B., dat over het algemeen veel informatie bevat, gewaagt helemaal niet van dat proces. Bovendien is het opmerkelijk dat O.D.B. slechts één enkele bemiddelingspoging van Strackè aanhaalt (nl. in verband met de opgeëiste vissersboten, cf. supra) en dan nog zonder zijn naam te citeren. Anderzijds bevreemdt het ook dat Strackè zelf de zaak Helsmoortel niet vermeldt in zijn autobiografie. Hij noemt ook de namen niet van de vijf geïnterneerden die hij uit Duitsland wist terug te halen. Was hij ze vergeten ?

Nog andere vragen rijzen hier op. Vanwaar die Duitse welbespraaktheid bij Mevr. Kies ? De registers van de burgerlijke stand alhier geven het antwoord. Mevr. Kies, alias Marie-Louise Zwaenepoel (Bredene 1875 - Oostende 1953) was de vrouw van apotheker Hubert Kies, afkomstig uit het Groothertogdom Luxemburg (Bettenburg 1862 - Oostende 1926).

Wat is dan in werkelijkheid het aandeel geweest van A. Strackè in dat proces Helsmoortel ? De passus uit de kroniek (K.D.B.), gedateerd 25.06.1915 en dus warm van de actualiteit, komt helemaal niet overeen met de 20 jaar oude herinneringen van de anonieme Le Phare-reporter. In de kroniek een mild vonnis en het doorslaggevend getuigenis van Mevr. Kies. In "Le Phare" de doodstraf en de reddende tussenkomst (op twee manieren) van Strackè. Wat moeten we daarvan denken ? Heeft de journalist de houding en de woorden van A. Strackè (op de drempel van de Kommandantur, cf. supra) verkeerd geïnterpreteerd ? Na zoveel jaren blijven er geen ooggetuigen meer over en is het niet meer mogelijk de

cruciale Pilatusvraag te beantwoorden. Maar beseffend dat herinneringen verfraaien en vervormen, acht ik de kroniek geloofwaardiger.

En nu terug naar de autobiografie van Stracké. Na herinnerd te hebben aan de vrijspraak, door zijn toedoen van de twee Oostendenaars, gaat onze hotelier verder.

"Dat heeft mij de grootste voldoening geschonken. Ik beschouw het als een dankbetuiging tegenover mijn adoptief stad waar ik al 65 jaar verblijf, waar ik altijd goed onthaald werd en waar ik het tenslotte gebracht heb tot erepresident van de Oostendse hoteliersbond."

(N.B. En dan somt A. Stracké met begrijpelijke ijdelheid andere eretitels op, die we eigenlijk al kennen. Het is alsof hij zijn voortreffelijke staat van dienst als een kleurrijk glasraam ophangt. Als een vorm van zelftroost. Want de oorlog had hem inderdaad niet alleen financieel maar ook moreel zwaar getroffen. "...difficultés sans fin qui existent encore en partie jusqu'à ce jour" schreef hij. Zijn inkomsten waren inderdaad voor goed weggevallen. Maar er was meer. In het "in memoriam" dat "De Zeewacht" van 28 september 1935 aan hem wijdt staat een veelzeggende opmerking : "In 1914 kwam de verschrikkelijke oorlog. Van 't begin af werd zijn hotel en al zijn materiaal ter beschikking van het Belgisch Rode Kruis gesteld, later werd zijn handelswijze ten onrechte beknibbeld". Die laatste zin is er nogal onhandig bijgesleurd. Maar wat is zijn bedekte betekenis ? Hij suggereert in elk geval dat Stracké sommige dingen kwalijk genomen werden. Maar wat ? Jammer dat "De Zeewacht" daar geen uitleg over geeft. Dan zouden we allicht beter Strackés isolement begrijpen. Werd hem in het anti-Duitse klimaat dat na de wapenstilstand heerste zijn Duitse afkomst verweten ? Was hij door verdachtmaking en miskenning persona ingrata geworden ? Zeker is het dat hij vereenzaamd en ongetwijfeld verarmd zijn laatste levensjaren heeft doorgebracht. Weg uit het stadscentrum en wel in de afgelegen en (toen) vrij armoedige Verlaatstraat op het gehucht de Meiboom.)

G. BILLIET

# # # # # # # # # # # # # # #

AANBESTEDING VOOR WATERWERKEN IN 1858

Uit het dagblad "DE SCHELDE" van dynsdag 14 december 1858.

Resultaet der aenbesteding der werken van de gedeeltelyke verveerdiging in timmerwerk der kaeyen, gelegen van weêrskanten het Sas Slykens in de achterhaven van Oostende. Bestek : fr. 17.020.

Hebben aangeboden de heeren :

Wellecomme van Oostende (fr. 16.170), Ketels van Breedene (fr. 17.010), van Steenkiste van Slykens (fr. 17.020), van Dycke van Oostende (fr. 18.900), Montangie van Brugge (fr. 19.500), Duvivier van Oostende (fr. 20.000).

Jef KLAUSING

OOSTENDSE MUZIEKGESCHIEDENIS - XXXIII :

DE CONCERTMEESTERS VAN HET KURSAALORKEST
IN DE PERIODE 1852 - 1914 (Deel III)

JOHAN SMIT

In 1880 was Johan SMIT reeds aan het Kursaalorkest verbonden. Zijn viooltalent blonk zo uit, dat men hetzelfde jaar op 6 augustus een concert met SMIT als solist organiseerde. Het volgende jaar was hij om de week concertmeester. Rivaliteit met zijn collega DESSAU leidde er waarschijnlijk toe dat Johan SMIT durfde te ontsporen. Hij voerde een werk zo vrij uit, dat het eerder op een vertalen leek. Hoewel een min of meer vrije uitvoering zeker toegelaten was, raadde men hem aan in het vervolg de meesters niet te verbeteren (1). Opmerkelijk is dat hij steeds altviool speelde tijdens de kamermuziekconcerten.

Dat men te Oostende zijn talenten apprecieerde, bewijst het feit dat hij "full time" solo-violist was vanaf 1882 tot en met 1888. Hij was leerling van LÉONARD en had met zangeres Dyna BEUMER een concertreis ondernomen naar Denemarken en Zweden.Op zijn Stradivarius-viool bracht hij in het Kursaal ook PAGANINI (2).

SMIT was een zeer goed solist, virtuoos en expressief. De vioolfantasie op Faust van SARASATE was de compositie die men hem het liefst hoorde spelen (3). Ook met werken van Henri WIENIAWSKY oogstte hij denderend applaus (4). Sinds zijn debuut in het Kursaalorkest kende hij elk jaar een verbijsterende vooruitgang en maakte zich klaar voor een prachtige virtuozenloopbaan (5). De delicate vioolromance van J. SVENDSEN, het "Rondo Cappricioso" van C. SAINT-SAENS en het "Menuet du bourgeois-gentilhomme" van J.B. LULLY waren uitblinkers op zijn repertorium (6). In de "Fantasia appassionata" van VIEUXTEMPS verbaasde SMIT zijn luisteraars met zijn indrukwekkende techniek en zijn zeker spel (7).

Op het concert van zondag 18 september 1887 was hij de gevierde held. Hij bracht er een of andere "Fantasie van Carmen" met zekere boogstreek waarmee hij de snaren delicaat en krachtig kon doen zingen. Als toemaatje speelde hij nog een mazurka van H. WIENIAWSKY, aan de piano begeleid door dirigent PERIER (8).

In 1889, toen Johan SMIT geen solo-violist aan het Kursaal meer was, werd hij vioolprofessor benoemd aan het Koninklijk conservatorium van Gent. In 1893 verscheen hij, tot ieders vreugde, opnieuw aan de eerste lessenaar. Op het zevende groot artistiek concert van 24 augustus 1893 waren de solisten zangeres Gabrielle LEJEUNE en SMIT. Bij deze gelegenheid bracht hij het vioolconcerto van Max BRUCH, dat op een lang applaus onthaald werd (9). Op het tiende groot artistiek concert van 14 september 1893 stond hij weer bij de solisten. Voor een ei-volle zaal voerde hij het derde vioolconcerto van C. SAINT-SAENS uit. Het was een zeer goed concert (10). Ook het volgende seizoen verleende hij zijn medewerking aan de artistieke concerten.

In 1895 kreeg Johan SMIT van de Franse regering "les palmes d'officier d'academie" (11).

SMIT gaf niet altijd toe aan de smaak van het publiek, dat enkel gemakkelijk in het oor liggende melodieën vroeg. Soms combineerde hij populaire melodieën met virtuositeit. Zo speelde hij op 18 juli 1895, op het eerste artistieke concert, de aartsmoeilijke vioolfantasie op Bizets Carmen door Jenö HUBAY. Op 6 september

van hetzelfde jaar bracht hij het vierde vioolconcerto van H. VIEUXTEMPS en als bisnummer een viooltranscriptie van een nocturne van CHOPIN (12). Het andante religioso van F. THOMÉ met J. SMIT als violist en L. VILAIN aan het orgel werd een echt succes. Op 9 september 1896 werd het zeer gepassioneerd uitgevoerd en moest dan ook gebist worden (13).

In 1897 stond Johan SMIT zijn ereplaats af, wegens een engagement in St-Petersburg (14). In 1898 trok hij met zijn viool gans Rusland door (15).

LILIEN

In 1889 was LILIEN voor één jaar de opvolger van J. SMIT. Hem opvolgen was zeker geen gemakkelijke taak, toch maakte hij een goed debuut. Met zijn uitvoering van "Hymne à Ste Cècile" van GOUNOD werd hij een uitstekende aanwinst voor het orkest bevonden (16). Het repertorium dat door de verschillende vioolvirtuozen uitgevoerd werd, bleef meestal hetzelfde.

L. QUEECKERS

In 1890 kreeg het orkest weeral een nieuwe concertmeester : QUEECKERS, een violist die zijn uitmuntendheidsprijs behaalde te Brussel en zijn kunde te Berlijn omgezet had in succes (17). Ook te Oostende bewees QUEECKERS al vlug zijn meesterschap : op 24 juli van dit jaar voerde hij een vioolconcerto van Max BRUCH uit, iets wat hij met veel gevoel en grote perfectie deed (18). De jonge Brugse virtuoos bleef deze plaats ook in 1891 en 1892 behouden; het jaar daarop verdween hij van het toneel.

Ann CASIER

---

(1) E.O., 24.07.1881.
(2) E.O., 06.08.1882. Dat Johan Smit als beginnend violist op een echte Stradivarius speelde, lijkt nogal onwaarschijnlijk. Beter aanneembaar is dat hij op een copie daarvan speelde.
(3) E.O., 29.07.1883.
(4) S.O., 28.09.1884.
(5) S.O., 18.07.1885.
(6) S.O., 17.09.1886 en S.O., 06.08.1887.
(7) S.O., 20.08.1887.
(8) S.O., 22.09.1887. Misschien de fantasie op Bizets Carmen van Jenö Hubay.
(9) S.O., 26.08.1893.
(10) S.O., 16.08.1893.
(11) E.O., 04.04.1895.
(12) S.O., 11.09.1895.
(13) S.O., 11.09.1896.
(14) E.O., 11.04.1897.
(15) C.O., 18.10.1898.
(16) S.O., 07.07.1889.
(17) E.O., 13.07.1890.
(18) S.O., 27.05.1897.

DE ZEEWIJDING TE OOSTENDE, VROEGER EN NU (2)

De zeewijding tijdens de Moderne Tijden

Volgens E. VLIETINCK ging de processie niet meer uit sedert 1578. Oostende was verwikkeld in de godsdiensttroebelen en stond onder volledige invloed van het Calvinisme (en de watergeuzen). Na de beeldenstorm, begonnen in 1566, gingen niet alleen veel kerkmateriaal maar ook gevestigde tradities verloren. Katholieke priesters en religieuzen weken uit of doken onder.

Na het beleg van Oostende (1601-1604) door de Spanjaarden moest de stad weder opgebouwd en bevolkt. Albrecht en Isabella beloofden aan al wie terugkwam fiscale vrijstelling gedurende 12 jaar, maar zij moesten beloven als goed katholiek te leven. De komst van de Capucijnen in 1614 betekende voorgoed de inplanting van het katholieke geloof in de volksmassa. De processie of ommegang werd opnieuw in zwang gebracht.

Onze Oud-Nederlandse letterkundige, Joost van den Vondel (+1679), schreef niet alleen een apostelspel "Peter en Pauwels" in 1641, maar gaf ook een definitie van het begrip "ommegang" :

> "'t Woord Ommeganck begrijpt, in 't algemeen
> Naer 't Griex gebruick, lofzangen of gebeën,
> In 't openbaer gestort van Kerckgenooten,
> Die, stichtelijck en schickelijck gesloten,
> In orde treên, gelijck men is gewent,
> Van plaets in plaets, tot een godtvruchtigh endt."

Was de 17e eeuw een gouden eeuw voor de Vlaamse gewesten, de 18e eeuw was het des te minder voor Zee-Vlaanderen. In 1706 woedde de Spaanse successieoorlog en werd Oostende verwoest. In 1712 ontstond brand in de parochiale hoofdkerk die werd vernield. In 1729 zou deze herbouwd worden.

Zoals gezegd vindt men de eerste uitdrukking "zeewijding" voor het eerst terug in de stadsrekening van 1716.

Tijdens de Spaanse successieoorlog (1702-1713) was de maritieme rol van Oostende als enige havenstad in de zuidelijke (Spaanse) Nederlanden toegenomen.

Onder het Oostenrijks tijdvak (tot 1792) zou Oostendes haven zich ontwikkelen in functie van de handel op zee (cfr. Oostendse Compagnie). Het gebruik zou ontstaan de schepen met haar bemanning te zegenen bij het uitvaren : wanneer de vloot het zeegat kiest, en waarin eigen onderdanen en buitenlanders alsmaardoor een woelig graf vinden. M.a.w. de ceremonie die wij vanaf nu kennen, verschilde met vroeger waar de zegen over de verlaten uitdeinende golven werd gegeven door de lokale geestelijkheid.

Het druk havenverkeer nam intussen in Oostende toe met als hoogte-punten : de Oostendse Compagnie (opgericht in 1723), het graven van nieuwe dokken voor de vissers door Keizerin Maria-Theresia in 1774 en de erkenning van Oostende als vrijhaven door Keizer Jozef II in 1781.

Jozef II (de Keizer-koster) beperkte het dragen der processies tot één per jaar en de feestdagen en kermissen op het naamfeest der patroonheiligen werden drastisch herleid. Voorheen, onder de regering van zijn moeder Maria-Theresia, werd er anderzijds op geen kosten gekeken bij het organiseren van (kerkelijke) feesten. In 1767 werden grote vieringen op touw gezet daar het 5 eeuwen geleden was dat Margaretha van Konstantinopel de eerste

"charter" (oorkonde) aan Oostende gaf. Een "Te Deum" werd gezongen te 10 uur in de parochiale kerk en een processie trok door de straten. Vóór het stadhuis stond een standbeeld opgericht, Maria-Theresia verbeeldend. 's Namiddags greep een grote optocht plaats geleid door de Oratoriaanse Broeders en die uit 7 praalwagens bestond.

De eerste wagen stelde een dorpskermis voor, de tweede de godsdienst en de deugden, de derde de apostels Petrus en Paulus, de vierde droeg de Maagd van Oostende, de vijfde verbeeldde Margaretha van Konstantinopel en haar zoon Don Guido, de zesde Margaretha van Male en Filips de Stoute en de zevende Filips de Goede en Isabella. Tussen de wagens in liepen verscheidene groepen, zoals vissers met netten, jonge meisjes, soldaten te voet en te paard.

Dat was een uitzonderlijke stoet. Anders trok ieder jaar de gebruikelijke processie of ommegang door de straten : een processie die optrekt tot aan de boorden van de stad, waar de zegen met het H. Sacrament gegeven werd over de toezeilende vloot (sedert begin 18e eeuw) en dus niet zoals vroeger alleen over de verlaten uitdeinende golven.

Etymologisch betekent ommegang : een plechtige optocht (hier in casu een processie) langs een vooraf bepaalde weg, die men "omgaat". M.a.w. men keert terug tot de plaats waarvan men is uitgegaan. Toegepast op Oostende betekende dit dat de processie vertrok vanuit de hoofdkerk tot aan de boorden van de stad en zoals een boog terugkeert naar de kerk.

Intussen bereikte de bloei van Oostende een hoogtepunt vooral tijdens de oorlog tussen Frankrijk en Engeland (1778-1786). Ontelbare vreemdelingen, vooral Engelsen kwamen zich hier vestigen en ook vreemde godsdiensten werden beoefend, vooral na het Edict van Tolerantie van Jozef II in 1781. Godsdienstvrijheid betekende ook de vrijheid om geen godsdienst te belijden. Van in die tijd dateert de oprichting van een Engelse vrijmetselaarsloge (1783) en de eerste Oostendse inheemse loge "Les trois niveaux" (1784), waaronder overigens verschillende aanhangers van de Protestantse cultus.

De ontwikkeling van Oostende werd gestuit door de bezetting van de Franse troepen in 1792. Visserszonen werden opgeëist om te dienen in het Franse leger. Onrust, wanorde en vijandschap heersten in de stad. In juni 1797 verlaten de Kapucijnen hun klooster. De eredienst mag doorgaan in de hoofdkerk want de pastoor heeft gehoorzaamheid beloofd aan de Franse wetten. In Stene was eveneens een beëdigd priester, waardoor naar verluid het mooie kerkje voor het nageslacht kon bewaard worden. Maar de Oostendse priester, spijts zijn loyauteit (of neutraliteit) jegens de bezetter wordt verplaatst. De Sint-Pieterskerk wordt een Tempel van de Decade ! De kostbare schilderijen verdwijnen uit de hoofdkerk en uit de Oostendse geschiedenis.

Pas na de Vrede van Amiens en het Konkordaat tussen Napoleon en de H. Stoel (1802) worden de Kapucijnenkerk en Sint-Pieterskerk voorgoed heropend voor de eredienst en konden opnieuw de kerkelijke ceremonies ongehinderd uitgevoerd.

De zeewijding na de onafhankelijkheid

De dag van de Zeewijding of de zondag dichtst bij het naamfeest van Pieter en Paulus (29 juni) werd door de Oostendenaars beschouwd als hun grootste feestdag. Buitenlandse toeristen kwamen onder de

indruk van de vissersprocessie; Het was alom gekend dat het badseizoen begon met de Zeewijding op de zondag na Sint-Pietersdag : na de driedubbele zegening met het Allerheiligste haastten de badgasten zich om in zee te gaan.

De Engelse publicist H.R. ADDISON, die jarenlang alhier verbleef en met Oostende zeer vertrouwd was, beschrijft een persoonlijk beleefde ervaring van deze gewoonte in zijn reisgids "Belgium as she is" (Brussel 1843, blz 220).

Niemand denkt eraan in zee te baden vóór de wijding, schrijft hij. "The blessing of the sea at Ostend, before which no one thinks of bathing here, takes place generally during the first week in July".

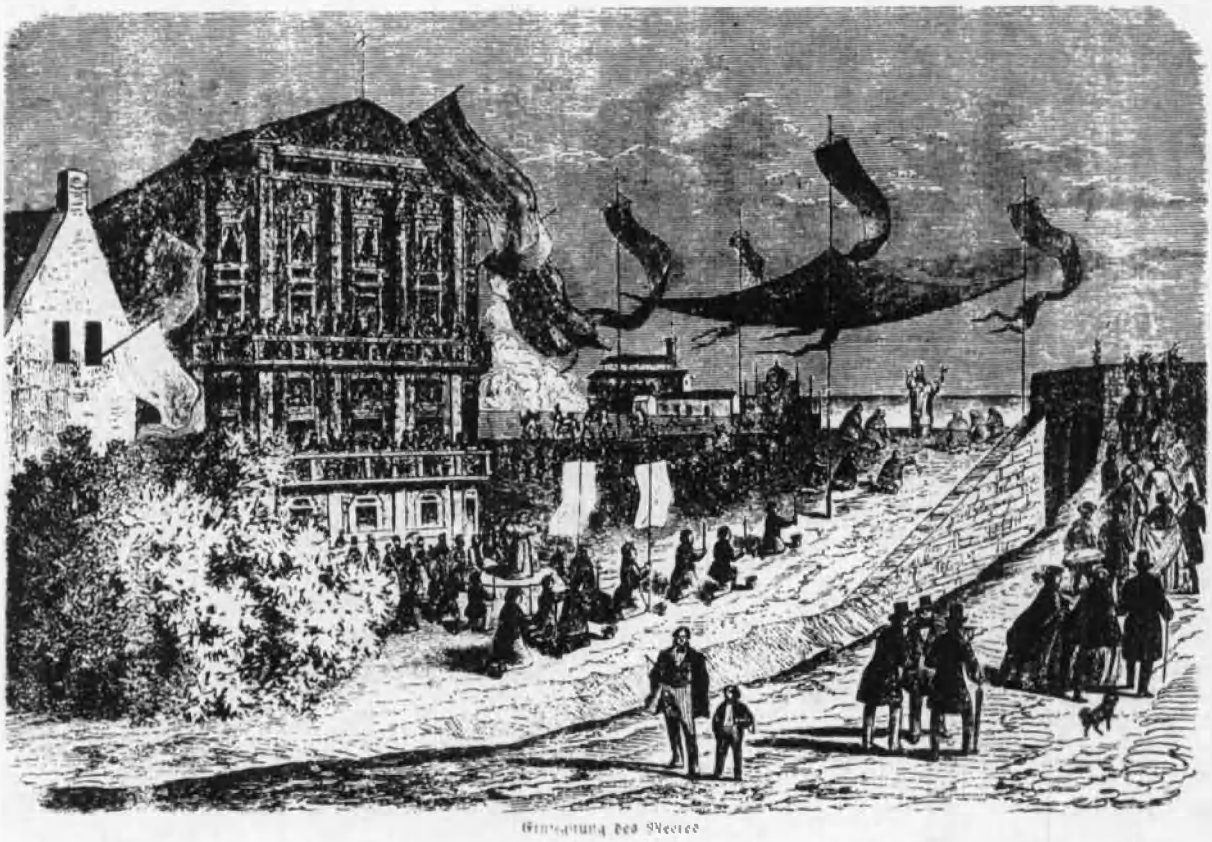

De processie of ommegang ging zeker uit in het midden van de vorige eeuw. Een getuigenis daarover verscheen in "The illustrated London News" van 15 juli 1854, vertaald door W. VERLONJE in "De Plate", zomernummer 1983, als volgt :

"Op zondag 2 juli had de jaarlijkse plechtigheid van de Zeewijding plaats. Daar Sint-Pietersdag, waarop de zeewijding gewoonlijk plaats grijpt op een donderdag viel, werd het feest naar de volgende zondag verschoven.
De inwoners van de stad beschouwen Sint-Pietersdag als hun grootste feestdag. Op zondag rond 10 uur startte de processie vanuit de kerk voor de stadsrondgang. Vele bidmogelijkheden waren voorzien op verschillende tijdelijk opgerichte altaren langs de gevolgde rondgang.
De processie was zeer uitgebreid, voorstellende de geschiedenis van de Verlosser, Sint Jan, de maagd Maria, enz. Het geheel werd gevolg door de priester, welke onder een baldakijn het Allerheiligste droeg.
Gekomen aan de wallen, verliet de priester met enkele biddende personen, de processie en gaf, naar de zee toegekeerd de zegen

terwijl als saluut 21 kanonschoten weerklonken.
Op dit feest brengen de vissersvrouwen offeranden naar de kerk.
Kort daarop varen alle vissersboten uit op de Noordzeevisserij waar ze 11 weken blijven".

Rond 1900 was de processie of ommegang van SS Pieter en Paulus een gewone kerkelijke stoet, een tikje langer, frisser en beter geordend dan de Sacramentsprocessie of de meeste wijkprocessies. Toen al werd de kostbare monstrans meegedragen en de zegening gebeurde o.a. aan de "Vlaggestok", de plaats waar de eerste vuurtoren (anno 1771) stond.

Oostende was bij de eeuwwisseling een van de grootste vissersplaatsen en ook een mondain centrum. De zeewijding greep niet in elke badgemeente plaats zoals vandaag die tevens een toeristische aangelegenheid wordt. De zeewijding was voor de vissersgemeenschap een erezaak. Rond 1900 openbaren zich trouwens, volgens heemkundige H. STALPAERT, drie levensgemeenschappen van zeevissers : de Westhoek van De Panne tot Nieuwpoort, het Centrum Oostende, de Oosthoek of Blankenberge-Heist.

Ieder centrum heeft eigen kenmerken en vormen van bedrijvigheid zodat ieder een afzonderlijke beschrijving vergt. Naar belangrijkheid lagen de verhoudingen in 1905 als volgt : in de Westhoek verbleven 33% van de zeevissers, te Oostende 46%, in de Oosthoek 21%.

Juist vijftig jaar later waren die verhoudingen tot de volgende procenten gedaald of gestegen : in de Westhoek 10%, te Oostende 52%, in de Oosthoek 38%. In 1982 zien de cijfers eruit als volgt : 461 zeevissers hadden Zeebrugge als thuishaven (53%), een 266-tal Oostende (31%). Verder waren 128 vissers ingeschreven te Nieuwpoort (15%) en 10 te Blankenberge (1%).

Vanaf de middeleeuwen tot aan de doorbraak van het toerisme einde 18de eeuw was de visserij de belangrijkste inkomstenbron voor de plaatselijke kustbevolking. Na het ontstaan van de geul (1584) en het beleg was Oostende wel een kapershaven (1605-1680), vervolgens een handelscentrum (1718-1792), maar daartussen in de eerste plaats vissershaven en vanaf 1846 een transithaven voor passagiers. De andere havens waren al die tijd vooral vissershavens. Zo ontstonden vissersgilden of godsdienstige genootschappen die de Kruisverering (Middelkerke, Wenduine, Damme) organiseerden of processies naar plaatselijke bedevaartoorden (Lombardsijde, Bredene, Meetkerke, Blankenberge).

In Oostende werd de vissersprocessie, door de magistraat ommegang genoemd, zoveel mogelijk in ere gehouden. Het was een stuk volksleven en wanneer deze tijdens de twee wereldoorlogen niet kon of mocht doorgaan, was het of iets tekort gedaan werd aan het innerlijk gemoed van vele vissersfamilies.

In onze eeuw hebben de processiegroepen heel wat veranderingen en vervormingen ondergaan. Oudere Oostendenaars beweren dat de optocht in de jaren na de 1e wereldoorlog een erg armzalige aanblik bood. 't Enige wat kleur en leven bijbracht was de groep door "Pastoor Pype" gevormd : "'t Kapelleke van Bredene". Het beslissende jaar voor de luisterrijke ommegang was 1930. Een representatief Oostends komitee zou het historisch en folkloristisch gedeelte verzorgen. De algemene leiding werd aan M. MAERTENS, pastoor der Potterie te Brugge toevertrouwd.

Een eerste gedeelte beeldt het leven uit van de apostelen Petrus en Paulus, het tweede gedeelte beschrijft het vissersleven. "Le Littoral" schrijft op 9 juli 1932 : "Het zijn deze twee karakteristieken die een bijzonder cachet geven aan de processie van Oostende. De buitenlanders zijn niet gewoon om zulke groepen te zien bij hen en het is deze originaliteit die hen vooral bekoort". In 1935 wordt (opnieuw) ook de geschiedenis van Oostende uitgebeeld en het is in dat jaar dat de Aartshertogen Albrecht en Isabella opstappen die hier voorgoed het Kalvinisme verdreven en het Katholicisme bevestigden.

(vervolgt)

Lionel DEWULF

# # # # # # # # # # # # # # #

OOSTENDSE NUMISMATIEK

Inhuldiging van het vaandel "De Oude Wasschers"

De vereniging "DE OUDE WASSCHERS" was een filantropische groepering van maximum 30 man, die gesticht werd in 1894 te Oostende en als doel had een steunverlening te zijn voor de behoeftigen van de stad.

De benaming "Oude Wasschers" kwam van de eerste inzameling gehouden in een cafe te Oostende door enkele herbergbezoekers, en die later de stichters werden van deze vereniging en dit ten bate van een Oude Wasscher.

De vereniging deed alle jaren mee aan de festiviteiten door de stad georganiseerd, zoals kavalkades en karnavalstoeten, teneinde prijzen te winnen en inzamelingen te kunnen doen.

Een inhuldiging van een vaandel was in die tijd het hoogtepunt van het bestaan van elke vereniging, dit was ook het geval voor "De Oude Wasschers" in 1899.

De plechtige overhandiging, die gepaard ging met een optocht, gebeurde op het stadhuis door Dhr. PIETERS, Burgemeester van Oostende op 11 juni 1899.

Dit prachtig donkerblauw fluwelen vaandel is tegenwoordig nog altijd te bezichtigen in de heemkring "De Plate" te Oostende.

Ook werd er bij deze inhuldiging een medaille geslagen ter herdenking van deze feestelijke gebeurtenis.

MEDAILLE IN VERGULD BRONS Ø 50 mm MET KROON EN RING

R. OSTENDE
Gekroond Wapenschild van Oostende met beide figuren en dit boven een boeg van een boot, en eronder 5 ingeslagen sterren.

V. Krans gevormd door Eiken- en Lauwertak en binnenin een tekst in 6 lijnen :
INHULDIGING VAN HET NIEUW VAANDEL
11 JUNI 1899
MAATSCHAPPIJ OUDE WASSCHERS

Edwin LIETARD

WERELDOORLOG 1914 - 18

OOSTSTRAAT
HUIS EUG. RAU

KERKSTRAAT
HUIS ELLEBOUDT

ROGIERLAAN
HUIS OUVRY
20.03.18

SS. PETRUS & PAULUSKERK
KANT PRINS BOUDEWIJNSTRAAT
(Foto's: S.A.O.)

Omdat zij zeker zouden zijn van hun schootsveld, beval hij hen twee of drie schoten af te vuren op het strand en de nieuwe haven. Zo was hun vuurkracht in de nacht dan ook geen vraagteken.

Op de top van de bres, en langs het scherm van de oude stad werden vuren voorzien die op de vijand zouden geworpen worden om hen te verblinden, samen met Friese ruiters in de grond om hen op te spiesen bij de beklimming.

Grote steenhopen werden aangevoerd uit de oude kerk die vernield was. Die stenen zouden op de aanvallers geworpen worden, en brandende pektouwen en vuurwerk kon hen daarenboven het leven zuur maken. Herculesstokken: stokken met handgranaten: zware houten koppen met nagels bezaaid, vulden het geheel aan. Deze, omdat de vijand onze dood had gezworen, waren bedoeld om hen in laatste instantie te verwelkomen.

Het was kort voor laagtij dat de duisternis inviel. Van die periode maakte de generaal gebruik om kommandant Dexter en kapitein Clark, met vijftig werkmannen op de bres te sturen. Door het vijandelijk kanon beschadigd, werden daar zo goed mogelijk, een nieuwe borstwering en palissaden gebouwd, zodat die zijn broeder Sir Horace Vere en de rest van de kapiteins en soldaten die hij onder zijn bevel had, een betere bescherming boden.

Hoe beter de bres kon verdedigd worden, hoe beter men de vijand kon weghouden, met een minimum aan verliezen, daarop was hun hoop gevestigd. Als dit werk af was, ging Sir Francis Vere in de Flase-bray. In de schemering riep hij een oud soldaat, een "gentleman" uit zijn compagnie, bij zich, om "sentinel perdu" te zijn, en naar het strand te kruipen.

Wanneer hij de vijand mocht opmerken, diende hij stil terug te keren naar hem, zonder alarm te geven.

Op zijn buik kroop de man zo ver hij kon, en ontdekte Graaf Farneze die de oude haven wilde oversteken met zijn 2.000 Italianen. Met die ontdekking kwam de uitkijk stil naar Sir Francis Vere toe.

"Mijn Heer, zei hij, ik ruik veel gouden ketens en Spanjaarden"... "Ik hoop dat er veel voor U bestemd zijn" zei Francis Vere, en gaf hem als handgift een goudstuk.

Hij trok nu naar de top van de Zandheuvel, en beval sergeant-majoor Carpenter om naar Helmont te gaan samen met zijn troepen, dit zonder alarm te geven of te schieten tot hij daartoe het signaal gaf, dan mocht hij met alle middelen vuren.

Wanneer de vijand zijn 2.000 Italianen overgezet had, signaleerden ze dit aan de Graaf Van Bucquoy. Zij waren gereed tot de aanval op het eerste signaal van het kanon met een holle kogel in de zee, wat een zoemend geluid zou maken.

Wanneer Generaal Vere hen binnen zijn schietbereik kreeg vuurden zij er op los, en zo maakten ze ganse stroken vrij op het strand.
Weldra waren ze besluiteloos: aanvallen of terugtrekken ?

Zo kozen ze voor de vlucht naar de zandheuvel langs de voet van het scherm van de oude stad, en kwamen zo onder de muur om ons aan te vallen.
Sir Francis zag dit manoever in, zij waren gereed om ons aan te vallen, en daarfaan waren wij blootgesteld. Sir Francis gaf het bevel dat iedereen zich plat op de grond zou leggen terwijl het vuur over hun hoofden scheerde, dat redde veel manschappen.

Nu zagen we de vijand in de bres en op de muren van de oude stad. Sir Francis nam zijn zwaard en riep hen toe in het Spaans en het Italiaans: "Vienneza", wat velen deed sneuvelen tussen de Friese ruiters onder het vuur en de asse, en de stenen die voor hen klaargelegd waren.

Na het alarm was het bewonderenswaardig hoe onze mannen met moed en overtuiging de strijd aangevat hadden. Zieke en afgematte soldaten deden hun best, en vrouwen, de voorschoot vol met poeder bevoorraadden hen wanneer hun munitie uitgeput was.

Nu waren alle muren van Oostende onder licht vuur, en ons geschut donderde vanaf de hoofdwerken. Kreten van stervenden vervulden de lucht, zij waren in de onmogelijkheid om de bres binnen te komen, noch op te kijken naar de Zandheuvel en Schottenburcht. Daar werden ze afgemaakt met stokslagen op het hoofd, vielen onder de musketkogels, of werden doorstoken van de piekeniers of onze zwaarden.

Twee, driemaal poogden ze binnen te komen, maar kregen geen voordeel op ons. Het gevecht op de bres en de oude stad werd almaardoor heter.
In de tijdspanne van één uur viel de vijand op hetzelfde ogenblik aan op Porc-spic, Helmont, het west-ravelijn en de quarriers, maar werd verdreven, niemand raakte binnen.
De vijand verzwakte, de buik vol begon het terugtrekken op de westzijde, en de Heren beëindigden hun twist over de stad. We waren bekroond met victorie, en het geluid van het kanon vulde de lucht. De zuiderwind met ons bracht die nacht nog het nieuws over naar onze vrienden in Engeland en Holland.

Generaal Vere zag de vijand terugtrekken en beval mij, zo snel ik kon, sergeant-majoor Carpenter, en de auditeur Fleming op Helmont, om de westsluizen te openen. Een hevige waterstroom trok door het kanaal van de westhaven en spoelde de terugtrekkende troepen de zee in. Onze manschappen verlieten de muren en vervolgden de resterende belagers.

Ⓐ G.B.L.
Nadruk verboden
Grafisch Bedrijf Lammaing

EEN REPERTORIUM OVER DE DICHTWEDSTRIJDEN IN VLAANDEREN IN DE 19de EEUW

Tot diep in de negentiende eeuw hebben de diverse Rederijkerskamers in Vlaanderen wedstrijden uitgeschreven voor dichtkunst, toneel, deklamatie en kalligrafie. Jozef HUYGEHEBAERT, samensteller van een soort repertorium, beperkt zich tot een overzicht van de dichtwedstrijden en wil daarmede de lijst van Frans DE POTTER : "Verhandeling over de Vlaemsche letterkunde in België sedert het begin der XIXe eeuw" (Roeselare, 1859, p. 51-71) aanvullen en waar nodig rechtzetten.

Wedstrijden voor eigen leden, zoals ze in veel kamers tot het gebruik hoorden, laat Huyghebaert buiten beschouwing, want, schrijft hij : zulke binnenkamerse wedstrijden optellen is onbegonnen werk. Inderdaad. Onder de titel : "Dichtwedstrijden in Vlaanderen in de negentiende eeuw" nam het "Jaarboek" van de Koninklijke Soevereine Hoofdkamer "De Fonteine" te Gent de door Lic. Jozef Huyghebaert verzamelde opsomming van dichtwedstrijden op. Het eerste deel van zijn bijdrage, van 1803 tot 1824, verscheen in het "Jaarboek 1980-1981", deel 1, XXXI (2de reeks : nr. 23), p. 57-86; deel 2 (1825-1888) in het "Jaarboek 1982-1983", XXXIII (2de reeks : nr. 25), p. 263-291. Deze aangehaalde "Jaarboeken" verschenen te Gent respectievelijk in 1981 en 1984.

Hoe gaat de samensteller te werk ? Huyghebaert rangschikt zijn informatie per wedstrijd als volgt : plaats, datum van prijsuitreiking, organiserend genootschap/ de opgave(n), zo mogelijk volgens de formulering van de prijskaart/ de uitslag/ de titel van de gedrukte wedstrijdbundel (met * aangeduid)/ een uiterst summiere verwijzing naar bestaande literatuur. Dit schema wordt in sommige gevallen doorweven met wat kommentaar. Jozef Huyghebaert zelf beschouwt zijn bijdrage als "(...) maar een aanloop tot de studie van het verschijnsel rhetorika in de eeuw van Gezelle (...)". Hij sluit zijn opsomming af met een register van persoonsnamen die in zijn chronologisch gerangschikte lijst van 19de eeuwse dichtwedstrijden voorkomen. Wij namen de moeite om na te gaan waar en wanneer aan onze kust dergelijke dichtwedstrijden plaats grepen; wij citeren enkel plaats en datum want wie grondige informatie wenst, zij verwezen naar de tekst in extenso van Huyghebaert.

- (24) OOSTENDE : 30 juli 1809
- (47) OOSTENDE : 7 juli 1816
- (56) GISTEL : 1818
- (59) NIEUWPOORT : 24 augustus 1819
- (62) OOSTENDE : 9 juli 1820
- (81) NIEUWPOORT : 27 september 1822
- (103) OOSTENDE : 9 juni 1826
- (135) OOSTENDE : 28 augustus 1836
- (145) NIEUWPOORT : 27 september 1840
- (153) OOSTENDE : 4-5 september 1840
- (172) NIEUWPOORT : 7 juli 1851
- (176) KNOKKE : 6 juni 1852
- (192) NIEUWPOORT : juni 1857
- (212) NIEUWPOORT : 29 juni 1871

Emiel SMISSAERT

WAT STOND ER VROEGER OP MARKT EN FOOR ?

Uit het stadsreglement van weleer leren we wat er destijds te zien was op markten en foren.

Op de markten en aanpalende straten waren plaatsen ter beschikking voor de verkopers van boter en eieren, verkopers van groenten en fruit, hout en fagoten, kleren enz. Maar ook was er plaats beschikbaar voor "barakken voor spelen, curiositeiten, theaters, enz.". Die laatste werden belast met een standgeld berekend op 10 centiemen per vierkante meter en per dag, maar moesten eerst toestemming krijgen van het schepenkollege.

Boter- en eierverkopers betaalden 26 centiemen voor plaats en bank en op die bank was er plaats voor een mand of kuip.

Hout en fagoten werden "per wagen" op de markt gebracht en van daaruit verkocht. Per wagen werd 25 centiemen standgeld gevraagd.

Groenten en fruit konden afzonderlijk of gezamelijk verkocht worden. Men mocht het op de grond uitstallen, of op een kraam, wagen of in een mand. Hiervoor werd 10 centiemen per m² aangerekend.

Op bedekte en onbedekte kramen of op de grond werden allerhande goederen, zoals nieuw gemaakte klederen en allerlei spullen verkocht. Hiervoor betaalde men 50 centiemen per vierkante meter. Werden op de grond verkocht : "alle slach van oude kleederen en vodden, boeken, enz., daarin begrepen bessems, most en stokken". Tien centiemen per m² maar niet meer dan 3 m. diepte was toegelaten.

Vlees, wild of gevogelte konden op bedekte of onbedekte kramen verkocht worden en per meter lengte werd 25 centiemen aangerekend.

Verkoop van graan "van alle slach" en van vis op de vismarkt was volledig vrij. Voor vis had de stad niet het recht een vergoeding te vragen ingevolge de wet van 1870 over de verkoop van vis.

Kwamen ook naar de markt : zangers en kwakzalvers. Zolang ze slechts op tafels of stoelen stonden betaalden ze per standplaats slechts één frank, maar maakten de kwakzalvers gebruik van een rijtuig, dan was het vijf frank.

Buiten de marktdagen was de verkoop eveneens toegelaten op markten, straten, kaaien en stadsgronden of openbare wegen, uitgezonderd de zeedijk en het Park Leopold. Buiten de "fooretijd" was hiervoor een speciaal standrecht berekend.

Daar waren eerst de barakken voor spelen, curiositeiten, theaters en renbanen (cirques staat in het stadsreglement). Die betaalden 5 centiemen per m² per dag tot 900 m² en wat daarboven gaat wordt slecht met 1 centiem per m² belast.

"Draaiende manegien met houten paarden, enz." betaalden 10 centiemen per m² en per dag.

Verkopers van groenten en/of fruit : 5 centiemen per m² en per dag. Wie dit echter deed buiten de Groentenmarkt en hiervoor eerst toestemming van de politie had gekregen, betaalde 10 centiemen per m² en per dag. Hier waren uitgezonderd de "toegelaten kiosken, nieuwsbladen verkoopende".

De personen die met hun eigen kraam op het "voorland" van het door hen bewoonde huis zitten, mits toestemming van de politie, mochten dit vrij doen.

* * *

Op de foren vond men :

- barakken voor spelen, curiositeiten, theaters en renbanen. Hiervoor betaalden ze per m² en voor de gehele tijd der foor 25 centiemen, wie meer dan 900 m² had, betaalde voor die m² boven de 900 slechts 10 centiemen.
- "Draaiende houten manegien met houten paarden, enz." betaalden 50 centiemen per m² voor de duur van de foor.
- verder had men nog "bedekte kramen zonder onderscheid, etablissementen voor photographen en wafelhuizen". Prijs voor de duur der kermis : 50 centiemen per m².
- onbedekte kramen zonder onderscheid : 30 centiemen per m².

Met zangers en kwakzalvers had men minder vertrouwen : die moesten per dag betalen en per plaats. Stonden ze op een stoel of een tafel, dan was het 50 centiemen en van op een rijtuig was het 2 frank.

Bovendien moesten de foorkramers vooraleer toelating te krijgen hun kraam op te slaan de helft van de standplaatsvergoeding in handen van de politiecommissaris betalen, de andere helft moest betaald worden binnen de 5 dagen na de opening der kermis.

Over de foor van 1899 lazen we een stukje in de krant van die jaren. De foor greep toen plaats in oktober.

Er waren 2 circussen, de carroussel "OPPITZ", verder een wassenbeelden museum met "dingen wreed om te zien", zoals Dreyfus op het Duivelseiland, het opensnijden van een lijk en andere ijzingwekkende taferelen. Er was een poppenspel dat ons doet denken aan SABBE en CONSCIENCE. Inderdaad er verschenen duivels op het toneel die rijkaards, vrekken en andere zondaars aan het oordeel van het publiek onderwierpen en vroegen wat er met die en die moest geschieden en waarop in koor geroepen (of gebruld) werd door het publiek : "in de ketel" en waarop Pietje Pek de sukkelaar met een snuifje verse kolen en vlammen voor zijn zonden deed boeten.

* * *

Het ophalen der standgelden

Markt- en foorkramers moesten natuurlijk standgeld betalen en eveneens betalen voor de schade die ze eventueel aangericht hadden, zoals uitbreken van stenen voor het opslaan van hun barakken.

In die tijd werd het ophalen van die standplaatsgelden openbaar verpacht en dit voor de duur van drie jaar. In bijbelse termen gesproken hadden we hier te doen met een soort "tollenaar" die jaarlijks aan de stad een vast bedrag betaalde in ruil waarvoor hij het recht had de standplaatsvergoedingen voor markten en foren aan het door de gemeenteraad vastgestelde tarief te innen voor eigen zak.

In 1887 had de Gemeenteraad al de bedoeling een overdekte markt voor de verkoop van "groensel, vleesch, fruit, enz." op te richten, waar de standplaatsvergoedingen niet zouden gelden of op een andere manier vastgelegd worden. Het lastenboek van 15 november 1887 voorzag reeds de mogelijkheid dat de bestaande pacht "zonder recht op vergelding voor de pachter" in dergelijk geval zou verbroken worden.

De pachter is verplicht het vastgestelde tarief stipt na te leven en (was dat nog mogelijk toen ?) in geval hij een mindere prijs dan het vastgestelde tarief zou innen zou hij kunnen beboet worden met 100 ₣ ten profijte van de stadskas.

De pachter is bovendien gehouden te leveren en te plaatsen de schragen voor de verkoop van boter en eieren en deze in goede staat te onderhouden.

Voor de "groenseliers" die op de Groentemarkt een standplaats hadden was er eveneens een voorziening : ze mochten er zonder verhoging van hun standgeld ten hoogste 26 eieren per marktdag verkopen.

De pachter moet er voor zorgen dat onmiddellijk na het eindigen van de markt banken en schragen weggenomen worden en de markt gereinigd is vóór 14 uur. Wanneer er voor langere tijd (de foor bvb.) kramen of barakken geplaatst zijn is de pachter gehouden de plaatsen dagelijks te doen reinigen en met water te besproeien.

De pachter is eveneens verantwoordelijk voor het uitnemen van straatstenen en wanneer dit gedaan wordt, moet diegene die dit doet 8 centiemen per steen aan de pachter betalen, deze laatste is dan gehouden dat de uitgenomen steen terug op zijn plaats gelegd wordt.

* * *

Nog kermistribulaties

Tot in 1888 (en misschien nog later) werd de "foor" gehouden op de Place du Théatre, het huidige Marie-Joséplein. En ging die foor ook door op dagen van Oostende-Kermis : dag der Zeewijding zoals van oudsher.

Op de zitting van de Gemeenteraad van 15 mei 1888 las de voorzitter een petitiebrief voor ondertekend door mensen die rond de Place du Théatre woonden en waarin gevraagd werd de foor van de Theaterplaats te verplaatsen daar deze samenviel met de opening van het seizoen en dat de aanwezigheid van barakken nabij het Nieuw Kwartier niet pastte. Die foor moest weg van de Theaterplaats en mocht overal elders geplaatst worden : Sint-Jozefsplein, Nieuwstraat, Visserskaai, enz...

Maar op de zitting van de Gemeenteraad van 5 juni van hetzelfde jaar kwam er een petitie van de "cabaretiers" en handelaars van de omtrek van de Theaterplaats waarin aangedrongen werd om de foor op de Place du Théatre te behouden...

Deze aangelegenheid werd naar een speciale commissie verwezen die op 19 juni 1888 eenparig van advies was het voorstel te hernemen van het Schepencollege van 23 maart 1886 om voortaan de foor te houden op de 1ste tot en met de 3de zondag van oktober, dit met het oog op de hygiëne en de openbare gezondheid. En wat de Theaterplaats betrof, was de commissie eenparig akkoord de foor voor 1888 op deze plaats te houden.

Ik heb niet verder gezocht, maar in 1899 was het al een feit dat de foor in oktober plaats greep en dat hiervoor de Wapenplaats, de Groentemarkt en de Oude Mijnplaats gebruikt werden.

Op de Oude Mijnplaats stond zo ondermeer het circus LIBOTTE

J. KLAUSING

WIE BEZORGT "DE PLATE" DUIDELIJKE FOTO'S VAN OOSTENDSE FOREN VAN VÓÓR 1940 ? TERUG NA GEBRUIK.

OOSTENDSE DRUKKERS WERKZAAM TUSSEN 1850 EN 1914

III : LAGRAVIÈRE FLORENTINUS

Florentinus Petrus Lucas LAGRAVIÈRE werd geboren te Brugge op 15 oktober 1811 als zoon van de onderwijzer Leopoldus LAGRAVIÈRE († Brugge 25 juli 1838) en Regina CALLEWAERT († Brugge 29 mei 1831).
In 1838 trad hij in het huwelijk met de vissersdochter Petronilla DE WAEY, die in Blankenberge geboren was op 18 juli 1811 († Oostende 16 maart 1886).
Zij had op 18 april 1835 in Blankenberge een onwettig kind ter wereld gebracht, dat ter gelegenheid van het huwelijk gelegitimeerd werd als Fredericus LAGRAVIÈRE.

Omtrent zijn opleiding tot letterzetter is weinig of niets bekend, maar het is niet onmogelijk dat hij deze genoot in de Brugse drukkerij DAVELUY-d'ELHOUGNE.
Ook zijn zoon was in de loop van het jaar 1848 in deze Brugse drukkerij ingetreden (1).

In de periode van 1848-1853 was LAGRAVIÈRE zeer actief als rechterhand van priester BEECKMAN, de uitgever van de progressieve krant "Het Brugsche Vrije" (2).
LAGRAVIÈRE verzamelde een heleboel informatie die BEECKMAN gretig in zijn blad opnam. Vooral in verband met concurrent en vijand Louis HERREBOUDT, kon hij via hetgeen onder drukkersgasten verteld werd, heel wat overbrieven betreffende de inwendige keuken van de "Gazette van Brugge".
LAGRAVIÈRE kwam hierbij zelf nooit op de voorgrond en wellicht wist niemand met zekerheid, behalve BEECKMAN, wie de anonieme tipgever van het "Brugsche Vrije" was.
Om deze anonimiteit te beschermen bleven zijn persoonlijke contacten met BEECKMAN tot een minimum beperkt en gaf hij veel berichten schriftelijk door.

Oktober 1853 betekende het einde van BEECKMANS' "Brugsche Vrije". De oude, in het nauw gedreven man, ging zijn nood klagen bij een heer RUYSSEN, aan wie hij o.m. de namen van zijn medewerkers vernoemde, en in tegenprestatie voor een overname van de resterende schulden door het bisdom, beloofde zich met de Kerk te verzoenen. Werd LAGRAVIÈRE, ten gevolge van de mededelingen van BEECKMAN, het leven zuur gemaakt ?

Alvast op 28 april 1854 verliet het ganse gezin Brugge om zich te Oostende te vestigen (3).
Het verblijf te Oostende heeft ook te maken met het feit dat precies in het jaar 1854 hun werkgever DAVELUY begon met een drukkerij (bijhuis) te Oostende.
Zowel vader Florentinus, als zoon Fredericus werden in de nieuw gestichte drukkerij tewerkgesteld (4).

Kort daarop poogde ook Florentinus LAGRAVIÈRE van start te gaan met een eigen drukkerij.
Onze vroegste vermelding van LAGRAVIÈRE als zelfstandig drukker gaat terug tot eind september 1859.
Op 27 september 1859 vinden we hem immers terug als drukker van het a-politieke informatieblad "Le Phare d'Ostende", dat in januari 1857 was gesticht geworden door zijn oud-werkgever Edouard-Alexis DAVELUY.

Te oordelen naar de adresvermelding op de krant zelf was de drukkerij gelegen in de Christinastraat 45.

Ook in 1859 was LAGRAVIÈRE verantwoordelijk voor de druk van het "Rapport annuel de la Chambre de Commerce d'Ostende".

Opmerkelijk is toch dat LAGRAVIÈRE reeds vanaf 2 mei 1860 als adres voor de drukkerij opgaf, Kerkstraat 6.
Precies dit adres is de vestigingsplaats van de drukkerij Jean ELLEBOUDT (5).
Hoewel Florentinus LAGRAVIÈRE nog steeds zijn naam plaatst als drukker van de krant "Le Phare d'Ostende", is het best mogelijk dat hij zijn eigen drukkerij had stopgezet, maar de krant verder liet drukken bij Jean ELLEBOUDT.
LAGRAVIÈRE staakte op 28 december 1861 definitief de uitgave van zijn krant.

Hij verliet Oostende om zich opnieuw te Brugge te vestigen waar hij op 19 november 1871 overleed (in zijn woning aan de Vlamingstraat 71) (6).

Zijn zoon Fredericus bleef tewerkgesteld in de drukkerij DAVELUY te Oostende. Hij overleed er op 9 maart 1885, amper 49 jaar oud (7).

Patrick VANDENABEELE

Voetnoten

(1) L'Echo d'Ostende, 12.03.1885/3-B.
(2) A. VANDENABEELE, Drukkerscompagnon Florent Lagravière : de medewerker van priester Benoit Beeckman. Biekorf, 1985, pp. 414-415.
(3) Stadsarchief Brugge - bevolkingsregister 1844-1856, boek A8 53[20].
(4) Zie voetnoot 1.
(5) Patrick VANDENABEELE, De Oostendse drukkerijen. Een inleidend onderzoek naar het leven en het werk van een beroepsgroep (1780-1940). RUG, onuitgeg. licenciaatsverhandeling, 1984-1985, deel 1, pp. 23-25.
(6) Burgerlijke Stand Brugge - overlijdens 1871 - akte 1353.
(7) L'Echo d'Ostende, 12.03.1885/3-B.
Burgelijke Stand Oostende - overlijdens 1885 - akte 148.

# # # # # # # # # # # # # # #

TENTOONSTELLING "VAN SINT-JANSGASTHUIS TOT RIETHOVE"

In het kader van het vijfentwintigjarig bestaan van het Rusthuis Riethove in Oudenburg organiseert het O.C.M.W. in samenwerking met de stad Oudenburg een tentoonstelling onder de titel "Van Sint-Jansgasthuis tot Riethove. Zeven eeuwen sociale voorzieningen in Oudenburg".
De expositie loopt vanaf 18 oktober tot en met 2 november 1986. Ze is dagelijks toegangelijk vanaf 10 tot 12 uur en vanaf 14 tot 18 uur. Ze heeft plaats in het rusthuis Riethove (Ettelgemsestraat 20 te Oudenburg).
De bedoeling is een overzicht te brengen van de geschiedenis van het eeuwenoude gasthuis (12de eeuw) en de evolutie van de armenzorg in Oudenburg.
De tentoonstelling is gratis toegankelijk. Er zal een catalogus voorhanden zijn.

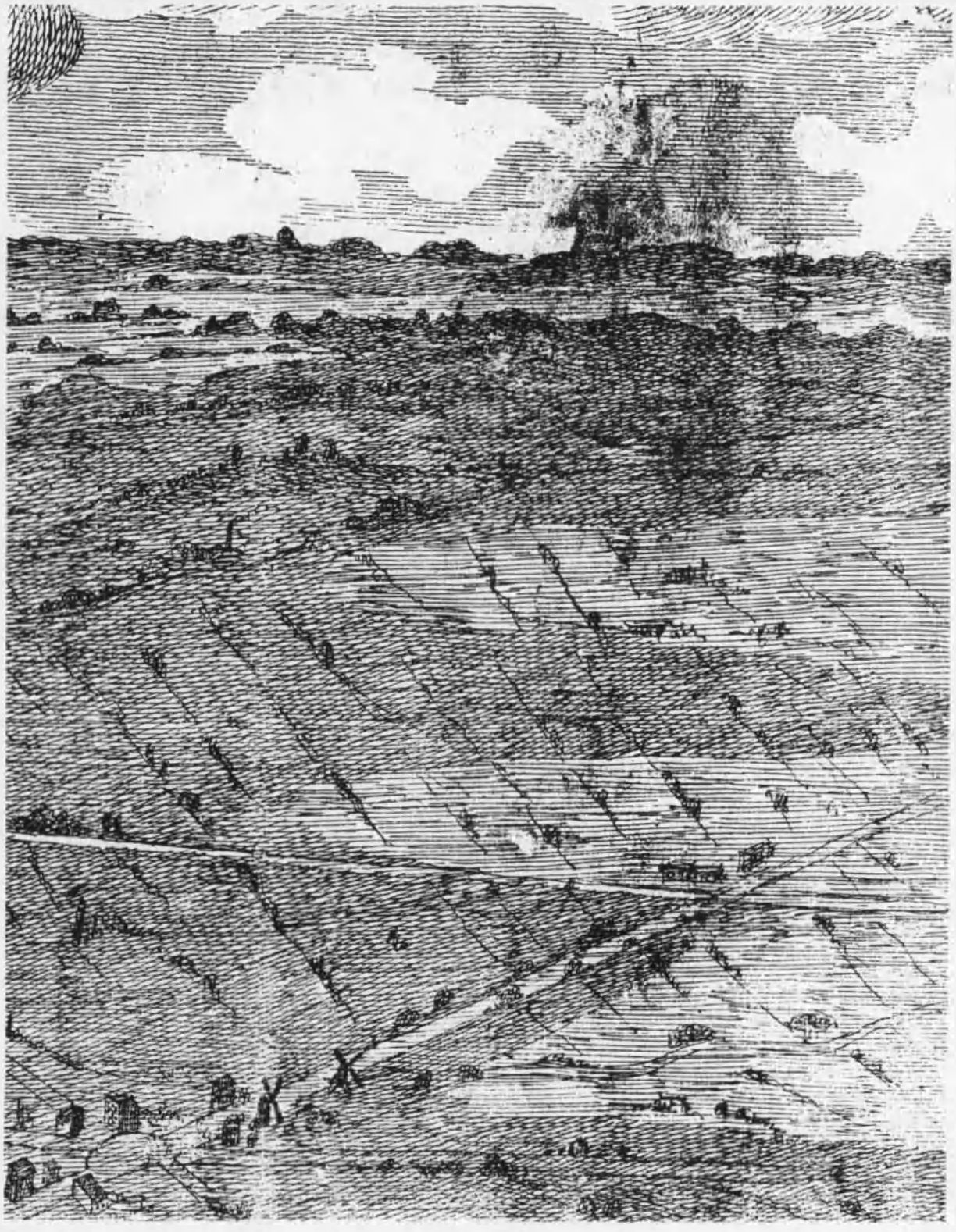

BIJ DE AFBEELDING

Onze reeks fragmentaire weergaven van het luchtgezicht op Oostende van DE BRUGADAL loopt nu naar haar einde met de afbeelding hierboven :

Links beneden als referentiepunt "Petit Paris". De straat die schuin naar rechts oploopt (met de 2 molens - Molenstraat !) is de Torhoutse Steenweg, die we een eind verder de Leffingestraat zien dwarsen.

Het gedeelte daarboven komt overeen met de parochie Sint-Jan.

A. VAN ISEGHEM

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - CXXII - KAREL DE KESEL

Kunstschilder-Beeldhouwer Karel DE KESEL werd geboren te Zomergem (O.Vl) op 11.08.1849 en overleed te Erlangen op 20.11.1922. Zijn ouders heetten Petrus DE KESEL en Joanna-Maria BLOMME. Vader DE KESEL was wever.

DE KESEL deed zijn artistieke studies aan de Gentse Academie bij Theodoor-Joseph CANNEEL (1817-1892) en Louis-Pierre VAN BIESBROECK (1839-1919).

Later studeerde hij aan de Ecole des Beaux-Arts te Parijs en bij de beeldhouwer DRAKE te Berlijn. Hij verbleef ook te Rome en Capri, te Londen en Amsterdam na zijn studiejaren.

In 1872 won hij een tweede Prijs van Rome voor Beeldhouwkunst. Aan de wedstrijd hadden ook J. CUYPERS, L. DUPUIS & Th. VINCOTTE deelgenomen. CUYPERS was laureaat.

In 1875-1876 beeldhouwde hij sculpturen ter verfraaiing van de Gentse Vismarkt : beelden die Neptunus, de Schelde en de Leie voorstelden. Daarmee vestigde hij zijn roem.

DE KESEL maakte ook onderwerpen voor gevelsculpturen ter verfraaiing van het Gentse Justitiepaleis - ontwerpen die niet uitgevoerd werden.

In 1877 eindigde DE KESEL opnieuw tweede in de Prijs van Rome, nu nà J. DILLENS.

* * *

Een belangrijke periode in het leven van DE KESEL was zijn "Oostendse tijd", tijdens dewelke hij een geweldige artistieke activiteit ontplooide. Van zijn creaties te Oostende bleef door oorlogsomstandigheden en afbraakwoede niet veel meer bewaard. Het meeste bleef echter bewaard via foto's en prentkaarten, o.m. in het bezit van het Iconografisch Archief der Stad Oostende.

DE KESEL kwam omstreeks 1900-1901 te Oostende wonen. Hij nam zijn intrek in een huis aan de Fregatstraat. Spoedig kreeg hij vanwege de stadsingenieur-architect A. VERRAERT tal van opdrachten voor beeldhouwwerk, bestemd voor openbare gebouwen, toegespeeld. Daarnaast bleef DE KESEL één gevraagd portretschilder en als lid van de lokale Cercle Artistique droeg hij bij tot het Oostends cultuurleven.

De gegevens die we van DE KESELS Oostendse periode terugvonden, hebben we hieronder chronologisch gerangschikt.

1901 DE KESEL schildert het portret van Senator Emile-Louis COPPIETERS. Het schilderij (olieverf op doek) is gedateerd Oostende 1901. (Gent, M.S.K.).

1901-1902 Het gedeelte van het Oostends stadhuis in de Kerkstraat wordt verbouwd naar de plannen van stadsarchitect RAOUX. Voor de timpanen van de vensters in de Schepenzaal vervaardigt DE KESEL drie gepolychromeerde gipsen basreliëfs : een allegorische figuur Oostende, een Mercurius en een Visser. De Visser overleefde de brand in het Stadhuis in 1940 en is nu tentoongesteld in het Heemmuseum De Plate.

1902 Deelname aan een kunsttentoonstelling te Oostende met de portretten van het echtpaar A.V.I. (Alphonse VAN ISEGHEM ?) Hij beitelt in steen een kalfskop, een ossekop en een varkenskop. Ze dienden ter decoratie van het torentje van de in 1902-1903 gebouwde overdekte Vleesmarkt te Oostende. De

Vleesmarkt, destijds gelegen waar nu het Mijnplein is, verdween in de vroege vijftiger jaren.

1903 In het Maria-Hendrikapark wordt voor DE KESEL een atelier gebouwd om er de bronzen beelden voor de Graaf de Smet de Naeyerbruggen te maken. Voor deze prestigieuze constructie, die het nu verdwenen afleidingskanaal en de spoorweg overbrugt, tekende de Franse architect Alban CHAMBON de plannen. Zoals in zijn meeste projecten voorzag hij ruim gelegenheid voor sculpturale versiering, in casu bronzen naakten boven op de brugpylonen en reliëfs tegen de wanden van die pylonen. Alle ontwerpen werden verdeeld tussen beeldhouwers Jules LAGAE, Julien DILLENS en Charles DE KESEL. DE KESEL voerde zeker de basreliëfs "Scheepstimmerman" en "Roerganger" uit, en vier van de acht beelden op de pylonen, o.a. allegorie op het water en de stoom als drijfkracht. Deze laatste twee werden pas in juli 1907 op hun plaats gebracht, al werd de brug in 1905 in gebruik genomen. Deze bronzen beelden werden tijdens de Eerste Wereldoorlog door de Duitse Bezetter in beslag genomen om hersmolten te worden in dienst van de oorlogsindustrie. Op een foto, door Henri PERMEKE gemaakt in het voormalig Museum LIEBAERT te Oostende, zien we de gipsen maquettes van de genoemde beelden van DE KESEL. Stadsingenieur VERRAERT kreeg van DE KESEL twee bronzen ten geschenke, die reducties waren van de "De Scheepstimmerman" en "Roerganger (eertijds verz. P. VERRAERT, Oostende). Een terra-cotta voorstudie van "De Roerganger" is te zien in De Plate.

1904 De stad Oostende bestelt het geschilderd portret van Graaf DE SMET DE NAEYER bij DE KESEL. Dit schilderij verdween in de brand van het Stadhuis, mei 1940.

1905 DE KESEL vervaardigt een blauwstenen basreliëf, twee zeemonsters voorstellend. Het reliëf dat als fonteinsculptuur fungeerde, werd aangebracht onder de loggia van het politiebureel van de Hazegraswijk, in 1905 gebouwd naar de plannen van stadsarchitect G. VAN DAMME. Na de afbraak van dit gebouw in de vijftiger jaren, werd het basrelief verwerkt in een soort kapelletje in de Schietbaanstraat.

1908 Medestichter van de Cercle Artistique d'Ostende op 5 november in het atelier van kunstschilder Jan DE CLERCK. Andere medestichters waren onder andere : E.A. GERBOSCH, M. DE PAPE, L. ROYON, J. DE BROCK, L. BOEL, O. CORNU, E. SPILLAERT, M. DESFORGES, O. DE CLERCK, M. en O. VAN CUYCK.
Deze kring organiseerde in de vooroorlogse jaren tal van kunstsalons en voordrachtavonden.

1909 Deelname aan het Salon van de Cercle Artistique met volgende werken : Le Christ sur la croix, Chienne de berger à poil long, Charpentier de navir, Le Pilote, Buste en Etude.

In 1909 verhuist DE KESEL naar Blankenberge alwaar hij zijn activiteiten verder zette.

Noteren we ook dat hij ontwerpen maakte voor zgn. "Potterie Flamande" (een tip voor verzamelaars !).

Zijn verdere carrière valt ons inziens buiten het bestek van dit artikel.

Lit. : N. HOSTYN, C.L. DE KESEL, in Biekorf, 81, 1981, p. 50-52.

+---------+

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - CXXIII - CAMIEL GESELLE

Oostende, 09.11.1911 - 24.11.1985.

Geboren en getogen als kind van de Oostendse Visserskaai koos Camiel voor een aan dit milieu vreemd, doch kunstzinnig ambacht: lijstenmaker. Toen dit vak ambachtelijk niet meer lonend bleek werd hij - in gemeentelijk verband - schilder in "zijn Bredene".

Tijdens zijn vrije tijd zette hij zich, gedurende vele jaren, sociaal in ten voordele van het toen bestaande Gemeentelijk Onderwijs te Bredene en de intussen verdwenen toneelkring "Dageraad" aldaar, waar hij decorbouwer, regisseur en voorzitter was.

Daarnaast vond hij samen met zijn echtgenote ook nog de tijd voor het verzamelen en samenstellen van een prachtige Noordzeeschelpencollectie. Eén van de huidige onbetwistbare attracties van het Bredense streekmuseum dat hij, als stichtend beheerder van "Ter Cuere", heeft helpen opbouwen.

Als liefhebber kunstschilder en schelpenverzamelaar kon hij ook niet anders dan beide liefdes combineren tot schelpencollages, waarmee hij op talrijke tentoonstellingen succes boekte.

Tot zijn gekende tekentechniek, het "pointilleren", is hij in feite gekomen uit louter documentaire noodzaak, bij het oprichten van "Ter Cuere" en het verschijnen van "Zoeklicht op Bredene". Zijn talrijke pointillés, zonder impressionistische of neo-impressionistische pretentie, hebben onschatbare plaatselijke documentaire waarde en getuigen van zijn oneindig geduld.

Posthuum werden 60 van zijn tekeningen gebundeld in een Ter Cuere Cahier (Nr. 2) onder de titel "Bredene getekend".

Uit het voorwoord van N. BELPAEME haalden we de gegevens voor bovenstaande tekst.

+----------+

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - CXXIV - JULIEN VANHOUTTE

°Leffinge, 21 november 1900.

Gehuwd met Clementine KOTEN.

Was politieagent van beroep. Hij trad in dienst op 1 april 1924 en ging op rust in 1953.

Hij woonde Waterwerkstraat 5.

Eén groot thema in zijn werk : de ruines van het stadhuis op het Wapenplein in en na mei 1940.

Het Museum voor Schone Kunsten van Oostende bezit een drietal schilderijen met genoemde thematiek van hem.

+----------+

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - CXXV - MONOGRAMMIST G VD S

Scheepsportrettist ca. 1865; hoogstwaarschijnlijk Oostendenaar of althans hier werkzaam.

Van hem zagen we in 1985 een scheepsportret van de "Egide" uit 1865, gemonogrammeerd G VD S (eertijds privéverzameling H. in Snellegem).

Norbert HOSTYN

"WEER OF GEEN WEER" of hoeveel soorten weer voorzag men in 1784 ?

In een almanak voor het jaar 1784 uitgegeven te Oostende bij Scheldewaert onder de titel "De Oostendschen weg-wijzer dienende voor 't jaer O.H. 1784" kan men de weersvoorspellingen voor gans dit jaar lezen.

In die "prognosticatie op de alle dagen van het jaer" leest men de grootste diversiteiten van weeraanduidingen zoals men ze nu nog bijna 2 eeuwen later nog in de volksmond hoort.

Omdat de weersvoorspellingen zeer typisch zijn hebben we ze hieronder per maand letterlijk overgeschreven.

Januarius		Februarius	
1	sneeuw	1, 2 en 3	schone dagen
2, 3 en 4	koud weder	4, 5 en 6	droogte en scherpe koude
5, 6, en 7	harde vorst	7,	wind
8	variabel	9, 10, 11 en 12	regen
9 tot 12	bytende koude	13	variabel
13 en 14	wind	14	vorst
15	vuylen stinkenden smoor	15 tot 18	koud weder met sneeuw
16 tot 19	vorst	19 en 20	betrokkene locht
20 tot 23	variabel	21 en 22	snelle winden
24	wind	23	sneeuw en hagel
25 en 26	zonneschyn	24	nat en mistig
27	smokkelweer	28	zonneschyn
28, 29 en 30	genegen tot sneeuw		
31	regen		

Martius		April	
1	regen	1 tot 5	aengenaam weder, doch koude nagten
2, 3 en 4	buyen	6	hagel-buyen
5, 6 en 7	kleyne vorst	7	wind
8	zonneschyn	8 tot 12	rauwrym
9 en 10	smoor	13 en 14	zonneschyn
11 tot 15	rauwrym	15	goed open weder
16	wind	16, 17 en 18	regen
17 tot 20	goed weder	19 tot 22	windig
21, 22 en 23	regen	23	fellen winden
24	stormwind	24 en 25	lieffelijk weder
25 tot 30	gedurigen wind	26	variabel
31	zonneschyn	27 en 28	aengenaam weder
		29	zonneschyn
		30	droogte

Mayus		Junius	
1, 2 en 3	aengenaam weder	1, 2 en 3	aenhoudende warm weder
4	stillen regen	4	ongestaedig
5	variabel	5 tot 9	regen
6	dryvende wolken	10 en 11	wind
7 tot 10	zonneschyn	12	zonneschyn
11, 12 en 13	warmte	13	roode locht
14	betrokkene locht	14, 15 en 16	windig
15 en 16	warme dagen, doch koele nagten	17 en 18	stofregen
17 tot 21	sterke winden	19	middelmaetige warmte
22	lieffelijk weder	20	besloten locht
23 tot 26	groote hitte	21, 22 en 23	groote hitte
27 en 28	donder	24, 25 en 26	wind
29	dauw	27	veranderlijk weder
30	taemelijcke hitte	28, 29 en 30	wind
31	groote hitte		

Julius		Augustus	
1	ongestaedig	1	besloten locht
2 en 3	redelijk warm	2	onweder
4	regen	3	roode locht
5, 6 en 7	groote hitte	4	wind
8 en 9	wind	5 en 6	schoon weder
10 en 11	hitte	7 en 8	hitte
12	onweder	9	zeer heet
13, 14 en 15	stillen regen	10	zoodanige hitte dat de kraeyen zullen gapen
16	dryvende wolken		
17 en 18	blauwe locht		
19	zonneschyn	11	veranderlijk
20, 21 en 22	warmte	12 en 13	regen
23, 24 en 25	groote warmte	14	wind
26	regen	15 en 16	stil weder
27 en 28	windig	17	regen
29 en 30	aenhoudende hitte	18	zonneschyn
		19, 20 en 21	wind
		22, 23 en 24	stillen regen
		25	dryvende wolken
		26 tot 29	droog weder
		30 en 31	ongestadig

September		October	
1	lieffelijk, aengenaam, schoon en droog kostelijk weder	1	schoon weder bij den dag, dog 's nachts mistig
2	sterke locht	2	regen
3, 4 en 5	warm weder	3 tot 8	taemelijk goed weder
6	variabel	9 tot 12	helder weder
7	regenvlagen	13 en 14	lieffelijk weder
8	schoon weder	15	wind
9	wind	16 tot 22	smokkel-weder
10, 11 en 12	betrokkene locht	23	regen
13	regen	24 tot 30	veel smoor
14 en 15	hagel	31	fellen wind
16	smoor		

17, 18 en 19	regen
20 en 21	wind
22 en 23	stormwinden
24	regen
25, 26 en 27	slegt weder
28, 29 en 30	schoon weder

November		December	
1	heldere zonneschyn	1	variabel
2 en 3	smoor	2 en 3	smokkelweer
4, 5 en 6	draeywinden	4 en 6	rymende nagten
7	zonneschyn	7, 8 en 9	koud
8	smoor	10 en 11	zonneschyn
9 en 10	mistig	12 en 13	wind
11	wind	14	vorst
12	kleyne koude	15 tot 18	aenhoudende vorst
13	genegen haeghel of sneeuw	19, 20 en 21	sneeuw
		22	ongestaedig
14	wind	23	regen
15 en 16	smokkelweder	24 en 25	zonneschyn
17	hagel-buyen	26, 27 en 28	smoor
18 en 19	koud	29	vorst
20 en 21	redelijk schoon met wind	30	variabel
		31	sneeuw
22	variabel		
23 tot 26	smoor en mistig		
27, 28 en 29	sneeuw		
30	yssel en vorst		

Dat al die voorspellingen niet erg klopten kan men bv. vaststellen door de vergelijking met een weersbeschrijving die J. BOWENS in zijn "Nauwkeurige beschrijving der stad Oostende" (deel II, p. 221) geeft :
(1784) "De felle koude, veroorzaakt door de vorst, de gene in de maend February hernomen had met sneeuw en hagel, had geduerd tot op den 6 Maerte, wanneer het begonst te doeyen en het weder te verzoeten, maar van 's menschen geheugen had men zoo eene langduerigen winter niet beleeft. d'Armoede was in andere steden grooter als binnen Oostende, uyt oorzaek dat de Vaerden toegevrozen zynde, meest alle de schepen moesten lossen op Vragt-wagens, waer door veel werklieden hunne dag-hueren verdienden".

Omer VILAIN

N.B. Met dank aan ons beheerraadslid Patrick VANDENABEELE, die ons het bestaan van die volkse almanak van Oostende uit 1784 ter kennis bracht.
(bewaard in de Universiteitsbibliotheek-Gent).

¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶

In 1987 organiseert de A.S.L.K. een tentoonstelling "Kuuroorden en Badplaatsen in België".

De samensteller, de heer Ronnie GOBIEN zoekt voor de tentoonstelling nog enkele zaken zoals :

1. een oud badpak (19de eeuw) met streepjes
2. de litho "Jardin des Princes" (origineel) (Verbouwe 692)

Wie kan helpen, gelieve contact op te nemen met Norbert HOSTYN, Stadsarchief, Feest- en Cultuurpaleis, Wapenplein - 8400 Oostende tel. 059/70.61.31.

STREUVELS' HERINNERINGEN AAN JOS. VLIETINCK HERDRUKT

In het tijdschrift "Biekorf" werd in de aflevering 5-6 van 1979 op bladzijden 177 tot 179 een door mij geschreven artikeltje afgedrukt, met als onderwerp en titel : "Enkele herinneringen van Stijn Streuvels aan zijn Oostendse boekhandelaar Jos. Vlietinck".

Ter verklaring kan ik vermelden dat Stijn STREUVELS Jos. VLIETINCK, die bekendheid verwierf als schrijver van "Het oude Oostende en zijn driejarige belegering", levenslang erkentelijk en indachtig gebleven is. Niet als geschiedschrijver, wel als diens boekhandelaar. STREUVELS waardeerde niet alleen de gedegen vakkennis en speurzin van Jozef VLIETINCk als boekhandelaar te Oostende, maar eveneens zijn dienstvaardigheid en zijn beschaafde, prettige omgangsvormen. Volgens STREUVELS is hun correspondentie (periode : 1888-1910), "een pak van belang en nog zoo banaal niet om te herlezen", door STREUVELS zelf zorgvuldig bewaard geworden. Waar momenteel deze bundel(s) opgeborgen zijn, ik neem aan dat zij ook na de dood (1969) van de letterkundige behouden zijn, is mij niet bekend. Te Antwerpen wellicht, waar het "Archief en Museum voor het Vlaamse Cultuurleven" in het bezit gesteld werd van de literaire nalatenschap van STREUVELS. Of elders, bijvoorbeeld te Ingooigem ?

Hoe dan ook, de tekst die door Stijn STREUVELS geschreven werd als een gelegenheidstoespraak voor het tijdschrift "De Boekenkast" (uitgegeven te Antwerpen, jaargang 1, 1929, nr. 1, blz. 1-2) is opnieuw beschikbaar voor een ruim publiek. Dit stukje dat nog fris aandoet na al die jaren en dat STREUVELS de titel meegaf : Uit lust-met-de-penne : niet gebundelde opstellen, open brieven, boekbesprekingen, huldegroeten, enz. Verzameld en ingeleid door Drs. Luc SCHEPENS, conservator van "Het Lijsternest" (Ingooigem-Avelgem). Het boek, uitgegeven door de firma Orbis en Orion, dateert van 1982; de onverkorte tekst van STREUVELS' artikel is te zoeken op bladzijden 213-215.

Emiel SMISSAERT

# # # # # # # # # # # # # # # #

LIDGELD 1987

Het lidgeld voor het lidmaatschap bij de Heemkring DE PLATE is voor 1987 vastgesteld als volgt :

Aangesloten lid :	350 Fr
Steunend lid :	500 Fr
Beschermend lid (vanaf) :	1.000 Fr

Mogen wij vragen gebruik te maken van het hierbijgevoegd stortingsbulletin.

Belangrijke opmerking

De leden die storten vóór 1 december zullen samen met het decembernummer van het tijdschrift ook de Platekalender 1987 ontvangen. Zoals ieder jaar wordt die kalender ons kosteloos aangeboden door het Grafisch Bedrijf LAMMAING en samengesteld door onze ondervoorzitter de heer Omer VILAIN. Als thema werd dit jaar "STRANDFOLKLORE" gekozen.

De leden die storten na 1 december ontvangen de kalender samen met het januarinummer (of eventueel februarinummer) van het tijdschrift.

Jean Pierre FALISE

MONUMENTEN, BEELDEN & GEDENKPLATEN TE OOSTENDE - XXXV :

GEDENKPLAAT OORLOG 1940-1945 - LEDEN POLITIEKORPS

Achterin de hall van het Oostendse stadhuis (ingang Vindictivelaan) hangt, tegen de oostelijke muur, een gedenkplaat waar het merendeel van de Oostendse burgers nauwelijks het bestaan van af weet.

Deze bronzen plaat van 1,73 op 1,23 meter en 5 cm dikte is een aandenken aan de overleden en vermiste politieagenten tijdens de Tweede Wereldoorlog. De plaat met bovenaan het wapenschild van de stad en links een treurende vrouw vermeldt de namen van de tien Oostendse politiedienaars die hun leven lieten voor ons vaderland.

Maurice SEYS

Hoofdpolitiecommissaris

Alfons AMEEL

Politiecommissaris

Laurent GODDYN

Adjunct-politiecommissaris

Ernest FEYS

w.n. Adjunct-politiecommissaris

Georges LAMMERTYN

Bijzonder agent

Maurice VANDEVANNET

Bijzonder agent

Hector VANHOOREN

Agent motorrijder

Albert HENDRYCKX

Politieagent

Georges HINDERYCKX

Politieagent

Maurice LAUWERES

Politieagent

De inhuldiging vond plaats op datum van 14 september 1947 aan het Gerechtshof, toen ook stadhuis en centraal politiecommissariaat, in aanwezigheid van heel wat vooraanstaanden van de gmeentelijke, provinciale en gerechtelijke overheid. De plechtige inhuldiging ging gepaard met een mis in de Sint Petrus en Pauluskerk. Daarna volgde een stoet en défilé met afgevaardigden van politiekorpsen uit het ganse land, muzikaal begeleid door de stedelijke harmonie en het muziekkorps van de Gentse politie. De plechtigheid werd in de namiddag afgesloten met een zeetocht voor alle genodigden.

De gedenkplaat hing tot mei 1971 in het Gerechtshof en werd toen op voorstel van hoofdpolitiecommissaris Roger VANWALLEGHEM naar zijn huidige standplaats overgebracht.

Een bijna identieke gedenkplaat, vervaardigd in 1946, hangt in de inkom van het hoofdbureau van de Gentse politie, Botermarkt 5.

Over Andreas SECK (° Gent 28 mei 1915), die beide gedenkplaten ontwierp, zijn mij behalve het feit dat hij woonachtig was te Gent, Hoogstraat 84 en dat hij in 1967 vertrok naar "Les Ecoles des Arts" te Dakar - Senegal geen verdere gegevens bekend.

Daniël DESCHACHT

Ons medelid Daniël DESCHACHT schrijft momenteel de historiek van het Oostends Politiekorps. Elkeen met interessant fotomateriaal of andere gegevens is bij hem welkom. Adres : Lotuslaan 19 - 8400 Oostende

# # # # # # # # # # # # # # #

TE RE RE BOEM TA JIE

Wie kent er nog het liedje dat eertijds te Oostende gezongen werd en waarvan het refrein luidde :

" Te re re boem ta jie,
" Me lief is patissier
" En je briengt pateetjes mee
" En je draagt ze roend de stee.

Meer heb ik nooit geleerd en ik vraag me af of er nog iets verder gezongen werd.

In Nederland was dit lied ook bekend als straatdeuntje en op de melodie van het refrein zong men het spotlied op de blikken (bleke ?) dominee die de naaister van zijn vrouw had vermoord :

" Ta ra ra boemdiejee
" De blikken dominee
" Die schoot met kruit en lood
" Zijn arme naaister dood.

" Nu zit hij in de kast
" Al aan een ketting vast
" De jongens roepen luid
" Hij komt er nooit meer uit.

De muziek van het lied zou afkomstig zijn van de showboten op de Amerikaanse Mississippi. De tekst van het lied dat door de Engelse zangeres Lottie COLLINS in het Islington Theatre tot de top-hit van de "gay-nineties" gezongen werd en wereldbekendheid verkreeg was van de Engelse theaterproducent Charles MORTON.

In het engels luidt de eerste stofe als volgt :

" A sweet Tuxedo girl you see
" Queen of a swell society
" Fond of fun as fond can be
" When it's on the strict Q.T.
" I'm not too young, I'm not too old,
" Not too timid, not too bold
" Just the kind you like to hold
" Just the kind for sport I'm told.

refrein : (zeer gemakkelijk om te onthouden)
Ta ra ra boom de re (8 x)

Het lied werd in Nederland uitgegeven bij DEN BOER te Middelburg en in 1892 was men al aan de derde duizend exemplaren.

En daar ging het als volgt :

" Ik ben een elegante juf,
" Hoog van kom-af, zonder bluf,
" Uitgelaten en nooit duf,
" Altijd jolig, heel geen nuf
" Niet t'éénkennig, niet te boud
" Niet te warm en niet te koud,
" Maar zoiets dat jong en oud
" Zo dolgraag in zijn armen houdt !

Met hetzelfde refrein als in het engels en er volgen nog twee strofen.

Jef KLAUSING

¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶

VRAAG

Wie bezit foto's of gegevens van het luxe-jacht "ALOHA" in 1939 te Hoboken gebouwd voor Baron Paul de Launoit, opgeëist in mei 1940.

Het vaartuig lag in 1939-40 vaak te Oostende gemeerd.

Antwoorden bij : Norbert HOSTYN
Feest- & Cultuurpaleis
Wapenplein - 8400 Oostende
Tel. : 059/706131

¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶

IN DIT NUMMER

blz. 196 : G. BILLIET : Stracké en de oorlog 1914-18 (2).
blz. 199 : J. KLAUSING : Aanbesteding voor waterwerken in 1858.
blz. 200 : A. CASIER : Oostendse muziekgeschiedenis - XXXIII.
blz. 202 : L. DEWULF : De Zeewijding te Oostende, vroeger en nu (2).
blz. 206 : E. LIETARD : Oostendse numismatiek
blz. 209 : E. SMISSAERT : Repertorium over de dichtwedstrijden in Vlaanderen in de 19de eeuw.
blz. 210 : J. KLAUSING : Wat stond er vroeger op markt en foor.
blz. 213 : P. VANDENABEELE : Oostendse drukkers werkzaam tussen 1850 en 1914.
blz. 216 : N. HOSTYN : Vergeten Oostendse kunstschilders, van CXXII tot CXXV.
blz. 219 : O. VILAIN : "Weer of geen weer" of hoeveel soorten weer voorzag men in 1784 ?
blz. 222 : E. SMISSAERT : Streuvels' herinneringen aan Jos Vlietinck herdrukt.
blz. 223 : D. DESCHACHT : Monumenten, beelden en gedenkplaten te Oostende - XXXV.
blz. 224 : J. KLAUSING : Te re re boem ta jie.

TEKST OVERNAME STEEDS TOEGELATEN MITS BRONOPGAVE

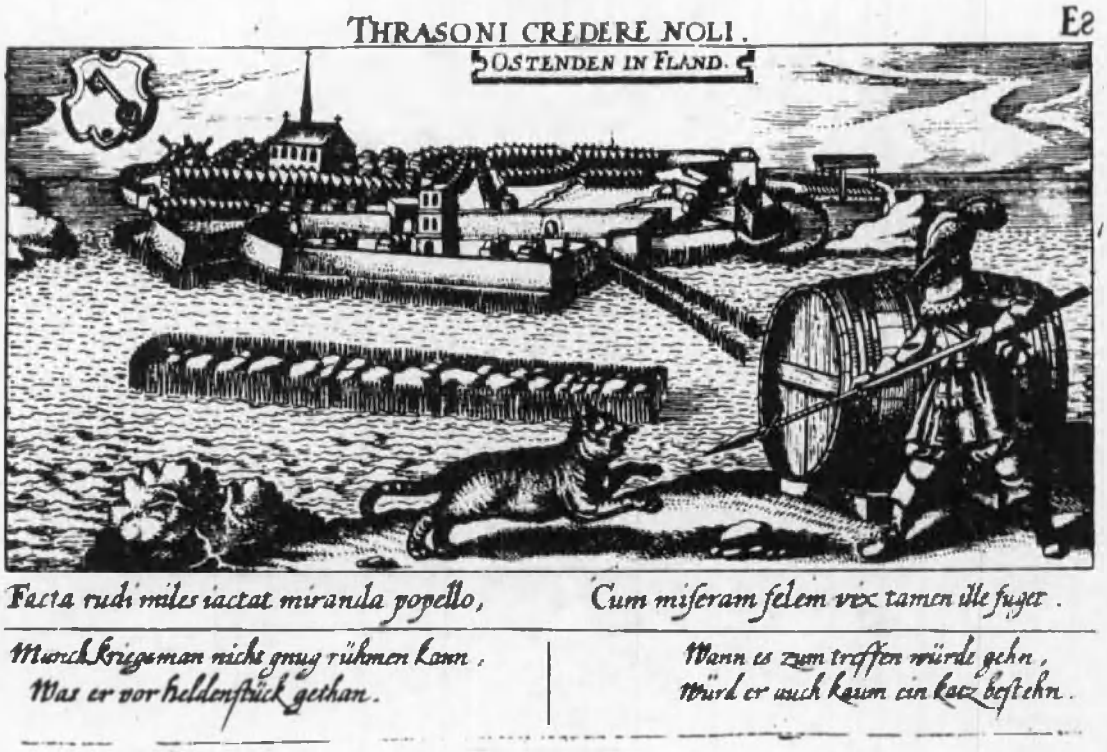

1625

"Ostenden in Fland.". Perspectief gezicht op de stad met, op de voorgrond, een zinnebeeldige voorstelling : een krijgsman gewapend met een lans verdedigd zich tegen een kat. Onder de plaat : Facta rudi miles iactat miranda popello. Cum miseram felem vix tamen ille fuget. - Manch. Kriegsman nicht gnug rühmen kann,/ Was er vor heldenstück gethan / Wann es zum treffen würde ghen. Würd er auch kaum ein katz bestehn.

Bovenste hoek links, het stadswapen. Het zicht is een navolging van nr. 263.

Kopergravure. H. 0,07 (0,092 met de opschriften). B. 0,145. Gem. : E8.

In : Daniel Meisner. Thesaurus philo- politicus... Emblemata sive morali polit. Franckfurt. 1624-1826.

DE PLATE

TIJDSCHRIFT VAN DE OOSTENDSE HEEMKUNDIGE KRING „DE PLATE".

Vormings- en ontwikkelingsorganisatie en Permanente Vorming.

Aangesloten bij de KULTURELE RAAD OOSTENDE
en het WESTVLAAMS VERBOND VAN KRINGEN VOOR HEEMKUNDE

Statuten gepubliceerd in de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 1-2 mei 1959, nr. 1931 en gewijzigd volgens de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 15 mei 1975 nr. 3394 en nr. 3395.

Verantwoordelijke uitgever: A. VAN ISEGHEM
IJzerstraat 1
8400 OOSTENDE

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen getekende bijdragen.

15 de jaargang, nr. 11 – november '86

VOOR DE INHOUDSTAFEL VAN DIT NUMMER, ZIE DE LAATSTE BLADZIJDE

EERSTE NOVEMBER - ACTIVITEIT

Daar de officiële opening van het Provinciaal Museum voor Moderne Kunst eens te meer werd uitgesteld zijn we verplicht de geplande wandelvoordracht aan de PERMEKEtentoonstelling te verschuiven naar een latere datum. In vervanging hiervan nodigen wij u uit tot een wandelvoordracht, in de reeks KEN UW STAD, naar het

MUSEUM VOOR RELIGIEUSE KUNST

Sint-Sebastiaanstraat, Oostende

Op ZATERDAG 8 NOVEMBER 1986 om 15 uur stipt leidt de Z.E.H. Jan GHEKIERE, conservator, ons rond in zijn Museum. De collectie van het Religieus Museum omvat werken van zeer gekende schilders van eigen bodem als uit het buitenland, die de moeite waard zijn.

Verzameling voor het gebouw om 15 uur. Deelname in de kosten 20 ₣ per persoon. Wij rekenen op uw aanwezigheid.

J.B. DREESEN

TWEEDE NOVEMBER - ACTIVITEIT

De Oostendse Heemkring DE PLATE heeft de eer en het genoegen zijn leden en belangstellenden uit te nodigen tot een voordracht met afbeeldingen die doorgaat op :

donderdag 27 november 1986 om 20u30

in de conferentiezaal van de V.V.F. Oostende, Dr Colenstraat 6, met als

Onderwerp : De Oostendse Drukkers 1780-1940

Spreker : de heer Patrick VANDENABEELE, historicus.

Over de Oostendse drukkerswereld was tot voor kort heel weinig of niets bekend. Een recente licenciaatsverhandeling heeft in twee stevige boekdelen de inventaris opgesteld van alle drukkers die tussen 1780 en 1940 in Oostende actief zijn geweest en van alle kranten en tijdschriften die er tussen dezelfde periode verschenen.

De vestiging van een drukpers - en dit na een periode van lange afwezigheid - moet worden gesitueerd rond het jaar 1780. De havenstad was alsdan bloeiend genoeg om de nood aan een eigen drukker te ondervinden toen een belangrijke kolonie Engelsen zich tijdens de Amerikaanse Vrijheidsoorlog (1778-1783) te Oostende kwam vestigen. In de zich wijzigende economische situatie

begonnen een aantal vreemde drukkers naar een vestiging in Oostende uit te zien. Met Balduinus JANSSENS, Pierre Jean VEREECKEN, Jean RODENBACH en evenals Bernardus BRICX, werd Oostende "self-supporting" op drukkersgebied.

Vanaf 1850 kwam de plaatselijke drukkerswereld in een versnellingsproces terecht en daarbij zagen heel wat nieuwe ateliers het levenslicht. Bekende namen werden DAVELUY, DANIELS-DUBAR, CARREIN, ELLEBOUDT, VAN GRAEFSCHEPE, BOUCHERY, CAZAUX, e.a.

De eerste moeilijkheden kwamen er pas met het uitbreken van Wereldoorlog 1. De letterkast bleef gedwongen voor vier jaar gesloten. En wist U dat Oostende in 1933 maar liefst 22 drukkerijen telde (= verhouding van 1 drukkers per 2300 inwoners) !

De heer VANDENABEELE zal via deze spreekbeurt pogen u wegwijs te maken in een stuk onbekende Oostendse geschiedenis. 160 jaar drukgeschiedenis wordt tevens verder geplaatst in een ruimer politiek, kultureel, sociaal en economisch kader.

Zoals altijd is de toegang vrij en kosteloos, ook voor niet leden. Men zegge het voort.

J.B. DREESEN

EERSTE DECEMBER - ACTIVITEIT

De Oostendse Heemkring DE PLATE heeft de eer en het genoegen zijn leden en sympathysanten uit te nodigen tot de jaarlijkse KLEINKUNSTAVOND, voorafgegaan door het souper van de Kring die doorgaat op

Zaterdag 13 december 1986 om 19u30

in de landelijke herberg DE VLASSCHAARD op Stene.

Op de menu staan

Aperitief
Kervelsoep
Vlasschaardsteak met rauwe groentenkrans
Frieten
Baccara-ijs

Vanaf 20u30 optreden van de gekende Oostendse accordeonist Julien MESSENS die ons een brede waaier van "Old and Newtimers" en typische volksmuziek van bij ons zal brengen. Het beloven aangename uren te worden.

De deelname in de kosten bedraagt 400 (vierhonderd) F per persoon. Hierin zijn begrepen de aperitief, de maaltijd en het optreden. De drank is er uiteraard niet inbegrepen en dient men elk voor zich of zijn tafel onmiddellijk af te rekenen.

De inschrijvingen gebeuren door storting van de som op rekening
000-0507753-55
J. Dreesen
Rode Kruisstraat 4
8400 Oostende

met de vermelding : "Deelname aan souper en kleinkustavond,13 december, voor X personen" en dit voor maandag 1 december 1986.

LET OP : Het aantal plaatsen is beperkt tot 70. Wie eerst inschrijft, eerst maalt.

J.B. DREESEN

DE ZEEWIJDING TE OOSTENDE, vroeger en nu (3)

Naar een ommegang-ter-zee ?

Sedert het einde van de tweede wereldoorlog tot het begin der jaren '70 was de wegwijzer van de Ommegang traditioneel. Iedere oudere en rasechte Oostendenaar kende deze wegwijzer uit het hoofd. Het programma stond eveneens vast : om 11 uur na de plechtige hoogmis werd er gestart en de zee werd om 12 uur stipt gewijd ter hoogte van de Vlaanderenstraat, later aan het Monument der Zeelieden. De processie was terug in de hoofdkerk om 13 uur.

Sedert 1958 werden door het Stadsbestuur kredieten voorzien om de Zeewijdingprocessie of Ommegang drastisch te vernieuwen. Choreografische groepen bestaande uit meisjes in kleurrijke kostuums werden ingeschakeld. In de jaren '60 werd een groep "zingende vissers" ingelast. De Sint-Jansprocessie was weggevallen en het Sint-Janskoor was bereid een groep uit te beelden met een praalwagen al zingend "Al die willen naar Island gaan". Ook deed de folklore zijn intrede : groepen als "De Vismijnvrienden", "Oude Ijslandvaarders" en "Het Loze Vissertje" stapten mee op.

Een hoogtepunt was zeker het jaar 1964 toen Oostende zijn duizendjarig bestaan vierde. De Ommegang werd uitzonderlijk verzorgd en koning Boudewijn en koningin Fabiola waren de eregasten. Monseigneur Desmedt, Bisschop van Brugge, ging mee in de Ommegang en verrichtte de zeewijding.

Toen de Vlaanderenstraat en de Kapellestraat in de zeventiger jaren tot verkeersvrije straten werden omgetoverd, kon er geen sprake meer zijn van de traditionele wegwijzer. Er werd geëxperimenteerd, de Ommegang ging wel eens 's namiddags uit. Enkele maanden voor het patroonsfeest stond het programma niet eens vast... en de Oostendse Zeewijding en Ommegang werden uit de nationale evenementenkalender geschrapt (Commissariaat-generaal van Toerisme).

In 1975 ter gelegenheid van het 75-jarig bestaan van de Sint-Jozefsparochie ging de Ommegang 's namiddags uit door de Alfons Pieterslaan, Rogierlaan, Kemmelbergstraat en Zeedijk naar het Monument der Zeelieden. De voorafgaangde Eucharistieviering greep plaats op de Mercator in het dok vóór het stadhuis. Niemand kon vermoeden dat dit het laatste jaar was dat de Ommegang door de straten trok en Burgemeester Jan PIERS als laatste burgemeester in plechtige ceremoniekledij mee zou opstappen....

Inderdaad in gemeenschappelijk overleg tussen Dekenij en Stadsbestuur werd besloten de Zeewijdingsplechtigheid te koppelen aan de Dag der Zeelieden. Er zou voortaan een (burgerlijke) stoet vertrekken bestaande uit de stadsharmonie en tientallen bloemstukken gedragen door vissersfamilies in traditionele kledij.

Eigenlijk is het een herhaling van de Vissershulde op tweede Paasdag, maar nu op initiatief van de Federatie van de Zeelieden, in 1984 officieel als oudstrijdersvereniging erkend. De federatie gedenkt speciaal de zeelieden die tijdens beide wereldoorlogen hun leven lieten op zee. Het religieus element werd dus beperkt tot de eucharistieviering en de Zeezegening, waarna de bloemenhulde plaats greep. Oostendenaar en Minister van Staat wijlen Louis MAJOR, visserszoon en vissersvriend gebleven, ontbrak omzeggens nooit op deze plechtigheid.

Sedert 1983 wordt, mede onder impuls van het NCMW, getracht de Zeewijding meer luister te geven. Een vlootparade aangevoerd door de mailboot wordt nu ieder jaar, met stijgend succes, georganiseerd. In 1984 werd op een 20-tal boten de geschiedenis van Oostende uitgebeeld. In 1985 werd zelfs een kleine processie gehouden vanaf het Yachtclubhuis. Zo werd opnieuw de vissersgroep "Bedevaart naar het Kapelleken van Bredene" ingeschakeld en dit tot groot genoegen van vele Oostendenaars die grote heimwee hebben naar de Zeewijding en Ommegang van weleer.

(slot)

VLOOTPARADE. — De traditionele zeewijding te Oostende kreeg dit jaar een fleurige omlijsting door een heuse botenparade waarbij zowel mailboot, vrachtschip, sleep- als reddingsboten, vissersvaartuigen en allerhande kleinere eenheden mee defileerden in de havengeul. Het staketsel liep dan ook vol om alle kijklustigen plaats te gunnen

Lionel DEWULF

# # # # # # # # # # # # # # # #

OSTENDIANA V

IS VERSCHENEN !

Te koop in de bookshop van het Heemmuseum - Prijs 650 F

OORLOGSGEDICHTEN UIT DE DUITSCHE BEZETTING TE OOSTENDE (1914-1918)" door Edouard DAVID

Onder deze titel publiceerde E. DAVID 121 stukken vol hevige ontboezemingen over toestanden en gebeurtenissen in Oostende tijdens die oorlogsjaren. Ze hebben niet de minste literaire waarde maar omdat ze een folkloristisch curiosum betekenen, wijd ik hier enkele bladzijden aan.

E. DAVID was een Oostends hotelier (1846-1931) die een tiental jaren vóór de oorlog het Leopold II-hotel en de galerij van die naam (de latere Ensorgalerij) gebouwd had. Hij was twee keer getrouwd geweest en woonde de laatste jaren van zijn leven Kaaistraat 31. Toen hij zijn bundel uitgaf was hij 82 jaar oud. Waarom hij dus tot 1928, 10 jaar na de oorlog, gewacht heeft om zijn gewrochten uit te geven, ontgaat mij. Het werk werd verspreid door de "Centrale Drukkerij" waarmee de "Imprimerie centrale Albert BOUCHRY" (1897-1928) bedoeld is (cf. P. VANDEN-ABEELE, De Oostendse drukkerijen... - licenciaatsverhandeling, 1984-1985, deel I, p. XLIX en 144).

Onze verzensmid is een hartstochtelijke natuur, radikaal-ongenuanceerd in zijn sympathieën en antipathieën. Naïef, bekrompen en fanatisch in zijn oordeel. Tot het einde van de oorlog blijft hij vrij optimistisch over de afloop en montert voortdurend zijn stadgenoten op. In september 1917 heeft hij een inzinking. Hij besluit : "Daarmee is nu mijn liedjen uit
en zeg ik vaarwel aan mijn gedichten.
Ik kan toch niet, ik zeg het luid,
veel goeds in rijmen meer verrichten" (30 sep 1917)
Maar hij schrijft er nog een dozijn. Uit het voorlaatste gedicht echter (getiteld: 1922) spreekt levensmoeheid en wanhoop.

De hele verzameling bestaat (buiten het inleidend en het slotgedicht) uitsluitend uit kwatrijnen met een eentonig jambisch metrum en met als rijmschema abab. Bijna alle gedichten dragen als titel gewoon een datum (heel waarschijnlijk die van de afwerking). Ze verschillen sterk in lengte. Het kortste telt 2, het langste 69 kwatrijnen. Het jaar 1915 is veruit zijn vruchtbaarste periode : dan flanst hij 73 gedichten aan elkaar.

De meer dan 6.000 regels kolken van patriottische verontwaardiging en haat tegen de bezetters. Ze zijn helaas zo goed als onleesbaar : banaal, zonder niveau, in stuntelig Nederlands gesteld, gezwollen door onbeheerst gevoel, gewrongen door rijmdwang, door ontoereikende taalkennis, door gebrek aan techniek en smaak; daarbij zijn ze hopeloos langdradig.

De armzaligheid van die kreupeldichten spreekt overduidelijk uit spel en taalfouten en uit zijn ouderwetse retoriek. Enkele illustraties : gereedt, veneinig, mijneed, heigt, enz. 't kultuur, 't kazern, 't kommandantuur, het zwijnenstal, dit taktiek, aanplaksbevel, schapen (i.pl.v. scheppen), gejogen, toen (i.pl.v. dan), Balkanische staten, de Sparten (i.pl.v. Spartanen), enz. Een paar stijlbloempjes :

- Wat woekert in des woestaards brein ?
- De Teut verdient des godes vloeken....
- Nog heeft hij, mis de waard, gerekend....

Tot de allesbehalve originele troetelnaampjes die E. DAVID gebruikt tegenover de Duitsers behoren : Teut, Teutonen, Hunnen of Huns, gespuis, gebroed, ellendelingen, schobbejakken, smerelappen (sic), beest, varken, wangedrocht. Vergezeld meestal van verfraaiende epitheta als : hels, gemeen, verachtelijk, smerig, walgelijk enz.

Sommige combinaties bedorven ook door rijmnood - missen alle trefkracht en doen zelfs komisch aan. Bv. : "gij voor altijd gemene kaf", "die zo onmenselijke laffen", "gij opperhoofden der Vandalen". De Duitse keizer, ook al geen vriendje, is een "onbarmhartig zwijn", "een vermaledijde mensenhater", "de zo hoveerdige deugeniet bewerend zich gods uitverkoren".

De verwensingen, ongetwijfeld welgemeend, getuigen niet van fijngevoeligheid. Hier een kleine bloemlezing :

- Dat zij verrekken al te gaar...
- O mochten wij hun 't hert instampen...
- Straks zullen wij hen radebraken (sic)
- Men zou de hals hen moeten kraken...
- 't Mensdom gans zal op u braken...
- ...doch 't ware beter nog w'in 't kort
  u konden allen d'halzen wringen...

Pittig en plastisch bij alle onhandigheid is :

"in gans de wereld niet één vriend
zult gij toen kleine strontjes kakken"

Wat de keizer betreft, hij moet, met zijn voornaamste trawanten, in een ijzeren kooi rond de wereld gevoerd en dan naakt, aan palen gebonden, "omgebracht als razend'honden".

Ijdelheid heeft de bejaarde rijmelaar ertoe aangezet die ondingen te publiceren. Ijdelheid sterker dan zijn zelfkritiek waarvan hij nochtans blijk heeft :

"'k Ben slechts een verzenmaker, vrinden...(19.05.15)

Hieronder volgt een kleine keuze uit de thema's die E. DAVID behandelt. In de citaten moderniseer ik de spelling.

Na de inleidende "Brabançonne" valt hij kordaat de katholieke politicus Ch. WOESTE (1837-1922) aan. Diens verzet tegen de militaire dienstplicht heeft het land verzwakt, meent E. DAVID.

"Wij zijn alzo aan Woest'alleen
verschuldigd al onz'wrede rampen (11.11.1914)

Sterker nog. Onze dichter suggereert zelfs dat Woestes houding door Duitsland geïnspireerd werd.

In zijn belgicisme verafschuwt E. DAVID natuurlijk de activisten en verwerpt hij ook de flaminganten. Maar hoe stumperig bekent hij

"Ik weet te goed die domme leus
van vlaamsgezind was overdreven.
Nu, Belg vooral is mijn keus,
hoe oud ik ben, als Belg mijn leven !...(02.04.15)

De bombardementen op onze stad zijn volgens onze commentator niet het werk van de bondgenoten maar van de Duitsers. Het tegenargument dat de bezetters naar de vliegers schoten wordt ontzenuwd als volgt :

"De Duitsers schoten om te missen" (26.03.15)

"De Brit zou zulks niet doen aan Belgen" (01.10.17)

Twaalf strofen wijdt inquisiteur DAVID aan de geschiedenis van de Duitse zeppelin die op 9 augustus 1915 vóór onze kust in zee was gestort, 's anderendaags in onze haven werd binnengesleept en daarna uitbrandde. Twee dagen nadien werd de rest van het karkas naar Duitsland vervoerd op spoorwagons waarop te lezen stond : "Overschot van een buitgemaakt Engels luchtschip" (cf. Oostende onder de Duitse Bezetting, p. 235-238). Triomfantelijk maar onbeholpen hoont E. DAVID de huichelaars :

"O ja, daar ben ik zeker van,
want gans de wereld zal u haten.
Vast allen zult gij als één man
aanzien zijn als zoveel'verwaten !" (19.08.15)

De onbeperkte duikbootoorlog (afgekondigd 31.01.1917) geeft onze censor verzen in : "de moordenaar hoofdadmiraal von Tirpitz met dank (???) opgedragen". De 11de strofe luidt :

"Wel beesten nooit genoeg gehaat,
wanneer zal 't blijd'uur toch slagen,
men u met al uw woest verraad
in uw kuilen zal verjagen ?" (09.02.17)

Op de omwenteling in Rusland (nl. de voorjaarsrevolutie in 1917 die de tsaar tot troonsafstand dwong) heeft E. DAVID ook een aparte kijk. Door de schuld van de Russen blijft de oorlog aansleepen. De tsaar heeft zijn volk en zijn land verkocht, beweert onze profeet. Het dubbel vonnis dat hij over de tsaar uitspreekt is niet duidelijk.

"...men zou hem met stenen
doodwerpen moeten deze tsaar,
door 't Russisch volk alreeds gevangen,
ja onverwijld en openbaar,
in afwachting het hem zal hangen !" (25.05.17)

Tot slot druk ik hier twee gedichten af over de zaak Oscar HELSMOORTEL (die ik, in verband met A. STRACKÉ besproken heb in De Plate, oktober 1986). Het zijn typisch Davidiaanse rijmelarijen.

15 juni 1915

Oscar Helsmoortel zit nu vast.
Men heeft bij hem geschut gevonden.
Hoe toch niet beter opgepast ?
Men bracht hem naar 't kazerne gebonden.

Het was, zegt men, door zijne meid
de Duitsers het te weten kwamen.
En 't was uit ergernis en spijt
zij zulk een wrake zou beramen.

Welnu Helsmoortel had van pas
van deze meid soms ondervonden
zij met de Duits te vriend'lijk was
en had haar daarvoor weggezonden.

Toen kwam bij haar het hels besluit.
Zij had die wapens weg zien steken.
"Zo, zo, Mijnheer, ik moet eruit !
Hewel, ik zal mij daarvoor wreken !"

Zij zou naar 't kommandatuur gaan,
't geen zij gezien had daar aangeven.
Een huiszoeking ter stond gedaan
die hem misschien zal kosten 't leven,

bracht weldra wapens aan het licht.
Zij zou zeer goed de plaats aanwijzen
waar men ze vinden zou wellicht.
Zou 't hair u niet te berge rijzen ?

16 juni 1915

Tot nu toe is er geen vonnis.
Men heeft hem eten mogen dragen.
Verschoning ook. Dit is gewis,
- men moet er zelfs niet meer naar vragen -

hem 't leven toch zal zijn gespaard.
Want hier is weer veel geld te kloppen.
't Is best een goede buit vergaard;
hij zal niet weinig mogen doppen.

Dit zal vast hun besluit nu zijn,
en toen naar Duitsland zijn verzonden,
gevangen voor een goed termijn,
en binst die tijd de Duitse honden

ja, zullen hem, maar al te waar,
een overgrote boet toepassen.
Een van die boeten die voorwaar,
zal vullen hunne leed'ge kassen.

Zij zullen al wat is in huis,
op hun gemak toen kunnen roven.
Och wat een donders laag gespuis.
Men kan bijna zulks niet geloven.

Die meid zal zeker, vrienden mijn,
zodra de Duitsers zijn aan 't lopen,
zeer streng toch ook gevonnist zijn,
haar daad zelf met de dood bekopen.

Onze rijmende hotelier weidt wel uit over de verantwoordelijkheid van Helsmoorteis meid en over de Duitse inhaligheid, maar niet over het proces zelf. Zodat hij mij, niet alleen in literair opzicht, volledig teleurstelt.

G. BILLIET

# # # # # # # # # # # # # # #

HET WAPENSCHILD VAN DE STAD OOSTENDE

Het op de markt brengen door onze kring van een prentkaart met het Wapenschild van Oostende (10 ₣ in onze Museumshop) is een welkome gelegenheid om onze leden de historiek van dit wapenschild uit de doeken te doen !.....

Een Koninklijk Besluit van 27 januari 1956, verschenen in het Belgisch Staatsblad van 14 maart 1956, bepaalt het Wapenschild van de Stad Oostende als volgt :

"van goud met keper van sabel, vergezeld van drie sleutels van dezelfde kleur, die van het schildhoofd naar elkaar toegewend, die van de schildvoet met de sleutelbaard naar links. Het schild getopt met een kroon van goud met vijf fleurons en gehouden rechts, door een meerman van natuurlijke kleur, houdende in de rechterhand een zwaard van zilver, met gevest van goud, en links een meermin, eveneens van natuurlijke kleur, houdende in de linkerhand een spiegel van goud. Alles geplaatst op golven, met het oorlogskruis 1940-1945 met palm, het lint hiervan uitgaande van de schildvoet, over een anker van goud, gehecht aan keten van zilver, die geplaatst is onder een net van natuurlijke kleur, dat rechts over een drietand en links over een visschop gaat, beide van goud, schuinkruisgewijze opgesteld, de tanden en het blad naar boven gericht."

* * *

Het prototype van het huidige wapenschild dateert uit de 16e eeuw. Het werd voor 't eerst beschreven door C. GAILLIARD in zijn "Blasons d'Armes...." van 1557 : "....d'or au chevron de sable et troes cleefs en pal de mesmes...." (vertaald geeft dat : van goud (=geel) met een keper van sabel (=zwart) met drie sleutels paalsgewijs geplaatst van dezelfde kleur).

GAILLIARD bood een OMSCHRIJVING. De vroegst gekende AFBEELDING vinden we pas op een kaart van 1610.

De oudst gekende schepenzegels van de Stad Oostende (1303 tot 1523) waren géén heraldische zegels. Ze stelden dus géén stadsschild voor maar wel de figuur van Sinte Pieter met in zijn rechterhand (links voor ons) twee sleutels (zijn heiligenattribuut) en in de linkerhand (rechts voor ons) de maquette van een kerkgebouw.

Het tegenzegel was een arm, komende van links (van rechts voor ons) met in de hand 2 sleutels.

De vroegste VERMELDING VAN HET STADSSCHILD vinden we, zoals gezegd pas in 1557; de vroegste AFBEELDING op een kaart van 1610. Pas in 1682 vinden we het eerste voorbeeld van een stadszegel waarop het door GAILLIARD omschreven schild afgebeeld staat. Dit type blijft nu nog steeds invoege (met toevoegingen waarover verder meer).

* * *

Hoe kwam men nu tot dit wapenschild ?

A. DE SLEUTELS :

De aanwezigheid van de sleutels kan verklaard worden door Sint-Pieter, patroon van de parochiekerk van Oostende en visser. Sleutels zijn van oudsher het attribuut in de uitbeelding van deze heilige.

Anderzijds kan de aanwezigheid van de sleutels ook verklaard worden als een verwijzing naar de sleutels van STADSPOORTEN : in 1267 werd Oostende immers tot stad verheven door Margaretha van Constantinopel en Gwyde van Dampierre (stadskeure van 28 juni 1267).

B. DE KEPER :

De "keper", het - in dit geval zwarte (sabel) - motief in omgekeerde V-vorm, is terug te brengen tot Ridder Wouterman II uit Gent, schout van het naar zijn vader genoemde "ambacht" (=plattelandsomschrijving) van het Brugse Vrije. Dit specifieke ambacht omvatte de parochies Zandvoorde, Sinte-Katharina en Mariakerke, alsook gedeelten van Ettelgem, Oudenburg en Bredene. Samen het "Woutermansambacht".

Dit vraagt bijkomende verklaringen die we nu trapsgewijze geven :

1. Burggraaf Zeger II uit Gent had meerdere zoons, o.a. Zeger III, Diederik en Wouter(man) (=onze Wouterman I).
   Zeger II gebruikte als zegel een ruiterzegel. Het schild van die ruiter was "gevaird met een KEPER over alles heen".

2. Wouter(man) I, naar wie het Woutermansambacht genoemd werd, wordt vermeld tussen 1214 en 1261. Hij was schout en waterschout van dit ambacht; zijn nakomelingen eveneens.
   Wouterman I had dus rechten binnen het toenmalige Oostende, dat tot het ambacht behoorde.

3. Wouterman III, hoogstwaarschijnlijk zoon van Wouterman I en dus kleinzoon van Zeger II, was Schepen van het Brugse Vrije van 1265 tot 1274 en was ook schout en waterschout van het Woutermansambacht.
   In 1266 en 1270 vroeg hij om schadevergoeding voor verlies geleden door de oprichting van de Stad Oostende in 12..., van toen af een soort "enclave" binnen zijn ambacht.
   Als wapenschild voerde hij een KEPER, een motief afkomstig uit het ruiterzegel van zijn vermoedelijke grootvader Zeger II. Dit schild ("in goud een keper van sabel") vinden we bijvoorbeeld terug als schild van het Woutermansambacht op de kaart van het Brugse Vrije door Pieter POURBUS.

<u>Besluit van A en B 1, 2 en 3</u> :

Combineer de sleutels (A) met de keper van het schild van het Woutermans-ambacht (B) en je bekomt het Oostends Wapenschild.

* * *

<u>EN VERDER</u> :

- Het Nederlands besluit van 15 september 1819 bepaalt het schild van Oostende als van goud met keper in sabel, vergezeld van drie sleutels van hetzelfde, de twee van het hoofd afgewend - getopt door een kroon.

- Het Koninklijk Besluit van 13.11.1838 plaatste er nog twee <u>schildhouders</u> bij, rechts een meerman en links een meermin, beide in natuurkleur : "een geel veld, met eenen zwarten keper met dry sleutels, de twee aan de bovenzyde tegen elkander staende, het wapen gedekt met eene gulden kroon en hebbende tot schilddraegers, ter regter zyde, eenen zeeman, en ter linker zyde, een sireen naer het leven."

- Het KB van 27 januari 1956 omschrijft het huidige wapenschild van de stad. Die omschrijving kan u hierboven lezen en staat ook op de prentkaart afgedrukt.

August VAN ISEGHEM

Lit. : - M. SERVAIS, Wapenboek van de Provinciën en gemeenten van België.
- E. WARLOP, Het Stadswapen van Oostende, in Ostendiana I, 1972.

OOSTENDSE MUZIEKGESCHIEDENIS XXXIII :

DE CONCERTMEESTERS VAN HET KURSAALORKEST
IN DE PERIODE 1852 - 1914 (Deel IV)

EDOUARD DERU (+ 1928)

In 1897 werd de solo viool bespeeld door Edouard DERU, solist aan het Munttheater en de Concerts Ysaye, medewerker aan de Concerts Populaires en aan de concervatoriumconcerten te Brussel. Deze 20 jarige violist was afkomstig uit Verviers en leerling van Eugène YSAYE (1). DERU speelde zeer zuiver en met stijl. Het vierde vioolconcerto van VIEUXTEMPS voerde hij op 27 juni 1897 zeer briljant uit, op de finale na (2). Naast transcripties van zeer populaire werken, bracht hij ook kleine, meer hoogstaande werken, zoals de poëtische vioolromance van J. SVENDSEN en de virtuoze "Zigeunerweisen" van SARASATE (19 juli 1897). Met een staande ovatie werd hij bedacht op 29 juli 1897 voor zijn uitvoering van het vioolconcerto van MENDELSSOHN. Het andante bracht hij met veel gevoel en de finale werd heel levendig dankzij een soepele boogstreek (3). Oostende mocht zich gelukkig prijzen met haar nieuwe concertmeester. Het jaar daarop schreven de kranten nog met méér lof over hem : zijn spel was breder en hij speelde met krachtige expressie (4). Op 21 juli 1898 voerde hij het derde vioolconcerto van C. SAINT-SAENS uit met zwier en techniek en een jeugdig en warm temperament (5). De Carillon d'Ostende profiteerde van deze gelegenheid om DERU's carrière eens te overlopen en hem lof toe te zwaaien (6). In zijn geboortestad Verviers volgde hij vioolles bij KEFER, directeur van de muziekacademie. In één jaar en enkele maanden tijd behaalde hij aan het Brussels conservatorium zijn eerste prijs onder de hoede van YSAYE. In hetzelfde jaar - hij was toen nog geen 18 jaar - werd hij tweede soloviolist aan de Opera benoemd en twee jaar later eerste. Deze zeer bescheiden artist stond, als opvolger van J. SMIT, voor een zware taak, die hij uitstekend vervulde. Eind augustus 1898, midden in het muzikale seizoen werd hij ernstig ziek en had dringend enkele weken rust nodig (7).

Op 13 juli 1899 maakte hij een diepe indruk op zijn publiek bij de uitvoering van het tweede vioolconcerto van Max BRUCH. Alleen het allegro klonk iets te vlug (8).

Op 26 juli trad Deru opnieuw naar voor met het derde vioolconcerto van C. SAINT-SAENS, een dankbaar maar ook een moeilijk werk. Het publiek vond hem zo sympathiek dat het reeds voldoende was dat hij op scene kwam of hij kreeg een staande ovatie (9). Op 11 juli 1901 werd DERU solist in MENDELSSOHNS vioolconcerto. Hij speelde dit meesterwerk zeer fijn, maar erg veel ging er verloren in zo'n grote zaal (10). Nog dezelfde maand, op 25 juli, stond hij opnieuw vooraan, ditmaal samen met altist VANHOUT. Ze brachten het andante en het presto uit MOZARTS concerto voor viool en alt. Tijdens hetzelfde concert speelde hij ook op zijn viola d'amora, in "Le Cygne" (Carnaval des animaux) van SAINT-SAENS en een aria van BACH. Hetzelfde seizoen, 10 augustus 1901, voerde hij nog het andante uit het vierde vioolconcerto van VIEUXTEMPS uit.

Op 3 juli 1902 had de eerste uitvoering plaats van de "Schottische Fantasie" voor viool en orkest van Max BRUCH, die toen professor compositie was te Berlijn. Hij schreef dit werk in 1880 (11).

Deze mooie, zangerige en virtuoze compositie werd zeer fijn en gevoelvol uitgevoerd (12). Tien dagen later; op 13 juli 1902, vertolkte hij het vioolconcerto van BEETHOVEN met de cadens van violist J. JOACHIM. Hij beloonde het publiek voor hun applaus met een mazurka van H. WIENIAWSKY (13).

Het eerste vioolconcerto in g van Max BRUCH kwam tot leven op 30 juli 1903. De uitvoering was warm en gevoelvol, behalve de snelle passages die zeer zenuwachtig en minder zuiver geïnterpreteerd waren. Zijn bisnummer : een vioolromance van J. SVENDSEN, klonk ook eerder te snel (14).

Op de vooravond van Maria-Hemelvaart mocht hij samen met zijn leraar Eugène YSAYE het dubbelconcerto van J.S. BACH brengen (15). DERU's ambities groeiden en hij vroeg ontslag aan als eerste violist van het Munttheater (16). In de winter 1904 1905 traden DERU en Théo YSAYE samen op in de stedelijke muziekacademie en brachten er de geschiedenis van de viool- en de pianosonate in de 18de en 19de eeuw (17).

Acht september 1905 werd een zware dag voor DERU : het tweede vioolconcerto in f van LALO, "Rêve d'enfants" van E. YSAYE, "Airs russes" van H. WIENIAWSKY en een nocturne met harpbegeleiding van F. CHOPIN als toegift aan zo'n enthousiast publiek. Zo'n zwaar concert was een goede voorbereiding op de concertreis die hij de volgende winter zou ondernemen (18). In maart en april 1906, toen geen grote concerten in het Kursaal gegeven werden, was DERU toch te gast in Oostende, samen met Théo YSAYE (19).

DERU vierde zijn tiende seizoen als concertmeester op 7 juli 1906 met het tweede concerto in d van Max BRUCH, de romance in G van BEETHOVEN en de tweede polonaise van H. WIENIAWSKY, wat minder in dit ernstige programma paste. Het publiek kreeg het verlangde bisnummertje : een menuet van W.A. MOZART (20). Op het Saint Saensfestival (3 augustus 1906) was hij solist in de vioolromance op. 48 onder leiding van de maëstro zelf. 1907 was DERU's laatste concertseizoen te Oostende.

In 1909 koos de koning E. DERU uit om les te geven aan de jonge prins Leopold. Reeds was hij vioolleraar van prinses Elisabeth (21). Eind 1909 gaf DERU nog een concertreeks te Nancy (22). Als "violist van de koning" gaf hij elk jaar minstens één concert te Brussel (23).

EDOUARD LAMBERT

Edouard LAMBERT werd in 1908 concertmeester in het Kursaalorkest. Daar zijn taak hem waarschijnlijk zeer zwaar woog, trad hij het eerste jaar niet op als solist in grote hoogstaande werken. Op de Belgische nationale feestdag van 1909, in een concert met - traditiegetrouw - Belgische componisten dirigenten, speelde hij het andante uit het vioolconcerto in D van Jan BLOCKX.

LAMBERT werkte ook mee aan de voorstellingen van kamermuziek, waar veel sonates en trio's gebracht werden van o.a. MOZART, BEETHOVEN, MENDELSSOHN, SCHUMANN en anderen. Het jaar daarop verzorgde hij de kamermuziek met het "trio Belge", samen met cellist Edouard JACOBS en pianist Charles DELGOUFFRE (24).

Op 17 juni 1910 was hij te horen in een concertfantasie van N. RIMSKY-KORSAKOW en in het adagio uit het vierde vioolconcerto van H. VIEUXTEMPS. Op 23 juli 1911 bracht hij vóór de pauze het volledige vierde concerto van VIEUXTEMPS en na de pauze de "Airs tziganes" van Pablo de SARASATE. Deze composities werden

zeer vaardig gespeeld, maar misten aan gevoel (25). Hij bracht het er niet steeds even goed van af : de polonaise van H. WIENIAWSKY op 22 juni 1912 was effenaf slecht; hij was te nerveus en ook de sfeer in de zaal ontbrak (26). "La muse et le poète" van C. SAINT SAENS, in duo met cellist JACOBS, liep de week nadien beter af (27). Op zijn jaarlijks solistenconcert in 1913 (01 juli 1913) voerde hij onder meer "La Follia" van A. CORELLI uit. Op 3 juli 1914 was zijn kroonstuk het vioolconcerto van MENDELSSOHN. Het overdonderend succes blijkt uit de bisnummers : het publiek eiste er drie (28).

Ann CASIER
Middelkerke

---

(1) E.O., 27 mei 1897.
(2) S.O., 01 juli 1897.
(3) S.O., 30 juli 1897.
(4) S.O., 18 juni 1898.
(5) S.O. 23 juli 1898.
(6) C.O., 21 juli 1898.
(7) S.O., 30 augustus 1898.
(8) S.O., 16 juli 1899.
(9) S.O., 27 juli 1900.
(10) S.O., 13 juli 1901.
(11) H. LEUCHTMAN, art. Bruch, Max, in The New Grove Dictionary of Music and Musicians, o.l.v. S. SADIE, dl. 3, 6de uitg., (Londen), (1980), p. 350.
(12) S.O., 12 augustus 1901.
(13) S.O., 15 juli 1902.
(14) S.O., 01 augustus 1902.
(15) E. Deru en E. Ysaye brachten hetzelfde concerto het jaar daarop te Brussel E.O., 04 november 1904 en opnieuw in het Kursaal op 30 augustus 1906.
(16) E.O., 04 mei 1904 en E.O., 08 september 1904.
(17) E.O., 08 en 22 december 1904 en E.O., 12 januari 1905.
(18) S.O., 10 september 1905.
(19) E.O., 26 en 30 maart 1906 en 02 en 05 april 1906.
(20) S.O., 08 juli 1906.
(21) E.O., 06 februari 1909.
(22) C.O., 07 december 1909.
(23) C.O., 20 november 1909; een concert samen met A. De Greef; C.O., 16 november 1912.
(24) S.O., 11 juni 1910.
(25) S.O., 25 juni 1911.
(26) E.O., 23 juni 1912.
(27) E.O., 27 juni 1912.
(28) S.O., 05 juli 1914.

¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶

OOSTENDSE AANDELEN

S.A. HOTEL DE PARIS

Een Naamloze Vennootschap gesticht te Luik vóór Meester Adolphe DETIENNE, notaris te Luik, op 11 juli 1946 en verschenen in het B.S. op 27 april 1946 onder het nummer 7465 en dit voor een periode van 30 jaar. De benoemingen van de Administrateurs en Commissaris verscheen in het B.S. onder het nummer 7466.

De Maatschappelijke zetel was gelegen te Oostende. De Administratieve zetel en eventuele andere uitbatingsplaatsen van dezelfde N.V. werden in de statuten voorzien zowel ergens in Belgie, Kongo of zelfs in het buitenland.

De doelstelling van de N.V. was een algemene hoteluitbating met alle bijhorende handelsverrichtingen.

Het maatschappelijk kapitaal werd vastgelegd op 1.200.000 ₣ en was verdeeld in 1.200 Volledig Afbetaalde Kapitaalsaandelen van ieder 1.000 ₣.
Ieder aandeel had recht op 1 stem.
Deze aandelen werden verdeeld als volgt :

1) Dhr. Joseph PIRET, industrieel en wonende te Luik had in het totaal.....1.170 aandelen
2) Dhr. Leon HUBIN, fabrieksdirecteur en wonende te Wandre had..... 5 aandelen
3) Mej. Bernadine HUBIN
4) Mej. Adèle HUBIN, beiden handelaarsters en wonende te Louveigne hadden samen..... 10 aandelen
5) Dhr. Joseph RIGAUX, zonder beroep en wonende te Beyne-Heusay had..... 5 aandelen
6) Dhr. Robert PIRET, zonder beroep en wonende te Luik had..... 5 aandelen
7) Mw. PIRET-HEUBEN, zonder beroep en wonende te Sprimont had..... 5 aandelen

Dit was de volledige verdeling van de 1.200 aandelen.

De benoeming van 3 Administrateurs en 1 Commissaris werd eveneens in de statuten verdeeld :

ADMINISTRATEURS :
- Dhr. Joseph PIRET (Directeur)
- Dhr. Joseph RIGAUX (Secretaris)
- Mw. PIRET-HEUBEN

COMMISARIS :
- Dhr. Leon HUBIN (Waarnemend President)

STEMMENVERZAMELAARS :
- Mej. Adele HUBIN
- Mej. Bernadine HUBIN

De Gewone Jaarlijkse Algemene Aandeelhoudersvergadering werd vastgelegd op de 2de maandag van ieder jaar en dit om 11 uur in de maatschappelijke zetel te Oostende. Indien deze dag gelijk valt met een feestdag, dan gaat de vergadering door op de volgende dag.

Bij een positieve balans wordt de winst verdeeld als volgt :

- 5% van deze winst gaat naar een reservefonds
- het nodig bedrag voor de uitbetaling van een intrest van 6% en de nodige afbetalingen en werkingskosten.
- van het overschot van de eventuele winst word een verdeling gedaan in 2 delen :
  - 10% gaat naar de administratie van de N.V.
  - 90% gaat naar de aandeelhouders.

Bijgevoegde afbeelding.

ACTION DE 1.000 ₣ ENTIERMENT LIBEREE ET AU PORTEUR dragend het nummer 00128 en met een volledig koeponblad bestaande uit 28 genummerde koepons. De kleur van het aandeel, zowel deze van de tekst als deze van de versieringen is groen.

Edwin LIETARD

HOTEL DE PARIS, SOCIETE ANONYME - OSTENDE

TITRE CREE APRES LE 6 OCTOBRE 1944

HOTEL DE PARIS

Société Anonyme

Constituée par acte passé devant Maître Adolphe DETIENNE, notaire à Liège, le 11 (onze) Avril 1946, publié aux annexes du *Moniteur Belge* du 27 Avril 1946.

SIÈGE SOCIAL A OSTENDE

Registre du Commerce d'Ostende nº 16 612

CAPITAL SOCIAL : 1.200.000 FRANCS

représenté par 1200 actions de 1000 francs

ACTION DE 1000 FRANCS

entièrement libérée et au porteur

N° 00128

Un Administrateur,

Un Administrateur,

TITRE CREE APRES LE 6 OCTOBRE 1944

Titre créé après le 6-10-44

HOTEL DE PARIS, Ste Ane

OSTENDE

TALON

DE LA FEUILLE DE COUPONS DE L'ACTION DE 1000 Frs

N° 00128

Après le paiement du coupon 28, il pourra être délivré une nouvelle feuille de coupons contre remise de ce talon.

Titre créé après le 6-10-44 — 20

HOTEL DE PARIS, Ste Ane

OSTENDE

Coupon de l'Action de Frs 1000 — N° 00128

20

Titre créé après le 6-10-44 — 10

HOTEL DE PARIS, Ste Ane

OSTENDE

Coupon de l'Action de Frs 1000 — N° 00128

10

Titre créé après le 6-10-44 — 19

HOTEL DE PARIS, Ste Ane

OSTENDE

Coupon de l'Action de Frs 1000 — N° 00128

19

Titre créé après le 6-10-44 — 9

HOTEL DE PARIS, Ste Ane

OSTENDE

Coupon de l'Action de Frs 1000 — N° 00128

9

Titre créé après le 6-10-44 — 28

HOTEL DE PARIS, Ste Ane

OSTENDE

Coupon de l'Action de Frs 1000 — N° 00128

28

Titre créé après le 6-10-44 — 18

HOTEL DE PARIS, Ste Ane

OSTENDE

Coupon de l'Action de Frs 1000 — N° 00128

18

Titre créé après le 6-10-44 — 8

HOTEL DE PARIS, Ste Ane

OSTENDE

Coupon de l'Action de Frs 1000 — N° 00128

8

Titre créé après le 6-10-44 — 27

HOTEL DE PARIS, Ste Ane

OSTENDE

Coupon de l'Action de Frs 1000 — N° 00128

27

Titre créé après le 6-10-44 — 17

HOTEL DE PARIS, Ste Ane

OSTENDE

Coupon de l'Action de Frs 1000 — N° 00128

17

Titre créé après le 6-10-44 — 7

HOTEL DE PARIS, Ste Ane

OSTENDE

Coupon de l'Action de Frs 1000 — N° 00128

7

Titre créé après le 6-10-44 — 26

HOTEL DE PARIS, Ste Ane

OSTENDE

Coupon de l'Action de Frs 1000 — N° 00128

26

Titre créé après le 6-10-44 — 16

HOTEL DE PARIS, Ste Ane

OSTENDE

Coupon de l'Action de Frs 1000 — N° 00128

16

Titre créé après le 6-10-44 — 6

HOTEL DE PARIS, Ste Ane

OSTENDE

Coupon de l'Action de Frs 1000 — N° 00128

6

Titre créé après le 6-10-44 — 25

HOTEL DE PARIS, Ste Ane

OSTENDE

Coupon de l'Action de Frs 1000 — N° 00128

25

Titre créé après le 6-10-44 — 15

HOTEL DE PARIS, Ste Ane

OSTENDE

Coupon de l'Action de Frs 1000 — N° 00128

15

Titre créé après le 6-10-44 — 5

HOTEL DE PARIS, Ste Ane

OSTENDE

Coupon de l'Action de Frs 1000 — N° 00128

5

Titre créé après le 6-10-44 — 24

HOTEL DE PARIS, Ste Ane

OSTENDE

Coupon de l'Action de Frs 1000 — N° 00128

24

Titre créé après le 6-10-44 — 14

HOTEL DE PARIS, Ste Ane

OSTENDE

Coupon de l'Action de Frs 1000 — N° 00128

14

Titre créé après le 6-10-44 — 4

HOTEL DE PARIS, Ste Ane

OSTENDE

Coupon de l'Action de Frs 1000 — N° 00128

4

Titre créé après le 6-10-44 — 23

HOTEL DE PARIS, Ste Ane

OSTENDE

Coupon de l'Action de Frs 1000 — N° 00128

23

Titre créé après le 6-10-44 — 13

HOTEL DE PARIS, Ste Ane

OSTENDE

Coupon de l'Action de Frs 1000 — N° 00128

13

Titre créé après le 6-10-44 — 3

HOTEL DE PARIS, Ste Ane

OSTENDE

Coupon de l'Action de Frs 1000 — N° 00128

3

Titre créé après le 6-10-44 — 22

HOTEL DE PARIS, Ste Ane

OSTENDE

Coupon de l'Action de Frs 1000 — N° 00128

22

Titre créé après le 6-10-44 — 12

HOTEL DE PARIS, Ste Ane

OSTENDE

Coupon de l'Action de Frs 1000 — N° 00128

12

Titre créé après le 6-10-44 — 2

HOTEL DE PARIS, Ste Ane

OSTENDE

Coupon de l'Action de Frs 1000 — N° 00128

2

Titre créé après le 6-10-44 — 21

HOTEL DE PARIS, Ste Ane

OSTENDE

Coupon de l'Action de Frs 1000 — N° 00128

21

Titre créé après le 6-10-44 — 11

HOTEL DE PARIS, Ste Ane

OSTENDE

Coupon de l'Action de Frs 1000 — N° 00128

11

Titre créé après le 6-10-44 — 1

HOTEL DE PARIS, Ste Ane

OSTENDE

Coupon de l'Action de Frs 1000 — N° 00128

1

BERTINO EN EEN DICHTERLIJKE HULDE AAN EEN KAARTERSKAMPIOEN

Jaren geleden had bijna elke herberg met fatsoen haar eigen clubs, verenigingen of maatschappijen. Dat bestaat nu nog, maar in mindere mate. De televisie heeft het gezelschapsleven wel sterk aan stukken getrokken.

Vóór de oorlog 1940 was er op het Westerkwartier de kaartersmaatschappij "VOOR ONS VERMAAK". En ook hier werd gans de winter door duchtig gekaart om uiteindelijk de kampioen te kennen. Die kampioen werd dan duchtig gevierd ter gelegenheid van het jaarlijkse souper van de club.

Voor het "speeljaar" 1938/1939 was de kampioen van "VOOR ONS VERMAAK" de heer A. MOMBERT en zijn viering greep plaats gedurende het souper van zaterdag 15 april 1939.

Voor deze gelegenheid dichtte en zong Albert LINGIER (BERTINO) het volgende lied, dat op een speciaal blaadje gedrukt werd en waarvan we de tekst weergeven zoals deze afgedrukt werd.

Kaartenmaatschappij "Voor ons Vermaak"

Lied gedicht en gezongen door Albert Lingier
Aangeboden op de Souper 15.4.'39.

Zangwijze : Heidewitchka

"K A M P I O E N 1 9 3 9"

I.
Weer is een jaar verloopen van goe plezier,
Wij leden al, en ook 't bestier
Hebben gestreden en gekampt altegaar
Zoo een gansche jaar
Met kaart en pint, zoo heel gezwind
Speelden wij allen even wel gezind
De beste van ons behaalde de zegepraal
En dat was ons ideaal.

REFREIN

Onze Papa is kampioen
Hij heeft gestreden met veel fatsoen
En hij die kon toch ook zoo geestig zijn
Maar wij waren allen voor hem te klein
Hij kon spelen, zijn beste doen
Daardoor is onze Papa kampioen.

II.
Den Zaterdag, den dag van de rendez-vous
Dan kwamen wij naar het hoekje toe
Deelden ons handdrukken dan zoo maar in 't rond
Tot op een zekeren stond
Alleman op post, klonk het wachtwoord
Waren wij rap vereenigd : akkoord,
En dan begon de strijd, zoo duchtig kaddee
En wie nam de coupe mee ?

III.
Wijl we hier allen zitten in feestkleedij
Zoo, zij aan zij, dan jubelen wij
En uiten onzen dank aan den president
Hij zorgde voor 't amusement

Ook heel tevree voor de souper
Flink geholpen door onze Pépé
Hij was van ons allen, den oudsten kampioen,
Lang leve de kampioen.

SLOT REFREIN

Laat ons zingen, en geestig doen
't Is ter eere van de kampioen
Wij zullen drinken, schinken, vroolijk zijn
Zoo wordt 't lokaaltje hier voor ons te klein
Wij zullen zuipen, drinken ons stom
Op de maten van den accordeon.

EINDE

De kampioen van toen A. MOMBERT woonde in de Plakkersstraat nummer 8. Evenals verscheidene familieleden was hij koetsier, onder wie de gekende A.S.O.-supporter Jerome MOMBERT.

Het huis van MOMBERT in de Plakkersstraat had achteraan een tweetal stallingen, met boven de stallen een hooizolder. Het bestond nog in zijn oude staat tot voor korte tijd, intussen werd het verkocht en is de nieuwe eigenaar zinnens het te doen verbouwen.

(Medegedeeld door ons medelid Daniël DESCHACHT : A. MOMBERT was de vader van zijn grootmoeder langs moeders zijde).

Jef KLAUSING

Ç Ç Ç Ç Ç Ç Ç Ç Ç Ç Ç Ç Ç Ç

voor wie van de zee houdt.....

verschijnt vóór 15 november 1986

ZINGENDE BAREN

met meer dan HONDERD EN TWINTIG
vissersliederen en
liederen van de zee
uit Vlaanderen

verzameld, gerangschikt en
toegelicht door Jef KLAUSING

200 bladzijden teksten : liederen, nota's over oorsprong (rampen, enz.) zangers en dichters, herkomst en waar ze opgetekend en teruggevonden werden.

prijs bij voorinschrijving (tot 15 november)

250 ₣ + 50 ₣ voor verzending met de post

te storten op rekening : Bank Brussel Lambert
nr. : 384 0031137-84 van J. K L A U S I N G
Koninginnelaan, 34/B.2 8400 OOSTENDE

DE O.P.E.X. (2)

In een vorige bijdrage over de O.P.E.X. behandelden we bondig de vroegste ontstaansgeschiedenis van die wijk. Nu zullen we de O.P.E.X; architecturaal én urbanistisch benaderen.

* * *

We kunnen alvast stellen dat de bouwactiviteiten op de O.P.E.X. pas goed startten in 1925 26, met een noodzakelijk dalende trend tijdens de crisisjaren om dan na W.O. II wat te herpakken (1).

Anno 1986 is de O.P.E.X. nog steeds geen volgebouwde wijk : verspreid liggen nog percelen braak, terwijl op andere plaatsen de gebouwen van de eerste generatie reeds de plaats moeten ruimen voor nieuwbouw. Hier en daar worden pogingen gedaan om de nieuwbouw te actualiseren, wég van de sleur-architectuur die de O.P.E.X. zo saai maakt. Een mooi, verdienstelijk voorbeeld is Stanleylaan, 22 (1984 1986). Echt de verplaatsing waard. Een andere omstreden oplossing is het woonpark "Spuikom" met de opvallende gediversifiëerde façades in retro-stijl (Mansveldlaan, Francis Verelaan) (1984 1986). Hier komt vorm (historiserend) niet met inhoud (nieuwbouw; het "betere" sleutel op de deur systeem) overeen. Kitch dus.

* * *

Wat qua urbanisatie direct opvalt is dat de O.P.E.X. geen echte organische structuur heeft, geen echte identiteit of herkenbaarheid, geen echt centrum of "hart". De wijk is er zó, in alle nuchterheid, neergezet. Een zielloos product recht van de tekentafel, zonder humane inbreng.

En dan is er ook nog de havengeul, die de O.P.E.X. ahw. psychologisch van de rest van Oostende afsnijdt, om nog te zwijgen van de drukke Dr. E. Moreauxlaan met expressweg allures, een hoogst ongezellige straat overigens, voornamelijk op winderige dagen (de straat kijkt op het W/NW uit !)

Het oorspronkelijk karakter van de wijk - toch hoofdzakelijk bestemd als wijk voor vissersfamilies in de ruime zin van het woord, en voor sociale woningbouw vervaagt (gelukkig) meer en meer dit door de inwijking, de uitwijking, het verhuizen kortom : de O.P.E.X. als "slaapstad" is vooral in de recente nieuwbouw duidelijk. De grens met Bredene vervaagt visueel meer en meer. Beide gemeenten gaan hier en daar al ongemerkt in elkaar over.

Norbert HOSTYN

---

(1) voorheen voornamelijk landbouwgrond (zie fotobladzijde)

DE O.P.E.X. ANNO 1932 IN BEELD

DANK ZIJ ONS MEDELID DANIEL DESCHACHT KWAMEN WE OP HET SPOOR VAN HET BESTAAN VAN EEN UNIEKE REEKS FOTO'S VAN - NATUURLIJK - ANTONY, GEMAAKT IN 1932 VAN OP DE WATERTOREN VAN DE OPEX WIJK : EEN WIJDS PANORAMA RIJKEND VAN AAN HET FORT NAPOLEON TOT AAN DE HAVENGEUL VIA OPEX, SPUIKOM, SLIJKENS IN DE VERTE, DE OUDE VUURTORENWIJK VOLOP IN AFBRAAK.... WERKELIJK UNIEKE BEELDDOCUMENTEN.

U KAN ZE DEZE EN VOLGENDE MAAND BEWONDEREN IN ONS HEEMMUSEUM ELKE ZATERDAG.

SOCIÉTÉ ANONYME

OSTENDE-PHARE ET EXTENSIONS

OPEX

I, Place Vander Zweep

OSTENDE

Téléphone : 1199
C. ch. postaux : 245657

Registre de la Chambre de Commerce n° 20[illegible]

CRÉATION D'UN NOUVEAU QUARTIER

sur les terrains situés entre le nouveau port de pêche, la route royale et le futur port industriel

∞

SITUATION DE TRÈS GRAND AVENIR
BEAUX TERRAINS à BATIR à VENDRE
AMÉNAGEMENTS MODERNES

∞

Rues avec revêtement monolithe
Tout à l'égout - Distribution d'eau potable
EAU - GAZ - ÉLECTRICITÉ
Trams vers les gares et le centre de la ville

DE NOORSE STALLINGEN

FOTO'S: S.A.O.

THE COMMENTARIES OF SR FRANCIS VERE

SLAG VAN OOSTENDE (11)

Omdat zij zeker zouden zijn van hun schootsveld, beval hij hen twee of drie schoten af te vuren op het strand en de nieuwe haven. Zo was hun vuurkracht in de nacht dan ook geen vraagteken.

Op de top van de bres, en langs het scherm van de oude stad werden vuren voorzien die op de vijand zouden geworpen worden om hen te verblinden, samen met Friese ruiters in de grond om hen op te spiesen bij de beklimming.

Grote steenhopen werden aangevoerd uit de oude kerk die vernield was. Die stenen zouden op de aanvallers geworpen worden, en brandende pektouwen en vuurwerk kon hen daarenboven het leven zuur maken. Herculesstokken: stokken met handgranaten; zware houten koppen met nagels bezaaid, vulden het geheel aan. Deze, omdat de vijand onze dood had gezworen, waren bedoeld om hen in laatste instantie te verwelkomen.

Het was kort voor laagtij dat de duisternis inviel. Van die periode maakte de generaal gebruik om kommandant Dexter en kapitein Clark, met vijftig werkmannen op de bres te sturen. Door het vijandelijk kanon beschadigd, werden daar zo goed mogelijk, een borstwering en palissaden gebouwd, zodat die zijn broeder Sir Horace Vere en de rest van de kapiteins en soldaten die hij onder zijn bevel had, een betere bescherming boden.

Hoe beter de bres kon verdedigd worden, hoe beter men de vijand kon weghouden, met een minimum aan verliezen, daarop was hun hoop gevestigd. Als dit werk af was, ging Sir Francis Vere in de Flase-bray. In de schemering riep hij een oud soldaat, een "gentleman" uit zijn compagnie, bij zich, om "sentinelperdu" te zijn, en naar het strand te kruipen.

Wanneer hij de vijand mocht opmerken, diende hij stil terug te keren naar hem, zonder alarm te geven.

Op zijn buik kroop de man zo ver hij kon, en ontdekte Graaf Ferneze die de oude haven wilde oversteken met zijn 2.000 Italianen. Met die ontdekking kwam de uitkijk stil naar Sir Francis Vere toe.

"Mijn Heer, zei hij, ik ruik veel gouden ketens en Spanjaarden..." Ik hoop dat er veel voor U bestemd zijn" zei Francis Vere, en gaf hem als handgift een goudstuk.

Hij trok nu naar de top van de Zandheuvel, en beval sergeant-majoor Carpenter om naar Helmont te gaan samen met zijn troepen, dit zonder alarm te geven of te schieten tot hij daartoe het signaal gaf, dan mocht hij met alle middelen vuren.

Wanneer de vijand zijn 2000 Italianen overgezet had, signaleerden ze dit aan de Graaf van Bucquoy. Zij waren gereed tot de aanval op het eerste signaal van het kanon met een holle kogel in de zee, wat een zoemend geluid zou maken.

Wanneer Generaal Vere hen binnen zijn schietbereik kreeg vuurden zij er op los, en zo maakten ze ganse stroken vrij op het strand.
Weldra waren ze besluitloos: aanvallen of terugstrekken ?

Zo kozen ze voor de vlucht naar de zandheuvel langs de voet van het scherm van de oude stad, en kwamen zo onder de muur om ons aan te vallen.
Sir Francis zag dit manoever in, zij waren gereed om ons aan te vallen, en daaraan waren wij blootgesteld. Sir Francis gaf het bevel dat iedereen zich plat op de grond zou leggen terwijl het vuur over hun hoofden scheerde, dat redde veel manschappen.

Nu zagen we de vijand in de bres en op de muren van de oude stad. Sir Francis nam zijn zwaard en riep hen toe in het Spaans en het Italiaans: "Vienneza", wat velen deed sneuvelen tussen de Friese ruiters onder het vuur en de asse, en de stenen die voor hen klaargelegd waren.

Na het alarm was het bewonderenswaardig hoe onze mannen met moed en overtuiging de strijd aangevat hadden. Zieke en afgematte soldaten deden hun best, en vrouwen, de voorschoot vol met poeder bevoorraadden hen wanneer hun munitie uitgeput was.

Nu waren alle muren van Oostende onder licht vuur, en ons geschut donderde vanaf de hoofdwerken.
Kreten van stervenden vervulde de lucht. Zij waren in de onmogelijkheid om de bres binnen te komen, noch op te kijken naar de Zandheuvel en Schottenburcht. Daar werden ze afgemaakt met stokslagen op het hoofd, vielen onder de musketkogels, of werden doorstoken van de piekeniers of onze zwaarden.

Twee, driemaal poogden ze binnen te komen, maar kregen geen voordeel op ons. Het gevecht op de bres en de oude stad werd almaardoor heter.
In de tijdspanne van één uur viel de vijand op hetzelfde ogenblik aan op Porc-epic, Helmont, het west-ravelijn en de quarriers, maar werd verdreven, niemand raakte binnen.

De vijand verzwakte, de buik vol begon het terugtrekken op de westzijde, en de Heren beëindigden hun twist over de stad. We waren bekroond met victorie, en het geluid van het kanon vulde de lucht. De zuiderwind met ons bracht die nacht nog het nieuws over naar onze vrienden in Engeland en Holland.

Generaal Vere zag de vijand terugtrekken en beval mij, zo snel ik kon, sergeant-majoor Carpenter, en de auditeur Fleming op Hemont, om de west-sluizen te openen. Een hevige waterstroom trok door het kanaal van de west-haven en spoelde de terugtrekkende troepen de zee in.

Ⓐ G.B.L.
Grafisch Bedrijf Lammaing

Nadruk verboden

Naamlijst der Overste van het Klooster
der Zwarte Zusters te Oostende

Zuster Marie VanderBeerst, zijnde geweest Moeder van de Grauwe zusters gezeyt Magdaleenen tot Sluys, is in het jaar 1609 gekomen binnen Oostende en heeft met consent van het magistraat aanveerd het geruineerde klooster van de grauwe zusters later genaamd zwarte zusters.
+ 1621

Zuster Joanna Offlan, eertijds religieuse van Sluys, is moeder gekozen 21 april 1621.
+ 1631

Zuster Piternelle Janssens, is moeder gekozen 31 juli 1631.
+ 1648

Zuster Catharina Hovelt, geprofest in 1629 is geworden medemoeder 16 juli 1642, moeder 27 februari 1648.
+ den 22 april 1690, oud 79 jaren.

Zuster Laurentia Staesens, oud 20 jaren is gekleed 15 mei 1668. geprofest, 4 juni 1669.
is medemoeder geworden 1689.
en Moeder gekozen 24 Augusti 1690
en gebleven tot 9 December 1704.

Zuster Florentia Naegels, geboortig van Oostende oud 21 jaar is gekleed 13 October 1683, geprofest 24 October 1684, is als moeder gekozen voor 3 jaren 19 December 1704, 13 December 1707, 27 Januari 1712, 3 October 1714, 19 October 1717, 9 October 1720, 20 September 1723 en 16 Juni 1727.
+ 1729

Zuster Françoise Schepens, in haeren doop genaamd Martina, wierd te Oostende geboren, wierd gekleed 3 Augusti 1695 oud 20 jaren, geprofest 7 Augusti 1696, moeder gekozen 25 October 1729 voor 3 jaren, wederom den 27 October 1732, 25 October 1735, 23 Januari 1739, 14 Februari 1742, 17 februari 1745.
+ den 30 Augusti 1754, oud 79 jaren.
Is geweest moeder van het Klooster 18 Jaren, en Jubilarige 9 jaren.

Zuster Agnes Bouckineauw, in de wereld genaamd Marie geboortig van Oostende, gekleed 21 Januari 1715 oud als van 22 jaren, is geprofest den 22 Januari 1716, als moeder gekozen voor 3 jaren den 10 Januari 1748 en voor de 2de maal als moeder gekozen voor 3 jaren den 12 Januari 1754.
+ feitelijk 22 Juni van hetzelfde jaar 1754, zijnde actuele Moeder, alleen de H. Olie ontfangen hebbende, oud zijnde 62 jaren, geprofest 38 jaren.

Zuster Emerentia VandenBerghen, in haren doop genaamd Joanna oud 16 jaren, gekleed 22 Januari 1716, geprofest 25 Januari 1717, moeder gekozen voor 3 jaren den 11 Januari 1751 tot 12 Januari 1754 wanneer zuster Agnes voor de 2de maal gekozen werd.
+ den 2 December 1767 in den ouderdom van 76 jaren, geprofest 50 jaren, na ontvangen te hebben de h.h. Rechten, en is begraven binnen de Communiebanken naar den kant van het Evangelie.

Zuster Joanna Theresia Govaert, oud 24 jaren, gekleed 11 September 1742, geprofest 16 September 1743, moeder gekozen 9 Juli 1754 voor drij jaren, daarna wederom 11 Juli 1757, 19 Juli 1760 en 13 Juli 1763, en op 15 Juli 1766, tot eerste discrete of mede moeder.
+ den 7 Augusti 1776 oud 59 jaren en was moeder geweest van het klooster 12 jaren, en daarna 3 jaren mede moeder.

Zuster Anna Dillebeke, oud 24 jaren, is gekleed 12 Februari 1743, geprofest den 12 Februari 1744, wierd tot medemoeder gekozen 13 Juli 1763. Als moeder voor 3 jaren den 15 Juli 1766, wederom den 17 Juli 1769, 15 Juli 1772, 18 Juli 1775, 20 Juli 1778, 24 Juli 1781, 27 Juli 1784 en 31 Juli 1787.
+ 24 Januari 1788 in den ouderdom van bij de 68 jaren en is begraven op het kerkhof ten Zuiden van de Kerk dezer Stede.

Zuster Isabella Semaesse, in de wereld genaamd Maria Josepha, geboortig van Oostende oud 24 jaren, gekleed 17 Mei 1763, geprofest 6 Juni 1764, wierd tot medemoeder gekozen voor 3 jaren den 27 Juli 1784 en wederom den 31 Juli 1787, en op 4 Februari 1788 met de meeste voizen van 13 religieusen gekozen tot moeder.
+ 7 Februari 1818.

Zuster Agnes De Visscher, in de wereld genaamd Anna Theresia, geboren te Oostende oud 21 jaren, geprofest den 6 Februari 1770, gekozen tot medemoeder 4 Februari 1788, voor 3 jaren, en is met meerderheid van stemmen Canonikelijk verkozen tot moeder den 15 Februari 1791 voor 3 jaren en wederom den 18 Februari 1794 (a).
+ 18 September 1829 en begraven den 20 als geschreven staat op de doodboek der SS. Petrus en Paulus Kerk van Oostende :
20 7bris 1829 Cum exequis 3 Classis Anna Theresia De Visscher filia Joannis Jacobi ex Bulscamp et Adriana Maria Huberesia exhac,
obiit 18 hujus manehora prima
octate 81 annorum
omnibus munita

(a) Deze electie is niet geboekt geweest mits die gevlugt was met de andere papieren van het Klooster voor het bombardement en ander ongevallen waarmede de stad gedurig bedreigt wiert (dus dit voor memorie).

§ § § § § § § § § § § § § §

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - CXXVI - JEF DUTILLIEU

1876-1960
Schilder van figuren, landschappen en marines.
Verbleef heel vaak te Oostende en woonde geruime tijd te Bredene.
Exposeerde bij zijn leven een paar maal in het Kursaal te Oostende, in juni 1920 samen met Emile BULCKE.

Van hem zagen we tijdens de Antiekbeurs in de Oostendse Hallen (Paasverlof 1986) een grandiose triptiek met zicht op de oude Vismijn (de "cierk").

Het Museum voor Schone Kunsten bezit heel wat werk van hem : landschappen, havenzichten, een gezicht op de havengeul met de Vindictive, een gezicht op Nieuwpoort na de Eerste Wereldoorlog, enz.

Na W.O. I had hij succes met schilderijen waarop sites uit de "verwoeste gewesten" te zien waren.

Meer specifieke gegevens over zijn carrière ontbreken me vooralsnog.

Bron : La Saison d'Ostende, 18 juni 1920.
Oostende, Archief Heemkring "De Plate", Fotoalbum E. BULCKE, deel 3.

+----------+

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - CXXVII - ALBERT BUELENS

Oostende, 09 october 1918 - 03 december 1985.

Albert BUELENS was de zoon van kunstschilder Félix BEULENS (1850-1921) die eerder in onze reeks besproken werd, en onlangs nog door C.A. WAUTERS behandeld werd in deel 11 van het Nationaal Biografisch Woordenboek.

Dilettant kunstschilder in olie en pastel, veel copies naar 19de eeuwse meesters, zoals COURTENS, één van zijn favorieten.

Was van beroep werkzaam als conducteur bij de Wagon-Lits. Woonde Alfons Pieterslaan 59 en was gehuwd met Helena CALLEBOUT.

+----------+

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - CXXVIII - GIANOTTI

Italiaanse kunstenaar uit Torino die in de "Belle-Epoque" frequent te Oostende werkte. Het zou de fotograaf LEBON geweest zijn die hem omstreeks 1898-1899 te Nice leerde kennen en hem naar Oostende ontbood om de decoratie van zijn nieuwe "bazar" in de Vlaanderenstraat te verzorgen. Te Oostende zou GIANOTTI ook decoraties geschilderd hebben in de Société Littéraire, het Hôtel Wellington, en in een aantal villa's waarvan deze van de families SIMEON, VAN ISEGHEM, GOBIN & DIERYCKX ons met name gekend zijn.

Overigens kennen we hem van twee mooie aquarellen, beide in privécollecties : "O.L.V. ter Duinen" en "Zeedijk met Kon. Villa".

Pentekeningen van GIANOTTI werden gebruikt voor (zeldzame) prentkaarten met Oostendse themas, waarvan we één afbeeldden in "De Plate" 85/166.

+----------+

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - CXXIX - GIRAUDO (GIRALDO ?)

Ook uit Torino en medewerker van GIANOTTI.

Meer gegevens zijn niet voorhanden.

+----------+

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - CXXX - ANTOINE DUJARDIN

De architect over wie we het reeds dikwijls hadden in "De Plate" (zie vooral februari 77).

Hij gaat wellicht schuil onder het pseudoniem JUD NIDRA dat we op heel wat gelegenheidsgrafiek uit "La Belle Epoque" terug vinden (zie o.m. "De Plate" 86/96).

+----------+

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - CXXXI - R.M. LAIR

Tekenaar die heel veel te Oostende werkte ca. 1896. In 1896 publiceerde "La Saison d'Ostende" in zijn bijlage bij het nr. voor 21 juni 1896 een reproductie van zijn tekening "Zeewijding".

Verdere gegevens ontbreken momenteel.

+----------+

VERGETEN OOSTENDSE SCHILDERS - CXXXII - E. LAUWEREYNS (LAUREYNS ?)

Oostendse kunstschilder uit het interbellum.

Woonde Maria-Theresiastraat, 55.

Verdere gegevens ontbreken.

Bron : Annuaire général des Beaux-Arts de Belgique, II, 1930-31.

+----------+

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - CXXXIII - E. MEULDERS

Oostendse kunstschilder 1ste helft 20ste eeuw.

Woonde F. Musinstraat 1.

Verdere gegevens ontbreken.

+----------+

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - CXXXIV - P. THEUNISSEN

Oostendse kunstschilder, 1ste helft 20ste eeuw.

Woonde Catharinaplein 30.

Verdere gegevens ontbreken.

+----------+

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - CXXXV - MAURICE DE FRÉ

Begin 20ste eeuw; woonde Gentstraat 7 te Oostende en was lid van de "Cercle artistique d'Ostende".

"De Plate" bezit van hem een tafereel waarop een paketboot van de Oostende-Doverlijn te zien is in oorlogsomstandigheden.

+----------+

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - CXXXVI - N. DE GUILI

Juffrouw DE GUILI woonde omstreeks 1910 te Raversijde en schilderde op porcelein.

Ze was lid van de "Cercle artistisque d'Ostende" en tijdens het 4de Salon van die kring (1910, Kursaal) exposeerde ze "Etude" en "La Lettre".

+----------+

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - CXXXVII - E. VANDERVLOET

Woonde Louisastraat 11 b. Lid van de "Cercle Artistique d'Ostende". Exposeerde in het 4de salon van die kring (Kursaal, 1910) een werkje getiteld "Sloep verrast door de storm".

+----------+

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - CXXXVIII - H. VANDEKERCKHOVE

Oostends amateur-kunstschilder; woonde ca. 1956 in de Stuiverstraat 356.

Nam deel aan het Salon 1956 van de "Oostendse Kunstkring (Kon. Galerijen) met "Zomeravond".

Bron : Catalogus van de tentoonstelling.

+----------+

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - CXXXIX - GASTON VAN YPER

Geboren te Oostende op 21 augustus 1888. Huisschilder van beroep, woonde Nieuwlandstraat, 86.

Hij was de broer van "Gustje", ENSOR's legendarische butler.

Van deze verdienstelijke amateurschilder bezit "De Plate" een niet-onaardige, gesigneerde aquarel : "Langsheen de Visserskaai".

+----------+

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - CXL - A. VERVARCKE

Oostends amateurkunstschilder; woonde ca. 1956 in de Koninginnelaan 56.

Nam in 1956 deel aan het Salon van de Oostendse Kunstkring met "Bloemen en Fruit", "Jagersland Wildenburg", "Herfstgoud" en "De stille vlakte".

Bron : Catalogus van de tentoonstelling.

Norbert HOSTYN

# # # # # # # # # # # # # #

LIDGELD 1987

Het lidgeld voor het lidmaatschap bij de Heemkring DE PLATE is voor 1987 vastgesteld als volgt :

Aangesloten lid :	350 Fr
Steunend lid :	500 Fr
Beschermend lid (vanaf) :	1.000 Fr

Mogen wij vragen gebruik te maken van het hierbijgevoegd storting-bulletin.

Belangrijke opmerking

De leden die storten vóór 1 december zullen samen met het decembernummer van het tijdschrift ook de Platekalender 1987 ontvangen. Zoals ieder jaar wordt die kalender ons kosteloos aangeboden door het Grafisch Bedrijf LAMMAING en samengesteld door onze ondervoorzitter de heer Omer VILAIN. Als thema werd dit jaar "STRANDFOLKLORE" gekozen.

De leden die storten na 1 december ontvangen de kalender samen met het januarinummer (of eventueel februarinummer) van het tijdschrift.

Jean Pierre FALISE
Penningmeester

HET PLAATSEN VAN EENE KIOSK OP DEN PERRÉ VAN ALBERTUS

Fanfares zijn nog niet uit het toeristisch straatbeeld verdwenen. Bepaalde badplaatsen zien graag de getooide Cecilia-vaandels op hun zeedijk defileren. Wie er achter aan loopt, is een dagje aan zee en spijst de horecakas. Ze komen niet meer met de "trains de plaisir", maar buschauffeurs verwijlen graag met hun gasten vóór de vele friettentjes. Ondermeer te Mariakerke waar het feestcomité en Toerisme opgezet zijn met die muzikale lui.

Ik ontmoette een Mariakerkenaar die met heimwee terugdacht aan de kiosk. Hij vertelde me over de Quitman, de Kursaal, de Columbia... maar wist niets over de bouw van een kiosk. Dit moet lang geleden zijn, zuchtte hij onwetend. Ik zei hem dat het antwoord in een Plate-nummer zou verschijnen (en hij voortaan dit tijdschrift moest lezen !).

Op 17 maart 1897 schreef burgemeester PASSCHIJN en zijn schepencollege volgende brief aan hoofdingenieur van Bruggen en Wegen DE MEY. Ik geef hem integraal weer omdat hij de geest van zijn tijd ademt, niet alleen qua taal en stijl.

"...Wij nemen de eerbiedige vrijheid ons tot U te wenden teneinde U de volgende zaak voor te dragen. Het gemeentebestuur heeft voor de muziekmaatschappij "Gemeentefanfare" een verplaatsbare kiosk doen maken, welke hoofdzakelijk geschikt is om gedurende het zomergetijde concerten te geven ten einde de vreemde bezoeker naar onze jonge badplaats te lokken.
Deze concerten zullen zeer dikwijls op den zeedijk gegeven worden daar deze plaats als de bestgeschikte daartoe voorkomt.
Bij deze brief verzoeken wij U de kiosk op den zeedijk te mogen plaatsen op het gehucht Albertus daar waar volgens het ontwikkelingsplan de ramp zal aangelegd worden, recht over de villa "Beau Séjour". Deze plaats is daartoe zeer wel geschikt, terwijl de zeedijk aldaar zeer breed is en de kiosk buiten het alignement van den elektrieken lijn zal kunnen geplaatst worden. Ook verzoeken wij U desnoods de noodige metselwerken te mogen verrichten om de verlengsels der Kiosk stevig in de grond vast te zetten.
Wij durven hopen dat het U gelieven zal....".

Zoals te verwachten was, hapte de Staat niet onmiddellijk toe. De gronden waren staats, de helling (la rampe) was in project, keramieken tegeltjes moesten op de dijk aangelegd worden, het zicht van uit de villagevels moest gerespecteerd worden, enz.

Op 10 april 1897 kreeg Mariakerke de schriftelijke toelating, al behield Openbare Werken zich het recht de kiosk af te breken voor om het even welke reden.

Ivan VAN HYFTE

¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶

EEN BOEKWERKJE OVER HET NAMAKEN VAN EEN FRANSE MAQUETTE VAN MAASTRICHT

Het mag thans als voldoende bekend beschouwd worden, dat Daniël FARASYN een zeer voortreffelijk, diepgaand artikel over het Oostende van de eerste helft van de achttiende eeuw tot stand bracht en dit juweeltje mocht laten verschijnen in het prestigieuze boek "Belgische steden in reliëf. Plannen opgenomen door Franse militaire ingenieurs, 17de - 19de eeuw" (Brussel, "Pro Civitate", 1965. 4°, 357 blz. met talrijke illustraties). Hij gaf als het

ware een omschrijvende opsomming van wat het reliëfplan van Oostende, dat in het "Hôtel des Invalides" te Parijs berust, omvat. Ter verduidelijking citeren wij heel even D. FARASYN : "(...) Het is een echte relikwie, die beter dan welk plan of kaart ook, een suggestief beeld ophangt van het uitzicht van stad en omgeving in de eerste helft van de achttiende eeuw en daarom voor de historische geografie van uitzonderlijke waarde is. (...)".

Laten wij voor ogen houden, dat er door de Fransen ook nog andere maquettes over diverse steden vervaardigd werden. Onder meer over de stad Maastricht, thans hoofdplaats van Nederlands-Limburg. Daar werd in de afgelopen jaren een kopie-maquette gemaakt van deze stad, zoals zij er uitzag in het midden van de achttiende eeuw. De originele maquette bevindt zich te Parijs; de kopie-maquette kwam tot stand op initiatief en dankzij de inspanningen van de "Stichting Maquette Maastricht" en staat thans opgesteld in het Bonnefantenmuseum te Maastricht.

Het bouwen en doel destijds van maquettes van steden, nadat deze door de Fransen waren veroverd, de wederwaardigheden rond het tentoonstellen van de originele maquette bleken een zo interessant relaas te vormen, dat de "Stichting Maquette Maastricht" daarover een boekwerkje heeft uitgegeven. De auteur is de vice-voorzitter van de Stichting, dr. mr. H. WOUTERS, oud-stadsarchivaris van Maastricht.

Titel van het aangekondigd werkje : "De maquette van Maastricht en haar dubbelganger". Volgens de ons toegereikte gegevens is het een boeiend geschreven en aantrekkelijk uitgevoerd boek, dat is verlucht met vele foto's in zwart/wit en vierkleuren.

Wat beoogt men met deze publikatie ? Het werkje wil niet alleen een bijdrage leveren aan de recente geschiedschrijving van de stad Maastricht. De opbrengst ervan komt mede ten goede aan de gemaakte kosten, die het kopiëren van de maquette met zich meebracht.

Hoe en bij wie eventueel aanschaffen ? Het boekje zelf kost slechts 10 gulden en inclusief de verzendkosten 12,80 gulden per exemplaar. Te bestellen en te bekomen bij het sekretariaat van het "Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap" (Société et Archéologique dans le Limbourg, opgericht in 1863), Postbus 83, NL-6200 AB Maastricht (Nederland).

Emiel SMISSAERT

Bron : aankondigingsblad bijgevoegd bij het tijdschrift voor Limburgse geschiedenis en oudheidkunde, "De Maasgouw" (uitgave van het "Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap"), jaargang 102, 1983, nr. 2.

# # # # # # # # # # # # # # # # #

OOSTENDE IN 1791. UITTREKSEL UIT RUDEMAERE'S "Journal d'un prêtre parisien (1788-1792). Voyage en Belgique en 1791"

...Arrivé aux écluses à 10 h 1/2 rembarqué dans un batelet jusq'au port d'Ostende. Ces écluses retiennent l'eau du canal de Bruges à la hauteur de 18 pieds au-dessus du niveau de la mer. Descendu à l'auberge de la "Cour Impériale" bonne auberge, bien propre.

Ostende est une petite ville fortifiée assez jolie avec un bassin

fermés par des écluses, avantage que n'ont pas beaucoup d'autres villes : un beau port et un boulevard qui la ceint presqu'entièrement, d'ou on découvre une étendue immense d'eau, c'est assez jolie promenade, mais elle est dangereuse le soir, au moins à ce que dit mon compagnon de voyage.

Je ne sais mais il sera bien heureux s'il revient des Pays-Bas avec tous ses membres.

A Bruxelles, un husard a voulu le pourfendre avec son sabre, à Bruges un soldat l'a voulu perforer avec sa baionette, à Ostende la sentinelle du port l'a couché en joue; heureusement pour lui que nous partons demain. Je plains les promeneurs en été, car il n'y a pas d'arbre à Ostende ou dans les environs.

Ce matin à 6 h. promenade bien avant dans le lit de la mer. Monté au phare, c'est une colonne de 100 p. d'élévation, on lit au-dessus de la porte cette inscription : Jussu et auspicio Mariae Therésiae, augustae, piae felicis, Pharus hoc, pro dignoscendo littore, navigantium salute et facilicitate, erecta 1772. Traversé l'entrée du port en bateau, abordé au pied d'un navire où nous avons monté. Vaisseau echoué sur la côte droite du port, visite à cet infortuné dont on a sauvé toutes les marchandises. La carcasse a été vendue mille florins.

A 9 h. 1/2, déjeuner d'huitres, 200 à 40 sous le cent, dégoutament ouvertes. Après dîner, vu entrer deux vaisseaux à toutes voiles.

Au plus loin qu'on apercoit un navire, s'il fait signal de vouloir un pilote du pays, on lui en envoie un et dès que la marée est assez haute pour le recevoir, on aborde le pavillon bleu, s'il fait signe de craindre qu'il d'y ait pas assez d'eau à cause de sa charge, on attend que la marée soit encore plus haute, puis on aborde le pavillon rouge.

Dans tous les pays, des calvaires remplis de grilles de fer, de feux, de serpents, de damnées et de têtes de mort véritables.

L'hôtel de ville est un vilain batiment de seize croisées de face avec une tour à l'extrémité droite. Dans tout le Pays-Bas poste aux lettres mal administrée, poste aux chevaux bien chères et mal servie.

La religion n'est plus ici à beaucoup près ce qu'elle était; c'était autrefois bigotisme et presque fanatisme, aujoud'hui c'est presque indifférence et mépris de toute religion...

---

* uitg. Ch. de Ricault d'Héricault in Revue Générale, 62.

# # # # # # # # # # # # # # #

EEN GEZICHT OP HET SAS-SLIJKENS OMSTREEKS 1800

De afbeelding op het laatste blad is een gefotocopieerde weergave van een foto van een schilderij van de Brugse meester Jan BEERBLOCK (vandaar de niet al te beste kwaliteit van de afbeelding).

Het schilderij in kwestie berust nu in een verre Amerikaanse privéverzameling. Oorspronkelijk maakte het deel uit van een reeks van 7 schilderijen besteld door de Bruggeling Melchior KINDTS ter versiering van een salon in zijn woning bij de Staalijzerplaats.

Na heel wat omzwervingen kwamen 6 van de 7 doeken voor een paar jaar in het bezit van het Brugse Groeningemuseum. Het zevende, voor ons Oostendenaars zo interessant, verdween naar een privéverzameling in de States.

De 6 andere schilderijen stellen voor :

1. Gezicht op Sint-Michiels/Brugge
2. Gezicht op Blankenberge
3. Vlasfeest (niet te localiseren)
4. De Brugse Handelskom
5. Het Fort Lapin te Brugge
6. Landschap buiten de Dampoort te Brugge.

In de 5 Brugse en vooral in het Blankenbergse tafereel, nam BEERBLOCK een "artistiek loopje" met de topografische realiteit, al blijven zijn zichten tot op zekere hoogte historisch interessant.

De reeks werd voor 't eerst op een wetenschappelijke manier gesignaleerd door A. JANSSENS DE BISTHOVEN in 1973 (1). Een foto bij zijn artikel stelde het gezicht op Slijkens voor. Wat toch redelijk enige sensatie teweeg kon brengen onder Oostendse Heemkundigen ging blijkbaar onopgemerkt voorbij....

Norbert HOSTYN

---

(1) A. JANSSENS DE BISTHOVEN, Brugse salonstukken met stadsgezichten (1796-1804) door Jan Beerblock, in Album Albert Schoutteet, Brugge, 1973.

# # # # # # # # # # # # # # #

IN DIT NUMMER

blz. 229 : L. DEWULF : De Zeewijding te Oostende, vroeger en nu (3).
blz. 231 : G. BILLIET : Oorlogsgedichten uit de Duitsche bezetting te Oostende.
blz. 234 : A. VAN ISEGHEM : Het wapenschild van de Stad Oostende.
blz. 237 : A. CASIER : Oostendse muziekgeschiedenis - XXXIII.
blz. 239 : E. LIETARD : Oostendse aandelen.
blz. 243 : J. KLAUSING : Bertino en een dichterlijke hulde aan een kaarterskampioen.
blz. 245 : N. HOSTYN : Architecten en architectuur te Oostende tijdens het interbellum (4).
blz. 249 : De Zwarte Nonnen te Oostende een historiek (deel 13).
blz. 250 : N. HOSTYN : Vergeten Oostendse kunstschilders, van CXXVI tot CXL.
blz. 254 : I. VAN HYFTE : Het plaatsen van eene kiosk op den perré van Albertus.
E. SMISSAERT : een boekwerkje over het namaken van een Franse maquette van Maastricht.
blz. 255 : Oostende in 1791. Uittreksel uit Rudemaere's "Journal d'un prêtre parisien".
blz. 256 : N. HOSTYN : Gezicht op Sas-Slijkens omstreeks 1800.

TEKST OVERNAME STEEDS TOEGELATEN MITS BRONOPGAVE

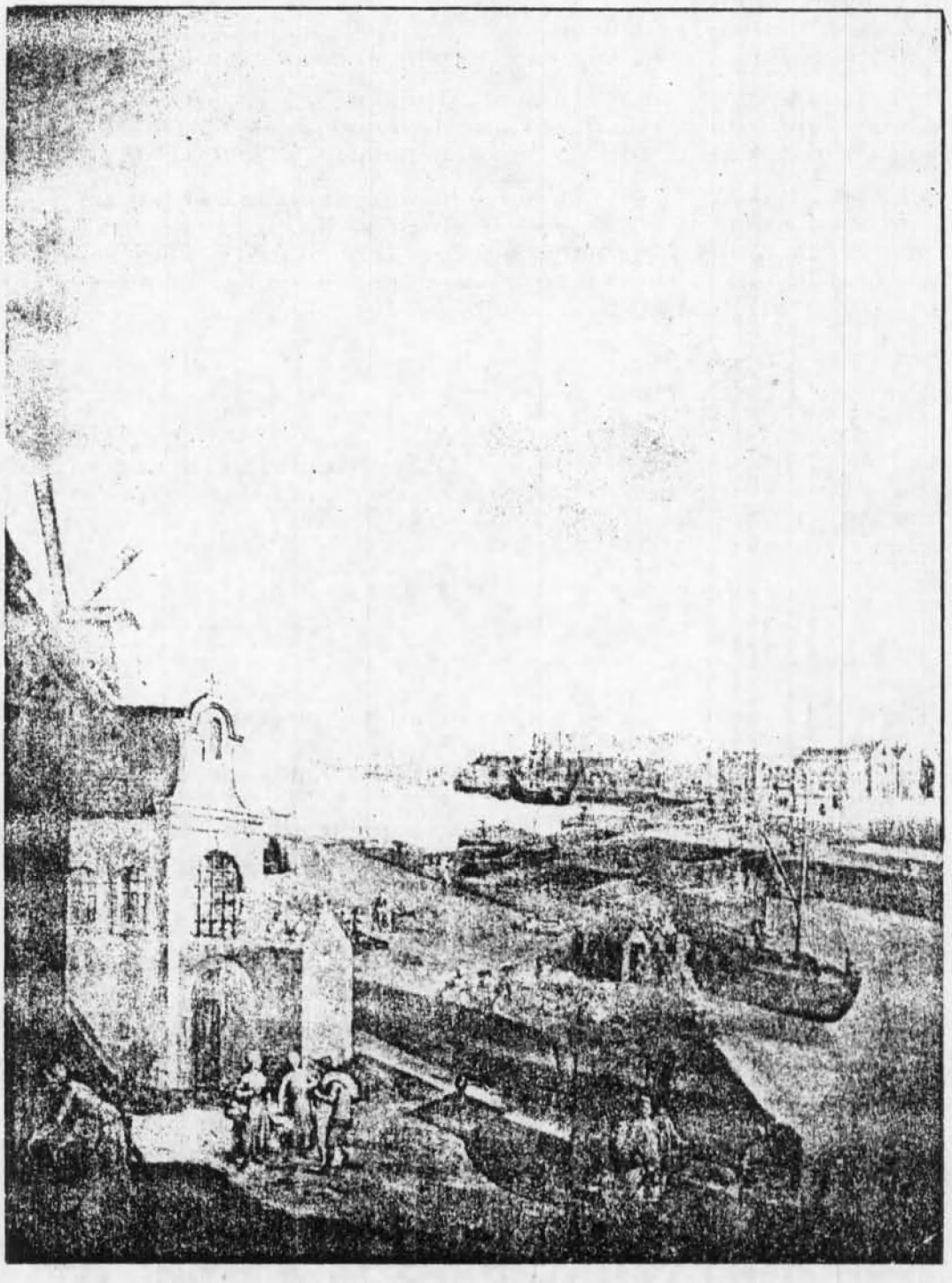

Het Sas van Slijkens bij Oostende (bewaard in de VSA ; foto 1957).

DE PLATE

TIJDSCHRIFT VAN DE OOSTENDSE HEEMKUNDIGE KRING „DE PLATE".

Vormings- en ontwikkelingsorganisatie en Permanente Vorming.

Aangesloten bij de KULTURELE RAAD OOSTENDE
en het WESTVLAAMS VERBOND VAN KRINGEN VOOR HEEMKUNDE

Statuten gepubliceerd in de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 1-2 mei 1959, nr. 1931 en gewijzigd volgens de Bijlagen tot het Belgisch Staatsblad dd. 15 mei 1975 nr. 3394 en nr. 3395.

Verantwoordelijke uitgever: A. VAN ISEGHEM
IJzerstraat 1
8400 OOSTENDE

Alle medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen getekende bijdragen.

15 de jaargang, nr. 12 – december '86

VOOR DE INHOUDSTAFEL VAN DIT NUMMER, ZIE DE LAATSTE BLADZIJDE

DECEMBER - ACTIVITEIT

De Oostendse Heemkring DE PLATE heeft de eer en het genoegen zijn leden en belangstellenden uit te nodigen tot een voordracht die doorgaat op :

donderdag 18 december om 20u30

in de conferentiezaal van de V.V.F. Oostende, Dr Colenstraat 6, met als

Onderwerp : DE "HETE DRIEHOEK"

Spreker : de heer Walter MAJOR

Over de Eerste Wereldoorlog heeft men reeds ruim gepubliceerd en heel wat geroddeld, maar het valt op dat er slechts zelden iets "boven water" komt over de strijd op de Noordzee.

Nochtans betreft het hier een erg belangrijk oorlogsgebied omdat het gros van de bevoorrading vanuit Engeland naar Frankrijk werd verscheept.

Soms leest men wel eens iets over de grimmige duikbotenoorlog waarvan wij weten dat er te Oostende en te Zeebrugge basissen waren gevestigd, maar over de luchtoorlog boven deze grillige zee komt men slechts zelden iets te weet.

Het is precies over dit minder gekend oorlogsgebeuren dat ons bestuurslid en luchtvaarthistoricus Walter MAJOR ons vanavond komt vertellen.

Zoals steeds is de toegang vrij en kosteloos, ook voor niet-leden.

Jean Pierre FALISE

¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶

HET BESTUUR VAN DE HEEMKRING "DE PLATE" WENST U ALLEN
Prettige Eindejaarsfeesten !

OOSTENDE REEDS EEN KUUROORD OP HET EINDE VAN HET 1e KWART VAN DE 17e EEUW

De vroegste vermelding van het bestaan van zeebaden te Oostende in historische bronnen tot hiertoe teruggevonden, dateerde van 1755.

Engelsen maakten in dit jaar gewag van het voorkomen van baden te Oostende en ook langsheen de Westkust, waar eenvoudige landslieden in de meest rudimentaire kledij, van vóór de zogenaamde zondeval, in zee gingen stoeien.

Een publicatie van de hand van de heer Jean Pierre TYTGAT, onlangs verschenen in Ostendiana V onder de titel : "Dodenlijst van het Kapucijnenklooster van Oostende" noopt ons ertoe de datum van bestaan van de eerste zeebaden te Oostende met minstens 150 jaar te vervroegen.

In deze bijdrage immers vermeldt de heer TYTGAT dat het in 1623 aan de Kapucijnen verboden werd in zee te gaan baden. Evenwel mochten zij dit in 1625 wel doen op doktersvoorschrift.

Hieruit moet afgeleid worden dat het baden in zee reeds op het einde van het eerste kwart van de 17e eeuw te Oostende bestond en dat het baden op doktersvoorschrift naar het zogenaamd Engels model, ook toen reeds te Oostende was bekend. Oostende kan dus in die tijd, hoe gering het belang ervan ook mag geweest zijn, reeds als een kuuroord worden beschouwd, waar men zeewater en zeezand aanwendde als heilmiddel voor de gezondheid.

Aan deze, voor de ontstaansgeschiedenis van ons kusttoerisme zo belangrijke vermelding, die in de algemene contekst van de aangehaalde bijdrage dreigde over het hoofd te worden gezien, moet zeker de nodige aandacht en ruchtbaarheid worden gegeven.

Daniël FARASYN

¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶

LIDGELD 1987

Geachte lezer,

Wie hiernaast een rood kruisje vindt, is nog niet in orde met zijn bijdrage 1987 (laatste storting door ons ontvangen op 4 december).

Indien U verder wenst lid te blijven van "De Plate" en ons tijdschrift te ontvangen vragen wij u de som van

350 Fr	als aangesloten lid
500 Fr	als steunend lid
1.000 Fr	als beschermend lid

te willen storten op rekening 750-9109554-54.

U kunt daarvoor best het ingesloten stortingsbulletin gebruiken.

Jean Pierre FALISE
Penningmeester

OVER DE AUTOBIOGRAFIE VAN AUGUST STRACKÉ

Het gaat hier niet zozeer over de inhoud ervan want die heb ik in vorige bijdragen uitgebreid behandeld. Hier wens ik alleen te wijzen op enkele bijzonderheden van dat merkwaardig geschrift dat voor de kennis van Strackés leven en persoonlijkheid onmisbaar is.

In januari 1926, op de vooravond dus van zijn 80 ste verjaardag, schreef August Stracké op verzoek van Dr. BLOEMER, lid van het "Internationaler Verein der Gasthofbesitzer" (gevestigd in Keulen), enkele inlichtingen neer ("des renseignements" zoals hij dat bescheiden uitdrukte) over zijn loopbaan als hotelier. Hij deed dat in het Frans dat hij gebrekkig hanteerde. Gemakshalve noemen we dat beknopt verslag zijn autobiografie al geeft het eigenlijk sprongsgewijze een sterk onvolledig onverzicht van zijn leven.

De tekst van het oorsponkelijk handschrift (hs), dat in de Ostendianabibliotheek berust, werd, gezuiverd en gepolijst (door een onbekende vriend) gedrukt bij H. SMISSAERT in 1926 onder de titel "Ma carrière et ma vie" (T) wat dus uitgesproken autobiografisch klinkt.

Voor het imago van onze vooraanstaande hotelier uit de "belle époque" was de correctie van het hs broodnodig want het staat dik van de fouten. Onze selfmade man had, ongetwijfeld wegens zijn drukke bezigheden, nooit de tijd gevonden om zich de moeilijke Franse spelling eigen te maken. Met genus, overeenkomst van adjectief met stubstantief, met werkwoordsvormen, enz. ligt hij hopeloos overhoop.

Een paar staaltjes om dat te illustreren. Zo schrijft hij : une gîte, ce société, le faillit, mon village natale, mes parents appauvries, toutes mon bagage, du plus grand valeur, dans la plus nombre des cas, je devenez, j'ai trouvez, j'ai créer, on me permettez d'allez, tu mas l'aire d'être un..., ceux auxquelles, quand à moi, épuis (= et puis), enz.

Ook aan zinsbouw en stijl werd heel wat zorg besteed zodat tal van passages in T soepeler en sierlijker klinken. Uit de eerste bladzijde een sprekend voorbeeld. Ik citeer tekstueel :

hs. "voyant la grande misère qui regnait chez nous, mon oncle décida de me prendre chez lui, je n'avait pas encore cinq ans"

T "Ayant pu constater la grande misère règnant dans notre chaumière, mon oncle...se décida à me prendre chez lui pour alléger notre détresse, moi je n'avais pas encore cinq ans".

Niet alleen stilistisch maar ook naar de inhoud wijkt T af van het hs. Dat bewijzen volgende punten die alleen in T voorkomen en dus na de redactie van het hs werden toegevoegd.

Op blz. 9 deelt A. Stracké ons mee dat hij op 31 augustus 1889 de grote Belgische naturalisatie verkreeg.

Op blz. 10 lezen we dat hij bij de brand van de St. Pieters en Pauluskerk (14 augustus 1896) met zijn eigen brandweerkorps het grafmonument van koningin Marie-Louise heeft gered.

Op blz. 12 vernemen we dat hem, tijdens de oorlog 1914-1918, de toegang tot de Kommandantur (wegens zijn veelvuldige tussenkomsten) verboden werd. A.S. wendde zich toen tot de Duitse keizer

net een rekest en drie dagen later liet Kriegsrat HERZ hem weer als tolk en verdediger van zijn Oostendse stadsgenoten optreden.

Daarnaast komen er nog een aantal kleinere afwijkingen tussen T en het hs voor.

Ik zei al dat Strackè sprongsgewijze zijn leven vertelt. Met verrassend veel details en duidelijk ontroerd herinnert hij aan zijn droeve kindertijd. Van de 16 en een halve bladzijden (groot formaat) die het hs telt, wijdt hij er 10 en een halve aan de periode van af zijn geboorte (28 januari 1846) tot de dag dat hij voor eigen rekening werkt, nl. 1 februari 1869 (7 jaar na zijn aankomst in Oostende). Dat gedeelte is veruit het lezenswaardste. Je ondergaat het bijna als een sprookje. Haast in iedere regel trilt de nostalgie van de oude man die vertederd zijn arme verdrietige jeugd, maar ook zijn snel stijgend succes daarna, opnieuw beleeft. Fier noteert hij het eerste (triomfantelijk) weerzien van zijn familie waarmee hij zich intussen verzoend heeft. Op drie jaar tijd is hij tot zijn voordeel onkennelijk veranderd, fysisch en financieel. Als een kloeke ondernemende kerel gaat hij dan te voet van Straatsburg naar Parijs (25 september - 21 oktober 1865), een niet alledaagse sportieve prestatie in die tijd.

Het tijdvak 1869-1914 wordt in anderhalve bladzijde besproken. De vier volgende bladzijden handelen over de oorlog. In een epiloog (de laatste halve bladzijde) wenst de bejaarde rentenier eendracht onder de mensen als basis van voorspoed.

Opvallend zijn de lacunes in dat autobiografisch relaas. Ze treffen des te meer omdat Strackè doorlopend bewijst dat hij nog over een goed geheugen beschikt. Zo verzwijgt hij niet alleen zijn optreden als Oostends gemeenteraadslid (1904-1911), maar ook zijn tweede huwelijk met Catharina HOFFMANN uit Wiesbaden (30 mei 1911). En nergens haalt hij de naam aan zijn dochter Augustine, zijn enig kind. De reden van die stilzwijgendheid ontgaat me, maar het kan geen louter vergetelheid zijn.

Bevreemdend is het ook dat hij personen die een belangrijke rol speelden tijdens zijn moeilijke jeugdjaren niet vernoemt of ze slechts met initialen aanduidt. Anderen daarentegen, van mindere betekenis, vermeldt hij voluit. Ik geef hier enkele gevallen op.

De naam van zijn oom, de deken van Hanau, bij wie de kleine August zes jaar lang verblijft (1850-1856), kennen wij niet eens. Het komt tot een breuk met de oom-deken als die de tienjarige jongen tot priester wil opleiden. De rijke brouwer die nu het moederloze kind met grote menslievendheid gedurende 19 maanden onderdak verleent, heet eenvoudig : de heer G.

En in Mainz, waar hij na de dood van G in november 1857 belandt, is het dezelfde historie. Van de pastoor en de leraar van de St.-Pietersparochie, die het dapper zwervertje welwillend bejegenen, geeft hij de naam niet op. Evenmin van de eigenaar van "Heidelberger Fass", die de bijna 12 jarige knaap, met kost en logies aanneemt als kegelzetter (de eerste baan van August Strackè !). En toch bleef de jongen er 16 maanden. Maar als die zaak verkocht wordt (lente 1859) en het kranig kereltje in de St.-Stefaansparochie een ander dienstje vindt, dan horen we hoe de pastoor en de leraar heten, nl. MERZ en KRAUSE.

En dan zijn grootste weldoeners uit de wijnzaak Rheinlust. Ruim twee jaar lang leeft hij bij hen als een (gelukkig) kind in huis. Vlijtig en verstandig als hij is leert hij er alles wat

de grondslag zal vormen van zijn latere zo voorspoedige loopbaan. Op 3 mei 1862 nam hij afscheid van de moeder en de ene dochter om naar Oostende te reizen. Ze schreiden alle drie want het was het einde van een mooie tijd. En toch spreekt A. Strackè van hen slechts als van de familie D.

De ernstige, beheerste en waardige toon die uit de hele autobiografie spreekt, sluit hier volstrekt alle ondankbaarheid uit. Bij een verklaring spelen uiteenlopende factoren want menselijke reacties zijn niet altijd rationeel.

Niettegenstaande die leemten is Strackès getuigenis over zijn jeugd een boeiend en bij pozen schrijnend document dat sociaal-economische toestanden van anderhalve eeuw geleden scherp in het licht stelt. De talrijke bijzonderheden lijken mij de historische betrouwbaarheid te waarborgen. Toch leren de menselijke tekortkomingen ons : overal kritisch te blijven. Mijn vorige bijdrage in verband met Strackès optreden tijdens de oorlog 1914-18 (cf. De Plate, oktober 1986) mag daarvan een illustratie zijn.

G. BILLIET

# # # # # # # # # # # # # # #

BOEIENDE TENTOONSTELLING IN HET HEEMMUSEUM "DE PLATE"

Naar aanleiding van het verschijnen van het jaarboek "Ostendiana V", een uitgave door de Vlaamse Vereniging voor Familiekunde, in samenwerking met de Oostendse Heemkring "De Plate", werd vanaf zaterdag 18 oktober in het Heemmuseum een tentoonstelling georganiseerd inspelend op de verschillende thema's die het boek behandeld.

Centraal in de tentoonstelling staat het artikel van de heer Patrick VANDENABEELE en zijn studie omtrent de Oostendse drukkerijen in de periode 1780 tot 1850.

Aan de hand van heel wat authentieke documenten wordt een boeiende schets gebracht van dit praktisch nog onbekende gegeven uit de Oostendse geschiedschrijving.

Deze nog jonge historicus is er immers in geslaagd op een bevattelijke wijze een overzicht te geven van het reilen en zeilen van deze beroepsgroep.

Zo was het wereldje van de Oostendse drukkers niet vrij van problemen. Slagen en verwondingen aangebracht bij potentiële concurrenten en overbrieven van "geheime" informatie kwam er frekwent voor.

Zo beschuldigde stadsdrukker P.J. VEREECKEN in 1782 zijn concurrent Jean RODENBACH van "eenen stouten en onvermeten boekdrukker, die openbaren winkel houd in den welken hij de alderschandaleuste boeken er verkoopende door beuls handen verbrand".

Verder worden in deze tentoonstelling ook nog behandeld : de Kamers van Koophandel 1803 1914, Baden te Oostende in 1848, de "Cercle des Beaux Arts d'Ostende", Omtrent de oprichting van de H. Hartparochie en de H. Hartkerk en Het verdwijnen van drie toeristische complexen.

Ostendiana V is te koop in het Heemmuseum of kan verkregen worden door storting van 680 F (650 F + 30 F portkosten) op rekening 750 9109554 54 van De Plate, H. Serruyslaan 78, Oostende.

A. VAN ISEGHEM

EEN LIED OVER DE WALVIS VAN OOSTENDE

Op 23 october 1892 spoelde op het strand nabij de vuurtoren van Oostende een dode walvis aan. Het kreng was reeds half verrot en verspreidde een sterk onaangename geur.

Met het volgende tij werd het kreng naar zee meegesleurd en opnieuw op het strand gebracht, ditmaal in de nabijheid van het kapelletje van Bredene.

Een zekere CATTOOR-MOLLEMANS kocht het aangespoelde dier en stelde het tegen betaling ten toon op het strand. Duizende mensen uit het binnenland kwamen kijken en de handelaars die waar verkochten op het strand aan de kijkers deden goede zaken.

Maar omtrent die tijd werd tyfus gesignaleerd, twee kinderen stierven en men meende dat de rotte walvis hiervan de oorzaak was. CATTOOR kreeg bevel van het gemeentebestuur om de walvis te verbranden en de overblijfselen onder te graven. Wat dan ook gebeurde.

Het geïllustreerde blad "LE PATRIOTE ILLUSTRÉ" van einde 1892 bracht twee tekeningen van de walvis : "d'après des photographies de J. DEMUENYNCK fils, photo-amateur Ostende".

Maar de walvis kwam ook op de markt terecht en wel onder de vorm van een lied, gedicht, gezongen en uitgegeven door "DECANQ Charles te Yperen". Het lied moet wel een tijdje succes gekend hebben want we vonden het terug in de verzameling R. HESSEL op een vliegend blad waarin onder meer een ander lied over een gebeurtenis die plaats vond op 10 maart 1897. Dus vijf jaar na de walvis.

De dichter van de verzen heeft de geschiedenis van deze walvis met een beetje fantasie naar eigen smaak verwerkt.

D E W A L V I S C H
TE OOSTENDE

Wat is ons weer overgekomen
Hier in ons Oostendsche stad.
In die groote waterstroomen
Wat een rare klucht is dat
Ziet ik moet het u toch zeggen
Van dien grooten wallevisch
Ik zal het u uit gaan leggen
Hoe hij daar gekomen is.

refrein : 't Was al op het onverwacht
Waar er niemand op en dacht
Zij brachten dat vischje hier aan kant
Van 22 meters lang
De visschers van d'Oostendsche stad
Hebben er sooveel geld voor g'had
Want zijn kop en zijnen steert
Dat was zien alleene weerd.

Daar kwam vele volk naar loeren
Toegestroomt van alle kant
Twee, drie, honderd duizend boeren
Liepen dag en nacht in 't zand
Men die moest er voren waken
Van zoo gauw dat men zag
Dat zij wilden ruzie maken
Met een overgroot beslag.

refrein : Ieder wist al spoedig ras
Dat hij al daar te ziene was
Hij lag daar aan de kant van 't sas
En men maakte veel embras
Alle soort van vreemde ras
Kwamen er daar op 't zelfde pas
't Is voor d'Oostendsche kermis
Dat de walvisch gekomen is.

Als die feeste is begonnen
Waakte men bij nacht en dag
Hij is van zijn plaats weggezwommen
Terwijl de wakers te slapen lag
Maar als zij nu wakker wierden
Denkt hoe zij verslagen stond
Hoort ze roepen hoort ze tieren
Omdat hij geen walvisch meer en vond.

refrein : Och kromme Pier, wat nu gedaan
Zei den anderen Baviaan
Ik zal naar mijn huis toegaan
'k Wil hier niet voor nietend staan
Maar zij liepen alle twee
Langs den oever van de zee
Een einde voorder op het zand
Is de walvisch wederom aangestrand.

Zij waren haast dood van alteratie
Zij waren zuipende leekende nat
Zij liepen over de groote statie
En zij zopen hulder zat
Terwijl de walvisch lag te gapen
Om zoo goed bewaakt te zijn
Hadden die wakers liggen slapen
Door den sterken brandewijn.

refrein : Vrienden wat denkt gij daarvan
Van krommen Pier en dikken Jan
't Was curieus als men dat zag
Iedereen schoot in een lach
Ziet dat is een vieze zaak
En 't was tijd dat men 't vernam
Of de walvisch was naar Amsterdam.

Luistert vrienden voor het leste
De walvisch lag hier aan kant
Omdat hij stonk gelijk de peste
Hebben z'hem geheel en gansch verbrand
Geheel met petrol begoten
't Was een overgroot plezier
Van aan zijn kop tot aan zijn pooten
Stond hij geheel en gansch in vier.

refrein : 'k Heb daar een liedje gedicht
'k Was er wel niet aan verplicht
'k Zing het u zoo kort en goed
Omdat het u plezier aandoet
Sophie, Marie en ook Trinet
Zeiden dat hij stond zoo dik en vet
Maar 't is toch jammer van die visch
Dat hij g'heel opgeschoeperd is.

Over één van de walvissen die ooit te Oostende aanspoelden bestaat nog een liedje, waarschijnlijk gezongen terwijl de meisjes in de koord dansten.

De tekst vond ik terug in een reeks Oostendse liedjes uit de verzameling van wijlen Ary SLEEKS (archief De Plate - Oostende).

Het gaat aldus.

Moeder 'k hên naar Oostende gewist
Naar dien walvisch, naar dien walvisch
Moeder 'k hên naar Oostende gewist
Naar dien overgroote visch.

Hij was lang, 'k heb hem gezien
Honderd meters, honderd meters,
Hij was lang, 'k heb hem gezien
Honderd meters en dertien.

En dat zal ik nooit vergeten
Zo'n overgroote visch gezien.

En Mietje rolde van den dijk
Bij die walvisch, bij die walvisch
En Mietje rolde van den dijk
Met heur rokjes in de slijk.

Of we hier te doen hebben met een Oostends liedje is een open vraag. Een Oostendenaar zal niet zingen dat hij naar Oostende geweest is om de walvis te bekijken. En anderzijds meen ik dat in het dialect van onze stad gezegd wordt : "Moeder 'k zien naar Oostende gewist" in plaats van "'k hên....".

J. KLAUSING

# # # # # # # # # # # # # # #

HET OOSTENDS WEEKBLAD "DE WEEZEN LES ORPHELINS" (1933)

In een privéverzameling te Oostende troffen we een meer dan merkwaardig stuk Oostends drukwerk aan.

Het betreft het weinig bekende tweetalige weekblad "De Weezen - Les Orphelins" uit december 1933.

In volle crisistijd was de Oostendse drukker Georges GRIMMELPON (drukkerij gelegen Nieuwpoortsesteenweg 69-71) tot publikatie ervan overgegaan, om precies te dienen als een aanklacht tegen de heersende crisis, het overwicht van de coöperatieve maatschappijen en de corruptie binnen het gerecht.

In extenso brengen wij U de volledige weergave van de nederlandstalige tekst (2 pagina's).

Het is het enige nog bestaande exemplaar van deze krant die kon worden teruggevonden.

Identiteitsfiche van de krant

I. bewaarplaats :

Privéverzameling Oostende 16 december 1933 (1).

II. a. ondertitel :

Journal hebdomadaire : pour soutenir les intellectuels, ouvriers-orphelins, et découvrir les sauvages, qui attrapent sous main !

Weekorgaan : tot steun van d'enkelingen (weezen van 't land), en ontdekken van 't wild dat schept onder d'Hand !

b. motto :

Notre devis : Bien faire, et ne craignez rien. Avant tout, le droit des Orphelins !
Aux courageux, héros, le pied, comme quittance ! Généreux, c'est beau, l'eau, en abondance ! (pour orphelins-intellectuels).
Pas de coeur, pas de sang ! Créer des douleurs, et voler des orphelins, l'aliment !
De la chair humaine, et le sang comme alliment ! De l'orphelin de peine, se nourissent noblement ! (Les sociétés-coopératives).
Sauvez-vous oiseaux de proie, avec la chair des orphelins au fond de votre toit ! C'est comprendre, ... votre fin !

Onze leuze : Weldoen, doet niets vreezen. Vooruit, vooral het recht der Weezen !
Heldenmoed, stamp, voor dank ! Edelgoed, water, als drank ! (voor d'enkelingen-weezen !!)
Geen hart, geen bloed ! Niet treuren in smart, als 't "Weezen" doet ! Menschenvlees, met 't bloed tot spijs ! Van d'enkelingwees, is 't een, edel-wijs !! (voor Co-Maatschappijstichters).
Vliegt nu met 't wrak van menig wees !! Diep onder uw dak, dan begrijpt U dees !

c. prijs :

75 ct. per nummer.

d. formaat :

55 x 36,5 cm., 6 kol., 4 pp.

e. periodiciteit :

1 x per week.

g. adres :

G. Grimmelpon, Nieuwpoortsschesteenweg, 69-71.

III. a. stichtingsdatum : 05.11.1931.
vroegst aangetroffen nummer : 16.12.1933.

b. Stichter-uitgever-drukker :

G. Grimmelpon, oud-bureelhoofd van Notariaat, oud-gemeentesecretaris, oud-strijder, oud-vrijwilliger spion voor de Belgische Vlag, oorlogsinvalid zonder vergelding, Nieuwpoortschesteenweg, 69-71, Oostende.

IV. Links-progressief strijdblad.

Lit. :

Patrick VANDENABEELE, De Oostendse drukkerijen. Een inleidend onderzoek naar het leven en het werk van een beroepsgroep (1780-1940). RUG, onuitgeg. licenciaatsverhandeling, 1984-1985, deel I, pp. 170-172; deel II, pp. 116-117.

Patrick VANDENABEELE

N° 1 — 0.75 centiemen per nummer. — Zaterdag, 16 December 1933.

Heldenmoed,
Stamp, voor dank !
Edelgoed,
WATER, als drank !!

Onze Leuze : WELDOEN, doet niets vreezen,
VOORUIT, vooral het Recht der Weezen !

Menschenvleesch,
met 't Bloed tot spijs !
Van d'Enkeling-Wees,
is 't een, EDEL wijs ?!

DE WEEZEN

Geen Hart,
Geen Bloed !
Niet treuren in smart,
Als 't Weezen doet !

Weekorgaan : tot steun van d'Enkelingen (WEEZEN van 't Land)
En ontdekken van 't Wild dat schept onder d'Hand !

Vliegt nu met 't wrak,
van menig Wees ?!
Diep onder de dak,
dan begrijpt U deze !

Uitgever : G. Ockmanspoel, ... — Verschijnt ... — Prijs voor de Belgische Vlag ... — Zetdrukkerij ...

De Roofzucht van de Samenwerkers ontdekt !

Het GERECHT ONTMASKERD

ter Koophandelsrechtbank van BRUSSEL ?!

De Hervorming van de Magistratuur vereischt !

De krisisoorzaak, aan 't licht !

De werkman verpletterd door Co-Maatschappijen en 't Gerecht ?
De Samenwerkers gesteund met BEDROG door 't Gerecht ?
Vier Advokaten voor 't Gerecht met Valsche stukken !!!
De Naam van Zijn Majesteit ALBERT, geexpoiteerd met bedrog, door 't Gerecht ?!
Steunt meer dan ooit het Leger van Zijn Majesteit, EENIG werkmanssteun.

Het leven - De vooruit

Tegen de
Maatschappijen - Cooperatieven
is niet op te komen
en voor 't GERECHT
zijn ZIJ
de overwinning zeker !
Beslissen wij dus
kort en goed

De dood - De Ruïne

Den Bloei van 's werkmans hok, in 1930 **Allen in Blok :** Sedert 1931, verpletterd met bedrog!

Te WAPEN

Bereidt u allen, zoo noodig, tot den **ALARMkreet !**

Volgt aandachtig de uittreksels uit het Guldenboek van d'Enkeling, **De stoutheid van 't Gerecht.** De voordeelen met bedrog, aan de Samenwerkers. EERSTDAAGS : **De Omwenteling** van morgen.

HET ONTMASKERDE BEDROG ZONDER VERZET GEBLEVEN

DE AANVEERDING DER VOORWAARDEN WORDT VEREISCHT :

1° Onmiddellijke sluiting van alle Maatschappijen-Cooperatieven

die onbetwistbaar, d'Enkelingen vernietigen, een Rechterlijk optreden eischende tegenover dezes inrichters en de VERDEELING hunner aanwinsten, in voordeel hunner Werklieden-Rechthebbenden.

2° Onmiddellijke schorsing van alle Openbare Ambtenaren

van Staat, Provincie of Gemeenten

die de Rechten van d'Enkelingen miskennen, bestrijden of weigeren hunnen steun te verleenen.

DE VERDEDIGING VAN D'ENKELINGEN.

Eersten Plakbrief

DOOR POLITIE ONTRUKT ?!

5 November 1931.

Heldenmoed,
Stamp, voor dank L.
EDELgoed,
WATER, als drank ! !
Voor d'Enkelingen Weezen

Menschenvriendin !
Met 't Bloed tot spijs ! !
Van d'Enkeling Weze !
Is 't een EDELtje ! !
Voor 't O. Maatschappijstelsel

De MILJOENEN der MAATSCHAPPIJEN- COOPERATIEVEN bezitten hun hoogste punt van WEEZENVERMIELERIJ bereikt, zonder aarzelen bewezen Zij de OPPERSTE MACHT te zijn, tegen hunne Miljoenen te mogen opkomen.

De verkrachting der Weezen is door hen bereikt,
MET RECHTERLIJKE HULP ? ? !

ZWIJGEN
gebieden de RECHTERS, bij 't ontmaskerd gebruik ! !
De stem van d'Enkelingen (WEEZEN over 't Land) aanhooren Zij niet ? ? !

HULP BIEDEN DE RECHTERS,
als Advokaten onmachtig vallen, bij 't ontmaskerd gebruik, het gebruik van misdaadmiddelen en oplichterijen, nakend los te barsten in waarheid, wordt bedreund ! !

SLUITEN WIJ DUS, naar evenwichtsrecht zal 't weergalmen

WIE zijn stichters van Maatschappijen-Cooperatieven ?

Een verdag tot onderzoek aan het Hoogste Gerechtshof, werkt duidelijk :

900 op 1000 zijn ONTREDDERDEN, of, die NIET HOOGEN OP gerukten. ONBEKWAAM, schelden zij ook den achter den rug van den werkman ! !

Door MAATSCHAPPIJEN-COOPERATIEVEN wordt den werkman op het diefachtigste gebracht, en onbeschaamd tot den Bedelstaf gedwongen ! !

WEICERT DEN BEDELSTAF, werpt in hun aangezicht, schreeuwt uw leuze den hongerdood, dat ons te onderwerpen aan onbekwame leiders ! !

Wordt nimmi tot achter de heeren als gij zulke inrichtingen vaardt, roept hen toe : 40 UREN OM TE SLUITEN, de miljoenen aanwinsten komen de werklieden toe ! !

VOORUIT WERKLIEDEN !

WEICERT uw heethaar bloed, WEICERT uwen arbeid, aan deze inrichters van Maatschappijen Cooperatieven, Zij zijn de schuld van den ondergang, ZIJ DRINKEN WIJNEN UIT BLOEDENDE glazen van den WERKMAN. CIJ OOK kunt schatten verzamelen, UW BLOED IS MEER van waarde DAN HET HUNNE ! !

Openbare Meeting, werd gevraagd, WAAROM ? ? als deel
1° Gelmaakte Rechterlijke Uitspraken, gestaafd op oplichterijen door den Koophandelsrechtbank van Brussel ! !
2° ONMIDDELLIJKE SLUITING VAN ALLE MAATSCHAPPIJEN-COOPERATIEVEN die onbetwistbaar de Enkelingen vernietigen, een Rechterlijk optreden, zonder vrucht eischende tegenover deze inrichters, en de verdeeling hunner misdadige aanwinsten, in voordeel hunner werklieden rechthebbenden ;
3° ONMIDDELLIJKE SCHORSING VAN ALLE OPENBARE AMBTENAREN van STAAT, PROVINCIE of GEMEENTEN, die de rechten van d'Enkelingen miskennen, bestrijden of weigeren hunnen steun te verleenen.

Nadruk verboden. C. GRIMMELPON.

Oud barreelhoofd van Notarissen, oud Generaals secretaris, oud strijder, oud vrijwillig sneuvelaar voor de Belgische Vlag, dit degene valsd **ZONDER vergelding.**

WERKLIEDEN

Handen aan 't Werk !

en VOORUIT !

tegen de moordenaars wordt uwe hulp ingeroepen. - Als VRIJE Slaven, willen wij leven en sterven !

OPEN BRIEF

Aan den Voorzitter van den Ministerraad.

Mijnheer de Minister,

Gelijkvormig aan mijn schrijven van 29 December 1931, gezonden aan M. de Minister van Binnenlandsche Zaken, omgemaakt door zijn tusschenkomst aan M. de Voorzitter der Kamer van Volksvertegenwoordigers, volgens schrift n° 09 43710 van 1 Januari 1932 ;

Dit boek moest verschijnen op het oogenblik dat het voorgaande cabinet viel, ik heb er de verschijning van vertraagd, om redens dat men niet zeggen zou, dat ik aan werk van politieken haat beijverd had, gemorpen in de verwarring, bestemd als een afleiding, tot vervolging van het gouvernement die, ongelukkigerwijze verplicht zal zijn een besluit te nemen.

Met dit werk openbaar te maken, wil ik hoegenaamd geen hinderpaal stichten aan het gouvernement, ik denk niet op overhand, te boeten aan politieken haat.

Ik betoon dat den voorouderlijken lichaamsgeest, de houding van de magistratuur vervalscht heeft ; ik betoom dat, zich boeten de wetten denkende, de magistraat op de helling valt van de misdaad ; bij slecht slechtelaars.

Dat slechtelaars de kast afgeraden toonen dat haat voor het vaderland, de verachting van de maatschappij en stortten in de anarchie, om morgen te zien verwikkelen het grootste gevaar voor de samenleving.

De hervorming van de magistratuur is geeischt door gansch het land, de werkman lijdt door de onrechtvaardigheid en de partijschap ; op zijn gezet binnen een wind van opstand ; het brandt in ergter dan U denkt, Mijnheer de Minister, ik ben milder bij de waarheid dan U gelooven kunt ; in 't belang van België, smeek ik U, wacht niet tot wanneer de wind van gedaante verandert in een storm van opstand. Zulvert, hervormt de magistratuur, het is een prachtig werk, dit een gouden blad bijvoegen zal aan Uw Edel verledene van grooten belg.

G. GRIMMELPON

HOE de ROOFZUCHT der Samenwerkers, en de medewerking van Openbare Ambtenaren, 't daglicht hebben bereikt ?

Op zekeren Zaterdag 1930, dien een schrijf verbijsterd een voorstel, om hem toe te laten, een opgestaat te mogen afstaren, welke van groot uit waren gen en alge [illegible] merkelijk verhinderen, mededelings-inkomst het bestemming.

Op 12 Juli 1930, een afgevaardigde eener MAATSCHAPPIJ [illegible] zich aan als bijzonder afgestuurde.

Verwonderd, een vreemd persoon zich te een aanbieden tot gelkenning, aandacht dringt zich op ;

« Vanaf de jeugd, hebben mijn ouders deze begrijpen, van MAATSCHAPPIJEN - COOPERATIEVEN te vermijden ; dat het middens zijn van opstand ; dat het glorierijk bloed van den moedigen werkman UITGEBAAT is door de stichters ; dat de leden die maatschappijen stichten arbeiders zijn, die zoeken het vleesch te ontnemen van den WERKMAN, en van de kroostrijke gezinnen ; dat het leden zijn die zich willen waardeeren wijnen te indigen, uit bloedende glazen VAN DEN WERKMAN ; dat die leden, hunnen GEEST VAN GLORIE TE BUITEN GAANDE : 900 op 1000 door hunnen zelven niet gerukten ; onbekwaam ; die op het punt staan in faling te treden, en die zoeken, met vreinde woorden, naar een aantal leden, om tot het doel te geraken (TEGEN DE MACHT IS NIET OP TE KOMEN) en grootsch tredne rij den op, tegen d'Enkelingen-weerklinken, welke zij als SLAVEN willen bemachtigen, en hun te verbinden tot een gelukkig leven te geraken ;

dat het noodzakelijkheen, vanaf de jeugd dient gelind te worden door eigen gedachten en opzoekingen, hoe hoog die, met den omweg welche mogen, den voorwaarden zich van zelf kenmerken zal, indien de stem van de WOLVEN geen ingang vindt tot den geest van den werkman ».

Die zaalgevingen bevaren zich waarheid kennen te zijgen.

Enkele weken na het bezoek van 12 Juli 1930, zelfden afgevaardigde van maatschappij bij d zich aan, onder voorwendsel « de maatschappij heeft het eerste stuk verkocht ».

Opletendheid dringt zich voor, gezien het mysterie van den afgevaardigde rekel een blad in [illegible] te bezigen en geen dubbel te kunnen afleveren, de schelding uitgeschaft weerstellende voor onderzoek, doch verzekerende een dubbel het te sturen zonder uitstel ;

Aangenomen

De Wederverkoop volgden zich op, maar, de afgevaardigde een gewaande Del werd vervangen door Jul Cl., tot het aanbieden van een derde blad, (houdende tekst in machineschrift op doorschijnend papier), vaststellende waarde en nummers van apparaat ;

Aangenomen : maar een kleine

BESLUITSELEN :

Het Nationaal fortuin overgegaan met bedrog tot de Samenwerkers,

met steun van Openbare Ambtenaren,

onderzoek en aanslag

hunner goederen is noodzakelijk

Samenwerkers en Openbare Ambtenaren brengen ons tot

Gedwongen Slaven

Werklieden Wapent u !

melding vergezelde onderaan de handteekening eener derde maats.

Onwetenden, de afgevaardigde ogenschijnlijk belast door Maatschappij, doet (rond) ontrekelijk intrede op 13 November 1930, verklarende de zaak in orde te zijn, den openbaren weg toegestaan, en bewijs tot staving, te onderschrijven halende [illegible] toezending van maatschappij, maar terug in bovenstaand neeleggende ;

Aangenomen, maar voldoening slechts gegeven, wanneer gansche gedistreerde (gewezen) het teruggevergestelde en bij dringend heid wordt de verwijdering bevolen ;

Hunnen geest van roofzuchten weg hunnende, 2 maanden en 2 rijders zijn onder de oogen gebracht van de maatschappijstichters den 14 November 1930, en welhaast besloten die te uitwonden bij opvolgstelling van van 15, om op 16 November 1930 het noodige te vervullen.

Die wandeling van Zondag 16 gaf niet den gewenschten uitslag voor Matth., van afmetingen te verrichten en tot een bijzondere overeenkomst te geraken ;

de aankomst gemeld zijnde, den eenwaardig de wacht gehouden worden, en bij den ingang, de vraag gesteld : waar is de machtiging : geen oriderlinge ervaende het onmiddellijk verrekken, wordt bevolen.

Het doel eenwaardig zijnde, deze het niet afleveren van afschrift 'dubbel', den client, tot beter het slachtoffers, zich, na rokele maanden niet herinneren, wat aan de onderteekening werd voorgelezen.

Het opvolgend bezoek van de heeren Vanack, den aanslag hangende, als afhangende van den contentieusen dienst van Maatschappij, verdiende den grootsten aandacht :

IN 't GEBRUCHT ZIJN WIJ HET VOORDEEL VERZEKERD, TEGEN DE MILLIOENEN DER MAATSCHAPPIJEN IS NIET OP TE KOMEN, CIJ ZULT VOLLEDIG TEN ONDER GEBRACHT WORDEN INDIEN CIJ NIET SLUICT VOOR HUNNE EISCHEN EN EEN TWAALFTAL DUIZEND FRANK TEN MINSTE, ZAL U GEBRICHT WORDEN, ZOOALS DIE VAN BRUGGE » !

Het hooren van die woorden, kan klaar de waarheid wetigen, **dat de Maatschappijen WILDE BEESTEN ZIJN, die hun hart onder de werkmanlijke klau zouden.**

Nutteloos hier te melden, in welken toestand een familie zich bevindt, na het hooren van die WILDE uitlatingen.

Bij aanbevelen [illegible] van 25 November 1930, de Maatschappij op de hoogte gebracht, geeft geen teeken van leven, natuurlijk, als medeplichtig met de afgevaardigden.

Het eenige middel [illegible] te maken, zinde hun te verplichten voor 't Gerecht te verschijnen en alle beschuldigden van hen te wegeren, vanaf een zeker ongedatte, (schrijf van 9 Januari 1931).

Op 26 Januari 1931, de Advokaat van het Hoogerhof Heilp., Raadgever van Maatschappij, begint dagelijks te beweren bij 1 en 2 van zijn schrift, van aangenomen verplichting.

De Advokaat Heilp., zich zeker denkende, door zijn [illegible] aard, en beter een te slagen dan de afgevaardigden van Maatschappij, modulite eveneens en zij aanbevolen hoef van 27 Januari 1931, kon hij begrijpen dat, hunne Wilde daden niet als gewaarde hun doel bereikten.

Op 12 Februare 1931, de Hoogwaarder L., te Oostende, een dagvaardiging aanbiedende, houdende eischen van schadeloosstelling, berekend op fr. 400 fr. 200, verdubbeld door het feit.

De dagvaardiging aangenomen een Advokaat tot Brussel wordt aangeduid, en het Parket van den Procureur Generaal in kennis, verwittigd, ten einde hem toe te laten de koopeuren te volgen.

Het bezoek van een afgevaardigde van 't Parket gaf blijken de zaak te willen klasseeren.

Er bleef dus enkel over, persoonlijk de Rechterlijke handelingen na te gaan, en aan de lezers, hun beslut te trekken, uit het te gewoordige.

Zijn Minister MOREL KONING DER BELGEN, op de hoogte gebracht, heeft EENS geantwoord.

EER aan Zijn Majesteit !
ONEER aan 't Gerecht !

Te volgen.

OPENT Werkplaatsen en Magazijnen, dringend !

Zet uw blad kosteloos over, aan de werkloozen. Om den prijs van 't blad te verminderen, zoekt aankondigingen, ter Drukkerij «DE WEEZEN», Prinsp. Steenw. 69-71, Oostende Nadruk verboden.

EEN DRIJVENDE STOOMPOMP VOOR DE HAVEN

De gevolgen van de ramp met de Mont Louis zijn weliswaar van de frontpagina's verdwenen, maar in ministriële en ingenieurskringen blijven ze vragen oproepen. Niet om wie nu toch zal mogen opdraaien, maar of wij technisch dergelijke inconveniënten aankunnen.

Ook in de 19e eeuw liep wel eens een schip averij op, zodat de vaargeul naar de Oostendse haven versperd bleef. Operationeel liep niet alles van een leien dakje. Een brief die een Luiks constructeur, J. BÉDUSSÉ, richtte tot de Belgische staat (29 januari 1878), wijst dit uit.

Daarin speelt hij met het idee voor de aankoop van een drijvende stoompomp die in geval van redding, reparatie of brand vlug zou kunnen optreden. Na het ongeval met een steamer, de Glannibanta, - voldoende, om de kranten te halen - hadden de reders een beroep gedaan in Duinkerke op deze uitvinding waarna haveninstanties aanstuurden om Oostende te voorzien van dit reddingstuig.

Spelbrekers waren de ingenieurs van Openbare Werken die een hele reeks negatieve argumenten naar voren brachten.

Op 2 ongelukken na, de stranding van de Glannibanta en het verlies van de Cap Horn, beweerden zij, was er in de voorbije jaren niets gebeurd. Waarom dan zo'n investering ? Om niet te spreken van het onderhoud. Verder vergeleken ze Oostende met het veel belangrijker Antwerpen waar zelfs geen enkele openbare instantie over dergelijke tuigen beschikte. In geval van nood moet de reder zelf de klus klaren of richt hij zich naar specialisten in het vak. Uitzonderlijk leent de stad brandstoompompen om een schip weer vlot te krijgen.

Het enige wat Antwerpen heeft, is een duikersuitrusting die door 2 sluismeesters wordt bediend om aan sluisdeuren te werken. Partikulieren kunnen hiervan gebruik maken voor een prijs van 25 ₣ per dag en een vergoeding van 25 ₣ telkenmale de duiker afdaalt.

Gezien de maritieme beweging in Oostende veel minder is dan Antwerpen, is de aankoop totaal onverantwoord, zeker ten laste van de Staat, die al heel wat verbeteringen om te toegang in optimale omstandigheden mogelijk te maken, heeft aangebracht. Trouwens de exploitatie van de haven komt financieel de stad ten goede : het loodswezen, de vuurtorens, en de sleepdiensten zijn aanzienlijke compensaties. Oostende mag zeker niet klagen wanneer het de dokrechten inkasseert, niet alleen voor de dokken zelf, maar op alle schepen die in de voorhaven blijven. De boten van de General Steam Navigation Company bijvoorbeeld, die de dienst uitmaken tussen Oostende en Londen, en die aanleggen aan de oude kade voor de stoomschepen, betalen handelsrechten eveneens aan de stad.

Het lijkt dan ook logisch, besluiten de wetenschappers, dat, wil Oostende zijn hulp aan schepen in nood verbeteren, ze zelf die aankoop moet bekostigen.

Ivan VAN HYFTE

August MICHIELS - uit het leven van een Oostendse beeldhouwer-kunstschilder-ceramicus en graficus
HERKENT U ZE NOG. Het 8ste studiejaar van de Conscienceschool. Schooljaar 1935-36.

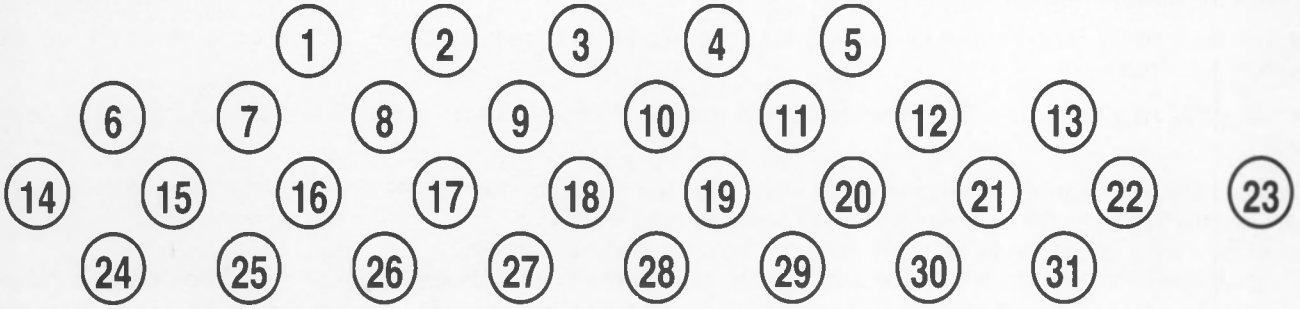

1. Baroen
2. Lecompte Frans
3. Casters Roger
4. Hoornaert René
5. Dupuis Frans
6. Meester POELART
7. Desmit Jacques
8. Lahouter Richard
9. Cathelyn Alfred
10. Missiaen Robert
11. Wieme Roger
12. Vanhoecke René
13. Directeur H. DE BOOS
14. Desomer Frans
15. Hamers Fernand
16. Van Laere Gaston
17. Dhagelet Pierre
18. Levecke Frans
19. Dutron
20. Ridey Roger
21. Denys
22. Vandenberghe Raymond
23. Goes Charles
24. Pick Roger
25. Calcoen August
26. Heuzel Jerom
27. Maseman Bernard
18. Rigaux André
29. Coenye Roger
30. "GUSTJE MICHIELS"
31. Van Tyghem René

"Gustje MICHIELS" en zijn klasgenoten van het hoogste studiejaar van de Conscienceschool, de zogenaamde Vierde Graad. Er zaten zo maar eventjes 29 leerlingen in deze klas die op een "meesterlijke" wijze geleid werd door Meester POELAERT. In tegenspraak met wat er tegenwoordig nog al eens gezegd wordt, heeft deze grote massa in één klas weinig invloed gehad op de kwaliteit van opvoeding en onderwijs. Integendeel, het werden allemaal goede burgers die hun weg maakten in de adminstratie, het bedrijfsleven en de kunst.

J.B. Dreesen

THE COMMENTARIES OF SR FRANCIS VERE

SLAG VAN OOSTENDE (12)

Onze manschappen verlieten de muren en vervolgden de resterende belagers.
Spanjaarden met gouden ketens, Spaanse pistolen, zwaarden met gouden handvatten, ieder zes of zeven honderd gulden waard werden buitgemaakt, en de soldaat die door Francis Vere was uitgestuurd werd beladen zoveel hij kon dragen. Zo hield Sir Francis Vere woord.

Onder de zandheuvel, en langs de muren van de oude stad, Porc-spic en West-ravelijn lagen ganse hopen gesneuvelden, veertig, ja vijftig opeen, zeer jonge mannen, Spanjaarden en Italianen. Onder hen waren er die een zuiver geschoren kin bezaten.
Op het zand lagen dode paarden met manden vol handgranaten. Hun ladders bleven achter, een grote voorraad schuppen en spaden, bijlen en ander materiaal hoorde meteen tot onze buit.

Hier voegt het Franse dagboek aan toe, dat zij de bedoeling hadden om zich in te graven en zo de plaats te houden, want zij waren ook voorzien van eetvoorraad voor twee of drie dagen; dit alles moest meehelpen tot het welslagen van de aanval.

Ook vernemen we daar, dat tussen de hopen Spanjaarden, het lichaam van een jonge Spannse vrouw gevonden was nabij Sandhil, die gezien haar wonden, in de aanval betrokken was geweest. Ze droeg onder haar gevechts-uitrusting een gouden keten bezet met edelstenen, samen met andere gouden en zilveren juwelen. Ook vernemen we daar, dat tijdens de aanval, de Aartshertog op de batterij van de Catteys was, terwijl Isabella in het fort Isabella verbleef.

Op de oostzijde waren er drie grote bataljons voor de stad op de "gullet" maar door het opkomend tij waren zij te laat, en waren zo in de onmogelijkheid om hulp te bieden aan de westzijde.

Gezien het water rees, waren de soldaten verbaasd en verschrikt; en wanneer zij langer ter plaatse bleven was hun redding onmogelijk.
Voor hun eer deden ze toch iets, ze gaven af op de Spaanse Halve maan, die over de "gullet", op de zuidoostzijde van de stad lag.

Een soldaat van ons die uitviel maakte dit opzet overbodig. Hij gaf zichzelf gevangen aan hen en zei hen dat er maar veertig manschappen in de Halve Maan aanwezig waren. Hij bood aan hen binnen te leiden, wat gebeurde.

Daar generaal Vere die plaats slecht bemand gelaten had, om over een betere verdediging van de oostzijde te beschikken, om hen van hun vrienden op de westzijde af te scheiden en tijd te doen verliezen, was dit aan de heldere beoordelingskracht van Generaal Vere te wijten geweest: de gevaarlijkste plaatsen goed beveiligen, de andere zouden snel weer in zijn bezit komen.

De manschappen van de Aartshertog hadden zo de Halve Maan ingenomen. Met spaden en schuppen werd die omgebouwd naar de stad, maar er was geen veiligheid op die plaats, het zuidelijk- en Spaanse bolwerk namen hen onder vuur met kanon en musketschoten, dat ze de neiging kregen om de terugweg aan te vatten, terwijl het opkomend tij die terugweg stilaan afsloot.

Daarop stuurde Sir Francis Vere de kapitein Day met zijn troepen naar die plaats, en met grote moed en veel bloed werden ze afgemaakt.

De volgende dag telde men 300 levende Spanjaarden in de Halve Maan, naast dezen die verdronken of gewond waren.

In deze aanval die aan beide zijden van de stad meer dan twee uur duurde, verloor de Aartshertog meer dan 2.000 man, buiten degenen die door het zeewater meegesleurd waren.
Onder de verliezen waren er tal van nobelen, chefs en kommandanten.
De Graaf d'Imbero, een Italiaan, bood zijn gewicht aan goud aan als losgeld. Onder de rest, Don Durango, "Maistro del campo" of kolonel, Don Alvares Suares, Ridder van de Orde van St. Jacob, Simon Anthonio, kolonel, de sergeant-majoor-generaal die nog gijzelaar was geweest in Oostende op de 25 december 1601, en de luitenant-gouverneur van Antwerpen, samen met verschillende anderen.

Aan onze zijde waren er tussen dertig en veertig gesneuvelden, samen met een honderdtal gekwetsten. Onder de gesneuvelden waren de bevelhebbers: kapitein Haughton, Nicolas vanden Lier, een luitenant van de nieuwe Geuzen, twee Engelse luitenanten, een oudgediende, en twee sergeanten van kapitein Haughton, samen met Master Tedcastle: een gentleman van Sir Francis Vere's paard.

Hij sneuvelde tussen Sir Francis Vere en ikzelf - zijn page - door twee musketkogels samengehouden door een ketting. Hij vroeg me om de gouden ring aan zijn kleine vinger af te nemen, en deze aan zijn zuster te zenden als een laatste groet, en terwijl hij zijn geest overgaf in de handen van de Heer stierf hij.

Ook Sir Horace Vere was gewond aan het been door een splinter die afvloog van een palissade.
Zo, die dag en die nacht, werd de vijand verdreven na de aanval, dit in herinnering aan de heldhaftige daden van Sir Francis Vere, mijn oude meester.

Na dit bloedbad klaarde het weder op, en was er niets speciaals te melden tot 7 maart 1602. Dan, nadat de eerste polderwerken in de westsquare hersteld waren, gaf Vere zijn ontslag als gouverneur van Oostende.

Nadruk verboden

Grafisch Bedrijf Lammaing

AUGUST MICHIELS EEN OOSTENDS BEELDHOUWER, KUNSTSCHILDER, CERAMICUS EN GRAFICUS

Voor een Kring doet het deugd, zo af en toe, eens iemand van eigen volk in de kijker te kunnen plaatsen.

Tussen de vele trouwe leden die DE PLATE telt stellen we u vandaag een zeer bijzonder man voor. Uit de titel kon u reeds opmaken dat we hier te doen hebben met een veelzijdig kunstenaar, een man die als het ware van alle kunstmarkten thuis is.

De aanleiding daartoe is een tentoonstelling van zijn werk die doorgaat, in de loop van de maand december, in de PEPERBUSSE. Een enige gelegenheid om het kunstenaarschap en de veelzijdigheid van Gust MICHIELS te leren kennen en te bewonderen. Want Gust is niet de man die om de slag of slinger een tentoonstelling organiseert. Hij behoort tot de groep, zeldzame, kunstenaars die eerder creëren dan op tonen zijn gesteld.

Hij is geen geboren Oostendenaar. Zijn wieg stond in 1922 te Sint-Amandsberg. Zijn ouders trokken echter, toen hij enkele maanden oud was, Oostendewaarts, zodat hij virtueel een Oostendenaar is.

Het boetseren zat hem sinds zijn prille jeugd in het bloed. Zijn carriere als beeldhouwer begon hij, zes jaar oud, in het atelier van zijn vader aan het Sint-Catharineplein. Als aannemer van bezettingswerken had vader Michiels veel decoratie en sierwerk aan gevels te doen. Hierbij kwam aardig wat teken en sculpteerwerk bij te pas. Tussen de mensen die voor hem werkten zaten dan ook permanent mannen die kunstonderwijs hadden gevolgd en bedreven waren in de grafiek en het sculpteerwerk. Zo kwam ook Daniël DEVRIENDT, pas afgestudeerd, in het atelier van vader Michiels terecht om er zijn kunde te demonstreren en meegaaande zijn brood te verdienen. Zijn ijverigste helper was hierbij de kleine Gust die, ondanks zijn leeftijd, ijverig mee tekende en sculpteerde. Tussen de twintigjarige DEVRIENDT en het zesjarig Gustje groeide een vriendschap die nog steeds, dit is bijna zestig jaar later, meegaat. Telkens als Daniel DEVRIENDT vanuit Argentinie naar Oostende komt overwaaien geldt zijn eerste bezoek August MICHIELS.

Gust MICHIELS volgde eerst lessen aan de Albertschool, om na de verhuis van zijn ouders naar het Westerkwartier over te gaan naar de Conscienceschool.

Na het beeindigen van zijn Vierde Graad ging hij in het Vrij Technisch Instituut in de Stuiverstraat, drie jaar lang, bij meester SMISSAERT de beeldhouwklas volgen. Indertijd was dat nog een dagcursus. Hij ging daarna verder op de ingeslagen weg en trok naar Sint-Lucas in Gent.

Twee jaar later brak de oorlog uit en kwam er een einde aan zijn kunststudies. Hij moest aan het werk. Hij bleef echter op zijn eentje ijverig voortstuderen in de verschillende kunstvormen.

De eerste publieke uiting van zijn kunnen ging door in 1941. Samen met vader BOEL, Daniel DEVRIENDT en Milou DEVISSCHER nam hij deel aan een groepstentoonstelling in de "Weinstube" van het "Wit Paard" op de Van Iseghemlaan.

Einde 1942 wordt hij door de bezetter opgepikt en naar Duitsland gevoerd, waar hij slechts in 1945 bevrijd wordt.

Na zijn terugkeer wordt hij onmiddellijk opgeroepen voor zijn soldatendienst. Hij zwaaide af in december 1946, en ging zijn vader helpen in het decoratiebedrijf.

Hierbij voerde hij decoratiewerken uit in het voorlopig Casino, de Sporting, de Koninklijke Schouwburg, een gedeelte van het Koninklijk Chalet en in samenwerking met DAVIDS in de casinos van Knokke en Middelkerke.

Op 24 april 1948 huwde hij met Denise VAN THUYNE, een Oostendse van Mariakerke. Zij schonk hem niet allen vier zonen en een dochter maar is sedert al die jaren zijn trouwe levensgezellin in het atelier en zijn ijverige zaakvoerster. Naast het huis- en schrijfwerk legt en bakt ze glazuren en zet de wapenschilden van de Zeemacht in kleur. In 1952 gaat August MICHIELS op eigen benen staan. Hij richt zijn atelier op in de Elisabethlaan en gaat op zijn huidig adres, Nieuwpoortsesteenweg 487, wonen.

Vanaf dit ogenblik groeit, in alle stilte zijn kunstenaarsschap. Olies, acryls, pastellen, ceramiek, marmer, hout, koper, etsen, er is geen enkele materie die hij niet aankan. Met hout- en steenbeitel, penseel, stift, potloot, houtskool en vuur verwerkt hij zijn impressies met de eerlijkheid van een ongedwongen natuur zonder toegevingen aan bindende vormen. Een deel van zijn werk is doorweven met de symboliek van de zee en die van zijn stad Oostende. Dit typeert hem niet alleen als kunstenaar en Oostendenaar maar ook als heem- en volkskundige. Centraal staat hierbij de vrouw. De vrouw die vergroeid met de zee hierin geleidelijk opgaat. Gestileerd, langgerokt is ze de draagster van een maritieme symboliek die bij nauwkeurige observatie in bijna elke van haar lijnen is terug te vinden.

August MICHIELS kan zich ook uitleven in het monumentale. Hiervan getuigt het wapenschild in blauwsteen op de zuidoostgevel van het Oostendse stadhuis (8 x 8 meter).

Een ander werk van hem in het Oostends stadsbeeld, zijn de koppen van Koning Albert en Koningin Elisabeth die hij voor het Stedelijk Oorlogsmonument op het Sint Petrus- en Pauluspleín beitelde.

Een monumentale creatie van hout, hardsteen en ceramiek, bestaande uit zeven beelden, vinden we terug in de beeldengroep die de receptiehal van het Floreal vacantiehuis te Nieuwpoort siert.

Indrukwekkend en terzelfdertijd ontroerend is zijn seizoenarbeider die te Langemark staat als een hulde aan de duizende Vlaamse seizoenarbeiders die gedurende vele jaren naar Frankrijk en Wallonië trokken om den brode.

En dat is niet alles, want wie in Oostende wilt rondkijken ontdekt nog meer werk van Gust MICHIELS. Zo staan in de O.L.Vrouw Koninginkerk te Mariakerke vier heiligen in ceramiek van 2,2 meter hoogte. Onlangs voegde hij hier een imposant Christusbeeld aan toe.

Voor de Garnaalmijn maakte hij destijds een muurdecoratie in kwartsoniet en voor het Hoger Technisch Instituut een muurdecoratie in ceramiek.

Een koorlessenaar met arend in koper, van zijn hand, staat in de Sint Antoniuskerk van de Vuurtorenwijk.

Maar ook buiten onze stad is deze fijnzinnige kunstenaar gekend. Op vele plaatsen in het Vlaamse land leverde hij zijn kunstwerken af. We vinden werken van hem, in mozaïk, ceramiek en hardsteen op openbare en andere gebouwen in de volgende gemeenten :

Zomergem (voor de Meisjes- en de Handelsschool, het bejaardentehuis en een ziekenhuis); Ichtegem (op het gemeentehuis); Zeebrugge (voor de kerk); Oudenburg (voor het bejaardentehuis); Veurne (voor het ziekenhuis); Sint Michiels-Brugge (voor de kapel); Brugge (voor de H. Hartkerk); Lummen (voor de kerk); verder nog in Blankenberge en De Panne.

Bovendien zit zijn werk in talloze privéverzamelingen, niet alleen in eigen land, maar ook in Nederland, Monaco, Zwitserland, Spanje, Engeland, Duitsland, Luxemburg, Frankrijk, USA.

Zoals we reeds zegden is Gust MICHIELS niet van de soort die veel tentoonstellen. Buiten de tentoonstellingen in eigen stad (de laatste hield hij in 1984) toonde hij zijn werken in Soest (Duitsland 1958), Boulogne (1961), Heimbach (Duitsland) en Brugge (1973), Blankenberge, Etikhove, Oostduinkerke (1975), Duinkerke (1976) en Antwerpen (1980).

In 1961 kreeg hij de "Prix Artistique des Amitiés Françaises d'Ostende" en vielen hem te Boulogne de grootste lofbetuigingen in de Franse pers te beurt.

Hij is ook de auteur van verschillende wisseltrofeën, waaronder het "Tornooi der Lage Landen" (Maastricht).

Gust MICHIELS is een fijngevoelig mens en een teder kunstenaar, eigenschappen die in zijn kunst tot uiting komen. Hij zweert bij de oprechtheid en is wars van al te verregaande abstracte uitingen. Met overgave deelt hij zijn diepgeworteld talent aan zijn evenmens mee. Gans zijn loopbaan, en dat is reeds aardig wat jaren, zijn een aaneensluiting van hard en inspiratief werken.

August MICHIELS, DE PLATE wenst je veel succes en nog een lange en behouden vaart op de niet altijd zo gemakkelijke kunstenaarszee.

J.B. DREESEN

# # # # # # # # # # # # # # # #

ONS HEEMMUSEUM

Het Museum van de Heemkring is geopend iedere zaterdag van 10u tot 12u en van 15u tot 17u.

Het is eveneens geopend op dezelfde uren van 20 december tot en met 4 januari uitgenomen op 23, 25 en 30 december en 1 januari.

OOSTENDSE MUZIEKGESCHIEDENIS - XXXIII :

DE CONCERTMEESTERS VAN HET KURSAALORKEST
IN DE PERIODE 1852 - 1914 (Deel V)

DÉSIRÉ PRYS

Désiré PRYS werd geboren te Bergen in 1852. Hij volgde viool bij WILLIAME en DONGRY en behaalde in 1870 zijn prijs van uitmuntendheid. Achtereenvolgens was hij : repetitor, orkestchef en theaterdirecteur te Bergen, dit in de periode 1880-1882. Nadien werd hij eerste orkestchef te Doornik, een functie die hij tijdens de zomermaanden te Versailles uitoefende. In 1884-85 werd hij dan orkestchef van de opera-comique te Antwerpen. Sedert 1877 (of reeds vroeger) speelde hij tijdens de zomermaanden mee in het Kursaalorkest en nam zijn plaats in onder de eerste violisten. In 1886 werd hij tevens dirigent van de Opera Comique te Luik. De compositieklas die hij volgde was deze van HUBERTI en VAN DEN EEDEN. In 1886 werd te Antwerpen een werk uitgevoerd van hem : de "Marche Triomphale", in het Koninklijk theater waar hij orkestchef was. Zijn ballet "Les Sylphides" werd te Luik uitgevoerd. Te Bergen werd hij muziekchef van de "Garde Civique" en in 1889 componeerde hij nog een opera-comique in één acte "L'Aveuglette". Behalve violist was hij gedurende lange tijd dirigent van het dansorkest van het Kursaal, van 1882 tot en met 1891. Hij verving in 1890 de zieke tweede dirigent J. DE SWERT tijdens de middagconcerten. Op zijn beurt werd hij dan vervangen door zijn broer Nestor als dirigent van het dansorkest.

Enkele jaren later dook PRYS in het Oostends Kursaal weer op, met zijn harmonieorkest uit Frameries, waarmee hij optrad op 8 augustus 1897.

Composities van Désiré PRYS in het Kursaal gespeeld zijn :

- Allegretto (orgel)
- Bertha, gavotte (orkest)
- Canterbury, marche (orkest)
- Colin et Colinette, polka (twee trompetten)
- Concertouverture (orkest)
- Coppéneur, polka (orkest)
- Les cosaques de l'Ukraïne (orkest)
- Divertissement (orkest)
- Elle dort (zang en piano)
- Intermezzo (orgel)
- Marche des ex-sous-officiers (orkest)
- Marche triomphale (orkest)
- Marietta, valse dédiée à S.M. Marie-Rose, Reine des Sedangs (orkest)
- Polka (orkest)
- Sérénade (viool en orgel)
- Les Sylphides, ballet divertissement (orkest)

Verder schreef hij nog fantasieën en transcripties op heel wat romantische werken en nog twee komische opera's in één acte : "Jean-Pierre en Dolores" en "Le sonnet de Jeannot".

Bronnen : E. GREGOIR, Deuxième complément et supplément au volume : les artistes musiciens belges au XVIIIième et au XIXième siècle. Brussel-Parijs, 1890, p. 167.
S.O., 1890, passim.
E. GREGOIR, Supplément et complément au volume : les artistes musiciens belges au XVIIIième et au XIXième siècle. Brussel-Parijs, 1887, p. 223.

NESTOR PRYS

Van Nestor PRYS, de broer van Désiré, is weinig terug te vinden. GREGOIR vermeldt een zekere PRYS, broer van Désiré, doch zonder voornaam, waarvan de kans groot is dat het om Nestor gaat en die orkestlid van het theater te Brugge was. Die functie werd nadien in de locale pers teruggevonden, wanneer Nestor in 1897 de namiddagconcerten leidde. In 1897 en 1898 is Nestor PRYS één van de eerste violisten in het Kursaalorkest en soms gelegenheidsdirigent, waarbij zijn goede smaak in het opstellen van programma's evenals zijn correcte manier van orkest leiden geprezen werden. Hij verving dan ook dit jaar NEUFCOUR als leider van het Kursaal dansorkest.

Als componist kregen een drietal werken van hem een eerste uitvoering te Oostende. De meest favoriete was "Sérénade voor violen en orgel" onder leiding van N. PRYS, met medewerking van A. WIEGAND. Alle violisten namen plaats op de trap die naar het orgel leidde en zo vermengde zich de klank van beide instrumenten wondermooi (1889).

De werken van Nestor PRYS die in het Kursaal uitgevoerd werden zijn :

- Les bacchantes, intermezzo (orkest)
- Danse orientale (orkest)
- Entr'acte pizzicata (snaren)
- Les éphémées, valse lente (orgel)
- Gavotte (orkest)
- Gavotte Pompadour (orkest)
- Ma mie (zang en piano)
- Minuit (orkest)
- Les Mules, valse (orkest)
- Sérénade Vénétienne (orkest)

Ann CASIER

Bronnen : E. GREGOIR, Deuxième complément et supplément au volume : les artistes musiciens belges au XVIIIième et au XIXième siècle, Brussel Parijs, 1890, p. 267.
C. LOONTIENS, in La Musique à Ostende, in Ostende et le littoral, o.l.v. H. VANDEPUT, 1932, p. 107.
S.O., 17.08.1897.
S.O., 11.04.1897.
S.O, 11.09.1889.

¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶

DIENST KARTOGRAFIE VAN DE K.U. LEUVEN OP ZOEK NAAR OUDE AARD- EN HEMELGLOBES

Over het aantal in België aanwezige globes is weinig bekend. Daarom loopt momenteel aan de K.U. LEUVEN een onderzoek naar aard- en hemelglobes die vóór 1900 vervaardigd werden, ongeacht hun huidige staat. Ook armillaria, dit zijn geheel uit ringen bestaande hemelglobes, en de nog niet op bol gemonteerde segmenten, komen in aanmerking, evenals kunst- of gebruiksvoorwerpen in globevorm.
Wanneer onze leden denken over bruikbaar materiaal te beschikken, worden ze vriendelijk verzocht contact op te nemen met Leen LEEMAN, Instituut voor Aardwetenschappen, Dienst Kartografie, Redingenstraat 16bis te 3000 Leuven, tel. 016/22.69.20.
Wegens de bijzonder grote waarde van deze wetenschappelijke voorwerpen, wordt, indien gewenst, de naam van de eigenaar en de lokalisatie van de globe strikt geheim gehouden.

OVER DE BETEKENIS EN DE ZIN VAN DE GESCHIEDENISWETENSCHAP

Prof. Dr. Jacques WILLEQUET die een vooraanstaand, gezaghebbend hoogleraar in de hedendaagse geschiedenis is aan de Université libre de Bruxelles (U.L.B.), deed navraag bij zijn leermeester, wijlen Prof. Dr. Frans VAN KALKEN (1881-1961), hoe hij dacht over de zin, het nut van de geschiedenis en het (be)schrijven ervan. Wij geven in vertaling volgende beknopte maar tegelijk zo veelzeggende, pertinente uitspraak van een groot Belgisch historicus :

> "(...) Enkele dagen voor het overlijden van Frans van Kalken stelden wij (= J. Willequet) hem ietwat naief de vraag : 'Ik houd van mijn beroep (van historicus), dit beroep vervult mij geheel en maakt mij gelukkig,... maar ben ik geen klein beetje egoïstisch ? In één woord, kortom : tot wat dienen wij, historici ?'.
> Mijn leermeester richtte zich op, terwijl hij met beide handen de leunkussens van zijn zetel omklemde en antwoordde krachtig : 'Tot niets. De geschiedenis dient tot niets en moet (mag) tot niets dienen. Zodra men haar dienstbaar wil maken tot gelijk wat, ware het dan nog de edelste zaak ter wereld, dan vervalst men de geschiedenis, dan verraadt men haar'. Dat was een veeleisende en trotse les (uitspraak). Zij blijft ook heden haar geldigheid behouden, zo schijnt het mij (= J. Willequet) toe (...)"

BRON : "Annuaire de l'Académie Royale de Belgique", tome 150, 1984, Notices biographiques, p. 116-117.

Emiel SMISSAERT

# # # # # # # # # # # # # # #

BALLONVAART & BALLONTRIBULATIES TE OOSTENDE

> Uit het altijd boeiende "Cahier voor Luchtvaartgeschiedenis" waarvan ons beheerraadslid Walter MAJOR zowat de grote motor is, sprokkelden we volgende fragmenten uit zijn bijdrage "Toerismeluchtvaart te Oostende" (Cahier...., jg. 7, nr 1).

De Redactie

1784 : EEN VROEG EXPERIMENT TE OOSTENDE

Onder het beheer van de verlichte Keizer Jozef II was de vrijhaven van Oostende uitgegroeid tot een nogal belangrijke stad met 6.703 inwoners. Naast visvangst en handel begon er een soort gezondheidstoerisme te ontluiken.

Op 8 februari 1784, dit is amper zes maanden na de eerste Parijse waterstofballon, vervaardigde de in Oostende wonende Engelse koopman en amateur natuurkundige J. FOTTREL eveneens een luchtbal uit goudslagersvliezen met een doorsnede van "twee en veertig duymen (= ongeveer 1 meter).

Hij moet van het "gas van Cavendish" hebben afgeweten want hij vulde zijn ballonnetje met "inflammabele logt, getrokken uyt Viltsel van Stael, met Vitriool olie, etc." (wat waterstofgas gaf). Na de lancering verdween het door een stevige bries opgejaagde vliegding "in vier minuten tijds buyten het gezigt, zijnen loop nemende nae den Zuyd-oosten, ter regtere zijde van het Sas Slijkens".

Zou dit niet de eerste luchtvaartproef in België kunnen zijn ? Persoonlijk heb ik nog nooit over een vroegere vliegproef in ons land gelezen.

1827 : DE WALVIS

Op 5 november 1827 verscheen het bericht dat een wandelaar op het strand een aangespoelde wijfjeswalvis had ontdekt. Dit toen nog weinig gekende zoogdier lokte niet alleen heel wat biologen, maar ook veel op sensatie beluste nieuwsgierigen naar de sluimerende kuststad.

Terwijl geleerden de walvis tot op het bot bestudeerden, organiseerde M. KESSELS allerlei feestelijkheden om te toegestroomde kijklustigen wat ontspanning te bezorgen zodat ze wat langer dan gepland in Oostende zouden blijven.

Naast hals, optochten en allerlei prijskampen, organiseerde een anomien Oostendenaar een voor de plaatselijke luchtvaartgeschiedenis vermeldenswaardige proef.

Omstreeks 16 uur, onmiddellijk na de spannende karabijnschuttterskamp, lanceerde hij vóór het "Hotel de Commerce", gelegen aan de Keizerskaai (de huidige Vindictivelaan) een ballonnetje.

Als een pijl uit een boog schoot de kleine montgolfière de hoogte in en dreef snel weg in zuid-oostelijke richting. Maar weldra koelde de regenzwangere atmosfeer de hete lucht erin af en reeds boven Sas Slijkens kende deze lancering een roemloos einde.

's Anderendaags, kort na de middag, liet hij een tweede, een iets grotere ballon opstijgen. Maar onmiddellijk na de start vatte het omhulsel vlam en het tuig dwarrelde brandend neer in het handelsdok.

Om alle brandgevaar te vermijden, besliste de geschrokken burgemeester toen maar voorzichtigheidshalve alle verdere luchtvaartproeven binnen de stadsmuren te verbieden.

1850

In 1850, het jaar waarin de Belgische koningin Louise-Marie overleed in het nr. 69 van de Langestraat, landde 's nachts de beroemde luchtschipper Eugène GODDARD met enkele passagiers in de omgeving van Oostende.

In opdracht van de beheerder van de hippodroom, M. ARNAULT, was hij te Lille opgestegen voor een korte pleziervlucht. Heel wat kranten brachten 's anderendaags verslag uit over dit minieme luchtvaartgebeuren in het sluimerende België.

1903 : EEN BEWOGEN REDDING

Op 9 augustus 1903 bemerkte een wandelaar te Nieuwpoort boven zee een ballon die zich duidelijk in moeilijkheden bevond.

Bezorgd telefoneerde hij naar het Hôtel de l'Estacade in Oostende en vroeg aan oberkelner Octave SAUNIER of hij de nooddienst wilde verwittigen.

Deze alarmeerde onmiddellijk de "pirmarensje", de reddingsploeg die op het staketsel met reddingsboten klaar stond om bij storm hulp te bieden. Reeds een kwartier later stoomde de "Belgique", de sleper van de hydrografische dienst, de vaargeul uit in de richting van de ballon die ondertussen pal voor Oostende in zee was geplonsd.

Een voortdurend aangroeiende menigte volgde vanop de dijk en het staketsel de drieste reddingsoperatie. Na meer dan een uur strijd tegen een heftig golvende zee, kon de sleper de ballon tot op 50 m naderen. Uit schrik dat een uit de scheepsschouw vliegende genster het gas in de ballon tot ontploffing zou bren-, gen, durfde de kapitein niet dichter meer te naderen.

De heer URBAIN en drie matrozen van de reddingsdienst namen toen plaats in een sloep en slaagden erin na zich tot het uiterste te hebben ingezet de doornatte ballonvaarder Arthur TIBERGHIEN uit zijn benarde positie te bevrijden.

Zodra de aeronaut uit de op zee rondzwalpende ballonmand in de sloep was gesprongen, schoot de ballon met een vaartje weer de lucht in en verdween in de richting Vlissingen.

De nochtans ervaren luchtschipper uit Douai was om 18 u opgestegen te St. Pol. Het was dat jaar reeds zijn twaalfde luchtreis. Toen hij rustig boven Dunkerque langsheen de dijk tot in Malo-les-bains zweefde, liet niets de ramp voorzien.

Maar een plotse windstoot had de ballon verrassend snel in noordelijke richting boven zee gestuwd. Voor een noodlanding op het strand was het te laat. Vlug gooide hij wat ballast uit zodat zijn kleine ballon, amper 350 m3, niet in het water zou terecht komen. Door afkoeling begon het lichtgas in volume in te krimpen en de ballon daalde kort daarna opnieuw schrikwekkend snel. Spoedig was alle meegenomen ballast uitgeworpen, maar de ballon bleef zakken.

Juist vóór Oostende dook de mand in het zilte nat. Heen en weer geslingerd, zeeziek en doordrenkt door het koude water van de overslaande golven, had de luchtschipper reeds alle hoop opgegeven. Hij had noch het naderstomende schip, noch het roeibootje opgemerkt, zodat hij veronderstelde dat niemand van zijn duik in zee afwist.

Nog wekenlang vertelden ooggetuigen haarfijn en met grote gebaren hoe de redding was verlopen.

Maar het seizoen liep op zijn einde. Oostende keerde spoedig daarop terug naar zijn jaarlijkse winterslaap en na de aftocht van de laatste badgasten was dit kleine luchtvaartdrama spoedig vergeten.

# # # # # # # # # # # # # # # #

TWINTIG MAANDEN IS GEEN EEUWIGHEID

Van ons lid Gaston DESNERCK verscheen, in eigen beheer, onder de bovenstaande titel, zijn geschiedenis als soldaat tijdens de mobilisatie en de daarop volgende periode van krijgsgevangenschap. Het boek telt 115 bladzijden, kost 300 fr en is verkrijgbaar ten zijnen huize, Nieuwpoortsesteenweg 186 in Oostende.

J.B. DREESEN

# # # # # # # # # # # # # # # #

VRAAG

De Heer Serge VANDAELE, Coupurestraat 7, 8401 Bredene (059/32.59.29) zoekt foto's, palmaressen, documenten van de Stedelijke Hotelschool, die in 1988 50 jaar bestaat. Voor tentoonstelling en publicatie.

Klooster der Zwarte Zusters te Oostende 1629-1798.

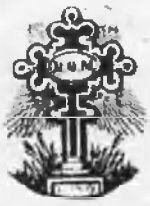

Naamlyst van alle degeene, die aldaar aanveerd, gekleed, geprofest en begraven wierden.

1621 • Zuster Maria Vander Beerst, zijnde geweest moeder van de Grauwe zusters te Sluys, gekomen te Oostende 1609. Overleden 1621.

1631 • Zuster Joanna Offlan, eertijds religieuse van Sluys, moeder gekozen 21 april 1621, overleden 1631.

1642 • Zuster Jenne Privost, overleden 1642.

1647 • Zuster Monica Gesquier, overleden 1647.

1648 • Zuster Pieternelle Janssens, moeder gekozen 31 Juli 1631, is overleden 1648

1648 • Zuster Pieternelle Ozier, geprofest...,overleden 1648.

1652 • Zuster Françoise Macqure, overleden 1652.

1662 • Zuster Catharina Offlan, geprofest omtrent 1619, is gesteld tot medemoeder door Z.H. den Bisschop van Brugge, is gestorven Mei 1662.

1666 • Zuster Jenne Bouqué, geprofest in 1629, overleden 1666.

1667 • Zuster Lisebet Lefebure, gekleed 22 october 1641, geprofest 12 november 1642, overleden 1667.

1667 • Zuster Jaqueline Claire Humé, geprofest 6 februari 1651, overleden 1667.

1667 • Zuster Monica Bouverne, geprofest 17 november 1666, overleden Juni 1667.

1674 • Zuster Catharina de la Val, geprofest 10 juli 1646, overleden 25 december 1674.

1676 • Zuster Marie Verlaere, gekleed 16 juni 1665, geprofest 20 juli 1666, overleden den 24 november 1676.

1681 • Zuster Anna Casoire, geprofest 19 augusti 1653, overleden 14 november 1681.

1682 • Zuster Marie Watiers, gekleed 25 januari 1678, geprofest 4 mei 1679, overleden 31 october 1682.

† 1683 Zuster Catharina Soetaert, gekleed 21 juni 1672, geprofest 18 juli 1673, overleden 1 november 1683.

† 1689 Zuster Cornelia Mijntens, geboortig van Oostende, oud 18 jaar, gekleed 7 augusti 1685, geprofest 20 augusti 1686, overleden 4 december 1689.

† 1690 Zuster Catharina Houvelle, is geprofest in 1629, is geworden mede moeder 26 juli 1642, moeder 27 februari 1648, overleden 22 april 1690, oud 79 jaren.
Nota : haar handteeken was Hovelt.

† 1694 Zuster Marie Martens, geboren te Oostende, oud bij het inkomen in het klooster 27 jaren, gekleed 30 mei 1690, geprofest 19 juni 1691, en is in hare professie genaamd Monica, is met eene kleine koorts van rechts 2 dagen subietelijk, zonder eenige gerechten van de Heilige Kerk gestorven 2 juli 1694.

† 1699 Zuster Christina de Vloo, oud 17 jaren, is gekleed januari 1658, geprofest 19 januari 1659, overleden den 2 januari 1699, ontvangen hebbende de H. Sakramenten.

† 1699 Zuster Susanna Van Dermonde, oud 25 jaren, gekleed 12 februari 1669, geprofest 12 februari 1670, overleden 9 october 1699, ontvangen hebbende de H. Sakramenten.

† ? 1704 Zuster Laurentia Staesens, oud 20 jaren, is gekleed 15 mei 1668, geprofest 4 juni 1669, is medemoeder geworden 1689, en moeder gekozen 24 augusti 1690 en gebleven tot december 1704 in welk jaar zij waarschijnlijk gestorven is.

† 1705 Zuster Jeanne du Campt, oud 17 jaren, gekleed 22 october 1641, geprofest 22 november 1642, overleden den 20 februari 1705, door een precipitante catharré.

† 1712 Zuster Cornelie Mergelinck, oud 18 jaren wierd gekleed 25 juni 1652, geprofest 19 augusti 1653 en overleden den 27 augusti 1712.

† 1715 Zuster Marie Puppinck, oud 20 jaren, wierd gekleed 29 september 1672, geprofest 3 januari 1673, overleden den 13 januari 1715 ontvangen hebbende de H. Sakramenten.

† 1715 Zuster Jaquemijne Hooghe, oud 19 jaren, is gekleed 21 januari 1681, geprofest 26 januari 1682, overleden op Paaschdag zijnde 21 april 1715.

† 1723 Zuster Augustine Isenbrandt, geboortig van Oostende oud 18 jaren, gekleed 27 december 1684, geprofest 30 december 1685, overleden 4 januari 1723, oud 56 jaren.

† 1729 Zuster Florentia Naegels, geboortig van Oostende oud 21 jaren, is gekleed 13 october 1683, geprofest 24 october 1684, overleden den 4 october 1729 in haar 25ste jaar van moederschap, voorzien van alle de gerechten der H. Kerk.

† 1730 Zuster Anna-Theresia Rickam, geboren te Oostende, oud 22 jaren, gekleed 20 mei 1704, geprofest 27 mei 1705, overleden door een teerende ziekte den 24 febrauri 1730.

† 1733 Zuster Theresia Perenne, geboren te Oostende, oud 20 jaren, gekleed 20 februari 1691, geprofest 8 maart 1692, is subietelijk, alleenlijk gezalft met de H. Olie, gestorven den 9 november 1733.

† 1750 Zuster Catlijne de Mey, geboortig van Oostende, oud 25 jaren, gekleed 12 september 1696, geprofest 24 september 1697, overleden in 1750.

† 1750 Zuster Marie-Anna Gonsales, van Gent, oud 20 jaren, gekleed 3 augusti 1695, geprofest 7 augusti 1696, overleden den 15 november 1750, oud 75 jaren.

† 1751 Zuster Joanna De Jaegher, geboren te Oostende, oud 25 jaren gekleed den 20 februari 1691, geprofest 8 maart 1692, overleden 28 maart 1751, oud 84 jaren.

† 1752 Zuster Dorothea Kamerlinck, oud 19 jaren, gekleed 23 september 1738, geprofest 8 october 1739, overleden den 9 maart 1752, oud 32 jaren.

† 1752 Zuster Pieternelle Arnauts, geboren te Oostende, oud 25 jaren, gekleed 27 mei 1704, geprofest 9 juni 1705, overleden den 2 october 1752, na eene ziekte van weinige dagen, alleenlijk ontvangen hebbende de H. Olie.

† 1754 Zuster Agnes Bockneau, in de wereld genaamd Marie, geboortig van Oostende, gekleed 21 januari 1715, oud alsdan 22 jaren, geprofest 22 januari 1716, als moeder gekozen voor 3 jaren den 10 januari 1748 en voor de tweede maal den 12 januari 1754. Zijnde actuele moeder is gestorven subitelijk, alleen de H. Olie ontvangen hebbende den 22 juni 1754 oud zijnde 62 jaren, geprofest 38 jaren.

† 1754 Zuster Françoise Schepens, in haren doop genaamd Martine, geboren te Oostende, oud 20 jaren, gekleed 3 augusti 1695, geprofest 7 augusti 1696, overleden den 30 augusti 1754, oud 79 jaren. Is geweest moeder van het klooster 18 jaren en jubilarige 9 jaren.

† 1759 Zuster Marie Clare Ebeledts, is gekleed den 22 juni 1723, geprofest den 5 september 1724, oud 23 jaren, overleden den 6 augusti 1759, ontvangen hebbende de H. Sakramenten.

† 1767 Zuster Emerentiana Vanden Bergen, in haren doop genaamd Joanna, oud 26 jaren, gekleed 22 januari 1716, geprofest 25 janauri 1717, moeder gekozen voor 3 jaren den 11 januari 1751. Overleden den 2 december 1767 in den ouderdom van 76 jaren, geprofest 50 jaren, na ontvangen te hebben de h.h. Rechten, en is begraven binnen de Communiebanken aan de kant van het Evangelie.

† 1766 Zuster Constantia Trosse, is gekleed den 7 april 1728, geprofest den 20 april 1729 oud en lasten october 1729 23 jaren. Obiit 26 december 1766 munita extrema in unctione.

† 1769 Zuster Josephe Lancke, geboren te Oostende oud 22 jaren in de wereld genaamd Maria, is gekleed den 25 mei 1734, geprofest den 14 juni 1735, overleden den 5 november 1769, oud 57 jaren.

† 1776 Zuster Joanna Theresia Govaert, oud 24 jaren, gekleed 11 september 1742, geprofest 16 september 1743, moeder gekozen 9 juli 1754 voor dry jaren, daarna wederom 11 juli 1757, 19 juli 1760 en 13 juli 1763, en op 15 juli 1766 tot eerste discrete of medemoeder. Overleden den 7 augusti 1776, oud 59 jaren, en was moeder geweest van het klooster 12 jaren, en daarna 3 jaren medemoeder.

† 1778 Zuster Rosa de Wynter, is gekleed den 27 september 1724, geprofest 30 september 1725 oud 21 jaren. Deze zuster is gestorven den 12 october 1778 van eene apoplexie alleenlijk ontvangen hebbende de H. Olie.

† 1788 Zuster Anna Theresia Dillebeke, oud 24 jaren, is gekleed den 12 februari 1743, geprofest den 12 februari 1744, wierd tot medemoeder gekozen voor 3 jaren 13 juli 1744, als moeder voor 3 jaren den 15 juli 1766. Wederom den 17 juli 1769, 15 juli 1772, 18 juli 1775, 20 juli 1778, 24 juli 1781, 27 juli 1784 en 31 juli 1787, overleden 24 januari 1788, in den ouderdom van bij de 68 jaren, en is begraven op het kerkhof ten zuiden van de kerk dezer stede.

† 1788 Zuster Augustina Maes, oud 20 jaren, gekleed 27 januari 1750, geprofest 3 februari 1751, tot medemoeder gekozen den 24 juli 1781 voor 3 jaren. Overleden 25 mei 1788 en is begraven op het kerkhof, ten zuiden van de kerk dezer stede, in den ouderdom van 58 jaren.

† 1796 Zuster Barbara Fitzgerald, is gekleed den 30 augusti 1730 geprofest den 4 september 1731, was geboren den 6 juni 1709, tot eerste discrete of medemoeder gekozen 17 juli 1769 voor 3 jaren, daarna nog den 15 juli 1772, 18 juli 1775, 20 juli 1778. Overleden den 23 september 1796 oud 88 jaren.

# # # # # # # # # # # # # # #

HET KERKELIJK LEVEN TE OOSTENDE IN DE 17e EN 18e EEUW

In 1986 promoveerde Hilde VANSTEENKISTE aan de Katholieke Universiteit Leuven tot licenciate in de Geschiedenis met een verhandeling over "Het Kerkelijk leven te Oostende in de 17e en 18 eeuw".

Na een eerste hoofdstuk met als titel "de voornaamste bronnen" doet ze in hoofdstuk II aan een algemene terreinverkenning.

De hoofdstukken III en IV zijn gewijd aan de parochiekerk, het kerkhof, de kapellen en de zielzorgers te Oostende.

Verder besteed ze aandacht aan de regulieren te Oostende met o.a. de Augustijnen, de Kapucijnen, de Zwarte Zusters en de Witte Nonnen.

Tenslotte zijn er twee hoofdstukken gewijd aan de armenzorg en het gelovig volk.

Met deze studie heeft Hilde VANSTEENKISTE een element uit de Oostendse geschiedenis belicht dat tot nu toe weinig aan bod was gekomen en we mogen de verhandeling dan ook beschouwen als een aanwinst voor onze lokale geschiedenis.

Een opmerkelijk detail is wel dat de artikelenreeks "De Zwarte Nonnen te Oostende - een historiek" die sedert maart 83 in ons tijdschrift verschijnt zeer regelmatig als bronvermelding wordt opgegeven.

De verhandeling werd opgenomen in het fonds "Ostendiana" van de Stedelijke Bibliotheek.

Jean Pierre FALISE

Normaliter wordt dit de laatste bijdrage van deze reeks. Normaal, want niets belet in de toekomst bepaalde personen eens te hernemen, moest valabele informatie voor de dag komen, en allicht ontdekken we nog links en rechts een naampje ?
ENSOR, SPILLIAERT, DE CLERCK, PERMEKE, SOREL... deze 5 zult u tevergeefs zoeken in onze reeks "vergeten" Oostendse kunstenaars. De reden is duidelijk : vergeten zijn ze allerminst en publicaties over hen zijn er in overvloed.
Zoals u zult merken is dit artikel in hoofdzaak maar niet exclusief een "opruiming" van álle resterende namen over wie we weinig of niets weten.

Norbert HOSTYN

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - CXLI : CHARLES MOUQUÉ

Staat in de volkstelling van 1798 vermeld als "peintre"; was toen 53 jaar oud. Aangezien de MOUQUÉ's van oudsher een artistieke familie was, menen we dat hier "kunstschilder" bedoeld is.

+----------+

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - CXLII : EDMUND TEMPLER

Woonde Poststraat 1.

Was consul van Engeland te Oostende en tevens een verdienstelijk amateurschilder.

Werkte hier tijdens het interbellum.

Nam in 1931 aan een groepstentoonstelling "Marines" deel in de galerij Studio.

+----------+

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - CXLIII : VANDEKERKHOF

Oostends amateur-kunstschilder; woonde ca. 1956 Vindictivelaan 5.

Nam deel aan het salon van de Oostendse Kunstkring in 1956 (Kon. Galerijen) met "Visverkoopster", "Meisje met blauwe trench", "Meisje met blond haar", en "Portret van F. WERY".

Bron : Catalogus van de tentoonstelling.

+----------+

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - CXLIV : DAAN THULLIEZ

Poperinge, 1902-1965.

Was leraar aan de in 1934 herstichte Oostendse Kunstacademie (dir. A. BLOMME).

Genretaferelen, figuren, landschappen, marines in een stijl die aanleunt met het Animisme.

Vertegenwoordigd in het Museum voor Schone Kunsten van Oostende (3 werken).

+----------+

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - CXLV : C. BAERVOETS

Eglomiséschilder over wiens leven niets geweten is. Hij was werkzaam omstreeks 1843, wellicht op de Vlaamse kust, mogelijks te Oostende.

In de verzamelingen van het Nationaal Scheepvaartmuseum Antwerpen bevindt zich een achterglasschilderij door hem getekend en gedateerd 1843. De erg onhandig geschilderde legende luidt :

LE BLOEZER ANGLEIS
FREGATE FRANCE PROTEGEANT UN CONVOI 'T JAER 1727

Het betreft een zeegevecht tussen een Frans fregat en een Engels korvet anno 1727. De voorstelling is anachronistisch want BAERVOETS gebruikte scheepstypes van omstreeks 1800.

+----------+

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - CXLVI : HENRI LAUWERS

Oostende 1869 - Sint-Niklaas 1936.

Verdere gegevens zijn ons niet bekend.

+----------+

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - CXLVII : DAAN BOENS

Oostende, 4.6.1893 - Gent, 28.01.1977.

Vooral gekend als politicus en letterkundige - beproefd amateurschilder.

Cf. De Plate, 79/37
J. VERCAMMEN, Daan Boens, Gent, 1977.

+----------+

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - CXLVIII : E. HERMÉ

Mogelijks een Oostends amateurschilder van ca. 1900.

"De Plate" bezit van hem een olie "De Molen van Leleu".

Verdere gegevens ontbreken.

+----------+

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - CXLIX : JEAN HILL

Kunstschilder over wie ons niet veel geweten is, maar die klaarblijkelijk frequent of langere tijd te Oostende verbleef.

Van hem kennen we diverse marines waarop het Oostendse strand en staketsel te zien is, alsook een gezicht op de Kerkstraat en Peperbusse. Ca. 1865-1875 ?

+----------+

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - CL : CORNILLE

In "La Feuille d'Ostende" van 12.08.1858 lezen we volgende publiciteit van portretschilder(es ?) CORNILLE, wonende Kapellestraat 55 :

"Portraits à l'aquarelle en 2 séances. Ressemblance garantie. Miniatures sur ivoire. Spécialité de portraits d'enfants. Portraits et fantaisies pour albums".

+----------+

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - CLI : HERMAN CHATLEN

Broer van de in 1985 overleden fotograaf Lucien CHATLEN ("Foto Luc"). Dilettant kunstschilder, overleed in de dertiger jaren.

Verdere gegevens ontbreken.

Bron : mondelinge mededeling door Lucien Chatlen, 1981.

+----------+

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - CLII : HENRI BARBIER

Kunstschilder/tekenaar uit het interbellum. Zou haarkapper geweest zijn van beroep.

Schilderde portretten van de locale burgerij (VAN DER MEULEN, DECANNIERE, A. ELLEBOUDT...).

Verzorgde gelegenheidsillustraties in de "Zeewacht".

Bron : mondelinge mededeling Jan GUILLEMIN, Oostende.

+----------+

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - CLIII : FRANCOIS MUSIN

Werd "buiten reeks" behandeld in 1976 (februari & maart nummers).

Zie ook Nationaal Biografisch Woordenboek, deel 10.

+----------+

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - CLIV : JULIETTE DECLERCQ

Leerlinge Oostendse kunstacademie ca. 1937.

Bron : mondelinge mededeling Margot KNOCKAERT, Oostende, 1985.

+----------+

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - CLV : GILBERTE DEKEYSER
" " " CLVI : MIMI SEYS
" " " CLVII : LEA VAN HOUTTE

Bron : idem als Juliette Declercq.

+----------+

VERGETEN OOSTENDSE KUNSTSCHILDERS - CLVIII : KAREL AMPE
" " " CLIX : KAREL AMPE
" " " CLX : MARIA CREKILLIE
" " " CLXI : J. CREMERS
" " " CLXII : JASMINE DEWOLF
" " " CLXIII : FREDDY MALFEYT
" " " CLXIV : WILFRIED SAELENS

6 genoemde kunstschilders waren ca. 1972-1973 leerling aan de Oostendse kunstacademie en exposeerden samen in de Galerij FORUM (Vlaanderenstraat) in januari 1973.

+----------+

BEKNOPTE BRONNEN & LITERATUUROPGAVE

Bronnen : Dag- en weekbladen : Feuille d'Ostende, Echo d'Ostende, Carillon, Saison d'Ostende, Duinengalm, Zeewacht, Nieuwsblad van de Kust.

Maandbladen : Ostend-Flash.

Gespecialiseerde kunstbladen : Fédération Artistique, Kunst, Vlaamsche School, Renaissance, Vlaanderen.

Archieven : Stadsarchief Oostende
Archief "De Plate"
Archief Kunstgalerij "STUDIO" (Oostende, verz. D.T.)
Archief Jan DE CLERCK (Oostende, verz. M.)
Archief James ENSOR (deels Museum voor Schone Kunsten, Oostende)

H. PERMEKE, Musée Communal d'Ostende. Catalogue descriptif, Oostende, 1897.

Antoine SCHYRGENS, Le monde inconnu des artistes, Dinant, 1957.

Sidney ARNOLD, L'École de peinture d'Ostende. Le groupe d'Ensor, London, 1946. (art. over ENSOR, TEMPLER, DEUTSCH, LABISSE).

Catalogi van de kunstgalerij "STUDIO" (verz. Stadsbibl., Stedelijke Musea Oostende en eigen verz.).

Catalogi "Cercle des Beaux-Arts d'Ostende", "Cercle Artistique d'Ostende" & "Oostendse Kunstkring".

Mondelinge mededelingen door L. CHATLEN (+), Margot KNOCKAERT, Omer VILAIN, Jacques ASAERT, Maurice DECLERCK, Willy VAN CUYCK, Raoul HALEWYCK (+), Jan GUILLEMIN, Yvonne VYNCKE, Albert BUELENS (+), Antoine SCHYRGENS (+) en vele anderen.

Mocht er interesse blijken te bestaan, kan overwogen worden deze reeks in boekvorm (fotocopie) te bundelen. Prijs hangt af van belangstelling. Geïnteresseerden die er max. 1000 Fr voor over hebben (kostprijs allicht veel minder) gelieve een briefje te sturen met naam en adres aan Norbert HOSTYN
Museum voor Schone Kunsten
Wapenplein
8400 Oostende

==========E I N D E==========

UITSPRAKEN OVER KUSTGEMEENTEN UIT DE VORIGE EEUW

DE HAAN : 't Zachte dal, die er komt 't blijft er al.
KLEMSKERKE : Hoge hoed, vele schuld en letter goed (letter = weinig).
NIEUWMUNSTER : Droge brood, Wenduine met zijn gat bloot.
STALHILLE : Goed van wille, kleine van macht en groot van pracht.
UITKERKE : Wijde scheure, Blankenberge kijkt er deure.
VLISSEGEM : Spant de krone zowel in het vuile als in het schone.

van Klemskerke werd ook nog gezegd : 't Blekt tegen het ongeweerte (de kerktoren was wit geschilderd).

J.B. DREESEN

INDEX 1986

Traditiegetrouw publiceert "De Plate" voor de geinteresseerde lezers een inhoudstafel & indices op de voorbij jaargang.

U kunt ze bestellen door 100 Bf te storten op rekening 750-9109554-54 van "De Plate" met vermelding "Index 1986".

U kunt uiteraard ook rechtstreeks terecht in de museumshop.

Index 86 verschijnt in de loop van de maand Januari.

¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶ ¶

IN DIT NUMMER

blz. 260 : D. FARASYN : Oostende reeds een kuuroord op het einde van het 1e kwart van de 17e eeuw.

blz. 261 : G. BILLIET : Over de autobiografie van August Stracké.

blz. 263 : A. VAN ISEGHEM : boeiende tentoonstelling in het heemmuseum.

blz. 264 : I. KLAUSING : Een lied over de walvis van Oostende.

blz. 266 : P. VANDENABEELE : Het Oostends weekblad "De Weezen - Les Orphelins".

blz. 270 : I. VAN HYFTE : een drijvende stoompomp voor de haven.

blz. 273 : J.B. DREESEN : August Michiels een Oostends beeldhouwer, kunstschilder, ceramicus en graficus.

blz. 276 : A. CASIER : Oostendse muziekgeschiedenis XXXIII.

blz. 278 : E. SMISSAERT : Over de betekenis en de zin van de geschiedeniswetenschap.
W. MAJOR : Ballonvaart & ballontribulaties te Oostende.

blz. 281 : De zwarte nonnen te Oostende - een historiek (deel 14).

blz. 284 : J.P. FALISE : Het kerkelijk leven te Oostende in de 17e en 18e eeuw.

blz. 285 : N. HOSTYN : Vergeten Oostendse schilders, van CXLI tot CLXIV (einde).

blz. 288 : J.B. DREESEN : Uitspraken over kustgemeenten uit de vorige eeuw.

TEKST OVERNAME STEEDS TOEGELATEN MITS BRONOPGAVE

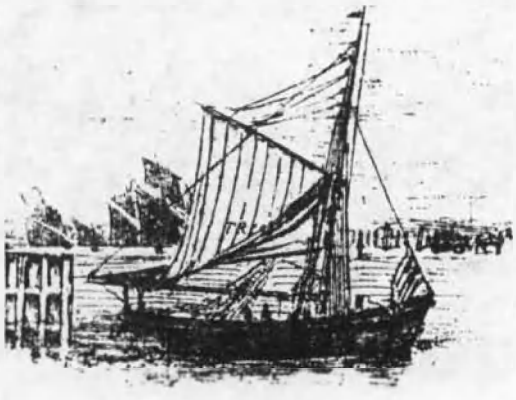

Cirque Nautique du Contredam.

Pour répondre aux pressantes sollicitations et aux nombreuses demandes, arrivées de tous les coins de la ville d'Ostende et des environs, LA DIRECTION DU CIRQUE NAUTIQUE DU CONTREDAM, a décidé de faire aujourd'hui Dimanche 15 Février une seconde sortie de la GRANDE EXHIBITION ÉQUESTRE ET ZOOLOGIQUE, réputée la plus célèbre et la plus complète du continent.

TROUPE SANS ÉGALE, composée de Chevaux de Race, sortis les écuries des premiers dresseurs de France et d'Angleterre.

ANIMAUX EXOTIQUES : Ours Blancs du Spitzberg ; Lions et Tigres d'Afrique ; Éléphants du Céleste Empire. Chameaux nouvellement arrivés des déserts du Sahara. Tous ces animaux ont été dressés en liberté par le célèbre Dompteur :

L'Hercule du Nord,

et seront présentés par lui au Public.

ORDRE DU CORTÈGE.

Tambour-Maître, Tambours et Fanfares d'Ouiouwidjdji, boursées de la Médaille d'Or, au Concours de Corneville.

GRANDES CAGES,

en fer, sorties des forges de Vulcain et contenant :

Deux célèbres Ours sauvages civilisés par *Kaporalraad* ;

Le grand Tigre *Beppo*, et le Li *Hantagha*.

L'homme Sauvage *Roliko-Kaïka*, qui sur tout le parcours de l'Exhibition mangera du feu, ainsi que des lapins et des oiseaux vivants.

Nombreuse collection de *Singes et Orangs-Outangs*, commandés par leurs trois célèbres congénères : *Diéci*, *Bernoli* et *Beccari*

L'Hercule du Nord,

exécutera de nouveau ses brillants exercices qui ont été couronnés d'un si légitime succès : *la Chasse*, *le Combat et la Mort*, et une quantité d'autres tours inédits.

Brillante troupe d'Artistes Hippiques. Écuyers, Écuyères, Jockeys, Amazones, etc., tous montés sur de superbes étalons Arabes, et qui exécuteront de Grandes Scènes équestres inconnues à Ostende.

Succès, Grand Succès, Triple Succès de la Cavalcade ! ! !

Tours de force extraordinaires exécutés par la nombreuse et brillante troupe d'*Equilibristes*, *Gymnasiarques*, *Musiciens et Clowns*, conduits par l'Illustre et Noble Jockey *Tonnerre*, surnommé le FLANEUR.

Sauts Périlleux, — Pyramides à Six Étages, — Steeple Chases, — Express, tarif I ; par toute la troupe exécutés par les Clowns : *Plumpudding*, *Boudin Jack Landy Holloway*, *Cartouche*, *Etcaleri*, *Etcetera*

MISS LALA et son Canon, pesant net 81 tonnes.

Grande Représentation Gymnastique sur la Place d'Armes d'Ostende, quand la Cavalcade y débouchera une seconde fois.

La marche sera terminée par la VOITURE DE LA DIRECTION, traînée par Six Chevaux harnachés d'Or et d'argent.

Le Directeur,
de Racharawoske-Schipperius.

Le Régisseur :
Pieterola.

Le Rédacteur en Chef du journal Hippo-Nautique :
Anatole de Pondicherry.

Ostende, Imprimerie mécanique, J. DAVELUY

uit ons Plate-archief